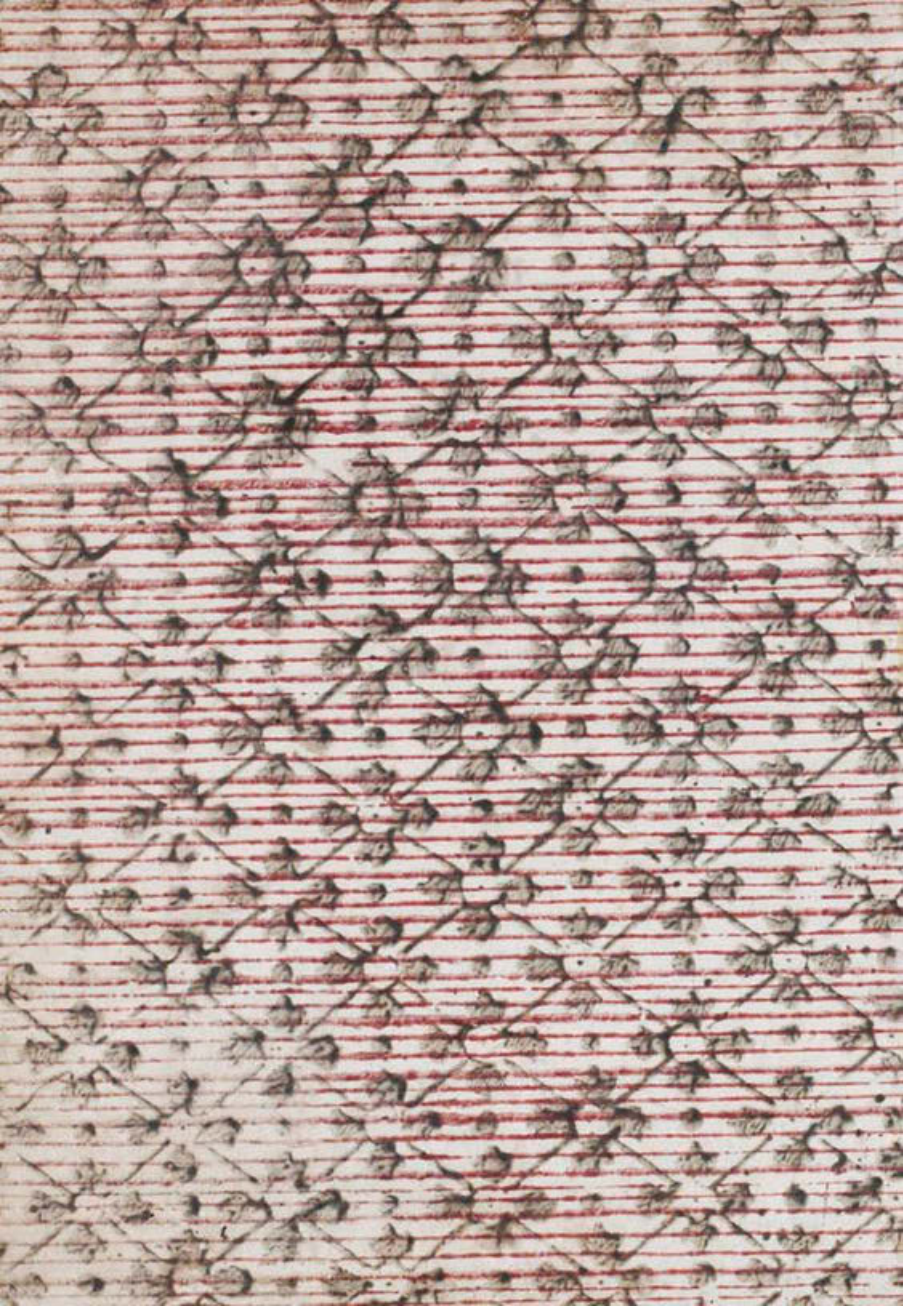

ԹՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԹՈՒՆ

ԴԻՄԱԲԱՒԼԱՕՄԻՒ ՀԱՅՈՑԱՕՂԼՈՒՆ ՍԼԻՒԻՈՅ

Հարադրեցեալ աշխատասիրութիւնբ ՅՈՎԻԹԱՐԱՅ վարդապետի սեբաստացւոյ Ազգայ հայոց կոչեցելոյ։

Ի վարժուձին նորահնոյ աշակերտաց դասատան իւրոյ։ Նաև ի յօգուտ այլոց ամենից՝ որք ունին զփափաք, ի գաւթեալ իմաստից՝ դրամբ քերականութեանբ մնռանելոյ։

Նա պատրաստեալ ի լոյս ածելոյ ջանիւ եւ աշխատութեանբ աշակերտաց նորոյ։

Ի ֆառս Նախիջեւանոյ Հայոց, եւ ի պարսս Մոր Խորենացւոյ աւելաբերնելոյ։

Յամի Տեառն 1770, ապրիլի 25։

Ի հայրապետութենբ Տեառն Սիմէոնի հայոց կաթուղիկոսի։

ԴԻՎԱՆԻՑ

Ի տպարանի անտունի պօղոսեան։

ՀՐԱՄԱՆԱՒ ՄԵԾԱՒՈՐԱՑ։

ՏՈՒՆԱՄԱՏԵՆՏԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Ա Կ

Ա Ւ

Ա Ւ

Ա Ւ

ԲԱՆ ԱՒՐ ԲԱՐԵՄԻՏ ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ·

Ասպիտ քաջմուԹԻք զաղաՀանայս , և յոգնադիմի պարաւանդուԹԻք առ զանազան գործս վերա- կայեալք՝ ոչ նեղիչին ինձ բառն արկանել զայս- մանէ գործոյ , սակայն սահմուկն Տարկաւորու- Թէ . և Թախանձումն բազմայ , և մանաւանդ պիտոյուԹիւն մեծագունեղ առ ի դիւրացուցանել զուսումն վերականուԹէ նորահնարիւ աշակերտաց մերոյս դասատան՝ արարին զմեզ ձեռնամուխ ,

Ոչ զի (ոմն յայտ է ամենից) յուզգի մերում առ նեռկայս ոչ գոյը տպագրեցեալ լեհական բառարան՝ յորում բնաւք բառք մերոյս լեզուի՝ ոչ միայն ըստ յատկականայ նշանա- կուԹեց Տրեանց , այլ նաև ըստ սեփականայ Տոլովմանց բացատրեցեալք առաջի աչաց Տամբակագունից դնիցեն , Տարկ եղև մեզ՝ զի զբազմուԹէն անուանայ , և բայիչ Տա- մակուտիչեաք ի սմին առ ի նպաստել տկարուԹէ նորա- վարժից , և բարեպէս զարգացուցանել զնոսին ի յուսումն քերԹողուԹէ , և ի Տմտացողունի ՏայկազեանուԹէ ,

Ոչ եԹէ Տաձոյն ՀԱՐ ՏնորՀել մերոյս լեզուի (որ ունի զմեծ փարԹամուԹիւն բառից) նաև զօրինաւոր և ճշմարտատար բառաբան տպագրեցեալ , յոյժ աւելագոյն դիւրա- նայ ամենից ուսումն գրաբառի լեզուի մերոյ , և ընտանի Տակացումն գրոց սրբոց , և գրոՀածոց արտաքնոց ,

Ոչ՝ խնդրեմ , զի եԹէ ի գիրս ոմանս՝ այլապէս քան ի սմին տեսանիցի Տոլովումն ուրուք անուճան , և կամ բայի , անբասիրս առնիցէք զմեզ . վՀ զի յայլսըր այնպէս գտանին Տոլովեցեալք՝ որպիսիք են ի սմին . և մեզ պարտ էր միայն , և կամ միւսոյն Տետևիլ .

Այ որոյ որք փափաքիք ուսանել քերԹողուԹէ , ընկալարուք զայս դուշնաբեայ ընծայս քաղցրաՀայեաց անձնասիուԹէք , ըստ որում և յինէն ընծայի ձեզ ի փառս նոն մեծաւ սիրով , և խոնարՀուԹէ . Ոչ դուք ոչ՛ք լերուք ի նոր .

Ձանձրոյ լինել զմեզ ի յաղօԹս ձեր , որ եմ Ոչ՛մինիցդ ,

Ղուկասպատենեց ծառայ ,
Ամենայն վարժեցող հոլե-
ցեալ Հայեաց Տայր .

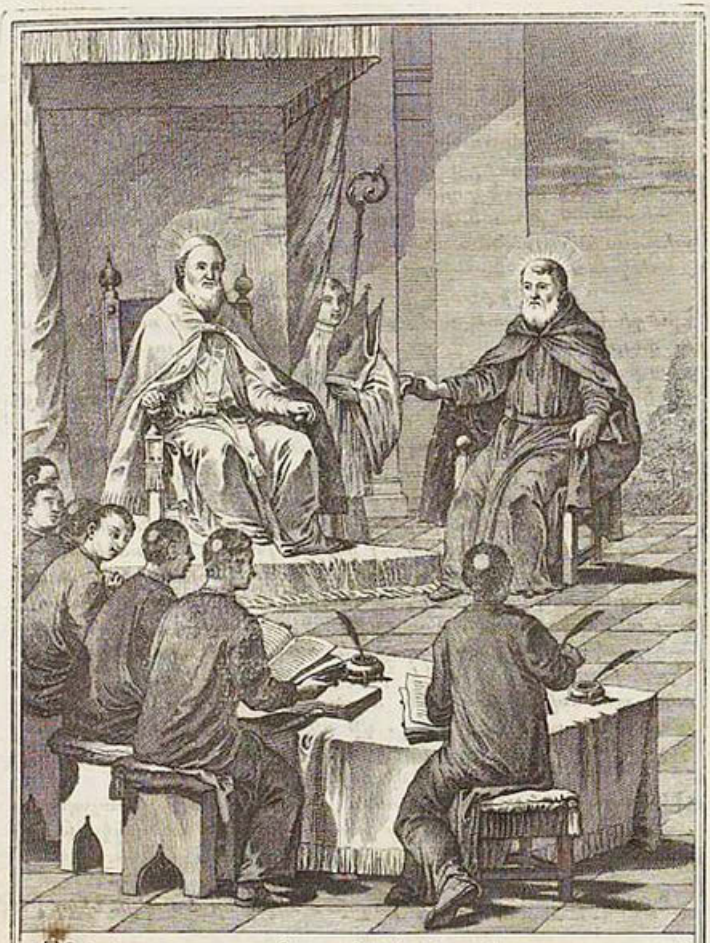

Մեծն Մեսրոպ զգ պատանիս ուշիմս կրթէր. քերթողաբար զգհայ լեզուն ի լոյս ածէր : Սէբէոս իսաւհակ քերթողաշխարն անդէն նստէր, զուսանելոյն յաշէն իսկ առաքել խորհրդակիցէր : Զայս է զմովսէս՝ զդաւ ԹԹէ, զմամբրէ՝ և զՂևոնդէ, զյովհաննէս, զվասակ, և զասողկիկ, և զայլս ընտրեա:

Ը Ա Ս Ն Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

ՈՐ ԵՒ ԿԱՉԻ ԴԻՒՐՆ ՏՐԻՊԱՐԱՆԱԿԱՆ

Յորում պարզապէս դնէին Հոլովմունք անուանդ, Ի ծորդուէ բայէդ, եւ փոխարէն այլոց մասանց բանիդ, որք սերտողաբար ասանկելիք են յաշակերտաց : Իսկ առաջինն նախ Հարցմանդ պահանջեալ, ի բաժանմանդ, եւ պատասխանդ մասանդ բանին ի հասարակի, որպէս զի եւ դուքն սերտողաբար պատասխանիցին ի դիս ուսանողաց :

Յաղագս Հասարակաց Հոլովմանց անուանց :

Դասն Առաջին :

ՈՐ ՈՉ ՊԻՏԻ ԸՆԴՈՒՆԱՅ ԵՆ

Հոլովատասանք , որոց ուղիղ հասարակք են , զի զատումն անուանցն պարունակեն ենթ ինքեանց . Իսկ վեցքն յատուկք են , զի կամ զսակաւս անուանցն պարունակեն , և կամ զբարդեալ միոյ և նորոյ անուան :

Ընդհանուր հոլովմունն հասարակ՝ ունի զերկուս տեսակս . Որոյ միոյն եզական սեռականն եզերի ի ի է , և գործիականն ի ւէ . իսկ յոգնական սեռականն եզերի ի ից , և գործիականն ի ից . օրգան . Իշել , Իշէի , Իշէւ , Իշէիւ , Իշէք , Իշէից : Բայց միւսոյ տեսակի եզական սեռականն Թեպետ եզերի ի է , սակայն գործիականն եզերի ի ւէ . և յոգնական սեռականն եզերի ի ից , և գործիականն ի ից , օրգան . Ձկան , Ձկանէ , Ձկանէւ : Ձկանց , Ձկանաց , Ձկանօք :

Հետևի Օրինակն Հոլովման Տեսակի։

Նշանակեալ։		Ցոփնշանակեալ։	
Հնոմանախան։	Խաչ։	Հն։	Խաչք։
Աբեռյան։	Խաչի։	Աբ։	Խաչից։
Տրխան։	Խաչի։ Ին, ի Խաչ։	Տր։	Խաչից, Ին, ի Խաչս։
Նայդանյան։	զ Խաչ։	Նայդ։	զ Խաչս։
Ռաղաբանյան։	ի Խաչէ։	Ռաղ։	ի Խաչից։
Պաղմանյան։	զ Խաչէ։	Պաղ։	զ Խաչից։
Վարդիանյան։	Խաչիւ։	Վար։	Խաչիւք։
Պարտաւանյան։	զ Խաչիւ։	Պար։	զ Խաչիւք։
Ալերդեանյան։	ի Խաչի։	Ալէր։	ի Խաչս։
Արեանյան։	ովք Խաչ։	Արէ։	ովք Խաչք։

Ընդ այսու տեսանիցես զախ պարունակին անուանք բազումք, որք ի վերջնում վանկով իւրեանց ունին զայսոսիկ տառս, ա, է, ե, ո, օ, էա, ոա։ Այլ ի հոլովիլն իւրեանց անփոխոխ, և անկորուստ պահեն զայնս։ Որպէս։

Ա։			
Աբբայ, աբբայի։	Խալայ,	ի։	Շէղտ, ի։
Աբեղայ, ի։	Ծառս,	ի։	Շէղջ, ի։
Աբեղայ, ի։	Կատսայ,	ի։	Վեռ, ի։
Աբբայ, ի։	Ղայ,	ի։	Վերտ, ի։
Աքֆայ, ի,	Պանանայ,	ի։	Վ երտ, ի։
Ախամայ, ի։	Պաննայ,	ի։	Տէնչ, ի։
Ախղե, ի։	Պամճայ,	ի։	Տենդ, ի։
Բաղդ, ի։	Բահ,	ի։	Ցեղ, ի։
Գիդբաքմայ, ի։	Բամ,	ի։	Ւ։
Դրեխայ, ի։	Ե։		Բազե, ի։
Օղայ, ի։	Խեռ,	ի։	Ւ, ի։
Օբահ, ի։	Հաւեմ,	ի։	Ւալուճե, ի։
Օբաջան, ի։	Համեստ,	ի։	Պենաեկատե, ի։
Օմեաղ, ի։	Համեա,	ի։	Վերօբե, ի։
Ոյայտ, ի։	Կ՚ուզեմ,	ի։	Ոսկե, ի։
Ոսկայ, ի։	Ես,	ի։	Ռերօբե, ի։

Ո։

Ա·

Աղջ, ի·
Աղեխտա, ի·
Ախրբ, ի·
Այ, ի·
Աղարահաս, ի·
Աչխոյ, ի·
Աբրշմ, ի·
Անբեկոյ, ի·
Անձոյ, ի·
Ասրշ, ի·
Ատի, ի·
Ածոտ, ի·
Ալոխ, ի·
Ամոռմ, ի·
Յովհ, ի·
Յորդ, ի·

Լոռ, ի·
Լոռջ, ի·
Լջոկ, ի·
Տղ, ի·
Տուն, ի·

Կ·

Կհօս, ի·
Կջան, ի·
Կոզ, ի·
Կոթ, ի·
Կաղալիօթ, ի·
Կրօն, ի·
Կարօտ, ի·
Կօդ, ի·
Պարեզօտ, ի·
Սուայօդ, ի·
Տօն, ի·

Րէրօբ, ի·
Օձ, ի·

Ւ·

Ւնատերիւբ, ի·
Վիւտ, ի·
Վիւթ, ի·
Խեղաթիւբ, ի·
Կիւս, ի·
Լիւծ, ի·

Փ·

Փուտ, ի·
Փափուբ, ի·
Քարշափուն, ի·
Քօսուն, ի·
Քուն, ի·
Ֆահպալուտ, ի·
Ձարուն, ի·

Գրկրորդ՝ պարունակին և այլք անուանք, որք ի վերջնում վանկով իւրեանց ունին զայսոսիկ տառս, ա, է, ո· և ի հոլովին իւրեանց կորուսանեն զայնս· որդոյն·

Ա·

Ատեան, ատնի·
Երկեմեան, ժնի·
Ձարդ, ձերդի·
Հրեայ, հրեի·
Ճգնաղբեայ, եցի·
Ճարմնազբեայ, եցի·
Մեհեան, հենի·
Յաճիտեան, տնի·
Պայրկեան, կնի·

Ւ·

Գահասիրտ, սրտի·
Միւծ, ծի·

Նկիր, կրի·
Նտիպ, տպի·
Նարգատիպ, տպի·
Նպատիր, տրի·
Նպարապճծ, գծի·
Նկիսկ, խղճի·
Նկիրճ, կրճի·
Նտատախիտ, խտի·
Ըրջիւ, ւրջի·
Ըրգասալիր, լրի·
Ըրատատշալից, լցի·
Ստղալից, լցի·
Իւր, բրի·

Երկրալից, լցի·
Զեղեցկատեսիլ, տեսլի·
Միծ, գծի,
Ադիշ, դշի·
Ալբին, բնի·
Միրտ, դրտի·
Երկիւղալից, լցի·
Օազիր, զրի·
Ընտիր, տրի·
Ճրալից, լցի·
Ճպիրտ, պրտի·
Լրբ, լրբի·

Լուսատեսիլ, սղի.
Լուսատիպ, տպի.
Լսիլը, սլջլի.
Լսալիը, լսի.
Խելթ, խելթ.
Խիտ, խտի.
Խիղճ, խղճի.
Խնդալից, լցի.
Խոտասիրտ, սրտի.
Խորափետ, փտի.
Ծառիը, ծառրի.
Ծիւը, ծրի.
Ծիւրտ, ծրտի.
Կիրթ, կրթի.
Կիրճ, կրճի.
Կորդեն, կորդնի.
Կռինչ, կռնչի.
Կսկիծ, կծի.
Համատիպ, տպի.
Հանգուցատիպ, տպի.
Հակիրճ, կրճի.
Հանձարալիը, լրի.
Հացալից, լցի.
Ձորալից, լցի.
Ձիւը, ձրի.
Ձին, ձնի.
Ձիւս, ձևի.
Ռնինչ, ռնչի.
Պղեգին, գնի.
Ոգեղեսիծ, խծի.
Ոսկեսիրտ, սրտի.
Ոսմանատիպ, տպի.
Պախազիծ, գծի.
Պարժառիթ, առթի.
Պղորհաճիը, ձրի.
Ջղդալից, լցի.
Ջրալից, լցի.
Ջրդնալից, լցի.
Ջիւը, ձրի.
Ռինչ, ռնչի.
Սիրտ, սրտի.
Սղոցատիպ, տպի.
Սիրտ, սրտի.
Սասատիրտ, սրտի.
Տիպ, տպի.
Տրամագիծ, գծի.
Տերեւախիտ, խտի.
Տղմալից, լցի.
Քաճալից, լցի.
Քիչ, քչի.
Փշալից, լցի.
Փաղցնճալից, լցի.
Քիս, քսի.
Քիւտ, քտի.

Ա-.

Ճախտամիը, խմբի.
Ճնուտ, ճտի.
Ճղուճղ, ճղճի.
Պահպուտ, պտի.
Պհնտպ, հպի.
Պրնանաքուղիս, քղխի.
Պնոգուտ, գտի.
Պազմանքուղիս, քղխի.
Պազմախառնիմը, խմբի.
Պրուտ, քրտի.
Պարտնանամուտ, մռի.
Պարանամուտ, մռի.
Պուքս, գքսի.
Պհամուտ, մռի.
Պուսամուտ, մռի.
Պեղամուտ, մռի.
Պտտաքուտ, քտի.
Պմնկաքուղիս, քղխի.
Պսիլ, խլի.
Պսուց, խսի.
Պտվածուփ, ծփի.
Պարկուտ, կտի.
Պրկուտ, կտի.
Պերակամուտ, մռի.
Պմնարտապատում, պատմի.
Պաղպուքծ, պրծի.
Պշմունջ, մնջի.
Պուտ, մռի.
Պխտադրուժ, գրժի.
Պհակուշտ, կշտի.

Տա-

Ցարեմուտ, մտի. ( )գուտ, օգտի. և այլք բազումք։

Ա՛րդարդ, պարուհնահիկն և այլք անուճանք, որք ի վերջնում վանկոջ իւրեանց ունին զայսոսիկ տառս. է, եայ, այ։ Ա՛ր ի հոլովիլն իւրեանց փոխարկեն զտառն է, ի յիւն, և կամ ի յիէ. զեայն ի է. և զյն ի ա. որպէս։

Ա՛. Ի՛.

Ա՛նէծ, անիծի.
Ա՛նվրէպ, վրիպի.
Ա՛հաւալիծ, վիժի.
Ա՛ռս, ծիսի.
Ա՛նգիտաւէտ, միտի.
Ա՛նդէս, դիսի.
Ա՛ծտ, միտի.
Ա՛ծտ, վիսի.
Ա՛ռաւիժ, վիժի.

Ա՛. Ե՛.

Ա՛րանաւէտ, հետի.
Ա՛ջ, եջի.
Ա՛սեթ, խեթի.
Ա՛ծտ, կետի.
Ա՛ենաւէտ, աւետի.
Ա՛մբեթ, բեթի.
Ա՛ռաչկն, կենի.
Ա՛ահաւէտ, հետի.
Ա՛ղեշ, ղեշի.
Ա՛սաէք, սէքի.
Ա՛տաձն, ձենի.
Ա՛տղաւէտ, աւետի.
Ա՛ատշէ՛ր, շէրի.

Ա՛յ. Ի՛.

Ա՛ղէնեայ, ձեի.
Ա՛ամարոնեայնեի.
Ա՛խատեայ, տեի.
Ա՛ռատնամեայ, մեի.

Ա՛. Ո՛.

Ա՛պատյայ, յուսի.
Ա՛նմատյայ, տուսի.
Ա՛նպարյր, րուբի.
Ա՛ժոյժ, ժուժի.
Ա՛ղյր, բուբի.
Ա՛արնապյղ, յուղի.
Ա՛խակյտ, կուտի.
Ա՛ամակյտ, կուտի.
Ա՛իւրանյյ, նուսի.
Ա՛րկնահանգոյն, գունի.
Ա՛գուշ, զգուշի.
Ա՛ամայյյ, յուսի.
Ա՛ցտ, լուտի.
Ա՛ողրատյյ, յուսի.
Ա՛որատյղ, սուղի.
Ա՛որհրդակորյտ, րուսի.
Ա՛տրախտյ, խուսի.
Ա՛ներակյտ, կուտի.
Ա՛ուղ, ծուղի.
Ա՛ամենատատյյ, տուսի.
Ա՛արկուռակյտ, կուտի.

Ա՛. Ո՛.

Ա՛ամբյր, ուբի.
Ա՛եղտյս, ղուսի.
Ա՛ոգեկորյտ, ուսի.
Ա՛իւծագոյն, գունի.
Ա՛ահահանգոյն, գունի.
Ա՛ծագոյն, գունի.
Ա՛տայյղ, յուղի.
Ա՛տակորյս, րուսի.
Ա՛ակեբևյղ, ուղի.
Յա՛ծեցյյղ, յուղի.
Ճ՛ատագորյյ, ուսի.
Ճ՛եղջակյտ, կուտի.
Ղ՛ցյյղ, յուղի.
Ղ՛ցատյղ, սուղի.
Ա՛տայյղ, յուղի.
Տ՛արցյյ, յուսի.
Տ՛արեցյյ, յուսի.
Տ՛օնացյյ, յուսի.
Տ՛րամնզյղ, զուղի.
Տ՛այժ, ատուժի.
Փ՛ոպեայյյ, յուսի.
Ք՛յյ, յուսի.
Փ՛ափկատյյ, ուսի.
Փ՛որրագոյն, գունի.
Ք՛արակյտ, կուտի.
Օ՛ցյյ, յուսի.
Օ՛ձայյղ, յուղի.

Հետեւեալ օրինակն Հրէերէն թեառիւ Հաստիկոյ Հոլովման.

Յոգնակի.		Եզակի.	
Ած.	Հաստիկ.	Ած.	Հաստիկ.
Սեռ.	Հաստկաց.	Սեռ.	Հաստկի.
Տր.	Հաստկաց, ի Հաստկանս.	Տր.	Հաստկի, ի Հաստկան.
Հայց.	զ Հաստկանս.	Հայց.	զ Հաստկի.
Գոչ.	Հաստկանց.	Գոչ.	Հաստիկ.
Գոհ.	զ Հաստկանց.	Գոհ.	զ Հաստկի.
Գոր.	Հաստկանօք.	Գոր.	Հաստկաւ.
Գոյ.	զ Հաստկանօք.	Գոյ.	զ Հաստկաւ.
Ներ.	Հաստկանս, ի Հաստկունս.	Ներ.	ի Հաստկի.
Արտ.	ոչ Հաստկանս.	Արտ.	ոչ Հաստկի.

Ծանուցանէ տեսակաւ Հայոց պարբերականին անուանեալք զազգովք, որք ի վերջնում վանկում իւրեանց ունին զայսոսիկ տառս, ե, ի, ո, ու. Եւ ի հոլովիլն իւրեանց անփոփոխ, և անկորուսեալ պահեն զայնս, որպէս.

Աղ.		Ծովրակ,	ի.	Մուրհանդակ,	ի.
Ընտանի,	ի.	Կամաւոր,	ի.	Ալիշաղ,	ի.
Հազարան,	ի.	Կանդակ,	ի.	Տեառակ,	ի.
Գալլանոս,	ի.	Հասակ,	ի.	Փարթամ,	ի.
Գաւառակ,	ի.	Զեղուհահան,	ի.	Փոպար,	ի.
Երակ,	ի.	Վենջակ,	ի.	Բանակ,	ի.
Օձանգակ,	ի.	Ձիրան,	ի.	Օձառ,	ի.
Լուակ,	ի.	Միջակ,	ի.	Ն.	
Հնդհանրական,	ի.	Յատակ,	ի.	Ընդեմ,	ի.
Մատչինակ,	ի.	Ոսամակ,	ի.	Նեթեկ,	առ. ի.
Ժառանգաւոր,	ի.	Շրջան,	ի.	Նեւեռ,	ի.
Ոլոման,	ի.	Ասիկան,	ի.	Պատճեր,	ի.
Ոչխարակ,	ի.	Պատգարակ,	ի.	Ո.	
Ոստան,	ի.	Ջնջման,	ի.	Ակաւոր,	ի.
Ոճդրակ,	ի.	Սուահակ,	ի.	Մատաւոր,	ի.

(Ֆիկնոց, ի·
Կլոպտ, ի·

Ա·

Ա՛տարկու, ոմի·
Ա՛բեհաւարքու, ոմի·
Ա՛բու, ոմի·
Ա՛նհաւարկու, ոմի·
Ա՛ղեղատու, ոմի·
Ա՛ջղու, ոմի·

(Ֆիւնատու, ոմի·
Ա՛ղատու, ոմի·
Ա՛ղտամածու, ոմի·
Ա՛ղտրդատու, ոմի·
Ա՛ղտրդածու, ոմի·
Ա՛ղնամարկու, ոմի·
Ա՛ղաւակերդու, ոմի·
Ա՛ղեղնատու, ոմի·
Ա՛ղնատու, ոմի·

Ա՛ղտաճածու, ոմի·
Ա՛ղնամարկու, ոմի·
Ա՛ղտրդատու, ոմի·
Ա՛ղտրդածու, ոմի·
Ա՛ղնամարկու, ոմի·
Ա՛ղաւակերդու, ոմի·
Ա՛ղեղնատու, ոմի·
Ա՛ղնատու, ոմի·

Ա՛րկղորդ՝ պարունակին և այլք անուանք, որը՛ ի վերջնում վանկոջ իւրեանց ունին զայսոսիկ տառս, ա, է, ը՝ Ա՝ ի հոլովին իւրեանց կորուսանեն զայնս· որդոն·

Ա·

Ա՛բգանեակ, նեկի·
Ա՛նեակ, նեկի·
Ա՛շակեակ, կեկի·
Ա՛ղնակ, նեկի·
Ա՛ղամանեակ, նեկի·

Բ·

Ա՛միկ, ամկի·
Ա՛նգրիաթիկ, տկի·
Ա՛կնակապիճ, պձի·
Ա՛մբիճ, բչի·
Ա՛ղիճ, բղճի·
Ա՛րիճ, բչի·
Ա՛ղեղնակիր, կրի·
Ա՛ղեղնատու, ոմի·
Ա՛ղեղնածու, ոմի·
Ա՛ղեղնաձակիր, կրի·
Ա՛ղեղ, ոմի·
Ա՛ղեղնաձիգ, նձի·
Ա՛ղեղնաձիգ, նձի·
Ա՛ղեղնաձիգ, նձի·
Ա՛ղեղնաձիգ, նձի·

Օ՛ղամանեակ, նեկի·

Գ·

Ա՛ղբիւր, ոմի·
Ա՛ղբիւրակ, ոմի·
Ա՛ղբիւրակ, ոմի·
Ա՛ղբիւրակ

Ջիլ, ջլի·	Ը·	Ճապուկ, պկի·
Յառիկ, ռամկի·	Ըղտաղտուկ, տկի·	Պհուռդ, կնդի·
Յամիթ, սամթի·	Ըղմուկ, մկի·	Ջարաղլուխ, գլխի·
Յաստիկ, սաստկի·	Գահապլուխ, գլխի·	Ստրուկ, սարկի·
Վհնդիկ, գկի·	Օջրապլուխ, գլխի·	Վ Հուկ, վհկի·
Վ Ձիտ, վձտի·	Լծիւուկ, բկի·	Տաղտուկ, տկի·
Փինչ, փղի·	Ջրապլուխ, գլխի·	Տղրուկ, տղրկի·
Փօրձելիկ, բձկի·	Ընդրուկ, դրկի·	Վ այնլուչ, ելչի·
Քիւլ, քլի·	Հարցուկ, ցկի·	Վղձուկ, ձկի·
Քիմ, քմի·	Հեղձամղձուկ, ձկի·	Փողոշուկ, շկի·
Օդապարիկ, պարկի·	Ճամուկ, մկի·	Վ ուրմ, քրմի·

Ընդորդ՝ պարունակին և այլը անուանք, որք ի վերջնում, վանկով իւրեանց ունին զայսպիսի տառս· է, էն, ոյ· Այս ի հոլովին իւրեանց փոխարկին զառաւն է, ի էի, և կամ ի էէ· և զէն ի ոո· և զոյն ի ոո· օրդոն·

Յ· Լ·	Մէդ, միզի·	Յ· Ն·
Յալաչէմ, զլմի·	Մոլես, զլսի·	Հիմէն, մնի·
Վեր, գլրի·	Նշանագետ, գլսի·	Վ աբրընկեց, եցի·
Վետ, գլտի·	Տեզ, սիգի·	Յ· ո·
Վէմ, գլմի·	Իւձագէմ, գլմի·	Վրնիճ, գրսի·
Օ աղլաղէմ, գլմի·	Ճագէմ, գլմի·	Ն· ո·
Նրկես, կլսի·	Օտարագէմ, գլմի·	Պնգոյր, գոլրի·

Երկրորդ հոլովումն համառապես ունի զերկուս տեսակս· Որոց միոյն եզական սեռականն եղերի ի ոյ, և գործականն ի ոո· իսկ յոգնական սեռականն եղերի ի ոց, և գործականն ի ոջ· օրդոն·

Հ Ընոո, սընոոյ, սընոով· Հ Ընոոյ, սընոոց, սընոովջ·

Պայց միւսոյ եզական սեռականն եղերի ի ոո, և գործականն ի եո· իսկ յոգնական սեռականն եղերի ի եաց, և գործականն ի եօ· օրդոն, Պատանի, Տատանոյ, Տատանեոո· Պատանիք, Տատանեաց, Տատանեօ·

Հեռաւ Օրինակի հաշուոյ սեռական հոլովմանց։

Նշխարանապէս։		Յոգեկանապէս։	
Ած.	Ա՛ծու։	Ած.	Ա՛ծուք։
Սեռ.	Ա՛ծուոյ։	Սեռ.	Ա՛ծուոց։
Տր.	Ա՛ծուոյ, կամ Ա՛ծու։	Տր.	Ա՛ծուոց, կամ Ա՛ծուս։
Հայց.	զ Ա՛ծու։	Հայց.	զ Ա՛ծուս։
Գոց.	Ա՛ծուոյ։	Գոց.	Ա՛ծուոց։
Պար.	զ Ա՛ծուոյ։	Պար.	զ Ա՛ծուոց։
Գոր.	Ա՛ծուով։	Գոր.	Ա՛ծուովք։
Պար.	զ Ա՛ծուով։	Պար.	զ Ա՛ծուովք։
Ներ.	Ա՛ծուոջ, կամ Ա՛ծու։	Ներ.	Ա՛ծուս։
Կոչ.	ո՛վ Ա՛ծու։	Կոչ.	ո՛վ Ա՛ծուք։

Ընդ այսու սեռականաւ նախ պարունակին սահմանք բազմութեան, ապա՛ թէ վերջնոյժ վանկով իւրեանց ունին զայսոսիկ տառս, ա, ե, է, ո, օ, ը, ու։ Իսկ ի հոլովելն իւրեանց անփոփոխ և անկորուստ պահեն զայնս։ որպէս։

Ա։		Ալ։	ոյ։	Ակեան,	ոյ։
Ա՛բրահամ,	արամատոյ։	Կաբ,	ոյ։	Տղոյ,	ոյ։
Ա՛բուաբ,	ոյ։	Կոտաբ,	ոյ։	Յաբ,	ոյ։
Ա՛ղբատ,	ոյ։	Հայր,	ոյ։	Ն։	
Ա՛ղբ,	ոյ։	Համբաբ,	ոյ։	Ո՛ներ,	ոյ։
Ա՛յր,	ոյ։	Համար,	ոյ։	Պետ,	ոյ։
Ա՛ղբան,	ոյ։	Հանճար,	ոյ։	Պետ,	ոյ։
Ա՛ղբանեայս,	ոյ,	Հարաբ,	ոյ։	Պետ,	ոյ։
Պիղծաճ,	ոյ։	Հաւատ,	ոյ։	Պրկ,	ոյ։
Օ՛անգուճաճ,	ոյ։	Ո՛անկ,	ոյ։	Պետիկ,	ոյ։
Պաղատանք,	ոյ։	Պարսկ,	ոյ։	Պտուղ,	ոյ։
Ո՛անկ,	ոյ։	Պիտոյ,	ոյ։	Ո՛ղջ,	ոյ։
Ո՛անտացաբ,	ոյ։	Ցօղուճաճ,	ոյ։	Ռեփ,	ոյ։
Ո՛ստամ,	ոյ։	Ք՛երամ,	ոյ։	Ռուբ,	ոյ։
Ո՛տաբ,	ոյ։	Ո՛ամանն,	ոյ։	Ո՛ետ,	ոյ։
Ո՛տարաբ,	ոյ։	Պատատ,	ոյ։	Ո՛ետ,	ոյ։
Կամ Ո՛ճաճ,	ոյ։	Սափոր,	ոյ։	Սոկ,	ոյ։

Տէրև,

Տերև, ս.
Ի.
Դի, ս.
Լի, ս.
Անկաւոլ, ս.
Տի, ս.
Ո.
Ոտ, ս.
Ոտգ, ս.
Ոտրծ, ս.
Ոտղվ, ս.
Ոտմը, ս.
Ոտտ, ս.
Ոտրգ, ս.
Ոտղղ, ս.
Ոտը, ս.
Ոտնձը, ս.
Ոտյ, ս.

Ոտր, ս.
Ոտրծը, ս.
Ոտմ, ս.
Ոտտը, ս.
Ոտդ, ս.
Ոտղ, ս.
Ոտղմ, ս.
Ոտտ, ս.
Ոտը, ս.
Ոտղ, ս.
Ոտրծ, ս.
Ոտմ, ս.
Ոտր, ս.
Ոտը, ս.
Ոտղ, ս.
Ոտտ, ս.

Ոբ, ս.
Ոթ, ս.
Ոս, ս.
Որ, ս.
Որտ, ս.
Որ, ս.
Օ.
Օտ, ս.
Օթ, ս.
Ու.
Ուղիս, ս.
Ուղ, ս.
Ուցիւղ, ս.
Ուիս, ս.
Ուիթ, ս.
Ու.
Ուս, բաւ.
Ուս, ս. և այլն.

Ուրկրորդ, պատրաստական և այլք անուանք, որք ի վերջնում վանկով իւրեանց անկն զայտոսիկ տառս. ա. է. ո. ու. Ի ի հոլովիչն իւրեանց կորուսանեն զայնս. օրդոն.

Ա.
Աստուած, տուծոյ.
Ամէն հայեալ, եղոյ.
Անարատեալ, եղոյ.
Սերեալ, եղոյ.
Սեամ, սեամոյ.
Ի.
Ամիս, ամեաց.
Ընկերիս, կրոյ.
Ընկերոջն, կողնոյ.
Ընծայաբերելոյն, ծոյ.

Դեսին, դեսանոյ.
Դեղջն, դեղնոյ.
Դասատակնիք, կնոյ.
Երինջ, երնջոյ.
Լուսին, լուսնոյ.
Խրճին, խրճնոյ.
Խորին, խորնոյ.
Խնդիր, խնդրոյ.
Կրկին, կնոյ.
Կայլին, ցոյ.
Կեր, կերոյ.

Կիր, կրոյ.
Կնիք, կնքոյ.
Կարմիր, մրոյ.
Կշիռ, կշռոյ.
Կրնձիռ, ձեռոյ.
Հին, հնոյ.
Հարաւային, ոյ.
Հրեշտակային, ոյ.
Ոչխարին, ոյ.
Պարտկային, ոյ.
Պարսին, ոյ.

Պար-

Աարգագեաին, գետնոյ.
Աախիր, խրոյ.
Աիա, մոյ.
Յետին, յետնոյ.
Վախկին, հնոյ.
Վերջին, քնոյ.
Վաշիհ, նաշհոյ.
Վղիղ, ուզոյ.
Պղինձ, պղնձոյ.
Պանիր, պանրոյ.
Պատիժ, ատոյ.
Վչիւ, վչնոյ.
Վերին, վերնոյ.
Տիղմ, ոզմոյ.
Յին, ցնոյ.
Յէց, ցցոյ.
Փոխինգ, խնդոյ.

Ք.

Ք.ատուածատուն, տանկոյ.
Ք.ենասէր, սրբոյ.
Ք.մուր, ամրոյ.
Ք.նանուխ, նանխոյ.
Ք.նուր, անրոյ.
Ք.արսուր, բաբրոյ.
Ք.ուր, բրոյ.
Ք.ղուղ, բղղոյ.
Ք.ուր, բրոյ.
Ք.ուրդ, բրդոյ.
Ք.ուռ, բռոյ.
Ք.ռունց, բռնոյ.
Ք.ղխի, գլխոյ.
Ք.ուր, գբոյ.
Ք.ուղ, գղոյ.
Ք.ծուծ, գծծոյ.
Ք.ուր, գրոյ.
Օ.ար, զրոյ.
Օ.եռուն, զեռնոյ.
Օ.ղուն, զեղնոյ.
Օ.մուռ, զմռոյ.
Օ.մրուխտ, զմրխտոյ.
Մանդրմրուր, մրրոյ.
Մռչուն, թռչնոյ.
Մուխ, թխոյ.
Մուր, թրոյ.
Մուղ, թղոյ.
Մուղ, թղոյ.
Մուղթ, թղթոյ.
Մուր, թրոյ.
Լար, լրոյ.
Լուծ, լծոյ.
Լանձարուր, ձարրոյ.
Լունկ, լնկոյ.
Լնկածուխ, ծխոյ.
Լծուծ, լծծոյ.
Լուղ, լղոյ.
Ծարուր, ծարրոյ.
Ծովալջուր, ջրոյ.
Ծուխ, ծխոյ.
Ծծումբ, ծծմբոյ.
Ծառատուն, տանկոյ.
Կուղ, կղոյ.
Կուժ, կժոյ.
Կաղնուտ, գնոյ.
Կուր, կրոյ.
Կերակուր, կրոյ.
Կուրծ, կրծոյ.
Կուղ, կղոյ.
Կնգուղ, կնգղոյ.
Կապր, կպրոյ.
Հաստատուն, տանոյ.
Հունձ, հնձոյ.
Ձեռատուն, տանկոյ.
Ձմուռ, ձմռոյ.
Ձատաղատուն, տատաղատանկոյ.
Մալուխ, մալխոյ.
Մածուն, մածնոյ.
Մամուղ, մամղոյ.
Մամուռ, մռոյ.
Մուրճ, մրճոյ.
Մուրտ, մրտոյ.
Մուր, մրոյ.
Մուխ, մխոյ.
Մրուր, մրրոյ.
Նուշ, նշոյ.
Որալուր, լրոյ.
Փամփուր, փրոյ.
Սնախուր, սխրոյ.
Չունչ, շնչոյ.
Չուր, շրոյ.
Չուժ, չմոյ.
Պղծալուր, լրոյ.
Ռանդուղ, դղոյ.
Ուղ, ազոյ.
Ոզուն, ոզնոյ.
Ուտ, ստոյ.
Ուր,

Ա՛ուր,	սրոյ.	Ցնծագո՛ղ,	ցնծողոյ.	Փու՛շ,	փշոյ.
Ա՛ուրք,	սրքոյ.	Յո՛ւպ,	ցպոյ.	Փո՛ւք,	փքոյ.
Ա՛ուշ,	վշոյ.	Յո՛ւրդ,	ցրդոյ.	Քո՛ւն,	քնոյ.
Տի՛ուր,	տխրոյ.	Յո՛ւրտ,	ցրտոյ.	Քո՛ւթ,	քթոյ.
Տո՛ւնկ,	տնկոյ.	Փեսո՛ւր,	տրոյ.	Քնքո՛ւշ,	քնքշոյ.
Տողո՛ւն,	տողնոյ.	Փրփո՛ւր,	փրփրոյ.	և այլն.	

Երրորդ՝ պարունակին և սյալք անուանք, որք՝ ի վերջնոյս վանկոջ իւրեանց ունին զայսոսիկ վանկս՝ եայ, է, իւ, ոյ, ու։ Եւ՝ ի հոլովիլն իւրեանց փոխարկին զեայն՝ ի է։ զէն՝ ի է։ զիւն՝ ի ուս։ զոյն՝ ի ու։ և զոս՝ ի ը։ որպէս.

Այ,	Յ՛,	Թռիճ,	թռչոյ.	Լոյս,	ղուսոյ.
Ընդեայ,	դէդոյ.	Խուճ,	խռչոյ.	Պատոյտ,	պտուտոյ.
Յ՛,	Յ՛.	Կռիճ,	կռչոյ.	Ցոյց,	յուսոյ.
Կես,	կիսոյ.	Պատիճ,	տուճոյ.	Ուժ,	ուժոյ.
Ձկէթ,	ձիթոյ.	Ն՛.	Ն՛.	Ո՛,	Ո՛.
Սկզ,	սիզոյ.	Կոյն,	քունոյ.	Ընդ,	ընդոյ.
Սկր,	սիրոյ.	Պոյն,	գունոյ.	Ընդ,	ընդոյ.
Ւ՛,	Ւ՛.	Ծոյն,	թունոյ.	և այլն.	

Յո՛ւ առաջ գիտելի է, զի ամենք՝ ի վերոյ եդելոց անուանց՝ ի յոգնական դործիականոջ փոխանակ եզերելոյ՝ ի ովք, եզերին՝ ի օք, վն դիւրութեան հնչման. որգոն, հատաւք, համբաւքաւք, Թևաւք, սեմաւք, տողնաւք, տնկաւք։ Ծառնկաւք, և այլն,

Հետեւ Օրինակ Երկրորդի տեսակի Երկրորդի Հոլմանն.

Ոչխարանապէս.		Գիշխանապէս.	
Ոչ. Ա՛տանի.		Ոչ. Ա՛տանիք.	
Ոյ. Ա՛տանեայ.		Ոյ. Ա՛տանեայ.	
Ոյ. Ա՛տանեայ, ի՛ Ա՛տանի.		Ոյ. Ա՛տանեայ ի՛ Ա՛տանիս.	
Ոյց. ՚ի Ա՛տանի.		Ոյց. ՚ի Ա՛տանիս.	
Ոյ. ՚ի Ա՛տանեայ.		Ոյ. ՚ի Ա՛տանեայ.	
Ոյց. ՚ի Ա՛տանեայ.		Ոյց. ՚ի Ա՛տանեաց.	

Վոյ.

Գոր. Աատանեաւ. Գոր. Աատանեօք.
Պաշ. զ Աատանեաւ. Պաշ. զ Աատանեօք.
Ներ. ի Աատանեաւ ջ. ից ի մատանեաւք. Ներ. ի Աատանիս.
Կոչ. ով Աատանի. Կոչ. ով Աատանիք.

Ընդ այսու տեսակաւ պարունակին բազումք անուանք յոգնաւանիկք եղերեցեալք ի է, որպիսիք են սոքին։

Ա.նարատուհի, Հտոյ.
Ա.ղգականուհի, Հտոյ
Ա.ղբայուհի, Հտոյ.
Ա.րտատուհի, Հտոյ.
Ա.ըշակուհի, Նտոյ.
Ա.րևանեղի, Լտոյ.
Ա.ղբի, բտոյ.
Ա.մայի, մայտոյ.
Ա.յգի, գտոյ.
Ա.յրի, այրտոյ.
Ա.մուրի, բտոյ.
Ա.զաւնի, Նտոյ.
Ա.նարի, բտոյ.
Ա.նբերեղի, Լտոյ.
Ա.նգժրեղի, Լտոյ.
Ա.սղանի. Նտոյ.
Ա.րմաւենի, Նտոյ.
Ա.րծաթի, Թտոյ.
Ա.պառնի, Նտոյ.
Ա.րփի, փտոյ.
Ա.պակի, կտոյ.
Ա.ծելի, Լտոյ.
Ա.հեղի Լտոյ.
Խարի, բտոյ.
Խալանի, Նտոյ.
Խարտի, տտոյ.
Խորենի, Նտոյ.
Վերարփի, փտոյ.

Վհրի, Հտոյ.
Վոդի, դտոյ.
Վոլորչի, Ջտոյ.
Վրենի, Նտոյ.
Վդմենի, Նտոյ.
Վժպհի, Հտոյ.
Նզրաձիրանի, Նտոյ.
Նկեղեցի, ցտոյ.
Նբրանեղի, Լտոյ.
Նբեխայրի, բտոյ.
Նբկայրի, բտոյ.
Ոնդուճեղի, Լտոյ.
Ոների, բտոյ.
Ոնթենի, Նտոյ.
Ոչնամի, մտոյ.
Ոսամատեղի, ղտոյ.
Ոսկուհի, Հտոյ.
Ոմանալի, Լտոյ.
Ոչխի, տտոյ.
Ոսեցի, ցտոյ.
Ոսմանորենի, Նտոյ.
Ոշտի, տտոյ.
Շամբեղի, Լտոյ.
Շակտի, տտոյ.
Շխանեղի, Լտոյ.
Շղենի, Նտոյ.
Շիրանի, Նտոյ.
Շիրանենի, Նտոյ.

Շերուհի, Հտոյ.
Կաղնի, Նտոյ.
Կամամբի, բտոյ.
Կատաղի, ղտոյ.
Կարասի, ստոյ.
Կորմի, վտոյ.
Կենդանի, Նտոյ.
Կղզի, ղտոյ.
Կոշնի, Նտոյ.
Հաճնի, Նտոյ.
Համաղգի, գտոյ.
Հաճատտի, տտոյ.
Հովանի, Նտոյ.
Հրահալեղի, Լտոյ.
Հայեղի, Լտոյ.
Հողանի, Նտոյ.
Ձրի, բտոյ.
Ձծնի, Նտոյ.
Ղեղի, ղտոյ.
Մայրի, բտոյ.
Մարի, բտոյ.
Մանկտի, տտոյ.
Մաքի, քտոյ.
Մեղեգի, գտոյ.
Միակողմանի, Նտոյ.
Մինջաձիրանի, Հտոյ.
Յայգորեղի, Լտոյ.
Յեղի Լտոյ.
Յոռի.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ՊՐԱՄԱԲԱՆ

Յոռի,	ռւայ·	Ջրարբի,	քւայ·	Վտարանդի,	դւայ·
Յղի,	ղւայ·	Վաբբի,	քւայ·	Տեղի,	ղւայ·
Կերբևի,	նւայ·	Վակառի,	ռւայ·	Փաւունի,	նւայ·
Կռնեին,	նւայ·	Սկի,	սկւայ·	Քրմի,	ղւայ·
Կբեի,	թւայ·	Վխրալի,	լւայ·	Փանաքի,	քւայ·
Կօթի,	թւայ·	Վհատի,	տւայ·	Փախաքելի,	լւայ·
Հարժելի,	լւայ·	Վայի,	ալւայ·	Փոքրոգի,	գւայ·
Վենկի,	կւայ·	Վտողգի,	գւայ·	Փոքրահոգի,	գւայ·
Պատանի,	նւայ·	Վաբեբկսպյրի,	բւայ·	Քանի,	նւայ·
Պանծալի,	լւայ·			Քարոզելի,	լւայ·
Պատանուհի,	հւայ·	Պեզևանի,	նւայ·	Քամնելի,	լւայ·
Պարկեշտուհի,	հւայ·	Քանչելի,	լւայ·	Ոմի,	ղւայ·
Ջրի,	բւայ·	Վարկպարազի,	ւայ·	Ոճի,	օճւայ·

Քայց դիտելի է, զի անուանք ոմանք ընդ այսու տեսակաւ հոլովեցեալք, ի յեզական գործիականաւ, և ի յոգնական սեռականաւ, և գործիականաւ այլապէս հոլովին. որպէս.

Ոզդի,	դւայ,	դւով·	Ոզդիք,	դւայ,	դւովք·
Վզատորդի,	դւայ,	դւով·	Վզատորդիք,	դւայ,	դւովք·
Հոզի,	զւայ,	զւով·	Հոգիք,	գւայ,	ի գեայ, զւովք·
Ոգի,	գւայ,	գւով·	Ոգիք,	գւայ,	ի գեայ, գւովք·
Հանի,	նեայ,	նեով·	Հանիք,	նեայ,	նեովք·
Մեծոդոլօսեցի,	ցւայ,	ցւով·	Մեծոդոլօսեցիք,	ցւայ,	ցւովք·
Վանանայի,	ցւայ,	ցւով·	Վանանայիք,	ցւայ,	ցւովք· և այլն·

Ընդորդ հոլովումն նմանապէս ունի զերկուս տեսակս, որոց միոյն եզակիան սեռականն եղերի ի ան. և գործիականն ի ամբ· իսկ յոգնական սեռականն եղերի ի անց· և գործիականն ի ամբ. որպէս· Եղեփն, եղեփան եղեփամբ· Եղեփոնս, եղեփանց, եղեփամբք· Նոյպ միւսոյ տեսակի եզականն եղերի ի եան, և գործիականն ի եամբ· իսկ յոգնական սեռականն եղերի ի եանց· և գործիականն ի եամբք· որպէս· Լողոմբ, լողոմբեան, լողոմբեամբ· Լողոմբեանս, լողոմբեանց, լողոմբեամբք·

Հետևեալ Օրինակն Ասացուածոյ պետական Հոլովման։

Յոգնակի։		Նշխարական։	
Ազն։	Լեզուն,	Ազն։	Լեզուն։
Սեռ։	Լեզուան,	Սեռ։	Լեզուաց։
Տր։	Լեզուան, կամ լեզուին։	Տր։	Լեզուաց, կամ լեզուանց։
Հայց։	զԼեզուն,	Հայց։	զԼեզուն։
Կոչ։	Ո Լեզուան,	Կոչ։	Ո Լեզուաց։
Պաթ։	զԼեզուանէ,	Պաթ։	զԼեզուանց։
Գոր։	Լեզուամբ,	Գոր։	Լեզուամբք։
Պար։	զԼեզուամբ,	Պար։	զԼեզուամբք։
Երև։	Ի Լեզուան,	Երև։	Ի Լեզուս։
Ուր։	Ով Լեզուան։	Ուր։	Ով Լեզուս։

Ընդ այսու տեսակաւ ՚Ի ախ պարունակին անուանք բազումք, որք ՚ի վերջնում վանկոջ իւրեանց ունին զայսոսիկ տառս, ա. ե. ի. ո. ու. և ՚ի Հոլովին իւրեանց անփոփոխ և անկորուստ պահեն զնոյնս. որպէս։

Ամառն, ամառան.	կամ եբիկամբք.	՚Ի ստաշխանէ, կամ
ամառաւ, ամառանց.	Կայծակն, ական,	՚ի ստաշխէ.
Ակն, ական.	՚ի կայծականէ, կամ	Վայրկեան, կական,
ակունք, ականց	՚ի կայծակէ.	վայրկենաւք, կամ
զակունս, կամ	կայծակունք, կանց	վայրկեաք, կանց.
զականս.	կայծակամբք, կամ	Ո.
Ատամն, ատամանն.	կայծակօք,	Պէղծն, գեղծման.
Բրնգ ահն, գական.	Ջայլամն, լամնան,	Երկն, երկան.
Երիկամն, կամանն.	կամ, Ջայլեմնան,	Ձմեռն, ձմեռան.
Երիկամանէ, կամ	Ջայլամունք, մանց,	Ձմեռաւ, ձմեռանց.
Երիկամէ,	կամ, Ջայլեմնանց,	Ներմն, սերմնան,
երիկամունք,	Ջայլամամբք, կամ	սերմունք, մանց,
երիկամանց,	Ջայլամբք։	սերմամբք, կամ,
երիկամամբք,	Ստաշխն, ստաշխան.	սերմամբք։

Յ.

Յոզդն, յոզդան.
Յոգն, յոգան,
Յոդն, յոդան.
Յոյն, յունաց.
Յոմն, յոմանց.
Յոսն, յոսպան.
Յոտն, յոտանց.
Յոր, յոր.

Ո.

Ոտն, ոտան.
Ոսկր, ոսկրեաց.
Ուռն, ուռան.
Ուղտ, ուղտոյ.

Ու.

Ուռն, ուռան.
Ուլն, ուլան.

Ք.

Քրիստոն, քրիստոնի.
Քրիստոնէութիւն, քրիստոնէից:

Ու.

Ունել, անուն, անունք,
անունս,
անունից:
Ուշ, աչան.
յաչսանէ, աչսոյն,
աչունք, աչանց:
Ուռն, քուռ,
քուռունք, քուռանց:
Վարուն, գարնան.
ի գարնանէ,
գարնանի.
գարունք, գարնանց:
Վալուկ, գալկան,
գալկունք, կանց:
Վաստատուն,
գաստատան,

գաստա-

Ա.

Աղեամն, եղեմնի,
եղեմունք, եղեմնից:

Ե.

Եղեռն,
Եղեռնական.
Եղեռնունք,
Եղեռնից:
Եկեղեցի,
Եկեղեցական.
Եկեղեցունք,
Եկեղեցեաց:
Երեսն, երեսան.
երեսունք, երեսանց:
Երիցս, երից անգամ.
Երիցունք,
Երիցանց:
Եսեան, սիսան.
սիսեանք, սիսանց,
սիսեամբք, կիր ոչ.

Ը.

Ընկոյզ,
ընկուզի.
ընկուզեաց:
Ընտիկ, ծաղկան.
ծաղկունք, կամ
ծաղկօք.
Ընձիկ, կծկան.
կծկունք, կծկանց,
կծկամբք, կամ,
կծկօք.
Ընդկիկ, ջկան.
ընդկունք,
ընդկանց:
Ընկեզ, սկզբան.
սկզբունք.
սկզբանց:

Ի.

Իշխան, իշխանք,
իշխանս,
իշխանից:
Իրիկն, իրկան.
իրկունք, իրկանց:
Իրեղէն,
իրեղինաց:
Իրաւունք,
իրաւանց:
Իսկ, իսկ.
Իմ, հիման.
Իւղ, հիւղան.
Իւրաքանչիւր, յուրաքանչիւրոյ:

դասատունք · տանց
Դուռն , դրան ·
դրունք , դրանց ·
դրամիք , կ դրօք ։
Երդումն , երդմանն ·
երդմունք , մանց ·
Երդուցանդն , երդնդան ·
Երդնդունք , դանց ·
Երդնդամիք , կ դօք ։
Ընդունդն , ընդնդան ·
ընդնդունք , դանց ·
ընդնդամիք , կ դօք
Կրունկն , կրնկան ·
կրնկունք , կրնկանց ,
կրնկամիք , կ կօք ։
Կռունկն , կռնկան ·
կռնկունք , կանց ,
կռնկամիք , կիւ , կօք
Հերիւն , հերան ·
հերիւնք , հերանց ։
Համանուն ,
Համանուն՝ ,
Համանունք ,
Համանունքան ։
Ձուկն , ձկան ·
ձկունք , ձկանց ·
Ձնձղուկ ,
Ձնձղկան ,
Ձնձղկունք , կամ
Ձնձղուկք ,
Ձնձղկանց ,
Ձնձղկամիք , կամ
Ձնձղիօք ։
Ժղուկ , ղկան ·
Ժղկունք , կանց ·
Ծանուկ ,
Ծանկան ,
Ծանկունք , կանց ։
Մուկն , մկան ·
մկունք , մկանց ։
Նուռն , նռան ·
նռունք , նռանց ։
Շուրթն , շրթան ·
շրթունք , շրթանց ։
Շուն , շան ·
շունք , շանց ։
Պուկ , պկան ·
պկունք , կանց ,
պկամիք , կամ կօք ։
Տուն , տան ·
տունք , տանց ։
Ցուկ , ցկան ·
ցկունք , ցկանց ։
Փուռն , փռան ·
փռունք , փռանց ։
Փաղանուն , նոճան ·
փաղանունք , անց ·
փափաղանունք ։
Քրքրուկ , քրքրման ·
քրքրումք , քրքրմանց ։
քրքրմամիք , կամ
քրքրմօք ։

Ա՛րդարդ՝ պարունակին և այլը անունքանք, որք ՚ի վերջնում վանկով իւրեանց ունին զայսոսիկ տառա ·ո · ց · և ՚ի հոլովիլն իւրեանց փոխարկին զտառն ո՝ ՚ի ՚ե · և զն ՚ի ո · օրգան ·

Ա · Ն ·

Ալուն , ողեան ·
ողեք , ողեանց ։

Ե · Ո ·

Պոյտն , պուտան ·
պոյտք , պուտանց ։

Նշխարաբեր.		Յոգնաբանաբեր.	
Ընդ.	սողոմեցուն.	Ընդ.	սողոմեցունք.
Առ.	սողոմեցան.	Առ.	սողոմեցանց.
Ցրա.	սողոմեցեան. կամ	Ցրա.	սողոմեցէ. կամ
՚ի	սողոմեցի.	՚ի	սողոմեցիս.
Ծայց. զ	սողոմեցուն.	Ծայց. զ	սողոմեցունս.
Ներ. ՚ի	սողոմեցենէ.	Ներ. ՚ի	սողոմեցեանց.
Պատ. զ	սողոմեցենէ.	Պատ. զ	սողոմեցեանց.
Կոչ.	սողոմեցեամբ.	Կոչ.	սողոմեցեամբք.
Պարբ. զ	սողոմեցեամբ.	Պարբ. զ	սողոմեցեամբք.
Վկայ. ՚ի	սողոմեցեան.	Վկայ. ՚ի	սողոմեցունս.
Կրկ. ոմն	սողոմեցուն.	Կրկ. ոմն	սողոմեցունք.

Ընդ այսոսիկ սեռական պարունակին բնաւք անուանք, որք ունին զածանցականահերս մնանիկս զայս, Ցոխան. որպիսիք են առքին. Աբեղեան, Աղեքսանդրեան. Աբբոտեան, Աբբոտենան. Տէրտէրեան. Քրիստոփորեան. Եւայլք բազումք.

Եւ քայ յայսպիսեայ ածանցականաց պարունակինն նաեւ այլք անուանք, որպիսիք են առքին.

Ընկիւն,	կեան.	Կորուստ,	րսաեան.	Միւն,	սեան,
յանկեանէ.		՚ի կորստենէ.		՚ի սեանէ.	
Ընդիւն,	դեան.	Հանգիստ,	գաեան,	Տեսիլ,	սլեան,
յարդեանէ.		՚ի հանգաստենէ.		՚ի տեսլենէ.	
Ընծիւն,	ծեան.	Ձիւն,	ձեան,	Տիւ,	տուընջեան.
յարծենէ.		՚ի ձեանէ.		՚ի տուընջենէ, ս տ	
Կորիւն,	րեան	Սիւն,	սեան,	՚ի տուէ.	
՚ի կորեանէ.		՚ի սեանէ.		միւք, տուընջեանց.	

Որպէս Հոլովումն նմանապէս ունի զերկուս սեռսակս. որպ միոյն եզական սեռականն եղերի ՚ի ոյ. և գործիականն ՚ի նմ. որպէս. Ոչնեի. ոչնեայ. ոչնեամ: Իսկ միւսոյ եզական սեռականն եղերի ՚ի ոյ. և գործիականն ՚ի ամ. որպէս, Հարպան, Հարպանոյ. Հարպանամ:

Նշանաւոր.

Ես.	Ինձ.
Քեզ.	Ինձնեայ.
Ցրա.	Ինձնեայ. կամ առ Ինձ.
Մեզ.	ՁԻնձ.
Ձեզ.	ՅԻնձնեայ.
Նոցա.	Ձ Ինձնեայ.
Պար.	Ձ Ինձնեաւ.
Գոր.	Ինձնեաւ.
Պար.	Ձ Ինձնեաւ.
Ոչ.	ՅԻնձ.
Արք.	ՈՉԻնձ.

Ընդ այսու տեսական պարունակին զազուածք անուանքը յատուկք, որք՝ի վերջնում վանկոջ իւրեանց ունին զտուն, ի, և կամ յ. և՝ի Հոլովիշն իւրեանց փոխարկեն զայնս՝ի ե. որդոն.

Ի. Ն.

Ընտեմի, մեայ, մեաւ.
Գնեթսեմանի, նեայ, նեաւ.
Ներեթ, թեայ, թեաւ.
Գնկղե, ղեայ, ղեաւ.
Գ ևի, ղևեայ, ղևեաւ.
Նյեմի, մեայ, մեաւ.
Նկրի, րեայ, րեաւ.
Նայի, այեայ, այեաւ.

Ի. Ն.

Ներեթաբե, բեայ, բեիւ.
Գայիանե, նեայ, նեիւ.
Նշղրաքե, սեայ, սեիւ.
Նչդինե, նեայ, նեիւ.
Նփրոսինե, նեայ, նեիւ.
Օղիլե, լեայ, լեիւ.
Ի ղբկե, կեայ, կեիւ.

Պատարինե, նեայ, նեիւ.
Կրիտե, տեայ, տեիւ.
Հեղինե, նեայ, նեիւ.
Ներմիխոսթե, թեայ, թեիւ.
Յեսե, սեայ, սեիւ.
Յուդիանե, նեայ, նեիւ.
Յուստիանե, նեայ, նեիւ.
Ինե, նեայ, նեիւ.
Լունե, նեայ, նեիւ.
Տամուանե, նեայ, նեիւ.
Պետափրե, րեայ, րեիւ.
Պիսպիանե. նեայ, նեիւ.
Յաղմե, մեայ, մեիւ.
Ա առվառե, ռեայ, ռեիւ.
Տրիանե, նեայ, նեիւ.
Փակենե, կեայ, կեիւ.
Փեփրոնե, նեայ, նեիւ.

Ե.յա

Ա յսոքիկ գոլով անուճանք յատուկք, հաղիւ լինին յոգնականք. զորոց ՚ի տեղւոջ իւրաքանչիւրոցք եմք. և ՚ի լինելն յոգնականք՝ այնք որք ՚ի չին եզերին, հոլովին ոմն մատանիւք մատանեաց. որդոյն. ՚Ի՚նէ. ոմանք։ Ուստ որք ՚ի է եզերին, հոլովին ոմն խաչք, խաչից. որդոյն. Ա՚պարինէ, Ա՚պարինէից։

Հետեւ Օրինակն Արուրդէ տեսուչի Ազրուրդէ Հոլովման։

Ուղղական։

Ես.	Ա՚արդան.
Դու.	Ա՚արդանայ.
Տէր.	Ա՚արդանայ. կամ առ վարդան, ցվարդան.
Ինձ.	Ձ՚Ա՚արդան.
Քեզ.	՚Ի՚Ա՚արդանայ.
Պատ.	Ձ՚Ա՚արդանայ.
Պատ.	Ա՚արդանաւ.
Պատ.	Ձ՚Ա՚արդանաւ.
Ի՚նէր.	՚Ի՚Ա՚արդան.
Նոր.	ոՁ՚Ա՚արդան։

Ընդ այսու տեսակաւ նախ պարունակին անուճանք բաղաձ. որք ՚ի վերջնում վանկի՚ջ իւրեանց ունին զայսոսիկ տառս. ա. ե. է. ի. ո. օ. ու. և ՚ի հոլովիլն իւրեանց անփոփոխ և անկորուստ պահեն զայնս. որդոյն.

Ա.		Ա՚բրահակ,	այ.	Գագ,	այ.
Ադամ,	այ.	Ա՚կաթ,	այ.	Գան,	այ.
Ա՚բրամ,	այ.	Ա՚բիաթար,	այ.	Ազգաս,	այ.
Ա՚բշակ,	այ.	Ա՚բարուդ,	այ.	Ա՚ւիբրատ, կամ Եփ՚ր	
Ա՚քար,	այ.	Ա՚բամազդ,	այ.	ատ,	տայ.
Ա՚գար,	այ.	Ա՚ղեւիար,	այ.	Ա՚ամար,	այ.

Ասա՚

Ամման, այ.
Ամաքար, այ.
Ամաթ, այ.
Այմանա, այ.
Ադամ, այ.
Ադաքս, այ.
Ադակար, այ.
Աղևեթար, այ.
Աղնաս, այ.
Աղաեան, այ.
Ազիրակեան, այ.
Ազուշան, այ.
Անդրատ, այ.
Ասուքիաս, այ.
Ասուքար, այ.
Ասահան, այ.
Ասհրամ, այ.
Ասան, այ.
Ասիրամ, այ.
Ասաբա, այ.

Բ.

Բեբեր, այ.
Բդեմ, այ.
Բօփեր, այ.

Գ.

Գել, այ.
Գամել, այ.
Գեթ, այ.

Դ.

Դատաւիթ, այ.
Դատաշիր, այ.
Դալիակիմ, այ.
Դարիաեթարիմ, այ.
Դօրիկ, այ.
Դովակիմ, այ.
Դուդիթ, այ.
Դաղիմ, այ.
Դօթիթ, այ.

Ե.

Եհրակիմ, այ.
Եհրակիմ, այ.
Եհրիկեգոլը, այ.
Եհմմազ, այ.
Եհորդ, այ.
Եաբուգոդոնո-
սոր, այ.
Եվը, այ.
Եգեգոլը, այ.

Զ.

Զբեդէոս, այ.

Է.

Էմեն, այ.
Էնոս, այ.
Էնոք, այ.
Էռօմ, այ.
Էօս, այ.
Էկսրօպ, այ.
Էօբ, այ.
Էշ, այ.
Էօղ, այ.
Էադօկ, այ.
Էադօմ, այ.

Ը.

Ըմբակում, այ.
Ըսալու, ոճայ.
Ըմմանուէլ, այ.
Ըօսուէ, այ.

Ի.

Իսահակ, այ.
Իսրայէլ, այ.
Իսքարիովթ, այ.
Իակոբ, այ.
Իեսսէ, այ.
Իովսէփ, այ.
Իորդանան, այ.
Իսրայէլացի, այ.
Իսրայէլացուհի, այ.
Իսրայէլական, այ.
Իսրայէլական, այ.
Իսրայէլական

Ա.	Դամբը, մրայ.	Ա֊բիւ, բիայ.
Ամայեակ,	Ճարպիս, ասայ.	Ա֊ս.
Հմայեակայ,	Իտալիկ, չիայ.	Ա֊բիաս, բիայ.
Աչքամ, սեղմայ.	Յուսիկ, սկայ.	Ա֊բդիաս, դիայ.
Ե.	Ո֊ւ.	Ա֊առնաքաս,
Դագիկ, գիայ.	Ա֊բդիւ, գիայ.	քառնաքայ.

Ընդորդ պարունակին և այլք անուանք, որք եղերին ՚ի յայլ, և ՚ի հոլովիլն իւրեանց առնուն զտառն յի վերնի այբին, օրդոն.

Ա֊քիա, բիայ.	Ն֊նանիա, նիայ.	Պ֊ազաքիա, քիայ.
բիայէ, բիայիւ.	նիայէ, նիայիւ.	քիայէ, քիայիւ.
Ա֊ղարիա, բիայ.	Ա֊ղեկիա, կիայ.	Տ֊օբիա, բիայ.
բիայէ, բիայիւ.	կիայէ, կիայիւ.	բիայէ, բիայիւ.

Ա և այսոքիկ, ոչ ՚ի վեր ասացաւ, հազիւ լինին յոգնականը. Բայց եթէ հարկն պահանջիցէ, հոլովին ոչ նշանք, նշանայ. օրդոն. Աչդպոյ, Լբդպոյ. Սակայն վերջինն անուանքն. Ա֊բէա. Ա֊շարէա. Լայլքն, որք հետևին, ՚ի յոգնականն հանանալն հոլովին որպէս Խաչէց, օրդոն, Ա֊շարէայ, Ա֊ղարէայէ, և այլն.

ինգերորդ հոլովման եզական սեռականն եզերբն ՚ի էր, և գործականն ՚ի էբ. Յոգնական սեռականն ՚ի էցայ, կամ ՚ի էրց. և գործիականն ՚ի էբէ. Ըստ որում ստորև եդելով օրինակաւս յուսյանի.

Եզակի սեռ.	Յոգնի սեռ.
Ն. Ա֊ղբիւր,	Ն. Ա֊ղբիւրք. Կ Ա֊ղբերք.
Ա֊ս. Ա֊ղբեր,	Ա֊ս. Ա֊ղբերաց. Կ Ա֊ղբերց.
Տ֊ու. Ա֊ղբեր, Կ յաղբիւր,	Տ֊ու. Ա֊ղբերաց. Կ յԱ֊ղբիւրս. Կ յԱ֊ղբերս,
Հայց, զԱ֊ղբիւր,	Հայց. զԱ֊ղբիւրս. Կ զԱ֊ղբերս. Նոյ.

Հայ· Յ Ա՛ղբերէ·	Հայ· Յ Ա՛ղբերոյ· Ի Յ Ա՛ղբերոյ·
Պաշ· Զ Ա՛ղբերէ,	Պաշ· Զ Ա՛ղբերոյ· Ի Զ Ա՛ղբերոյ·
Վոչ· Ա՛ղբերը· Ի· երաւ·	Վոչ· Ա՛ղբերը՛ Ի Ա՛ղբերօք·
Պաշ· Զ Ա՛ղբերը· Ի երաւ·	Պաշ· Զ Ա՛ղբերը՛ Ի Զ Ա՛ղբերօք·
Ներ· Յ Ա՛ղբեր·	Ներ· Յ Ա՛ղբիւրս· Ի Յ Ա՛ղբերս·
Արէ· ով Ա՛ղբիւր·	Արէ· ով Ա՛ղբիւրը՛· Ի Ա՛ղբերը·

Ընդ այսու տեսակաւ նախ պարունակիչն անուանք ոմանք, որք ի վերջնում վանկոջ իւրեանց ունին զայսոսիկ տառս ա, է, ո, օ, ու՝. և ի հոլովին իւրեանց անկորուստ պահեն զայնս, օրդոն·

Ա·	Ձախը, խեր·	ի տեառէ·
Ա՛ղբէ, դեր·	Ախը, խեր·	տեառերը, կամ
Ծատր, թեր·	մախերը, խերց·	տեառիւ՛;
Ծանձր, ձեր·	Ատր, տեր·	տեառերը, տեառերց·
Ծանձերը, կամ	Ապր, դեր·	Ո·
Թանձրիւ՛·	Տադր, դեր·	Ոսկր, ոսկերը·
Թանձերը, ձերց·	Տարր, բեր·	Օ·
Թանձերրը, կամ	ի տարերէ, կամ	Ծօսր, ծօսեր·
Թանձրիւ՛·	ի տարրէ·	ծօսերը, սերց·
Ծատր, դեր·	Ե·	Ու·
Համր, մեր·	Եզը, եզեր, յեզբե·	Ուստր, ուստեր·
Համերը, մերց·	Տեսր, տեսեր·	և այլն·

Երկրորդ պարունակիչն և այլք անուանք, որք ի վերջնում վանկոջ իւրեանց ունին զայսոսիկ տառս, է, ե՛, ու՝, և ի հոլովին իւրեանց կորուսանեն զայնս, օրդոն·

Ա·	Ա՛լիւր, ալեր· դստեր·
Լ՛ստր, լեր·	Ա՛ղջիւր, եղջեր·
Ք՛ուստր, ըեր·	Ա՛ղտիւր, եղտեր·
Աղմինստր, կղմինտեր·	Ո·
Ու·	Ոստր, ոստեր·
	ոստեռք, ոստեռց·
	և այլն·

Աչերորդի հոլովմանն եզական սեռականն եղերի՛ե եղ, և գործիականն՝ի եղբ, իսկ յոգնականն սեռականն եղերի՛ այ. և գործիականն՝ի եղբ. կամ՛ի օթ. Որպես՝ի ատօրև եղելով օրինակաւս յոլայնմէ։

Ընդհանրապէս.		Յոգնաւորապէս.	
Ա.	Ակուտաղ.	Ա.	Ակտեղք.
Սե.	Ակտեղ.	Սե.	Ակտեղայց.
Տր.	Ակտեղ, ՚ի ՚ի ակուտաղ.	Տր.	Ակտեղայց, ՚ի ՚ի ակտեղս,
Հայց.	զ Ակուտաղ.	Հայց.	զ Ակտեղս,
Հոգ.	՚ի Ակտեղէ.	Հոգ.	՚ի Ակտեղայց.
Պաշ.	զ Ակտեղէ.	Պաշ.	զ Ակտեղայց,
Գոչ.	Ակտեղք.	Գոչ.	Ակտեղքդ՝ի Ակտեղոք.
Գբ.	զ Ակտեղք.	Գբ.	զ Ակտեղքդ՝ի զ Ակտեղոքդ.
Ներ.	՚ի Ակտեղ.	Ներ.	՚ի Ակտեղս.
Կրէ.	ո՞վ Ակուտաղ.	Կրէ.	ո՞վ Ակտեղք.

Ընդ այսու սեռական պարունակին անուանք ունին զվերջնաւոր վանկոջ իւրեանց ունին զայսպիսիկ տառս. Ա. Ն. Ո. Ե. և ՚ի հոլովին իւրեանց անկորուսան պահեն զայնս, օրդին։

Ա.			
Ասող,	աստեղ.	Ամբառնեղ,	կոձղ, կոձեղ.
Արկղ,	արկեղ.	ամբառնեղ.	կոթղ, կոթեղ.
Անգղ,	անգեղ։	Ծաղրեղ,	կոստաղ, կոստեղ.
Ե.		ծաղրեղ.	Ու.
Ամանակեղ,		Կրակեղ,	կուպղ, կուպեղ.
բանակեղ.		կրակեղ.	Ի.
Վանձեղ,		Վարակեղ,	Սիկղ, սկեղ.
գանձեղ.		քարակեղ.	և ՚ի սմին կոչնչի տառն ինչ։
		Ո.	

ՕՄՆԵԼՈՐԴԻ հոլովմանն եզակեան սեռականն եղելի՛ էն. և գործականն՝ի ամէ. իսկ յոգնակեան սեռականն եղելի՛ ի անց. և գործականն՝ի ամէ. Որպէս՝ի վայր եդեալ օրինակաւս յուցանեմ։

Ներգոյականապէս։		Հոգնականապէս։	
Ոն.	Ոնձն.	Ոն.	Ոնձինք.
Սեռ.	Ոնձին.	Սեռ.	Ոնձանց.
Տր.	Ոնձին. ևկ Ոնձն.	Տր.	Ոնձանց. ևկ Ոնձինս.
Հայց.	զ Ոնձն.	Հայց.	զ Ոնձինս.
Բաց.	յ Ոնձնէ.	Բաց.	յ Ոնձանց.
Գոյ.	զ Ոնձնէ.	Գոյ.	զ Ոնձանց.
Գոր.	Ոնձամբ.	Գոր.	Ոնձամբք.
Գոյ.	զ Ոնձամբ.	Գոյ.	զ Ոնձամբք.
Կէր.	յ Ոնձին.	Կէր.	յ Ոնձինս.
Կէ.	ով Ոնձն.	Կէ.	ով Ոնձինք։

Ոնդ այսու տեսակաւ պարունակին անուանքն ամանք, որք ի՛ վերջնում վանկոջ իւրեանց ունին զայսոսիկ տառս. Ա. Ե. և ի՛ հոլովիլն իւրեանց անփոփոխս պահեն զայնս որպէս։

Ա.		
Աղբ,	աղին։	կաթ.
Գառն,	գառին։	կաթանց։
ի՛ գառանէ։		Հայկազն,
Գաշն,	գաշին։	Հայկազին։
Գառն,	գառին։	Հարամ, Հարսին։
Խաչն,	խաչին,	Հարսիւ։
ի՛ խաչանէ։		Հարսունք,
Կաթն,	կաթին,	Հարսանց,
ի՛ կաթանէ։		Հարսիւք։
Կաթինք,	կամ	Մատն, մատին,
		ի՛ մատանէ,
		մատունք, տանց։
		Մատն, մատին,
		մատանց։
		Մխանձն, մխանձին,
		մխանձունք,
		մխանձանց։
Ն.		
Ռեհն,	բեհին,	
ի՛ բեհանէ։		
Նգն,	եղին,	
յեղանէ։		

Նգն,

Ձեռն,	ձեռին,	ձեռինք,	կամ
յեղանէ։			
Ձեռն,	ձեռին։	Ձեռք,	ձեռաց։
ի ձեռանէ։		Ձեռն,	նեռին,
		ի նեռանէ։	

Ը։	
Ըառան,	ըերին։
Ըերինք,	ըերանց
ի պին իջնելի տառն այլ։	

Ձերորդի հոլովման եզական սեռականն եղերի ի ու. և գործիականն ևս ի ու. իսկ յոգնակին սեռականն եղերի ի ուց. և գործիականն ի ուս, կամ ի օ. Նստ որում ի տառիւ եդեալ օրինակաւս յայտնապէս ցուցանի։

Նշանակապէս։	Ընդհանրապէս։
Ոն. Ցուլ.	Ոն. Ցուլք.
Սե. Ցուլ.	Սե. Ցուլց.
Տր. Ցուլ. կ'ի Ցուլ.	Տր. Ցուլց. կ'ի Ցուլս.
Նայ. զ Ցուլ.	Նայ. զ Ցուլս.
Ուայ. ի Ցուլ.	Ուայ. ի Ցուլց.
Պար. զ Ցուլ.	Պար. զ Ցուլց.
Գոչ. Ցուլ.	Գոչ. Ցուլք. կամ Ցուլը.
Պար. զ Ցուլ.	Պար. զ Ցուլք. կամ զ Ցուլը.
Կոչ. ի Ցուլ, կ'ի Ցուլը.	Կոչ. ի Ցուլս. կ'ըն Ցուլս.
Կրէ. ով Ցուլ.	Կրէ. ով Ցուլք.

Ընդ այսու տեսական նախ պարտէնահինն անուանք ունիմք, որ ըլ վերջնուն վանկը իւրեանց ուղիղն զայսպիսի տառս, ա, է, ո, ը, ու, ի, և ի հոլովիչն իւրեանց անկորուստ և անփոփոխ պահէն զայնս, որդեն։

Ը։		ի գանձէ,		գրաստուը։	
Ըգրաւ,	ու։	գանձք,	ձուց,	Գաս,	ու։
Ըաղ,	ու։	գանձուք։		գասք,	ուց։
Ըտվարձ,	ու։	Ըրտասո։	ու,	գասուք։	
Ըանձ,	ու։	գրաստք,	տուց,	Ը ալդ,	ու։
				ձկտիդ,	

զարդք,	դուց.	պարուք,
զարդուք,		Պարտ, ու.
Զաւալ,	ու.	Պահ, ու,
Ճաղք,	ղուց	ի պահել, կ՚ի պահու
Ճաղուք,		Պատա, ու.
Կաքաւ,	ու.	ի սպասումն,
Հաճ,	ու.	սպասք, սուց,
Հաճ,	ու.	սպասուք,
Հաճ,	ու.	Սահուս, ու,
Հաճկաս,	ու.	սահմանք, ուց,
Հանկատ,	ու.	սահմանուք,
Միհաշաբաթ,	ու.	Վարձ, ու.
Նախանձ,	ու.	Վնաս, ու.
Շաբաթ,	ու.	վնասք, սուց.
Ուրբաթ,	ու.	վնասուք,
Պար,	պարու.	Վաղը, ու.
պարք,	պարուց.	Վաքահատ, ու.

		Ա.
Օգեստ,	ու.	
ի զգեստել,		
զգեստք,	ուց.	
զգեստուք,		
		Ո.
Ոտ,	ու.	
Ոտ.	ու.	
Ոտք,	ու.	
Ոտք,	ու.	
		Օ.
Ոռաւօտ,	ու.	
յառաւօտէ,		
		Ու.
Ուղտ,	ու.	
		Ւ.
Ռահիճ,	ու.	

Ներկրորդ պարունակին և այլք ոմանք անունանք, որք ի վերջ նոցա վանկոջ իւրեանց ունին զտառն՝ է, և ի հոլովելին իւրեանց փոխարկեն զայն ի յինն. օրգոն.

Աղուէս,	աղուեհուս	Հէն,	հինու,
Օխն,	ջինու,	Հին,	հինու,
ջինք,	ջինուց,	ջինուք,	և այլն.

Յաշտս Յարութեան Տէրունական.

Վասն Աւետեաց.

Աւետիսն որ յատուկ, որք ոչ պարունակին ընդ քեամբ զբաղումն անունանն են վերոյ, որոց առաջնոյն եզական սեռականն եղերն ի եղջ, և գործիականն ի էջ. իսկ յոդնական սեռականն եղերն ի եց, և գործիականն ի օք. Օրի օրինակ.

Նշա-

Հոգնակի.	Եզակի.
Ած. Գիւղք,	Ած. Գիւղ,
Սե. Գիւղից,	Սե. Գիւղից,
Տր. Գիւղից, ի գիւղս	Տր. Գիւղից, ի գիւղ
Հայց. զ Գիւղս,	Հայց. զ Գիւղ,
Ներ. ի Գիւղից,	Ներ. ի Գիւղից,
Գոր. զ Գիւղից,	Գոր. զ Գիւղից,
Կոչ. Գիւղք,	Կոչ. Գիւղ,
Գոյ. Գիւղից,	Գոյ. Գիւղ,
Ներգ. ի Գիւղս, կամ ի Գիւղսն,	Ներգ. ի Գիւղ, կամ ի Գիւղն,
Արէ. ով Գիւղք,	Արէ. ով Գիւղ,

Այսու կերպիւ հոլովին ամ բարդեցեալք ի սմանէ, որպիսի

Հոգնակի.	Եզակի.
Ած. Նորափեղք,	Ած. Նորափեղ,
Սե. Նորափեղից,	Սե. Նորափեղից,
Տր. Նորափեղից,	Տր. Նորափեղից,
Հայց. զ Նորափեղս,	Հայց. զ Նորափեղ,
Ներ. ի Նորափեղից,	Ներ. ի Նորափեղից,
Գոր. զ Նորափեղից,	Գոր. զ Նորափեղից,
Կոչ. Նորափեղք,	Կոչ. Նորափեղ,
Գոյ. Նորափեղից,	Գոյ. Նորափեղ,
Ներգ. ի Նորափեղս,	Ներգ. ի Նորափեղ,
Արէ. ով Նորափեղք,	Արէ. ով Նորափեղ,

Երկրորդի եզական սեռականն եղերի, ի օր, և գործիականն ի արէ, նոկ յոգնական սեռականն եղերի ի աց։ և գործիականն ի աւք։ Օ՛ր օրինակ։

Հոգնակի.	Եզակի.
Ած. Եղեալք,	Ած. Եղեալը,
Սե. Եղեալց,	Սե. Եղեալց,
Տր. Եղեալց, ի յԵղեալս,	Տր. Եղեալց, ի յԵղեալս.
Հայց. զԵղեալս,	Հայց. զ Եղեալս,
Ներ. յԵղեալց,	Ներ. յ Եղեալց,
Գոր. զ Եղեալց,	Գոր. զ Եղեալց,
Կոչ. Եղեալք,	Կոչ. Եղեալը,

Պաբ՝ զ Աղբարբք ,	Պաբ , զ Աղբարբք ·
Նէբ , յ Աղբայր , ի յ Աղբօր ,	Նէբ , յ Աղբարս ·
Արէ , ո՛վ Աղբայր ·	Արէ , ո՛վ Աղբարբք ·

Ա՛յսու կերպիւ հոլովին հետևեցեալք անուանքս այսոքիկ · Հայր , հօր · Այր , մօր : Այն քնաւիք բարդեցեալք ի սոցա՛նէ · օրդն , Ա՛ծհայր , Ա՛ծհօր · Ա՛ծայր , Ա՛ծօր : Համայր , համօր : Արհամայր , համօր : Տէրայր , Տէրօր : Փեսեղբայր , փեսեղբօր : Ասյց գիտելի է · զի Հայրն ի յոգնականսն կարի և այլապես հոլովիլ , քան զ ո՛չ այլքն , օրդն , Հայր , հա՛րանց , ի հարանց , ընդ հարանց : Իսկ ո՛չ Տարս , Տարանց , և այլն · Այն բարդեցեալքս այսոքիկ , ՈՒծատայր , ՈՒծատայր՝ ո՛չ լինին յոգնականք :

Ա՛րտրդի եզական սեռականն եղերի ի ա՛ն , և գործիականն ի ամբ · իսկ յոգնական սեռականն ի ա՛ց , կամ ի ա՛ն , և գործիականն ի ա՛մբ · Օ՛րն օրինակ ·

Նշխանապէս :	Յոգնականապէս :
Ա՛ն · Տէր :	Ա՛ն : Տեարք ,
Այե · Տեառն ,	Այե · Տեարց , ի Տերանց ,
Տրա · Տեառն , ի Տէր , ց Տէր ,	Տրա · Տեարց , ի Տէրանց , ի Տեարս , ի՛ց Տեարս ,
Հայց · զ Տէր ,	Հայց · զ Տեարս , ի Տէրս ,
Բայ · ի Տեառնէ ,	Բայ · ի Տեարց , ի՛ ի Տերանց ,
Պար · զ Տեառնէ ,	Պար · զ Տեարց , ի՛ զ Տերանց ,
Կոչ · Տէրանէ ,	Կոչ · Տե՛րամբ ,
Պար · զ Տէրանէ ,	Պար · զ Տե՛րամբք ,
Նէբ · ըն Տէ՛ն , ի՛ ի Տէր ,	Նէբ · ի՛ Տեարս ,
Արէ · ո՛վ Տէր :	Արէ · ո՛վ Տեարք :

Ա՛յսու կերպիւ հոլովի և այս · Այր , ա՛ն · արբ , արբա՛նց : Այն ՈՒատ բարդեցեալք ի սոցանէ , օրդն :

Այգեստեր,	այգեստեաւն.	Կոչնատէր,	կոչնատեաւն.
այգեստերք,	այգեստերոյ.	կոչնատերք,	կոչնատերոյ.
Բազմայր,	բազմատն.	Պարտատէր,	պարտատեաւն,
բազմայրք,	բազմայրանց.	պարտատերք,	պարտատերոյց.
Երկայր,	երկատն.	Տանուտէր,	տանուտեաւն.
երկայրք,	երկայրանց.	տանուտերք,	տանուտերոյց.

Յորբորդի եզական անուանական եզերբն ՚ի ոջ. և գործիականն ՚ի ամբ. իսկ յոգնական անուանն եզերբն ՚ի անց. և գործիականն ՚ի ամբ. Օրինակ.

Նպաստաւոր.	Յոգնաւոր.
Ած. կին.	Ած. կանայք.
Սե. կնոջ.	Սե. կանանց,
Տր. կնոջ, ՚ի կին, ՚ի կնոջ,	Տր. կանանց, ՚ի կանայս. ՚ի ց կանայս.
Հայց. զ կին,	Հայց. զ կանայս.
Բաց. ՚ի կնոջէ,	Բաց. ՚ի կանանց.
Գոյ. զ կնոջէ,	Գոյ. զ կանանց.
Գոր. կանամբ, ՚ի կնաւ.	Գոր. կանամբք.
Գոյ. զ կանամբ, ՚ի զ կնաւ.	Գոյ. զ կանամբք.
Ներ. ՚ի կնոջ, ՚ի ըն կնոջ.	Ներ. ՚ի կանայս.
Կոչ. ո՛վ կին.	Կոչ. ո՛վ կանայք.

Ազգաւոր կերպիւ հոլովին համեմատք բարդեցեալք ՚ի սմնակ որդոյն.

Առնակին,	առնակինոջ.
առնականայք,	առնականանց.
Բազմակին,	բազմակինոջ.
բազմականայք,	բազմականանց.
Տիկին,	տիկնոջ.
տիկնայք,	տիկնանց, ՚ի տիկնայս.
Տանտիկին,	տանտիկնոջ.
տանտիկնայք,	տանտիկնանց, ՚ի տանտիկնայս.

Հնգերորդի եզական սեռականն եղերի՛ւ ոյ, և գործիականն՝ի ոյբ, իսկ յոգնական սեռականն՝ի ոյց՝ և գործիականն՝ի ոյբ՝։ Օրինակ՝։

Ոգնական՝։		Նշանակեա՝։	
Ած՝։	Ո՛ր՝։	Ած՝։	Ե՛ղբք՝։
Աե՝։	Ե՛ղբ՝։	Աե՝։	Ե՛ղբց՝։
Տբ՝։	Ե՛ղբ՝, ՚ի՝, յօր՝, ցօր՝։	Տբ՝։	Ե՛ղբց՝, ՚ի՝, ցաՀբոբ՝։
Ն՛այ՝։	զ Օ՛ր՝։	Ն՛այ՝։	զ Ե՛ղբս՝։
Ն՛այ՝։	յ Օ՛րէ՝։	Ն՛այ՝։	յ Ե՛ղբց՝։
Պա՛ա՝։	զ Օ՛րէ՝։	Պա՛ա՝։	զ Ե՛ղբց՝։
Գ՛որ՝։	Ե՛ղբք՝։	Գ՛որ՝։	Ե՛ղբք՝։
Պա՛ր՝։	զ Ե՛ղբք՝։	Պա՛ր՝։	զ Ե՛ղբք՝։
Գ՛ներ՝։	յ Ե՛ղբս՝։	Գ՛ներ՝։	յ Ե՛ղբս՝։
Կո՛՝։	՚ոլ Օ՛ր՝։	Կո՛՝։	՚ոլ Ե՛ղբք՝։

Ա՛յսու կերպիւ հոլովին ՚ամ բառդ եցեալք ՚ի սմանէ՝ որդունց՝։

Ա՛ռաջնօր՝, առաջնաՀա՛ուր՝։	Կարձօր՝, կարձաՀա՛ուր՝։
առաջնաՀա՛ուրք՝, առաջնաՀա՛ուրց՝։	կարձաՀա՛ուրք՝, կարձաՀա՛ուրց՝։
Խազմօր՝, բազմաՀա՛ուր՝։	Կիսօր՝, կիսաՀա՛ուր՝։
բազմաՀա՛ուրք՝, բազմաՀա՛ուրց՝։	կիսաՀա՛ուրք՝, կիսաՀա՛ուրց՝։
Երկայնօր՝, երկայնաՀա՛ուր՝։	Սակաւօր՝, սակաւաՀա՛ուր՝։
երկայնաՀա՛ուրք՝, երկայնաՀա՛ուրց՝։	սակաւաՀա՛ուրք՝, սակաւաՀա՛ուրց՝։

Ա՛յեր երորդի եզական սեռականն եղերի՛ւ եա՝, և գործիականն՝ի էբ՝, իսկ յոգնական սեռականն եղերի՛ւ էց՝, և գործիականն՝ի էբ՝։ Օ՛ր օրինակ՝։

Նշխանապէս.		Յովհաննապէս:	
Ընդ.	Վրայը.	Ընդ:	Վրայը.
Առ:	Վրեայ.	Առ:	Վրերց.
Տր:	Վրեայ: Ի՛ վրայը: Կամ ց վրայը:	Տր:	Վրերց, ի՛ վրայս. Ց վրայս.
Հայց:	Զ վրայը.	Հայց:	Զ վրայս.
Բաց:	Ի՛ վրեայմէ.	Բաց:	Ի՛ վրերց.
Գոր:	Վրերք.	Գոր:	Վրերքդ.
Պար:	Զ վրերս.	Պար:	Զ վրերքդ.
Կոչ:	Ո՛վ վրեայ.	Կոչ:	Ո՛վ վրայս.
Գոյ:	Ունի վրայը:	Գոյ:	Ունի վրայը:

Ասյսու կերպիւ հոլովին ամ բարդեցեալք ի՛ ամանէ, օրդան:

Հարսնքայր, Հարսնքեր.	Կամ, Հօրաքայրք, Հօրաքերց:
Հարսնքորք, կամ Հարսնքայրք, Հարսնքերց:	Մօրքայր; Մօրքեր. Կամ, մօրաքայր, մօրաքեր:
Հօրքայր, Հօրքեր:	Մօրքորք, Մօրքերց.
Կամ, Հօրաքայր, Հօրաքեր:	Կամ, մօրաքայրք, մօրաքերց,
Հօրքորք, Հօրքերց.	և այլն:

Յաղագս հոլովմանց Մանուկանաց, և Հարցականաց անուանց:

Գլուխ Երրորդ:

Առաջին որպիսակի հոլովեցեալք լինին մասնական, և հարցական անուանք, որովհետև առ ոչսք տեսակ վերոգրելոց հոլովմանց վերաբերիլ մարթին: Ասոնք հետևի հոլովումն մասնականաց անուանց:

Աշխատական։		Յոգնական։	
Ես։	Ամ։	Ես։	Ամք։
Դու։	Աս։	Դու։	Ամդ։
Նա։	Ա, Է առնում,	Նա։	Ամն, Ի ց Ամանս։
Մեզ։	Ք Ամ։	Մեզ։	Ք Ամանս։
Ձեզ։	Ք Ամէք։	Ձեզ։	Ք Ամդ։
Նոքա։	Ք Ամեն։	Նոքա։	Ք Ամն։
Գոր։	Ամամբ։	Գոր։	Ամամբք։
Գոբ։	Ք Ամամբ։	Գոբ։	Ք Ամամբք։
Ելէ։	Ք Ամեմ։	Ելէ։	Ք Ամանս։

Եւ սոյն այսմ հոլովին նաեւ բարդուածիք սորին, որպէս, Ելոն, ուրուրամ։ Ելոնամ, ուրմանց, եւ այլն։
Եւ նա եթէ ոչ ևս ունիցի բարդեցեալ ընդ այլում, այլ միայն շարակցեցեալ, նմանապէս հոլովի՝ հոլովիցեալ եւ այն՝ ըստ որում շարակցի, որպէս, Ելոն ոմն, այլոց ուրուրոմն։ այլ ոմանց այլոց ոմանց։ եւ այլն։

Աշխատական։		Յոգնական։	
Ես։	Ակ։	Ես։	Ամանք։
Դու։	Ուրուք։	Դու։	Ամանց։
Նա։	Ումք, կիսատ ակ։	Նա։	Ամանց, Ի ց Ամանս։
Մեզ։	Ք Ակ։	Մեզ։	Ք Ամանս։
Ձեզ։	Ք Ումքէք։	Ձեզ։	Ք Ամանց։
Նոքա։	Ք Ումեն։	Նոքա։	Ք Ամանց։
Գոր։	Ամամբ։	Գոր։	Ամամբք։
Գոբ։	Ք Ամամբ։	Գոբ։	Ք Ամամբք։
Ելէ։	Ք Ումեմ։	Ելէ։	Ք Ամանս։

Եւ սոյն այսմ հոլովին համայնիք բարդեցեալք ի սմանէ, որպէս։ Ելոն, ուրուրամ։ Ելոնամ, ամուրամ։ Ելուրամանիքուրամ, ելուրամանիքուրամ։ Ելուրամանիքուրամ, երկուրամանիքուրամ։ Եւ նաև եթէ ոչ ևս բարդեցեալ ընդ այլում, այլ միայն շարակցեցեալ, նմանապէս հոլովի,

Հոլովի , Հոլովեցեալ և այլն՝ ընդորում շարակցի . որգոն . Խարտանէարոյ , խարտանէարոյ ոարոյ . Երկուանէարոյ , երկուանէարոյ ոարոյ . Հաշտ , այլոյ ոարոյ . Հաշտ , ան ոարոյ . և այլն .

Յոգնակաոգէս .		Եզակիանաոգէս .	
Ընդ .	Մանը .	Ընդ .	Մանք .
Սեռ .	Մանոց .	Սեռ .	Մանէ .
Տրա .	Մանոց , Կ ց Մանս .	Տրա .	Մանէ , Կ ց Մանս .
Հայց .	Զ Մանս .	Հայց .	Զ Մանէ .
Բաց .	Ա Մանոց .	Բաց .	Ա Մանէ .
Պաո .	Զ Մանոց .	Պաո .	Զ Մանէ .
Գոր .	Մամբք .	Գոր .	Մանբք .
Պար .	Զ Մամբք .	Պար .	Զ Մանբք .
Կոչ .	Ա Մանս .	Կոչ .	Ա Մանէ .

Ըստ այսմ հոլովին նաև ամ շարակցեցեալք՝ ի սմանէ . որգոնս , այլքին , այլոյ էրէ , և այլն : Այլ ասա գիտելի է , զի ինչ , զնոյն՝ ի շարադրութիւնս առ՝ ինչանակել զերս անկենդանս . հինկէն . ինչ ինչ , փիսոնէն ինչ . և այլն : Իսկ ոմն , և ոմն իբր՝ ի բազումս զնոյն առ՝ ինչանակել զերս կենդանիս . հինկէն . Ոմոյ ոմ , էմաս ոմանէր ոմն . ոմն ասէին . և այլն :

Հոլովումն Հարցականաց .

Ընդհանուր .

Յոգնակաոգէս .		Եզակիանաոգէս .	
Ընդ .	Ովք .	Ընդ .	Ով .
Սեռ .	Որոց .	Սեռ .	Որոյ .
Տրա .	Որոց . Կ առ Ովս .	Տրա .	Որոյ . Կ առ Ով .
Հայց .	Զ Ովս .	Հայց .	Զ Ով .

Բաց .

Բաց՝	ՀՈՐՄԻՑ՝
Պաց՝	ԶՀՈՐՄԻՑ՝
Գոր՝	ՈՐՈՎ՝
Պաց՝	ԶՀՈՐՈՎ՝
Ներ՝	ՀՈՐՀԱՐ՝

Բաց՝	ՀՈՐՑ՝
Պաց՝	ԶՀՈՐՑ՝
Գոր՝	ՈՐՈՎՔ՝
Պաց՝	ԶՀՈՐՈՎՔ՝
Ներ՝	ՀՄԲԱ՝

Արշինաոպէս՝

Ընդ՝	ՈՐՔ՝ Ի ՈՐ՞
Աբա՝	ՈՐՅ՝
Տրա՝	ՈՐԱՐ՝ Ի ԱՌ ՈՐ՞
Հայց՝	ԶՈՐՔ՝ Ի ԶՈՐ՞
Բաց՝	ԺՈՐՄԻՑ՝
Պաց՝	ԶՈՐՄԻՑ՝
Գոր՝	ԻՐ՝
Պաց՝	ԶԻՐ՝
Ներ՝	ՀՈՐԱՐ՝

Յոփնոյանապէս՝

Ընդ՝	ՈՎՔ՝ Ի ՈՆՔ՝
Աբա՝	ՈՆՑ՝
Տրա՝	ՈՆՑ՝ Ի ԱՌ ՈՆՅ՝
Հայց՝	ԶՈՆՅ՝
Բաց՝	ՀՈՆՑ՝
Պաց՝	ԶՈՆՑ՝
Գոր՝	(ոչ գոյ)
Պաց՝	(ոչ գոյ)
Ներ՝	ՀՈՆՅ՝

Սակայն գիտելի է, զի այսոքիկ միայն է ըստ սահմանացն անուանց, [illegible] ոյր ուրուք՝ ոմանումնք, զովքը յումնի ումեքէ՝ զումնի ումեքէ. իւր իւիք, զիւր իւիք, յո՞ւմ ումեք։ Ումք ումանք՝ ոյց ումանց՝ առ ոյս ումանս՝ զոյս ումանս՝ յոյց ումանց՝ զոյց ումանց՝ որովք ումամբք՝ զորովք ումամբք՝ նոյս ումանս՝ և այլն։

Ի սա բառէդի յաշաֆս հոլովմանց անուանց։

Յաղագս Հոլովմանց Վերադրեալաց։

Գլուխ Չորրորդ։

Երանուելոց այս։ ես։ որ նշանակիւ զառաջինն դէմն, այսպէս հոլովի։

Նշանակեալ։		Յոգնակեալս։	
Ես։	Կա։	Ես։	Մեք։
Ես։	իմ։	Ես։	մեր։
Տա։	ինձ, ի առ իս։	Տա։	մեզ, ի առ մեզ։
Հայց։	զիս։	Հայց։	զմեզ։
Հաց։	յ ինէն։	Հաց։	ի մէնջ։
Գոյ։	զինէն։	Գոյ։	զմէնջ։
Գոչ։	ինև։	Գոչ։	մեօք։
Գոյ։	զինև։	Գոյ։	զ մեօք։
Ընդ։	յ իս,	Ընդ։	ի մեզ։

Երանուելոց այս՝ Դու։ որ նշանակիւ զերկրորդ դէմն, այսպէս հոլովի։

Նշանակեալ։		Յոգնակեալս։	
Դու։	Դուն։	Դուք։	Դուք։
Քեզ։	քոյ։	Ձեր։	
Տա։	քեզ։ ի առ քեզ։	Տա։	ձեզ։ ի առ ձեզ։
Հայց։	զքեզ։	Հայց։	զ ձեզ։
Հաց։	ի քէն։	Հաց։	ի ձէնջ։
Գոյ։	զքէն։	Գոյ։	զ ձէնջ։
Գոչ։	քեւ։	Գոչ։	ձեօք։
Գոյ։	զքեւ։	Գոյ,	զ ձեօք։
Ընդ։	ի քեզ։	Ընդ։	ի ձեզ։
Կոչ։	ովդուն։	Կոչ։	ովդուք։

Վերա-

Ներառուհա այս Ա, որ նշանակէ ջերմորդ դէմն, այսպէս հոլովի։

Նշանաւոր։		Յոգնաւոր։	
Ած.	Ա։	Ած.	Ա։
Սեռ.	Նորա, Ի նորին.	Սեռ.	Նոցա, Ի նոցին.
Տր.	Նմա, Ի նմին.	Տր.	Նոցա, Ի նոցին.
	Ցնա, Ի առ նա.		Ի առ նոսա.
Հայց.	Զնա.	Հայց.	Զնոսա.
Գոց.	Ո Ինանանէ.	Գոց.	Ո Ի նոցանէ, Ո Ի նոցունց.
Գաւ.	Զնմանէ.	Գաւ.	Զնոցանէ, Ի զնոցունց.
Գոր.	Նովաւ, Ի նովին.	Գոր.	Նորօք.
Գար.	Զնովաւ, Ի զնովին.	Գար.	Զնորօք.
Գէդ.	Ո Ի նմա, Ի Ո Ի նմին։	Գէդ.	Ո Ի նոսա, Ի Ո Ի նոսին։

Ընդ այսու հոլովմամբ պարունակին և սոքին. ոմըմն, Ա, ոմա. Գոմա, դոմա. և այլն։

Ներառուհա յուցական, Այս, հոլովի այսպէս.

Նշանաւոր։		Յոգնաւոր։	
Ած.	Այս.	Ած.	Այսոքիկ.
Սեռ.	այսր, Ի այսոքիկ.	Սեռ.	այսոցիկ, Ի այս.
Տր.	այսմ, Ի այսմիկ.	Տր.	այսոցիկիկ առ այսոսիկ.
Հայց.	զայս.	Հայց.	զայսոսիկ.
Գոց.	Ո այսմանէ.	Գոց.	Ո այսցանէ.
Գաւ.	զայսմանէ.	Գաւ.	զայսցանէ.
Գոր.	այսու. Ի այսոքիկ.	Գոր.	այսոքիւք.
Գար.	զայսու. Ի զայսոքիկ.	Գար.	զայսոքիւք.
Գէդ.	Ո այսմիկ.	Գէդ.	Ո այսոսիկ.

Ընդ այսմ հոլովին և սոքին. Ասդ. այդր, Ի այդորիկ։ Ած. այնր, Ի այնորիկ։

Սատյական դերանունս այս Իմ, Իմով այսպէս.

Նշխանապէս,		Յոգնականապէս.	
Ես.	Իմ.	Ես,	Իմք.
Ասա,	Իմոյ.	Ասա,	Իմոց.
Տա,	Իմումբ, կ առ Իմ.	Տա,	Իմոց, կ առ Իման.
Նոյն,	Ց Իմ.	Նոյն,	Ց Իման.
Նոյ,	Յ Իմմէ.	Նոյ,	Յ Իմոց.
Պատ,	Ց Իմմէ.	Պատ,	Ց Իմոց.
Գործ,	Իմով.	Գործ,	Իմովք.
Պատ,	Ց Իմով.	Պատ,	Ց Իմովք.
Կէս.	Ո Իմ.	Կէս.	Ո Իման.
Կոչ.	Ով Իմ.	Կոչ.	Ով Իմք.

Նման այսմ Հոլովին և այսոքիկ ատացականք. Քո, Քոյ, Իւր, Իւրոյ. Մեր, Մերոյ. Ձեր, Ձերոյ, և այլն.

Դերանունս այս Իւր, միանչ վարի Էականապէս՝ Հոլովի այսպէս. ոմանց.

Նշխանապէս.		Յոգնականապէս.	
Ես.	Իւր.	Ես,	Իւրեանք.
Ասա,	Իւրեան.	Ասա,	Իւրեանց.
Տա,	Իւրեան, կ առ Իւր.	Տա,	Իւրեանց, կ ցԻւրեանս.
Նոյն,	Ց Իւր.	Նոյն,	Ց Իւրեանս.
Նոյ,	Յ Իւրմանէ.	Նոյ,	Յ Իւրեանց.
Պատ,	Ց Իւրմանէ.	Պատ,	Ց Իւրեանց.
Գործ,	Իւրեամբ. կ Իւրիւ.	Գործ,	Իւրեամբք.
Պատ,	Ց Իւրեամբ, կ Ց Իւրիւ.	Պատ,	Ց Իւրեամբք.
Կէս.	Յ Իւրեան.	Կէս.	Յ Իւրեանս.

Վերանունս այս յատաբերական, ով, Տոլովի այսպէս.

Նշանակական:		Յոգնակական:	
Ած.	Ով.	Ած.	Ովք.
Սեռ.	որոյ.	Սեռ.	որոց.
Տր.	որում, կ առ որ.	Տր.	որոց, կ առ որս.
Հայց.	զոր.	Հայց.	զորս.
Հած.	յորմէ.	Հած.	յորոց.
Գոյ.	զորմէ.	Գոյ.	զորոց.
Գոր.	որով.	Գոր.	որովք.
Գոյ.	զորով.	Գոյ.	զորովք.
Կոչ.	յորում.	Կոչ.	յորս.
Նուէ.	ամ որը.	Նուէ.	ամ որք.

Վերանունս այս, Ինչն, Տոլովի ոմն լսողութիւն լսողութեան որպիսոն. ինչն, ինչէական. և այլն.

Ցուցական դերանունքն այսոքիկ՝ Սոյն, դոյն, նոյն, Տոլովին ոմն աւծուս, աւծուոյ. որպիսոն. Սոյն, սոյնոյ, դոյն, դոյնոյ, նոյն, նոյնոյ. և այլն:

Ածանցական դերանունքն այսոքիկ՝ Իմային, ձերային, քոյին, կիմ քոյային, ձերային, իմային, քերային, Տոլովին ոմն աւծուս, աւծուոյ. որպիսոն. Իմային, իմային, ձերային, ձերային, քոյին, կամ քոյային, քոյայնոյ, ձերային. ձերայնոյ. և այլն:

Տակ ածանցականքն այսոքիկ իւրական, ինչնական, ոչնական՝ Տոլովին ոմն նշան նշանի. որպիսոն. իւրական, իւրականի. ինչնական, ինչնականի. ոչնական, ոչնականի. և այլն.

Այս բառիցս՝ յաղագս հոլովմանց դերանունացն:

ՅԱՂՈՒՑ ԱՅՈՒԹՈՒԹԵՒՆՑ ԲԱՅԻՑ

Ա՛ւ ՚ի քեզ Յաղուց լծորդուիւք բային Լ՚ախանի։

Դերբ Հինգերորդ։

Ընդհան բայս այս Լ՚ի, ՚ի յոմանս ժամանակս և յեղանակս պակասեցեալ՝ վերաշինուցանի ՚ի բայիցս յայսցանէ եղանիւ, լինի զոր օրինակ։

Ապհառնական եղանակն ներկայ։

Ընդհանապէս.	Լմ,	Ես,	Է.
Յոգնհանապէս.	Լմք,	Էք,	Են։

Ամենեւ անկատար.

Ընդ.	Լի,	Էիը,	Էր.
Յոգ.	Էաք,	Էիք,	Էին.

Ամենեւ կատարեալ.

Ընդ.	Եղէ,	Եղեր,	Եղեւ.
Յոգ.	Եղաք,	Եղէք, կամ Եղայք,	Եղեն.

Ամենեւ յաբակատար.

Ընդ.	Եղեալեմ,	Եղեալես,	Եղեալէ.
Յոգ.	Եղեալեմք,	Եղեալէք,	Եղեալեին.

Ամենեւ գերակատար.

Ընդ.	Եղեալէի,	Եղեալէիր,	Եղեալէր.
Յոգ.	Եղեալէաք,	Եղեալէիք,	Եղեալէին.

Ապառնի.

Ընդ.	Եղէց,	Եղիցիս,	Եղիցէ.
Յոգ.	Եղիցուք,	Եղիցիք,	Եղիցեն.

Հրամայական եղանակի ներքոյ.

1ին. Լեր, մի եղներ, ՚ի մի եղնիցես, եղանիցի, մի եղնիցիւ.
3րդ. Լերսուք, մի եղանիք, կամ մի եղանիցիք, եղանիցին, մի եղանիցին.

Ապառնի.

1ին. Լինիմ, ՚ի եղիցիս, մի եղանիցիս. եղիցի, մի եղանիցի.
3րդ. Լինիցուք, մի եղանիցիմք, եղիջիք, ՚ի եղիցիք, մի եղանիցիք, եղիցին, մի եղանիցին.

Ներկայի եղանակի ներքոյ, և ապառնի.

1ին. Երանի՛ թէ լինեմ, լինես, լինի.
3րդ. Երանի՛ թէ լինեմք, լինիք, լինին.

Անցեալ անկատար.

1ին. Երանի՛ թէ լինէի, լինէիր, լիներ.
3րդ. Երանի՛ թէ լինէաք, լինէիք, լինէին.

Անցեալ կատարեալ, և յարակատար.

1ին. Երանի՛ թէ եղեալ լինեմ, եղեալ լինիս, եղեալ լինի.
3րդ. Երանի՛ թէ եղեալք լինեմք, եղեալք լինիք, եղեալք լինին.

Անցեալ գերակատար.

1ին. Երանի՛ թէ եղեալ լինէի, եղեալ լինէիր, եղեալ լիներ.
3րդ. Երանի՛ թէ եղեալք լինէաք, եղեալք լինէիք, եղեալք լինէին.

Ստորակայական եղանակի ներքոյ.

1ին. Եթէ լինեմ, լինիս, լինի.
3րդ. Եթէ լինեմք, լինիք, լինին.

Անցեալ անկատար.

1ին. Եթէ լինէի, լինէիր, լիներ.
3րդ. Եթէ լինէաք, լինէիք, լինէին.

Անցեալ կատարեալ, և յարակատար.

1ին. Եթէ եղեալ լինեմ, եղեալ լինիս, եղեալ լինի.
3րդ. Եթէ եղեալք լինեմք, եղեալք լինիք, եղեալք լինին.

Ես. Եթէ եղեալեցեի, եղեալեցեիր, եղեալեցեր.
Յոփ. եթէ եղեալեցեալ, եղեալեցեիք, եղեալեցեին.

Ապառն.

Ես. Եթէ եղեալ եղէց, եղեալ եղիցես, եղեալ եղիցի.
Յոփ. եթէ եղեալք եղիցուք, եղեալք եղիցիք, եղեալք եղիցին.

Հինգերորդին նշանակի ներկայ. Ես.
Հինգեալ կատարեալ, յարակատար, և փերակոպար. Եղեալ գոլ.
Հապառն. Ելոյց գոլ.
Ընդունելոյն ներկայ. Ելօղ.
Հինգեալ կատարեալ, յարակատար, և փերակոպար. Եղեալ.
Հապառն. Ելոյց.
Դէրբայ. Եղը, ի յելոյ. Եղել, ի յելոյն.

Ես ասա պնաեղի է, զի մերձ բայս այս՝ է, կարէ ունել զյատուկ ապառնին սահմանականի՝ բայ ի յառաջնոյ դիմի հաշիանին՝ ըստ այսմ օրինակի. Եսցես. Եսցե. Եսցուք. Եսցէք, Եսցեն. Այսա այնմ. Ոչ էս կամաս, այլ ոչէր Եսցե.

Յաշափս ծորդուածքն Այսոյիկ ի երփծրծախառայ. Ես նախ Յաշափս առաջ նոյ ծորդուածքն.

Ծորդուածքն ի Ես երդրդ.

Ծորդուածքն ներգործականաց բայիս են երեք. Ոմանք զնաեք բայք ներգործականք ի յառաջին դէմն սահմանականի ներկային կամ հաշերին ի յայ, որդոն, Այրեմ. որ ի յանեռևուԹոջ լինին Այրել. կամ եղերին ի ա, որդոն, ի ոճանաց, որ ի յանեռևուԹոջ լինին ի ոճանաց. և կամ եղերին ի ո. որդոն, Ընկենում, որ ի յանեռևուԹոջ լինին ընկենուլ. Ես քնաՀից առցուն կրաւորականքն ի յառաջին դէմն սահմանականի ներկայի եղերին ի յիկ. և ի յանեռևուԹոջն ի յիկ. որդոն. Այրիմ, այրել. ի ոճանից, լուանիկ. Ընկենանիկ ընկենանիլ. Ես այսպէս բամնդակից բայիս ծորդուածքն լինին չորք. որոց նշանքն են տոքին. եմ, ամ, ոմ, եմ.

Ուռա

Առաջին ծորդութիւն լինի ըստ երից կերպից՝ Ախկինն է, որ ի յառաջին դէմն կատարելոյ ժամանակին եղելի՝ է եղէ, օրգան, տէրէղ։ Որոյ ապառնին եղելի՝ ի եղէ։ օրգան, տէրէղէ։ Երկրորդն է, որ ի յառաջին դէմն կատարելոյ ժամանակին եղելի՝ ի ած։ օրգան, ասաղ։ Որոյ ապառնին եղելի՝ ի ածէ։ օրգան, ասաղէ։ Իսկ երրորդն է, որ ի յառաջին դէմն կատարելոյ ժամանակին եղելի՝ ի է։ օրգան, պեաք։ Որոյ ապառնին եղելի՝ ի էղ։ օրգան, պեաքէ։

Օրինակ Ախկոյ Կերպի Առաջնոյ Ճոդոսութեան.

Սահմանական Եղանակի Ներկայ։

Ես։		Սրեմ,	սիրես,	սիրէ։
Դուք։		Սիրեմք,	սիրէք,	սիրեն։

Ընդեալ Անկատար.

Ես։	Սիրէի,	սիրէիր,	սիրէր,
Դուք։	սիրէաք,	սիրէիք,	սիրէին։

Ընդեալ Կատարեալ.

Ես։	Սիրեցի,	սիրեցեր,	սիրեաց։
Դուք։	սիրեցաք,	սիրեցիք,	սիրեցին։

Ընդեալ Յարակատար.

Ես։	Սիրեալեմ,	սիրեալես,	սիրեալէ։
Դուք։	սիրեալեմք,	սիրեալէք,	սիրեալեն։

Ընդեալ Գերակատար.

Ես։	Սիրեալէի,	սիրեալէիր,	սիրեալէր։
Դուք։	սիրեալէաք,	սիրեալէիք,	սիրեալէին։

Ապառնի.

Ես։	Սիրեցից,	սիրեսցես,	սիրեսցէ։
Դուք։	սիրեսցուք,	սիրեսցիք,	սիրեսցեն։

Հրամայական Եղանակի Ներկայ.

Ես։ Սիրեա՛ մի՛ սիրեր, կամ մի՛ սիրեցես, սիրեսցէ, մի՛ սիրեսցէ։
Դուք։ սիրեցէ՛ք, մի՛ սիրէք, կամ մի՛ սիրեսցէք, սիրեսցեն, մի՛ սիրեսցեն։

Ապառնի։

Նշ։ Սիրեսջիր, համ սիրեսցես, մի սիրեցես, սիրեսցէ։
մի սիրեցէ։
Յոփ։ Սիրեսցուք, մի սիրեցեմք, սիրեսջիք, ձ սիրեսցիք.
մի սիրեցիք, սիրեսցեն, մի սիրեցեն։

Պղչխանի եղանակէ ներքոյ, և Ապառնի։

Նշ։ Երանի՛ թէ սիրեցեմ, սիրեցես, սիրեցէ.
Յոփ։ Երանի՛ թէ սիրեցեմք, սիրեցէք, սիրեցեն։

Անցեալ անկատար։

Նշ։ Երանի՛ թէ սիրեցէի, սիրեցէիր, սիրեցէր։
Յոփ։ Երանի՛ թէ սիրեցեալ, սիրեցէիք, սիրեցէին։

Անցեալ, կատարեալ, և յարակատար։

Նշ։ Երանի՛ թէ սիրեալ եցեմ, սիրեալ եցես, սիրեալ եցէ։
Յոփ։ Երանի՛ թէ սիրեալ եցեալ եմք, սիրեալ եցէք, սիրեալ եցեն։

Անցեալ գերակատար։

Նշ։ Երանի՛ թէ սիրեալ եցէի, սիրեալ եցէիր, սիրեալ եցէր։
Յոփ։ Երանի՛ թէ սիրեալ եալ եցէք, սիրեալ եալ եցէիք, սիրեալ եալ եցէին։

Պարագայական եղանակէ ներքոյ, և Ապառնի։

Նշ։ Եթէ սիրեցեմ, սիրեցես, սիրեցէ։
Յոփ։ Եթէ սիրեցեմք, սիրեցէք, սիրեցեն։

Անցեալ անկատար։

Նշ։ Եթէ սիրեցէի, սիրեցէիր, սիրեցէր։
Յոփ։ Եթէ սիրեցեալ, սիրեցէիք, սիրեցէին.

Անցեալ, կատարեալ, և յարակատար։

Նշ։ Եթէ սիրեալ եցեմ, սիրեալ եցես, սիրեալ եցէ.
Յոփ։ Եթէ սիրեալ եալ եցեմք, սիրեալ եալ եցէք, սիրեալ եալ եցեն։

Անցեալ գերակատար։

Նշ։ Եթէ սիրեալ եցէի, սիրեալ եցէիր, սիրեալ եցէր։
Յոփ։ Եթէ սիրեալ եալ եցէաք, սիրեալ եալ եցէիք, սիրեալ եալ եցէին.

Անորոշ եղանակ ներքոյ։

Ներգործական ներքոյ։ Սիրել։
Անցեալ կատարեալ Յարակատար և Գերակատար։ Սիրեալ գոլ։
Ապառնի։ Սիրելոց գոլ։
Ենթադրական ներքոյ։ Սիրօշ, սիրոյզ։
Անցեալ կատարեալ Յարակատար և Գերակատար։ Սիրեալ։
Ապառնի։ Սիրելոց։
Դերբայ։ Սիրելոց, ՚ի սիրել, սիրելով, ՚ի սիրելէ։

Ոչէ

Օրինակ երեսորեակաց հոյնոյ կերպի.
Սահմանական կաղանակի ներկայ.

Ես:	Սերիմ,	սիրիս,	սիրի.
Դուք:	սիրիմք,	սիրիք,	սիրին.

Ապառնի անդադար.

Ես:	Սիրեցի,	սիրեցիր,	սիրիցուր.
Դուք:	սիրեցաք,	սիրեցիք,	սիրեցին.

Ապառնի կատարեալ.

Ես:	Սիրեցայ,	սիրեցար,	սիրեցաւ.
Դուք:	սիրեցաք,	սիրեցայք,	սիրեցան.

Ապառնի ընդարձակ.

Ես:	Սիրեցեալեմ,	սիրեցեալես,	սիրեցեալէ.
Դուք:	սիրեցեալքեմք,	սիրեցեալքէք,	սիրեցեալքեն.

Ապառնի վերակատար.

Ես:	Սիրեցեալէի,	սիրեցեալէիր,	սիրեցեալէր.
Դուք:	սիրեցեալքէաք,	սիրեցեալքէիք,	սիրեցեալքէին.

Ապառնի.

Ես:	Սիրեցայց,	սիրեսցես,	սիրեսցէ.
Դուք:	սիրեսցուք,	սիրեսցիք,	սիրեսցեն.

Հրամայական եղանակի ներկայ.

Ես:	Սիրեր,	մի սիրես,	ի մի սիրեցես,	սիրեսցէ, մի սիրեսցէ.
Դուք:	սիրեցարուք,	մի սիրեք,	ի մի սիրեցիք,	սիրեսցեն, մի սիրեսցեն.

Ապառնի.

Ես:	Սիրելք,	ի սիրեցցես,	մի սիրեսցես,	սիրեսցէ, մի սիրեսցէ.
Դուք:	սիրեսցուք,	մի սիրեսցիմք,	սիրելք,	ի սիրեսցեն, մի սիրեսցեն.

Ներգործական եղանակի ներկայ, և ապառնի.

Ես:	Երանի թէ սիրեցիմ,	սիրեսցես,	սիրեսցէ.
Դուք:	երանի թէ սիրեսցիմք,	սիրեսցիք,	սիրեսցեն.

Ապառնի անդադար.

Ես:	Երանի թէ սիրեսցեի,	սիրեսցեիր,	սիրեսցիւր.
Դուք:	երանի թէ սիրեսցեաք,	սիրեսցեիք,	սիրեսցեին.

Ապառնի կատարեալ, և յարակատար.

Ես:	Երանի թէ սիրեցեալեցեմ,	սիրեցեալեցես,	սիրեցեալեսցէ.
Դուք:	եր՛ սիրեցեալքեսցեմք,	սիրեցեալքեսցէք,	սիրեցեալքեսցեն.

Հաշեալ գերադրական։

Ես։ Երանի՛ թե սիրեցեալ էիցեն, սիրեցեալ էիցեք, սիրեցեալ էիցեր։
Յոփ։ Եր՛ սիրեցեալ լիցիցեմ, սիրեցեալ լիցիցես, սիրեցեալ լիցիցեմք։

Ապառնի եղանակի ներկայ։

Ես։ Երթ սիրեցից, սիրեցես, սիրեցէ։
Յոփ։ Եթե սիրեցցուք, սիրեցէք, սիրեցեն։

Հաշեալ անկատար։

Ես։ Երթ սիրեցեալ, սիրեցեալ էր, սիրեցեալ։
Յոփ։ Եթե սիրեցեալ, սիրեցեալ էին։

Հաշեալ կատարեալ, և յաբակատար։

Ես։ Երթ սիրեցեալ լինիցեմ, սիրեցեալ լինիցես, սիրեցեալ լինիցէ։
Յոփ։ Եթե սիրեցեալ լինիցեմք, սիրեցեալ լինիցէք, սիրեցեալ լինիցեն։

Հաշեալ գերադրական։

Ես։ Երթե սիրեցեալ էիցեմ, սիրեցեալ էիցես, սիրեցեալ էիցէ։
Յոփ։ Եթե սիրեցեալ էիցեմք, սիրեցեալ էիցէք, սիրեցեալ էիցեն։

Հարատեւ։

Ես։ Երթե սիրեցեալ եղէց, կ լինիմ, սիրեցեալ եղիցիս,
կամ լինիս, սիրեցեալ եղիցի, կամ լինի։
Յոփ։ Եթե սիրեցեալ եղիցուք, կամ լինիմք, սիրեցեալ եղիցէք,
կամ լինիք, սիրեցեալ եղիցին, կամ լինին։

Հաշնեքառնի եղանակի ներկայ։ Սիրիլ։

Հաշեալ կատարեալ, յաբակատար, և գերադրական։ Սիրեցեալ գոլ։

Հարատեւ։ Սիրելի գոլ։

Պատանելոնի ներկայ։ Սիրեցեալ լինել։

Հաշեալ կատարեալ, յաբակատար, և գերադրական։ Սիրեցեալ։

Հարատեւ։ Սիրելի։

Դերբայք։ Սիրելոց, ՚ի սիրել, սիրելով, ՚ի սիրելն։

Ընդ այսու նախնիսն կերպիւ առաջնոյ լծորդութեն լծորդին բազումք բայք ներգործականք հանդերձ կրաւորական ձեւով։

Ես։	աղդեմ.	աղդեայ։	Ես։	տրծեմ.	եցի. եայ։
Նա։	նոճանեմ.	եցի. եայ։	Նա։	տատեմ.	եցի. եայ։
Ես։	ղերեսեմ։	եցի, եայ։	Ես։	տիտեմ.	եցի. եայ։
Նա։	տայայատեմ,	եցի. եայ։	Նա։	ընդեմ.	եցի. եայ։
Նա։	տաժեմ.	եցի. եայ։	Նա։	ղերեմ.	եցի. եայ։
Ես։	տղմեմ.	եցի. եայ։	Ես։	Օ՚նեմ.	եցի. եայ։
Ես։	Ծրեմ.	եցի. եայ։	Ես։	Ղերձեմ.	եցի. եայ։

Ես։

Ընտրեմ. եկի. եա։
Հոնեմ, եկի, եա։
Թարգմանեմ. եկի. եա։
Տոլվեմ. եկի. եա։
Իրակեմ. եկի. եա։
Ուսումնասիրեմ. եկի. եա։
Հնդրեմ. եկի. եա։
Օրատեմ. եկի. եա։
Ծածկեմ. եկի. եա։
Ծամեմ. եկի, եա։
Ինքեմ. եկի. եա։
Կազմեմ. եկի. եա։
Հալեմ. եկի. եա։
Ջոնեմ. եկի. եա։
Ամբարգրգեմ, եկի. եա։
Հանատեմ. եկի. եա։
Աղբեմ. եկի, եա։
Յորդորեմ. եկի. եա։

Լսոդգեմ. եկի. եա։
Շարժեմ. եկի. եա։
Հեղգեմ. եկի. եա։
Ծանրեմ. եկի. եա։
Պարզևեմ. եկի. եա։
Ջամբեմ. եկի. եա։
Փռեմ. եկի. եա։
Արկեմ. եկի. եա։
Ինդեմ. եկի. եա։
Տանեմ. եկի. եա։
Յանդեմ. եկի. եա։
Յանցեմ. եկի. եա։
Խնամեմ. եկի. եա։
Փոխեմ. եկի. եա։
Կանգահեմ. եկի. եա։
Ընծահեմ. եկի. եա։
և այլք բազումք։

Եւս և զօրդին ընդ այսու նախկնով կերպիւ (միայն ըստ օրինակի ներգործականին) բազումք բայք ներգործակերպ չեղեալք, որպիսիք են սքելն։

Ընտրեմ. ամնտրեա։
Ուսումնասիրեմ. եկի. եա։
Ընտրեմ. եկի. եա։
Ձեռագրեմ. եկի. եա։
Համարեմ. եկի. եա։
Հարեմաւեմ. եկի. եա։
Վճեմ. եկի. եա։
Վիմեմ. եկի. եա։
Տրեմ. եկի. եա։
Երկայնամտեմ. եկի. եա։
Երկասիրեմ. եկի. եա։
Օգնդ իտեմ. եկի. եա։
Օրեմ. եկի. եա։
Մերերեմ. եկի. եա։
Ողագաւորեմ. եկի. եա։
Վախճեմ. եկի. եա։
Վաղագրեմ. եկի. եա։

Վարիկեմ. եկի. եա։
Յուժեմ. եկի. եա։
Ցուսեմ. եկի. եա։
Յաքսեմ. եկի. եա։
Յանդուգնեմ. եկի. եա։
Լծեմ. եկի. եա։
Լեսեմ. եկի. եա։
Լակեմ. եկի. եա։
Ծծեմ. եկի. եա։
Լաւատեմ, եկի. եա։
Նմեմ. եկի. եա։
Իտեմ. եկի. եա։
Պարտաջեմ. եկի. եա։
Պարգևատրեմ. եկի. եա։
Ծրագործեմ. եկի. եա։
Ընդեմ. եկի. եա։
Յարատեմ. եկի. եա։

Յառնեմ.	եցի.	եա։	Դառնամ.	եցի.	եա։
Յօրանջեմ.	եցի.	եա։	Պուլեմ.	եցի.	եա։
Կաշեմ.	եցի.	եա։	Երթալմեմ.	եցի.	եա։
Կնիջեմ.	եցի.	եա։	Տնեմ.	եցի.	եա։
Ծոլշոլեմ.	եցի.	եա։			
Կատասեմ.	եցի.	եա։	և այլք բազումք։		

Օրինակ երկրորդի կերպի Հայաբնոյ լծորդութեան։

Սահմանական եղանակի ներկայ։

Ես։	Ասեմ,	ասես,	ասէ։
Յոգ։	ասեմք,	ասէք,	ասեն։

Հնոյեալ անկատար։

Ես։	Ասէի,	ասէիր,	ասէր։
Յոգ։	ասէաք,	ասէիք,	ասէին։

Հնոյեալ կատարեալ։

Ես։	Ասացի,	ասացեր,	ասաց։
Յոգ։	ասացաք,	ասացէք,	ասացին։

Հնոյեալ յաբակատար։

Ես։	Ասացեալեմ,	ասացեալես,	ասացեալէ։
Յոգ։	ասացեալքեմք,	ասացեալքէք,	ասացեալքեն։

Հնոյեալ գերակատար։

Ես։	Ասացեալէի,	ասացեալէիր,	ասացեալէր։
Յոգ։	ասացեալէաք,	ասացեալէիք,	ասացեալէին։

Հպառնի։

Ես։	Ասացից,	ասասցես,	ասասցէ։
Յոգ։	ասասցուք,	ասասցէք,	ասասցեն։

Հրամայականի եղանակի ներկայ։

Ես։	Ասա,	մի՛ասեր,	՛ի մի՛ասցես,	ասիցէ, մի՛ասիցէ։
Յոգ։	ասացէք,	մի՛ասէք,	՛ի մի՛ասիցէք,	ասիցեն, մի՛ասիցեն։

Հպառնի։

Ես։	Ասացը՛ր, ասասցի՛ր։	՛Ի մի՛ասցես,	մի՛ ասիցես,
Յոգ։	Ասացո՛ւք, ասասցէ՛ք,	մի՛ ասիցեմք, ասասցէ՛ք,	ասասցի՛ր, ՛ի մի՛ասցեն, մի՛ ասիցեն։

Ես։

Ներկայի եզանակի ներքոյ, և ապառնի։

Ես։	Երանի՛ թէ ասիցեմ,	ասիցես	ասիցէ։
Դուք։	Երանի՛ թէ ասիցեմք,	ասիցէք,	ասիցեն։

Հնոցեալ անդեմաբար։

Ես։	Երանի՛ թէ ասիցէի,	ասիցէիր,	ասիցէր։
Դուք։	Երանի՛ թէ ասիցէաք,	ասիցէիք,	ասիցէին։

Հնոցեալ կատարեալ, և յարակատար։

Ես։	Երանի՛ թէ ասացէղիցեմ,	ասացէղիցես,	ասացեալիցէ։
Դուք։	Եր՛՛ թէ ասացէղիցեմք,	ասացէղիցիք,	ասացէղիցեն։

Հնոցեալ վերակատար։

Ես։	Երանի՛ թէ ասացէղիցէի,	ասացէղիցէիր,	ասացէղիցէր։
Դուք։	Եր՛՛ թէ ասացէղիցէաք,	ասացէղիցէիք,	ասացէղիցէին։

Ծանեալով ընդունին ՛ի երիս Կատարչականն նոյն և ընդ Ներկայն։

Հնոցեալ եզանակի ներքոյ։ Ասել։
Հնոցեալ կատարեալ, յարակատար, և վերակատար։ Ասացեալ գոլ։
Հրամայական։ Ասելոց գոլ։
Ներառնելական ներքոյ։ Ասող, ասուղի, կ ասացօղ, ասացողի։
Հնոցեալ կատարեալ, յարակատար, և վերակատար։ Ասացեալ։
Հրամայական։ Ասելոց։
Դերբայք։ Ասել, ՛ի յ ասել, ասելով, ՛ի յ ասելն։

Որինակ երաժշտականաց նոյնոյ ՛ի երկին։
Անցանականի եզանակի ներքոյ։

Ես։	Եմ,	ասիս,	ասէ։
Դուք։	ասիմք,	ասիք,	ասեն։

Հնոցեալ անդեմաբար։

Ես։	Ասէի,	ասէիր,	ասիւր։
Դուք։	ասէաք,	ասէիք,	ասէին։

Հնոցեալ կատարեալ։

Ես։	Ասացայ,	ասացար,	ասացաւ։
Դուք։	ասացաք,	ասացայք,	ասացան։

Հնոցեալ յարակատար։

Ես։	Ասացեալեմ,	ասացեալես,	ասացեալէ։
Դուք։	ասացեալքեմք,	ասացեալքէք,	ասացեալքեն։

Հնո-

Ներկայ պերֆեկտ։

Ես՝ ասացեալ եմ, ասացեալ եմք, ասացեալ ես։
Դուք՝ ասացեալ էք, ասացեալ էք, ասացեալ են։

Անցեալ։

Ես՝ ասացայ, ասացիս, ասաց։
Դուք՝ ասացաք, ասացիք, ասացին։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Ես՝ ասիր, մի՛ ասիր. Դ մի՛ ասիցես, ասիցի, մի՛ ասիցուք։
Դուք՝ ասացարուք, մի՛ ասիք, Դ մի՛ ասիցիք, ասիցին, մի՛ ասիցիք։

Ապառնի։

Ես՝ ասիջիր, Դամ ասացցես, մի՛ ասիցես, ասացցի։
մի՛ ասիցուք.
Դուք՝ ասիցուք, մի՛ ասիցիմք, ասիջիք, Դ ասացիք,
մի՛ ասիցիք, ասացցին, մի՛ ասիցին։

Ընդհատական եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ես՝ Երբանե՞ թէ ասիցիմ, ասիցես, ասիցի։
Դուք՝ երբանե՞ թէ ասիցիմք, ասիցիք, ասիցին։

Անցեալ անհատական։

Ես՝ Եր՞ ասիցեալ եմ, ասիցեալ եմք, ասիցեալ ես։
Դուք՝ եր՞ ասիցեալ էք, ասիցեալ էք, ասիցեալ են։

Անցեալ հոգաբարձու, և յարահատական։

Ես՝ Եր՞ ասացեալցեմ, ասացեալցեմ ասացեալցի։
Դուք՝ եր՞ ասացեալցիմք, ասացեալցիք, ասացեալցին։

Անցեալ կերպահատական։

Ես՝ Եր՞ ասացեալցիցեմ, ասացեալցիցեմք, ասացեալցիցէր։
Դուք՝ եր՞ ասացեալցիցէք, ասացեալցիցէք, ասացեալցիցեն։

Վերնագրով ընդարձակ է երեք, Վարքաբերական նոյն է ընդ Ընդհանրին
բայց ի յապառնասոյն։

Հրամայական սարքական։

Ես՝ Եթէ ասացեալ եղէց, ասացեալ եղիցես, ասացեալ եղիցի։
Դուք՝ եթէ ասացեալք եղիցուք, ասացեալք եղիցիք, ասացեալք եղիցին։

Հանդերձառուի եղանակի ներկայ՝ Ասիւլ։
Անցեալ հոգաբարձու յարահատական՝ և կերպահատական՝ Ասացեալ գոլ։
Հրամայական՝ Ասելի գոլ։

Ընդ-

Ընդառնելութիւն ներկայ։ Ապագեալ լինօղ։
Ընդեալ կատարեալ՝ յորակատար՝ և գերակատար։ Ապագեալ։
Հպատակ։ Ասելի։
Ղերբայ։ Ասելս ՝ի յասել, ասելով, ՝ի յասելն։

Ընդ այսու երկրորդիւ կերպիւ առաջնոյ լծորդուն լծուցին սակաւադունեղք ոմանք բայք ներգործականք՝ հանդերձ կրաւորականօք իւրեանց. որպիսի և բայս այս գիտեմ. Սակայն բացառութիւ եղականի երկրորդի դիմի հրամայականին ներկայի ՝ինեներգործականջն. որդուն, գիտեմ, գիտացի, գիտեա։ Ոչ դրա-դեմք սորին ՝ի կրաւորականջն ըստ հաճութեան կարեն լինել՝ գիտեցեալեմ, կամ գիտացեալեմ. և այլն։

Ապա ներգործակերպ չէզրական բայս այս կարեմ, որ նշանակէ զկարողութիւն, և ընդ սակաւ, բացառութիւն եզականի եղկի դիմի հրամայականի ներկայի. որդուն. կարեմ, կարացի, կարացիր, կ՝կարէր, և այլն։ և ո՛չ կարա, կամ կարեա։ զի կարեա հրամայականս բղխի ՝ի բայէն ներգործականէ կարեմ, որ նշանակէ զկարուցն հանդերձիւ. և սովորաբար լծորդի ընդ առաջնոյ կերպիւ այսորիկ լծորդութեան։

( ) Ինչպէ երրորդի կերպի առաջնոյ լծորդութեան։

Սահմանական եղանակի ներկայ։

Ես։	Կ՝ասանեմ,	տեսանես,	տեսանէ։
Յոփ։	տեսանեմք,	տեսանէք,	տեսանեն։

Ընդեալ անկատար։

Ես։	Տեսանէի,	տեսանէիր,	տեսանէր։
Յոփ։	տեսանէաք,	տեսանէիք,	տեսանէին։

Ընդեալ կատարեալ։

Ես։	Տեսի,	տեսեր,	Ետես։
Յոփ։	տեսաք,	տեսիք,	տեսին։

Ընդեալ յորակատար։

Ես։	Տեսեալեմ,	տեսեալես,	տեսեալէ։
Յոփ։	տեսեալքեմք.	տեսեալքէք,	տեսեալքեն։

Ընդ-

Հնգեակ Դերբայական.

Ես՝ Տեսանելի, տեսանելիս, տեսանելիր։
Յոգ՝ տեսանելիք, տեսանելիք, տեսանելիք։

Հայոյական.

Ես՝ Տեսից, տեսյես, տեսյէ։
Յոգ՝ տեսցուք, տեսյէք, տեսցեն։

Հրամայականի եղանակի ներքոյ.

Ես՝ Տես, մի՛ տեսաներ, ի՛ մի՛ տեսանիցես, տեսանիցէ,
մի՛ տեսանիցէ։
Յոգ՝ տեսէք, մի՛ տեսանէք, ի՛ մի՛ տեսանիցեք, տեսանիցեն,
մի՛ տեսանիցեն։

Հայոական.

Ես՝ Տեսջի՛ր, կամ տեսցես, մի՛ տեսանիցես, տեսցէ,
մի՛ տեսանիցէ։
Յոգ՝ տեսցո՛ւք, մի՛ տեսանիցեմք, տեսջի՛ք, ի՛ տեսցէք,
մի՛ տեսանիցէք, տեսցեն, մի՛ տեսանիցեն։

Պղչեական եղանակի ներքոյ, և ապառնի.

Ես՝ Երանի՛ թէ տեսանիցեմ, տեսանիցես, տեսանիցէ։
Յոգ՝ երանի՛ թէ տեսանիցեմք, տեսանիցէք, տեսանիցեն։

Հնգեակ անկատար.

Ես՝ Էր՛ տեսանիցէի, տեսանիցէիր, տեսանիցէր։
Յոգ՝ եր՛ տեսանիցէաք, տեսանիցէիք, տեսանիցէին։

Հնգեակ կատարեալ, և յարակատար.

Ես՝ Էր՛ տեսեալ իցեմ, տեսեալ իցես, տեսեալ իցէ։
Յոգ՝ եր՛ տեսեալ իցեմք, տեսեալ իցէք, տեսեալ իցեն։

Հնգեակ պերակատար.

Ես՝ Էր՛ տեսեալ իցէի, տեսեալ իցէիր, տեսեալ իցէր։
Յոգ՝ եր՛ տեսեալ իցեաք, տեսեալ իցէիք, տեսեալ իցէին։

Փոխելով ձերածին ՚ի երիք, յորում իցէ նոյն է
ընդ ըղձականին։

Հնգերեակի եղանակի ներքոյ՝ Տեսանել։
Հնգեակ կատարեալ՝ յարակատար՝ և Դերբայական՝ Տեսեալ գոլ։
Հնգեակ՝ Տեսանելոց գոլ։
Ենթադնելականի ներքոյ՝ Տեսանիցէ, ոչի, կամ տեսցէ, ոչի։
Հնգեակ կատարեալ՝ յարակատար՝ և Դերբայական՝ Տեսեալ։
Հնգեակ՝ Տեսանելոց։
Դերբայ՝ Տեսանելոց, ՚ի տեսանել, տեսանելով, ՚ի տեսանելն։

Որե-

Օրինակ երրորդական ոճով կերպի։

Սահմանական եղանակի ներկայ։

Ես։	Տեսանիմ,	տեսանիս,	տեսանի։
Յոփ։	տեսանիմք,	տեսանիք,	տեսանին։

Հնոցեալ անկատար։

Ես։	Տեսանեէի.	տեսանեէիր,	տեսանէր։
Յոփ։	տեսանեէաք.	տեսանեէիք.	տեսանեէին։

Հնոցեալ կատարեալ։

Ես։	Տեսայ,	կամ տեսանեցայ.	տեսար, կամ տեսանեցար, տեսաւ, կամ տեսանեցաւ։
Յոփ։	տեսաք,	կամ տեսանեցաք.	տեսայք, կամ տեսանեցայք. տեսան. կամ տեսանեցան։

Հնոցեալ յաբակատար։

Ես։	Տեսանեցեալէմ,	կամ տեսեցեալէմ.	տեսանեցեալէս, կամ տեսեցեալէս. տեսանեցեալէ, կամ տեսեցեալէ։
Յոփ։	տեսանեցեալէմք,	կամ տեսեցեալէմք.	տեսանեցեալէք, կամ տեսեցեալէք. տեսանեցեալէն, կամ տեսեցեալէն։

Հնոցեալ գերակատար։

Ես։	Տեսանեցեալէի,	կամ տեսեցեալէի.	տեսանեցեալէիր, կամ տեսեցեալէիր. տեսանեցեալէր, կամ տեսեցեալէր։
Յոփ։	տեսանեցեալէաք,	կամ տեսեցեալէաք.	տեսանեցեալէիք, կամ տեսեցեալէիք. տեսանեցեալէին. կամ տեսեցեալէին։

Հպատն։

Ես։	Տեսայց,	կամ տեսանեցայց.	տեսայս. տեսցի։
Յոփ։	տեսանիցուք.		տեսցիք. տեսցին։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Ես։	Տեսիր.	մի տեսանիր,	կամ մի տեսանիցիս. տեսանիցի. մի տեսանիցի։
Յոփ։	տեսանեցարուք,	կամ տեսեցարուք	մի տեսանիք. կամ մի տեսանիցիք. տեսանիցին. մի տեսանիցին։

Հպատն։

Ես։	Տեսանիջիր,	կամ տեսցիս.	մի տեսանիցիս. տեսցի. մի տեսանիցի։

Յոփ. տեսանիցուք, մի՛ տեսանիցիմք, տեսանիջի՛ք, Ꮓ տեսցի՛ք,
մի՛ տեսանիցիք, տեսցին, մի՛ տեսանիցին։

Պղխախնի եղանակի ներկայ, և Ապառնի։

Ես. Երանի՛ թէ տեսանիցիմ, տեսանիցիս, տեսանիցի։
Յոփ. Երբ տեսանիցիմք, տեսանիցիք, տեսանիցին։

Անցեալ անկատար։

Ես. Երբ տեսանիցէի, տեսանիցէիր։ տեսանիցիւր։
Յոփ. Երբ տեսանիցէաք, տեսանիցէիք, տեսանիցէին։

Անցեալ, կատարեալ, և յարակատար։

Ես. Երբ տեսանեցեալիցեմ, կամ տեսեցեալիցեմ,
տեսանեցեալիցես, կամ տեսեցեալիցես,
տեսանեցեալիցէ, կամ տեսեցեալիցէ։
Յոփ. Երբ տեսանեցեալ քիցեմք, կամ տեսեցեալքիցեմք,
տեսանեցեալքիցէք, կամ տեսեցեալքիցէք,
տեսանեցեալքիցեն, կամ տեսեցեալքիցեն։

Անցեալ գերակատար։

Ես. Երբ տեսանեցեալիցէի, կամ տեսեցեալիցէի,
տեսանեցեալիցէիր, կամ տեսեցեալիցէիր,
տեսանեցեալիցէր, կամ տեսեցեալիցէր։
Յոփ. Երբ տեսանեցեալ քիցէաք, կամ տեսեցեալ քիցէաք,
տեսանեցեալքիցէիք, կամ տեսեցեալքիցէիք,
տեսանեցեալքիցէին, կամ տեսեցեալքիցէին։

Վասնզի ձերոյն ի բնէ, Կատարեցեալն նոյն է ընդ ըղխախնին՝
բայ՝ ի չափաւորն։

Ապառնի ապորձչականին։

Ես. Եթէ տեսանեցեալ եղէց, կամ տեսեցեալ եղէց,
տեսանեցեալ եղիցիս, կամ տեսեցեալ եղիցիս,
տեսանեցեալ եղիցի, կամ տեսեցեալ եղիցի։
Յոփ. Եթէ տեսանեցեալք եղիցուք, կամ տեսեցեալք եղիցուք,
տեսանեցեալք եղիցիք, կամ տեսեցեալք եղիցիք,
տեսանեցեալք եղիցին, կամ տեսեցեալք եղիցին։

Ընդհանուր եղանակի ներկայ՝ Տեսանիլ։
Անցեալ կատարեալ, չարակատար, և գերակատար՝ Տեսանեցեալ,
կամ տեսեցեալ գոլ։

Ապառ-

Ա՛պառանդ՝ Տեսանելի գոլ։
Ընդառնելոյթ՝ Տեսանելով լինօղ։ Ի տեսեցեալ լինօղ։
Ա՛ներեւոյթ, յոտաքարեալ, յոտիպոտիպ, ե՛ւ փեթակոտիպ՝ Տեսանելեալ, կամ տեսեցեալ։
Ա՛պառանդ՝ Տեսանելի։
Պ՛երբեաք՝ Տեսանիլոց, ՚ի տեսանիլ, տեսանիլով, ՚ի տեսանիլն։

Ընդ այսու երրորդիւ կերպիւ առաջնոյ յծորդութեանն յծորդին բաղումք բայք ներգործականք հանդերձ կրաւորականօք իւրեանց. որպիսիք են այսոքիկ։

Ա՛րկանեմ, կի, կեր, էարկ · արկ՝ Ա՛րկանիմ, կայ, կամ արկանեցայ։
Ա՛նկանեմ, կի, կեր, էանկ, անկ՝ Ա՛նկանիմ, կանեցայ, անկանիլ։
Ա՛նիծանեմ, ծի, ծեր, անէծ, անի՛ծ՝ Ա՛նիծանիմ, անիծայ, կամ անիծանեցայ։
Ռ՛ուծանեմ, ծի, ծեր, եւոյծ, բո՛յծ՝ Ռ՛ուծանիմ, ծայ, կամ բուծանեցայ։
Ռ՛եկանեմ, կի, կեր, եբեկ, բե՛կ՝ Ռ՛եկանիմ, կայ, կ՚կանեցայ։
Պ՛ատառեմ, գի, գեր, եգիա, գի՛ա՝ Պ՛ատառիմ, գայ, կամ գատառեցայ։
Ե՛ղծանեմ, ծի, ծեր, եղծ · ե՛ղծ՝ Ե՛ղծանիմ, ծայ, կամ եղծանեցայ։
Ե՛րկիրպագանեմ, պագի, պագեր, եոպագ · պա՛գ՝ Ե՛րկիրպագանիմ, պագայ, կամ պագանեցայ։
Լ՛ուացանեմ, լուացի, լուացեր, ելոյց · լո՛ւյց՝ Լ՛ուացանիմ, լուացայ։
Լ՛ուծանեմ, լուծի, լուծեր, ելոյծ · լո՛ւծ՝ Լ՛ուծանիմ, ծայ։
Լ՛ըանեմ, լբի, լբեր, լբեայ, կամ ելիք՝ Լ՛բեա, կամ լի՛ր, մի՛ լբաներ։
Լ՛բանիմ, լբայ, կամ լբանեցայ · լբի՛ր · լբեցարո՛ւք, կամ լբարո՛ւք։
Խ՛ածանեմ, խածի, խածեր, եխած · խա՛ծ՝ Խ՛ածանիմ, ծայ, կամ խածանեցայ։
Կ՛անեմ, կի, կեր, եկուր · կո՛ւր՝ Կ՛անիմ, կոյց, կամ կեալ նեցայ։
Հ՛ատանեմ, հատի, հատեր, եհատ · հա՛տ՝ Հ՛ատանիմ, հատայ, կամ հատանեցայ։
Հ՛արցանեմ, ցի, ցեր, եհարց · հա՛րց՝ Հ՛արցանիմ · ցայ, կամ հարցանեցայ։

Հարկանեմ, հարի, հարեր. եհար. հար։ Հարկանիմ, հարեալ, կամ հարկանեցայ։

Ուռճանեմ, մուճի, մուճեր, եմուճ. մուճ։ Ուռճանիմ, մուճեալ, կամ մուճանեցայ։

Յառանեմ, յառի, յառեր, յառեալ. յառ։ Յառանիմ յառեալ, կամ յառանեցայ։

Առեղծանեմ, ծի, ծեր, եառեղծ. առեղծ. Առեղծանիմ, առեղծեալ, կամ առեղծանեցայ։

Պատառանեմ, սպանի, սպաներ, էպատառ, կամ սպառ. սպառ։ Պատառանիմ, սպառեալ։

Յուսանեմ, յուսի, յուսեր, եյոյս, յոյս։ Յուսանիմ, յուսեալ։

Ծանեմ, ծի, ծեր, էօծ. օծ։ Ծանիմ, ծեալ, կամ օծանեցայ։

Ածեմ, ածի, ածեր, էած. ած։ Ածիմ, ածեալ։

Հրամայական։ Ածիր, ովի ածիր։ Ածեցարուք, կամ ածարուք, ովի ածիք։

Վերեմ, րի, րեր, երթեր. քեր։ Վերիմ, րեալ, կամ բերեցայ։

Հանեմ, հանի, հաներ, եհան. հան։ Հանիմ, հանեալ, կամ հանեցայ։

Եթէ քաց յայսցանէ բայից նախադաղափարականաց՝ եւ այլոց սոյնպիսեաց, լծորդին լնդ սյսու երրորդիւ կերպիւ բնաձք բայք անցողականք, որոց ներգործականաց, եւ կրաւ հարակատար, եւ դերականաբն են հատարակք։ Եթէ առ՝ ի դիւրութիւն համբակադունից դնի ասելն լծորդութիւն միոյ բայի անցողականի՝ առ՝ ի գոլ օրինակ այլոց ամենից բայից անցողականաց։

****

Օրինակ լծորդութեան բայից Անցողականաց։

Ածմանական եղանակի ներկայ։

Ես։	Սիրացուցանեմ, սիրացուցանես, սիրացուցանէ,
Դուք։	սիրացուցանեմք, սիրացուցանէք,
	սիրացուցանեն։

Ան-

ՀԱՆԳԵԱԼ ԱՆԿԱՏԱՐ։

Ես։	Ամրացուցանեի.	ամրացուցանէիր.	ամրացուցանէր։
Յոփ։	ամրացուցանէաք.	ամրացուցանէիք.	ամրացուցանէին։

ՀԱՆԳԵԱԼ ԿԱՏԱՐԵԱԼ։

Ես։	Ամրացուցի.	ամրացուցեր.	ամրացոյց։
Յոփ։	ամրացուցաք.	ամրացուցէք.	ամրացուցին։

ՀԱՆԳԵԱԼ ՅԱՊԱԿԱՏԱՐ։

Ես։	Ամրացուցեալեմ.	ամրացուցեալես.	ամրացուցեալէ։
Յոփ։	ամրացուցեալեմք.	ամրացուցեալէք.	ամրացուցեալեն։

ՀԱՆԳԵԱԼ ՊԵՐԱԿԱՏԱՐ.

Ես։	Ամրացուցեալէի.	ամրացուցեալէիր.	ամրացուցեալէր.
Յոփ։	ամրացուցեալէաք.	ամրացուցեալէիք.	ամրացուցեալէին։

ՀՊԱՏԱՆԻ.

Ես։	Ամրացուցից.	ամրացուցցես.	ամրացուցցէ։
Յոփ։	ամրացուցցուք.	ամրացուցջէք.	ամրացուցցեն։

ՀՐԱՄԱՅԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿԻ ՆԵՐԿԱ.

Ես։	Ամրացո՛.	ամ՛ ամրացուցանեը.	ձ՛ ամ՛ ամրացուցանիցես. ամրացուցանիցէ. ամ՛ ամրացուցանիցե։
Յոփ։	ամրացուցէք.	ամ՛ ամրացուցանեք, ձ՛ ամ՛ ամրացուցանիցէք. ամրացուցանիցեն.	ամ՛ ամրացուցանիցեն։

ՀՊԱՏԱՆԻ.

Ես։	Ամրացուսցեր, ձ՛ ամրացուսցես.	ամ՛ ամրացուցանիցես. ամրացուսցէ.	ամ՛ ամրացուցանիցե։
Յոփ։	Ամրացուսցուք.	ամ՛ ամրացուցանիցեմք.	ամրացուսջէք, ձ՛ ամրացուսցէք. ամ՛ ամրացուցանիցէք. ամրացուսցեն. ամ՛ ամրացուցանիցեն։

ԸՂՁԱՅԱՆ ԵՂԱՆԱԿԻ ՆԵՐԿԱ, ԵՒ ՊԱՏԱՆԻ։

Ես։	Երանի՛ թէ՛ ամրացուցանիցեմ.		ամրացուցանիցես. ամրացուցանիցէ։
Յոփ։	Երանի՛ թէ՛ ամրացուցանիցեմք.		ամրացուցանիցէք. ամրացուցանիցեն։

ՀԱՆ-

Հինգեակ անկատար։

Ես. Երանի՛ թէ ամրացուցանէի՛կ, ամրացուցանէի՛կիր, ամրացուցանէի՛կը։
Յոգ. երանի՛ թէ ամրացուցանէի՛կաք, ամրացուցանէի՛կէք, ամրացուցանէի՛կին։

Հինգեակ կատարեալ, և յարակատար։

Ես. Երանի՛ թէ ամրացուցեալ իցեմ, ամրացուցեալ իցես, ամրացուցեալ իցէ։
Յոգ. երանի՛ թէ ամրացուցեալ իցեմք, ամրացուցեալ իցէք, ամրացուցեալ իցեն։

Հինգեակ գերակատար։

Ես. Երանի՛ թէ ամրացուցեալ իցէի՛կ, ամրացուցեալ իցէի՛կիր, ամրացուցեալ իցէի՛կը։
Յոգ. երանի՛ թէ ամրացուցեալ իցէի՛կաք, ամրացուցեալ իցէի՛կէք, ամրացուցեալ իցէի՛կին։

Խոնարհումն ընդանին ի երեք, Առաքելականն նոյն է ընդ Ապագայինն։

Ընդհանուր եղանակք ներքոյ։ Ամրացուցանել։
Հինգեակ կատարեալ յարակատար՝ և գերակատար։ Ամրացուցեալ գոլ։
Հրամայական։ Ամրացուցանելոց գոլ։
Ընդոնդունակն ներքոյ։ Ամրացուցանող, ամրացուցանողն։
Հինգեակ կատարեալ՝ յարակատար՝ և գերակատար։ Ամրացուցեալ։
Հրամայական։ Ամրացուցանելոց։
Դերբայք։ Ամրացուցանելոց, ի յամրացուցանել, ամրացուցանելով, ի յամրացուցանելն։

Օրինակ Ապառնոյ անցողական բայից։

Առնական եղանակք ներքոյ։

Ես. Ամրացուցանիմ, ամրացուցանիս, ամրացուցանի։
Յոգ. ամրացուցանիմք, ամրացուցանիք, ամրացուցանին։

Հինգեակ անկատար։

Ես. Ամրացուցանէի, ամրացուցանէիր, ամրացուցանէր։
Յոգ. ամրացուցանէաք, ամրացուցանէիք, ամրացուցանէին։

Հին-

Հնդեալ կոպտբեալ.

Նշ. Ամրացուցայ, ամրացուցար, ամրացուցաւ.
Յոգ. ամրացուցաք, ամրացուցայք, ամրացուցան։

Հնդեալ կոպտբեալ, և յարեխոտ.

Նշ. Ամրացուցեալեմ, ամրացուցեալես, ամրացուցեալէ։
Յոգ. ամրացուցեալեմք, ամրացուցեալէք, ամրացուցեալեն։

Հնդեալ գերեխոտ։

Նշ. Ամրացուցեալէի, ամրացուցեալէիր, ամրացուցեալէր։
Յոգ. ամրացուցեալէաք, ամրացուցեալէիք, ամրացուցեալէին։

Հպառնի։

Նշ. Ամրացուցայց, ամրացուսցիս, ամրացուսցէ։
Յոգ. ամրացուցանիցուք, ամրացուսցիք, ամրացուսցեն։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Նշ. Ամրացուցանիր, մի՛ ամրացուցանիր, և՛ մի՛ ամրացուցանիցես, ամրացուցանիցի՛, մի՛ ամրացուցանիցէ։
Յոգ. Ամրացուցարո՛ւք, մի՛ ամրացուցանիք, և՛ մի՛ ամրացուցանիցիք, ամրացուցանիցին, մի՛ ամրացուցանիցին։

Հպառնի։

Նշ. Ամրացուցանիցի՛ր, և՛ ամրացուսցիս, մի՛ ամրացուցանիցիս, ամրացուսցի՛, մի՛ ամրացուցանիցի՛։
Յոգ. Ամրացուցանիցո՛ւք, մի՛ ամրացուցանիցիք՛, ամրացուցանիցի՛ք, և՛ ամրացուսցի՛ք, մի՛ ամրացուցանիցիք, ամրացուսցին, մի՛ ամրացուցանիցին։

Ներկայական եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Նշ. Երանի՛ թէ ամրացուցանիցիմ, ամրացուցանիցիս, ամրացուցանիցի։
Յոգ. Երանի՛ թէ ամրացուցանիցիմք, ամրացուցանիցիք, ամրացուցանիցին։

Հնդեալ անկատար.

Նշ. Երանի՛ թէ ամրացուցանիցեէի, ամրացուցանիցեէիր, ամրացուցանիցէր։

Յոգ.

Յոփ. Եքանի՞ Թէ ամրացուցանիցեմք. ամրացուցանիցեմք. ամրացուցանիցեմք։

Հնոգեալ կատարեալ, եւ յարակատար։

Նշ. Նր՛ Թէ ամրացուցեալիցեմ. ամրացուցեալիցես. ամրացուցեալիցէ։
Յոփ. Եր՛ Թէ ամրացուցեալիցեմք. ամրացուցեալիցէք. ամրացուցեալիցեն։

Հնոգեալ կերպակատար։

Նշ. Նր՛ Թէ ամրացուցեալիցիմ. ամրացուցեալիցիս. ամրացուցեալիցիցէ։
Յոփ. Եր՛ Թէ ամրացուցեալիցիմք. ամրացուցեալիցիք. ամրացուցեալիցիցեն։

Ձոխելով զերանէն ՚ի ԵՆԷ, Կորակիցականն նոյն ե ընդ Հզկականին եւս ՚ի յապառնայն։

Հպառնի Կորակիցականին։

Նշ. ՆԹէ ամրացուցեալ եղէց. ամրացուցեալ եղիցիս. ամրացուցեալ եղիցի։
Յոփ. ԵԹէ ամրացուցեալք եղիցուք. ամրացուցեալք եղիցիք. ամրացուցեալք եղիցին։

Հնոգեալ Կորակիցականին։

Հնոգեալ կատարեալ, յարակատար, եւ կերպակատար

Ահացուցանեմ, ահացուսի, ահացոյ։
Ահաձուցանեմ. սի. ձոյ։
Ահաձրացուցանեմ. սի. ցոյ։
Ահատարկուցուցանեմ. սի. կոյ։
Ահկեղեցացուցանեմ. սի. ցոյ։
Ահպարտացուցանեմ. սի. ցոյ։
Ահացուցանեմ. սի. ացոյ։
Ահարմացուցանեմ. սի. մոյ։
Ահանտացուցանեմ. սի. տոյ։
Ահանառնացուցանեմ, սի. նոյ։
Ահցացուցանեմ. սի. ցոյ։
Ահտալացուցանեմ. սի. ղոյ։
Ահանբացուցանեմ. սի. ցոյ։
Ահրացուցանեմ. սի. ցոյ։
Ահիացուցանեմ. սի. ացոյ։
Ահանձրացուցանեմ. սի. ցոյ։
Ահտառացուցանեմ, սի. տոյ։
Ահքնաղացուցանեմ, սի. ղոյ։
Ահերձացուցանեմ. սի. ձոյ։
Ահերացուցանեմ. սի. ցոյ։
Ահախացուցանեմ. սի. խոյ։

Ահերկրեցուցանեմ. քերկրեցուսի. քերկրեցոյ։
Ահրդմնեցուցանեմ. սի. մնեցոյ։
Ահառամնցուցանեմ. սի. մնոյ։
Ահաթեցուցանեմ. սի. թեցոյ։
Ահնաղնդեցուցանեմ. սի. գեցոյ։
Ահօղեցուցանեմ. սի. ղեցոյ։
Ահչքտեցուցանեմ. սի. տեցոյ։

Ահապեցուցանեմ. սի. պեցոյ։
Ահմանեցուցանեմ. սի. նեցոյ։
Ահրջեցուցանեմ. սի. ջեցոյ։
Ահոլորեցուցանեմ. սի. լոյ։
Ահրամնցուցանեմ. սի. մնոյ։

Ահբցուցանեմ. ահբցուսի. ահբցոյ։
Ահնուցանեմ. սի. ցոյ։
Ահռուցանեմ. սի. սոյ։
Ահարձուցանեմ. սի. ձոյ։
Ահրգիծուցանեմ. սի. ծոյ։
Ահարթուցանեմ. սի. թոյ։
Ահաքուցանեմ. սի. քոյ։
Ահռուցանեմ. սի. ռոյ։
Ահքուցանեմ. սի. քոյ։
Ահորուսանեմ. ուսի. ուցոյ։
Ահասուցանեմ, սի. սոյ։
Ահանգուցանեմ. սի. գոյ։
Ահեռուցանեմ. սի. ռոյ։
Ահելուցանեմ. սի. ղոյ։
Ահանկուցանեմ. սի. կոյ։
Ահարուցանեմ. սի. ցոյ։
Ահսուուցանեմ. սի. սոյ։
Ահսուցանեմ. սի. սոյ։
Ահէռուցանեմ. սի. ռոյ։
Ահարտուցանեմ. սի. տոյ։
Ահառուցանեմ. սի. ռոյ։
Ահնուցանեմ. սի. նոյ։
Ահլուցանեմ. լուսի. լոյ։
Ահրծուցանեմ. սի. ծոյ։
Ահախուցանեմ. սի. խոյ։

և այլն։

Այսու չծորդին ընդ այսու երրորդին կերպիւ միայն բուռ օրինակի ներգործականին ամենը բայք ներգործակերպ չեղոքականք. որպիսիք են սոքին.

Ընդունեմ, անդի, անցեր, եանց. անց.
Կլանեմ, ելի, ելեր, էել, կամ, ել. ել.
Խրատեմ, Թրի, Թրեր, Խրատ. Թուք.
Լծանեմ, լծի, լծեր, էջ. էջ.
Սատանեմ մոռ, մոռեր, Եմոռա. մոռա. և այլն.

Յաղագս Անկերպոյ չծորդոյն բայից.

Կրկորդ չծորդաբերն եւս լինի ըստ երից կերպից. Առաջինն է, որ ի յառաջին դէմն կատարելոյ ժամանակին եղերի ի ոյ. որդոյ. լսոյց. Երկրորդն է, որ ի յառաջին դէմն կատարելոյ ժամանակին ձղերի ի այ. որդոյ, լսոյայ. Երրորդն է, որ ի յառաջին դէմն կատարելոյ ժամանակին եղերի ի ոյ. որդոյ, լսոյ. Բայք. Երկոքին նախնոյ կերպի Անկերպոյ չծորդոյն բայից.

Ահմանական եղանակի ներկայ.

Ես.	Ես	լսեմանամ.	լսեմանաս.	լսեմանայ.
Դուք.		լսեմանամք.	լսեմանայք.	լսեմանան.

Ապագայ անկատար.

Ես.	Ես	լսեմանայի.	լսեմանայիր.	լսեմանայր.
Դուք.		լսեմանայաք.	լսեմանայիք.	լսեմանային.

Ապագայ կատարեալ.

Ես.	Ես	լսեացի.	լսեացեր.	լսեաց.
Դուք.		լսեացաք.	լսեացիք.	լսեացին.

Ապ-

Անցեալ չարաձայն։

Ես	Ուսացեալեմ։	Ուսացեալէս։	Ուսացեալէ։
Դուք	Ուսացեալէք։	Ուսացեալէք։	Ուսացեալէն։

Անցեալ գերաձայն։

Ես	Ուսացեալէի։	Ուսացեալէիր։	Ուսացեալէր։
Դուք	Ուսացեալէաք։	Ուսացեալէիք։	Ուսացեալէին։

Հպառնի։

Ես	Ուսայց։	Ուսայցես։	Ուսայցէ։
Դուք	Ուսայցուք։	Ուսայցէք։	Ուսայցեն։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Ես	Ուսա։	Ուսանար, կամ Ուսանայցես։	Ուսանայցէ։
Դուք	Ուսացէք։	Ուսանայք, կամ Ուսանայցէք։	Ուսանայցեն։

Հպառնի։

Ես	Ուսայցիմ, կամ Ուսացեալ Ուսանայցեմ։	Ուսանայցէս։	Ուսանայցէ։
Դուք	Ուսացեալ Ուսանայցուք։	Ուսանայցէք։	Ուսանայցեն։

Ըղձական եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ես	Երանի՛ թէ Ուսանայցեմ։	Ուսանայցես։	Ուսանայցէ։
Դուք	Եր՛ Ուսանայցեմք։	Ուսանայցէք։	Ուսանայցեն։

Անցեալ անհարտ։

Ես	Եր՛ Ուսանայցէի։	Ուսանայցէիր։	Ուսանայցէր։
Դուք	Եր՛ Ուսանայցէաք։	Ուսանայցէիք։	Ուսանայցէին։

Անցեալ հարաբեալ, և չարաձայն։

Ես	Եր՛ Ուսացեալիցեմ։	Ուսացեալիցես։	Ուսացեալիցէ։
Դուք	Եր՛ Ուսացեալիցեմք։	Ուսացեալիցէք։	Ուսացեալիցեն։

Անցեալ գերաձայն։

Ես	Եր՛ Ուսացեալիցէի։	Ուսացեալիցէիր։	Ուսացեալիցէր։
Դուք	Եր՛ Ուսացեալիցէաք։	Ուսացեալիցէիք։	Ուսացեալիցէին։

Վոխնվով պերանէն 'ի ներէ, Պարսկերգիանն նոյն է ընդ Պղէհանէն։

Հինեբառութի եղանակի ներքոյ։ | ոճանալ։
Հինգեալ Կատարեալ՝ Յարակատար՝ և Վերբակատար։ | ոճացեալ գոլ։
Հիպառնի։ | ոճանալոց գոլ։
Ինքառնեբառութեան ներքոյ։ | ոճացօղ, ոճացողի, և այլն։
Հինգեալ Կատարեալ՝ Յարակատար՝ և Վերբակատար։ | ոճացեալ,
Հիպառնի։ | ոճանալոց։
Վերբայ։ | ոճանալ, 'ի ոճանալ, ոճանալով, 'ի ոճանալն։

(Օրինակ երեքբառիանց նոյնոյ ներգի։

Սահմանական Եղանակի Վերբայ։

Ես։	ոճանիմ,	ոճանիս,	ոճանի։
Յոք։	ոճանիմք,	ոճանիք,	ոճանին։

Հինգեալ Անկատար։

Ես։	ոճանէի,	ոճանէիր,	ոճանէր։
Յոք։	ոճանէաք,	ոճանէիք,	ոճանէին։

Հինգեալ Կատարեալ։

Ես։	ոճացայ,	ոճացար,	ոճացաւ։
Յոք։	ոճացաք, կամ ոճանեցաք,	ոճացայք,	ոճացան։

Հինգեալ Յարակատար։

Ես։	ոճանեցեալեմ,	ոճանեցեալես,	ոճանեցեալէ։
Յոք։	ոճանեցեալքեմք,	ոճանեցեալքէք,	ոճանեցեալքեն։

Հինգեալ Վերակատար։

Ես։	ոճանեցեալէի,	ոճանեցեալէիր,	ոճանեցեալէր։
Յոք։	ոճանեցեալքէաք,	ոճանեցեալքէիք,	ոճանեցեալքէին։

Հիպառնի։

Ես։	ոճացայց,	ոճասցիս,	ոճասցի։
Յոք։	ոճանիցուք,	ոճասցիք,	ոճասցեն։

Հրամայականի եղանակի ներքոյ։

Ես։	ոճացիր,	մի ոճանիր,	կամ մի ոճանիցիս,
	ոճանիցի,	մի ոճանիցի։	

Յոք

Յոփ.	լուացարուք.	մի լուանիք, կամ լուանիցիք.	մի լուանիցիք.
	լուանիցին.	մի լուանիցին:	

Հրամայական:

Նշ.	լուանիջիր, կամ լուացայիս,	մի լուանիցիս,	լուացայ,
	մի լուանիցի:		
Յոփ.	լուանիցուք.	մի լուանիցիմք.	լուանիջիք, կամ լուացայիք.
	մի լուանիցիք.	լուացային.	մի լուանիցին:

Ըղձական եղանակի ներկայ, և ապառնի.

Նշ.	Երանի՛ թէ լուանիցիմ.	լուանիցիս.	լուանիցի:
Յոփ.	եր՛ լուանիցիմք.	լուանիցիք.	լուանիցին:

Հրամայական անկատար:

Նշ.	Եր՛ լուանիցէի.	լուանիցէիր.	լուանիցեր:
Յոփ.	եր՛ լուանիցէաք.	լուանիցէիք.	լուանիցէին:

Հրամայական կատարեալ, և յարակատար:

Նշ.	Եր՛ լուանեցեալիցեմ.	լուանեցեալիցես.
	լուանեցեալիցէ:	
Յոփ.	եր՛ լուանեցեալիցեմք.	լուանեցեալիցէք.
	լուանեցեալիցեն:	

Հրամայական գերակատար:

Նշ.	Եր՛ լուանեցեալիցէի.	լուանեցեալիցէիր.
	լուանեցեալիցէր:	
Յոփ.	եր՛ լուանեցեալիցէաք.	լուանեցեալիցէիք.
	լուանեցեալիցէին:	

Վոխելով ղերանին ՚ի երկ, Յորակցականն նոյն է ընդ Ըղձականն, բաց ՚ի յապառնաւոյն:

Հրամայական ապորակցականն.

Նշ.	Եթէ լուանեցեալ եղէց.	լուանեցեալ եղիցիս.
	լուանեցեալ եղիցի:	
Յոփ.	եթէ լուանեցեալք եղիցուք.	լուանեցեալք եղիցիք.
	լուանեցեալք եղիցին:	

Հրամայական եղանակի ներկայ՝ լուանիմ:
Հրամայական կատարեալ յարակատար՝ և գերակատար՝ լուանեցեալ գոյ
Հրամայական ապառնի գոյ՝

Ընդհանրական Ներքոյ՝ | Ընդհանուր, ընդհանրապէս. և այլն։
Հանդերձեալ Խոստանալ՝ յարձակողաբար՝ և Ջերմեռանդաբար։ | Ընդհանրական։
Հավատամք։ | Ընդհանրաբար։
Պետրոս։ | Ընդհանրոյ, ՚ի ընդհանուր, ընդհանրական, ՚ի ընդհանրին։

Ընդ այսու նախկնամ կերպիւ երկրորդի ընդհանրական ընդհանրին տահաւք բայք ներգործականք. որպիսիք են ապրիլ։

Ընդամ, աղացի, աղա։
Հաճատամ, Հաճատացի, Հաճատայ։
Կարդամ, կարդացի, կարդա։
Ոչնչամ, ոչնչացի, ոչնչա։
Ամամ, ամացի, ամա։
Ծգամ, ղգացի, ղգա։
Ուռամ, ուռացի, ուռա։
Նոսամ, նոսացի, նոսա։
և այլն։

Նայց դիտելի է, զի հրաւորականք տոցին եթէ ՚ի յոմանս ժամանակս ոչ կարծիցեն յարմարաբար հետեւիլ հրաւորականի վերոգրելոց օրինակին, կարեն դիւրաբար վարել ՚ի յայս ժամանակս ետհանաւ բայիւ, ըստ այմ օրինակի։

Ապառնի եղանակ

Ներքոյ։ Ընդացեալ լինիմ, աղացեալ լինիս. և այլն։
Հնոգոյ։ Ընդացեալ լինէի, և այլն։
Անորոշեալ։ Ընդացայ, աղացար, աղացաւ. և այլն։
Հրամայական։ Ընդացեալեմ, կամ աղացեալ լեալ եմ. և այլն։
Հնոգոյն։ Ընդացայց, աղացիս, աղացցի։ Յոգն։ Ընդացեալք լիցուք, ացիք, աղացցին։

Հրամայական եղանակի ներքոյ։

Նշ։ Ընդացիր, մի աղացեալ լինիր, կ՚ի աղացեալ լինիցիս, աղացեալ լինիցի, մի աղացեալ լինիցի։
Յոգն։ աղացարուք, մի աղացեալք լինիք, կ՚ի աղացեալք լինիցիք, աղացեալք լինիցին, մի աղացեալք լինիցին։

Հնոգոյն։

Նշ։ Ընդացեալ լիցիր, կ՚ի աղացցիս, մի աղացեալ լինիցիս, աղացցի, մի աղացեալ լինիցի։
Յոգն։ Ընդացեալք լիցուք, մի աղացեալք լինիցիմք, աղացեալք լիջիք, կ՚ի աղացիք, մի աղացեալք լինիցիք, աղացցին, մի աղացեալք լինիցին։

Ըն-

Ա՛երթայ, Ա՛ապառնի՝ Ա՛րանի՛թե աղացեալ լինիցիմ, և այլն.
Ա՛ընդ՝ապառնի՝ Ա՛ր՛՛ աղացեալ լինիցեի, և այլն.
Ա՛յրեցապառնի՝ Ա՛ր՛՛ աղացեալիցեմ, կամ աղացեալ լեալիցեմ, և այլն.

Վոխելով պերքանին ՚ի էրէ, Ա՛որաբերյանն նույն է ընդ Ի գՅախանին, բայ ՚ի յապառնին.

Ա՛պառնի սորաբերյանին՝ Ա՛րէ՛ թե աղացեալ եղեցի, աղացեալ եղեցիս. և այլն.
Ա՛ընդհատուի՛ պերքայ՝ Ա՛՛ղացեալ լինել.
Ա՛ընդեալ՝ Ա՛՛ղացեալ գոլ, կամ աղացեալ լեալ գոլ.
Ա՛պառնի՝ Ա՛՛ղալի գոլ.
Ա՛նդառնելուի՛ պերքայ՝ Ա՛՛ղացեալ լինօղ.
Ա՛ընդեալ՝ Ա՛՛ղացեալ, կամ աղացեալ լեալ.
Ա՛պառնի՝ Ա՛՛ղալի.
Ա՛՛երբայ՝ Ա՛՛ղացեալ լինելոց, ՚ի՛յ աղացեալ լինել, աղացեալ լինելով, ՚ի՛յ աղացեալ լինելն.

Բայս այսմ վերանուն նաև կրաբորականքն վերոգրելոց բայից, որք սաորադասեցան սմին.

Այսոքիկ ընդ այսու նախկնեալ կերպիւ երկրորդի լծորդութեան միոյն ըստ օրինակի ներգործականին՝ ունին բայք ներգործակերպք չեզոքականք. որպիսիք են սոքին.

Ա՛ղնամ,	անասցի.	անել.	Ա՛սրգամ.	ացի.	խորգայ.
Ա՛փսամ,	ացի.	ախսոյ.	Ա՛տյամ.	ացի.	խոյայ.
Ա՛ռամ.	ացի.	բռայ.	Ա՛րմնջամ,	ացի.	խրնջայ.
Ա՛նամ.	ացի.	դնայ.	Ա՛լոխտամ.	ացի.	խրոխտայ.
Ա՛ռամ.	ացի.	դռայ.	Ա՛ռամ.	ացի.	խռայ.
Ա՛ողդոջամ,	ացի.	դողդոջայ.	Ա՛ղամ.	ացի.	կաղայ.
Ա՛դնամ.	ացի.	զգնայ.	Ա՛ղդամ.	ացի.	կաղդայ.
Ա՛ղեռամ,	ացի.	զեռայ.	Ա՛ղմամ.	ացի.	կաղմայ.
Ա՛ռամ,	ացի.	զռայ.	Ա՛ռամ.	ացի.	հարայ.
Ա՛ղամ.	ացի.	լողայ.	Ա՛հեհեամ.	ացի.	հեհեայ.
Ա՛ղամ.	ացի.	խաղայ.	Ա՛համ.	ացի.	հհայ.
Ա՛ղդամ.	ացի.	խնդայ.	Ա՛հճկռտամ,	ացի.	հհճկռտայ.

Ա՛ա

Նախատ,	ասլ,	մեխան:
Նռնուատ,	ասլ,	մռմռուա:
Նստատ,	ասլ,	ծնա:
Յարաւնատ,	ասլ,	յարաւնա:
Կողկոտատ,	ասլ,	նողկոտա:
Որոշատ,	ասլ,	որոշտա:
Որոճատ,	ասլ,	որոճա:
Պրոտատ,	ասլ,	որոտա:
Չանատ,	ասլ,	քանա:
Չողատ,	ասլ,	սողա:
Փոխշատ,	ասլ,	փոխշտա:
Փռնգատ,	ասլ.	փռնգա:
Փռնչատ,	ասլ,	փռնչա:

և այլն:

Ըրնաւ երէրորդէ եէրդի Երէրորդէ ըճորդոռնէ:

Ահմանական եղանակի ներկայ:

Ես:	Ես	Հանատ.	խմանատ. խմանայ:
Դուք:		խմանատք.	խմանայք. խմանան:

Հաւնեալ անկատար:

Ես:	Խմանայի.	խմանայիր.	խմանայր:
Դուք:	խմանայաք.	խմանայիք.	խմանային:

Հաւնեալ կատարեալ:

Ես:	Խմացայ.	խմացար.	խմացաւ:
Դուք:	խմացաք.	խմացայք.	խմացան:

Հաւնեալ յաւէտ կատար:

Ես:	Խմացեալեմ.	խմացեալես.	խմացեալէ:
Դուք:	խմացեալքեմք.	խմացեալքիք.	խմացեալքեն:

Հաւնեալ գերէ կատար:

Ես:	Խմացեալէի.	խմացեալէիր.	խմացեալէր,
Դուք:	խմացեալքէաք.	խմացեալքէիք.	խմացեալքէին:

Հաւտոնէ:

Ես:	Խմացայց.	խմացես.	խմացէ:
Դուք:	խմացաք.	խմացէք.	խմացեն:

Ըրամայական եղանակի ներկայ.

Ես: Խմա, կամ խմացիր. մի խմանար, կամ մի խմանայցես.
խմանայցէ. մի խմանայցէ:

Դուք

Յոփ. *Լմայիկը, կամ լմացարուք, մի՛ լմանար, կամ մի՛ լմանայիկը, լմանայիկն, մի՛ լմանայիկն։*

Հրկրորդ.

Նր. *Լմասցնը, կամ լմասցես, մի՛ լմանայիցես, լմասցի, մի՛ լմանայիցի։*
Յոփ. *Լմասցուք, մի՛ լմանայիցիմք, լմասցնը, կամ լմասցիկը, մի՛ լմանայիցիկը, լմասցին, մի՛ լմանայիցին։*

Ներկայումն եղանակի ներքոյ, և հրկրորդի։

Նր. *Երանի՛ թէ լմանայիցեմ, լմանայիցես, լմանայիցի։*
Յոփ. *Եր՛ լմանայիցեմք, լմանայիցիկը, լմանայիցին։*

Հրնդեալ անկատար։

Նր. *Եր՛ լմանայիցէի, լմանայիցիկը, լմանայիցը։*
Յոփ. *Եր՛ լմանայիցաք, լմանայիցիք, լմանայիցէին։*

Հրնդեալ, կատարեալ, և յարակատար։

Նր. *Եր՛ լմացեալ լինիցեմ, լմացեալ լինիցես, լմացեալ լինիցի։*
Յոփ. *Եր՛ լմացեալ լինիցեմք, լմացեալ լինիցիկը, լմացեալ լինիցին։*

Հրնդեալ գերակատար։

Նր. *Եր՛ լմացեալ լինիցէի, լմացեալ լինիցիկը, լմացեալ լինիցը։*
Յոփ. *Եր՛ լմացեալ լինիցաք, լմացեալ լինիցիկը, լմացեալ լինիցէին։*

Ծանելով զգերանուն ՚ի ԸՆԴ Կատարեալն նոյն է ընդ Ներկայումն։

Հրնթրևռւթի եղանակի ներքոյ։ Լմանալ։
Հրնդեալ կատարեալ՝ յարակատար՝ և գերակատար։ Լմացեալ գալ։
Հրկրորդի։ Լմանալոց գալ։
Նորոնելովն ներքոյ։ Լմացօղ, լմացողն, և այլն։
Հրնդեալ կատարեալ, յարակատար, և գերակատար։ Լմացեալ։
Հրկրորդի։ Լմանալոց։
Պերբայք։ Լմանալ, ՚ի լմանալ, լմանալով, ՚ի լմանալն։

( )րինակ Հրաժարական ներկայ ներքին։

Ապմաձախանի եղանակի ներկայ.

Ես։	մանեմ,	իմանիս,	իմանի։
Յոփ։	իմանիմք,	իմանիք,	իմանին։

Անցեալ անկատար։

Ես։	Իմանէի,	իմանէիր,	իմանէր։
Յոփ։	իմանէաք,	իմանէիք,	իմանէին։

Անցեալ կատարեալ.

Ես։	Իմանեցայ,	իմանեցար,	իմանեցաւ։
Յոփ։	իմանեցաք,	իմանեցայք,	իմանեցան։

Անցեալ յարակատար։

Ես։	Իմանեցեալէմ,	իմանեցեալէս,	իմանեցեալէ։
Յոփ։	իմանեցեալքեմք,	իմանեցեալքէք,	իմանեցեալքեն։

Անցեալ գերակատար։

Ես։	Իմանեցեալէի,	իմանեցեալէիր,	իմանեցեալէր։
Յոփ։	իմանեցեալքէաք,	իմանեցեալքէիք	իմանեցեալքէին։

Ապառնի։

Ես։	Իմանեցայց,	իմասցիս,	իմասցի։
Յոփ։	իմանիցուք,	իմասջիք,	իմասցին։

Հրամայականի եղանակի ներկայ։

Ես։	Իմանիր, իմանիցի	մի՛ իմանիր, կամ մի՛ իմանիցես։	մի՛ իմանիցիս,
Յոփ։	Իմանեցարուք, իմանիցին,	մի՛ իմանիք, կամ մի՛ իմանիցին։	մի՛ իմանիցիք։

Ապառնի։

Ես։	Իմանիցիր, կամ մի՛ իմանիցի։	իմասցիս,	մի՛ իմանիցիս։	իմասցի,
Յոփ։	իմանիցուք,	մի՛ իմանիցիք,	իմանիցիր, կամ իմասցին,	ձ իմասցիք, մի՛ իմանիցին։

Ընդ-

Ըղձական եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ես. Երանի՛ թե խմանեցիմ, խմանեցես, խմանեցէ։
Յոգ. Երանի՛ թե խմանեցիմք, խմանեցէք, խմանեցեն։

Հնոցեալ անկատար.

Ես. Երանի՛ թե խմանեցեալ էի, խմանեցեալ իր, խմանեցեալ ըր։
Յոգ. Երանի՛ թե խմանեցեալ էաք, խմանեցեալ իք, խմանեցեալ ըն։

Հնոցեալ կատարեալ, և յաբակատար.

Ես. Երանի՛ թե խմանեցեալ լինիցիմ, խմանեցեալ լինիցես, խմանեցեալ լինիցէ։
Յոգ. Երանի՛ թե խմանեցեալ լինիցիմք, խմանեցեալ լինիցէք, խմանեցեալ լինիցին։

Հնոցեալ գերակատար։

Ես. Երանի՛ թե խմանեցեալ լինէի, խմանեցեալ լինէիր, խմանեցեալ լիներ։
Յոգ. Երանի՛ թե խմանեցեալ լինէաք, խմանեցեալ լինէիք, խմանեցեալ լինէին։

Վոչ ելով ղերանին՝ ի երկ, Կատարչական նոյն է ընդ ըղձականին՝ բայ՝ ի յապառնացն։

Հրամայական ապառնին։

Ես. Եթե խմանեցեալ եղէց, խմանեցեալ եղիցես, խմանեցեալ եղիցի։
Յոգ. Եթե խմանեցեալ եղիցուք, խմանեցեալ եղիցիք, խմանեցեալ եղիցին։

Հնդերևութի եղանակի ներկայ՝ Խմանիլ։
Հնոցեալ կատարեալ, յաբակատար, և գերակատար՝ Խմանեցեալ գոլ։
Հապառնի՝ Խմանալի գոլ։
Ընդառնելութի ներկայ՝ Խմանօղ, խմանողն, և այլն։
Հնոցեալ կատարեալ, յաբակատար, և գերակատար՝ Խմանեցեալ, Հապառնի՝ Խմանալի։
Դերբայ՝ Խմանիլս, Խմանիլ, խմանիլով, Խմանիլըն։

Ընդ այսու երկրորդիւ կերպիւ երկրորդ լծորդութիւն լծորդին ունակք բայք ներգործականք, հանդերձ կրաւորականօք իւրեանց. որպիսիք են սոքին.

Ողանամ, ղլացայ, ղլացիր։	Ոռանամ, ցայ, մոռա՛կ այիր։
Ողանիմ, ղլանեցայ, ղլանիր։	Ոռանիմ, եցայ, մոռանիր։
Երանամ, ուրացայ, ուրացիր։	Ղլանամ, ացայ, յղլացիր։
Երանիմ, ուրանեցայ, ուրանիր։	Ղլանիմ, եցայ, յղլանիր։
Ոտանամ, ստացայ, ստացիր։	Հասկանամ, ցայ, հասկացիր։
Ոտանիմ, ստանեցայ, ստանիր։	Հասկանիմ, եցայ, հասկանիր։
Խոստանամ, ացայ, խոստացիր։	Ուծանամ, ացայ, ուծացիր։
Խոստանիմ, եցայ, խոստանիր։	Ուծանիմ, եցայ, ուծանիր։
Գողանամ, ացայ, գողացիր։	Ագամ, ցայ, սգա՛, ի սգացիր։
Գողանիմ, եցայ, գողանիր։	Ագացեալ լինիմ, ագացեալ եղէ, սգացեալ լիր։

Այսու լծորդին ընդ այսու երկրորդիւ կերպիւ, միայն ըստ օրինակի ներգործականին սահմանք ունակք բայք ներգործական կերպիւ չէզոքականք. որպիսիք են սոքին. Ընծամ, ընծացայ. ընծա՛. Ընդնիմ, ընդնացայ. ընդնի՛։

Այս ևս լծորդին ընդ այսու երկրորդիւ կերպիւ բաղադրեալ բայք ընդմիջակերպ չէզոքականք, որք ի յերկրորդ, և յերրորդ դէմս ապառնեացս սահմանականին, և հրամայականին, բաց յայնցանէ որք եզերին ի ընդ, և կամ են բացասականք, հետևին օրինակի կրաւորականին. իսկ ի յայլս միայն ժամանակս՝ և ի դէմս՝ օրինակի ներգործականին։ Սակայն զի մի ուսանողքն ղժուարութիւն լինիցին, լծորդեմք աստէն զմինն ի յասացելոց բայից՝ առ ի լինելն օրինակ ամենից այլոց հետևեցելոց։

***

Հնոցեալ անկատար։

Ես։	Ա՛րդ արանայի,	արդ արանայիր,	արդ արանայր։
Յոփ։	արդ արանայաք,	արդ արանայիք,	արդ արանային։

Հնոցեալ կատարեալ։

Ես։	Ա՛րդ արացայ,	արդ արացար,	արդ արացաւ։
Յոփ։	արդ արացաք,	արդ արացայք,	արդ արացան։

Հնոցեալ յարակատար։

Ես։	Ա՛րդ արացեալեմ,	արդ արացեալես,	արդ արացեալ է։
Յոփ։	արդ արացեալ ենք,	արդ արացեալ էք,	արդ արացեալ են։

Հնոցեալ գերակատար։

Ես։	Ա՛րդ արացեալէի,	արդ արացեալէիր,	արդ արացեալէր։
Յոփ։	արդ արացեալ էաք,	արդ արացեալ էիք,	արդ արացեալ էին։

Հնոցական։

Ես։	Ա՛րդ արացայ,	արդ արացիս,	արդ արացոյ։
Յոփ։	արդ արացուք,	արդ արացիք,	արդ արացուցեն։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Ես։	Ա՛րդ արացիր,	մի՛ արդ արաքանար, զ՝ մի՛ արդ արաճայցես, արդ արանայցէ, մի՛ արդ արանայցէ։
Յոփ։	արդ արացէ՛ք և արդ արացարո՛ւք,	մի՛ արդ արանայր, կամ մի՛ արդ արանայցէք, արդ արանայցեն, մի՛ արդ արանայցեն։

Հնոցական։

Ես։	Ա՛րդ արասցի՛ր, կամ արդ արասցիս,	մի՛ արդ արանայցես, արդ արասցի՛, մի՛ արդ արանայցէ։
Յոփ։	արդ արասցո՛ւք,	մի՛ արդ արանայցեմք, արդ արասցի՛ք, զ՝ արդ արասցի՛ք, մի՛ արդ արանայցէք, արդ արասցին, մի՛ արդ արանայցեն։

Կրչեական եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ես։	Երանի՛ թէ՛ արդ արանայցեմ,	արդ արանայցես,	արդ արանայցէ։
Յոփ։	երանի՛ թէ՛ արդ արանայցեմք,	արդ արանայցէք,	արդ արանայցեն։

Ան-

Հինեալ անխոտոր.

Նշ. Երանի՛ թէ արդարանայցէի, արդարանայցէիր, արդարանայցէր.
Յոփ. Երանի՛ թէ արդարանայցեաք, արդարանայցէիք, արդարանայցէին.

Հինեալ կոպարբեալ, և յորախոտոր.

Նշ. Երանի՛ թէ արդարացեալ լինիցեմ, արդարացեալ լինիցես, արդարացեալ լինիցի.
Յոփ. Երանի՛ թէ արդարացեալ լինիցեմք, արդարացեալ լինիցէք, արդարացեալ լինիցեն.

Հինեալ փերախոտոր.

Նշ. Երանի՛ թէ արդարացեալ իցէի, արդարացեալ իցէիր, արդարացեալ իցէր.
Յոփ. Երանի՛ թէ արդարացեալ իցէաք, արդարացեալ իցէիք, արդարացեալ իցէին.

Վախճանեալ ընդանին ՚ի Բիբլ, Խոտորիչ անն ե ընդ Ղչխանին Բաց ՚ի յոգոտաոյն.

Հպատառ Խոտորիչ անին.

Նշ. Եթէ արդարացեալ եղէց, արդարացեալ եղիցես, արդարացեալ եղիցի.
Յոփ. Եթէ արդարացեալք եղիցուք, արդարացեալք եղիցիք, արդարացեալք եղիցին.

Հինեբառնի եղանակի ներքոյ. Ընդարանալ.
Հինեալ կոպարբեալ յորախոտոր՝ և փերախոտոր. Ընդարացեալ գոլ.
Հպատառն. Ընդարանալոյ գոլ.
Ինոտանեցոտնի ներքոյ. Ընդարացոյց, արդարացողի. և այլն.
Հինեալ կոպարբեալ՝ յորախոտոր՝ և փերախոտոր. Ընդարացեալ.
Հպատառն. Ընդարանալոյ.
Ղներքոյ. Ընդարանալոյ, ՚ի յարդարանալ, արդարանալով, ՚ի յարդարանալն.

Ետս այսմ օրինակի լծորդին համայնք բայք չեզոքականք ընդ միջահերոյք, որք ՚ի ոճս եզերին, որպեսիկք են ասքին.

Ընդ-

Աղօտանամ, աղօտացայ, աղօտացեալ։
Անմահանամ, ցայ, անմահացեալ։
Արձրանամ, ցայ, բարձրացեալ։
Արկանամ, ցայ, բարկացեալ։
Պոհանամ, ցայ, պոհացեալ։
Պոյանամ, ացայ, պոյացեալ։
Պալաբանամ, ցայ, պալաբացեալ։
Պիւբանամ, ցայ, պիւբացեալ։
Երկունանամ, ցայ, երկունացեալ։
Երջենկանամ, ցայ, երջանկացեալ։
Զարմանամ, ցայ, զարմացեալ։
Զայրանամ, ցայ, զայրացեալ։
Հանամ, ացայ, հացեալ։
Ընթանամ, ընթացայ, ընթացեալ, կամ ընթած։
Ընդդիմանամ, ցայ, ընդդիմացեալ։
Ընկերանամ, ցայ, ընկերացեալ։
Թարմանամ, ցայ, թարմացեալ։
Թուլանամ, ցայ, թուլացեալ։
Ժանտանամ, ցայ, ժանտացեալ։
Ժրանամ, ացայ, ժրացեալ։
Իմաստանամ, ցայ, իմաստացեալ։
Լանամ, ացայ, լացեալ։
Լծանամ, ցայ, լծացեալ։
Լցանամ, ացայ, լցեալ։
Խամրանամ, ցայ, խամրացեալ։
Խստանամ, ցայ, խստացեալ։
Ծանրանամ, ցայ, ծանրացեալ։
Ծերանամ, ցայ, ծերացեալ։
Կարծրանամ, ցայ, կարծրացեալ։
Կենդանանամ, ցայ, կենդանացեալ։
Հեզանամ, ացայ, հեզացեալ։
Հիանամ, ացայ, հիացեալ։
Համրանամ, ցայ, համրացեալ։
Զանձրանամ, ցայ, ձանձրացեալ։
Ծոխանամ, ցայ, ծոխացեալ։
Ծաղատանամ, ցայ, ծաղատացեալ։
Միանամ, ացայ, միացեալ։
Միկուսանամ, ցայ, միկուսացեալ։
Յառաջանամ, ցայ, յառաջացեալ։
Յօրանամ, ացայ, յօրացեալ։
Նոյնանամ, ցայ, նոյնացեալ։
Նեմանամ, ցայ, նեմացեալ։
Շատանամ, ցայ, շատացեալ։
Չքեղանամ, ցայ, չքեղացեալ։
Ուրախանամ, ցայ, ուրախացեալ։
Ողջանամ, ացայ, ողջացեալ։
Չոճառանամ, ցայ, չոճառացեալ։
Չքնաղանամ, ցայ, չքնաղացեալ։
Պանդխտանամ, ցայ, պանդխտացեալ։
Պերճանամ, ցայ, պերճացեալ։
Չերմանամ, ցայ, չերմացեալ։
Չերմախառնամ, ացայ, ացեալ։
Ոամկանամ, ցայ, ոամկացեալ։
Սորչանամ, ցայ, սորչացեալ։
Սրբանամ, ցայ, սրբացեալ։
Քանչանամ, ցայ, քանչացեալ։
Սաստկանամ, ցայ, սաստկացեալ։
Սարկանամ, ցայ, սարկացեալ։
Վայելչանամ, ցայ, վայելչացեալ։
Վերանամ, ցայ, վերացեալ։
Վշտանամ, ցայ, վշտացեալ։
Տատանանամ, ցայ, վտանգացեալ։
Տոտանամ, ցայ, վտոտացեալ։
Տնանկանամ, ցայ, տնանկացեալ։
Փախճանամ, ցայ, փախճացեալ։

Յանցուռնամ, ցայ, յանցուռացիր, փրթամնամ, ցայ, փրթամնացիր:	Վաքնամ, ցայ, քաքացիր, և այլք բազումք:

Ինդ սովաւ են և ոմանք բայք ընդմիջակերպք, որք փոխանակ վերջաւորելոյ 'ի ամ, վերջաւորին 'ի ենամ. և այնու 'ի քնաւս ժամանակս, և 'ի գէմն պահեն զառաջնն եղ՝ փոխանակ այլոյ. օրպէս.

Ըրքենամ, արքեցայ, արքեցիր: Թերենամ, թերեցայ, թերեցիր:	Թերենամ, թերեցայ, թերեցիր:
Լեղենամ, լեղեցայ, լեղեցիր:	Մերձենամ, մերձեցայ, մերձեցիր. և այլն:

Եւ են այլք ոմանք բայք ընդմիջակերպք, որք թէպէտ ոչ եղերին 'ի ամ, կամ, 'ի ենամ, բայց ծորդին ըստ վերոգրելոյ օրինակին սակաւուք բայառութիւք. վասն զի ոմանց սահմանականի կատարելոյ երրորդ դէմն եղերի նաև 'ի այ. և բնաւից հրամայականի ներկայն եղերի 'ի ա. օրպիսիք են սոքին:

Ուռամ, եռացայ, եռաց, կամ եռացաւ. եռաւ:	Սոսկամ, սոսկացայ, սոսկացաւ. սոսկ:
Տռփամ, տռփացայ, ացաւ. տռփ:	Հնամ, հնացայ, հնացաւ. հնա:
Տարփամ, տարփացայ, ացաւ. տարփ:	Փուլամ, փուլացայ. փուլացաւ.
Տենչամ, տենչացայ, ացաւ. տենչ:	փուլա, կամ փուլացայք:
Յուսամ, յուսացայ, ացաւ. յուսա:	
Դողամ, դողացայ, դողաց, կամ դողացաւ. դող:	

Օրինակ երրորդէ խերոյ Խրէրդէ ընդդուրեան:

Ասխնանախնէ եղանակի ներկայ:

Ես:	Ք	անամ.	քանաս. քանայ:
Դուք:	քանամք,	քանայք:	քանան.

Հաւնեալ անկատար.

Ես:	Քանայի.	քանայիր.	քանայր:
Դուք:	քանայաք.	քանայիք.	քանային:

Հաւ-

Անցեալ կատարեալ.

Ես:	Խասէ.	բացեը,	եբաց:
Դուք:	բացաք.	բացէք.	բացին:

Անցեալ յարակատար:

Ես:	Խացեալեմ.	բացեալես.	բացեալէ:
Դուք:	բացեալքեմք.	բացեալքէք.	բացեալքեն:

Անցեալ կերպակատար:

Ես:	Խացեալէի.	բացեալէիր.	բացեալեր:
Դուք:	բացեալքէաք.	բացեալքէիք.	բացեալքէին:

Ապառնի:

Ես:	Խացիցը.	բացցես.	բացցէ:
Դուք:	բացցուք.	բացցէք.	բացցեն:

Հրամայական եղանակի ներկայ:

Ես:	Խաց.	մի բանար, կամ մի բանայցես.	բանայցի. մի բանայցե:
Դուք:	բացէք.	մի բանայք, կամ մի բանայցէք.	բանայցեն: մի բանայցեն:

Ապառնի:

Ես:	Խացցիր, կամ բացցիս.	մի բանայցես.	բացցի. մի բանայցե:
Դուք:	բացցուք.	մի բանայցէք.	բացցին. մի բանայցեն:

Ըղձական եղանակի ներկայ, և ապառնի:

Ես:	Երանի՛ թէ բանայցեմ.	բանայցես.	բանայցի:
Դուք:	երանի՛ թէ բանայցեմք.	բանայցէք.	բանայցեն:

Անցեալ անկատար:

Ես:	Երանի՛ թէ բանայցէի.	բանայցէիր.	բանայցեր:
Դուք:	երանի՛ թէ բանայցէաք.	բանայցէիք.	բանայցէին:

Անցեալ կատարեալ, և յարակատար:

Ես:	Երբ՞ բացեալցեմ:	բացեալցես.	բացեալցի:
Դուք:	երբ՞ բացեալքիցեմք.	բացեալքիցէք.	բացեալքիցեն:

Ան-

Հինգեակ գերադասական։

Ուղ. Ես" բացեալիցեմ. բացեալիցեիր. բացեալիցեր։
Յոգ. Եր" բացեալիցիմք, բացեալիցիք, բացեալիցին։

Վասն զի զերանէն ՚ի ԵՐԵՔ, Աորակոչականն նոյն է ընդ Ներկայնին։

Հինգերորդաբի եղանակի ներքոյ։ Կանոնաւոր։
Հինգեակ հարաբեալ, յորակոչական, եւ գերադասական։ Բացեալ գոլ։
Հարակատար։ Կանոնաւոր գոլ։
Ենթադրելոցաբի ներքոյ։ Բացօղ, բացոյղ։
Հինգեակ հարաբեալ, յորակոչական, եւ գերադասական։ Բացեալ։
Հարակատար։ Կանոնաւոր։
Ապառնի։ Կանոնաւոր գոլ։

Վեցեակ հրամայական եղանակի ներքոյ։

Ուղ. Բանիմ. բանիս. բանի։
Յոգ. բանիմք. բանիք. բանին։

Հինգեակ ապեցական։

Ուղ. Կանիմ. բանիս. բանի։
Յոգ. բանիմք. բանիք. բանին։

Հինգեակ հարակատար։

Ուղ. Կացայ. բացար. բացաւ։
Յոգ. բանեցաք, կ բացաք, բացայք բացան։

Հինգեակ յարակատար։

Ուղ. Կանեցեալեմ. բանեցեալես. բանեցեալէ։
Յոգ. բանեցեալեմք. բանեցեալիք. բանեցեալեն։

Հինգեակ գերադասական։

Ուղ. Կանեցեալէի. բանեցեալէիր. բանեցեալէր։
Յոգ. բանեցեալեաք, բանեցեալիք. բանեցեալէին։

Հարակատար։

Ուղ. Կացայցի. բացցիս. բացցի։

Յոգ.

Յոփ. բանիցուք. քացցիք. քացցին։

Հրամայականի եղանակի ներկայ։

Նշ. Քացիր. մի քանիր, կ մի քանիցես. քանիցի. մի քանիցի։
Յոփ. քացարուք. մի քանիք, կամ մի քանիցիք. քանիցին. մի քանիցին։

Ապառնի։

Նշ. Քանիջիր, կ քացցիս. մի քանիցիս. քացցի. մի քանիցի։
Յոփ. քանիցուք. մի քանիցիմք. քանիջիք, կամ քացցիք, մի քանիցիք. քացցին. մի քանիցին։

Պղնձական եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Նշ. Երանի՞ թէ քանիցիմ. քանիցիս. քանիցի։
Յոփ. երանի՞ թէ քանիցիմք. քանիցիք. քանիցին։

Անցեալ անկատար։

Նշ. Երանի՞ թէ քանիցէի. քանիցէիր. քանիցէր։
Յոփ. երանի՞ թէ քանիցէաք. քանիցէիք. քանիցէին։

Անցեալ հաստատեալ, և յարակատար։

Նշ. Երանի՞ թէ քանեցեալիցեմ. քանեցեալիցես. քանեցեալիցէ։
Յոփ. երանի՞ թէ քանեցեալիցեմք. քանեցեալիցէք. քանեցեալիցեն։

Անցեալ պէրֆեկտ։

Նշ. Երանի՞ թէ քանեցեալիցէի. քանեցեալիցէիր. քանեցեալիցէր։
Յոփ. երանի՞ թէ քանեցեալիցէաք. քանեցեալիցէիք. քանեցեալիցէին։

Փոխելով ձերանն ՚ի եթէ, Հորաքոյրսն նոյն է ընդ ըշխոնին բաց ՚ի յապառնոյն։

Ապառնի Հորաքոյրսն։

Նշ. Եթէ քանեցեալ եղէց. քանեցեալ եղիցիս։
քանեցեալ եղիցի։
Յոփ. եթէ քանեցեալք եղիցուք. քանեցեալք եղիցիք.
քանեցեալք եղիցին։

ՀԱՅՆԵՐԱՒՆԻ ԵՂԱՆԱԿԻ ՆԵՐԿԱՅ։ Ունիլ ։
ՀԱՅՆԵԱԼ ԿԱՏԱՐԵԱԼ, ՅԱՐԱԿԱՏԱՐ, և ԿԵՐԱԿԱՏԱՐ։ Ունեցեալ գոլ։
ՀԱՅՊԱՆԻ ։ Ունալի գոլ։
ՀԱՅՈՒՆԵԼՈՒԻ ՆԵՐԿԱՅ ։ Ունօղ, բանողի ։
ՀԱՅՆԵԱԼ ԿԱՏԱՐԵԱԼ՝ ՅԱՐԱԿԱՏԱՐ՝ և ԿԵՐԱԿԱՏԱՐ։ Ունեցեալ։
ՀԱՅՊԱՆԻ ։ Ունալի ։
ՈՒՆԵՑԱՅ ։ Ունիլայ, ՚ի բանիլ, բանիլով, ՚ի բանիլն ։

ՈՐՈՆՔ ԱՅՍՈՒ ԵՐԲՈՐԴԻՆ ԿԵՐԱԿԻՆ ԵՐԿՐՈՐԴԻ ԼԾՈՐԴՈՒԹԵՆ ԱՅԱ-ՐՈՒՆԱԿԻՆ ՈՄԱՆՔ ԶԱՅՔ ՆԵՐԴԱՐԱԿԱՆՔ՝ ՀԱՆԴԵՐՁ ԿՐԱԾԱՆ-ԲԱՀԱՆՈՔ ԼԸԲԱՆԱՑ . ՈՐՊԻՍԻՔ ԵՆ ՍՈՔԻՆ ։

ՈՒԱՆԱՄ , ԹԱՑԻ , ԹԱՑԵՐ , ԵԹԱՑ . ԹԱՑ , ՄԻ ԹԱՆԱՐ , ԹԱՑԻՔ , ՄԻ ԹԱՆԱՑՔ ։
ՈՒԱՆԻՄ , ԹԱՑԱՅ , ԹԱՑԱՐ , ԹԱՑԱՒ . ԹԱՑԻՐ , ՄԻ ԹԱՆԻՐ , ԹԱՑԱՐՈՒՔ , ՄԻ ԹԱՆԻՔ ։
ԿԱՌՆԱՄ , ԲԱՐՁԻ , ԲԱՐՁԵՐ , ԵԲԱՐՁ . ԲԱՐՁ , ՄԻ ԲԱՌՆԱՐ , ԲԱՐՁԻՔ , ՄԻ ԲԱՌՆԱՑՔ ։
ԿԱՌՆԻՄ , ԲԱՐՁԱՅ , ԲԱՐՁԱՐ , ԲԱՐՁԱՒ . ԲԱՐՁԻՐ , ՄԻ ԲԱՌՆԻՐ , ԲԱՐՁԱՐՈՒՔ , ՄԻ ԲԱՌՆԻՔ ։
ՀԱՄԲԱՌՆԱՄ , ԱՄԲԱՐՁԻ , ԱՄԲԱՐՁԵՐ , ԱՄԲԱՐՁ . ԱՄԲԱՐՁ , ՄԻ ԱՄԲԱՌՆԱՐ , ԱՄԲԱՐՁԻՔ , ՄԻ ԱՄԲԱՌՆԱՑՔ ։
ՀԱՄԲԱՌՆԻՄ , ԱՄԲԱՐՁԱՅ , ԱՄԲԱՐՁԱՐ , ԱՄԲԱՐՁԱՒ . ԱՄԲԱՐՁԻՐ , ՄԻ ԱՄԲԱՌՆԻՐ . ԱՄԲԱՐՁԱՐՈՒՔ , ՄԻ ԱՄԲԱՌՆԻՔ ։
ՀԱՄԲԱՌՆԱՄ , ՀԱՄԲԱՐՁԻ , ՀԱՄԲԱՐՁԵՐ , ՀԱՄԲԱՐՁ . ՀԱՄԲԱՐՁ , ՄԻ ՀԱՄԲԱՌՆԱՐ , ՀԱՄԲԱՐՁԻՔ , ՄԻ ՀԱՄԲԱՌՆԱՑՔ ։
ՀԱՄԲԱՌՆԻՄ , ՀԱՄԲԱՐՁԱՅ , ՀԱՄԲԱՐՁԱՐ , ՀԱՄԲԱՐՁԱՒ . ՀԱՄԲԱՐՁԻՐ , ՄԻ ՀԱՄԲԱՌՆԻՐ . ՀԱՄԲԱՐՁԱՐՈՒՔ , ՄԻ ՀԱՄԲԱՌՆԻՔ ։
ԼԱՄ , ԼԱՑԻ , ԼԱՑԵՐ , ԵԼԱՑ . ԼԱՑ , ՄԻ ԼԱՐ , ԼԱՑԻՔ , ՄԻ ԼԱՑՔ ։

ՆԱՑՑ ԳԻՏԵԼԻ Է , ԶԻ ԿՐԱՀՈՐԱԿԱՆ ՍՈՐԻՆ ՈՉ ԼԻՆԻ ՀԱՅԿ , ԿԱՄ ԼԱՄ , ԱՅԼ ԼԱՑԵԱԼ ԼԻՆԻՄ , ԼԱՑԵԱԼ ԼԻՆԻՍ , և ԱՅԼՆ ։ ՈՒՍԿԱՅՆ ՚ի ԱՀՀՄԱՆԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱՒՈՐՔ ԼԻՆԻԼ ԿԱՐԵ . ԼԱՑԱՑՑ , ԼԱՑՑԻՍ , ԼԱՑՑԻ , ԼԱՑԵԱԼՔ ԵԼԻՑՈՒՔ , ԼԱՑՑԻՔ , ԼԱՑՑԻՆ . և ԱՅԼՆ ։

ԵՒ ԱՅԱՒ ԼԾՈՐԴԻՆ ԸՆԴ ԱՅՍՈՒ ԿԵՐԱԿԻՆ ՄԻԱՅՆ ԸՍՏ ՕՐԻՆԱԿԻ ՆԵՐ-ԳՈՐԾԱԿԱՆԻՆ՝ ՍԱԿԱՒՔ ՈՄԱՆՔ ԶԱՅՔ ՆԵՐԴՈՐԾԱԿԵՐՍ ԼԵ-ՁՔԱԿԱՆՔ . ՔՐՈՍ ՀԱՄԱՌՕՏԱՊԵՍ ԼԾՈՐԴԵՑՈՒՔ ԱՍՏԻՆ ԱՌ ՚Ի ԴԻՒՐՈՒԹԻՆ ՀԱՄԱԿԱՑԱՒՆԵՑ ։

Ի ՀՈԳՈՒՆԻ ԲԱՅԻՆ, ԱՄՓՈՓԱԿԱՆ։

Ներկայական եղանակի,

Ես.	Ամ.	Աս.	Ամք.
Դուն.	Այիր.	Այիք.	Այիր.
Նա.	Այ.	Ացեր.	Այ.
Յաց.	Ացեալեմ.	Ացեալես.	Ացեալէ։
Ցնբ.	Ացեալէին.	Ացեալէիր.	Ացեալէին։
Ամպ.	Այիկ.	Այցես.	Այցէ։

Ացեալեմք.	Ացեալէք.	Ացեալեն։	
Ացեալէինք.	Ացեալէիք.	Ացեալէին։	
Այցուք.	Այցէք.	Այցեն։	

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Ես.	Այց.	Ի՛ կաը,	Ի՛ կայցես.
Յնբ.	Ացէք.	Ի՛ կաք,	Ի՛ կայցէք.

Կայցէ.	Ի՛ կայցեմք.	Ի՛ կայցեն։
Կայցեն։	Ի՛ կայցէք։	

Ապառնի.

Ես.	Այցիր,	Ի՛ կացցես.	Ի՛ կայցէ։
Յնբ.	Այցուր.	Ի՛ կայցեմք.	Կայցիք, կամ կացցէք.
		Ի՛ կայցէք.	Կայցեն։ Ի՛ կայցեն։

Ընդհանուր եղանակի,

Ներկայ, և ապառնի. Երանի՛ թէ կայցեմ. կայցես. և այլն։
Անկատար. Երանի՛ թէ կայցէի. կայցէիր. կայցէր. և այլն։
Յարակատար. Երանի՛ թէ կացեալ իցեմ. կացեալ իցես. և այլն։
Ցնբակատար. Երանի՛ թէ կացեալ իցէի. կացեալ իցէիր. և այլն։

Փոխելով ձբաւնին ի ենէ, Ապառնյական նոյն է ընդ ըղձականին բայ ի յապառնառյն։

Ապառնի ապառնյականին. Երթ կացեալ եղիցյ. և այլն։
Անեղեռնի ներկայ. Լալ։
Անցեալ. Լացեալ գոլ։
Ապառնի. Լալոց գոլ, կամ կալի գոլ։
Ընդունելոնի ներկայ. Լացօղ, կացողի։
Անցեալ. Լացեալ։
Ապառնի. Լալոց, կամ կալի։
Ցներբայ. Լալոյ. Ի կալ, կալով, ի կալն։

Հոդ. Բայն, Կամ.

Ներկայական եղանակ.

Ես. [illegible]եամ. կեաս. կեայ. Կեամք. կեայք. կեան.
Դու. Կեի. կեիր. կեայր. Կեաք. կեիք, կեին.
Նա. Կեցեր. կեցեր. եկեայ. Կեցեաք. կեցիք. կեցին.
Ես. Կեցեալեմ. կեցեալես. և այլն.
Դու. Կեցեալէի. կեցեալէիր. և այլն.
Նա. Կեցեալ. կեցեալս. կեցեալ. Կեցեալք. կեցեալք. կեցեալն.

Հրամայական եղանակի ներկայ.

Դու. Կեայ. մի կեար, Ձ մի կեայցես. կեայցէ. մի կեայցէ.
Դուք. կեցէք. մի կեայք, Ձ մի կեայցեք. կեայցեն. մի կեայցեն.

Ապառնի.

Ես. Կեցցիր. Ձ կեցցես. մի կեայցես. կեցցէ. մի կեայցէ.
Դուք. կեցցուք. մի կեայցուք. կեցջիք, կամ կեցցէք.
մի կեայցեք. կեցցեն. մի կեայցեն.

Ընդհանուր եղանակի.

Ներկայ, և ապառնի. Երանի թէ կեայցեմ. կեայցես. և այլն.
Անկատար. Երանի թէ կեայցէի. կեայցէիր. կեայցէր. և այլն.
Յաւակատար. Երանի թէ կեցեալեցեմ, կեցեալեցես. և այլն.
Վաղակատար. Երանի թէ կեցեալեցէի. կեցեալեցէիր. և այլն.

Փոխելով զբառին ի երէ, կազմեցուին նոյն ե ընդ ըղհանունն
բայ ի յապառնացն։

Ապառնի ապորձեցականն. Երթէ կեցեալ եղէց, Ձ լինիմ. և այլն.
Անեղեալութ ներկայ. կեալ.
Անցեալ. կեցեալ գոլ.
Ապառնի. կելոց գոլ, կամ կելի գոլ.
Ընդհանրական ներկայ. կեցօղ. կեցօղք.
Անցեալ. կեցեալ.
Ապառնի. կելոց, կամ կելի.
Վերբայ. կելոյ. ի կեալ. կելով. ի կեալն.

Այս աստ պիտանի է, զի քանզ այս Վառնամ, որ է ընդ միջոց
կերպ լեզուական՝ ըմօրդի ըստ օրինակի երրորդի կերպի
երկրորդի ըմօրդութեանս, այսպէս։

Կամ

Սահմանական եղանակի,

Ներ. Ես տառնամ. դառնաս. դառնայ. Տառնամք. և այլն
Հնդ. Տառնայի. դառնայիր. և այլն.
Պար. Տարձայ. դարձար. դարձաՀ. Տարձաք. դարձայք. դարձան.
Ապն. Տարձեալեմ. դարձեալես. և այլն.
Ներ. Տարձեալէի. դարձեալէիր. և այլն.
Հզ. Տարձայց. դարձցես. դարձչի. Տարձցուք. դարձջիք. դարձչին.

Հրամայական եղանակի ներկայ.

Նշ. Տարձ, Ձ դարձիր. մի դառնար, Ձ մի դառնայցես. դառնայցի. մի դառնայցի.
Յոգ. Տարձարուք, կամ դարձիք. մի դառնայք, կամ մի դառնայցիք. դառնայցեն. մի դառնայցեն.

Ապառնի.

Նշ. Տարձիր, կամ դարձցես. մի դառնայցես. դարձչի. մի դառնայցի.
Յոգ. Տարձցուք. մի դառնայցեմք. դարձիք, Ձ դարձջիք. մի դառնայցիք. դարձչին. մի դառնայցեն.

Ըղձական եղանակի,

Երկայ. Երանի Թէ դառնայցեմ. դառնայցես. և այլն.
Անկատար. Երանի Թէ դառնայցէի. և այլն.
Յարակատար. Երանի Թէ դարձեալցեմ. և այլն.

Պայմանական կերպովն ի ներ, Պարագայական նոյն է ընդ Ըղձականն բայ ի յապառնին.

Ապառնի սորակից. ԵրԹէ դարձեալ հղիցի, Ձ լիցիմ. և այլն.
Անեղեռնաւոր ներկայ. Տառնալ.
Անցեալ. Տարձեալ գալ.
Ապառնի. Տառնալոց գալ.
Ընդհանելոյն ներկայ. Տարձօղ, դարձողի.
Անցեալ. Տարձեալ.
Ապառնի. Տառնալոց, կամ դառնալի.
Երբայր. Տառնալոյ. Ի դառնալ. դառնալով. Ի դառնալոյ

Յո-

Յաղագս Հրրորդի ենթադրութեանն եւայլոց։

Գլուխ Հնգերորդ։

Հրորդ ենթադրութիւն լինի ըստ հնգից կերպից։ Առաջինն է, որ ի բայառաջին դէմն կատարելոյ ժամանակին եղերի ի նդ. որգոն, ընկեցի. որոյ ապառնին եղերի ի ցէ. որգոն, ընկեցից։ Հրկրորդն է, որ ի բայառաջին դէմն կատարելոյ ժամանակին եղերի ի ցէ. որգոն, լցէ. որոյ ապառնին եղերի ի ցէ. որգոն, լցէ։ Հրրորդն է, որ ի բայառաջին դէմն կատարելոյ ժամանակին եղերի ի է. որգոն, խոցէ. որոյ ապառնին եղերի ի է. որգոն, խոցէ։ Հորրորդն է, որ ի բայառաջին դէմն կատարելոյ ժամանակին եղերի ի այ. որգոն, ընկերցայ. որոյ ապառնին եղերի ի այց. որգոն, ընկերցայց։ Հինգերորդն է, որ ի բայառաջին դէմն կատարելոյ ժամանակին եղերի ի ևայ. որգոն, պակեայ. որոյ ապառնին եղերի ի ևայց. որգոն, պակեայց։

Օրինակ նախնոյ հերոլի Հրրորդի ենթադրութեանն։

Ահմանական եղանակի ներկայ։

Հդ։	Ընկենում.	ընկենուս.	ընկենու։
Յոփ։	ընկենումք.	ընկենուք.	ընկենուն։

Ենթական անկատար.

Հդ։	Ընկենուի.	ընկենուիր.	ընկենոյր։
Յոփ։	ընկենուաք.	ընկենուիք.	ընկենուին։

Ենթական կատարեալ։

Հդ։	Ընկեցի.	ընկեցեր.	ընկէց։
Յոփ։	ընկեցաք.	ընկեցիք.	ընկեցին։

Ենթական յարակատար։

Հդ։	Ընկեցեալեմ.	ընկեցեալես.	ընկեցեալէ։
Յոփ։	ընկեցեալքեմք.	ընկեցեալքէք.	ընկեցեալքեն։

Ենթ-

Հինգեակ գերադրական։

Ես։	Ընկեցեալէն,	ընկեցեալեիք,	ընկեցեալէր։
Յոփ։	ընկեցեալբեաք,	ընկեցեալբեիք,	ընկեցեալբեին։

Վեցեակ։

Ես։	Ընկեցից,	ընկեսցես,	ընկեսցի։
Յոփ։	ընկեսցուք,	ընկեսցիք,	ընկեսցեն։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Ես։	Ընկեա, ընկենաւ, ընկենաւցո։	մի՛ ընկենուր, կամ մի՛ ընկենուցուր։	մի՛ ընկենուցուս,
Յոփ։	ընկեցէք, ընկենուցուք,	մի՛ ընկենուք, կամ մի՛ ընկենուցուք,	մի՛ ընկենուցուք,

Վեցեակ։

Ես։	Ընկեացէր, ընկեացէ,	կամ ընկեացես, մի՛ ընկենուցո։	մի՛ ընկենուցուս,
Յոփ։	ընկեացուք, մի՛ ընկենուցուք,	մի՛ ընկենուցուք, ընկեացեն,	ընկեացէք կ՚ ընկեացիք, մի՛ ընկենուցուն։

Ըղձական եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ես։	Երանի՛ թէ	ընկենուցուս,	ընկենուցուս, ընկենուցու։
Յոփ։	երանի՛ թէ	ընկենուցուք,	ընկենուցուք, ընկենուցուն։

Հինգեակ անկատար։

Ես։	Երանի՛ թէ	ընկենուցուի, ընկենուցոյր։	ընկենուցուիր,
Յոփ։	երանի՛ թէ	ընկենուցուաք, ընկենուցուին։	ընկենուցուիք,

Հինգեակ կատարեալ, և յաքսիոպար։

Ես։	Երանի՛ թէ	ընկեցեալիցեմ, ընկեցեալիցէ։	ընկեցեալիցես,
Յոփ։	երանի՛ թէ	ընկեցեալբիցեմք, ընկեցեալբիցեն։	ընկեցեալբիցէք,

Հինգեակ գերադրական։

Ես։	Երանի՛ թէ	ընկեցեալիցեի, ընկեցեալիցէը։	ընկեցեալիցեիր,

Հոգ. երանի թե ընկեցեալ լինիցէաք. ընկեցեալ լինիցիք, ընկեցեալ լինիցեն։

Վախճանեալ ընդանէն ի նրբէ, Աորիստոյանն նոյն է ընդ Պարզականն։

Ներկայ Ներքին եղանակի ներքոյ՝ Ընկենուլ։
Անցեալ Անաւարտ՝ Յարակատար՝ եւ Վերջակատար՝ Ընկեցեալ գոլ։
Ապառնի՝ Ընկենելոց գոլ։
Ներգործականին ներքոյ՝ Ընկեցող, ընկեցուղի։
Անցեալ Անաւարտ՝ Յարակատար՝ եւ Վերջակատար՝ Ընկեցեալ։
Ապառնի՝ Ընկենելոց։
Վերջապէս՝ Ընկենել, Ի յընկենուլ, ընկենելով, Ի յընկենուլն։

Ըստ Հրամարտական Նոյնոյ Ներգոի։

Սահմանական Կանոնի Ներկայ։

Ես՝	ընկենանիմ.	ընկենանիս.	ընկենանի։
Յոգ՝	ընկենանիմք.	ընկենանիք.	ընկենանին։

Անցեալ Անկատար.

Ես՝	Ընկենանէի.	ընկենանէիր.	ընկենանէր։
Յոգ՝	ընկենանէաք.	ընկենանէիք.	ընկենանէին։

Անցեալ Աւարտեալ.

Ես՝	Ընկեցայ.	ընկեցար.	ընկեցաւ։
Յոգ՝	ընկեցաք.	ընկեցայք.	ընկեցան։

Անցեալ Յարակատար.

Ես՝	Ընկեցեալ եմ.	ընկեցեալ էս.	ընկեցեալ է։
Յոգ՝	ընկեցեալ եմք.	ընկեցեալ էք.	ընկեցեալ են։

Անցեալ Վերջակատար.

Ես՝	Ընկեցեալ էի.	ընկեցեալ էիր.	ընկեցեալ էր։
Յոգ՝	ընկեցեալ էաք.	ընկեցեալ էիք.	ընկեցեալ էին։

Ապառնի.

Ես՝	Ընկեցայց.	ընկեցցես.	ընկեցցէ։
Յոգ՝	ընկեցուք, Կ ընկենանիցուք.	ընկեցջէք.	ընկեցցեն։

Հրամայական եղանակի ներքոյ.

Նշ. Ընկեցիր. մի ընկենանիր. ՚ի մի ընկենանիցիս, կամ մի ընկիցիս. ընկենանիցի. մի ընկենանիցի, կամ մի ընկիցի.
Յոփ. ընկեցարուք. մի ընկենանիք, ՚ի մի ընկենանիցիք, ՚ի մի ընկիցիք. ընկենանիցին. մի ընկենանիցին, ՚ի մի ընկիցին.

Ապառնի.

Նշ. Ընկենանիջիր, կամ ընկիջիր, և կամ ընկեսցիս, մի ընկենանիցիս, կամ մի ընկիցիս. ընկեսցի. մի ընկենանիցի, կամ մի ընկիցի.
Յոփ. ընկիցուք. մի ընկենանիցիմք, կամ մի ընկիցիմք. ընկենանիջիք. կամ ընկիջիք, և կամ ընկեսցիք. մի ընկենանիցիք, կամ մի ընկիցիք. ընկեսցին. մի ընկենանիցին, կամ մի ընկիցին.

Պղէսիական եղանակի ներքոյ, և ապառնի.

Նշ. Երանի՛ թէ ընկենանիցիմ. ընկենանիցիս. ընկենանիցի.
Յոփ. եր՛ ընկենանիցիմք. ընկենանիցիք, ընկենանիցին.

Սահ այորիստ.

Նշ. Երանի՛ թէ ընկիցիմ. ընկիցիս. ընկիցի.
Յոփ. երանի՛ թէ ընկիցիմք. ընկիցիք. ընկիցին.

Ենդեալ անկատար.

Նշ. Երանի՛ թէ ընկենանիցէի. ընկենանիցէիր. ընկենանիցէր, կամ ընկիցիր.
Յոփ. եր՛ ընկենանիցէաք. ընկենանիցէիք. ընկենանիցէին.

Ենդեալ կատարեալ, և յարատեւող.

Նշ. Երանի՛ թէ ընկեցեալ լինիցեմ. ընկեցեալ լինիցես. ընկեցեալ լինիցի.
Յոփ. երանի՛ թէ ընկեցեալ լինիցեմք. ընկեցեալ լինիցէք. ընկեցեալ լինիցին.

Ենդեալ գերակատար.

Նշ. Երանի՛ թէ ընկեցեալ լինէի. ընկեցեալ լինէիր. ընկեցեալ լինէր.

Յոփ. երանելի՛ ընկեցեալքիցէ՛ս. ընկեցեալքիցեւիք. ընկեցեալքիցեն։

Վիճելով ղերանէն ի բերէ, Յոտքէցիսանն նոյն է ընդ Իշխանին բաց ի յատկանէն։

Հայոնի ատոքէցիսանին.

Ես. Երեի՛ ընկեցեալ եղէց. ընկեցեալ եղիցիս. ընկեցեալ եղիցի։
Յոփ. եթե՛ ընկեցեալք եղիցուք. ընկեցեալք եղիցիք. ընկեցեալը եղիցին։

Հայներառնի եղանակի ներքոյ՝ Ընկենանիլ։
Հայնեալ էատարեալ, յատկատար, և փերատար՝ Ընկեցեալ դու։
Հայոնի՝ Ընկենլի գալ։
Ընդունելուն ներքոյ՝ Ընկենանօղ։
Հայնեալ էատարեալ, յատկատար, և փերատար՝ Ընկեցեալ։
Հայոնի՝ Ընկենլի։
Դերբոյ՝ Ընկենանիլոց, ի յընկենանիլ, ընկենանիլով, ի յընկենանիլն։

Ընդ այսու առաջնով կերպիւ երրորդի լծորդութե՛ լծորդի սահմանք բացառութե՛ք ընդմիջակերպ չեզրգիսան բայս այս՝ պղնաս. զոր առ ի դիւրութե՛ն համբակագունից լծորդեսցուք առանձն համառօտասէս։

Ատմանանի եղանակի ներքոյ։

Պղնաւ, պղնաս, պղնաւ. պղնաւմք, պղնաք, պղնան։
Հայոնի՝
Պղնաւի, պղնաւիր, պղնայր, պղնաւաք. և այլն։
Ատարեալ։
Պղեցայ, պղեցար, պղեցաւ. պղեցաք, պղեցայք, պղեցան։
Յատկատար։
Պղուցեալեմ, պղուցեալես, պղուցեալէ. և այլն։
Դերբատար։
Պղուցեալէի, պղուցեալէիր, պղուցեալէր. և այլն։
Հայոնի՝
Պղեցայց, պղեսցիս, պղեսցի. պղեսցուք, պղեսցիք, պղեսցին։

Ընդ-

Հրամայականի եղանակի ներքոյ։

Ես՝ պշնի՛ր, մի՛ պշնուր, կամ մի՛ պշնուցուս, պշնուցո՛ւ, մի՛ պշնուցուս։
Դուք՝ պշեցայո՛ւք, մի՛ պշնուք, կամ մի՛ պշնուցուք, պշնուցո՛ւն, մի՛ պշնուցուն։

Ապառնի։

Ես՝ պշնիցի՛ր, կամ պշեսցի՛ս, մի՛ պշնուցուս, պշեսցի՛, մի՛ պշնուցու։
Դուք՝ պշնիցո՛ւք, մի՛ պշնուցուք, պշնիցի՛ք, կամ պշեսցի՛ք, մի՛ պշնուցուք, պշեսցի՛ն, մի՛ պշնուցուն։

Ըղձական եղանակի,

Ներկայ, և ապառնի. Երանի՛ թէ պշնուցուս, պշնուցուա՛ւ այլն։
Անկատար. Երանի՛ թէ պշնուցուի, պշնուցուիր. և այլն։
Յարակատար. Երանի՛ թէ պշուցեալիցեմ, պշուցեալիցես. և այլն։
Վաղակատար. Երանի՛ թէ պշուցեալիցէի, պշուցեալիցեիր. և այլն։

Վոնելով չբերանն՝ ի երե, Պարբերականն նոյն է ընդ ըղձականին՝ բայ ի յապառնին։

Ապառնի սորակից. Երթէ պշուցեալ եղէց, պշուցեալ եղիցիս. և այլն։
Անեղական ներքոյ. Պշնուլ։
Անցեալ. Պշուցեալ գոլ։
Ապառնի. Պշնուց գոլ, կամ պշնելի գոլ։
Ընդունելական ներքոյ. Պշնօղ. պշնողն։
Անցեալ. Պշուցեալ։
Ապառնի. Պշնելոց, կամ պշնելի։
Վաղբայ. Պշնելոյ. ՚ի պշնուլ. պշնելով. ՚ի պշնուլն։

Օրինակ երկրորդի խոնարհի Երկրորդի ժխտական։

Ապհաճախական եղանակի ներքոյ։

Ես՝ ՂՈՒՄ, ՂՈՒԱ, ՂՈՒԻ։
Դուք՝ ՂՈՒՔ, ՂՈՒՔ, ՂՈՒՆ։

ՂՈՒ-

Անցեալ անկատար։

Ես։	Ընուի։	Ընուիր։	Ընոյր։
Դու։	Ընուաք։	Ընուիք։	Ընուին։

Անցեալ կատարեալ։

Ես։	Ցի։	Լցեր։	Եւնոյ։
Դու։	Լցաք։	Լցիք։	Լցին։

Անցեալ յարաճախ։

Ես։	Ցեալեմ։	Լցեալես։	Լցեալէ։
Դու։	Լցեալեմք։	Լցեալէք։	Լցեալէին։

Անցեալ ժխտական։

Ես։	Ցեալէի։	Լցեալէիր։	Լցեալէր։
Դու։	Լցեալէաք։	Լցեալէիք։	Լցեալէին։

Ապառնի։

Ես։	Ցից։	Լցցես։	Լցցէ։
Դու։	Լցցուք։	Լցցէք։	Լցցեն։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Ես։	Ի՛ց։ Մի՛ ընուր։	Ի՛ր	Մի՛ ընուցուս։	Ընուցո՛ւս։ Մի՛ ընուցուսջ։
Դու։	Լցի՛ք։ Մի՛ ընուք,	Ի՛ք	Մի՛ ընուցուք։	Ընուցո՛ւք։ Մի՛ ընուցուքն։

Ապառնի։

Ես։	Ցցի՛ր, կամ	Լցցես։	Մի՛ ընուցուս։	Լցցէ։ Մի՛ ընուցուսջ։
Դու։	Լցցո՛ւք։	Մի՛ ընուցուք։	Լցցի՛ք, կամ	Լցցի՛ք։
		Մի՛ ընուցուք։	Լցցեն։	Մի՛ ընուցուքն։

Ներգործական եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ես։	Երանի՛ թէ	ընուցուի։	Ընուցուս, Ընուցու։
Դու։	Երանի՛ թէ	ընուցուաք։	Ընուցուք։ Ընուցուն։

Անցեալ անկատար։

Ես։	Երանի՛ թէ	ընուցուի։	Ընուցուիր։ Ընուցոյր։
Դու։	Երանի՛ թէ	ընուցուաք։	Ընուցուիք։ Ընուցուին։

Անցեալ, կատարեալ, և յարակատար։

Ես։	Երանի՛ թէ	լցեալ լինիցեմ։	Լցեալ լինիցես։ Լցեալ լինիցէ։

Դու։

Յոփ. Երանի՛ թէ լեալքիցեմք. լեալքիցէք. լեալքիցեն։

Հնոյեալ գերադրաբ։

Ուղ. Երանի՛ թէ լեալիցէի. լեալիցէիր. լեալիցեր։
Յոփ. Երանի՛ թէ լեալիցեակ. լեալիցէիք. լեալիցէին։

Վոխելով զերանին ՚ի էրէ Աւորակիչանն նոյն է ընդ
Ուղիղն։

Ներքեռուի եղանակի ներքոյ։ Հուռ։
Հնոյեալ խոտրէալ յորակոտոր և գերակոտոր։ Ցեալ զուլ
Հայտնի։ Նլոյ գալ։
Անդեմանելոյն ներքոյ։ Ցօղ, լցողի, և այլն։
Հնոյեալ խոտրեալ, յորակոտոր, և գերակոտոր։ Ցեալ։
Հայտնի։ Նլոյ։
Վնդրեայ։ Նլոյ, ի լնուլ, լնլոյ, ՚ի լնուլէն։

Ոչնակ կամաւորական նոյնպէս ունի։

Սահմանական եղանակի ներքոյ։

Ուղ.	Նանիմ։	լնանիս։	լնանի։
Յոփ.	լնանիմք։	լնանիք։	լնանին։

Հնոյեալ անկատար։

Ուղ.	Նանէի։	լնանէիր։	լնանէր։
Յոփ.	լնանէաք։	լնանէիք։	լնանէին։

Հնոյեալ հոտրեալ։

Ուղ.	Ցայ։	լցար։	ղցաւ։
Յոփ.	լնանեցաք, ՚ի լցաք։	լցայք։	լցան։

Հնոյեալ յորակոտոր։

Ուղ.	Նանեցեալեմ։	լնանեցեալես։	լնանեցեալէ։
Յոփ.	լնանեցեալեմք։	լնանեցեալէք։	լնանեցեալքեն։

Հնոյեալ գերակոտոր։

Ուղ.	Նանեցեալէի։	լնանեցեալէիր։	լնանեցեալէր։
Յոփ.	լնանեցեալէաք։	լնանեցեալէիք։	լնանեցեալքէին։

Հ-

Հոգոնակ.

Ուղ.	Լ ցայց,	լցցիս,	լցցկ։
Յոփ.	Լնանկիցուք, կ լցցուք,	լցցիք։	լցցին։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Ուղ.	Լ ցիր,	մի՛ լնանկը,	կամ մի՛ լնանկիցիս,	լնանկցկ, մի՛ լնանկցկ։
Յոփ.	լցարուք,	մի՛ լնանկը,	կամ մի՛ լնանկիցիք,	լնանկցկին, մի՛ լնանկցկեն։

Հոգոնակ։

Ուղ.	Լնանկցկը,	կ լցցիս,	մի՛ լնանկցիս, լցցկ մի՛ լնանկցկ։
Յոփ.	լնանկցուք,	կ լցցուք,	մի՛ լնանկցիմք, լնանկցկիք, կամ լցցիք, մի՛ լնանկցկիք, լցցկեն. մի՛ լնանկցկեն։

Ըղձական եղանակի ներկայ, ե ապառնի։

Ուղ.	Երանի՛ թէ լնանկցիմ,	լնանկցիս,	լնանկցկ։
Յոփ.	երանի՛ թէ լնանկցիմք,	լնանկցկիք,	լնանկցկին։

Հնգեալ անկատար։

Ուղ.	Երանի՛ թէ լնանկցկէի,	լնանկցկիը,	լնանկցկիւր։
Յոփ.	երանի՛ թէ լնանկցկէաք,	լնանկցկէիք,	լնանկցկէին։

Հնգեալ կատարեալ, ե չարաձայն։

Ուղ.	Երանի՛ թէ լնանեցեալցկեմ,	լնանեցեալցկես,	լնանեցեալ լցկէ։
Յոփ.	երանի՛ թէ լնանեցեալքցկեմք,	լնանեցեալքցկէք,	լնանեցեալքցկեն։

Հնգեալ գերազանց.

Ուղ.	Երանի՛ թէ լնանեցեալցկէի,	լնանեցեալցկէիը,	լնանեցեալցկէիր։
Յոփ.	Երանի՛ թէ լնանեցեալքցկէաք,	լնանեցեալքցկէիք,	լնանեցեալքցկէին։

Վախճանի ըղձական ՝ի ներկ, կամ ՝ի ապառնի, բայց ՝ի չարաձայնն։

Հոգոնակի սորակից եղանակին։

Ուղ.	Լնանեցեալ եղէց,	լնանեցեալ եղիցես,	լնանեցեալ եղիցկ։

Յոփ. եթէ ընանեցեալք եղիցուք, ընանեցեալք եղիցիք, ընանեցեալք եղիցին։

Հրամայական ներկայ։ | Ընանիլ։
Հրամայական յառաջասաց, եւ գերադրական։ | Ընանեցեալ դու։
Հրամայական ապառնի։ | Ընի, կամ ընանելի դու։
Ներգործական ներկայ։ | Ընանող, ընանուղի. եւ այլն։
Հրամայական յառաջասաց՝ եւ գերադրական։ | Ընանեցեալ։
Հրամայական ապառնի։ | Ընի, կամ՝ ընանելի։
Դերբայ։ | Ընանիլս, ի ընանիլ, ընանիլով, ի ընանիլն։

Ընդ այսու երկրորդիւ կերպիւ երրորդի լծորդութեան լծորդին սահմանք ամենք բայք. որոց միոն է ներգործական. որպես, խնամ՝ խոյր, եղիս, խնայ, եւ այլն։ Ոմանց գիտելի է, զի բարբառք լինին եթէ կրաւորական կան հականաւ բայիւն վարիցի. որպես։ Սպեալ լինիմ. խոյեալ եղէ. խոյեալ լիր. եւ այլն։

Այնուհետեւ ի Յենոմ բայն չէզոքական ընդ միջակերպ, զոր առ ի գիւրութեան համարակատուննից լծորդութեանն առանձնաբար հատուածապէս։

Սահմանական եղանակ,

Ներ. Յենում, յենուս, յենու. յենումք, յենուք, յենուն։
Անկ. Յենուի, յենուիր, յենայր. եւ այլն։
Կաս. Յեցայ, յեցար, յեցաւ։ Յեցաք, յեցայք, յեցան։
Յաբ. Յեցեալեմ, յեցեալես, յեցեալէ. եւ այլն։
Գերբ. Յեցեալեի, յեցեալերիր, յեցեալեր. եւ այլն։
Ապ. Յեցայց, յեցցիս, յեցցի։ Յեցցուք, յեցցիք, յեցցին։

Հրամայական ներկայ։

Նկ. Յեցիր, մի յենուր, կամ մի յենուցուս. յենուցո՛ւ, մի յենուցու։
Յոփ. յեցարո՛ւք, մի յենուք, կ մի յենուցուք. յենուցո՛ւն, մի յենուցուն։

Ապառնի։

Նկ. Յեցիր, կ յեցցիս, մի յենուցուս. յեցցի՛, մի յենուցու։
Յոփ. յեցցո՛ւք, մի յենուցումք, յեցիք, կամ յեցչիք, մի յենուցուք. յեցչին, մի յենուցուն։

Ներկայի եղանակի,

Ներկայ, ապառնի. Երանի՛ թե կենայցեմ, կենայցես. և այլն.
Անկատար. Երանի՛ թե կենայի, կենայիր, և այլն.
Պարբերական և յարակատար. Ես՝ կեցեալ եմ, կեցեալ ես. և այլն.

Փոխելով ձևերն՝ ի երեք, որպիսիցն ասի է ընդ ըղձական բայ՝ ի յապառնին.

Ապառնի սորակոյ. Երթե կեցեալ լինիցեմ, կեցեալ լինիցես. և այլն.
Անորոշ եղանակի ներկայ. Կենալ.
Հրամայել. Կեցեալ դու.
Ապառնի. Կենայց դու, կամ կենի դու.
Պատահելական ներկայ. Կենալ, կենողն. և այլն.
Հրամայել. Կեցեալ.
Ապառնի. Կենայց, կամ կենի.
Դերբայ. Կենալ. Կենալու, կենալով, կենալուն.

Օրինակ երրորդի ձևոյն Երրորդի կարգաւորեն.

Սահմանական եղանակի ներկայ.

Ես:	Պ	Ողջամ,	Ողջաս,	Ողջու.
Դուք:		Ողջումք,	Ողջաք,	Ողջեն.

Հրամայել անկատար.

Դու:	Ողջասցի,	Ողջասցիր,	Ողջասցի.
Դուք:	Ողջասցուք,	Ողջասջիք,	Ողջասցին.

Հրամայել կատարեալ.

Դու:	Ողջի,	Ողջեր,	եղիր.
Դուք:	Ողջաք,	Ողջիք,	Ողջին.

Հրամայել յարակատար.

Դու:	Ողջեալ եմ,	Ողջեալ ես,	Ողջեալ է.
Դուք:	Ողջեալ եմք,	Ողջեալ էք,	Ողջեալ են.

Ընդհանուր կերպարար.

Նշ.	Մողեալէն,	Մողեալէիր,	Մողեալէր.
Յոփ.	Մողեալքեանք,	Մողեալքէիք,	Մողեալքէին.

Հարառիտ.

Նշ.	Մողիկ,	Մողիցես,	Մողիցէ.
Յոփ.	Մողիցուք,	Մողիցիք,	Մողիցեն.

Հրամայական եղանակի ներկայ.

Նշ.	Մո՛ղ, մի՛ մողուր, կամ	մի՛ մողուցուս,	մողուցո՛ւր, մի՛ մողուցուր.
Յոփ.	Մողե՛ք, մի՛ մողուք,	Ձ մի՛ մողուցուք,	մողուցո՛ւք, մի՛ մողուցուն.

Հարառիտ.

Նշ.	Մողջի՛ր, կամ	մողցես,	մի՛ մողուցուս, մողցէ՛, մի՛ մողուցու.
Յոփ.	Մողցո՛ւք,	մի՛ մողուցուք,	մողջի՛ք, կամ մողցի՛ք, մի՛ մողուցուք, մողցեն, մի՛ մողուցուն.

Ըղձական եղանակի ներկայ, և Հարառիտ.

Նշ.	Երանի՛ թէ	մողուցուսս,	մողուցուս, մողուցու.
Յոփ.	Երանի՛ թէ	մողուցումք,	մողուցուք, մողուցուն.

Ընդհանուր անկատար.

Նշ.	Էր՛	մողուցուի,	մողուցույր, մողուցույր.
Յոփ.	Էր՛	մողուցուաք,	մողուցուիք, մողուցուին.

Ընդհանուր կատարեալ, և յարակատար.

Նշ.	Էր՛	մողեալիցեմ,	մողեալիցես, մողեալիցէ.
Յոփ.	Էր՛	մողեալիցեմք,	մողեալիցէք, մողեալիցեն.

Ընդհանուր կերպարար.

Նշ.	Էր՛	մողեալիցեայ,	մողեալիցեիր, մողեալիցէր.
Յոփ.	Էր՛	մողեալիցեաք,	մողեալիցէիք, մողեալիցէին.

Վերնագրով պերճանքն՝ ի երեք, Խորհրդական նոյն է ընդ ըղձականն.

Ընդերաձայնի եղանակի ներկայ՝ մողուլ.
Ընդհանուր կատարեալ, յարակատար, և կերպարար՝ մողեալ գոլ.

Հղաոանի՝ (Ֆտղլոց գալ։
Ընդունելութիւն ներկայ՝ (Ֆտղլող, Թողողի. և այլն։
Հղացեալ նախադեմ, յաճախադեմ, և գերադեմ՝ (Ֆտղեալ։
Հղաոանի՝ (Ֆտղլոց։
Դերբայ՝ (Ֆտղլոյ. ի Թողլով, Թողլով, ի Թողլուլ։

( )րինակ նրաւորականաց նոյնոյ հերդի։

Սահմանական եղանակի ներկայ։

Ես	Թողանիմ,	Թողանիս,	Թողանի։
Յոփ՝	Թողանիմք,	Թողանիք,	Թողանին։

Հղացեալ անկատար։

Ես՝	(Ֆտղանէի,	Թողանէիր,	Թողանէր։
Յոփ՝	Թողանէաք,	Թողանէիք	Թողանէին.

Հղացեալ կատարեալ։

Ես՝	(Ֆտղայ,	Թողար,	Թողաւ։
Յոփ՝	Թողանեցաք, կ Թողաք,	Թողայք,	Թողան։

Հղացեալ յաճախական։

Ես՝	(Ֆտղանեցեալեմ	Թողանեցեալես,	Թողանեցեալէ։
Յոփ՝	Թողանեցեալեմք,	Թողանեցեալէք,	Թողանեցեալքեն

Կամ այսպէս։

Ես՝	(Ֆտղեցեալեմ,	Թողեցեալես,	Թողեցեալէ։
Յոփ՝	Թողեցեալեմք,	Թողեցեալէք,	Թողեցեալքեն։

Հղացեալ գերադեմ։

Ես՝	(Ֆտղանեցեալէի,	Թողանեցեալէիր,	Թողանեցեալէր։
Յոփ՝	Թողանեցեալէաք,	Թողանեցեալէիք,	Թողանեցեալէին

Կամ այսպէս։

Ես՝	(Ֆտղեցեալէի,	Թողեցեալէիր,	Թողեցեալէր։
Յոփ՝	(Ֆտղեցեալէաք,	Թողեցեալէիք,	Թողեցեալէին

Հղաոանի։

Ես՝	(Ֆտղայց,	Թողիս,	Թողցի։
Յոփ՝	Թողանիցուք,	Թողիք,	Թողցին։

Հրամայական եղանակի ներկայ.

Ես՝ Ձողիր մի՛ Ծողանիր, կամ մի՛ Ծողանիցիս. Ծողանիցի՛ր, մի՛ Ծողանիցի՛ր։
Դուք՝ Ծողացե՛ք, կ՚ Ծողեցարո՛ւք, կ՚ Ծողանեցարո՛ւք; մի՛ Ծողանի՛ք, կամ մի՛ Ծողանիցի՛ք, Ծողանիցի՛ն, մի՛ Ծողանիցի՛ն։

Ապառնի.

Ես՝ Ծողանի՛ցիմ, կամ Ծողցի՛մ, մի՛ Ծողանիցիս. Ծողանիցի՛, մի՛ Ծողանիցի՛։
Դուք՝ Ծողանիցո՛ւք, մի՛ Ծողանիցի՛մք. Ծողանի՛ցիք, կամ Ծողցի՛ք, մի՛ Ծողանիցի՛ք. Ծողցի՛ն, մի՛ Ծողանիցի՛ն։

Կրկնական եղանակի ներկայ, և ապառնի.

Ես՝ Երանի՛ Թէ Ծողանիցի՛մ, Ծողանիցիս, Ծողանիցի՛։
Դուք՝ Երանի՛ Թէ Ծողանիցի՛մք, Ծողանիցի՛ք, Ծողանիցի՛ն։

Ընդհատական անկատար.

Ես՝ Երանի՛ Թէ Ծողանիցէ՛ի, Ծողանիցէ՛իր, Ծողանիցի՛ր։
Դուք՝ Երանի՛ Թէ Ծողանիցէ՛ք, Ծողանիցէ՛իք, Ծողանիցէ՛ին։

Ընդհատական կատարեալ, և յարակատար.

Ես՝ Երանի՛ Թէ Ծողանեցեալ իցեմ՝, Ծողանեցեալ իցես, Ծողանեցեալ իցէ՛։
Դուք՝ Երանի՛ Թէ Ծողանեցեալ իցի՛մք, Ծողանեցեալ իցի՛ք, Ծողանեցեալ իցի՛ն։

Կամ այսպէս.

Ես՝ Երանի՛ Թէ Ծողեցեալ լինի՛մ՝, Ծողեցեալ լինիս, Ծողեցեալ լինի՛։
Դուք՝ Երանի՛ Թէ Ծողեցեալ լինի՛մք, Ծողեցեալ լինի՛ք, Ծողեցեալ լինի՛ն։

Ընդհատական ապառնի.

Ես՝ Երանի՛ Թէ Ծողանեցեալ լինիցի՛մ, Ծողանեցեալ լինիցիս, Ծողանեցեալ լինիցի՛։
Դուք՝ Երանի՛ Թէ Ծողանեցեալ լինիցի՛մք, Ծողանեցեալ լինիցի՛ք, Ծողանեցեալ լինիցի՛ն։

Այո այսպէս։

Ես՝ Կ՚երանի՛ թէ Թողեցեալ լինիցէի, Թողեցեալ լինիցէիք, Թողեցեալ լինիցին։
Դու՝ Կ՚երանի՛ թէ Թողեցեալ լինիցիս, Թողեցեալ լինիցիք, Թողեցեալ լինիցին։

Վերնելով ընդանին ՚ի երէք, Սորոյիշեալքն նոյն է ընդ Ընկճեալքն բայ ՚ի յապառնասոյն։

Ձայնաւոր Սորոյիշեալքն.

Ես՝ Կ՚երթ Թողանեցեալ եղէց, Թողանեցեալ եղիցիս, Թողանեցեալ եղիցի։
Դու՝ Եթէ Թողանեցեալը եղիցուս, Թողանեցեալը եղիցիք, Թողանեցեալը եղիցին։

Այո այսպէս։

Ես՝ Կ՚երթ Թողեցեալ եղէց, Թողեցեալ եղիցիս, Թողեցեալ եղիցի։
Դու՝ Եթէ Թողեցեալը եղիցուս, Թողեցեալը եղիցիք, Թողեցեալը եղիցին։

Ձայնեթուրի եղանակի Ներկայ՝ Թողանիլ։
Ձինեալ կոպաբեալ յարեակապաբ՝ և գերեակապաբ՝ Թողանեցեալ գոլ, կամ Թողեցեալ գոլ։
Ձկապառնի՝ Թողլի գոլ, կամ Թողանելի գոլ։
Ինդունելուրի Ներկայ՝ Թողանուոլ, Թողանողլ։
Ձինեալ կոպաբեալ՝ յարեակապաբ՝ և գերեակապաբ՝ Թողանեցեալ, կամ Թողեցեալ։
Ձկապառնի՝ Թողլի, կամ Թողանելի։
Դերբայ՝ Թողանիլս, ՚ի Թողանիլ, Թողանիլով ՚ի Թողանիլն։

Ինդ այսոբ երրորդիւ կերպիւ երորդի լծորդութեն լծորդ-ութիւն ոմանք բայք ներգործականք՝ կրաւորականօք Հանդերձ. որպիսիք են սոքին։

Ծ՚ռնուլ, առի, առեր, էառ. ա՛ռ, առնք։
Ծ՚ռնանիլ, առայ, առար, առաւ. առիր, առեցաք՛ր։
Ծ՚րգելուլ, արգելի, արգելեր, արգել. արգե՛լ, արգելի՛ք։

Ծ.ր.

Արգելանիմ, արգելայ, արգելար · արգելաւ · արգելիր, արգելարուք։
Պահում, պահի, պահեր, եպահ · պահ, պահիք։
Պահանիմ, պահայ, պահար, պահաւ · պահիր, պահարուք։
Պերծում, պերծի, պերծեր, եպերծ · պերծ, պերծիք։
Պերծանիմ, պերծայ, պերծար, պերծաւ · պերծիր, պերծարուք։
Ողնում, ղնի, ղներ, եղնե · ղնե, ղնիք։
Ողնանիմ, ղնայ, ղնար, ղնաւ · ղնիր, ղնարուք։
Ողում, ղպի, ղպեր, եղպ, ղպ, ղպիք։
Ողանիմ, ղպայ, ղպար, ղպաւ · ղպիր, ղպարուք։
Կիզում, կիզի, կիզեր · կէզ, կամ կիզեա · կիզիք։
Կիզանիմ, կիզայ, կիզար, կիզաւ · կիզիր, կիզարուք։
Հեղում, հեղի, հեղեր, ւհեղ · հեղ, հեղիք։
Հեղանիմ, հեղայ, հեղար, հեղաւ · հեղիր, հեղարուք։
Յաճելում, յաճելի, յաճելեր, յաճել · յաճել · յաճելիք։
Յաճելանիմ, յաճելայ, յաճելար, յաճելաւ · յաճելիր, յաճելարուք։
Ստեղծում, ստեղծի, ստեղծեր, էստեղծ · ստեղծ, ստեղծիք։
Ստեղծանիմ, ստեղծայ, ստեղծար, ստեղծաւ · ստեղծիր · ստեղծարուք։
Յելում, յելի, յելեր, յել · յել, յելիք։
Յելանիմ, յելայ, յելար, յելաւ · յելիր, յելարուք։
Պերծում, քերծի, քերծեր, էքերծ · քերծ, քերծիք։
Պերծանիմ, քերծայ, քերծար, քերծաւ · քերծիր, քերծարուք։
Լսում, լսի, լսեր, ելիս · լիս, կամ լսեա · լսիք։
Լսիմ, լսայ, լսար, լսաւ · լսիր, լսարուք, և այլն։

Եւս և զօրպին ընդ այսու երրորդիւ կերպիւ ոմանք բայը ընդմիջակերպ չեզոքականք · Այոյ զմինն Համառօտապէս զօրղեսցուք ասել առ ի լրման օրինակ այլոց հետեւեցելոց։

Պահանչական եղանակ,

Ներ. Ողանում, ղպանուս, ղպանու։
Ողանումք, ղպանուք, ղպանուն։
Հրկ. Ողանուն, ղպանուիր, ղպանոյր։
Ողանուսք, ղպանուիք, ղպանուին։

Ար. Օ՛զոսայ , զզոսար , զզոսաՀ ։ Օ՛զոսաք , զզոսայք , զզոսան ։

Յար. Օ՛զոսեալեմ, զզոսեալես . և այլն ։

Պ՛եր. Օ՛զոսեալէի , զզոսեալէիր . և այլն ։

Հաւ. Օ՛զոսայց , զզոսցիս , զզոսցի ։ Օ՛զոսցուք , զզոսցիք , զզոսցին ։

Հրամայական Եղանակի Ներկայ .

Նշ. Օ՛զոսիր , մի՛ զզոսանուր , կամ մի՛ զզոսանուցուս . զզոսանուցո՛ւս , մի՛ զզոսանուցու ։

Յոգ. Օ՛զոսիք , կամ զզոսարուք , մի՛ զզոսանուք , կամ մի՛ զզոսանուցուք . զզոսանուցո՛ւն , մի՛ զզոսանուցուն ։

Հպառնի ։

Նշ. Օ՛զոսջիր , կամ զզոսցիս , մի՛ զզոսնուցուս . զզոսցի՛ , մի՛ զզոսնուցու ։

Յոգ. Օ՛զոսո՛ւք , մի՛ զզոսնուցումբ . զզոսջի՛ք , կամ զզոսցի՛ք մի՛ զզոսնուցուք . զզոսցի՛ն , մի՛ զզոսնուցուն ։

Ըղձական Եղանակի .

Ներկայ , եւ ապ. Երանի՛ թէ զզոսնուցում , զզոսնուցուս . և այլն ։

Անցեալ անկատար . Երբ՛ զզոսնուցուի , զզոսնուցուիր . և այլն ։

Անցեալ յարակատար . Երբ՛ զզոսեալեցեմ . և այլն ։

Անցեալ վերակատար . Երբ՛ զզոսեալեցէի . և այլն ։

Վերոյիշեալ ձեւերէն՝ ի՛ երեք , Այսորիկներէն նոյն է ընդ ըղձականն բայ՝ ի յապառնոյն ։

Հպառնի ապրիլոյ. Երթե՛ զզոսեալ եղիցս . և այլն ։

Հրամայական Ներկայ . Օ՛զոսուլ ։

Անցեալ . Օ՛զոսեալ գոլ ։

Հպառնի . Օ՛զոսելոց գոլ , կամ զզոսնելի գոլ ։

Ընդհանրական Ներկայ . Օ՛զոսնօղ ։

Անցեալ . Օ՛զոսեալ ։

Հպառնի . Օ՛զոսելոց , կամ զզոսնելի ։

Դերբայ . Օ՛զոսելց , ի՛ զզոսնուլ . զզոսնելով . ի՛ զզոսնուլն ։

Բաստ այսմ լծորդին և սոքին՝ որք չեն եւ բայց ոմանք ի՛ ձեռն ոմանց բացառութեանց , որք համանշանին .

որդուն ։

Հեծնում, հեծայ · հեծիր · և այլն։
Կ՚երթամ, կերայ · կերեալեմ, Կ՚երթամ կերայեմ · կերայց ·
Կ՚երթամ, ուռայ · ուռեալեմ, Կ՚երթամ ուռայեմ · ուռայց ·
ուռցիս, ուռցի · ուռիր · և այլն։
Կ՚երդնում, երդուայ, երդուեալեմ · երդուայց, երդուիցես,
երդուիցի · երդուիցուք, երդուիցէք, երդուիցին։
Կ՚երդուիր · երդուարուք, կամ երդուիր · երդուիցիր · և այլն։
Նոյն ընթացեալներ ունին, երդուօղ, երդուողի · և այլն ·
և ոչ երդնող։
Կ՚այտնում, այտնուս, այտնու · և այլն։
Կ՚այտեայ, այտեար, այտեաւ · այտեաք, այտեայք,
այտեան։
Կ՚այտեալեմ, այտեալես · և այլն։
Կ՚այտեայց, այտեայիս, այտեայի · այտեայիցուք, այտեայիցէք,
այտեայիցին։
Կ՚այտիր · այտեարուք, այտեայիր · և այլն։
Նոյն ընթացեալներ ունին, այտեօղ, այտեողի · և այլն ·
և ոչ այտնօղ։

✻✻✻

Յոփ. ընթերցեալքեմք, ընթերցեալքէք, ընթերցեալքեն։

Ներկայ կէրէպտոյ։

Նշ. Ընթերցեալէի, ընթերցեալէիր, ընթերցեալէր,
Յոփ. ընթերցեալէաք, ընթերցեալէիք, ընթերցեալէին։

Ապառնի։

Նշ. Ընթերցայց, ընթերցցիս, ընթերցցի,
Յոփ. ընթերցցուք, ընթերցցիք, ընթերցցին։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Նշ. Ընթերցիր, կամ ընթերց, մի՛ ընթեռնուր, կամ մի՛ ընթեռնուցուս. ընթեռնուցո՛ւք, մի՛ ընթեռնուցուք։
Յոփ. ընթերցի՛ք, կամ ընթերցարո՛ւք, մի՛ ընթեռնուք, կամ մի՛ ընթեռնուցուք. ընթեռնուցո՛ւն, մի՛ ընթեռնուցուն։

Ապառնի։

Նշ. Ընթերցջի՛ր, կամ ընթերցցիս, մի՛ ընթեռնուցուս. ընթերցցի՛, մի՛ ընթեռնուցու։
Յոփ. ընթերցցո՛ւք, մի՛ ընթեռնուցուք. ընթերցջի՛ք, կամ ընթերցցի՛ք, մի՛ ընթեռնուցուք. ընթերցցի՛ն, մի՛ ընթեռնուցուն։

Ներկայ եղանակի ներքոյ, և ապառնի։

Նշ. Երանի՛ թէ ընթեռնուցուս, ընթեռնուցու։
Յոփ. Եր՛ ընթեռնուցուք, ընթեռնուցուք, ընթեռնուցունք

Անցեալ անկատար։

Նշ. Երանի՛ թէ ընթեռնուցուի, ընթեռնուցուիր, ընթեռնուցուր։
Յոփ Երանի՛ թէ ընթեռնուցուաք, ընթեռնուցուիք, ընթեռնուցուին։

Անցեալ կատարեալ, և յաւակատար։

Նշ. Երանի՛ թէ ընթերցեալիցեմ, ընթերցեալիցես, ընթերցեալիցէ։
Յոփ. Երանի՛ թէ ընթերցեալիցեմք, ընթերցեալիցէք, ընթերցեալիցեն։

Հա-

Ապագայ փոքրաթիւ։

Ես։	Ես՝՝	ընթերցեալ ըլլայի, ընթերցեալ ըլլայիր։	ընթերցեալ ըլլայինք։
Դուք։	Եր՝՝	ընթերցեալ ըլլայիք, ընթերցեալ ըլլայիր։	ընթերցեալ ըլլային։

Փոխնակ պերճաբանութեան, Ապառնիացեալն նոյն է ընդ Լրեալին։

Ապերեւոյթ եղանակի Ներկայ՝ Ընթեռնուլ։
Ապագայ Կատարեալ՝ Յարակատար եւ Վերաթիւր՝ Ընթերցեալ գոլ։
Ապառնի՝ Ընթեռնուլոց գոլ։
Անդրանիւնեան Ներկայ՝ Ընթերցօղ, ընթերցողն, և այլն։
Ապագայ Կատարեալ՝ Յարակատար եւ Վերաթիւր՝ Ընթերցեալ։
Ապառնի՝ Ընթեռնլոց։
Դէրբայ՝ Ընթեռնլոյ, Ի յընթեռնուլ, ընթեռնլով,
Ի յընթեռնուլն։

( ) Ընդհակ իրաժարեալաց նոյնոյ ձեւոյն։

Ապհռնակատն Եղանակի Դերբայ։

Ես։	Ընթեռնանիմ,	ընթեռնանիս,	ընթեռնանի։
Դուք։	ընթեռնանիմք,	ընթեռնանիք,	ընթեռնանին։

Ապագայ Ապեպար։

Ես։	Ընթեռնանեմ,	ընթեռնանիմ,	ընթեռնանիս։
Դուք։	ընթեռնանեմք,	ընթեռնանիք,	ընթեռնանին։

Ապագայ Կատարեալ։

Ես։	Ընթեռնանեցայ,	ընթեռնանեցար,	ընթեռնանեցաւ։
Դուք։	ընթեռնանեցաք, ընթեռնանեցան։	ընթեռնանեցայք,	

Ապագայ Յարակատար։

Ես։	Ընթեռնանեցեալ եմ, ընթեռնանեցեալ է։	ընթեռնանեցեալ ես,	
Դուք։	ընթեռնանեցեալ ենք, ընթեռնանեցեալ էք, ընթեռնանեցեալ են։		

Ապագա Վերադարձական.

Ես. Ընթեռնանեցեալէի, ընթեռնանեցեալէիր, ընթեռնանեցեալէր, ընթեռնանեցեալէը.
Յդ. ընթեռնանեցեալէաք, ընթեռնանեցեալէիք, ընթեռնանեցեալէին.

Ապառնի.

Ես. Ընթեռնանեցայց, ընթերցցիս, ընթերցցի.
Յդ. ընթեռնանիցուք, ընթերցջիք, ընթերցցին.

Հրամայական եղանակի երկայն.

Ես. Ընթերցիր, մի ընթեռնանիր, ՚ի մի ընթեռնանիցիս. ընթեռնանիցի, մի ընթեռնանիցի.
Յդ. ընթերցարուք, մի ընթեռնանիք, ՚ի մի ընթեռնանիցիք, ընթեռնանիցին, մի ընթեռնանիցին.

Ապառնի.

Ես. Ընթեռնանիջիր, ՚ի ընթերցցիս, մի ընթեռնանիցիս. ընթերցցի, մի ընթեռնանիցի.
Յդ. ընթեռնանիցուք, մի ընթեռնանիցիմք. ընթեռնանիջիք, ՚ի ընթերցջիք, մի ընթեռնանիցիք. ընթերցցին, մի ընթեռնանիցին.

Ընդհանուր եղանակի երկայն, և ապառնի.

Ես. Արանի՞թէ ընթեռնանիցիմ, ընթեռնանիցիս, ընթեռնանիցի.
Յդ. արանի՞թէ ընթեռնանիցիմք, ընթեռնանիցիք, ընթեռնանիցին.

Ապագա անկատար.

Ես. Արանի՞թէ ընթեռնանիցէի, ընթեռնանիցէիր, ընթեռնանիցէր.
Յդ. արանի՞թէ ընթեռնանիցէաք, ընթեռնանիցէիք, ընթեռնանիցէին.

Ապագա հպատակական, և յարաժամական.

Ես. Եթէ՛ ընթեռնանեցեալիցեմ, ընթեռնանեցեալիցես, ընթեռնանեցեալիցէ.

Յդ.

ՅՅոգ. եր" ընթեռնանեցեալքիցեմք, ընթեռնանեցեալքիցէք, ընթեռնանեցեալքիցեն.

Ապագայ գերադրական.

Նոր. Նրբ" ընթեռնանեցեալիցէի, ընթեռնանեցեալիցէիր, ընթեռնանեցեալիցէր.

ՅՅոգ. եր" ընթեռնանեցեալքիցէաք, ընթեռնանեցեալքիցէիք, ընթեռնանեցեալքիցէին.

Փոխելով ղերանին 'ի երէ, Պարագայական նոյն է ընդ Ներկային բաց 'ի յապառնոյն.

Ապառնի պարագայական.

Նոր. Նրթէ ընթեռնանեցեալ եղէց, ընթեռնանեցեալ եղիցիս, ընթեռնանեցեալ եղիցի.

ՅՅոգ. եթէ ընթեռնանեցեալք եղիցուք, ընթեռնանեցեալք եղիցիք, ընթեռնանեցեալք եղիցին.

Ապերբառնի եղանակի Ներկոյ. Ընթեռնանիլ.
Ապագայ նոպաբեալ, յարակատար, և գերադ. Ընթեռնանեցեալ գալ.
Ապառնի. Ընթեռնանելի գոլ, կամ՝ ընթեռնելի գոլ.
Ընդունելութեան Ներկոյ. Ընթեռնանող, ընթեռնողի.
Ապագայ նոպաբեալ յարակատար, և գերադ. Ընթեռնանեցեալ.
Ապառնի. Ընթեռնանելի, կամ՝ ընթեռնելի.
Պէրբայ. Ընթեռնանիլս, 'ի յընթեռնանիլ, ընթեռնանիլսվ, 'ի յընթեռնանելն.

Ընդ սաստ գիտելի է, զի կրաւորականն սորին կարէ լինիլ և այլով կերպիւ՝ փոխելով միայն զտառան ա՝ 'ի ը. և շգետևեալ ն՝ 'ի ց. որպէս, ընդերցանիմ, ընդերցանեցայ, ընդերցանել. ըստ այսմ և այլքն որք հետևին. ըստ որում գրի, 2. Տես. 2. 26. Ընդերցանելեաց.

Ընդ այսու չորրորդիւ կերպիւ երթորդի ընտրութեանն ընտրի զին ասակաւք ամենք բայք ներգործականք՝ կրաւորականք հանդերձ, 'ի ձեռն ամենայն բացառութեան, որք առաքեա համանշանին. որպէս.

Ո գլեցում. գլեցայ, գլեցար, գլեցաւ. գլեցաք, գլեցայք, գլեցան, գլեցեալեմ, գլեցայց, գլեցայս, գլեցայն, գլեցայաք, գլեցայք, գլեցեցին, գլեցիր. մի գլեցուր, գլեցիկ, կամ գլեցարուք, գլեցօղ.

Ո գլենանիմ. գլենանեցայ, գլենանեցար, գլենանեցաւ. գլենանեցաք, գլենանեցայք, գլենանեցան, գլենանեցեալեմ, գլենանեցայց. գլեցայս, գլեցյն, գլենանեցարուք, գլեցայք, գլեցյն, գլեցիր, մի գլենանիր, գլեցարուք, կամ գլենանեցարուք. և այլն.

Կամ այսպէս. գլեցեալ լինիմ. գլեցեալ եղէ. գլեցեալ լեալեմ. գլեցեալ եղէց. գլեցեալ լիր. գլեցեալ լերուք. և այլն.

Ընկալնում. ընկալայ, ընկալար, ընկալաւ. ընկալաք, ընկալայք, ընկալան, ընկալեալեմ. և այլն.

Ընկալայց, ընկալցիս, ընկալցի. ընկալցուք, ընկալցիք, ընկալցին. ընկալ. մի ընկալնուր, ընկալարուք, ընկալնօղ. և այլն.

Ընկալանիմ. ընկալեցայ, ընկալեցար, ընկալեցաւ. ընկալեցաք, ընկալեցայք, ընկալեցան, ընկալեցեալեմ. ընկալեցայց, ընկալեցայս, ընկալեցի. ընկալիցուք, ընկալեցիք, ընկալեցին. ընկալիր, մի ընկալանիր. ընկալեցարուք.

Այլ զարեսցես լինել կարէ հրաշորակաս ուրիս այսու կերպիւ. օրդան, ընկալեալ լինիմ. ընկալեալ եղէ. ընկալեալ լեալեմ. ընկալեալ եղէց. ընկալեալ լիր, և այլն.

Կալնում. կալայ, կալար, կալաւ. կալաք, կալայք, կալան, կալայց, կալցես, կալցի. կալցուք, կալցիք, կալցեն. կալ, կամ կա. մի կալնուր. կալարուք. և այլն.

Կալանիմ. կալանեցայ, կալանեցար, կալանեցաւ. կալանեցաք, կալանեցայք, կալանեցան, կալանեցեալեմ. կալանեցայց, կալցիս, կալցի. կալանիցուք, կալցիք, կալցին. կալիր, մի կալանիր. կալանեցարուք. և այլն.

Կամ այսպէս (որ բարեգոյն է) կալեալ լինիմ. կալեալ եղէ, կալեալ լեալեմ. կալեալ եղէց. կալեալ լիր. և այլն.

Այլ գիտելի է, զի երբեմն 'ի յայտնութեան գրուածոց սահմանականի ապառնւոյ երրորդ դէմն եզական, 'ի ներգործականի սեռին դնի, կայ, փոխանակ դնիցէ կայ, և ոչ է խոտելի.

Լծորդեշնել լինի ընդհնչակերպ էնդրոական բայ՝ Պակնուամ, որ է Օրինակ Հինգերորդի երրորդի լծորդութեան։

Սահմանական եղանակի ներկայ։

Ես։	Պակնուամ։	պակնուա։	պակնու։
Դուք։	պակնուամք։	պակնուք։	պակնուն։

Անցեալ անկատար։

Ես։	Պակնուի։	պակնուիր։	պակնույր։
Դուք։	պակնուաք։	պակնուիք։	պակնուին։

Անցեալ կատարեալ։

Ես։	Պակեայ։	պակեար։	պակեաւ։
Դուք։	պակեաք։	պակեայք։	պակեան։

Անցեալ յաբակատար։

Ես։	Պակուցեալեմ։	պակուցեալես։	պակուցեալէ։
Դուք։	պակուցեալքեմք։	պակուցեալքէք։	պակուցեալքեն։

Անցեալ գերակատար։

Ես։	Պակուցեալէի։	պակուցեալէիր։	պակուցեալէր։
Դուք։	պակուցեալքէաք։	պակուցեալքէիք։	պակուցեալքէին։

Ապառնի։

Ես։	Պակեայց։	պակիցիս։	պակիցի։
Դուք։	պակիցաք։	պակիցիք։	պակիցին։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Ես։	Պակէր։	մի՛ պակնուր, կամ	մի՛ պակնուցուս։
	պակնուցո՛ւ,	մի՛ պակնուցու։	
Դուք։	պակէք, կամ	պակեցարո՛ւք։	մի՛ պակնուր, կամ
	մի՛ պակնուցուք։	պակնուցո՛ւն։	մի՛ պակնուցուն։

Ապառնի։

Ես։ Պակիջի՛ս, կամ պակիցիս, մի՛ պակնուցուս։ պակիցի՛։ մի՛ պակնուցու։

Հոգ. պակիցո՛ւք, մի՛ պակնուցուիք. պակիջի՛ք, ի՛ պակիցի՛ք, մի՛ պակնուցուք, պակիցի՛ն, մի՛ պակնուցուն։

Ըղձական եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Անց. Երանի՛ թէ պակնուցուայ, պակնուցուա, պակնուցուս։
Հոգ. Երանի՛ թէ պակնուցուամք, պակնուցուք, պակնուցուն։

Հրամայական անկատար։

Անց. Երի՛ պակնուցուսի, պակնուցուիր, պակնուցոյր։
Հոգ. Երի՛ պակնուցուաք, պակնուցուիք, պակնուցուին։

Հրամայական կատարեալ, և յաբակատար։

Անց. Երանի՛ թէ պակուցեալիցեմ, պակուցեալիցես, պակուցեալիցէ։
Հոգ. Երանի՛ թէ պակուցեալիցեմք, պակուցեալիցէք, պակուցեալիցեն։

Հրամայական գերակատար։

Անց. Երանի՛ թէ պակուցեալիցէի, պակուցեալիցէիր, պակուցեալիցէր։
Հոգ. Երանի՛ թէ պակուցեալիցէաք, պակուցեալիցէիք, պակուցեալիցէին։

Խոհելով ընթանին՝ է երբէ, Աստուածպաշտանն նոյն է ընդ Ըղձականին ըստ՝ է յապառնին։

Հրամանի ապառնիքն։

Անց. Եթէ պակուցեալ եղէց, պակուցեալ եղիցես, պակուցեալ եղիցի։
Հոգ. Եթէ պակուցեալք եղիցուք, պակուցեալք եղիցիք, պակուցեալք եղիցին։

Հրնեքեաւնի եղանակի ներկայ։ Պակնուլ։
Հրամայական կատարեալ՝ յաբակատար՝ և գերակատար։ Պակուցեալ գալ։
Հրապառնի։ Պակնուլոց գալ։
Ընդունելութեան ներկայ։ Պակնօղ, պակնողի, և տրէն։
Հրամայական կատարեալ, յաբակատար, և գերակատար։ Պակուցեալ։
Հրապառնի։ Պակնուլոց։
Դերբայ։ Պակնուլ, ի պակնուլ, պակնուլով, ի պակնուլէն։

Ընդ այսու հինգերորդիւ կերպիւ երրորդի Ժողովուրդ, Ժողովրդին ամենք բայց ընդհակառակսն չէզոքականք. որպիսիք են սոքա՝

Խրտնում. խրտեայ. խրտուցեալեմ. խրտեայց, խրտեցես, խրտեցի. խրտեցուք, խրտեցիք, խրտեցին. խրտիլ. խրտիլք, կամ խրտեցարուք.

Շրջանում, շրջեայ. շրջուցեալեմ. շրջեայց, շրջեցես, շրջեցի. շրջեցուք, շրջեցիք, շրջեցին. շրջիլ, շրջիլք, կամ շրջեցարուք.

Ոտանում, ոտեայ. ոտուցեալեմ. ոտեայց, ոտեցես, ոտեցի, ոտեցուք, ոտեցիք, ոտեցին. ոտիլ. ոտիլք, կամ ոտեցարուք.

Ընդոստանում, ընդոստեայ. ընդոստուցեալեմ. ընդոստեայց, ընդոստեցես, ընդոստեցի, ընդոստեցուք, ընդոստեցիք, ընդոստեցին. ընդոստիլ. ընդոստիլք, կ ընդոստեցարուք.

Հյասնում, յասեայ, յասուցեալեմ. յասեայց, յասեցես, յասեցի. յասեցուք, յասեցիք, յասեցին. յասիլ. յասիլք.

Փախչում, փախեայ. փախուցեալեմ. փախեայց. փախեցես, փախեցի. փախեցուք, փախեցիք, փախեցին. փախիլ, փախիլք, կամ փախեցարուք.

Զարթնում, զարթեայ, զարթուցեալեմ. զարթեայց, զարթեցես. զարթեցի, զարթեցուք, զարթեցիք, զարթեցին. զարթիլ. զարթիլք. բայց ոչ զարթեցարուք.

Քաղցնում, քաղցեայ. քաղցեալեմ, քաղցեալես, քաղցեալէ. քաղցեալեմք, քաղցեալիք, քաղցեալքեն. քաղցեայց, քաղցեցես, քաղցեցի. քաղցեցուք. քաղցեցիք, քաղցեցին. քաղցիլ, քաղցիլք, կամ քաղցերուք.

Կայ ընդհանրութիւն սոքին, որ քան հասարակ կանոնն վնաս Քաղցող, կարէ երբեմն իրաւասանիլ պատառ ունել. և վնասիլ Քաղցող. քաղցողն. և այլն.

Յաղագս Հոլովման Գոյականաց։

Կոչական Հոլովի։

Զհոլովս լծորդութիւնն, որ է քաղիս ձայնակրաւորաց, լինի ըստ երից կերպից։ Այսինքն է, որ ի յաւարտ դէմն կատարելոյ ժամանակին եզերի՝ ի ես։ որդւոն, աձեսյ։ որոյ ապառնին եզերի՝ ի եսյ։ որդւոն, աձեսյ։ Երկրորդն է, որ ի յաւարտ դէմն կատարելոյ ժամանակին եզերի՝ ի եայ։ որդւոն, ծառեայ։ որոյ ապառնին եզերի՝ ի եայց։ որդւոն, ծառեայց։ Երրորդն է, որ ի յաւարտ դէմն կատարելոյ ժամանակին եզերի՝ ի այ։ որդւոն, բռաւայ, որոյ ապառնին եզերի՝ ի այց, որդւոն, բռաւայց։

Ընդհանուր Հոլովք կերպի Գոյականաց լծորդութեանն։

Սահմանական եղանակի ներկայ։

Ուղիղ՝	Ոչիմ.	աձիս.	աձի։
Յոփ՝	աձիմք.	աձիք.	աձին։

Հոլովք անկատար։

Ուղիղ՝	Ոչձի.	աձէի.	աձէր, կ աձիւր։
Յոփ՝	աձիաք,	աձէիք,	աձէին։

Հոլովք կատարեալ։

Ուղիղ՝	Ոչձեայ.	աձեցար.	աձեցաւ։
Յոփ՝	աձեցաք.	աձեցայք.	աձեցան։

Հոլովք ապառնի։

Ուղիղ՝	Ոչձեալեմ.	աձեալես.	աձեալէ։
Յոփ՝	աձեալեմք.	աձեալէք.	աձեալեն։

Կամ այսպէս, Ոչձեցեալեմ, աձեցեալես. և այլն։

Հոլովք Պերճապատ։

Ուղիղ՝	Ոչձեալեի.	աձեալէիր.	աձեալէր։
Յոփ՝	աձեալեաք.	աձեալեիք.	աձեալէին։

Կամ այսպէս, Ոչձեցեալեի. աձեցեալէիր. և այլն։

Հր-

Հպատակ.

Ուղ. Ես ձեզայց. ձեզայիս. ձեզայն.
Յոփ. ձեզյոց. ձեզայիք. ձեզայսն.

Հրամայական եղանակի ներկայ.

Ուղ. Ես ձեռ, կամ ձեռաց. մի ձերը, կամ մի ձերիցիս. ձերիցի. մի ձերիցի.
Յոփ. ձեզիք, կամ ձեզարուք. մի ձերիք, կամ մի ձերիցիք. ձերիցին. մի ձերիցին.

Հպատակ.

Ուղ. Ես ձերիցիր, կամ ձեզցիս. մի ձերիցիս. ձեզցի. մի ձեզցի.
Յոփ. ձերիցուք. մի ձերիցիմք. ձերիցիք, կամ ձեզցիք. մի ձերիցիք. ձեզցին. մի ձերիցին.

Ըղձական եղանակի ներկայ, և ապառնի.

Ուղ. Երանի՛ թէ ձերիցիմ. ձերիցիս. ձերիցի.
Յոփ. Երանի՛ թէ ձերիցիմք. ձերիցիք. ձերիցին.

Հնոցեալ անկատար.

Ուղ. Էի՛ ձերիցեալ. ձերիցեալիր. ձերիցեր. կ՚ ձերիցիւր.
Յոփ. Էք՛ ձերիցեալք. ձերիցեալիք. ձերիցէին.

Հնոցեալ կատարեալ, և յարակատար.

Ուղ. Էի՛ ձեռալիցեալ. ձեռալիցեալս. ձեռալիցեալ.
Յոփ. Էք՛ ձեռալիցեալք. ձեռալիցեալիք. ձեռալիցեալքն.
Կամ այսպէս, Էի՛ ձեզեալիցեալ. ձեզեալիցեալս. և այլն.

Հնոցեալ գերակատար.

Ուղ. Էի՛ ձեռալիցեալ. ձեռալիցեալիր. ձեռալիցեալն.
Յոփ. Էք՛ ձեռալիցեալք. ձեռալիցեալիք. ձեռալիցեալքն.
Կամ այսպէս, Էի՛ ձեզեալիցեալ. ձեզեալիցեալիր. և այլն.

Վոխելով գերանին ի բերե, Պատրաստական նոյն է ընդ Ըղձականին բայ ի յապառնայն.

Հպատակ Պատրաստականին.

Ուղ. Էիմ ձեռալ եղէց. ձեռալ եղիցիս. ձեռալ եղիցի.
Յոփ. եղիմ ձեզէք եղէցուք. ձեռալք եղիցիք. ձեռալք եղիցին.
Կամ այսպէս, Էիմ ձեզեալ եղէց. ձեզեալ եղիցիս. և այլն.

Հնդերձառի եղանակի ներկայ՝ Էնիլ.

Հնոցեալ կատարեալ յարակատար՝ և գերակատար՝ Հնձեալ գոլ, կամ ձեզեալ գոլ.

Հպատառն՝ Էձեզոց գոլ.

Ընդոհնելոյն ներկայ՝ Էձօղ, ձեղուլ. և այլն.

Ընդ այսու առաջնում կերպիւ յորջորդի լծորդութ՛ լծորդին բազմութ բայք ձայնակրակաւք · որպիսիք են սոքին ։

Աղլեմ , ապլեցայ · ապլեա , կամ ապլեայ ։
Անագանիմ , անագանեցայ · անագանեայ ։
Անկրկիմ , անկրկեցայ · անկրկեա ։
Անցանիմ , անցանեցայ · անցանեայ ։
Անցուցանիմ , անցուցի · անցո՛ւ ։
Անկողմանիմ , անկողմանեցայ · անկողմանեայ ։
Անգիմ , անգեցայ · անգեայ ։
Անդրիմ , անդրեցայ · անդրեայ ։
Անդրանիմ , անդրացայ · անդրա՛ ։
Անդրադարձիմ , անդրադարձայ · անդրադարձ ։
Անդրադարձուցանիմ , անդրադարձուցի · անդրադարձո՛ւ ։
Անդրադառնամ , անդրադարձայ · անդրադարձ ։
Անդրադարձանիմ , անդրադարձայ · անդրադարձ ։
Անդրադարձուցանիմ , անդրադարձուցի · անդրադարձո՛ւ

Յառիմ, յառեցայ · յառեա · կամ եաց ·

Յամառիմ, յամառեցայ · յամառեաց ·

Նայիմ, նայեցայ · նայեաց · կամ եա ·

Նմանիմ, նմանեցայ · նմանեա · կամ եաց ·

Նքողիմ, նքողեցայ · նքողեա · կամ եաց ·

Նքթիմ, նքթեցայ · նքթեաց ·

Շրջիմ, շրջեցայ · շրջեաց ·

Շտապիմ, շտապեցայ · շտապեաց ·

Պղծիմ, պղծեցայ · պղծեաց ·

Պղծիմ, պղծեցայ · պղծեաց · կամ եաց ·

Ջարամտիմ, ջարամտեցայ · ջարամտեաց ·

Ջբոտիմ, ջբոտեցայ · ջբոտեաց ·

Ջքաւորիմ, ջքաւորեցայ · ջքաւորեաց ·

Պարծիմ, պարծեցայ · պարծեաց ·

Պատկառիմ, պատկառեցայ · պատկառեաց ·

Պատաղիմ, պատաղեցայ · պատաղեաց ·

Պապակիմ, պապակեցայ · պապակեաց ·

Ջրգողիմ, ջրգողեցայ · ջրգողեաց ·

Սարսիմ, սարսեցայ · սարսեաց ·

Սասանիմ, սասանեցայ, սասանեաց ·

Սահիմ, սահեցայ · սահեաց ·

Սրտաբեկիմ, սրտաբեկեցայ · սրտաբեկեաց ·

Վախճանիմ, վախճանեցայ · վախճանեաց ·

Վհերոտիմ, վհերոտեցայ · վհերոտեաց ·

Վհատիմ, վհատեցայ · վհատեաց ·

Վթպիմ, վթպեցայ · վթպեաց ·

Վիճիմ, վիճեցայ · վիճեա · կամ վիճեաց ·

Վշտագնիմ, վշտագնեցայ · վշտագնեաց ·

Տագնապիմ, տագնապեցայ · տագնապեաց ·

Տառապիմ, տառապեցայ · տառապեաց ·

Տատանիմ, տատանեցայ · տատանեաց ·

Տխրիմ, տխրեցայ · տխրեաց ·

Տժգոհիմ, տժգոհեցայ · տըժգոհեաց ·

Յաճախիմ, յաճախեցայ · յաճախեաց ·

Յամաքիմ, յամաքեցայ · յամաքեաց, կամ եաց ·

Չնորհիմ, չնորհեցայ · չնորհեաց ·

Խրճիմ, խրճեցայ · խրճեաց ·

Փայլիմ, փայլեցայ · փայլեա, կամ եաց ·

Փղձկիմ, փղձկեցայ · փղձկեա, կամ եաց ·

Քնահարիմ, քնահարեցայ · քնահարեաց · և այլն ·

Ունենալ երկրորդ ներգործական։

Ապմանական եղանակի ներկայ։

Ես	Ունիմ։	Ունիս։	Ունայ։
Դուք	Ունայիմք։	Ունայիք։	Ունային։

Անցեալ անկատար։

Ես	Ունայէի։	Ունայէիր։	Ունայէր, կամ Ունայիւր։
Դուք	Ունայէաք։	Ունայէիք։	Ունայէին։

Անցեալ հպատակեալ։

Ես	Ունեալ։	Ունեալ։	Ունեալ։
Դուք	Ունեալք։	Ունեալք,	Ունեան։

Անցեալ յարակատար։

Ես	Ունեալ եմ։	Ունեալ ես։	Ունեալ է։
Դուք	Ունեալ եմք,	Ունեալ էք,	Ունեալ են։

Անցեալ գերակատար։

Ես	Ունեալ էի։	Ունեալ էիր։	Ունեալ էր։
Դուք	Ունեալ էաք։	Ունեալ էիք։	Ունեալ էին։

Հրամայական։

Ես	Ունէայց։	Ունիցեմ։	Ունիցէ։
Դուք	Ունիցուք։	Ունիցէք։	Ունիցեն։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Ես	Ունիմ։	Մի ունայիր, կամ	Մի ունիցես։ Ունիցի։
		Մի ունայիցես։	Մի ունայիցի։
Դուք	Ունիմք, կամ ունիցուք։	Մի ունայիք, կամ	Մի ունիցիք։
		Ունայիցէք։	Մի ունայիցին։

Հպատակեալ։

Ես	Ունիցիմ, կամ	Ունիցիցես։	Մի ունիցիցի։ Ունիցի։
	Ունայիցիմ։	Մի ունայիցիցես։	Մի ունայիցիցի։
Դուք	Ունիցիցուք։	Մի ունիցիցիք, կամ	Մի ունիցիցիք։
		Ունայիցիցէք։	Մի ունայիցիցին։

Ներկայի եղանակին ներքոյ, և հպատակի։

Ես	Երանի՜ թէ ունիցիմ։	Ունիցիցես։	Ունիցիցի։

Դուք։

Եմ. երանի՛ թէ մատչէի՛մ. մատչի՛ցիք. մատչի՛կեն։

Ներգեալ անկատար։

Ես. Ես՛ մատչէի՛կի. մատչի՛կիր. մատչի՛կը, կ՛ մատչի՛կիւր
Եմ. երանի՛ թէ մատչի՛կի՛ք. մատչի՛կիք. մատչի՛կին։

Ներգեալ կատարեալ, և յարակատար։

Ես. Երանի՛ թէ մատուցեալ՛իկեմ. մատուցեալ՛իկես,
մատուցեալ՛իկ։
Եմ. երանի՛ թէ մատուցեալ՛իկեմք. մատուցեալ՛իկէք.
մատուցեալ՛իկեն։

Ներգեալ գերակատար։

Ես. Երանի՛ թէ մատուցեալ՛իկեի. մատուցեալ՛իկէիր.
մատուցեալ՛իկէր։
Եմ. երանի՛ թէ մատուցեալ՛իկէաք. մատուցեալ՛իկէիք.
մատուցեալ՛իկէին։

Խոնարհեալ ղերանին՝ ի նիւթ, Աւարակ՛իականն նոյն ե՛ւ ընդ ըղձականին
բայց ի յապառնայն։

Հրամայական սպրակ՛իականին։

Ես. Երթ մատուցեալ եղէց. մատուցեա՛ր եղիցիս.
մատուցեա՛ր եղիցի։
Եմ. եղի՛ք մատուցեալք եղիցո՛ւք. մատուցեալք եղիցէք.
մատուցեալք եղիցեն։

Ներբերական՝ եղանակի ներքոյ։ Աստիճ։
Ներգեալ կապակ՛ալ յարակատար՝ և գերակատար։ Աստուցեալ գոլ։
Ներգեալ։ Աստիճեալ գոլ, կամ մատչելի գոլ։
Ներգեալ ներքոյ։ Աստիճող, մատչողի, և այլն։
Ներգեալ կապակ՛ալ յարակատար՝ և գերակատար։ Աստուցեալ,
Ներգեալ։ Աստիճեալ, կամ մատչելի։
Ներբեր։ Աստիճեալ, ի մատչիլ, մատչելոյ, ի մատչին։

Ընդ այսու երկրորդիւ կերպիւն չորրորդի ընծորդութեն ընդ-
դեմ սակաւք ոմանք բայք ձայնակրաւածք. որպիսիք
են սոքա։

Վախչիմ, փախեայ, փախուցեալեմ, փախեայց. փախիք.
փախիք, կամ փախերուք։

Ցաղ-

Թագչիմ, Թագեայ, Թագուցեալեմ, Թագեայց։ Թագիր. Թագիք, կամ Թագերուք։

Հանգչիմ, Հանգեայ, Հանգուցեալեմ, Հանգեայց. Հանգիր։ Հանգիք, կամ Հանգերուք։

Երկնչիմ, Երկեայ, Երկուցեալեմ, Երկեայց. Երկիր. Երկիք, կամ Երկերուք։

Մարտնչիմ, Մարտեայ, Մարտուցեալեմ, Մարտեայց. Մարտիր։ Մարտիք, կամ Մարտերուք։

Կորնչիմ, Կորեայ, Կորուսեալեմ, Կորեայց. Կորիր. Կորիք, բայց ոչ Կորերուք։

Թառչիմ, Թռեայ, Թռուցեալեմ, Թռեայց. Թռիր, Թռիք. բայց ոչ Թռերուք, կամ Թռարուք։

(Օրինակ երրորդի ներպի Ժողովրդի լծորդութիւն։

Ներկայ անհնարին եղանակի ներկայ։

Ես	Բռնանիմ.	բռնանիս.	բռնանի։
Մեք	բռնանիմք.	բռնանիք.	բռնանին։

Ներգործական անցեալ անկատար։

Ես	Բռնանէի,	բռնանէիր,	բռնանէր, կամ բռնանիւր։
Մեք	բռնանէաք.	բռնանէիք.	բռնանէին։

Ներգործական կատարեալ։

Ես	Բռնացայ.	բռնացար.	բռնացաւ։
Մեք	բռնացաք.	բռնացայք.	բռնացան։

Ներգործական յաճախական։

Ես	Բռնեալէմ.	բռնեալէս.	բռնեալէ։
Մեք	բռնեալէմք.	բռնեալէք.	բռնեալէն։

Ներգործական ներկայ։

Ես	Բռնեալէի.	բռնեալէիր.	բռնեալէր։
Մեք	բռնեալէիք.	բռնեալէիք,	բռնեալէին։

Ներգործական ապառնի։

Ես	Բռնացայց.	բռնացիս.	բռնացի։
Մեք	բռնացուք.	բռնացիք.	բռնացին։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Նշ. Խուսիր, մի՛ բուսանիր, ՚ի մի՛ բուսանիցես. բուսանիցի, մի՛ բուսանիցի։
Յոփ. բուսարուք, մի՛ բուսանիք, կամ մի՛ բուսանիցիք. բուսանիցին, մի՛ բուսանիցին։

Ապառնի։

Նշ. Խուսջիր, կամ բուսանիջիր, և կամ բուսցիս, մի՛ բուսանիցիս. բուսցի, մի՛ բուսանիցի։
Յոփ. բուսցուք, մի՛ բուսանիցիմք. բուսջիք, կամ բուսցիք, մի՛ բուսանիցիք. բուսցին, մի՛ բուսանիցին։

Պղտիկի եղանակի ներկայ, և ապառն.

Նշ. Երանի՛ թէ բուսանիցիմ, բուսանիցիս, բուսանիցի։
Յոփ. երանի՛ թէ բուսանիցիմք, բուսանիցիք, բուսանիցին։

Ընդհատեալ անկատար։

Նշ. Երանի՛ թէ բուսանիցէի, բուսանիցէիր, բուսանիցէր, կամ բուսանիցիւր։
Յոփ. եր՛՛ բուսանիցէաք, բուսանիցէիք, բուսանիցէին։

Ընդհատեալ կատարեալ, և յարակատար։

Նշ. Էր՛՛ բուսեալիցեմ, բուսեալիցես, բուսեալիցէ։
Յոփ. եր՛՛ բուսեալիցեմք, բուսեալիցիք, բուսեալիցեն։

Ընդհատեալ գերակատար։

Նշ. Էր՛՛ բուսեալիցէի, բուսեալիցէիր, բուսեալիցէր։
Յոփ. եր՛՛ բուսեալիցէաք, բուսեալիցէիք, բուսեալիցէին։

Փոխելովդերանն ՚ի երկ, Կատարեալքն նոյն է ընդ Պղտիկին բաց ՚ի չորեսեանցն։

Ապառնի սպառիչեանցն։

Նշ. Եթէ բուսեալ եղէց, բուսեալ եղիցիս, բուսեալ եղիցի։
Յոփ. եթէ բուսեալք եղիցուք, բուսեալք եղիցիք, բուսեալք եղիցին։

Ընդհատուն եղանակի ներկայ։ Խուսանիլ։
Ընդհատեալ կատարեալ՝ Յարակատար և Գերակատար։ Խուսեալ գոլ։
Ապառնի։ Խուսանելոց գոլ։
Ընդհանելականի ներկայ։ Խուսանող, բուսանողի, և այլն։

Ա՛ղեալ հապաքեալ յարբեհապար՝ եւ փերեհապար։ Խուսեալ։
Ա՛պառնի։ Խուսանելոյ։
Պ՛երբայ։ Խուսանելոյ, ՚ի խուսանիլ, խուսանելով,
՚ի խուսանիլն։

Ա՛նդ այսու երկորդիւ կերպիւ չորրորդն լծորդութեանն լծոր-
դին սահմանք ունին բայք ձայնակրականք. որպիսիք
են սոքին։

Ա՛նանիմ, անայ, անեալեմ, անայց, անցիս, անցի. անիր, անիք,
կամ անարուք։
Ա՛ռանիմ, մեռայ, մեռեալեմ, մեռայց, մեռցիս, մեռցի.
մեռիր, մեռիք, կամ մեռարուք։
Ջ՛եռանիմ, կամ ջերանիմ. ջեռայ. ջեռեալեմ. ջեռայց,
ջեռցիս, ջեռցի. ջեռիր. ջեռիք, կամ ջեռարուք։
Ա՛ջանիմ, ագայ. ագեալեմ, ագայց, ագցիս, ագցի. ագիր.
ագիք, կամ ագերուք։
Ա՛նհանիմ, անկայ, անկեալեմ, անկեայց, կամ անկայց.
անկցիս, անկցի. անկիր. անկիք, կամ անկերուք։
Ե՛լանիմ, նստայ. նստեալեմ. նստայց, նստցիս, նստցի.
նիստ, մի՛ նստիր. նստիք, կամ նստարուք։

Ա՛նդ սովաւ ե՛ւ բայս, հասանիմ, բայառութիւնք ունմիք.
հարդն, հասանիմ. հասի, հասեր, եհաս. հասուք, հա-
սիք, հասին։ հասիս, հասցես, հասցե, կամ հասցի. հաս-
ցուք, հասցիք, հասցին, կամ հասցեն։ հա՛ս, մի՛ հասանիր.
հասիք, մի՛ հասանիլք. և այլն։

Յաղագս Ի ծրագրութեանբայից Հայարձակից։

Գլուխ Տասներորդ։

Սահմանական Եղանակի Ներկայ։

Ներգործական, և Կրաւորական։

Եղ. Խոստովանիմ, խոստովանիս, խոստովանի։
Յոգ. խոստովանիմք, խոստովանիք, խոստովանին։

Հաճախական անկատար Ներգործական։

Եղ. Խոստովանէի, խոստովանէիր, խոստովանէր։
Յոգ. խոստովանէաք, խոստովանէիք, խոստովանէին։

Կրաւորական։

Եղ. Խոստովանէի, խոստովանէիր, խոստովանիւր
Յոգ. խոստովանէաք, խոստովանէիք, խոստովանէին։

Հաճախական Ապառնի Ներգործական, և Կրաւորական։

Եղ. Խոստովանեցայ, խոստովանեցար, խոստովանեցաւ։
Յոգ. խոստովանեցաք, խոստովանեցայք, խոստովանեցան։

Հաճախական յարակատար Ներգործական։

Եղ. Խոստովանեալ եմ, խոստովանեալ ես, խոստովանեալ է։
Յոգ. խոստովանեալք եմք, խոստովանեալք էք, խոստովանեալք են։

Կրաւորական։

Եղ. Խոստովանեցեալ եմ, խոստովանեցեալ ես, խոստովանեցեալ է։
Յոգ. խոստովանեցեալք եմք, խոստովանեցեալք էք, խոստովանեցեալք են։

Հաճախական գերակատար Ներգործական։

Եղ. Խոստովանեալ էի, խոստովանեալ էիր, խոստովանեալ էր։
Յոգ. խոստովանեալք էաք, խոստովանեալք էիք, խոստովանեալք էին։

Կրաւորական։

Եղ. Խոստովանեցեալ էի, խոստովանեցեալ էիր, խոստովանեցեալ էր։
Յոգ.

Յոգ. խոստովանեցեալքեաք, խոստովանեցեալքեիք,
խոստովանեցեալքեին։

Ապառնի Ներգործական, և Կրաւորական.

Ես. Խոստովանեցայց, խոստովանեսցիս. խոստովանեսցի։
Յոգ. խոստովանիցուք, խոստովանեսջիք, խոստովանեսցին։

Հրամայականի եղանակի Ներգոյ Ներգործական, և Կրաւորական։

Ես. Խոստովանեա՛ց, Կ՚ խոստովանեա՛, մի՛ խոստովանիր, կամ
մի՛ խոստովանիցիս. խոստովանիցի՛, մի՛ խոստովանիցի։
Յոգ. Խոստովանեցարո՛ւք, մի՛ խոստովանիք, կամ
մի՛ խոստովանիցիք. խոստովանիցի՛ն, մի՛ խոստովանիցեն։

Ապառնի Ներգործական, և Կրաւորական։

Ես. Խոստովանիջի՛ր, Կ՚ խոստովանեսցիս, մի՛ խոստովանիցես.
խոստովանեսցի՛, մի՛ խոստովանիցի։
Յոգ. խոստովանիցո՛ւք, մի՛ խոստովանիցիք, խոստովանիջի՛ք, Կ՚
խոստովանեսջիք, մի՛ խոստովանիցիք. խոստովանեսցի՛ն,
մի՛ խոստովանիցեն։

Պղծեալի եղանակի Ներգոյ, և ապառնի, Ներգործական,
և Կրաւորական։

Ես. Երանի՛ թէ խոստովանիցեմ, խոստովանիցես,
խոստովանիցի։
Յոգ. եր՛ խոստովանիցիմք, խոստովանիցիք, խոստովանիցեն։
Ակնեալ անխափար Ներգործական։

Ես. Երանի՛ թէ խոստովանիցեի, խոստովանիցեիր,
խոստովանիցէր։
Յոգ. Երանի՛ թէ խոստովանիցեաք, խոստովանիցեիք,
խոստովանիցէին։

Կրաւորական։

Ես. Երանի՛ թէ խոստովանիցեալ, խոստովանիցեալիր,
խոստովանիցեալ։
Յոգ. Երանի՛ թէ խոստովանեալքիցեմք, խոստովանեալքիցիք,
խոստովանեալքիցեն։

Կրճ-

Լրաճարտիան։

Նշ։ Երանի՛ թէ խոստովանեցեալ էիցեմ, խոստովանեցեալ էիցես, խոստովանեցեալ էիցէ։
Յոփ։ եր՛՛ խոստովանեցեալ էիցեմք, խոստովանեցեալ էիցէք, խոստովանեցեալ էիցեն։

Հիշեալ կերպիւդ, ներգործական։

Նշ։ Եր՛՛ խոստովանեալ էիցեմ, խոստովանեալ էիցեմը, խոստովանեալ էիցեմը։
Յոփ։ եր՛՛ խոստովանեալ էիցեաք, խոստովանեալ էիցեմք, խոստովանեալ էիցեն։

Լրաճարտիան։

Նշ։ Եր՛՛ խոստովանեցեալ էիցեմ, խոստովանեցեալ էիցեմը, խոստովանեցեալ էիցեմը։
Յոփ։ եր՛՛ խոստովանեցեալ էիցեաք, խոստովանեցեալ էիցեմք, խոստովանեցեալ էիցեն։

Վերոյիշեալ պէրանին ՚ի ներքե, Պորձիլեանն ասոր է ընդ Ղազխանին
բայ ՚ի լրաճարտիան ապառնին։

Լրաճարտիան ապառնի ապորձիլեանին։

Նշ։ Եթէ խոստովանեցեալ եղէի, խոստովանեցեալ եղէիս, խոստովանեցեալ եղէսի։
Յոփ։ եթէ խոստովանեցեալ եղէիցուք, խոստովանեցեալ եղէիցէք, խոստովանեցեալ եղէիցին։

Հիշեալ երեքումն եղանակի ներքոյ, հաստակ՝ խոստովանիլ։
Հիշեալ երեքիւդ, յարակապար, և կերպակապար ներգործական։
խոստովանեալ գոլ։
Լրաճարտիան՝ խոստովանեցեալ գոլ։
Հիշեալ ներգործական՝ խոստովանելոյ գոլ։
Լրաճարտիան՝ խոստովանելի գոլ։
Վերոնիշեալ ներքոյ, ներգործական՝ խոստովանող։
Լրաճարտիան՝ խոստովանեցեալ լինող։
Հիշեալ երեքիւդ, յարակապար, և կերպակապար՝ ներգործական։
խոստովանեալ։
Լրաճարտիան՝ խոստովանեցեալ։
Հիշեալ ներգործական՝ խոստովանելոյ։
Լրաճարտիան՝ խոստովանելի։

Դէր-

Վերջայն ներփոխական։

Խոստովանելոց, ի խոստովանիլ, խոստովանելով, ի խոստովանելն։

Կրաւորական։

Խոստովանելոց, ի խոստովանիլ, խոստովանիլով, ի խոստովանելն։

Բայ այսպէս կերպիւ լծորդին սակաւք ոմանք բայք հասա-
րակք, որք ըստ կատարելոյ ժամանակին եղելին ի դէպ,
հետևելով առաջնոյ կերպիւ չորրորդի լծորդութեանն.
որդոյն։

Խորհիմ. խորհեցայ. խորհեալեմ. խորհեայ։
Խօսիմ. խօսեցայ. խօսեալեմ. խօսեայ։
Վարքառիմ, քարքառեցայ. քարքառեալեմ. քարքառեայ։
Ի խորժիմ. ախորժեցայ. ախորժեալեմ. ախորժեայ։
Արդիւնաւորիմ. արդիւնաւորեցայ. արդիւնաւորեալեմ. արդիւնաւորեայ։
Համարիմ. համարեցայ. համարեալեմ. համարեայ։
Դաճանիմ. դաճանեցայ. դաճանեալեմ. դաճանեայ։
Հաճանիմ. հաճանեցայ. հաճանեալեմ. հաճանեայ։
Շահիմ. շահեցայ. շահեալեմ. շահեայ։
Ունիմ. ունեցայ. ունեալեմ. ունեայ։
Կամիմ. կամեցայ. կամեցեալեմ. կամեայ։

Բայց յեղին բայս Կամ, ի յարակատարոյ, և ի յայնմ որք
հետևին նմա, ոչ լինի կամեալեմ, այլ Թէ ներգործականն,
և Թէ կրաւորականն լինին կամեցեալեմ։

Պարձեալ գիտելի է, զի վերոհեալ բայն Խոսովանիմ,
բազմիցս ամբողջապէս ի գործածի էականաւ բայիւն,
այսպէս. Խոսովան լինիմ. խոսովան եղէ. խոսովան լիր. խոսով-
ան լինիլ. և այլն։

Եվ նաև այլք բայք հասարակք, որք ըն կատարե-
լում ժամանակօք եղերին ի այ. և լծորդին ըստ
երրորդի կերպի ըրըորդի լծորդուե, բայց սմամբք
բացառութիւք. զորս ի ձեռն համառօտի լծորդու-
թե յայտ առնեմք.

Ընե նախ լծորդի բայս այս՝ Ընանիմ.

Ապմանախանի եղանակի Ներկայ հասարակ.

Ընանիմ, Ընանիս, Ընանի. Ընանիմք. և այլն.

Ընդհանուր ներգործեան. Ընանիմ, Ընանիր, Ընանէր. և այլն.
Լրացուցական. Ընանեմ, Ընանեիր, Ընանիւր. և այլն,
Սուրբ հոգի. Ընայ, Ընար, Ընաւ. Ընաք, Ընայք, Ընան.
Յարաբար ներգործ. Ընեալեմ, Ընեալես, Ընեալ է. և այլն.
Լրացուցական. Ընեցեալեմ, Ընեցեալես, Ընեցեալէ. և այլն.
Կրկնաբար ներգործ. Ընեալիմ, Ընեալիր, Ընեալէր. և այլն.
Լրացուցական. Ընեցեալիմ, Ընեցեալիր, Ընեցեալէր. և այլն.

Հպատակ ներգործական.

Ընայց, Ընցիս, Ընցի. Ընցուք, Ընցիք, Ընցին, կամ Ընցին.

Լրացուցական.

Ես.	Ընանեցայց,	Ընցիս,	Ընցի.
Յոգ.	Ընանեցաք,	Ընցիք,	Ընցին.

Հրամայականի Ներկայ հասարակ.

Ես. Ընիր, մի Ընանիր, կամ մի Ընանիցես. Ընանիցի, մի Ընանիցի.
Յոգ. Ընարուք, մի Ընանիք, կամ մի Ընանիցիք. Ընանիցին, մի Ընանիցին.

Հպատակ ներգործական.

Ես. Ընիցիր, Ի Ընցիս, մի Ընանիցիս. Ընցի, մի Ընանիցի.
Յոգ. Ընցուք, մի Ընանիցիմք. Ընիցիք, Ի Ընցիք, մի Ընանիցիք.
Ընցին, կամ Ընցին, մի Ընանիցին.

Լրացուցական.

Ես. Ընանիցիր, Ի Ընցիս, մի Ընանիցիս. Ընցի, մի Ընանիցի.
Յոգ. Ընանիցուք, մի Ընանիցիմք. Ընանիցիք, կամ Ընցիք, մի Ընանիցիք. Ընցին, մի Ընանիցին.

Ըն-

Ներկայի եղանակի երբեմն, և ապառնի հասարակ։

Երանի՛ թէ ծնանիցեմ, ծնանիցիս, ծնանիցի. և այլն։

Հանգիր ներբերեալ։ Իր՝ ծնանիցեմ, ծնանիցիկեր. և այլն։
Հրաժարական։ Իր՝ ծնանիցեմ, ծնանիցեմեր. և այլն։
Յարակիր ներբերեալ։ Իր՝ ծնեալիցեմ, ծնեալիցես, ծնեալիցի. և այլն։
Հրաժարական։ Իր՝ ծնեցեալիցեմ, ծնեցեալիցես. և այլն։
Կրկնակիր ներբերեալ։ Իր՝ ծնեալիցիկեմ, ծնեալիցիկեր, և այլն։
Հրաժարական։ Իր՝ ծնեցեալիցիկեմ, ծնեցեալիցիկեր. և այլն։
Հրաժարական ապառնի պարագայ։ Իմ ծնեցեալ եղեալ. և այլն։
Հանգիրանուն եղանակի ներբեալ դերբ։ Ծնանել։
Հանգեալ ներբերական։ Ծնեալ գոլ։
Հրաժարական։ Ծնեցեալ գոլ։
Հապառնի հասարակ։ Ծնանելոյ գոլ։
Յապառնեալս հրաժարական։ Ծնանելի գոլ։
Անդրանելոյն ներբեալ ներբերբ։ Ծնօղ, ծնողի. և այլն։
Հանգեալ ներբերբ։ Ծնեալ։
Հրաժարական։ Ծնեցեալ։
Հապառնի հասարակ։ Ծնանելոյ։
Յապառնեալս հրաժարական։ Ծնանելի։
Ներբեալ ներբերբ։ Ծնանելոյ, ի ծնանիլ, ծնանելով, ի ծնանիլն
Հրաժարական։ Ծնանիլոյ, ի ծնանիլ, ծնանիլով, ի ծնանիլն

Երեքերորդ լծորդի բայ այս, Սփածանիմ։

Սահմանական եղանակի ներբեալ հասարակ։

Սփածանիմ, սփածանիս, սփածանի.
սփածանիմք. և այլն։

Հանգիր ներբերեալ։ Սփածանեալ, սփածանեալեր, սփածանեալ. և այլն։
Հրաժարական։ Սփածանեալ, սփածանեալեր. և այլն։
Յարակիր ներբերբ։ Սփածայ, սփածար, սփածաւ. և այլն։
Հրաժարական։ Սփածանեցայ, սփածանեցար. և այլն։
Կրկնակիր ներբերբ։ Սփածեալեմ, սփածեալես, սփածեալ. և այլն։
Հրաժարական։ Սփածանեցեալեմ, սփածանեցեալես. և այլն։
Կրկնակիր ներբերբ։ Սփածեալիմ, սփածեալիր, սփածեալ. և այլն։
Հրաժարական։ Սփածանեցեալիմ, սփածանեցեալիր. և այլն։

Հապառնի ներբերբական։

Ակ։ Սփածայց,	սփածցիս,	սփածցի։
Յոփ։ սփածցուք,	սփածցիք,	սփածցին։

Հրաճո

Արտաքսական։

Ուղ.	Սիրամանեցայց,	սիրամանեցիս,	սիրամանեցի։
Յոգ.	սիրամանիցուք,	սիրամանիցիք,	սիրամանիցին։

Հրամայականի եղանակի ներկայ հասարակ։

Ուղ.	Սիրամբեր, մի սիրամանիր, կամ մի սիրամանիցես. սիրամանիցի, մի սիրամանիցի։
Յոգ.	սիրամբիք, կամ սիրամարուք, մի սիրամանիք, կամ մի սիրամանիցիք. սիրամանիցին, մի սիրամանիցին։

Ապառնի ներքոգրեալ։

Ուղ.	Սիրամբիր, կամ սիրամցես, մի սիրամանիցես. սիրամցի, մի սիրամանիցի։
Յոգ.	սիրամցուք, մի սիրամանիցիմք. սիրամբիք, կ սիրամցիք, մի սիրամանիցիք. սիրամցին, մի սիրամանիցին։

Արտաքսական։

Ուղ.	Սիրամանիքիր, կամ սիրամանեսցես, մի սիրամանիցես։ սիրամանեսցի, մի սիրամանիցի։
Յոգ.	սիրամանիցուք, մի սիրամանիցիմք. սիրամանիքիք, կամ սիրամանեսջիք, մի սիրամանիցիջիք. սիրամանեսցին, մի սիրամանիցին։

Պայմանի եղանակի ներկայ, Ապառնի, հասարակ։

Պարտական թէ	սիրամանիցիմ, սիրամանիցիս, սիրամանիցի. և այլն։	
Ներգործական։	Ուր՝	սիրամանիցեի, սիրամանիցեիր. և այլն։
Արտաքսական։	Ուր՝	սիրամանիցեէի, սիրամանիցեէիր. և այլն։
Յարաբեր ներգործ։	Ուր՝	սիրամանեալիցեմ, սիրամանեալիցես. և այլն։
Արտաքսական։	Ուր՝	սիրամանեցեալիցեմ. և այլն։
Վերաբեր ներգործ։	Ուր՝	սիրամանեալիցեի, սիրամանեալիցիր. և այլն։
Արտաքսական։	Ուր՝	սիրամանեցեալիցեի. և այլն։
Արտաքսական ապառնի սորայդ։	Պարտ թէ	սիրամանիցեալ եղէց. և այլն։

Անեղծանելի եղանակի ներկայ հարկ։	Սիրամանիլ։
Անեղծական ներգործական,	Սիրամանեալ գոլ։
Արտաքսական։	Սիրամանեցեալ գոլ։
Անցեալ ներգործական։	Սիրամանելոց գոլ։
Արտաքսական։	Սիրամանելի գոլ։
Ներհնարելոյ ներկայ, ներգործ։	Սիրամանօզ, կամ սիրամօզ։
Անցեալ ներգործական։	Սիրամեալ։
Արտաքսական։	Սիրամանեցեալ։
Անցեալ ներգործական։	Սիրամանելոց։
Արտաքսական։	Սիրամանելի։

Ներբ. Ափածանելոյ, ի սփածանիլ, սփածանելով, ի սփածանիլն։
Արտ. Ափածանիլոյ, ի սփածանիլ, սփածանիլով, ի սփածանիլն։

Երրորդ՝ ընդդէմ բայս այս՝ Ասանիմ։

Ապհանախանի եղանակի Ներքոյ հասարակ։

Ասանիմ,	ուսանիս,	ուսանի։
ուսանիմք,	ուսանիք,	ուսանին։

Հնոյր ներփոխեն։	Ասանեցի, ուսանեցիր, ուսաներ։ և այլն։
Արտաքոյական։	Ասանեցի, ուսանեցիր, ուսանիւր։ և այլն։
Պարզ ներփոխ։	Ասայ, ուսար, ուսաւ։ ուսաք։ և այլն։
Արտաքոյական։	Ասանեցայ, ուսանեցար, ուսանեցաւ։ և այլն։
Յարմոյր ներփոխ։	Ասեալեմ, ուսեալես, ուսեալէ։ և այլն։
Արտաքոյական։	Ասանեցեալեմ, ուսանեցեալես։ և այլն։
Պնդմոյր ներփոխ։	Ասեալէի, ուսեալէիր, ուսեալէր։ և այլն։
Արտաքոյական։	Ասանեցեալէի, ուսանեցեալէիր։ և այլն։

Հնոպառն ներփոխական։

Նշ. Ասայց,	ուսցիս,	ուսցի։
Յոփ. ուսցուք,	ուսցիք,	ուսցին։

Արտաքոյական։

Նշ. Ասանեցայց,	ուսցիս,	ուսցի։
Յոփ. ուսանիցուք,	ուսցիք,	ուսցին։

Հրամայականի Եղանակի Ներքոյ հասարակ։

Նշ. Ասիր, մի ուսանիր, կամ մի ուսանեցիս։ ուսանիցի, մի ուսանիցի։

Յոփ. ուսարուք, ձ ուսիք, մի ուսանիք, կամ մի ուսանիցիք, ուսանիցին, մի ուսանիցին։

Հնոպառն ներփոխական։

Նշ. Ասջիր, կամ ուսցիս, մի ոչսանիցիս, ուսցի, մի ուսանիցի։

Յոփ. Ասցուք, մի ուսանիցիմք, ուսջիք, կամ ուսցիք, մի ուսանիցիք։ ուսցին, մի ուսանիցին։

Արտ-

Արածական։

Ես։ Ասանիմ, կամ ասցնմ, մի ասանիցիս. ասցի, մի ասանիցի։
Դուք։ ասանիցուք, մի ասանիցիմք, ասանիմք, կամ ասցուք, մի ասանիցիք. ասցին, մի ասանիցին։

Ներկայական եղանակի ներքոյ՝ և ապառնի հասարակ։

Երանի թէ ասանիցիմ, ասանիցիս, ասանիցի. և այլն։
Հնոյթ ներփոխեալ։ Երբ ասանիցէի, ասանիցէիր. և այլն։
Արուեստական։ Երբ ասանիցեայի, ասանիցեայիր. և այլն։
Յարակից ներփոխ։ Երբ ասեալիցիմ, ասեալիցիս. և այլն։
Արուեստական։ Երբ ասանեցեալիցիմ, ասանեցեալիցիս. և այլն։
Դերական ներփոխ։ Երբ ասեալիցէի, ասեալիցէիր. և այլն։
Արուեստական։ Երբ ասանեցեալիցէի. և այլն։
Արուեստական ապառնի ժողովոյ։ Երթ ասանեցեալ լինիցիմ. և այլն։
Հնոյթ հեղանակի ներքոյ հայի՝ Ասանել։
Հնոյեալ ներփոխեալ, Ասեալ գոլ։
Արուեստական։ Ասանեցեալ գոլ։
Հնոյեալ ներփոխեալ։ Ասանելոյ գոլ։
Արուեստական։ Ասանելի գոլ։
Ներառնելոյ ներքոյ ներփոխ։ Ասանօղ, ասանողի։
Հնոյեալ ներփոխեալ։ Ասեալ։
Արուեստական։ Ասանեցեալ։
Հնոյեալ ներփոխեալ։ Ասանելոյ։
Արուեստական։ Ասանելի։
Դերբայ ներփոխեալ։ Ասանելոյ, ի ասանել, ասանելով, ի ասանելն։
Արուեստական։ Ասանելոյ, ի ասանել, ասանելով, ի ասանելն։

Ցորդոր՝ լծորդն բայս այս, Ակամնիմ։

Սահմանական եղանակի ներքոյ՝ հասարակ։

Ակամնիմ, ակամնիս, ակամնի։
ակամնիմք. ակամնիք, ակամնին։

Հնոյթ ներփոխեալ։ Ակամնէի, ակամնէիր, ակամնէր. և այլն։
Արուեստական։ Ակամնեցէի, ակամնեցէիր, ակամնեցաւ. և այլն։

Սիրել ներփորձ։	Ակօյ, ակաբ, ակաճ. ակաք, ակայք, ական։
Արուեստական։	Ականեցայ, ականեցար, ականեցաւ. և այլն։
Հարաբար ներփորձ։	Ակեալեմ, ակեալես, ակեալէ. և այլն։
Արուեստական։	Ականեցեալեմ, ականեցեալես. և այլն։
Կրկնաբար ներփորձ։	Ակեալէի, ակեալէիր, ակեալէր. և այլն։
Արուեստական։	Ականեցեալէի, ականեցեալէիր. և այլն։

Հիմնական ներփորձական։

Ես։ Ակայց,	ակեացիս,	ակեացի։
Մեք։ ակեացուք,	ակեացիք,	ակեացին։

Արուեստական։

Ես։ Ականեցայց,	ականեցայիս,	ականեցայ։
Մեք։ ականեցուք,	ականեցայիք,	ականեցայն։

Հրամայական եղանակի ներկայ՝ դասարակ։

Ես։ Ակիր, մի՛ ականիր, կամ մի՛ ականիցիս. ականիցի, մի՛ ականիցի։

Մեք։ ակարուք, մի՛ ականիք, կամ մի՛ ականիցիք. ականիցին, մի՛ ականիցին։

Հիմնական ներփորձական։

Ես։ Ակեաջիր, կամ ակեացիս, մի՛ ականիցիս. ակեացի, մի՛ ականիցի։

Մեք։ ակեացուք, մի՛ ականիցիմք. ակեաջիք, կամ ակեացիք, մի՛ ականիցիք. ակեացին, մի՛ ականիցին։

Արուեստական։

Ես։ Ականիջիր, կամ ականեացիս, մի՛ ականիցիս. ականեացի, մի՛ ականիցի։

Մեք։ ականիցուք, մի՛ ականիցիմք. ականիջիք, կամ ականեացիք, մի՛ ականիցիք. ականեացին, մի՛ ականիցին։

Կատարեալ եղանակի ներկայ դասարակ։

Երանելի՛ եմ ականիցիմ, ականիցիս, ականիցի. և այլն։

Հիմնական ներփորձական։	Երբ՛ ականիցիէի, ականիցիէիր. և այլն։
Արուեստական։	Երբ՛ ականիցեէի, ականիցեէիր. և այլն։
Հարաբար ներփորձ։	Երբ՛ ակեալիցեմ, ակեալիցես. և այլն։
Արուեստական։	Երբ՛ ականեցեալիցեմ. և այլն։
Կրկնաբար ներփորձ։	Երբ՛ ակեալիցէի, ակեալիցէիր. և այլն։
Արուեստական։	Երբ՛ ականեցեալիցէի, ականեցեալիցէիր. և այլն։

Արուեստական ապառնի ժամանակ։ Երթեմ ականեցեալ ելիցեմ. և այլն։

Հիմնաբուխ եղանակի ներկայ դէպ։ Ականիր։

Հնչեալ ներփորձական:	Կեալ գոլ:
Արտաբերական:	Կեանալ գոլ:
Հնչական ներփորձական:	Կեանալոց գոլ:
Արտաբերական:	Կեանալն գոլ:
Ներանձնաբնի ներփոյ ներփորձ:	Կեանօղ, սկսանողն:
Հնչեալ ներփորձական:	Կեալ:
Արտաբերական:	Կեանեալ:
Հնչական ներփորձական:	Կեանալոց:
Արտաբերական:	Կեանալն:
Վերջաւոր ներփ:	Կեանալոյ, ՚ի սկսանիլ, սկսանելով, ՚ի սկսանիլն
Արտաբերական:	Կեանալոյ, ՚ի սկսանիլ, սկսանելով, ՚ի սկսանիլն:

Լինի բայս այս երբեմն նաև Թարց ան վանկի իւրոյ՝ այսպէս: Ինչ, ինչս, ինչս. ինչմ, ինչս. ինչ. ինչմ, ինչդ, ինչն: ինչեր, ինչերդ. և այլն:

Ընդ երկրորդ՝ լծորդն բայս այս՝ Տանիմ:

Սահմանական եղանակի ներփոյ հասարակ:

Ես՝ տանիմ,	տանիս,	տանի.
մանիմք,	տանիք,	տանին:

Հնչեալ ներփորձին:	Տանեցի, տանեցիր, տաներ. տանեաք. և այլն
Արտաբերական:	Տանեցի, տանեցիր, տանիւր. և այլն:
Ներքոյ հասարակ:	Տարայ, տուրաք, տուրաձ. տուրաք, տուրայք, տարանի
Յարակից ներփորձ:	Տարեալեմ, տարեալես, տարեալէ. և այլն:
Արտաբերական:	Տարեցեալեմ, կամ տանեցեալեմ. և այլն:
Վերջակից ներփորձ:	Տարեալէի, տարեալէիր, տարեալէր. և այլն
Արտաբերական:	Տարեցեալէի, կամ տանեցեալէի. և այլն:

Հպառնի ներփորձական:

Ես: Տարայց,	տարցես,	տարցէ:
Մեք: տարցուք,	տարցէք,	տարցեն:

Արտաբերական:

Ես: Տարեալ եղէց,	տարցիս,	տարցին:
Մեք: տանիցուք,	տարցիք,	տարցին:

Հրամայական եղանակի ներփոյ՝ ներփորձական:

Ես: Տար մի՛ տանիր, Դ մի՛ տանիցես. տանիցէ, մի՛ տանիցէ:
Մեք:

Յոփ. տարէքը, մի տանիք, կամ մի տանիցիք. տանիցէն, մի տանիցեն։

Արաւարեան։

Ես. Տարեալ լինիմ, մի տանիր, կամ մի տանիցիս. տանիցի, մի տանիցի։

Յոփ. տարեալ լերուք, մի տանիք, կամ մի տանիցիք. տանիցին, մի տանիցին։

Հիպոտակ ներփորձական։

Ես. Տարջիր, կ տարցես, մի տանիցես. տարցէ, մի տանիցէ։

Յոփ. տարցուք, մի տանիցեմք. տարջիք, կամ տարցիք, մի տանիցիք. տարցեն, մի տանիցեն։

Արաւարեան։

Ես. Տանիջիր, կամ տարցիս, մի տանիցիս. տարցի, մի տանիցի։

Յոփ. տանիցուք, մի տանիցիմք, տանիջիք, կամ տարցիք, մի տանիցիք, տարցեն. մի տանիցեն։

Պղնձեան եղանակի ներկայ, և ապառնի, ներփորձական։

Ես. Երանի թէ տանիցեմ, տանիցես, տանիցէ։

Յոփ. երանի թէ տանիցեմք, տանիցիք, տանիցեն։

Արաւարեան։

Ես. Երանի թէ տանիցիմ, տանիցիս, տանիցի։

Յոփ. երանի թէ տանիցիմք, տանիցիք, տանիցին։

Հինիր ներփորձին։ Ես" տանիցեի, տանիցեիր, տանիցէր. և այլն

Արաւարեան։ Ես" տանիցեէի, տանիցեէիր. և այլն։

Յարաիր ներփորձ։ Ես" տարեալ լինիմ, տարեալ լինես. և այլն։

Արաւարեան։ Ես" տարեալ լինիմ, կ տանեալ լինիմ. և այլն

Վերաիր ներփորձ։ Ես" տարեալ լինէի, տարեալ լինէիր. և այլն։

Արաւարեան։ Ես" տարեալ լինիցէի, կ տանեալ լինիցէի. և այլն

Արաւարեան ապառնի պորձ։ Ես եթէ տարեալ եղէց, կամ տանեալ եղէց. և այլն։

Հինէրևաւոր եղանակի ներկայ հոգի։ Տանիլ։

Հինական, Տարեալ գալ։

Արաւարեան։ Տարեալ գալ, կ Տանեալ գալ։

Հիպոտակ ներփորձական։ Տանելոց գալ։

Արաւարեան։ Տանելի գալ։

Ինդոնեզերեան ներկայ, ներփորձ։ Տանող, տանողի, և այլն։

Հինական։ Տարեալ։

Արաւարեան։ Տարեալ, կամ տանեալ։

Հիպո-

Հայոցաւանի ներփորձական՝ Տանելոց։
Վրաստանեան՝ Տանելի։
Դէրբէայի ներփորձ՝ Տանելոյ, ի տանիլ, տանելով, ի տանիլն։
Վրաստանեայ՝ Տանիլս, ի տանիլ, տանիլով, ի տանիլն։

Այժ աստ գիտելի է, զի քայս այս՝ Հայկանէ, ըստ որում նշանակէ զօթևանելն, է ձայնակրական, եւեթ՝ ի վեր անկը. քայլ ըստ որում նշանակէ զգնացուքն, ի հետարակ, եւ լծորդի ամամբ տարբերուելիք, ոչ յուլյի ստորև։

Ահմանականի եղանակի ներկայ՝ հոսարակ։

Պատանիս,	ագանիս,	ագանի։
ագանիմք,	ագանիք,	ագանին։

Հայոցաւանի ներփորձական՝ Գանէի, ագանէիր, ագանէր. եւ այլն.
Վրաստանեան՝ Գանէի, ագանէիր, ագանիւր. եւ այլն։
Պարզ ներփորձ՝ Գայ, ագար, ագաւ. ագաք. եւ այլն։
Վրաստանեայ՝ Գանեցայ, ագանեցար, ագանեցաւ. եւ այլն
Յարաբար ներփորձ՝ Գեալեմ, ագեալես, ագեալէ. եւ այլն։
Վրաստանեան՝ Գանեցեալեմ, ագանեցեալես. եւ այլն։
Դէրբէայի ներփորձ՝ Գեալէի, ագեալէիր, ագեալէր. եւ այլն
Վրաստանեան՝ Գանեցեալէի, ագանեցեալէիր. եւ այլն։

Հայոցաւանի ներփորձական։

Ինչ՝ Գայց,	ագցես,	ագցէ։
Ինք՝ ագցուք,	ագցէք,	ագցեն։

Վրաստանեան։

Ինչ՝ Գանեցայց,	ագցես,	ագցի։
Ինք՝ ագանիցուք,	ագցէք,	ագցեն։

Հրամայականի եղանակի ներկայ՝ հոսարակ։

Ինչ՝ Գիր, մի՛ ագանիր, կամ մի՛ ագանիցես. ագանիցի՛, մի՛ ագանիցի։
Ինք՝ ագիք, կամ ագերուք, մի՛ ագանիք, կի մի՛ ագանիցիք. ագանիցին, մի՛ ագանիցին։

Հայոցաւանի եղանակի ներկայ՝ հոսարակ։

Ինչ՝ Գցիր, կի ագցես, մի՛ ագանիցես. ագցի՛, մի՛ ագանիցի,
Ինք՝ ագցուք, մի՛ ագանիցիմք. ագցիք, կամ ագցէք, մի՛ ագանիցիք. ագցին, մի՛ ագանիցին։

Վրաս-

Արտոպական։

Ես։ Ագանիջիր, կամ ագոյս, մի՛ ագանիցիս. ագի՛, մի՛ ագանիցի։
Յոփ։ ագանիցո՛ք, մի՛ ագանիցիմք. ագանիջի՛ք, ՚ի ագիկք, մի՛ ագանիցիք, ագի՛ն, մի՛ ագանիցին։

Ըղձական եղանակի ներկայ՝ և ապառնի հասարակ։

Երանի՛ Թէ ագանիցիմ, ագանիցիս, ագանիցի. և այլն։
Անկատար ներկոյ։ Երբ՛ ագանիցեի, ագանիցեիր. և այլն։
Արտաքսական։ Երբ՛ ագանիցեէի, ագանիցեէիր. և այլն։
Յաւարտեալ ներկոյ։ Երբ՛ ագեալիցեմ, ագեալիցես. և այլն։
Արտաքսական։ Երբ՛ ագանեցեալիցեմ. և այլն։
Ապառնի ներկոյ։ Երբ՛ ագեալիցեի, ագեալիցէիր. և այլն։
Արտաքսական։ Երբ՛ ագանեցեալիցեի. և այլն։
Արտաքսական ապառնի սորակից։ Թէ ագանեցեալ եղէց. և այլն։

Անորոշ եղանակի ներկայ հոլով։

Անորոշ ներկոյ։ Գանել։
Անցեալ ներկոցական, Գեալ գոլ։
Արտաքսական։ Գանեցեալ գոլ։
Ապառնի հասարակ։ Գանելոց գոլ։
Յաւարտեալ կրաւորական։ Գանելի գոլ։
Ներառնելոյ ներկոյ ներկոցական։ Գանօղ, ագանողիւ։
Անցեալ ներկոցական։ Գեալ։
Արտաքսական։ Գանեցեալ։
Ապառնի հասարակ։ Գանելոց։
Յաւարտեալ կրաւորական։ Գանելի։

Ներբայ ներկոցական։ Գանելոյ, ի ագանել, ագանելով, ի ագանելին
Արտաքսական։ Գանելոյ, ի ագանել, ագանելով, ի ագանելին

Եւ թայ հասարակ, որ լծորդի ըլ երկրորդի կերպի չորրորդի լծորդուէ. որպիսի է պակասաւորը բայս այս որ հետևի։

Յահմանական եղանակի կատարեալ հասարակ։

Ես եմ,	Դանեաւ,	Դանեաւ.
Դանեաք,	Դանեայք,	Դանեան։

Հարակից հնչիւն՝ Ես անեալեմ, Դանեալես, Դանեալէ. և այլն։
Կէրպակատար հասարակ՝ Ես անեալէի, Դանեալէիր, Դանէլէր. և այլն։

Ապառնի ներգործական։

Ես անեայց,	Դանիցես,	Դանիցէ։
Մեք Դանիցուք,	Դանիցէք,	Դանիցեն։

Կրաւորական։

Ես անուցայց, կամ Դանեայց	Դանիցիս.	Դանիցի։
Մեք Դանիցուք,	Դանիցիք,	Դանիցին։

Հրամայականի եղանակի ներկայ՝ ներգործական։

Ես անիր,	մի Դանիցես.	Դանիցէ, մի Դանիցէ։
Մեք Դանիք, կամ Դանեցուք,	մի Դանիցէք.	Դանիցեն, մի Դանիցեն։

Կրաւորական։

Ես անիր,	մի Դանիցիս.	Դանիցի, մի Դանիցի։
Մեք Դանիք,	մի Դանիցիք.	Դանիցին, մի Դանիցին։

Ապառնի ներգործական։

Ես անիջիր, կամ Դանիցիր,	մի Դանիցես,	Դանիցէ, մի Դանիցէ։
Մեք Դանիցուք, մի Դանիցեմք,	Դանիջիք, կամ Դանիցիք,	մի Դանիցէք, Դանիցեն, մի Դանիցեն։

Կրաւորական։

Ես անիջիր, կամ Դանիցիր,	մի Դանիցիս.	Դանիցի, մի Դանիցի։
Մեք Դանիցուք, մի Դանիցիմք.	Դանիջիք, կամ Դանիցիք,	մի Դանիցիք. Դանիցին, մի Դանիցին։

Ըղձական եղանակի ներկայ՝ և ապառնի ներգործական։

Ես Երանի՛ թէ Դանիցեմ,	Դանիցես,	Դանիցէ։
Մեք Երանի՛ թէ Դանիցեմք,	Դանիցէք,	Դանիցեն։

Կրաւորական։

Ես Երանի՛ թէ Դանիցիմ,	Դանիցիս,	Դանիցի։
Մեք Երանի՛ թէ Դանիցիմք,	Դանիցիք,	Դանիցին.

ՀԱՆԴԻՊԵՐ ՆԵՐՓՈՐՁԻՆ | յբ. ծանիցեմ, ծանիցեիր, ծանիցէր. և այլն
ԱՐԱՔՈՐԴԱՆ | յբ. ծանիցեմք, ծանիցէիք, ծանիցիւ թէ և այլն:
ՀԱՅԱԿԱՐ ԽՈՐՀ | յբ. ծանեալ լինիցեմ, ծանեալ լինիցես. և այլն:
ՎԻԵՐԱԿԱՐ ԽՈՐՀ | յբ. ծանեալ լինիցեմ, ծանեալ լինիցէիր. և այլն:
ԱՐԱՔՈՐԴԱՆ ԱՊԱՑՈՒՑԱՆ | յԼԹ. ծանեալ եղէց. և այլն:
ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆ ԵՂԱԿԱՒՑ ՀԱՆՑԵԼ ԽՈՐՀ | ՅԱՆԵԱԼ գոլ:
ՅՆԴՀԱՆԴԵՐՁԱԿԱՆ ԱՆՑԵԱԼ ԽՈՏԱՐԿ | ՅԱՆԵԱԼ, կամ ծանաւցեալ:

Յակ սահմանականի ներկայն, և անկատարն. անորևէ թէ և ընդունելոյն ներկայն, և դերբայք սորին՝ ոչ ևն ՚ի ասելոյն կիրառման. և ՚ի պիտանաւորութեն փոխադրեին ՚ի ներգործական բայէն Ճանաչէմ: Յակ սահմանականի կատարեալն կարէ ածել հասարակ՝ ոյզ և եղաւ. և կարէ ՚ի պիտանաւորութեն էականաւ բայիւ վարիլ ՚ի կրաւորականացն այսպէս, ծանեալ եղէ, կամ ծանուցեալ եղէ. և այլն:

Յաշափս Ա Նորդոմբե բայից Հրամայական։

Վնասս Անեսանելորդ։

Երկրորդական շաբիշ Նորդոմբե բային, Ասել։

Անկանոնական Հանանուն Երկայ։

Ուղ։	Ասեմ,	ասես,	ասէ։
Յոգ։	ասեմք,	ասէք։	ասեն,

Հանգեալ անկատար։

Ուղ։	Ասէի,	ասէիր,	ասէր։
Յոգ։	ասէաք,	ասէիք,	ասէին։

Հանգեալ կատարեալ։

Ուղ։	Կերի,	կերեր,	Կկեր։
Յոգ։	կերաք,	կերիք, Ի կերայք,	կերին, Ի կերան։

Հանգեալ յարակատար։

Ուղ։	Կերեալեմ,	կերեալես,	կերեալէ։
Յոգ։	կերեալեմք,	կերեալէք,	կերեալքեն։

Հանգեալ գերակատար։

Ուղ։	Կերեալէի,	կերեալէիր,	կերեալէր։
Յոգ։	կերեալէաք։	կերեալէիք,	կերեալէին։

Հրամայական։

Ուղ։	Կերիջ, Ի կերայց,	կերիցես,	կերիցէ։
Յոգ։	կերիցուք,	կերիցէք,	կերիցեն։

Ըղձայական Եղանակի Ներկայ։

Ուղ։	Կէր, մի ուտեր, Ի	մի ուտիցես։ ուտիցէ,	մի ուտիցէ։
Յոգ։	կերիք, մի ուտէք,	կամ մի ուտիցէք։ ուտիցեն,	
	մի ուտիցեն։		

Հանգեալ։

Ուղ։	Կերիցէր, կամ կերիցես,	մի ուտիցես,	կերիցէ,
	մի ուտիցէ։		
Յոգ։	կերիցուք,	մի ուտիցեմք։ կերիցէք, կամ կերիցէք,	
	մի ուտիցէք։	կերիցեն,	մի ուտիցեն։

Ըղձական եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Նշ. Երանի՛ թէ ուտիցեմ ուտիցես, ուտիցէ։
Յոփ. Երանի՛ թէ ուտիցեմք, ուտիցէք, ուտիցեն։

Հնոցեալ անկատար։

Նշ. Երանի՛ թէ ուտիցէի, ուտիցէիր, ուտիցէր։
Յոփ. Երանի՛ թէ ուտիցէաք, ուտիցէիք, ուտիցէին։

Հնոցեալ կատարեալ, և յարակատար։

Նշ. Երանի՛ թէ կերեալիցեմ, կերեալիցես, կերեալիցէ։
Յոփ. Եր՛ կերեալիցեմք, կերեալիցէք, կերեալիցեն։

Հնոցեալ գերակատար։

Նշ. Երանի՛ թէ կերեալիցէի, կերեալիցէիր, կերեալիցէր։
Յոփ. Եր՛ կերեալիցէաք, կերեալիցէիք, կերեալիցէին։

Փոխելով ընդանին ի ԵՐԷ, կազմուին նոյն է ընդ Ըղձականն։

Հնոյ բառսին եղանակի ներկայ։ Ուտել։
Հնոցեալ։ Կերեալ գոլ։
Հպառնի։ Ուտելոց գոլ։
Ընդհանրական ներկայ։ Ուտօղ, ուտողն, և այլն։
Հնոցեալ։ Կերեալ։
Հպառնի։ Ուտելոց։
Դերբայ։ Ուտելոյ, Լեալ ուտել, ուտելով, Լեալեն։

Արուձրական շաւիղ ընդդէմ նոյնոյ բայի։

Ահմանական եղանակի ներկայ։

Նշ.	Ուտիմ,	ուտիս,	ուտի։
Յոփ.	ուտիմք,	ուտիք,	ուտին։

Հնոցեալ անկատար։

Նշ.	Ուտէի,	ուտէիր,	ուտիւր։
Յոփ.	ուտէաք,	ուտէիք,	ուտէին։

Հնոցեալ կատարեալ.

Նշ.	Ուտեցայ,	ուտեցար,	ուտեցաւ։
Յոփ.	ուտեցաք,	ուտեցայք,	ուտեցան։

Հնոցեալ յարակատար։

Նշ.	Ուտեցեալեմ,	ուտեցեալես,	ուտեցեալէ։
Յոփ.	ուտեցեալեմք,	ուտեցեալքէք,	ուտեցեալքեն։

Հնոյ

Հինգեալ կերպախոսք։

Ես։	Ուտեցեալէի,	ուտեցեալէիր,	ուտեցեալէր։
Յոփ։	ուտեցեալքեաք,	ուտեցեալքեիք,	ուտեցեալքէին։

Հնգաւոր։

Ես։	Ուտեցայց,	կերիցես,	կերիցէ։
Յոփ։	ուտիցուք,	կերիցէք,	կերիցեն։

Հրամայականի եղանակի ներկայ։

Ես։ Ուտեր, մի՛ ուտեր, Ի՛ մի՛ ուտիցես, ուտիցի՛, մի՛ ուտիցի։
Յոփ։ ուտեցարո՛ւք, մի՛ ուտէք, կամ՝ մի՛ ուտիցէք· ուտիցե՛ն, մի՛ ուտիցեն։

Հինգաւոր։

Ես։ Ուտիջի՛ր, կամ կերիցե՛ս, մի՛ ուտիցես· կերիցի՛, մի՛ ուտիցի։
Յոփ։ ուտիցո՛ւք, մի՛ ուտիցիմք· ուտիջի՛ք, կամ կերիցէ՛ք, մի՛ ուտիցիք· կերիցե՛ն, մի՛ ուտիցեն։

Ըղձականի եղանակի ներկայ և ապառնի։

Ես։	Երանի՛թէ ուտիցեմ,	ուտիցես,	ուտիցէ։
Յոփ։	Երանի՛թէ ուտիցեմք,	ուտիցէք,	ուտիցեն։

Հինգեալ անկատար։

Ես։	Երանի՛թէ ուտիցէէի,	ուտիցէէիր,	ուտիցիւը։
Յոփ։	Երանի՛թէ ուտիցէէաք,	ուտիցէէիք,	ուտիցէէին։

Հինգեալ կատարեալ, և յարակատար։

Ես։	Երանի՛թէ ուտեցեալիցեմ,	ուտեցեալիցես,	ուտեցեալիցէ։
Յոփ։	Երանի՛թէ ուտեցեալքիցեմք,	ուտեցեալքիցէք,	ուտեցեալքիցեն։

Հինգեալ կերպախոսք.

Ես։	Երանի՛թէ ուտեցեալիցէի,	ուտեցեալիցէիր։	ուտեցեալիցէր։
Յոփ։	Երանի՛թէ ուտեցեալքիցէաք,	ուտեցեալքիցէիք,	ուտեցեալքիցէին։

Ձևոնելով ընդանին՝ ի երբ, Յորոյհետեանն նոյն է ընդ Ըղձականին բայ՝ ի յապառնաւոյն։

Հինգաւոր սորոյհետեանին։

Ես։ Երթէ ուտեցեալ եղէց, ուտեցեալ եղիցիս, ուտեցեալ եղիցի։

Յոփ։

Յոփ. եթէ ուտեցեալք եղիցուք, ուտեցեալք եղիցիք, ուտեցեալք եղիցին։

Ապնեբառութ եղանակի ներքոյ։ Լուտիլ։
Ապնել։ Լուտեցեալ գալ։
Ապառնի։ Լուտելի գալ։
Ընդառնելոյն ներքոյ։ Լուտեցեալ լինել։
Ընդառնելոյն անցեալ։ Լուտեցեալ։
Ապառնի։ Լուտելի, կամ կերպիւ։
Վերբայ։ Լուտիլ, ի յուտիլ, ուտիլով, ի յուտիլն։

****

Ի ներգործական ձևէն լծորդութենէ բային, Ապնել։

Սահմանական եղանակի ներքոյ։

Ես։	Ունեմ,	առնեմ,	առի։
Յոփ։	առնեմք,	առնէք,	առին։

Ապնեալ Անկատար։

Ես։	Առնէի,	առնէիր,	առնէր։
Յոփ։	առնէաք,	առնէիք,	առնէին։

Ապնեալ Կատարեալ.

Ես։	Արարի,	արարեր,	արար։
Յոփ։	արարաք,	արարիք,	արարին։

Ապնեալ Յաբակատար.

Ես։	Արարեալեմ,	արարեալես,	արարեալէ։
Յոփ։	արարեալքեմք,	արարեալքէք,	արարեալքեն։

Ապնեալ Վերակատար։

Ես։	Արարեալէի,	արարեալէիր,	արարեալէր։
Յոփ։	արարեալքէաք,	արարեալքէիք,	արարեալքէին։

Ապառնի։

Ես։	Արարից,	արասցես,	արասցէ։
Յոփ։	արասցուք,	արասցիք,	արասցեն։

Հրամայականի եղանակի ներքոյ.

Ես։ Արա, մի առներ, կ մի առնիցես. առնիցէ, մի առնիցէ։
Յոփ։ արարէք, մի առնէք, կամ. մի առնիցիք. առնիցեն, մի առնիցեն։

Ապ-

Հպատակական։

Նշ. Ա՛րասջի՛ր, կամ արասցե՛ս, մի՛ առնիցես. արասցո՛ւք, մի՛ առնիցէք։
Յոփ. արասցո՛ւք, մի՛ առնիցեմք. արասջի՛ք, կամ արասցի՛ք, մի՛ առնիցէք. արասցե՛ն, մի՛ առնիցեն։

Ըղձականի եղանակի ներկայ, և Հպատակի։

Նշ. Երանի՛ թէ առնիցեմ, առնիցես, առնիցէ։
Յոփ. երանի՛ թէ առնիցեմք, առնիցէք, առնիցեն։

Հպատակ անկատար։

Նշ. Երանի՛ թէ առնիցէի, առնիցէիր, առնիցէր։
Յոփ. երանի՛ թէ առնիցէաք, առնիցէիք, առնիցէին։

Հպատակ կատարեալ, և յաբակատար։

Նշ. Երանի՛ թէ արարեալիցեմ, արարեալիցես, արարեալիցէ։
Յոփ. երանի՛ թէ արարեալիցեմք, արարեալիցէք, արարեալիցեն։

Հպատակ գերակատար։

Նշ. Երանի՛ թէ արարեալիցէի, արարեալիցէիր, արարեալիցէր։
Յոփ. երանի՛ թէ արարեալիցէաք, արարեալիցէիք, արարեալիցէին։

Վոխելով ղերանին ՚ի ԵՒԵ, Սորակցականն նոյն է ընդ Ըղձականին։

Հինգերորդին եղանակի ներկայ, Ա՛ռնեվ։
Հպատակ, Ա՛րարեալ գոլ։
Հպատակի, Ա՛ռնելոյ գոլ։
Ինգերորդին ներկայ, Ա՛ռնօղ, կամ արարօղ։
Հպատակ, Ա՛րարեալ։
Հպատակի, Ա՛ռնելոց։
Դերբայ, Ա՛ռնելոյ, ՚ի առնել, առնելով, ՚ի առնելն։

Վրաձորական շաբիշ լծորդութիւն նոյնոյ բայի։

Ապհառնական եղանակի ներկայ։

Նշ. Ա՛ռնիմ, առնիս, առնի։
Յոփ. առնիմք, առնին։ առնին։

Հպա-

Հնդեալ անկատար։

Ես։	Ա.ռնեի,	առնեիր,	առնիւր։
Յոփ։	առնեիաք,	առնեիք,	առնեին։

Հնդեալ կատարեալ։

Ես։	Ա.րարայ։	արարար,	արարաւ։
Յոփ։	արարեայաք,	արարայք,	արարան։

Հնդեալ յաւակատար։

Ես։	Ա.րարեցեալեմ,	արարեցեալես,	արարեցեալէ։
Յոփ։	արարեցեալեմք,	արարեցեալէք,	արարեցեալեն։

Հնդեալ Գերակատար.

Ես։	Ա.րարեցեալէի,	արարեցեալէիր,	արարեցեալէր։
Յոփ։	արարեցեալէաք,	արարեցեալէիք,	արարեցեալէին։

Հնդառնի։

Ես։	Ա.րարեցայց,	կամ արարայց,	արասցիս,	արասցի։
Յոփ։	արարիցուք,	կամ առնիցուք,	արասցիք,	արասցին։

Հրամայականի եղանակի ներկայ։

Ես։	Ա.րարի՛ր,	կամ առնի՛ր,	մի՛ առնիր,	կամ մի՛ առնիցիս, առնիցի, մի՛ առնիցի։
Յոփ։	Ա.րարեցարո՛ւք,	կամ առնեցարո՛ւք,	մի՛ առնիք,	կամ մի՛ առնիցիք. առնիցին, մի՛ առնիցին։

Հնդառնի։

Ես։	Ա.րարիջի՛ր,	՚ի՛ առնիջի՛ր,	և ՚ի՛ արասցիս,	մի՛ առնիցիս. արասցի, մի՛ առնիցի։
Յոփ։	արարիցո՛ւք,	՚ի՛ առնիցո՛ւք.	մի՛ առնիցիմք.	առնիջի՛ք, ՚ի՛ արասցի՛ք, մի՛ առնիցիք. արասցին, մի՛ առնիցին։

Ներգործական եղանակի ներկայ, և ապառնի.

Ես։	Երանի՛ թէ առնիցիմ,	առնիցիս,	առնիցէ։
Յոփ։	երանի՛ թէ առնիցիմք,	առնիցիք,	առնիցեն։

Հնդեալ անկատար։

Ես։	Երանի՛ թէ առնիցեէի,	առնիցեէիր,	առնիցէր։
Յոփ։	երանի՛ թէ առնիցեէաք,	առնիցեէիք,	առնիցեէին։

Հնդեալ կատարեալ և յաւակատար։

Ես։	Երանի՛ թէ արարեցեալիցեմ,	արարեցեալիցես,	արարեցեալիցէ։
Յոփ։	երանի՛ թէ արարեցեալիցեմք,	արարեցեալիցէք,	արարեցեալիցեն։

Հնդ-

Հնգեակ Դերբայական։

Ուղ.	Արանք Թէ	արարեցեալիցէի,	արարեցեալիցիւիը, արարեցեալիցին։
Հայ.	Երանի Թէ	արարեցեալքիցէաք,	արարեցեալքիցիւիք, արարեցեալքիցին։

Վերնագիր զերծանին Ի երբ, Աորակցականն նոյն է ընդ ըղձականին բայ Ի յապառնայն։

Հրամայի սորակցականն.

Ուղ.	Եթէ	արարեցեալ եղեց,	արարեցեալ եղիցիս, արարեցեալ եղիցի։
Հայ.	Եթէ	արարեցեալը եղիցուք,	արարեցեալը եղիցիք, արարեցեալը եղիցին։

Հնդեքառնի եղանակի ներքոյ՝ Ի՛անիլ։

Հնգեակ՝ Ի՛րարեցեալ գոլ։

Հրամայի՝ Ի՛անելի գոլ։

Ինդուանելոնի ներքոյ՝ Ի՛րարեցեալ լինօղ,

Հնգեակ՝ Ի՛րարեցեալ։

Հրամայի՝ Ի՛անելի։

Դերբայ՝ Ի՛անելոյ, Ի յառնիլ, առնիլոյ, Ի յառնիլն։

***

Ընդհանուր գերախոսք։

Ուղ.	Տունեալեմ,	տունեալիմիր,	տունեալիր։
Հոգ.	տունեալքիաք,	տունեալքիմիք,	տունեալքիլին։

Ներգործական։

Ուղ.	Տայ, կ տայիմ,	տայիս	տայի։
Հոգ.	տայիմք,	տայիք,	տայիլին։

Ներգործական եղանակի ներկայ։

Ուղ.	Տուր, մի տար, կամ մի տայցես. տայցէ, մի տայցէ,		
Հոգ.	տուք, մի տայք, կամ մի տայցէք. տայցեն, մի տայցեն,		

Ներգործական.

Ուղ.	Տայիր, կամ տայցես, մի տայցես. տայցէ, մի տայցէ։		
Հոգ.	տայիմք, մի տայցեմք. տայիք, կամ տայիք, մի տայցէք. տայցեն, մի տայցեն։		

Ներգործական եղանակի ներկայ, և Ներգործական։

Ուղ.	Երանի՛ թէ տայցեմ,	տայցես,	տայցէ։
Հոգ.	երանի՛ թէ տայցեմք,	տայցէք,	տայցեն։

Ընդհանուր անկատար։

Ուղ.	Երանի՛ թէ տայցէի,	տայցէիր,	տայցէր։
Հոգ.	երանի՛ թէ տայցէաք,	տայցէիք,	տայցէին։

Ընդհանուր նպատաբեալ, և յարատեւական։

Ուղ.	Երանի՛ թէ տունեալիցեմ,	տունեալիցես,	տունեալիցէ։
Հոգ.	երանի՛ թէ տունեալքիցեմք,	տունեալքիցէք,	տունեալքիցեն։

Ընդհանուր գերախոսք։

Ուղ.	Եր՛՛ տունեալիցեի,	տունեալիցէիր,	տունեալիցէր։
Հոգ.	եր՛՛ տունեալքիցէաք,	տունեալքիցէիք,	տունեալքիցէին։

Թոխելով ղբրանին ՝ի երեք, Պարսկացիսանն նոյն է ընդ Ուղիսանին։

Ներգործական եղանակի ներկայ։ Տալ։
Ընդհանուր։ Տունեալ գոլ։
Ներգործական։ Տալոց գոլ։
Ներգործական ներկայ։ Տունողի, տունողին։
Ընդհանուր։ Տունեալ։
Ներգործական։ Տալոց։
Դերբայք։ Տալոյ, ՚ի տալ, տալով, ՚ի տալն։

Արձ-

Աբաժրաման ղամիղ լիուրդումիճ նոյնոյ էայէ։

Սահմանական եղանակի ներկայ։

Ես։	Տուխիմ,	տուխիս,	տուխի։
Յոփ։	տուխիմք,	տուխիք,	տուխին։

Ընդհատ անդեպաք։

Ես։	Տուխէի,	տուխէիր,	տուխիր։
Յոփ։	տուխէինք,	տուխէիք,	տուխէին։

Ընդհատ դիպարբեալ։

Ես։	Տուխայ։	տուխար,	տուխաւ։
Յոփ։	տուխաք, կ տուխէցաք,	տուխայք,	տուխան։

Ընդհատ յարակատար։

Ես։	Տուխեցեալեմ,	տուխեցեալես,	տուխեցեալէ։
Յոփ։	տուխեցեալքեմք,	տուխեցեալքէք,	տուխեցեալքենա

Ընդհատ կերակատար։

Ես։	Տուխեցեալէի,	տուխեցեալէիր,	տուխեցեալէր։
Յոփ։	տուխեցեալքիաք,	տուխեցեալքէիք,	տուխեցեալքէինա

Հպատակի։

Ես։	Տուխայց։	տացէ,	տացիս։
Յոփ։	տուխիցուք,	տացիք,	տացին։

Հրամայականի եղանակի ներկայ։

Ես։ Տուխիր, մի տուխիր, կ մի տուխիցիս. տուխիչ, մի տուխիցիս։
Յոփ։ տուխարուք, մի տուխիք, կամ մի տուխիցիք. տուխիցին, մի տուխիցին։

Հպատակի։

Ես։ Տուխիցիր, կամ տացիս, մի տուխիցիս. տացէ, մի տուխիցի։
Յոփ։ տուխիցուք մի տուխիցիմք. տուխիցիք, կամ տացիք, մի տուխիցիք. տացին, մի տուխիցին։

Ըղձականի եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ես։	Երանի՛ թէ տուխիցիմ,	տուխիցիս.	տուխիցէ։
Յոփ։	երանի՛ թէ տուխիցիմք,	տուխիցիք,	տուխիցէին։

Ընդհատ անդեպաք։

Ես։	Երանի՛ թէ տուխիցէի,	տուխիցէիր,	տուխիցէր։
Յոփ։	երանի՛ թէ տուխիցէիաք,	տուխիցէիք,	տուխիցէին։

ՀԱՆԳԵԱԼ ԿԱՏԱՐԵԱԼ, ԵՒ ՅԱՓԱՓԱՓ։

ՆԱ. ԱՐԱՆՑ ԹԷ ՏՈՒԵԳԵԱԼԻՑԵՄ, տուեցեալիցես, տուեցեալիցէ։
ՅԴՓ. ԵՐԱՆՑ ԹԷ տուեցեալքիցեմք, տուեցեալքիցէք, տուեցեալքիցեն։

ՀԱՆԳԵԱԼ ՓԵՐԱՓԱՓ.

ՆԱ. ԱՐԱՆՑ ԹԷ տուեցեալիցէի, տուեցեալիցէիր, տուեցեալիցէր։
ՅԴՓ. ԵՐԱՆՑ ԹԷ տուեցեալքիցէաք, տուեցեալքիցէիք, տուեցեալքիցէին։

ՎԽԵԼՈՎԵՐԱՆԻՆ Ի ԵՐԵ, ԱՅՈՐԱՅՑԱՓԱՆՆ ՆՈՅՆ Է ԸՆԴ ԱՂՑԱՓԱՆԻՆ ԲԱՑ Ի ՅԱՓԱՌԱՈՅՆ։

ՀԱՊԱՌԻ ԱՓՈՐԱՅՑԱՓԱՆԻՆ։

ՆԱ. ԱՐԹԷ տուեցեալ եղէց, տուեցեալ եղիցիս, տուեցեալ եղիցի։
ՅԴՓ. ԵԹԷ տուեցեալք եղիցուք, տուեցեալք եղիցիք, տուեցեալք եղիցին։

ՀԱՆԷՔԱՈՒԹԻ ԵՂԱՆԱՒՔ ՆԵՐՔԻՑ. ՏՈՒԻԼ։
ՀԱՆԳԵԱԼ. ՏՈՒԵԳԵԱԼ ԳՈԼ։
ՀԱՊԱՌԻՆ. ՏԱԼԻ ԳՈԼ։
ՊԱՏԱՌԱՆԵԼՈՒԹԻՆ ՆԵՐՔԻՑ. ՏՈՒԵԳԵԱԼ ԼԻՆԵԼ։
ՀԱՆԳԵԱԼ. ՏՈՒԵԳԵԱԼ։
ՀԱՊԱՌԻՆ. ՏԱԼԻ։
ՊԱՏԵՐՑԻՑ. ՏՈՒԻԼՑՑ, Ի ՏՈՒԻԼ, ՏՈՒԻԼՍԼ, Ի ՏՈՒԻԼԵԼ։

Բայց գիտելի է, զի բայս այս՝ բայ Ի կատարեալ, և յապառնի ժամանակի՝ Ի յայլս ձեացեալ՝ Հակառակ բայիւ բարեդէնապէս լինել կարէ կրաւորական. ոլգոն։
ՏՈՒԵԼ ԼԻՆԻ, ՏՈՒԵԼ ԼԻՆԻ. և այլն։

Ահմանական եղանակի ներկայ.

Ես.	Գնամ,	Գնաս,	Գնայ.
Յոփ.	Գնանք,	Գնաք,	Գնան.

Ապնեալ անկատար.

Ես.	Գնայի,	Գնայիր,	Գնար.
Յոփ.	Գնայաք,	Գնայիք,	Գնային.

Ապնեալ լսարեալ.

Ես.	Եդի,	Եդեր,	Եդ.
Յոփ.	Եդաք,	Եդիք,	Եդին.

Ապնեալ յարաճատար.

Ես.	Եդեալեմ,	Եդեալես,	Եդեալէ.
Յոփ.	Եդեալեմք,	Եդեալէք,	Եդեալքեն.

Ապնեալ գերակատար.

Ես.	Եդեալէի,	Եդեալէիր,	Եդեալէր.
Յոփ.	Եդեալէաք,	Եդեալէիք,	Եդեալէին.

Ապառն.

Ես.	Կրկոյ,	Կրկոյս,	Կրկոյ.
Յոփ.	Կրկուք,	Կրկոյք,	Կրկոյն.

Հրամայական եղանակի ներկայ.

Ես.	Գնէր,	Մի գներ,	կամ մի գնիցես.	գնիցէ, մի գնիցէ.
Յոփ.	Գնէք,	Մի գնէք,	կամ մի գնիցէք.	գնիցեն, մի գնիցեն.

Ապառն.

Ես.	Գնիջիր,	կամ գնիցես,	մի գնիցես.	գնիցէ, մի գնիցէ.
Յոփ.	գնիցուք,	մի գնիցեմք.	գնիջիք,	կամ գնիցէք,
		մի գնիցեք.	գնիցեն,	մի գնիցեն.

Պղհանի եղանակի ներկայ և ապառն.

Ես.	Երանի՛ թէ գնիցեմ,	գնիցես,	գնիցէ.
Յոփ.	Երանի՛ թէ գնիցեմք,	գնիցէք,	գնիցեն.

Ապնեալ անկատար.

Ես.	Երանի՛ թէ գնիցէի,	գնիցէիր,	գնիցէր.

Յոփ.

Յոփ. Եթանի՞ Թե դնիցեաք, դնիցեիք, դնիցէին։

Անցեալ յարաբարբ։

Ես։	Ես՛ եդեալիցեմ,	եդեալիցես.	եդեալիցէ։
Յոփ.	Եր՛ եդեալիցեալիք,	եդեալիցեիք,	եդեալիցեին։

Անցեալ կերպարարբ։

Ես։	Ես՛ եդեալիցեի,	եդեալիցեիր,	եդեալիցեր։
Յոփ.	Եր՛ եդեալիցեալիք,	եդեալիցեիք,	եդեալիցեին,

Վերնելոյ ընդանուն ՝ի ԵՒԲ, Համարձակաբար նոյն է ընդ Ներկայինն։

Անեղեւոյնի եղանակի Ներկայ։ Գնել։
Անցեալ։ Եդեալ գոլ։
Ապառնի։ Գնելոց գոլ։
Ընդառնելոյնի Ներկայ։ Գնօղ, դնողի։
Անցեալ։ Եդեալ։
Ապառնի։ Գնելոց։
Դերբայ։ Գնելոյ, ՚ի դնել, դնելով, ՚ի դնելն։

Արձանագրական ղաբիղ լծորդութեանն նոյնոյ բայի։

Ահմանական եղանակի Ներկայ։

Ես։	Դնիմ,	դնիս,	դնի։
Յոփ.	դնիմք,	դնիք,	դնին։

Անցեալ անկատար։

Ես։	Դնէի,	դնէիր,	դնէր։
Յոփ.	դնէաք,	դնէիք,	դնէին։

Անցեալ կատարեալ.

Ես։	Եդայ,	եդար,	եդաւ։
Յոփ.	եդաք, կ եղեալք եղաք,	եդայք,	եդան։

Անցեալ յարաժամայ։

Ես։	Դրեցեալէմ,	դրեցեալէս,	դրեցեալէ։
Յոփ.	դրեցեալքեմք,	դրեցեալքեք,	դրեցեալքեն։

Անցեալ կերպարարբ.

Ես։	Դրեցեալէի,	դրեցեալէիր,	դրեցեալէր։
Յոփ.	դրեցեալքեաք,	դրեցեալքեիք,	դրեցեալքեին։

Ան-

Ապառնի։

Ես։	Կդայց,	դնեցես,	դնեցի։
Դուք։	դնեցուք,	դնեցէք,	դնեցին։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Ես։	Կնիր, մի՛ դնիր,	կամ մի՛ դնեցես.	դնեցի՛, մի՛ դնեցի։
Դուք։	եդարուք, մի՛ դնէք,	կամ մի՛ դնեցէք.	դնեցէն, մի՛ դնեցին։

Ապառնի։

Ես։	Կնիջիր,	կամ դեցես,	մի՛ դնիցես. դեցի՛, մի՛ դնիցի՛
Դուք։	դնեցուք,	մի՛ դնիցեմք.	դնիջիք, կամ դեցէք, մի՛ դնեցէք. դեցին, մի՛ դնիցեն։

Լրացական եղանակի ներկայ և ապառնի։

Ես։	Երանի՛ թէ դնեցեմ,	դնիցես,	դնիցի։
Դուք։	երանի՛ թէ դնեցեմք,	դնիցէք,	դնիցեն։

Ապեցեալ անկատար։

Ես։	Երանի՛ թէ դնեցեայի,	դնեցեայիր,	դնեցեար։
Դուք։	երանի՛ թէ դնեցեայաք,	դնեցեայիք,	դնեցեայէն։

Ապեցեալ կատարեալ, և յարակատար։

Ես։	Երանի՛ թէ դրեցեալեցեմ,	դրեցեալեցես,	դրեցեալեցի։
Դուք։	երանի՛ թէ դրեցեալեցեմք,	դրեցեալեցէք,	դրեցեալեցէն։

Ապեցեալ գերադոյզ։

Ես։	Երանի՛ թէ դրեցեալեցեայի,	դրեցեալեցեայիր,	դրեցեալեցեայր։
Դուք։	երանի՛ թէ դրեցեալեցեայաք,	դրեցեալեցեայիք,	դրեցեալեցեայէն։

Ծանեալ ընդանին՝ ի երեք, Սորակեցականն նոյն է ընդ Ներկային բաց՝ ի յապառնայն։

Ապառնի սորակեցականն։

Ես։	Եթէ դրեցեալ եղէց,	դրեցեալ եղիցես,	դրեցեալ եղիցի։
Դուք։	եթէ դրեցեալք եղիցուք,	դրեցեալք եղիցէք,	դրեցեալք եղիցեն։

Ապերեւոյթ եղանակի ներկայ՝ Կնիլ։

Ապեցեալ՝ Դրեցեալ գալ։

ՀԱՊԱՌԱՆՔ։ Վտնելի գոլ։
ԱՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ՆԵՐԿԱ։ Վերեցեալ լինօղ.
ՀԱՆԵԱԼ։ Վրեցեալ։
ՀԱՊԱՌԱՆ։ Վտնելի։
ՎՆԴԻՍԱ։ Վտնիլց, Լ դտնիլ, դտնիլով, Լ դտնիլն։

Հետևեալ լծորդութիւք Ներկայ ակտական արտուղեաց բայից։

Լծորդութիւն բային Ընդունիմ ընդունէիր և արտուղոյ, Յառնեմ։

Սահմանական եղանակի ներկայ։

Ես։	Յառնեմ,	յառնես,	յառնէ։
Դուք։	յառնեմք,	յառնէք,	յառնեն։

Հանեալ անկատար։

Ես։	Յառնէի,	յառնէիր,	յառնէր։
Դուք։	յառնէաք,	յառնէիք,	յառնէին։

Հանեալ կատարեալ։

Ես։	Յարեայ,	յարեար,	յարեաւ։
Դուք։	յարեաք,	յարեայք,	յարեան։

Հանեալ յառաջադար։

Ես։	Յարուցեալեմ,	յարուցեալես,	յարուցեալէ։
Դուք։	յարուցեալեմք,	յարուցեալէք,	յարուցեալեն։

Հանեալ գերադար.

Ես։	Յարուցեալէի,	յարուցեալէիր,	յարուցեալէր։
Դուք։	յարուցեալէաք,	յարուցեալէիք,	յարուցեալէին։

Հապառնի։

Ես։	Յարեայց,	յարիցես,	յարիցէ։
Դուք։	յարիցուք,	յարիցէք,	յարիցեն։

Հրամայական եղանակի ներկայ.

Ես։ Արի, մի յառներ, կամ մի յառնիցես. յառնիցիմ, մի յառնիցիմ։
Դուք։ արիք, մի յառնէք, կամ մի յառնիցիցէք. յառնիցին։ մի յառնիցեն։

Հ-

Հպատակ։

Ես՝ Յարիցիր, կամ յարիցես, մի յառնիցես. յարիցի՛, մի՛ յառնիցի՛։
Յդ՝ յարիցուք, մի՛ յառնիցեմք, յարիցիք, կամ յարիցի՛ք, մի՛ յառնիցիցք. յարիցեն, մի՛ յառնիցեն։

Պղյսոյն եղանակի ներքոյ, և սպառն։

Ես՝ Երանի՛ թե յառնիցեմ՛, յառնիցես, յառնիցի՛։
Յդ՝ երանի՛ թե յառնիցեմք, յառնիցիք, յառնիցեն։

Հնոյեալ անկատար։

Ես՝ Էր՛ յառնիցի՛ր, յառնիցիրիր, յառնիցէր։
Յդ՝ էր՛ յառնիցիրաք, յառնիցիրիք, յառնիցիրէին։

Հնոյեալ յապառնի, և յորակապար։

Ես՝ Երանի՛ թե յարուցեալցեմ՛, յարուցեալցես, յարուցեալցի՛։
Յդ՝ երանի՛ թե յարուցեալքիցեմք, յարուցեալքիցիք, յարուցեալքիցեն։

Հնոյեալ ժերակապար։

Ես՝ Երանի՛ թե յարուցեալցի՛ր, յարուցեալցիցիր, յարուցեալցիցէ։
Յդ՝ երանի՛ թե յարուցեալքիցիցաք, յարուցեալքիցիցիք, յարուցեալքիցիցեն։

Վոխելովնդեքսին՝ ի երե, վորովհետև նոյն է ընդ Պղյսոյնն բայ՝ ի սպառնասն։

Հպատակ սորակցականն։

Ես՝ Եթե յարուցեալ եղէց, յարուցեալ եղիցիս, յարուցեալ եղիցի։
Յդ՝ եթե յարուցեալք եղիցուք, յարուցեալք եղիցիք, յարուցեալք եղիցին։

Հնոյեալ եղանակի ներքոյ՝ Յառնել։
Հնոյեալ՝ Յարուցեալ գոլ։
Հպատակ՝ Յառնելոց գոլ։
Պղյսոյնի ներքոյ՝ Յառնօզ։
Հնոյեալ՝ Յարուցեալ։
Հպատակ՝ Յառնելոց։
Ներբայ՝ Յառնել, ի յառնել, յառնելով, ի յառնելն։

Ա Ծորդոսիի բայն Ձեղտաչանի ներփորձմէրպէ և արտաշատ՝ Վամ։

Ահմանաչանի եղանակի ներքին։

Ուղ։	Ա՛մ,	գաս,	գայ։
Յոփ։	գամբ,	գայք,	գան։

Ընդհատ անկատար։

Ուղ։	Գայի,	գայիր,	գայը։
Յոփ։	գայաք,	գայիք,	գային։

Ընդհատ կատարեալ։

Ուղ։	Եկի,	եկիր,	եկն։
Յոփ։	եկաք,	եկիք,	եկին։

Ընդհատ յարակատար։

Ուղ։	Եկեալեմ,	եկեալես,	եկեալէ։
Յոփ։	եկեալքեմք,	եկեալքէք,	եկեալքեն։

Ընդհատ գերակատար։

Ուղ։	Եկեալէի,	եկեալէիր,	եկեալէր։
Յոփ։	եկեալքեաք,	եկեալքէիք,	եկեալքէին։

Ապառնի։

Ուղ։	Եկիմ,	եկիսցես,	եկիսցէ։
Յոփ։	եկիսցուք,	եկիսցէք,	եկիսցեն։

Հրամայական եղանակի ներքին։

Ուղ։ Ե՛կ, մի գար, կամ մի գայցես. գայցէ, մի գայցէ։
Յոփ։ եկա՛յք, կամ եկէ՛ք, մի գայք, կամ մի գայցէք. գայցեն, մի գայցեն։

Ապառնի։

Ուղ։ Եկեալքի՛ր, կամ եկիսցես, մի գայցես. եկիսցէ, մի գայցէ։
Յոփ։ եկիսցո՛ւք, մի գայցեմք. եկեալքի՛ք, կամ եկիսցէ՛ք. մի գայցէք. եկիսցեն, մի գայցեն։

Ըղձական եղանակի ներքին, և ապառնի։

Ուղ։	Երանի՛ թէ գայցեմ,	գայցես,	գայցէ։
Յոփ։	երանի՛ թէ գայցեմք,	գայցէք,	գայցեն։

Ան-

Հնոցեալ անխոտոր։

Ուղ։	Արանի՞թէ գայցեմ,	գայցեմիր,	գայցեմք։
Յոփ։	Երանի՞թէ գայցեաք,	գայցենիք,	գայցենին։

Հնոցեալ խոտորեալ, և յոտնակոտոր։

Ուղ։	Արանի՞թէ եկեալցեմ,	եկեալցես,	եկեալցէ։
Յոփ։	Երանի՞թէ եկեալցուք,	եկեալցիք,	եկեալցեն։

Հնոցեալ գերակոտոր։

Ուղ։	Արանի՞թէ եկեալցեալ,	եկեալցիր,	եկեալցեալ։
Յոփ։	Երանի՞թէ եկեալցեալք,	եկեալցիք,	եկեալցեալք։

Խոտոր ձգեալանն հետեւի ըղձականին՝ բայ ի յոտնակոտոր։

Հպատի սոտոր ձգեալանին։

Ուղ։	Եթէ եկեալ եղէց,	եկեալ եղիցես,	եկեալ եղիցէ։
Յոփ։	Եթէ եկեալք եղիցուք,	եկեալք եղիցիք,	եկեալք եղիցեն։

Հնդերձառին եղանակի ներքոյ։ Վաղ։
Հնոցեալ՝ Եկեալ գոլ։
Հպատի։ Վաղուց գոլ։
Ընդոծնեալոյն ներքոյ։ Եկօղ։
Հնոցեալ՝ Եկեալ։
Հպատի։ Վաղուց։
Դերբայք։ Վաղուց, ի գալ, գալով, ի գալն։

Ի ծնէ բայն Ծնեցուածանի ընդհնչեցեալի և սղոտացոյ՝ Երթալ։

Անհոնոտանի եղանակի ներքոյ։

Ուղ։	Երթալ,	երթաս,	երթայ։
Յոփ։	Երթամք,	երթայք,	երթան։

Հնոցեալ անխոտոր։

Ուղ։	Երթայի,	երթայիր,	երթայր։
Յոփ։	Երթայաք,	երթայիք,	երթային։

Հնոցեալ խոտորեալ։

Ուղ։	Ծոգայ,	ծոգար,	ծոգաւ։
Յոփ։	ծոգաք,	ծոգայք,	ծոգան։

Հինեալ յարաէպատար։

Ես։	Երթեալեմ,	երթեալես,	երթեալէ։
Յոփ։	երթեալքեմք,	երթեալքէք,	երթեալքեն։

Հինեալ պերաէպատար։

Ես։	Երթեալէի,	երթեալէիր,	երթեալէր։
Յոփ։	երթեալքեաք,	երթեալքեիք,	երթեալքէին։

Հնպառնի։

Ես։	Երթայց,	երթիցես,	երթիցէ։
Յոփ։	երթիցուք,	երթիցէք,	երթիցեն։

Հրամայական եղանակի ներքոյ։

Ես։ Երթ, մի երթար, կամ մի երթայցես. երթայցէ, մի երթայցէ։

Յոփ։ երթայք, մի երթայք, կամ մի երթայցէք. երթայցեն, մի երթայցեն։

Հպառնի։

Ես։ Երթիցիմ, կամ երթիցես, մի երթայցես. երթիցի, մի երթայցէ։

Յոփ։ երթիցուք, մի երթայցեմք. երթիցիմք, կամ երթիցիք, մի երթայցէք. երթիցեն, մի երթայցեն։

Ըղձական եղանակի ներքոյ և ապառնի։

Ես։	Երանի՛ թէ երթայցեմ,	երթայցես,	երթայցէ։
Յոփ։	երանի՛ թէ երթայցեմք,	երթայցէք,	երթայցեն։

Հինեալ անկատար։

Ես։	Երանի՛ թէ երթայցէի,	երթայցէիր,	երթայցէր։
Յոփ։	երանի՛ թէ երթայցեաք,	երթայցէիք,	երթայցէին։

Հինեալ խափարեալ և յարաէպատար։

Ես։	Երանի՛ թէ երթեալիցեմ, երթեալիցիմ։	երթեալիցես,	
Յոփ։	երանի՛ թէ երթեալքիցեմք,	երթեալքիցիք,	
	երթեալքիցեն։		

Հինեալ պերաէպատար։

Ես։	Երանի՛ թէ երթեալիցէի, երթեալիցիր։	երթեալիցէր,	
Յոփ։	երանի՛ թէ երթեալքիցեաք,	երթեալքիցէիք,	
	երթեալքիցէին։		

Սո-

Աորիստական հեռաւոր կրկնականին՝ բաց ի յապառնային։

Հպատակ սորակցականին.

Նշ. Եթէ երթեալ եղէց, երթեալ եղիցիս.
երթեալ եղիցի։
Յոգ. եթէ երթեալք եղիցուք, երթեալք եղիցիք,
երթեալք եղիցին։

Հինգերորդի եղանակի ներկայ. Երթալ։
Հինգեակ. Երթեալ գոլ։
Հպատակ. Երթալոց գոլ։
Անցեալ անորոշի ներկայ. Երթիւղ։
Հինգեակ. Երթեալ։
Հպատակ. Երթալոց։
Դերբայ. Երթալոյ, Ի երթալ, երթալով, երթալեն։

Յաղագս լծորդութեանց Նայից Պախասաէրից։

Գլուխ Երկրորդասանեարդ։

Ասղայ բայս գոլով պահասաէր, լցուցանէ զպահասութիւն իւր ի ներգործակերպ էիզբայանէ բային Արեղանէմ, որ ի բայ առնուլ պահասաւոր առ նախկին հերայն առաջնոյ լծորդութեան։

Ահմանականի եղանակի ներկայ.

Նշ. Արեղանէմ, մեղանէս, մեղանէ։
Յոգ. մեղանէմք, մեղանէք, մեղանէն։

Հինգեակ անկատար։

Նշ. Արեղանէի, մեղանէիր, մեղանէր։
Յոգ. մեղանէաք, մեղանէիք, մեղանէին։

Հինգեակ կատարեալ։

Նշ. Արեղայ, մեղար, մեղաւ։
Յոգ. մեղաք, մեղայք, մեղան։

Հին-

Ներկայ յարաձայն.

Ես	Մեղուցեալեմ,	Մեղուցեալես,	Մեղուցեալէ,
Յոգ	Մեղուցեալեմք,	Մեղուցեալէք,	Մեղուցեալեն.

Ներկայ չերաձայն.

Ես	Մեղուցեալիմ,	Մեղուցեալիր,	Մեղուցեալը.
Յոգ	Մեղուցեալիմք,	Մեղուցեալիք,	Մեղուցեալիւն.

Հրամայական.

Ես	Մեղայց,	Մեղանչեացես,	Մեղանչեացէ,
Յոգ	Մեղայցուք,	Մեղանչեացէք,	Մեղանչեացեն.

Հրամայական եղանակի ներքոյ.

Ես	Մեղի՛ր,	մի՛ մեղանչեր,	կամ մի՛ մեղուցես. Մեղի՛ր, մի՛ մեղիցէ.
Յոգ	Մեղարո՛ւք,	մի՛ մեղանչէք,	կամ մի՛ մեղուցէք. Մեղի՛ցեն, մի՛ մեղուցեն.

Հրամայական.

Ես	Մեղջի՛ր,	կամ մեղանչեացես,	մի՛ մեղուցես. Մեղանչեացէ, մի՛ մեղուցէ.
Յոգ	Մեղուցո՛ւք,	մի՛ մեղուցեմք.	Մեղջի՛ք, կ՚ մեղանչեացէք մի՛ մեղուցէք. Մեղանչեացեն, մի՛ մեղուցեն.

Ըղձական եղանակի ներքոյ, և հրամայական.

Ես	Երանի՛ թէ մեղուցեմ,	մեղուցես,	մեղուցէ.
Յոգ	Երանի՛ թէ մեղուցեմք,	մեղուցէք,	մեղուցեն.

Հրամայական անկատար.

Ես	Երանի՛ թէ մեղուցեի,	մեղուցեիր,	մեղուցեր.
Յոգ	Երանի՛ թէ մեղուցեաք,	մեղուցեիք,	մեղուցէին.

Հրամայական ներապէս, և յարաձայն.

Ես	Երանի՛ թէ մեղուցեալեցեմ,	մեղուցեալեցես, մեղուցեալեցէ.	
Յոգ	Երանի՛ թէ մեղուցեալեցեալեցուք,	մեղուցեալեցեալեցէք, մեղուցեալեցեալեցեն.	

Հրամայական չերաձայն.

Ես	Երանի՛ թէ մեղուցեալեցեալեցի,	մեղուցեալեցեալեցիր, մեղուցեալեցեալեցէր.	
Յոգ	Երանի՛ թէ մեղուցեալեցեալեցեալեցաք,	մեղուցեալեցեալեցեալեցիք, մեղուցեալեցեալեցեալեցէին.	

Աորիստական հետեւ ըղեակացն՝ բաց ի չորեստասանից։

Ապառնի սորակցականն։

Նշ. Լթէ մեղուցեալ եղեցի, մեղուցեալ եղիցիս, մեղուցեալ եղիցի։
Յոգ. եթէ մեղուցեալք եղիցուք, մեղուցեալք եղիցիք, մեղուցեալք եղիցին։

Ապերեւոյթն եղանակի ներքոյ՝ Ընդունել։
Անցեալ՝ Ընդուցեալ գոլ։
Ապառնի՝ Ընդունելոց գոլ։
Պարտաւորելոյն ներքոյ՝ Ընդանալ, մեղանալոյ։
Անցեալ՝ Ընդուցեալ։
Ապառնի՝ Ընդանելոց։
Դերբայ՝ Ընդանելոյ, ի մեղանել, մեղանելով, ի մեղանելն։

Ամէն բայ ներգործական՝ գոլով պակասաւոր՝ լցուցանէ զպակասութիւնն իւր ի ներգործականէ բայիցն։
Լեմ. սրբգն։

Ներգործականաց։

Ահմանականի եղանակի ներքոյ։

Նշ.	Ես եմ,	Դուք էք,	Նոքա են։
Յոգ.	Ես իմ,	Դուք իք,	Նոքա ին։

Անցեալ Կատարեալ։

Նշ.	Ես էի,	Դուք էիք,	Նոքա էին։
Յոգ.	Ես էի,	Դուք էիք,	Նոքա էին։

Անցեալ Սաստկական։

Նշ.	Ես եմայ,	Դուք էաք,	Նոքա էին։
Յոգ.	Ես էայ,	Դուք էաք,	Նոքա էին։

Անցեալ Յարակատար։

Նշ.	Ես եղեալեմ,	Դուք եղեալէք,	Նոքա եղեալեն։
Յոգ.	Ես եղեալեմ,	Դուք եղեալէք,	Նոքա եղեալեն։

Ան-

Ապագա Դերբայաձև։

Ես։	Ունենալիս,	Լսենալիր,	Լսենալեր։
Յոփ։	Լսենալքեաք,	Լսենալքեիք,	Լսենալքեին։

Ապառնի։

Ես։	Սնայց,	Լսեսցես,	Լսեսցէ։
Յոփ։	Լսեսցուք,	Լսեսցէք,	Լսեսցեն։

Հրամայական եղանակի ներկայ.

Ես։	Ուր, մի լսեր, կամ մի լսիցես. Լսիցուք, մի լսիցէք։
Յոփ։	Լսեարուք, մի լսէք, կ՚ մի լսիցեն. Լսիցեն, մի լսիցեն։

Ապառնի։

Ես։	Լսիցիր, կ՚ լսեսցես. մի լսիցես. Լսեսցուք, մի լսիցեք։
Յոփ։	Լսիցուք, մի լսիցեմք, Լսիցիք, կամ լսեսցէք, մի լսիցեք. Լսեսցեն, մի լսիցեն։

Ըղձական եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ես։	Երանի՛ թէ լսիցեմ,	Լսիցես,	Լսիցէ։
Յոփ։	Երանի՛ թէ լսիցեմք,	Լսիցէք,	Լսիցեն։

Անցեալ անկատար։

Ես։	Երանի՛ թէ լսիցէի,	Լսիցէիր,	Լսիցէր։
Յոփ։	Երանի՛ թէ լսիցեաք,	Լսիցէիք,	Լսիցէին։

Անցեալ կատարեալ և յարակատար։

Ես։	Երանի՛ թէ լսեալ իցեմ,	Լսեալ իցես,	Լսեալ իցէ։
Յոփ։	Երանի թէ լսեալք իցեմք,	Լսեալք իցէք,	Լսեալք իցեն։

Անցեալ գերակատար

Ես։	Երանի՛ թէ լսեալ իցէի,	Լսեալ իցէիր,	Լսեալ իցէր։
Յոփ։	Երանի թէ լսեալք իցէիք,	Լսեալք իցէիք,	Լսեալք իցէին։

Պարզական ենթական հետևեալ ըղձականն։

Անեղբևռուի եղանակի ներկայ։	Լսել։
Անցեալ։	Լսեալ գոլ։
Ապառնի։	Լսելոց գոլ։
Ընդունելուի ներկայ։	Լսող։
Անցեալ։	Լսեալ։
Ապառնի։	Լսելոց։
Դերբայ։	Լսել, Լ՚ լսել, լսելով, Լ՚ լսելն։

Այս

Այրաճօրեան ղամէղ լծորդուելէ ետոյ բայի։

Սահմանեալի եղանակի ներկայ։

Ես	սիմ,	լսիս,	լսի։
Դուք	լսիմք,	լսիք,	լսին։

Ընդհատեալ անկատար։

Ես	սէէլ,	լսէէիր,	լսիւր։
Դուք	լսէէաք,	լսէէիք,	լսէէին։

Ընդհատեալ հոգնակատար։

Ես	սէցայ,	լսէցար,	լսէցաւ։
Դուք	լսէցաք,	լսէցայք,	լսէցան։

Ընդհատեալ յարակատար։

Ես	սէցէալեմ,	լսէցէալես,	լսէցէալէ։
Դուք	լսէցէալքեմք,	լսէցէալքէք,	լսէցէալքեն։

Ընդհատեալ գերակատար։

Ես	սէցէալէի,	լսէցէալէիր,	լսէցէալէր։
Դուք	լսէցէալքէաք,	լսէցէալքէիք,	լսէցէալքէին։

Ապառնի։

Ես	սէցայց,	լսէսցիս,	լսէսցի։
Դուք	լսիցուք,	լսէսցիք,	լսէսցին։

Հրամայականի եղանակի ներկայ։

Ես | սիր, մի՛ լսիր, կամ մի՛ լսիցիս. լսիցի՛, մի՛ լսիցի։
Դուք | լսեցարուք, մի՛ լսիք, կամ մի՛ լսիցիք. լսիցի՛ն, մի՛ լսիցին։

Ապառնի։

Ես | սիջիր, կամ լսէսցիս, մի՛ լսիցիս, լսէսցի՛, մի՛ լսիցի։
Դուք | լսիցուք, մի՛ լսիցիմք, լսիջիք, կ լսէսցիք, մի՛ լսիցիք.
լսէսցին, մի՛ լսիցին։

Ըղձականի եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ես	Երանի՛թէ լսիցիմ,	լսիցիս,	լսիցի։
Դուք	Երանի՛թէ լսիցիմք,	լսիցիք,	լսիցին։

Ընդհատեալ անկատար։

Ես	Երանի՛թէ լսիցէէի,	լսիցէէիր,	լսիցիւր։
Դուք	Երանի՛թէ լսիցէէաք,	լսիցէէիք,	լսիցէէին։

Ընդ-

Հնգեալ խոսքեալ՝ ի յարձակական։

Ես.	Երանի՛ թէ լսեցեալ էիր	լսեցեալ էիցես,
	լսեցեալ էիցէ։	
Յոփ.	Երանի՛ թէ լսեցեալ էիցեմք,	լսեցեալ էիցեք,
	լսեցեալ էիցեն։	

Հնգեալ գերբաժանական։

Ես.	Երանի՛ թէ լսեցեալ էիցեի,	լսեցեալ էիցեիր,
	լսեցեալ էիցէր։	
Յոփ.	Երանի՛ թէ լսեցեալ էիցեաք,	լսեցեալ էիցէիք,
	լսեցեալ էիցէին։	

Յորժամ հետեւի ըղեմնէն՝ բայ ի յապառնայն։

Ապառնի ժորժամական։

Ես.	Թէ՛ լսեցեալ եղէց,	լսեցեալ եղիցիս,
	լսեցեալ եղիցի։	
Յոփ.	Եթէ՛ լսեցեալք եղիցուք,	լսեցեալք եղիցիք,
	լսեցեալք եղիցին։	

Հնէրհոռնի եղանակի ներքոյ։	՚սիլ։
Հնգեալ։	՚սեցեալ գոլ։
Հապառնի։	՚սելի գոլ։
Ինդոնելոնի ներքոյ։	՚սեցեալ լինել։
Հնգեալ։	՚սեցեալ։
Հապառնի։	՚սելի։
Պնէբայ։	՚սիլ, ՚ի լսիլ, լսիլով, ՚ի լսիլն։

Որպէս բայս ներգործական՝ գոլով պակասաւորք՝ լցուցանէ զպակասութիւնն իւր՝ ի ներգործականէ բայէն՝ որ կոչի։

Ներգործական։

Յոհմանական եղանակի ներքոյ։

Ես.	՚Ասիկեմ,	ասիկես,	ասիկէ,
Յոփ.	՚Ասիկեմք,	ասիկէք,	ասիկեն։

Հնգեալ անկատար։

Ես.	՚Ասիկէի,	ասիկէիր,	ասիկէր,
			Յոփ.

Յոփ.	ըմպէաք,	ըմպէիք,	ըմպէին։

Ներգործական կատարեալ։

Ես.	Ա՛րբի,	արբեր,	էարբ։
Յոփ.	արբաք,	արբէք,	արբէին։

Ներգործական յարակատար։

Ես.	Ա՛րբեալեմ,	արբեալես,	արբեալէ։
Յոփ.	արբեալեմք,	արբեալէք,	արբեալքէն։

Ներգործական ապրծադեմ։

Ես.	Ա՛րբեալելի,	արբեալելիր,	արբեալէր։
Յոփ.	արբեալեաք,	արբեալէիք,	արբեալէին։

Հրամայական։

Ես.	Ա՛րբէ,	արբցես,	արբցէ։
Յոփ.	արբցուք,	արբցէք,	արբցեն։

Ըղձական եղանակի ներկայ։

Ես. Ա՛րբ, մի՛ ըմպէը, կամ մի՛ ըմպիցես. ըմպիցի՛, մի՛ ըմպիցէ։

Յոփ. արբէք, մի՛ ըմպէք, կամ մի՛ ըմպիցէք. ըմպիցին, մի՛ ըմպիցեն։

Հրամայական։

Ես. Ա՛րբջի՛ր, կամ արբցես, մի՛ ըմպիցես. արբցի՛, մի՛ ըմպիցէ։

Յոփ. արբցո՛ւք, մի՛ ըմպիցեմք. արբջի՛ք, կամ արբցէ՛ք, մի՛ ըմպիցէք. արբցեն, մի՛ ըմպիցեն։

Ընդունակի եղանակի ներկայ, և հրամայական։

Ես.	Երանի՛ թէ ըմպիցեմ,	ըմպիցես,	ըմպիցէ։
Յոփ.	Երանի՛ թէ ըմպիցեմք,	ըմպիցէք,	ըմպիցեն։

Ներգործական անձնապատ։

Ես.	Երանի՛ թէ ըմպիցելի,	ըմպիցելիր,	ըմպիցելր
Յոփ.	Երանի՛ թէ ըմպիցեաք,	ըմպիցէիք,	ըմպիցէին։

Ներգործական կատարեալ, և յարակատար։

Ես.	Երանի՛ թէ արբեալիցեմ,	արբեալիցես,	արբեալիցէ։
Յոփ.	եր՛ արբեալիցեմք,	արբեալէիցէք,	արբեալքիցեն։

Ներգործական գերադիտար։

Ես.	Եր՛ արբեալիցելի,	արբեալիցելիր,	արբեալիցէր։
Յոփ.	եր՛ արբեալքիցեաք,	արբեալէիցէիք,	արբեալքիցեն։

Այորինչեանն հեղինակի ըղձախնդիր։

Հայերեսունի եղանակի ներքոյ։ Լմնկել։
Հայցեալ՝ Լրբեալգոլ։
Հարատեւ՝ Լմնկելոց գոլ։
Ինքնանեղծութեան ներքոյ՝ Լմնգոլ։
Հայցեալ՝ Լրբեալ։
Հարատեւ՝ Լմնկելոց։
Դերբայք՝ Լմնկեալ, Ի լմնկել, լմնկելով, Ի լմնկելն։

Լրաճոռնչեանպէս։

Այսմանեանի եղանակի ներքոյ։

Ոչ՝	Արբիմ,	արբիս,	արբի։
Այո՝	Արբիմք,	արբիք,	արբին։

Հայցեալ անկատար։

Ոչ՝	Լրբեի,	արբեիր,	արբիւր։
Այո՝	արբեիաք,	արբեիք,	արբեին։

Հայցեալ կատարեալ։

Ոչ՝	Լրբայ,	արբար,	արբաւ։
Այո՝	արբաք,	արբայք,	արբան։

Հայցեալ յաճախական։

Ոչ՝	Լմնկեցեալեմ,	լմնկեցեալես,	լմնկեցեալէ։
Այո՝	լմնկեցեալեմք,	լմնկեցեալէք,	լմնկեցեալեն։

Հայցեալ գերակատար։

Ոչ՝	Լմնկեցեալէի,	լմնկեցեալէիր,	լմնկեցեալէր։
Այո՝	լմնկեցեալէաք,	լմնկեցեալէիք,	լմնկեցեալէին։

Հարատեւ։

Ոչ՝	Լրբայց,	արբցիս,	արբցի։
Այո՝	լմնկցուք,	արբցիք,	արբցին։

Հրամայեանի եղանակի ներքոյ.

Ոչ՝ Լրբիր, մի՛ արբիր, Ղ մի՛ արբիցիս. արբիցի՛, մի՛ արբիցեր
Այո՝ արբերուք, մի՛ արբիք, կամ մի՛ արբիցիք. արբիցին, մի՛ արբիցեն։

Հարատեւ։

Ոչ՝ Լրբիցիր, Ղ արբցիս. մի՛ արբիցիս. արբցի՛, մի՛ արբիցի։
Այո՝ արբիցուք, մի՛ արբիցիմք. արբիցիք, կամ արբցիք, մի՛ արբիցիք. արբցին, մի՛ արբիցին։

Ը-

Ի գլխոյ եղանակի ներկայ, և ապառնի.

Ես.	Երանի՛ թէ արբեցիմ,	արբեցիս,	արբեցի.
Յոգ.	Երանի՛ թէ արբեցիմք,	արբեցէք,	արբեցին.

Հնոյեալ անկատար.

Ես.	Երանի՛ թէ արբեցեալ,	արբեցեալ իր,	արբեցեալ իր.
Յոգ.	Երանի՛ թէ արբեցեալք,	արբեցեալ իրք,	արբեցեալ իրն.

Հնոյեալ կատարեալ, և յաբակատար.

Ես.	Էր՛	ըմպեցեալ իցեմ,	ըմպեցեալ իցես, ըմպեցեալ իցէ.
Յոգ.	Էր՛	ըմպեցեալք իցեմք,	ըմպեցեալք իցէք, ըմպեցեալք իցեն.

Հնոյեալ գերակատար.

Ես.	Էր՛	ըմպեցեալ իցեալ,	ըմպեցեալ իցեալ իր, ըմպեցեալ իցեալ իր.
Յոգ.	Էր՛	ըմպեցեալք իցեալք,	ըմպեցեալք իցեալ իրք, ըմպեցեալք իցեալ իրն.

Պարագայական հետեւ ի գործածին՝ ի յապառնայն.

Հապառնի սոքաւգականին.

Ես.	Եթէ	ըմպեցեալ եղէց,	ըմպեցեալ եղիցես, ըմպեցեալ եղիցի.
Յոգ.	Եթէ	ըմպեցեալք եղիցուք,	ըմպեցեալք եղիցիք, ըմպեցեալք եղիցին.

Հնէրեւոյն եղանակի ներկայ. Ըմբիլ.
Հնոյեալ. Ըմպեցեալ գոլ.
Հապառնի. Ըմպելի գոլ.
Պարագայական ներկայ. Ըմպեցեալ լինել.
Հնոյեալ. Ըմպեցեալ.
Հապառնի. Ըմպելի, ըմպելոյ.
Դերբայ. Ըմբիլ, ի յարբիլ, արբիլով, ի յարբիլն.

Այս աստ գիտելի է, զի ի սմին՝ ըղձականի ներկայն, և որք հետեւին նմին կարեն վարիլ նաև այսպէս. ըմպեմ, ըմպեցես, և այլն, առ ի զգուշանալ, զի մի զսրբենաշնչանակիցն թէ՝ պէտ արբենամ քայլ ըղձականն՝ արբենայցեմ լինի.

***

Սահմանական եղանակի ներկայ։

Ես։	Եղանիմ,	եղանիս,	եղանի։
Յոփ։	Եղանիմք,	եղանիք,	եղանին։

Ընդհատական անկատար։

Ես։	Եղանէի,	եղանէիր,	եղաներ, կ՚եղանիւր։
Յոփ։	Եղանէաք,	եղանէիք,	եղանէին։

Ընդհատական կատարեալ։

Ես։	Եղէ,	եղեր,	եղև։
Յոփ։	Եղաք,	եղայք, կամ եղէք,	եղեն։

Ընդհատական ապառնի։

Ես։	Եղեալեմ,	եղեալես,	եղեալէ։
Յոփ։	Եղեալքեմք,	եղեալքէք,	եղեալքեն։

Ընդհատական գերակատար։

Ես։	Եղեալեի,	եղեալէիր,	եղեալէր։
Յոփ։	Եղեալքէաք,	եղեալքէիք,	եղեալքէին։

Հրամայական։

Ես։	Եղէց,	եղիցես,	եղիցէ։
Յոփ։	Եղիցուք,	եղիցէք,	եղիցեն։

Հրամայական ներկայ եղանակի ներքինի։

Ես։ Եղանիր, մի եղանիր, կամ մի եղանիցես. եղանիցէ, մի եղանիցէ։
Յոփ։ եղերուք, մի եղանիք, կամ մի եղանիցիք. եղանիցեն, մի եղանիցեն։

Ապառնի։

Ես։	Եղիջիր, կամ եղիցիս, մի եղանիցիս.		եղիցէ, մի եղանիցէ։
Յոփ։	Եղիցուք, մի եղանիցիմք.	եղիջիք, կամ եղիցիք, մի եղանիցիք.	եղիցեն, մի եղանիցեն։

Լծորդական եղանակի ներքինի, և ապառնի։

Ես։	Երանի՛ թէ եղանիցիմ,	եղանիցիս,	եղանիցի։
Յոփ։	Երանի՛ թէ եղանիցիմք,	եղանիցիք,	եղանիցին։

Ընդհատական անկատար։

Ես։	Եր՛ եղանիցէի,	եղանիցէիր,	եղանիցէր, կ՚եղանիցիւր։
Յոփ։	Եր՛ եղանիցէաք,	եղանիցէիք,	եղանիցէին։

Ընդհատական կատարեալ, և յարատարար։

Ես։	Եր՛ եղեալցիմ,	եղեալցիս,	եղեալցի։
Յոփ։	Եր՛ եղեալքիցեմք,	եղեալքիցէք,	եղեալքիցեն։

Ընդ-

Ապագայ գերադրական։

Ես։	Երանի՛ թէ եղեալ լինիցէի,	եղեալ լինիցիք,	եղեալ լինիցին։
Յոփ։	Եր՛ եղեալ լինիցիմ,	եղեալ լինիցիք,	եղեալ լինիցին։

Պարագայական հետևեալ ըղձականին՝ բայ ի յապառնայն։

Ապառնի պարագայական։

Ես։	Եթէ եղեալ լինիմ,	եղեալ լինիմք,	եղեալ լինիցի։
Յոփ։	Եթէ եղեալ լինիցիմ,	եղեալք լինիցիք,	եղեալք լինիցին։

Ապերեւութի եղանակի ներբայ՝ Լինել։
Անցեալ՝ Լինեալ գոլ։
Ապառնի՝ Լինելոց գոլ, կամ եղանելն գոլ։
Ընդունելութի ներբայ՝ Լինելոց։
Անցեալ՝ Լինեալ։
Ապառնի՝ Լինելոց, կամ եղանելն։
Դերբայք՝ Լինելոյ, ի լինելոյ, եղանելով, ի լինելոյն։

Ահիմ բայս եական՝ գոլով պակասաւոր, լցուցանէ զպակասութիւն իւր ի բայէն՝ եղանիմ։ և ծորդիւ այսպէս։

Ներկայական եղանակի ներբայ։

Ես։	Ինիմ	Լինիս,	Լինի։
Յոփ։	Լինիմք,	Լինիք,	Լինին։

Անցեալ Անկատար։

Ես։	Ինէի,	Լինէիր,	Լինէր, Կ՚լինէաք։
Յոփ։	Լինէաք,	Լինէիք,	Լինէին։

Անցեալ Կատարեալ։

Ես։	Եղէ,	Եղեր,	Եղև։
Յոփ։	Եղաք,	Եղէք,	Եղեն։

Անցեալ յարակատար։

Ես։	Եալէմ,	Եալէս,	Եալէ։
Յոփ։	Եալեմք,	Եալէք,	Եալեն։

Անցեալ գերակատար։

Ես։	Եալէի,	Եալէիր,	Եալէր։
Յոփ։	Եալէաք,	Եալէիք,	Եալէին։

Ապ-

Հայոց։

Ոչ։	Լեիմ,	Լեիս	Լեի։
Յոգ։	Լեցուք, կամ Լեցումք,	Լեիք,	Լեին։

Հրամայական եղանակի ներկայ։

Ոչ։	Ըր, մի՛ լինիր, կամ մի՛ լինեցիս։	Լինիցի՛,	մի՛ լինիցի։
Յոգ։	Լերուք, մի՛ լինիք, կի՛ մի՛ լինիցիք։	Լինիցին,	մի՛ լինիցին։

Հպատակ։

Ոչ։	Լինիր, կամ լեցիս,	մի՛ լինիցիս։	Լեցի, մի՛ լինիցի։
Յոգ։	Լեցուք,	մի՛ լինիցիմք,	Լինիք, կամ Լեցիք, մի՛ լինիցիք։
		Լեցին,	մի՛ լինիցին։

Ներկայ եղանակի ներկայ, և ապառնի։

Ոչ։	Երանի՛ թէ լինիցիմ,	Լինիցիս,	Լինիցի։
Յոգ։	Երանի՛ թէ լինիցիմք,	Լինիցիք,	Լինիցին։

Հնոյեալ անկատար։

Ոչ։	Երանի՛ թէ լինէի,	Լինէիր,	Լինէր, կ՚լինէիւր։
Յոգ։	Երանի՛ թէ լինէաք,	Լինէիք,	Լինէին։

Հնոյեալ կատարեալ և յարակատար։

Ոչ։	Երանի՛ թէ լեալիցեմ	Լեալիցես,	Լեալիցէ։
Յոգ։	Երանի՛ թէ լեալիցեմք,	Լեալիցէք,	Լեալիցեն։

Հնոյեալ գերակատար։

Ոչ։	Երանի՛ թէ լեալ լինէի,	Լեալ լինէիր,	Լեալ լինէր։
Յոգ։	Երանի՛ թէ լեալ լինէաք,	Լեալ լինէիք,	Լեալ լինէին։

Ներկայական հետեւի ըղձականին՝ բայ ՚ի յապառնայն։

Հպատակ ապրակիցականին։

Ոչ։	Թէ լեալ եղէց։	Լեալ եղիցիս,	Լեալ եղիցի։
Յոգ։	Եթէ լեալք եղիցուք,	Լեալք եղիցիք,	Լեալք եղիցին։

Հնդեբառին եղանակի ներկայ։ | Լինել։
Հնոյեալ։ | Լեալ գոլ։
Հպատակ։ | Լինելոց գոլ, կամ լինելի գոլ։
Ներառնելոյն ներկայ։ | Լինօղ, լինօղի. և այլն։
Հնոյեալ։ | Լեալ։
Հպատակ։ | Լինելոց, կամ լինելի։
Ղ՚ներկայ։ | Լինելոյ, ՚ի լինել, լինելով, ՚ի լինելն։

Կամ

ԱՒՄ բայս էական՝ գոլով պակասաւոր՝ լծուցանէ զպա-
կասուն իւր յոմանս եղանակս ՚ի բայէն Լինիմ, և
յոմանս ՚ի բայէն Կամիմ. և ծորդէ այսպէս.

Սահմանական եղանակի ներկայ.

Ես.	Գոմ,	գաս,	գայ.
Յոփ.	գումք,	գաք,	գան.

Ապընդեալ անկատար.

Ես.	Գայի,	գայիր,	գայր.
Յոփ.	գայաք,	գայիք,	գային.

Ապընդեալ կատարեալ.

Ես.	Եղէ,	եղեր,	եղև.
Յոփ.	եղաք,	եղէք,	եղեն.

Ապընդեալ յառաջագոյ.

Ես.	Եղեալեմ,	եղեալես,	եղեալէ.
Յոփ.	եղեալքեմք,	եղեալքէք,	եղեալքեն.

Ապընդեալ գերադոյն.

Ես.	Եղեալէի,	եղեալէիր,	եղեալէր.
Յոփ.	եղեալքէաք,	եղեալքէիք,	եղեալքէին.

Ապառնի.

Ես.	Եղէց,	եղիցիս,	եղիցի.
Յոփ.	եղիցուք,	եղիցիք,	եղիցին.

Հրամայական եղանակի ներկայ.

Ես. Լեր, ՚ի լինիր, կամ ՚ի լինիցիս. լինիցի, ՚ի լինիցէ.
Յոփ. լերուք, ՚ի լինիք, կամ ՚ի լինիցիք. լինիցին, ՚ի լինիցին.

Ապառնի.

Ես. Լիցիր, կամ լինիցիս, ՚ի լինիցիս. լինիցի, ՚ի լինիցի.
Յոփ. լինիցուք, ՚ի լինիցիմք. լիցիք, կամ՝ լինիցիք, ՚ի լինիցիք,
լինիցին, ՚ի լինիցին.

Ըղձական եղանակի ներկայ, և ապառնի.

Ես.	Երանի՛ թէ գուցեմ,	գուցես,	գուցէ.
Յոփ.	երանի՛ թէ գուցեմք,	գուցէք,	գուցեն.

Ներկայ անկատար։

Ես՝	Կրանի՞մ	գուցեմ,	գուցեմք,
Դուք՝	Երանի՞մ	գուցեք,	գուցենք։

Ներկայ կատարեալ և յարակատար։

Ես՝	Կրանի՞մ	եղեալցեմ,	եղեալցուք,
Դուք՝	Եր՞	եղեալքիցեմք,	եղեալքիցուք,

Ներկայ Ապրակատար.

Ես՝	Կր՞	եղեալցեմ,	եղեալցեմք,
Դուք՝	Եր՞	եղեալքիցեմ,	եղեալքիցեմք։

Յամ սորակիցական եղանակին հետեւ ըղձականին.

Ներկայ՝ եղանակի ներքոյ՝ Գոլ։
Ներկայ՝ Կղեալ գոլ։
Կատարեալ՝ Գոլոց գոլ։
Ընդունելութեան ներքոյ՝ Գոյօղ։
Ներկայ՝ Կղեալ։
Կատարեալ՝ Գոլոց։
Վերջաւոյ՝ Գոլոց, ի գոլ, գոլով, ի գոլն։

Յաղագս Բայից Գնմալեցւոց, և լծորդութեանց նոցին։

Գլուխ Երեքտասաներորդ։

Իմացուրկ քայք են, որոց սուաջինն՝ և երկրորդ դէմքն պակասին. և այս կամ ըստ ինքեան, և կամ ըստ պատահմանն և ըստ սովորութեան։

Գիմացուրկք քայք ինքեանց՝ պատկանօղք սուս սուաջինն, լծորդութեան են սորին. Ձգել, ածել, անդրել, մրրել, ծղել, ջրել, ջերմ, ջրջ, փայլատակել, խրխոք, խայծակել, ալէծածք, վայելք, ծածկ. և այլն։
Այս սորին ամենեքեան են ներգործակերպք չէզոքականք, և միակերպաբար հետեւին սուաջնոյ կերպի սուաջնոյ լծորդութեան ըստ այսմ օրինակի.

Այն

Սահմանական եղանակի ներկայ. Ձիւնեմ.
Ընդեալ անկատար. Ձիւնէի.
Ընդեալ կատարեալ. Ձիւնեցայ.
Ընդեալ յարակատար. Ձիւնեցեալ եմ.
Ընդեալ գերակատար. Ձիւնեցեալ էր.
Ապառնի. Ձիւնեցայց.
Հրամայական եղանակի ներկայ. Ձիւնեայգ, մի՛ ձիւնեայգ.
Ապառնի. Ձիւնեացո՛, մի՛ ձիւնեցե՛ք.
Ըղձական եղանակի ներկայ՝ և ապառնի. Երանի՛ թէ ձիւնեայց.
Ընդեալ անկատար. Երանի՛ թէ ձիւնեայցէր.
Ընդեալ կատարեալ՝ և յարակատար. Երանի՛ թէ ձիւնեալ իցէ.
Ընդեալ գերակատար. Երանի՛ թէ ձիւնեալ իցէր.

Պարագայական հետեւ ըղձականին՝ բայ ՚ի չպապառնային.

Ապառնի սպասական. Երթէ ձիւնեալ եղիցի.
Ընդերաւորի եղանակի ներկայ. Ձիւնել.
Ընդեալ. Ձիւնեալ գոլ.
Ապառնի. Ձիւնելոց գոլ.
Ներգործական ներկայ. Ձիւնող.
Ընդեալ. Ձիւնեալ.
Ապառնի. Ձիւնելոց.
Դերբայ. Ձիւնելոյ, ՚ի ձիւնել, ձիւնելով, ՚ի ձիւնելն.

ՅՀ սոցանց, նաև հետեւեցելոց դիմաղրկից յոգնակիսքը ունի զսա.

Դիմաղրկիք են ինքեանց՝ պատկանիօղք առ երկրորդ լծորդսն են սոքին. | ոսանայ. մնանայ. առաջանայ. երեւոյանայ. փիլիքրանայ. խաւարանայ. և այլն: ՅՀ սոքին ամենեքեան են ընդմիջակերպք չէ ջրքսիանք, և հետևին երկրորդի կերպի երկրորդի լծորդութեան ըստ այսմ օրինակի.

Սահմանական եղանակի ներկայ. | ոսանայ.
Ընդեալ անկատար. | ոսանայր.
Ընդեալ կատարեալ. | ոսացայ.
Ընդեալ յարակատար. | ոսացեալ եմ.
Ընդեալ գերակատար. | ոսացեալ էր.
Ապառնի. | ոսացայց.
Հրամայական եղանակի ներկայ. | ոսանայգ, մի՛ ոսանայեք.

Հպատակեմ։ | ուսասցի՛, մի՛ լուսանայցկ։
Ի ղէմէն եղանէմ ներքոյ՝ և պատակեմ. | Երանի՛ թէ լուսանայցկ։
Հպնդել անդադար. | Երանի՛ թէ լուսանայցկը։
Հպնդել կատարեալ՝ և յարդադար. | Երանի՛ թէ լուսացեալիցկ։
Հպնդել գերադոյդար։ | Երանի՛ թէ լուսացեալիցկը։

Պորձդադանն հետեւ ըղէմէնէն՝ բայ ՚ի յապառնոյն։

Հպատակի սորձդադանին. | Թէ՛ լուսացեալ եղէցկ։
Հպնդերեսունի եղանէմ ներքոյ. | Լուսանալ։
Հպնդել։ | Լուսացեալ գոլ։
Հպատակի։ | Լուսանալոց գոլ։
Ի պարտնեջուխեան ներքոյ. | Լուսայօղ։
Հպնդել. | Լուսացեալ։
Հպատակի։ | Լուսանալոց։
Դէրբայ. | Լուսանալով, ՚ի լուսանալ, լուսանալով, ՚ի լուսանալն։

Բայց գիտելի է, զի երեք դիմազուրկք բայքս այսոքիկ. պեղայ, եաայ, որոպայ, ՚ի սահմանականի կատարելոջ ո՛չ է՝ զերին ՚ի պաա, այլ ՚ի պայ. որդոյն. պեղայ, եաայ, որոպայ։ Նո՛ւ զարձեալ՝ դիմազուրկ բայս այս՝ Հրոպայ, ՚ի սահմանակալ նի, և ՚ի հրամայականի այսուհետ ո՛չ եղերի ՚ի ասչ, այլ ՚ի ասչէ. որդոյն, որոպասչէ։

Դէարձեալ գիտելի է, զի երբեմն ըստ պատահմանն ումանք ՚ի վերոյասացելոց բայից կարեն քնաձիւք դիմաք վարիլ. զոր օրինակ. ծափեմ, ծափես, ծափէ. ցոլեմ, ցոլես, ցոլէ, որոպամ. և այլն։

Ոմանք դիմազուրկք ըստ պատահմանն և ըստ սովորութեան են այսոքիկ. վարի, ըռանի, պատռի, հանդիպի, պարկանի, երեւի, ասի. կարծի, թեւանի, պրի. և այլն։
Նո՛ւ գիտելի է, զի չորք յետինք բայքս են կրաւորականք, և այլքն ձայնակրականք, որք ըստ պատահմանն վարին երբեմն միայն երրորդիւ դիմաւ, և ասին դիմազուրկք. և հետևեալն առաջնոյ կերպիւ չորրորդի չծորդութեամբ ըստ այսմ օրինակի։

Սահմանական եղանակի ներկայ. Ես տուի.
Անցեալ անկատար. Ես տուէր, կամ Թուէր.
Անցեալ կատարեալ. Ես տուեցայ.
Անցեալ յարակատար. Ես տուեցեալ.
Անցեալ գերակատար. Ես տուեցեալէր.
Ապառնի. Ես տուեսցի.
Հրամայական եղանակի ներկայ. Տուիր մի Թուիր.
Ապառնի. Տուեսցի, մի Թուիցի.
Ըղձական եղանակի ներկայ՝ և ապառնի. Երանի՛ Թէ Թուիցի.
Անցեալ անկատար. Երանի՛ Թէ Թուիցէր, կամ Թուիցիւր.
Անցեալ կատարեալ՝ և յարակատար. Երանի՛ Թէ Թուեցեալիցէ.
Անցեալ գերակատար. Երանի՛ Թէ Թուեցեալիցեր.

Ստորակայական հետեւեալ ըղձականին՝ բաց ի յապառնայն.

Ապառնի ստորակայական. Երբ Թուեցեալ եղիցէ, կամ լիցի.
Անորոշաբար եղանակի ներկայ. Տուիլ.
Անցեալ. Թուեցեալ գոլ.
Ապառնի. Տուելոյ գոլ.
Ընդառնելական ներկայ. Տուօղ.
Անցեալ. Տուեցեալ.
Ապառնի. Տուելոյ.
Դերբայ. Տուելոյ, ի Թուիլ, Թուելով, ի Թուիլէն.

Բայց գիտելի է, զի երկու բայքս՝ ասէ, պետանի, բայառոցին յօրինակէս, և հետեւին յատկայ կրաւորականաց՝ ասեմ, և պետանեմ բայից.

Այլ ասա գիտելի է, զի ոմանք անուանք ընդ էականի բային յարեցեալք՝ վարին երրորդիւ գիմաւ. վասն որոյ և ընդդեմառուրկս համանաձուին. Այլ են այսոքիկ. Պարտ է, պարտ է, վնաս է, ձահ է, օգտաւոր է, պարկեշտ է, հարկ է, էոյն է, պիտոյ է, սովոր է, ըմբռն է, վայելուչ է, յարմար է, պատշան է, արժան է, նեխաւ է, ղեղձ է, բաւ է. և այլք.
Այլ ընդորդին ըստ ընդորդութեան էականի բային՝ ըստ այսմ օրինակի.

Սահմանական եղանակի ներկայ. Պարտ է.
Անցեալ անկատար. Պարտ էր.
Անցեալ կատարեալ. Պարտ եղեւ.

Ահեղեալ յարեխաւոյ. Աւարէն լեալէ.
Ահեղեալ գերեխաւոյ. Աւարէն լեալէր.
Ահպառնի. Աւարէն եղիցի.
Նրամայեաւնի եղանակի ներքոյ. Աւարէն լինիցի, մարթ ոմն լինիցի.
Ահպառնի. Աւարէն լիցի, մարթ ոմն լինիցի.
Ի ցնծաւնի եղանակի ներքոյ՝ և ապառնի. Երանի՛ թէ մարթ լինիցէ.
Ահեղեալ անխափան. Երանի՛ թէ մարթ էիցէր.
Ահեղեալ կատարեալ՝ և յարեխաւոյ. Երանի՛ թէ մարթ լեալիցէ.
Ահեղեալ գերեխաւոյ. Երանի՛ թէ մարթ լեալիցէր.

Աւարեխաւեանն հետեւի ըղնխանին՝ բայ ի յապառնւոյն.

Ահպառնի ստորակայականին. Երթէ մարթ լեալ եղիցի.
Ահընդհատուի եղանակի ներքոյ. Աւարէն գոլ.
Ահեղեալ. Աւարէն լեալ գոլ.
Ահպառնի. Աւարէն լինելոյ գոլ.
Ի ներառնելութիւն ներքոյ. Աւարէն լինօղ.
Ահեղեալ. Աւարէն եղեալ.
Ահպառնի. Աւարէն լինելոյ.
Դերբայ. Աւարէն գոլոյ, ի մարթ գոլ, մարթ գոլով, ի մարթ գոլն.

Այս այսպիսի բառերի ըղձորդութիւնք բայից.

ՀԱՅԱՓԱ ՎԱԽՏՐՈՒՔԵԱՆՑ։

Վասն Հորիզոնաւորդւոյ։

Վախտրուքեանց ամանք են հոլովաց կերպաց. զի մինչ ա առակին անուանցն կերպեն զհոլովս. և են այսոքիկ. Ե. յ. ա. ո. ց. Ն. Ն. ըն. զոր օրինակ. Ե տուեն, կամ Ե ատա. յանձն, կամ յանձին. ա տէր. յ մարդ. զհայ. Ն էրեսիս. Ն ամուժ, ըն բարւոջ. և այլն։

Ամանք են հոլովառուք, Ե՛ր զ որոց ամանք խնդրեն զհոլովել սեռական. որպիսիք են սոքքն։

Ե՛ղբայր	Նորա.
Վ՛անդակ	անդնդոց.
Ն՛ոճ	ոտից.
Ա՛ռաքել	երկրի.
Վ՛ՌՉ	տան.
Ե՛ՌՉ	նոցա.
Ե՛ՌՉ	որթոյն.
Ե՛ՎԵրայ	Նորա.
Ա՛ԽԱՏԱՅ	քաղաքին.
Ա՛ՀԱՆՉ	հրեշտակաց.
Օ՛ՀՆ	քարողին.
Ե՛ՆՕ	ուսեալցն.
Ե՛ՈՅ	Նորա.
Օ՛ՀՆ	իմ.
Ա՛ՀՆ	հնազանդութեանց.
Ե՛ԽԱՆԱԿ	հարց.
Ի՛ՆՕՔՉ	հօր. սա միայն առնու և զբայական. օրդւոյն։
Ի՛ՆՕՔՉ	իմոյ.
Ի՛ՆՅԱՒՉ	Թագաւորին.
Յ՛ԱՅՏՈՅ	գեղջն.
Յ՛ԱՅՒՈՅ	ծովուն.
Յ՛ԱՈՒՉՈՅ	տան.
Յ՛ԵՒՈՅ	որմոյն.
Ի՛ՎԵՐՈՅ	տապանակին.
Ի՛ՎԱՂՈՅ	խորանին.
Ի՛ՅԵՒ	կարողութենէ.
Ի՛ՊԱՏՃԱՌՈՒ	զգօսանաց.
Պ՛ԱՏՃԱՌՈՒ	վերժխնդրութենէ.
Յ՛ԱՂՓԱ	սիրոյ.
Խ՛ՈՆԱՐՀՈՒԹԵ	աղօթս.
Վ՛ԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԵԱՆ և այլն	

Ամանք խնդրեն զվերջահոլով սեռական. որպիսիք են սոքքին։

Ի՛ՍՊ	քեզ.
Հ՛ՀՐԵՇՏԱԿ	Նմա.
Ի՛ՍՈՒՅ	քեզ.
Հ՛ՀԱՆՈՒ	ձեզ.
Ի՛ՆՔԵՄ	Նմա.
Յ՛ԱՆՔԵՄԱՆ	մեզ.
Վ՛ԵՀՅԱՆՔԵՄԱՆ	դրախտին.
Վ՛ԱՆՔԵՊ	տանն. և այլն։

Ամանք խնդրեն զնախդրեալ սեռական. որպիսիք են սոքքին։

Ն՛ՈՒՊ	առնոսա.
Ի՛ՆՕ	Ի՛լեառն.
Ի՛ՆԷՅ	առ քաղաքն.
Ի՛ՆՆԵԼ	յերկինս.
Ի՛ՆՆ	Ի՛յայգին.
Վ՛ԱՂ	Ի՛ տարաւ. և այլն։

Ամանք խնդրեն զհոլովն հայցական. որպիսիք են սոքքին։

Ը՛ՆԴՐԵ	զԱյս.

Աբբա	ՀՀրեշտակ.
Ամէն	ՀՀամ.
Աղաչ չան	ՀՀնա.
Աղբէր չան	ՀՀերկինս.
Աղբէրոյ չան	ՀՀաստուած.
Այծ չան	ՀՀուռաճորս.
Այծ Աղբէրոյ չան	ՀՀարեգակն.
Ամաճել չան	ՀՀուսին.
Առաջ չան	ՀՀմիութիւն.
Ասեղ չան	ՀՀնոսա.
Անդր չան	ՀՀծուխ. և այլն:

Ամանք խնդրեն ՀՀոլոմէն քահանայական, որպիսիք են սոքին:

Նաղ	Ի յաստուածընկալս.
Օսար	Ի նոցունց.
Պէնեսան	Յամբոխէ.
Պէսան	Ի մէջ.
Պէսար	Ի միմեանց.
Պաղաղ	Ի մանանէ:

Ամանք խնդրեն ՀՀոլոմէն գործական. որպիսիք են սոքին:

Ամանդէյ	Նուաճ.
Ամբ	կաշնեաձև մամբրկի:

Ամանք խնդրեն ՀՀոլոմէն պաշտաւական, որպիսիք են սոքին:

Հոսրք	ՀՀքաղաքաւ.
Պաբբէք	ՀՀպարտաւ:

Եթէ նախադրութիւն այս ընդ մէջ դնի ի տեղի բառիցդ այսոցիկ ֆոնաք, և վան: և յայնժամ խնդրէ ՀՀոլոմէն սեռական. որդան, Յէ թաղաւորեաց ընդ նորս. ՀՀ ֆոնաք նորա: Տայցես ընդ իմ, և ընդ քոյ. ՀՀ վան իմ. և վան քոյ:

Երբեմն դնի փոխանակ բառիցս այսոցիկ՝ հէ, կամ ա. և յայնժամ պահանջէ զվերջահոլով տրական. որդան, Օն ասծ ընդ մէզ է. ՀՀ հէ մեզ: ընդ քեզ է սկիզբն աւուրց, ՀՀ ա քեզ:

Երբեմն դնի փոխանակ բառիս այսորիկ՝ ի հերէյ. և յայնժամ պահանջէ ՀՀոլոմէն գործական. որդան. ընդ ծառով. ՀՀ ի հերէյ ծառոյ:

Եթէ երբեմն առնանի փոխանակ նախադրութեանցս այսցիկ՝ ա, է, յ, ֆ. և բաղկացուսցանէ զնախադրիւք տրական, և կամ զներգոյական. որդան. Ընդ ամ երկիր եւ բարբառ նոցա. ՀՀ ա ամ երկիր: Լինէր ընդ նա. ՀՀ ասէր ֆնա: Լինդ կոյս մի պչնուր. ՀՀ է կոյս մի պչնուր: Սկեալ ընդ ամպս երկնից. ՀՀ յամպս երկնից:

Որ աստ գիտելի է, զի երկու նախադրութիւքս այսքիկ՝ նոյն, առանց, թէպէտ մինչ շարակցին ընդ երկրորդ դի գիմի դերանունաւն, առնուն զվերջահոլով տրական, այլ ի հերէյ եդուս. բայց մինչ շարակցին ընդ առաջնոյ, և ընդ երրորդի դիմի, առնուն նաև զսեռական. որդան, առանց իմ. նոյն մերոյ գիտաւ-

առնել. առանց նէի. Քարդ նորան
Կամ երեքեան նախադրութիւնք
այսոքիկ՝ հոգ, հոգի, առ, մերձ
առնուն նաև զվերջահոդակ տր
քահան. որդան, հոգ նման, հոգի
մերձ, առ քեզ։

Կը դարձեալ՝ նախդիրս այս՝
առ, մերձ ինդրէ նաև զսե-
ռական. և յանժամանակի ըզ-
նշանակուն նախադրութիւնս այ-
սորիկ՝ վան. որդան, Հայ-ահին
աղաղակեցին. յի, վան ահին.
և այլն։

Կանև այլ ոմանք նախադրու-
թիւնք, որք ասին բաղադրա-
կանք, այնու զի բաղադրին ըզ
անուանսկ, և ըզ այլոց մասանց
բանի առ՝ ի վերս յանելովն նշա
նակուն իրիք, և կիսառ՝ ի զարդ.
և են այսոքիկ.

Հայ. ապ. պ. ենէ. պոր. վէր.
արտ. պրամ. պար. հան. ղար.
ֆաղ. հակ. առ. բաղ. անդր. ներ.
յար. ֆախ. ղաղ. հան. վէհ. դէր.
բակ. մակ. ընդդէմ. փէր։

Կը բաղադրին ընդ անուանսկ
այսպէս.

Կառատ, անարատ։
Կարդիւն, ապարդիւն։
Կար, ոչ կար։
Կոյուն, ենէն ագոյուն։
Կրուն, պոր ագրուն։
Գատոնելի, վէր ապատոնելի։
Կելուն, ապ ելուն։
Կայուն, պրամ ակայուն։
Կազդ, պոր աբազդ։
Կհաւարհիկ, հան աշխարհիկ։
Կիւսուն, ղար ահիւսուն։
Կնուն, ֆաղ անուն։
Կայ, հակ ակայ։
Կրուն, առ ագրուն։
Կայուսիչ, բաղ կայուսիչ։
Կնգուն, անդր անգուն։
Կայօղ, ներ գայօղ։
Կամ, յար ածամ։
Կարձ, ֆախ ադարձ։
Կապ, ղաղ կապ։
Կան, հոմ աբան։
Գէտ, վէհ ապետ։
Կնուն, ներ անուն։
Կուսուն, բակ առուսուն։
Կրիր, մակ ագրիր։
Կան, ընդդէմ աբան։
Կարդոյ, ներ յարդոյ։
և այլն։

Կոկ ընդ բայից բաղադրին
այսոքեա։

Գատոնեմ, ան պատոնեմ։
Կարիմ, ապ ակարիմ։
Կարանամ, ոչ կարանամ։
Կայանամ, ենէն ակայանամ։
Կրեմ, պոր ագրեմ։
Յարգեմ, վէր յարգեմ։
Գայլիմ, արտ ակայլիմ։
Կնեմ, պրամ ագրեմ։
Կօղեմ, պար ազօղեմ։
Կասեմ, համ ագասեմ։
Կանեմ, ղար ածանեմ։
Կիւսեմ, ֆաղ հիւսեմ։
Կսեմ, հակ ասեմ։
Կնգանեմ, առ անգանեմ։
Կցեմ, բաղ ակցեմ։
Կխոնեմ, անդր ախոնեմ։
Կապեմ, ղաղ կապեմ։
Կնոճանեմ, համ անոճանեմ։
Կրևիմ, վէհ երևիմ։
Կնոճանեմ, ներ անոճանեմ։
Կնուսեմ, բակ առնուսեմ։
Կրեմ, մակ ագրեմ։
Կնեմ, ընդդէմ ադրեմ։
Կծարեմ, գէր ամծարեմ։
և այլն։

Ըստ այսմ և ընդ այլոյ մա-
նանց բանի երբեմն բա-
ղադրին : Յաճախն այսպիսիքս
ոչ կարեն ասել նախադրութիւք,
եթէ ոչ միայն ըստ այսմ , զի
ի բաղադրին ըստ անուանց՝ նա-
խադրին . վասն զի նախա-
դրութիւք յատկապէս են այնք,
որք կամ ջնջուին կերտին ,
և կամ ջնջուին պահանջին.

Յաղագս Առիթոյ,

Վասն Հնդեւրոպական ընդ.

Առկայիկ բա-
զումք են տեսակք.
որոց ոմանք ասին
որակիական. վասն
զի ի յատակիկին
ըստ բայիկ ցուցանեն զորակուին
և զորպիսութիւն գործողու-
թեանց , կամ կրողութեանց . և
սորին ըստ մեծի մասին կերբ-
պաճորին ի յանուանց՝ այսո-
քիւք մասնիկամբք , որք հետ-
ևին : Ալն, եան, ական , ի, ական,
բար , գին , ին , ուն , ան, ավէ ,
ովէն , պէս , բեն , ատ . օրդն ,
գիշեր ան , լուսեան , ուղղակի ,
աքաղ ի . բռնի ի . արմատ ական .
Համանուռ բար . արտասահման գին .
ինձ էն . քեզ էն . մեզ էն . ձեզ-
էն . ինքն ին , կենդանաբան .
լուր ավէ . զինուր ական . գլխովին .
աղգովին . կարճն ովին . բարե-
պէս . հայե բեն . յուսա բեն .
մարդկօրէն . բար ատ . և այլն .
Նոյն առակցին բայիկ ըստ այսմ
օրինակի :

Դիւղերական գնաց ի տուն .
Ռազմական արձակեաց .
Ամենայն եկար և ուշ բանի .
Ամենայնի խրատ .
Ամենայնաբար նատաւ .
Հրդեհատածական աղերսեաց .
Այս կնոջէն գիտայի .
Այս գեղէն խմայար .
Այնք գեղէն հանդուցեալք .
Այսք գեղէն ծանեայք .
Այս կնոջն յիշեցի .
Այս կնոջն հասկացար .
Այս կնոջն առգեաց .
Ընդհանուր կլանել կամեցան .
Արար արար .
Ծախեաց գնաց .
Դիմովին ջատագովեաց .
Ընդդովին ծառայեաց .
Կարճովին ջնջեաց .
Խարեպէս յառաջագրեաց .
Լրտեսաբար հատուցեաց .
Նայեբէն խօսեցար .
Յառնաբէն գրեաց .
Պարտօրէն սկսաւ .
Վաթառ վճարեաց . և այլն .

Ոմանք ասին քանսկականք .
վասն զի ի յատակիկին ընդ-
բայիկ ցուցանեն զքանսիոնու-
թիւն , և զորբանուռթիւն գոր-
ծողութեանց , կամ կրողութեանց ,
որք նշանակին ի ձեռն բայից .
և են այսորիկ , որք աստ-
համանչանին . և համանգա-
մայն վասն օրինակի ընդ
բայիկ առակցին .

Լուսան խոնարհեցար .
Ընկեան բարձրացար .
Լուսէ սիրեաց .
Ընկեաք սիրեցար .

Ընդ-

ԱՂՅՈՒՆ աՂեցաւ.
ԱՂՅՐԱՆ մեծցաւ.
ԱՂՅՈՒԹ ուսաւ.
ԱՂՅՒԹ զարդացաւ.
ԱՅԴԱՓԱՄ եաւ.
ԱՅՐՈՒԱԾԱՓԱՄ էաւ.
ԱՅՈՒԱՊԱՏԻՒ բազմացաւ.
ԱՅՄԱՊԱՏՒՀՐԷՆ վճարեաց.
ԱՅՐԻՉՈՅ խօսեցաւ.
ԱՐԱՆՑՈՅ եհար.
ԱՐԱՆՑՈՅ ԱՆՓԱՄ վերկեցաւ.
ԱՂՅԱՆՑՈՅ քանաց մեսաել.
ԱՂՅՐԱՆՑՈՅ հետեւեցաւ մոլուէ.
ԱՂՒԱՆՑՈՅ արձակեաց զնեա.
ՃԱՂԻՉՈՅ զղջացաւ.
ՃԱՂԱՄԱՓԱՄ մարտեաւ.
ՀԱՒ խօսեցաւ.
ՓՈՓՐԻՆՔ հմուացոյց.
ՓՈՓՐՔ զգօնացոյց.
ՔՈՒՆ ՔՆՔ զեկոյց.
ԼՈՒԱՂ բացայայտեաց.
ՄԱԽԱՒ էաւ.
ՄԱԽԱՒ ՆՆՔ շրջեցաւ.
ՄԱԽԱՒՔ ՆՆՔ հանդեսաւ.
ՄԱԽԱՒ ԱՒ ԱՒԽՈՅ յադեցաւ.
ՀՆՕՍՓԱՔՔ հանդիսիւր.

ՅԱՆՁՈՒԱԾՈՔՈՒ տեսանիւր և այլն

ՄԻՆՉ ասին ժամանակա-կաւք. վասն զի 'ի յառաջիկն զժամանակն գործոցն ելեալ կամ կրցուցեալ էին. որգոն:

ԼՐԲ եկիր.
ՅՈՐՓԱՄ ուսար.
ԱՂՅՄ տեսեր.
ԱՂՐՐ լուար.
ԱՂՓՓԱՆ համբերեցեր.
ՅՈՐՐ ՆԱ պատմեցեր.
ԱՂՅՆՔՒՔ հանդարտեցար.
ՅՈՅՆՓԱՄ նստար.
ՅՈՅՊՈՑՆ զարթեալ.
ԱՂՅՈՐ ուրախացար.
ՈՒԵՐՔ ցնծացար.
ՈՒՈՐՅՔՆ տրտմեցար.
ՄՐՐԵՆ յաղթեցեր.
ՄՂՇՆ տեսցես.
ՈՒՂՇԵՄՆ տեսցես.
ՈՒՂՐՐՈՐՅՆ լուար.
ՅՈՐՐԵՄՆ պատմեայ.
ԼՐԲՔ ուսար.
ՈՐՈՒԱԾՓՆ բերկրեցաւ.
ՈՐԵՐԲԵՒՈՅՆ եղայ.
ՈՐԲԼ զարդացաւ.
ԼՈՒՆՔՆ խօսեցաւ.
ԼԵՐՈՒ սկսաւ.
ՈՒՂՐ աշխատեցաւ.
ՅԱՆՔ դեգերեցաւ.
ՅԱՒՔ քանաց.
ԼՈՒՈՒՊՂ խնդրեաց.
ՅԱՒՔՔ փսփսաքեցաւ.
ՅՈՐՔՈՄ բաղձաց.
ԼՐԲԵՆ գոհացաւ.
ՅՈՐՌ հնուք եկն.
ՅՈՒՆՄ հետե հիմանդացաւ.
ՅՈՒՄ հետե առողջացայ.
ՈՒՂՈՒՈՅ հետե փսփսաքիւր.
ՈՒՀԵՐՈՒՆ հետե տեսչացր.
ՈՐԲԱՆՓԱՄ հնազանդեցաւ.
ՈՐԲԵՒ խոնարհեցաւ.
ՈՒԵՐՌ համբուացաւ.
ԱՂՓՓՈՅՆ զղջացաւ.
ԼՈՒՆՒԱՄ խօսեցաւ.
ՏԱԽՄՈՒՆ ապրիլ.
ՈՒԵՈՒԱ նստիլ.
ՕՐ ԸՍՓ օրէ ուսանիլ.
ՈՒՆՔ ուտիր.
ՈՒՆՔԵՒ ծաւկեր.
ՈՒՆՔ ՓԱՓՄՆ ըմպեր.
ՈՒՆՔԵՒ ՓԱՓՄՆ խրախանայր.
ՈՒՆԼ զրհարթացաւ.

Մինչ ցն	ծագեալէր արեգն.
Ով	էր ժամանեալ.
Ովսիա	էր հասեալ.
Ոսկ	սկսաւ.
Ոսկրեղէն	պատուճիրեալէր.
Ուխտ	ծանոյց.
Քառասփիւռն	ազգ արար.
Մինչև չերբ	անդադար.
Մինչև ցերբ	յամառիւ և այլն

Զմանաք ասէն տեղականք. վասն զի ՚ի յառաջիկին ընդ քայիչ՝ ցուցանեն զտեղական պարագայս գործողութեց կիս կրողութեց. որդոն։

Որ	տեսանէր.
Որդիոր	գտանէր.
Որպանօր	սպանանէր.
Որպ	ապաւ.
Ունդ	լսանակեցաւ.
Որպանօր	զեռեղեցաւ.
Որդրանօր	զտեղն կալաւ.
Ուրուրեթ	անկանիլ.
Ճմռուրեթ	սխալիւ.
Ցրուրեթ	գնայ.
Որ	գիմեայ.
Ովէր	Հայեցեալ.
Ովայր	բազմեցաւ.
Ունեցաւ	եմուտ.
Ելրտաւ	Էլ.
Ելայր	Լինի.
Ելդէր	կոչեցաւ.
Ունդր	Հարաւիրեցաւ.
Ցասպէ	եհման.
Ելպտաւ	յառաջացաւ.
Ելդրուանդ	Ծագեցաւ.
Ելնտաւ	բղխեցաւ,
Ելաթէ	գնայ.
Ելյոն	Լինի.
Ելնոթէ	չոքեալ.
Ովէրտաւ	գլորեցաւ.

Ունեցտաւ	վչտանկեցաւ.
Ելրտաւտաւ	շողոքորթեալ.
Ովտաւտաւ	Հայեր.
Ունդտաւտաւ	տեսանէր.
Ովերչտաւտաւ	խօսէր.
Ուտորթ	քարշիւր.
Յայս վայր	եհաս.
Յայս վայր	ժամանեալ.
Ելպէն	աշխատեայ.
Ելնթէն	Հանգիւր.
Յայդէոյս	գնա.
Յայսէոյս	խոտորեայ.
Յոյնէոյս	գիմեայ.
Ունկճոտաթոյս	նկատեայ.
Յեսէոյս	Հայեայ.
Յելչէոյս	Թեքեալ.
Ուչախէոյս	Թռեալ.
Ուներսէոյս	գիմեալ.
Ովչրէոյս	ձկտեայ.
Ովայրէոյս	խոնարհեալ.
Ելյրէն	գարձիւր.
Ելչրէն	Հանգիւր.
Ովէրոյ	ասացաւ.
Ուտորթա	գրեցաւ և այլն։

Զմանաք ասէն ժողովականք. վասն զի ՚ի յառաջիկին ընդ քայիչ՝ ցուցանեն զժողովական կան՝ և կամ զմիաձամուռական պարագայս գործողութեց, կ կրողութեց. որդոն,

Ունդաէն	ճառաւն.
Ուամանճամաէն	Թուլացան.
Ունճամաէն	յիմարեցան.
Ունճաոդէն	խօսեցան.
Ունճամաոռ	ընդդիմացան.
Ունդճանդպէռ	անգիտացան.
Ուամակ	զարհուրեցան.
Ուամօրէն	երկեան.
Ելաճաստակ	զարմացան.

Ելն-

ԱՂՆԱԼԻՆ հնազանդեցան։
ՆՈՒՐՎԱԼԻՄԲ արդիւնաճորեցան։
ՆՈՒՐՎԱԼԻՆ խոնարհեցան.
ՆՈՒԱՃԻՆ տապառեցան.
ՆՈՎԱՆՈՓԱՔ Թուլացան.
ՂՐԱՄ ԵՐԱՄ Թռեան.
ՉՈՂ ԼՈՂ արաճճելին.
ՆԱՏ ԴԱՏ նատան. և այլն.

Պմանք ասին զատականք. վասն զի Ի յատակիցն ընդ բայիկ ցուցանեն զատանձնու- Թենական, և զդերշղական սպարագայս դործողուԹեց, կամ կրողուԹեց. որգոն։

ՆԱ ԲԱՑ եկայ.
ՆԱ ՊԱՐ նստաւ.
ՍԻՐԱՑԻՆ կանդնեցաւ.
ՆԱ ՏԱՐ Հեռացի.
ՆԱ ԲԱՑԵԱՑ ընկողմանեցաւ.
ՆԱ ՀԱՐՑ կանդնեցաւ.
ՀԱՒԱՆՅԻՆ խօսեցաւ.
ՀԱՒԱՆՅՈՒՆԱՑԻ ես.
ՆԱՅԱՐ վեհերեաց.
ԼՈՒՂԱՑԻ պատրաստեաց.
ԼՈՂԱՑԻ փառաճորեաց։
ՍԻՆԱՑԻ ընկալաւ.
ԼՐՑԱՑԻ եաւ։
ՍԻ ԳԻ մտին.
ԼՐՑՈՒ ԵՐՑՈՒ ելին.
ՈՀԱՀ Աբէլ.
ՆՈՐՈՅ կանդնեցաւ.
ՆՈՐՈՅ ՈՐՈՅՆ վեհերեաց.
ՍԻՆԱՑԱՑ խօսեցաւ.
ՍԻՆԱՑԱՑ բազմեցաւ.

Պմանք ասին ստորատականք. վասն զի մինչ առակցին ընդ բայիցն ցուցանեն զստորասիլն դործողուԹեց, կամ կրողուԹեց. որգոն։

ՀՅՈ ԲԱՑ եկայ.
ՀՅՈ ՊԱՐ նստաւ.
ՍԻՐԱՑԻՆ կանդնեցաւ.
ՀՅՈ ՏԱՐ Հեռացի.
ՀՅՈ ԲԱՑԵԱՑ ընկողմանեցաւ.
ՀՅՈ ՀԱՐՑ կանդնեցաւ.
ՀՅՈՒՆԱՑԱՑ խօսեցաւ.
ՀՅՈՒՆԱՑԱՑԻ ես.
ՀՅՈՐԱՑ վեհերեաց.
ՀՅՈՒՂԱՑԱՑ պատրաստեաց.
ՀՅՈՂԱՑԱՑ փառաճորեաց։
ՀՅՈՒՆԱՑԱՑ ընկալաւ.
ՀՅՐՑԱՑ եաւ։
ՀՅՍԻ գի մտին.
ՀՅՐՑՈՒ ԵՐՑՈՒ ելին.
ՀՅՈՀԱՀ Աբէլ.
ՀՅՈՐՈՅ կանդնեցաւ.
ՀՅՈՐՈՅ ՈՐՈՅՆ վեհերեաց.
ՀՅՍԻՆԱՑԱՑ խօսեցաւ.
ՀՅՍԻՆԱՑԱՑ բազմեցաւ.

Պմանք ասին դործողուԹեց, կամ կրողուԹեց. որգոն։

ԱՂՅՈ՝ եղև.
ԱՂՅՊԵՍ՝ ասաց.
ԱՂՆՊԷՍ դրեաց.
ԻՐՍԻ եկեր.
ՆՂՄԱՐՒՈ՝ խօսեցաւ.
ՆՄՄԱՑՊԵՍ դրեաց.
ԱՂՐՊԱՐ դործեաց.
ՈՅՐՒ շարադրեաց.
ՈՐՈՒՓԻՄ բացատրեաց.
ԱՂՆ. և այլն։

Պմանք ասին բացատականք։ վասն զի Ի յատակիցն ընդ բայիկ ցուցանեն զբացատիլն դործողուԹեց, կամ կրողուԹեց. որգոն։

ՈՎ սիրեաց.
ՕՔ եկեալ.
ՁՀԱՆԴՈՒՐԺԵԱՑ.
ՕՒ տեսեալ.
ՁԼԻՒԻ կարաց լինիլ.
ՈՎ ԵՐԲԵ Հայեցաւ.
ՈՎԲՈՒ յայտնեաց.
ՈՎԲՈՒ ԵՐԲԵ պատասխանեաց.
ՈՎ ԳՈՀ ԲՈՒ ստորասաց.
ՆՄԱՀ.
ՈՎ ԼԻՑԻ.
ՆՄԱՀ ԼԻՑԻ.
ՈՒՆԻ ՏԵՐՊԻՀ կարի գոլ.
ՕՔ ԱՆԻՆԱՒՆ տեսեալ.
ՁՒՒ ԲԱՑԱՒՆ խոսեալ. և այլն։

Պմանք ասին յայտնատականք. վասն զի Ի յատակիցն ընդ բայիկ ցուցանեն զյայտնատիլն դործողուԹեց, կամ կրողուԹեց. որգոն։

ՅԱՅՈ խօսեցաւ.

Յայտնի եմ.
Յայտնապես քարոզեաց.
Լուր ի լուս վարդապետեաց.
Լրտեսաբար ծանոյց.
Յայտ չանիցէ խայտառակեաց.
Խոշորանայր գովեաց.
Խոնարհաբար կշտամբեաց.
և այլն:

Ամանք ասին ծածկականք.
Ով զի ի յառակիչն ընդ քայ-
քայ ցուցանեն զգալանական-
նութիւն գործողութեց, կամ
կրողութեց. որգոն:

Ծածուկ խօսեցաւ.
Ի ծածուկ ասաց.
Ծածկաբար ուսոյց.
Ուղղ էառ.
Ուղղի եկեր.
Անխլաբար եմուտ.
Ուսոյց առազգեաց.
Ընտանանոյ Նստան.
Ընդդնանոյ գնացին.
Ծածկածածուկ շրջեցան. և այլն:

Ամանք ասին հարցականք.
վասն զի ի յառակիչն ընդ
քայիչ ցուցանեն զհետազո-
տիլն գործողութեց, կամ
կրողութեց. որգոն:

Ո՞ր խօսեցաւ.
Ո՞ւղէք ծանոյց.
Ո՞ւմ ուսոյց.
Ո՞վ անէք սիրեաց.
Ո՞ւմբ արար.
Ո՞ւր վարդապետեաց.
Ո՞ւրբան պատուիրեաց.
Ո՞ւրբոյ գնաց.
Ո՞ւնի արարեր.
Ո՞ւմ ուսուցեր.
Ո՞վ երկնչիս.
Ո՞ւր արդեօ ոչ կատարեաց.
Ո՞ւառնոյր անսաց.
Ո՞ր աշփառ եհար.
Ո՞րպիսեաւ խրատեաց.
Ո՞ւմ աստ գիտելի է. վի գոն
ունիմք մանկունք հարցա-
կանք, որք դրեթէ զհարցաքն-
նուածն շարադրուած բանին նը-
շանակեն. վասն որոյ և ընդ-
հարցական մակբայս համա-
թուին. որպիսիք են այսոքիկ.
Ո՞րդեղ. ո՞րկէն. հո՞ղկէն. հո՞ղբաք.
որբաք. որպէ՞ս. ո՞րպէս. հո՞ղպէս.
հո՞ղան. և այլն.

Ամանք ասին երագականք.
վի զի ի յառակչին ընդ քայից
ցուցանեն զվաղվաղումն գոր-
ծողութեց, կամ կրողութեց.
որգոն:

Ընթացք ընթացաւ.
Ընթացք արագ կապտեաց.
Նշոյլ երագ կարգադրեաց.
Գրոյ գրեաց.
Գրոյ գրոյ ժողովեաց.
Խոհ խոստովանէին.
Խոհ սոխ լուծանային.
Ձեռն ձեռնկէին.
Ձեռն ընդ ձեռն արշաւէին.
Ձեռնընդոյ գնացին.
Հառաջ հառաչեցին.
Ընթանալ ընթանային.
Ընթանալի խօսեցաւ.
Կատարած կատարեաց.
Ժամանակ ժամանեաց.
Ընթայաւ ընթայաւ.
Գնալ գնաց. և այլն:

Ամանք ասին յաձախականք.
վասն զի ի յառակիչն ընդ
քայից, ցուցանեն դադարակա-
կա-

կանուխի գործողութեց, կամ կրողութեց. որգոն.

⟨illegible⟩	գանեաց.
⟨illegible⟩	զայրացաւ.
⟨illegible⟩	սնդեաց.
⟨illegible⟩	անօրինեցաւ.
⟨illegible⟩	զղջացաւ.
⟨illegible⟩	բարձրացաւ.
⟨illegible⟩	տրտմեցաւ.
⟨illegible⟩	արտասուեաց.
⟨illegible⟩	հեղանիւթ.
⟨illegible⟩	տանջիւթ.
⟨illegible⟩	տոչորիւթ.
⟨illegible⟩	առատացաւ.
⟨illegible⟩	գերազանցեաց.
⟨illegible⟩	մեծացաւ. և այլն.

Մանք ասին դասականք. վասն զի 'ի յառաջիկին ընդ քայից ցուցանեն զդասակարգութի գործողութեց. կամ կրողութեց. որգոն.

⟨illegible⟩	դիմեաց առաջ.
⟨illegible⟩	ինչ ոչ ասաց.
⟨illegible⟩	եհաբց.
⟨illegible⟩	քննեաց.
⟨illegible⟩	ամբաստանեաց.
⟨illegible⟩	պատրաստեաց.
⟨illegible⟩	վարդապետեաց.
⟨illegible⟩	շարադրեաց.
⟨illegible⟩	տպագրեաց.
⟨illegible⟩	խոնարհեցաց.
⟨illegible⟩	երկիր.
⟨illegible⟩	հնազանդեաց.
⟨illegible⟩	զդաստացիր.
⟨illegible⟩	աշխատեաց.
⟨illegible⟩	սկսաւ.
⟨illegible⟩	մոռացաւ.
⟨illegible⟩	յառաջացոյց.
⟨illegible⟩	ասրաձեաց,
⟨illegible⟩	զեկոյց.
⟨illegible⟩	հուչակեաց.
⟨illegible⟩	զեռեղեաց.
⟨illegible⟩	ծանոյց.
⟨illegible⟩	նատոյց.
⟨illegible⟩	կոչեաց. և այլն.

Մանք ասին յուցականք. վասն զի 'ի յառաջիկին ընդ քայից ծանուցանեն զդասակարգութի գործողութեց. կամ կրողութեց. որգոն.

⟨illegible⟩	եկն.
⟨illegible⟩	նստին.
⟨illegible⟩	գան.
⟨illegible⟩	ուտեն.
⟨illegible⟩	մերձենան.
⟨illegible⟩	գիտեն.
⟨illegible⟩	խօսին. և այլն.

Մանք ասին երկբայականք. վասն զի 'ի յառաջիկին ընդ քայից ցուցանեն զերկբայականութի գործողութեց, կամ կրողութեց. որգոն.

⟨illegible⟩	եկեր.
⟨illegible⟩	ապրեացի.
⟨illegible⟩	լուծիցէ.
⟨illegible⟩	յափշտակիցէ.
⟨illegible⟩	մեռանէ.
⟨illegible⟩	զի անասցէ.
⟨illegible⟩	եանց զհրամանսաւ.
⟨illegible⟩	մեղաւ.
⟨illegible⟩	անկանիցի.
⟨illegible⟩	բաժիցի.
⟨illegible⟩	մեռաւ.
⟨illegible⟩	աւերեցաւ.
⟨illegible⟩	զկնաւ. և այլն.

Մանք

Ամանք ասին հրկնահանք. վասն զի 'ի յառաւակիցն ընդ բայից ցուցանեն վերադարձ-նուման գործողութեց, կամ կրողութեց. օրդն.

Աբէն	առայիլ.
Աբէն անփամ	ընդհերձայ.
Ա երաբէն	գրեայլ.
Քաննդրբէն	դարձայլն.
Ի եառանփամ	կանգնեայլն.
Ղարչեալ	նորոգեայլն.
Ղ ան	խօսեցայլ.
Ղ անալ	տալ-ընծայելն-և այլն.

Ամանք ասին նախընտրականք. վասն զի 'ի յառակցիցն ընդ բայից ցուցանեն զմանաւանդ գործողութեն, և կրողութեանց 'ի վերայ այլոց. օրդն.

Ա անամանք կամիմ հաճատալ՝ քան դիտել.
Ա անամանդալես էարք՝ քան եկեր.
Հաճեպ լսել՝ քան խօսեր.
Քաշաւել բարերարել կամիմ՝ քան բարերարիլ.
Քաշաւելալես անսայր՝ քան թե հրամայեր.
Ղախագեպաբար կամիմ մեռանել՝ քան մեղանչել.

Ամանք ասին արգելականք. վասն զի 'ի յառակիցն ընդ բայից՝ ցուցանեն զարգելանելն գործողութեց, կամ կրողութեց. օրդն.

Ի՛ նախանձիր.
Ի՛ ես յաւելցիս մեղանչել.
Ի՛ էիր արգելցիս յաղօթելոյ.
Ի՛ Ես էիր տալցեր պատճառս.
Ի՛ երէր ասացին.

Ամանք ասին անպարտականք. վասն զի 'ի յառակցիցն ընդ բայից ցուցանեն զվայրապարուրեն, կամ զպարտադարձականէ գործողութեանց, և կրողութեց. օրդն.

Տարապարնակ վարեցայ.
Ի պարապարտաց ստեցին.
Ա յրապար խօսեցայ.
Ա րիպարտէ ցրուեցայ.
Ի ափսոյր մխիթար.
Ի ղարտնային աքսորեցայ.
Ի չար աշխատեցայ.
Ի նանդր վատահեցայ.
Չարպետ առաջարկեցայ. և այլն.

Ամանք ասին խակոյնականք. վասն զի 'ի յառակցիցն ընդ բայից ցուցանեն զխակոյնականութեանց գործողութեց, կամ կրողութեց. օրդն.

Խոյն	առողջացաւ.
Խակնիւխ	ծանեան.
Հաշտանայն	զարթեան.
Ի ոյն ծանայն	յարեան.
Ղանկարծ	մեռաւ.
Ղանկարծակի	եհաս.
Ի ոնրնել ական	ծանաւթեցան.
Ղական ընծաբերն	եղերեայ.
Ի վայրկենի	անկաւ.

Ամանք ասին յամրականք. վասն զի 'ի յառակցիցն ընդ բայից ցուցանեն զյամրականութեն գործողութեց, կամ կրողութեց. օրդն.

Ամանք ասին զարմացականք. և են այսոքիկ. ո. ով. վո՛հ. բաբե. և այլն։

Ամանք ասին Եղկականք, և են այսոքիկ. վայ. աւաղ. եղո՛ւկ. և այլն։

Ամանք ասին ցաւակցականք, և են այսոքիկ. ո՛հ. վախ. ախտա. աւաղ. և այլն։

Ամանք ասին մրմնջականք. և են այսոքիկ. ո՛հո. հմայ հմայ. է՛շ. և այլն։

Ամանք ասին հառաչականք, և են այսոքիկ. ախ. ա՛հ. և այլն։

Ամանք ասին զզուէականք, և են այսոքիկ. անչէզ. խախ՛շ. և այլն։

Ամանք ասին հեգնականք. և են այսոքիկ. հահ. ա՛հ. հէհ՛. է՛հ. հո՛հ. վա՛հ. և այլն։

Ամանք ասին բացականչականք. և են այսոքիկ. ո՛. ա՛յ. և այլն։

Ամանք ասին լռականք, և են այսոքիկ. Ամէ՛ն. ահա՛, և այլն։

Ամանք ասին յորդորականք, և են այսոքիկ. ե՛կայք. ա՛ռէ՛. օ՛ն. և այլն։

Ամանք ասին զարհուրականք, և են այսոքիկ. վա՛յ. վայ՛վայ. օ՛յ. մա՛րդ. և այլն։

Ամանք ասին խնդականք, և են այսոքիկ. հայ՝ քէ. ահ՛ քէ. և այլն։

Ամէն աստ գիտելի է, զի նահ մանկիկս այս՝ Ովսաննա ծո՛ւ, Համառասխ ընդ մակեայս. և կոչի գերբդմնական. քանզի մինչ շարակցի ընդ բայի, աստուածին լինի փոխանակ երդման. զո՛ր օրինակ, օ՛ն աւո՛ն թրասցէ ինձ ա՛ծ. և օ՛ն աւո՛ն յատելցէ։

Ամէն վերջաւորեա գիտելի է, զի գառանին ևս բազումք անուանք ածականք, որք լինեն ձեռն մխոյ բնականչական մակբայիք, և որակացուցանեն զբայս. որպէս. համաքայ քարոզեաց. ձայնբո՛ւ ասաց, արտո՛ր խօսեցաւ. և այլն։

****

Յաղագս Ածականացն։

Վերստին Ածականքն բազումք են տեսակք, Որոց ամանք ասին երանականք, և են այսոքիկ։

Երանի՛. վա՛յ. վայ՛վա՛յ. օ՛յ. մարդո՛ն. և այլն։

Ամանք ասին խնդականք, և են այսոքիկ. հայ՝ քէ. ահ՛ քէ. և այլն։

Յաղագս Շաղկապից,
Գլուխ Լ. Օրինակաւորք.

Ղկապից բազմաց են տեսակք որոց Հմանք ասին բաղհիւսականք, վասն զի զանս զանազանս նոցոյ դիտաճորութեն բաղհիւսեն, և շարակցեն ընդ իրերաց, և են այսոքիկ. Ե. եթէ, թէպէտ, այլ, այլեա, եթա, նաեա, եա, էթ, էա, նաե. և այլն.

Ոչ թէ սոքին զհնդրդ ընդ իրերաց շարակցեն զանս, յուսանաի Տիտեզեալ օրինակաւ: Տամ զայս կանոն ձեզ, և եղբարց ձերոց, եթէ այլոց՝ որք փափաքին ուսանիլ.

Գտչէալ՝ կամիմ ուսուցանել ձեզ, այլ եղբարց ձերոց, այլեա օտարաց: Եթա ասեմ ձեզ, նաեա եղբարց ձերոց. և այլոց՝ ոչ թէյլ տալ մտաց չիսթիլ ի մէջ ապօթիկ. էթ բնուէթիւնն եթէ էսկ թայլ, էա պղերդ կարէ ժրացուցանիլ. նաեա յաղթա-

Հարիլ.

Մանք ասին տրտհականք, զի զանս զանազանս տրտհելով շաղկապեն ընդ իրեարս, և են այսոքիկ, Կամ, և էամ, էամ ըէ, և էամ ըէ, և այլն.

Օ. Որ օրինակ.

Կամ ես խօսեցայց, և դու լռէր ունկնդիր, և կամ դու խօսեաց, և ես եղէց ունկնդիր, կամ ըէ ոչ հաձիս, ես ի քոյ դնայից ի քէն, և կամ ըէ դու ի քոյ դնա կիրճն.

Մանք ասին բացառողականք, զի զհեռանեցեալ բանս իրքու բացառոցմամբ շարակցեն ընդ բանից նախընթացից, և են այսոքիկ, Ոչ, այլ, դպն ըէ, էսէ, ապէ, բայց սակայն, այլ սակայն, և այլն. Օ. Որ օրինակ.

Զանս լինել խմաստուն, բայց առանց հպարտանալոյ: Լեր երկիւղած, այլ առանց յուսահատելոյ: Ախտրեա զոր-ինչ և կամիս, դպն ըէ ոչ էցէ անհամեստ, վնասակար, և կամ անկարելի: Հշմարտեա առաջս՝ զի լինիցիս գիտուն, էսէ ոչ առաջս՝ զի երևիցիս գիտուն: Ակեր մինչ ունիս զբաց, սակայն առանց որկրամոլութեն: Ի ճանաչեա զիրաց հարկաւորաց, բայց սակայն առանց յապճամտանելոյ զսմն, ընդ որում վինձաբանիս: Պարտիմք սիրել զընկերն. այլ սակայն զմոլութեն հարկն առել.

Մանք ասին սկզբնաճորութեան. վասն զի հպատակեցուցանեն նախընթացի դիտաճորութեն բանի՝ սկզբնաճորեն զհետագայ դիտաճորութեանն բանի, և շարակցեն ընդ անյեղլն և են այսոքիկ. Ա՛րդ՝ այսպէս՝ խոպան՝ և այլն. Օ. Որ օրինակ.

Ինչև

Աստուածասիրութեան ի սկզբան ամենայն բարեաց ։ Եւ ի սկզբան ամենայն չարեաց ։ Եւ ի սկզբան ամենայն ուղղութեան ։ Եւ ի սկզբան ամենայն ապականութեան ։ Եւ ի սկզբան ամենայն ճշմարտութեան ։ Եւ ի սկզբան ամենայն սուտ ։ Եւ ի սկզբան ամենայն ճշմարիտ ։ Եւ ի սկզբան ամենայն ստութեան ։ Եւ ի սկզբան ամենայն ճշմարտութեան

Հաշտեալ ոչ առտրակեցին զի-
մացուածս իւրեանց խմայուշ-
ածոց սքեմ եկեղեցւոյ՝ մն-
լսրեցան ի վերայ քանից մա-
նանց հաճատոյ։

Հ՚ղհատասիրեր ուսանիլ՝ վասն
պարտի յառաջացուս ։ Հ՚սյն կ
վասն այսորիկ ։ վասն որոյ ։ ասի
որոյ ։ յաղագս որոյ ։ յաղագս այս-
րիկ ։ յաղագս այսորիկ ։ յաղագս այ-
դորիկ ։ որոյ վասն ։ որոյ պատճա-
ոյիր պատճառ։

Ո՚չ ծուլացուս ի յուսամանէ
չի գ զրկիցիւր ի հասկացուա-
նելոյ պտղոյ գիտուելոյ։ Հ՚ոյն-
քան ջանայր ուսանիլ, ինչ պի
և ի զբօսնուելն ընդ ընկե-
րայ ի բուրաստանի՝ ըղձա-
կերտեր պարապիլ ուսման ։
Հ՚ձ պի ընդունակ էր հնորհայ,
եվև առաքինի ։ այլ պի յօժար
էր հնազանդիլ նեռևեցուս
կանոնաց։

Որվհնդհա կամիը ուսանիլ, ո՛չ
խնայեցից զանձն իմ առ ի
յաշխատանս վն ձեր ։ Ասի-
պեցայ ի ձեզնջ, ոսպի և յօ-
ժարեցայ գրել այսքան։

Ամանք ասին Թէականք ։ վն
պի զերկուս գիտաւորութիս
քանի շաղկապեն ընդ մի-
մեանս այնպես, պի միսն միւս
կախիցի ի միւսոյն ։ Հ՚ձ են
այսորիկ ։

Ի՚ե ։ երե ։ ապա երե ։ ապա ևե ոչ
երե ոչ ։ եթէ ևե ։ ապաևե ։ այլ ևե ։
ևե ոչ։ Օ՚ր օրինակ ։

Ի՚ե գիտիցիք գոնեա զընս-
քեռնուլ՝ առաջադրելի քեզ
զարհեստն քերթողութե ։

Հ՚ևե չիցիք ազդեցեալ ոչ
առնել զայդպիսի անմտու-
թի, ոչ երբ այնքան մեղա-
գրելի, ապա ևե ազդեցար, և
ոչ զգաստացար, առաւել
պատժապարտ գտար ։

Օ՚գտատացուցանել ջանայ ըզ-
քեզ ։ ապաևե ոչ՝ ի մեծագոյն
սխալանս ասհեացիս ։

Հ՚սեմ քեզ՝ զայեա զմոռա-
թիւնդ, և լիր այր զօրութե։
ևե ոչ՝ մոռանիդ զօրացեալ
ներգմիլ զքեզ, և լինիս նա-
խատակած յամենեցունց ։

Յայ ևե ասիցես ։ զօրութի լ-
մսով ոչ կարեմ յաղթել,
ասեմ առ այդ, միթէ խնայ-
խոյ՞ ևաձ զչնորհսիւր ։

Հաղ ևե ասիցես ։ չնորհն ևոյ
ի պատրաստ, այլ ևե ես իսկեմ
անընդունակ, զինչ օգուտ
ինչ այն վասն իմ ։ Հ՚սեմ
առայդ ։ ևե ոչ իսկես դու մեր-
ժող չնորհացդ, նախատամա-
նող չնորհն ևոյ առնէ զքեզ
ընդունակ չնորհայ։

Ամանք ասին մեկնականք ։
վ՚ր պի զանցեալ քանի ի
ձեռն հետեւեցելոյ քանի մեկ
նելով շաբակցեն ընդ իրե-
րայ ։ Հ՚ձ են այսորիկ ։

Հայնդհ ։ էբրաս գաղափարս ։
էբրէե ։ օրինէի աղափա ։ որպես-
ևե ։ և այլն ։ Օ՚ր օրինակ ։
Կենացք մարդոյն՝ յայնժամ
ուղղապես վարեն, յորժամ
շրջի ի վերայ չորից ծղեհնա-
կանաց առաքինութեց։

Հայնդհ խոհեմանէ, արդարութե,
արիութե, և բարեխառնութե ։

Ի բերա փաղփարա՝ զուտն յայն-
ժամ է՛ի բարւոք կայուէ ,
յորժամ շրջի՛ ի վերայ ծղնե-
նեայ իբրոյ . քանզի ասա-
յեալ առաքինութի՛քն են ոմ
զծղնախս , ի յոյս պարահն
շրջիլ կեանք մարդոյն ։

Առաքինութի՛քս այսոքիկ ասին
ևս կարաւինալականք՝ ի՛բրե
ծղնոականք . օրինակի ազխա ,
իշխանք եկեղեցւոյ ասին կար-
տինալք , որպես ի՛ն ծղնոնք ,
՛ի վերայ որոց շրջի սրբազան
պապն Հռոմայ որպես զուտն
՛ի վերայ ծղնեանց ։

Ոտածեա զքեզ միշտ զհոլով՛
բացատական , զհոլովն ներ-
գոյական , և զնախդրի՛ն տրա-
կան . զի օրինակ , Յորմէ ի-
յես յառաջացեալ . յորում ե-
ս , և առ ի զնալոց իցես .
Լաւ է Յոյնն ես յառաջա-
յեալ , ՛ի Թշուառալն վայրի
քնակեցեալ , և առ մարդ և առ
զատաստանն ոչ գնալոց զալ
վճռեցեալ ։

Ամանք ասին մակաբերա-
կանք . զի զհետևեալ բանն
՛ի նախընթացէ բանէ մակա-
բերել նշանակեն . և այնու
շարակցեն ընդ իրերայ . Լաւ
են այսոքիկ ։

Արդեն , ապա , արդ , ապա արդեն ,
արդ արդեն , ապացէն . և այլն ։

Օրը օրինակ .

Լսես զքեզ գոլ միշտ ծա-
ռայ ոյ . արդեն միշտ ծառայ-
եալ պարտիս նմին ։

Լսես զքեզ գոլ քերթող .
ապա պարտիս կարել խօսիլ՝
և շարադրել քերթողաբար ։

Յաստատապէս համբերել . արդ
պարտաւորեցար ոչ տրտնջել ։

Ինք մեզին ընտրեցաք զսա
գոլ գաստատուր վե՛ր մեր . ապա
արդեն պարտիմք հնազանդիլ
վճռոյն ։ Ձանազեցաք զիրա-
կուեմք զայդ գոլ մեզաս-
մակարգ . արդ արդեն ոչ կա-
րեմք թարց մղազ բուռն
արկանել զնմանէ ։

Պարտաւորականեմք գործա-
նուելիս դիմաց . ապացէն ոչ
պարտիմք ատորարկել զմեզ
այնց ։

Ամանք ասին թարմատարք .
վե՛ր զի ոչ նշանակեն զինքն
՛ի բանս , զորս շաղկապեն .
և ոչ գնեին ոմ բացորոշաբար
պիտոյք , այլ թարմատարա-
բար՝ կամ վասն սովորութե՛ն ,
և կամ վե՛ բարւոք շարայա-
րութե՛ն բանիդ , և կամ վե՛
դիւրաբար սկսանիդ հետևե-
ցելոյ բանիդ առագրին . Լաւ
են այսոքիկ .

Լրե. բէ. վի. որ. բաւ. և այլն ։

Օրը օրինակ ։

Լաւ գիտեմք եթէ ձմեռն է
վկայութի՛ն նորա ։

Լսայի ե՛ս զանոնք ընթեռ-
նուլ . Արդեն կամիս վ՛ իրա-
ւեցիս զքեզ . Անանայ՝ ոչ
ոչ գու , և ոչ ընկեր քո
առանց պատժոյ կարէր զեր-
ծանիլ Հայորոշեցի՛ք զամպատ-
ժելոյդ զձեզ մեծաւ պատժով .
Արդեն իսկ ասայի ձեզ՝
թէ պատժապարտք էք երկո-
քեանքդ և ։

Ամանք

Մանք ասին մտրանականք. վասն զի ի չշաղկապելն վերկուս բանս ի միասին՝ թէ սէտ նշանակէն զնախընթաց բանն առաջել կամեցեալ քան զհետևեցեալն, բայց վասն անձեռնհասութեան առ այն՝ իբրու առ հարկի ընդբերլի գոլ յուղյանէն զհետևեցեալն միայն. Լիմ են այսքիկ. գէն. թարեաք. գոնէ. գոնեա. և այլն։

Օրը օրինակ։

Լթէ ինդուրթիւ ոչ կարայիցս ասանիլ զվիճաս և զնախատինս, գէն ջանացիս համբերութիւ տանիլ։

Մինչ յայսմիկ աւուր ոչ կարացեր եղերել գրել զայսսիկ, գարեաք ի վաղիւն եղիցես։

Լթէ զբնաւն ոչ կամիս վճարել՝ գոնէ վկէտն նորին վճարեա։

Լթէ անպատուիւ արարին զիշխանս, գոնեա արքային սպարտն էին դնել զպատիւ։

Լիմ ասա գիտելի է, զի ի մէջ նախադրութեց են ումանք, որք երբեմն են նախադրութիւք, մինչ առնուն զհոլովս.

որգոն։

Ոտաղ ի նմանէ.
Ի վեր քան զերկինս.
Յառաջ քան զառաքեալն.
Լոխ քան զարեգակն.
Օդնէ խօսից.
Մինչ ի քաղաքն.
Ինքն զինքեանն.
Մէնք ի յայդմէն.
Մեռաւ յամբոխ.
Յայդոյս դեռոյս.
Յայնոյս ծովուն.
Յերկոյս սրմէնն.
Երոյ նորա.
Լրջես զոգոյս.
Յաջոյս ի միմեանց.
Ի վերոյս տապանակին.
Ի վայրոյս խորանին.
Ի վերոյ քան զաստեղս.
Ի վայր քան զնոսա։

Լիմ երբեմն լինին մանկբայք մինչ յարին լնուլ բայիկ. որգոն։

Ոտաղ խօսեցաւ.
Ի վեր հայեցաւ.
Յառաջ ընթացաւ.
Լոխ պատրաստեցաւ.
Օդնէ խօսեցաւ.
Մինչ աճապարեցաւ.
Ինքն ուսաւ.
Մինչ եղերեցաւ.
Մէնք ակաց.
Յայդոյս ձգեաց.
Յայնոյս էանց.
Երոյ խոհասփեցաւ.
Երոյ զինեցաւ.
Ընդէս յաղթեաց.
Յաջոյս նստաւ.
Ի վերոյս դիմեաց.
Ի վայրոյս էջ.
Ի վերոյ առնչանեաց.
Ի վայր ընկէց. և այլն։

Ոտարձեալ. են ումանք ի մէջ մանկբայից, որք մերթ են մանկբայք՝ մինչ յարին ընդ բայից. և մերթ են շաղկապք, որգոն։

Ամէն, ե ժամանակական մանկ-

կական , նախընտրական . և յաձախական ։

Յոռոգեցոյց , ի մակբայ ժամանակական , և դասական . և այլն ։

Յոչ վերջապէս են և ոմանք ի մէջ շաղկապից , որք նոյնոյն ձայնիւ գտանին ենթ զանազանից տեսակաց շաղկապին . որգոն ։

Յոմն , ի ձեռական , նաև թար մատար ։

Յոմն , ի թէական , և թար մատար ։

Յոմ , ի քաղհեռական , և տրոհական ։

Ամէն , ի սկզբնատրական , և մակաբերական ։

Օղորոց յերկրորդում մասին Լսպէս ասասցի ։

մակբայ , և սկզբնատրական շաղկապ ։

Պարզել , ի կրկնական մակբայ , և քաղհեռական շաղկապ ։

Օն , ի հարցական մակբայ , և պատճառական , և թար մատար շաղկապ ։

Պատ , ի տեղական մակբայ , և պատճառական շաղկապ ։

Պարձակ են և ոմանք ի մէջ մակբայից , որք նոյնոյն ձայնիւ գտանին ինքեանց զանազանից տեսակաց մակբային օրգոն ։

Ամենեկ , ի մակբայ նախընտրական , և յաձախական ։

Յաճախ , ի մակբայ ժամանակական , և դասական , և այլն ։

ՅԱՒԱՂԱԿ ԱՌԱՔԵԼԱՑ ԱՆԱՍԻՆ ՎԱՐԱՆԱԿԱՆ ՀԱՆՈՒԹԵԱՆ։

Հարցմունք, և պատասխանիք ղեկ-
ցականաւք, և պատասխանդ նորին, ղոր
սերտողաբար ի դիս առնուլ պար-
տին աշակերտք յայսմիկ վարդ։

ՅԱՂԱԹԱԿ ԱՌԱՔԵԼԱՑ ՎԱՐԱՆԱԿԱՆ ՀԱՆՈՒԹԵԱՆ։

Վարդապետ. Հարցուր։

Հարցումն։

ԻՆչ է քերականութիւն։

Պատասխանի. Իմաստասիրութիւն արհեստ ուղիղ դնելոյ խօսելոյ, և անսխալ գրելոյ շարադրելոյ։

Հրդ. Քանիք են գլխաւորք մասունք քերականութեանդ, զոր դուդ լինիս ուսուցանել։

Պատ. Ոորք են. Ի. Բայ, Ա. անուն, Ե. Դէմ, Դ. Ածական, և Ե. Դեր։

Հրդ. Ո՞ւրեմն է դիտ ինչ՝ որ կարողացեալ է առ ի ինքնանակել զառանձն. և Յատուկն է հնչուածն ինչ յօգելոյ. զի կապի, և յօգի ընդ այլոսմ տառի, և զկատարեալ ձայն արտայանէ։

Հրդ. Ո՞րչափ է վանկն։

Պատ. Վանկն է ձայն ինչ, որ միով հնչմամբ արտաբերի ի բերանոյ մարդոյն։

Հրդ. Ո՞րչափ է բառն։

Պատ. Ի. ձայն նշանակական. իբր է ձայն մի, որ միայն նշանակէ զիր ինչ, կամ զգործողութիւն իրին, և կամ զպարագայս նոցին։

Հրդ. Ի քանի՞ ձեղս անկանի բառն։

Պատ. Ի յուԹն ձեղս. ի՛ ի Հինն, ի Վերանուն, ի Բայ, ի Խնդրութիւն, ի Նախադրութիւն, ի Ածական, և ի Շաղկապ. Ո՛չ այսոքիկ աւելեան նշանակեն զիմն։

Հրդ. Ո՞րչափ է բանն։

Պատ. Ոչանն է շարամանութիւն բառից յայսմնոցդ տրամախոհութեանդ մարդոյ։

Հրդ. Ի քանի՞ բաժանի բանն։

Պատ. Երկուս. ի՛ ի կատարեալն, և ի յանկատարն։

Հրդ. Որք են մասունք բանի, և քանիք։

Պատ. Ածունք բանի են ուղիղ ձեղք բառից, որք ի վերոյ ասացան և կոչեցան, Հինն, Վերանուն, Բայ. և այլն։

Յաղագս Հնոյման, և Պարագայից նոցին։

Վարդ. Ը։

Հրդ. Ո՞րչափ է անունն։

Պատ. Անունն է մանր բանի, որ զԷուն իրին նշանակէ. որպէս. Աստղ, գիտուն, քար, Եւփրատ, Հօտ, բարեգոյն, ամենատես. և այլն։

Հրէ. Ի քանին բաժանի ա-
նունն։
Պահլ. Ներկաւս. Յի ի գոյա-
կան, և ի յատկական։
Հրէ. Օ ինչ է գոյական ա-
նունն, և ի քանիս անդամ։
Պահլ. Գոյական անուն է,
որ ըստ ինքեան կայանայ ի
բանի, և ի զգուշացուածեան-
զրը զրնակ, * Վաղաք, պետ-
րաս, Ժողովուրդ. և այլն։
Հրէ. Բաժանի ի հասարակն,
ի յատուկն, և ի հաւաքա-
կանն։
Հրէ. Օ ինչ է հասարակ ա-
նունն։
Պահլ. Ի այն՝ որ նշանակէ
զընդհանուր էութիւն ինչ. որ-
գոն, * Արդ, ձի, տուն, քա-
զաք, գետ. և այլք նմանք։
Օ ի մարդ բառս ոչ է անուն
միոյ մարդոյ միայն, այլ ամե-
նից մարդկանց. այսպէս իմն
և զայլսդ անուանդ՝ որք հետ-
ևին սմին։
Հրէ. Օ ինչ է յատուկ ա-
նունն։
Պահլ. Ի այն՝ որ զմի անքա-
ժանելի և գոնհատական իր
նշանակէ, որդան, * Պետրոս,
Ի փրատ, Մասիս, և այլն։
Օ ի պետրոս բառս է անուն
միոյ մարդոյ, և Եփրատ
բառս է անուն միոյ գետոյ
միայն. այսպէս և այլք նմանք։
Հրէ. Օ ինչ է հաւաքական
անունն։
Պահլ. Ի այն, որ զիրս բա-
զումս հաւաքումբ միացեալս
իրրև զմի ինչ նշանակէ. որ-
գոն, * Հօտ, Ժողովուրդ,
Հեղգ. և այլն։
Հրէ. Օ ինչ է ածական ա-
նունն, և ի քանիս բաժանի։
Պահլ. Ի այն, որ ներհակ
գոյականի անուանն բուս ին-
քեան ոչ կայանայ ի բանի
և ի զգուշացուածեան, այլ
ածի, և դնի ի վերայ գոյա-
կանաց, որով կարիցէ կայա-
նալ. որգոն, * Կպետակ.
սեաւ. կարճ. երկայն. բարի.
չար. և այլք նմանք։ Ի՛ր
բաժանի ի դրական, ի բաղ-
դատական, և ի գերադրա-
կան. որգոն, * բարի, բա-
րեգոյն, բարեգունեղ։
Հրէ. Ո՞րպիսի են պարագայք
անուանց, և որք են։
Պահլ. Եօթ են. Ի սեռ,
ձև, թուական Թիւ. Հոլով.
և Հոլովումն։
Հրէ. Ո՞րպիսի են սեռք ա-
նուանց. և որպէս մտածին։
Պահլ. Են չորք. Ի արականն,
իգականն, չեզոքականն, և հա-
մարակ. Ի՛ր մտածին այս-
պէս, զի միոյ անունն նշա-
նակէ զարու, ասի արականն.
որգոն, * այր, եղբայր, Տէր,
և այլք նմանք։ Ի՛ր միոյ
նշանակէ զկին, ասի իգա-
կան. որգոն. * մայր. քոյր.
կին. և այլք նմանք։ Իսկ
միոյ նշանակեցեալն ոչ արու
է, և ոչ էգ, ասի չեզոքա-
կան. որգոն, * փայտ, քար,
մահ, և այլք նմանք։ Ի՛ր
եթէ անուն ինչ զարուն,
նաև զէգն նշանակէ, ասի

հա-

հաստարակ · որդան · * զուգակ , ձագ , կորիւն , և այլք նմանք ։
Ընդ՝ Վանիք են ձագ անուանց , և որպէս մուածին ։
Պոխս Լին երեք , ջ պարզ , քարդ , և յարաքարդ ։ Լմ մուածին այսպէս · զի իւրաքանչիւր անուն՝ մինչ ի միայնակ և ոչ միաձուլեալ ընդ այլոյս անուան , ասի պարզ · որդան ; * Պարդ , մաշ , երամ ; քաղցր · և այլն ։ Իսկ մինչ ի միաձուլեալ ընդ այլոյս անուան , ասի քարդ · որդան ; * մարգասկը , մօշտապարտ , քաղմրամ , քաղցրակենցալ · և այլն ։ Ասյց մինչ նաև այլ անուն գայ ի վերոյ քարդեցելոյն , յայնժամ ասի յարաքարդ · որդան · * քաղցրակենցաղասեր · և այլն ։
Ընդ՝ Վանիք են տեսակք անուանց , և որպէս մուածին ։
Պոխս Լին երիս · յի նախագաղափար , և ածանցական ։ Լմ մուածին այսպէս · զի ամ անուն որ ի նախկնականի նշանակեալ է , և ի վերայ իւր կարէ առնուլ զինչ ածանցականաձեռա , որով այլայլեցեալ նշանակիցէ այլոյ կերպիւ , քան զոր նախ նշանակէր , ասի նախագաղափար · որդան , * աքքայ , լոյս , հրեշտակ , և այլք նմանք ։ Լմ մինչ այսպիսիք անուանք առնուն զածանցիկնականերա մանոյս ի վերայ իւրեանց , և ակամայն այլապէս նշանակել , ասին ածանցականք · որդան ,
* արքայական , լուսաւոր , հրեշտակային , և այլն ։
Ընդ՝ Ոչինչ են ածանցական նախերա մանկունքն , և ենթ որքանեայ կերպիւ պարունակին ։
Պոխս Լն ոմանք ձայնք՝ յիւրեանս չինչեանս անուանք , և պարունակին ենթ վերոյ տասանից կերպիւ ։
Ընդ՝ Կարեն ասել զանուանս իւրաքանչիւրոյ կերպիւ , և յուցանել զմանկունս պարունակեցեալս ենթ իւրաքանչիւրոյ կերպի ։
Պոխս Լ՝յ՝ կարեմ · Լ՝ուա՝ զինչ կերպին կոչի տասնական · և ընդ տալաւ են տարին · Ըն , ուն · ախան · որդան · * Վանիթ , գանձեան · Տր , տիւրն · Լ՝րբայ , արքայական ։
Լ՝րկրորդն ասի առաջնական · և ընդ տալաւ են տարին · գին , եղ · որդան · * Լ՝յ՝ , ուժ՝ գին , Հզօր , Տզօրիկ ։
Լ՝րրորդն կոչի նուազական · և ընդ տալաւ են տարին · եակ , ակ , ուկ , իկ · որդան ։
* Պատանի , պատանեակ ·
Պուռն , դռնակ ·
Պիրք գրքուկ ,
Վ՝ար , քարիկ ·
Չորրորդն կոչի աղգական · և ընդ տալաւ են տարին · եան , ացի , եան · անս · որդան ։
* Հաւատ , Հաւատացեալ ·
Լ՝իրք , վերացի ·
Լ՝ուն , նուենան ·
Լ՝րիտս , արիանոս ։
Հինգերորդն կոչի պարունական ·

կան. և ընդ սովաւ են սոքին. աքան, ոար, ոց, ոյան. օրգոն։
* Կայս, կուսարան.
Ծառ, ծառուտ.
Պալիր, դալրոց.
Հայ, հայաստան։
Կ էակերօրդն ասի գոյացական. և ընդ սովաւ են սոքին. այն, էայ, է, եղէն, յոս. օրգոն.
* Կարդ, մարգկային.
Վար, քարեայ.
Լրթաւի, արթաւեի.
Կաս, կաւեղէն.
Կնոհ, մահիայոս.
Կօթներօրդն կոչի մակրդականան. և ընդ սովաւ են սոքին. ոս. ոթ. օրգոն։
* Զեթ, ձիեթաս.
Կեռեալ, մեռելոտի.
Կեթներօրդն կոչի բայածականան. և ընդ սովաւ են սոքին. ոան, ոան, ոար, ոանի. օրգոն։
* Կեր, սիրուն.
Կձիլ, աձուկն.
Կաալ, գալուստ.
Կտեղծել, ստեղծուած։
Կնեներօրդն կոչի ունակական, և ընդ սովաւ են սոքին. աոր, որդ, ած. օրգոն.
* Օկն, կինուհոր.
Կրո, որսորդ.
Կրկիւղ, երկիւղած։
Կանեներօրդն կոչի ընդունական. և ընդ սովաւ է մասնիկս այս, էլ. օրգոն։
* Կուսաւոր, Կուսաւորիչ։
Կեռասաներօրդն կոչի վերաբեալ, և ընդ սովաւ է մասնիկս այս, ռիէան. օրգոն։
* Հնազանդ, հնազանդութիւն։
Կրկուսասաներօրդն կոչի պատկասական. և ընդ սովաւ է մասնիկս այս ոս. օրգոն։
* Զեռն, ձեռնատ։
Կրեքտասաներօրդն կոչի իդական. և ընդ սովաւ է մասնիկս այս, ոսի. օրգոն։
* Կուբք, սրբուհի։
Կոթքեասասաներօրդն կոչի պատշտպանական. և ընդ սովաւ է մասնիկս այս, պան. օրգոն։
* Կուռն, դռնապան։
Հնգետասաներօրդն կոչի յարմարական. և ընդ սովաւ են սոքին. ասք, եսք, էսք, ոարդ, ոանդ, ոալ, էան, ան, օրգոն։
* Կերասա.
Համեատ.
Հանգիստ.
Կողոլուրդ.
Կնունդ.
Կայելուչ.
Կհնջիւն.
Կեռասան։
Կ էշտասաներօրդն կոչի հիւանդոզական. և ընդ սովաւ են սոքին. էանդ, անդ. օրգոն։
* Կին, քեռանք.
Կուքիսա, սուքիսասանք։
Հիշ. Կանունք են թիւք անուանց. և օրսկս մտածին։
Պոռնկ Կրկու են. յն, եզական, և յոգնական։ Կմ մտածին այսպէս. զի աւ անուն յորժամ զմի ոք միայնակաբար նշանակէ, ասի եզական. օրգոն, * Կարդապետ, քահանայ, սարկաւագ. և այլն։ Կանկ մինչ նոյն անունն զյոգունս նշանակէ, ասի յոգնական. օրգոն.

որգոն. * Վարդապետաբք, քա-
հանայք, սարկաւագունք.
և այլն.

Ընդ. Օ՛ինչ են հոլովք ա-
նունց. և քանիք.

Պատ. Հոլովք անունց են
զանազանք շրջաբերմունք միոյ
և նոյնոյ անուանն. և են տասն.

որգոն.

Ուղ. վիճակ, վիճակ.
Սեռ. վիճակի, վիճակոյ.
Տրա. վիճակի, առ վիճակ.
վիճակոյ, առ վիճակս.
Հայց. զվիճակ, զվիճակս.
Կոչ. ո՛ վիճակի, ո՛ վիճակոյ.
Գոյա. զվիճակի, զվիճակոյ.
Գործ. վիճակաւ, վիճակօք.
Վար. զվիճակաւ, զվիճակօք.
Տե՛ր. ո՛ վիճակի, ո՛ վիճակս.
Կրկ. հՀ վիճակ, հՀ վիճակս.

Ընդ. Օ՛ինչ են հոլովմունք
անուանց, և քանիք.

Պատ. Հոլովմունք անուանց
են զանազանութիւնք, և պէս-
պիսութիւք վերջաւորութեանց ա-
ռականաց. Որ են չորեքտա-
սանք. Որոց վեցքն են յա-
տուկք. Իսկ ութքն հասա-
րակք. և հասարակաց հո-
լովմանց չորք առաջինքն են
եզակատեսակք. և այսպէս հա-
սարակաց հոլովմանց տեսակքն
են երկոտասանք. որոց օրինա-
կաց սկզբնատառքն շարեա-
ցեալ կարգաւն իւրեանց ա-
նեն զայս բան, ինծառելով ասաց
որով դիւրանայ վերայիշեալն
կարգաց հոլովմանց. Օ՛ր է՛ն
նշանակէ զինեալ էակն, և նոյն
զինեալ նշանն. և այսպէս

մինչև ցվերջինն ցոյ տառն, որ
նշանակէ զդատ ցնտրն.

Ընդ. Որ՛անիք են վերջաւո-
րութիւք եզականաց սեռակա-
նաց ածից.

Պատ. Աստուանք են. այ է.
ոյ. ւոյ. ան. էան. էայ. այ. էր.
եղ. ին. ոս. որգոն. * Այսչափ, կ
նշանակէ. աԹոռոյ. մատանւոյ.
եղեգան. լսողութեան. ոտ-
նեայ. վարդանայ. աղբերս.
սկտեղ. անձին. ցլոյ.

Ընդ. Որ՛անիք են վերջաւո-
րութիւք յոգնականաց սեռա-
կանաց դոցին.

Պատ. Աօթեն են. այ. էյ. այ.
ոյ. էայ. անդ. էանդ. ոայ. որ-
գոն, * Այսչափ նշանակ. կամ
սկտեղաց. և կամ աղբերաց.
աԹոռոց. մատանեաց. եղե-
գանց. կամ անձանց. լսողու-
թեանց. ցլոյ. Նշ երկուքն,
այ ոտնեայ, և վարդանայ սա-
կաւին յոգնականաք.

Ընդ. Որ՛անիք են վերջաւո-
րութիւք եզականաց գործիակա-
նաց դոցին.

Պատ. Աւեթն են այ էն. աս. ով.
էաս. ամբ. էամբ. երբ. եղբ.
որգոն. * Այսչափ. նշանաւ. կ
վարդանաւ. աԹոռով. մա-
տանեաւ, կամ ոտնեաւ. եղե-
գամբ, կամ անձամբ. լսողու-
թեամբ. աղբերբ. սկտեղբ.
Իսկ գոն ոչ ունի զյատուկ
գործիական, այլ վարի սե-
ռականսն.

Ընդ. Որ՛անիք են վերջաւո-
րութիւք յոգնականաց գործիա-
կանաց դոցին.

Պատ.

Պ֊ոխ. Ի՛ն ուրեմն. այո՛ խոս. օ֊ուշ. ես֊ ասէ֊ ես֊ ասէ֊ ես֊ ասէ֊ որգոն. [ւյաչխրք. նշանաբ, կամ յլօք. ակնառութք. մատանեաք. եկեղեցիք, կամ անձամբք. լսողութիք. աղերբք. սկսեալք։

Ե֊ր. Ի՛ զուարճ կարեն ձանձրանալ զանուն ինչ ըստ առարկելոյ բաժանմանց՝ և պաշտօնեայ։

Պ֊ոխ. Ի՛ այո՛ կարեմ, եթէ հարցանիցես։

Ե֊ր. Ա՛ռաւ այս՝ ընդունիլ, զինչ է։

Պ֊ոխ. Ի՛ անուն գոյական և հասարակ. ըստ սեռին չէզոքական. ըստ ձևոյն պարզ. ըստ տեսակին նախադասութեան. ըստ թուոյն յոգնական. ըստ հոլովին պատմական. [ակ ըստ հոլովման՝ հոլովի սիպ խոչ, խոչի։

Ե֊ր. Ո՛րինչ է բառս այս՝ ընդունեցաք։

Պ֊ոխ. Ի՛ անուն ածական. ըստ սեռին հասարակ. ըստ ձևոյն պարզ. ըստ տեսակին նախադասութեան. ըստ թուոյն յոգնական. ըստ հոլովին սեռական. և ըստ հոլովման՝ հոլովի սիպ տարածի, տարածոյ։

Ե֊ր. Ո՛րինչ է բառս այս, երէ֊նայնով։

Պ֊ոխ. Ի՛ անուն ածական. ըստ սեռին՝ հասարակ. ըստ ձևոյն՝ պարզ. ըստ տեսակին՝ ածականական. ըստ թուոյն եզական. ըստ հոլովին՝ գործիական. և ըստ հոլովման՝ հոլովի սիպ, սիպոտ, սիպոտոյ։

Ե֊ր. Ո՛րինչ է բառս այս. փերափրաց։

Պ֊ոխ. Ի՛ անուն ածական. ըստ սեռին հասարակ. ըստ ձևոյն բարդ. ըստ տեսակին նախադասութեան. ըստ թուոյն յոգնական. ըստ հոլովին սեռական. և ըստ հոլովման՝ հոլովի սիպ, սիպոտ, սիպոտոյ։

Յաշտ֊ Պ֊երանեան։

Պ֊ոխ. Ո՛։

Ե֊ր. Ո՛րինչ է դէտ֊ նաւն։

Պ֊ոխ. Ի՛ երանուն ի մասն բաղդի, որ զասդորոշեալ դէմս էութեան նշանակէ. որդին. էս, դուս, նա։

Ե֊ր. Ի՛ քանիս բաժանի։

Պ֊ոխ. Ի՛ հինգ. այն՝ ի յէական. ի սեռական. ի դիմորոշական, ի ցուցական, և ի յարաբերական։

Ե֊ր. Ո՛րք են էականք։

Պ֊ոխ. Ո՛րին են, այն էս, դուս, ինձ. նաև ինքն, երկր հոլովի ինքս, ինքեան։

Ե֊ր. Ո՛րք են սեռականք։

Պ֊ոխ. Ո՛րին են. այն իմ. ուս. ձեր. յեր. նաև ինքն, երկր հոլովի իւր, իւրոյ։

Ե֊ր. Ո՛րք են դիմորոշականք։

Պ֊ոխ. Ո՛րին են. այն. ես. դուն. նա. սա. այդ. այն. ասոնք. դոյն. նոյն։

Ե֊ր. Ո՛րք են յարաբերականք։

Պ֊ոխ. Ո՛րին են. այն՝ որ. անունս այս, որ։

Ընդ. Վանքը են պարագայք դերանունանց. և օրը։

Պետ. Այեյք են։ այ յե, տե՛ սոկ, նէ՛ս, դե՛մ, հոլովե, և հոլովեցո՛ն։

Ընդ. Վանքը են ձևք, տեսակք, և քիթը դերանունանց, և սրպէս մտածին։

Պետ. Կ՚ուրանք, և այնպէս են, որպէս ասացաւ զանունանէ։

Ընդ. Օ՞ինչ են դէմքն, որք մտածին՝ ի դերանունն։

Պետ. Դէմքն ունի գլխական ինչ յարին դերանունանց, մինչ ինքեանք դերանունանքն են նշանականք դիմաց. վասն որոյ են նշանակէ զառաջինն դէմն. գուն՝ զերկրորդն. և նայն զերրորդն. այսպէս և այլքն բաց ի յարաբերականէն։

Ընդ. Որք են հոլովք, և հոլովմունք դերանունանց։

Պետ. Ինքք են, որք ասացան զանունէ. բայց այս միայն և տարբերք. զի ոմանք դերանունանք ունին զյատկականս հոլովմունս, և ոչ վերաբերին առ լիս տեսակ հոլովմանց ալ նոցա, որպիսիք են տրին. ես. դու. ան. դա. նա. այդ. այդպ. այն։ Այլ ոմանք վերաբերին. որպիսիք են տրին. ան. դոյն. նոյն. ոք. ինչ. մեր. քո. ձեր. խոր. որք հոլովին ոմն ասոյա, ասոյաց. Իսկ այրին՝ ինձն, ինչ, որք են էականք, հոլովին ոմն լաղտաւին, լաղտաւնէ. որդոյն, ինձն, ինչեան. ինչ, ինչեան։

Ընդ. Օ՞ինչ է բառս այս՝ ջՀենդ։

Պետ. Ի դերանունէն էական. ըստ ձևոյն պարզ. ըստ տեսակին նախադասափար. ըստ դիմին նշանակող առաջնոյն. ըստ թուոյն եզական. ըստ հոլովին դործիական. և ըստ հոլովմանն հոլովի ոմն Հնոսոյ։

Յաղագս Բայի։

Գլուխ. Ի։

Ընդ. Օ՞ինչ է բայն, և՛ի քանիս անդամս։

Պետ. Բայն է մասն բանի, որ զառս, և կամ զկիրս ետուեալ ընդ ժամանակաւ նշանակէ. և բաժանի՝ ի էականս, և յառքական։

Ընդ. Որք են բայք էականք։

Պետ. Սքին են. այ եմ, գոմ, եղանիմ, լինիմ։

Ընդ. Որք են բայք առքականք։

Պետ. Սքին են որք նշանակեն զառս ուրուք, կամ զկիրս։

Ընդ. Ի՞ քանիս բաժանին։

Պետ. Ի չորեսկուս. այ՝ ի կանոնականն, և ի յանկանոնն։

Ընդ. Որք են բայք կանոնաւորք։

Պետ.

Պախ։ Այնք են որք ընդ լա-
ընքատասանութ տեսակօք չորից
լծորդութեանց պարունակին,
և առանց թերութեի, և հես-
տելոյ ըստ այնց լծորդին։

Ընդ։ Որք են բայք անկա-
նոնք։

Պախ։ Այն այնք ամենեքեան,
որք ըստ վերոգելոյս տեսա-
կաց ոչ լծորդին, այլ կամ
հետաեն ձայնիւ, և կոչին ար-
առութիք. և կամ պակասին ի
յոմանս ժամանակս, և կոչին
պակասաւորք. և կամ պակա-
սին գիմօք, և կոչին դիմա-
ղուրկք։

Ընդ։ Այայք արտուղիք որպէս
հետեն ըստ ձայնին։

Պախ։ Ասացէս, Ասիցեմ, ելիր։
Ելանեմ, արար։ Տամ, եհաս։ Կանեմ,
եդի։ Յառնեմ, յարեայ։ Կամ, եկիր։
Կրեմ, լուիցէ։

Ընդ։ Պակասաւորք բայքն յո-
րոց լսուցանեն զպակասուելս
իւրեանց։

Պախ։ Ասեցայ բայն լսուցանէ
զպակասուելն իւր ի բային
դեղանելեմ. Լուայ բայն ի բային
լսեմ. Ելբեր բայն ի բային ըմ-
պեմ. ըստ այսմ և այլոցն։

Ընդ։ Անանիք են պարագայք
բայից, և որք են։

Պախ։ Ասեն են պարագայք
բայից, և են այսոքիկ. սեռ,
ձև, տեսակ, թիւ, դէմ, ժա-
մանակ, եղանակ, և լծոր-
դութիւն։

Ընդ։ Անանիք են սեռք բայից։

Պախ։ Սորք են, յորս ներգոր-
ծական, կրաւորական, չէզո-
քական, և հասարակ։

Ընդ։ Ընդ չէզոքականացդ ունի՞ ներ-
գործակերպ, ունի ընդմիջա-
կերպ, և ունի ձայնակրական։

Ընդ։ Այսպէս գրեթէ վեցք են
սեռք բայից։

Ընդ։ Որք են բայք ներգոր-
ծականք։

Պախ։ Ասլոին են. որք զգոր-
ծողն առ կրօղ ոք լինել նշա-
նակեն. որգոն. Սիրեմ. այրեմ.
հալածեմ. և այլք նմանք, որք
զգործ սիրման, այրման, և
հալածման առ կրօղ ոք լինել
նշանակեն։

Ընդ։ Որք են բայք կրաւորա-
կանք։

Պախ։ Այն նոքին, որք զկերա
ուրուք յոմանէք ներգործողէ
լինել նշանակեն. որգոն. Ի-
բիմ, այրիմ, հալածիմ, և այլք
նմանք ասին կրաւորականք,
զի զկերա սիրման, այրման, և
հալածման յայլմէ լինել ի
կրօղն նշանակեն։

Ընդ։ Որք են բայք հասարակք։

Պախ։ Այն նոքին, որք միով
ձայնիւ նշանակեն մերթ գներ-
գործութիւն ուրուն առ կրօղ
ոք. և մերթ գկերա ուրուք
յոմանէք ներգործողէ. որգոն.
* Ծահանիմ, սփածանիմ, ուսա-
նիմ, սխամիմ, պահիմ, և այլք
նմանք՝ ասին հասարակք, զի
նոյնով ձայնիւ մերթ գներ-
գործութիւն, և մերթ գկերա-
դրութիւն նշանակեն։

Ընդ։ Որք են բայք ներգոր-
ծակերպք չէզոքականք։

Պախ։ Այն նոքին, որք ասնին
գձա-

գձայն հերդործականի, բայց զգործողութիւնն զոր նշանակեն՝ ոչ առ կրօղ ոք լինիլ նշանակեն. օրգոն. * Լ՝ողեմ, մնանեմ, գնամ. և այլք նմանք։

Ն՝ԲՒ. Ո՝ՐՔ են բայք ընդմիջակերպք։

Պ՝ՈՒ. Լ՝ՈՔԻՆ են, որոց սահմանական ներկայի ձայնն է ը կերպի հերդործականի, և կատարելոյ ժամանակի ձայնն է ը կերպի կրաւորականի. բայց ինքեանք որք զգործողութի՛ն նշանակեն, ոչ զհերդործութի՛ն առ կրօղ ոք լինիլ նշանակեն, նաև ոչ զկիրս յոլամբք հերդործողէ լինիլ նշանակեն՝ որպիսիք են սոքին. Հ՝ԲՊԱՆԱՄ, ԱՐՊԱՐԱՅ. Ն՝ԱՊԱՆԱՄ, ՀԱԲԱՐԱՅ. Օ՝ՕՐՆԱՄ, ՂԶԱՅ. և այլն։

Ն՝ԲՒ. Ո՝ՐՔ են բայք ձայնակրաւորականք։

Պ՝ՈՒ. Լ՝ՈՔԻՆ են, որք ունին գձայնս կրաւորականի. բայց զկիրս զոյս նշանակեն՝ ոչ յոլամբք հերդործողէ լինիլ նշանակեն. որպիսիք են սոքին. * Լ՝ԱՂԵՄ, ՆԱՍԵՄ, ՀԱՆԴՉԵՄ, և այլք նմանք։

Ն՝ԲՒ. Ո՝ՐԱՆՔԻՔ են ձևք բայից, և ո՞ղ մտածին։

Պ՝ՈՒ. Ա՝ՐՔԵ են, և մտածին որբան առ այս՝ զի բայքն միշտ ոչ են չարտայարեցեալք ընդ այլում բառի՝ ասին պարզք. որգոն. * Ա՝ԻՐԵՄ, աշխատիմ, և այլք նմանք։ Ուսկ մինչ յայլ նշանական՝ ասին բարդք. որգոն. * Ա՝ՐԴԱՍԻՐԵՄ, աշխատասիրեմ. և այլք նմանք։ Լ՝ԱՅՑ յոլամբ յարին ոմանց մանկանց կամ առ՝ի զարդ, և կամ առ՝ի փոփոխել զնշանակուիս իւրեանց, ասին բաղադրեալք. որգոն. * Ա՝ԱՐԻՄ, առլաարիմ, նոմնիմ՝ համանմանիմ. և այլն։

Ն՝ԲՒ. Ո՝ՐԱՆՔԻՔ են տեսակք բայից, և որպէս մտածին։

Պ՝ՈՒ. Տ՝ԵՍԱԿՔ բայից են երկու. ՅՈ՝ՆԱԽԱԳԱՂԱԹԱԲ. որգոն. * Լ՝ՍԱՒՄ, զարհուրիմ լեռում. և այլն։ Լ՝Ո՛ ԱՃԱՆԱՑԱԿԱՆ, որ և կոչի անցողական. որգոն. * Լ՝ՍՏՈՒՑԱՆԵՄ, զարհուրեցուցանեմ, լեռուցանեմ. և այլն։

Ն՝ԲՒ. Լ՝ՈՐՔԻՔ ամբ բայք լինին անցողականք. և զոր պիսի սեռ սեփականէ ինքեան անցողական բայն։

Պ՝ՈՒ. Ա՝Հ համայնք բայք լինին անցողականք, այլ ոմանք. և բան մեծի մասին՝ և մանաւանդ լինին անցողականք ընդմիջակերպքն, և ձայնակրաւականքն։ Լ՝Ո՛ ընդ քոյ բայք անցողականք են հերդործականք, և ունին զկրաւորականն։

Ն՝ԲՒ. Ո՝ՐԱՆՔԻՔ են թիւք բայից։

Պ՝ՈՒ. Ա՝ՐԿՈՒ. ՅՈ՝ ԵԶԱԿԱՆ. որգոն. ՅՈՍԱՆՈՐԵՄ. և ՅՈՎՆԱԿԱՆ. որգոն. ՅՈՍԱՆՈՐԵՄ։

Ն՝ԲՒ. Ո՝ՐԱՆՔԻՔ են դէմք բայից։

Պ՝ՈՒ. Ա՝ՐՔԵ են. Լ՝ԱՔԻՆԷ՝ յորմէ բանն. որգոն. Ա՝Ն ԵՍ. Ա՝ՐԻՆԳՆԷ՝ առ որ բանն. որգոն.

դոս ընտ. Իսկ երրորդն է՝ զորձ մի բանն. որդան. նա ընտ. Կամ այսպէս. Դէ ընտ՛ն. դոտ ընտ՛, նոյա ընտ՛ն, և այլն։

Հրդ. Վ՛անիք են ժամանակք բայից։

Պահ. Վ՛եցք են. յր՛ Վ՛երկայ. որդան, Ա՛հաբեմ. Վ՛նկատար, որդան, Ա՛հաբէ. Կատարեալ, որդան Ա՛հաթ. Յաթակատար, որդան, Ա՛հաթեալէմ։ Վ՛երակատար. որդան. Ա՛հաթեալէն։ Վ՛պառնի, որդան, Ա՛հաթէ։

Հրդ. Վ՛անիք են եղանակք բայից։

Պահ. Ա՛ինդ են. յր՛ սահմանական, հրամայական. ըղձական, ստորակրական, և անեղեալ։

Հրդ. Ո՛ր քանիս ժամանակս ունի սահմանական եղանակն։

Պահ. Ո՛ր չորս վերապիեցեալ ժամանակ ունի։

Հրդ. Ո՛ր քանիս ժամանակս ունի հրամայական եղանակն։

Պահ. Ո՛ր երկուս ժամանակ միայն ունի. յր՛ ըներ կայ, որդան. Ա՛հա, դ՛ սէբ. ասաղէ՛, դ՛ սէբ. և այլն։ և Ո՛ր ապառնի, որդան։ Ա՛հաթիր, ասաղիր, և այլն։

Հրդ. Ո՛ր քանիս ժամանակս ունի ըղձական եղանակն։

Պահ. Ո՛ր չորս ժամանակ ունի. յր՛ Ո՛ր ներկայ, որ և է ապառնի, որդան, երանի՛ ըն ասիցեմ. Ո՛ր անկատար, որդան, երանի՛ ըն ասիցէր. Ո՛ր անցեալ յարակատար, որդան, երանի՛ ըն ասացեալիցեմ, և Ո՛ր անցեալ գերակատար, որդան, երանի՛ ըն ասացեալիցէր։

Հրդ. Ո՛ր քանիս ժամանակս ունի ստորակրական եղանակն։

Պահ. Ո՛ր այրքանս ունի, և այնպէս, որքան և ձեղ ունի ըղձական եղանակն. բայց միայն ի կրաւորականս բայս, և ի չ ղրկանս ունի և զյատուկ ապառնի ժամանակ. որդան, Ա՛հաթեալ եղէց, Ա՛հաթեալ եղէց, Ա՛հաթեալ եղէց. Վ՛պառնալ եղէց. Վ՛պառնալ եղէց, և այլն։

Հրդ. Ո՛ր քանիս ժամանակս ունի անեղեալ եղանակն։

Պահ. Ո՛ր երիս, յր՛ ըներ կայ, որդան, Ա՛հաբ։ Ո՛ր անցեալ, որդան, Ա՛հաթեալ փղ։ և պապառնի, որդան, Ա՛հաբէց փղ։

Հրդ. Վ՛անիք են լծորդութիք բայից։

Պահ. Ա՛որք են. որոց Վ՛րա ջինն եղերի՛ իւեմ. որդան. Ա՛իբեմ. Վ՛րկրորդն՝ իւ յաւորդան, լծառնամ. Վ՛րրորդն՝ իւ յառ. որդան, Ա՛նկնամ. Վ՛նակ չորրորդն՝ իւեմ. որդան, Ա՛ձեմ։

Հրդ. Վ՛անիք են առեակք ո՛րինակաց բայից ընդ իւրաքանչիւր լծորդութիք, և որք են։

Պահ. Վ՛նդ առաջնում լծորդութիք են երեքս այսոքիկ. յր՛ Ա՛իբեմ, սիբեցի. Ա՛հաբեմ, ասացի. Ա՛նեանեմ, պեաց. Վ՛նդ երկրորդիւն ևս են երեք. յր՛ Ա՛ռնամ, լուացի. Վ՛նամամ, եմացայ. Վ՛նամամ, բացի. Վ՛նդ երրորդիւն են հինգք. յր՛ Վ՛նդենամ, ընկեցի. Վ՛նամ, լցի. Վ՛ծառամ, ծառացայ. Վ՛նդենամամ, ընդերացայ. Վ՛ծառամ,

նամ, պակեայ։ Խոկ ընդ չորրորդ[ի] չորրորդութեն են երեք. յիր հշտիմ, աձեցայ։ Պապլիմ, նա-
պեայ։ Խոսանիմ, բոսայ։

Հրդ. Օրինչ է բառս այս,
Հաղես։

Պախս Ի, բայ կանոնաւոր. Խստ սեռին ներգործական. Խստ ձևոյն պարզ. Խստ տե-
սակին նախագաղափար. Խստ թուոյն եզական. Խստ դի-
մին երկրորդ դէմ. Խստ ժա-
մանակին ապառնի. Խստ եղա-
նակին սահմանական. Խստ չորրորդութեն պատկանի առ-
րորդն ենթ օրինակին Խոդ-
նամ, Խոդէ։

Հրդ. Օրինչ է բառս այս,
Հանդիցեն։

Պախս Ի, բայ կանոնաւոր. Խստ սեռին ձայնակրական. Խստ ձևոյն պարզ. Խստ տե-
սակին նախագաղափար. Խստ թուոյն յոգնական. Խստ դի-
մին երրորդ դէմ. Խստ ժա-
մանակին ապառնի. Խստ եղա-
նակին հրամայական. Ըստ չորրորդութեն պատկանի առ չոր-
րորդն ենթ օրինակին Խոդ-
էմ, նապեայ։

Հրդ. Օրինչ է բառս այս՝
Օռճարիացաւ։

Պախս Ի, բայ կանոնաւոր. ըստ սեռին՝ ընդմիջակերպ չէզո-
քական. ըստ ձևոյն՝ պարզ. ըստ տեսակին՝ նախագաղա-
փար. ըստ թուոյն՝ եզական. ըստ դիմին՝ երրորդ դէմ. ըստ ժամանակին՝ կատարեալ. ըստ եղանակին՝ սահմանական. ըստ չորրորդութեն պատկանի առ երկրն ենթ օրինակին Խոդ-
նամ, էմացայ։

Հրդ. Օրինչ է բառս այս,
Խոպաճորեցաւ։

Պախս Ի, բայ կանոնաւոր. ըստ սեռին՝ ներգործակերպ չէզո-
քական. ըստ ձևոյն՝ պարզ. ըստ տեսակին՝ նախագաղա-
փար. ըստ թուոյն՝ եզական. ըստ դիմին՝ երրորդ դէմ. ըստ ժամանակին՝ անկատար. ըստ եղանակին, սահմանական. ըստ չորրորդութեն պատկանի առ-
առաջինն, ենթ օրինակին՝
Սէրեմ, սէրեցէ։

Հրդ. Օրինչ է բառս այս,
Խոպաճորեցոյց։

Պախս Ի, բայ կանոնաւոր. ըստ սեռին՝ ներգործական. ըստ ձևոյն՝ պարզ, ըստ տեսակին՝ ածանցական, յիր անցողական. ըստ թուոյն՝ եզական. ըստ դիմին՝ երրորդ դէմ. ըստ ժա-
մանակին՝ կատարեալ. ըստ եղանակին՝ սահմանական. ըստ չորրորդութեն պատկանի առ-
առաջինն, ենթ օրինակին՝
Տչեսանէմ, պեսի։

Հրդ. Օրինչ է բառս այս՝
Հաղեսոպաճրէբէր։

Պախս Ի, բայ կանոնաւոր. ըստ սեռին՝ ներգործակերպ չէզո-
քական. ըստ ձևոյն՝ բարդ. ըստ տեսակին՝ նախագաղա-
փար. ըստ թուոյն՝ եզական. ըստ դիմին՝ երրորդ դէմ. ըստ ժամանակին՝ անկատար. ըստ եղանակին, սահմանական. ըստ չորրորդութեն պատկանի առ-

առաջինն՝ ենթ օրինակին՝ Ա-
ըէմ, ուէնէ ։
Հրդ. Օ՞րինչ է բառս այս, Ա-
վետ. Ա՛ր բայ կանոնաւոր ։
ըս սեռին՝ ներգործական. ըստ
ձևոյն՝ պարզ. ըստ տեսակին
ածանցական, յն անցողական.
ըստ թուոյն՝ եզական. ըստ
դիմին՝ երրորդ դէմ. ըստ ժա-
մանակին՝ կատարեալ. ըստ
եղանակին՝ սահմանական. ըստ
լծորդութեն պատկանի առ
առաջինն՝ ենթ օրինակին,
Տ՛ենանէմ, պեսի ։
Հրդ. Օ՞րինչ է բառս այս, էէր։
Վետ. Ա՛ր բայ անկանոն, և
արտուղի՛, որոյ սահմանականի
ներկայն է ոռոեմ. և կատա-
րեալն՝ էէր. ըստ սեռին՝ ներ-
գործական. ըստ ձևոյն՝ պարզ.
ըստ տեսակին՝ նախագատա-
պար. ըստ թուոյն՝ եզական.
ըստ դիմին երրորդ դէմ. ըստ
ժամանակին կատարեալ. ըստ
եղանակին սահմանական. ըստ
լծորդութեն պատկանի առ
առաջինն, ենթ օրինակին՝ Տ՛ե-
ռանեմ, պեսի. Այլոյ արտուղա-
բար, և ոչ ըս ամի ։
Հրդ. Օ՞րինչ է բառս այս,
էէր։
Վետ. Ա՛ր բայ անկանոն և ար-
տուղի՛. որոյ սահմանականի
ներկայն է գամ. և կատա-
րեալն՝ էէր. ըստ սեռին՝ ներ-
գործակերպ չէզրքական. ըստ
ձևոյն պարզ. ըստ տեսակին
նախագատպափար. ըստ թուո-
յն՝ եզական. ըստ դիմին եր-
կրորդ. ըստ ժամանակին կա-
տարեալ. ըս եղանակին սահ-
մանական. ըստ լծորդութեն
պատկանի առ երկրորդն՝ ենթ
օրինակին՝ Բանամ, Բացի. բայց
արտուղաբար, և ոչ ըստ ամի ։

Յաղագս Ընդունելութե։

Գլուխ. Ե։

Հրդ. Օ՞րինչ է ընդունե-
լութե։
Վետ. Ընդունելութեն է մասն
բանի, որ զեռութիս իրոյ,
նաև զառս՝ կի՛ զկիբս էռութեց
ընդ ժամանակաւ նշանակէ.
որդոն. Տեառնէ, լուշ, նաթալ.
և այլն ։
Հրդ. Ո՞ր բանիս բաժանի ըն-
դունելութե։
Վետ. Ընտ վերջաւորութեց
իւրոյ՝ ի չորս բաժանի.
Որանցն ընդունելութե մերթ
եզերն՝ ի օլ. որդոն. սէրօլ,
Ասերթ՝ ի եալ. որդոն, սէրե-
ցեալ. Ասերթ՝ ի լցի. որդոն,
սէրելոյ. և Ասերթ՝ ի լի. որդոն.
սէրելի ։
Հրդ. Որանիք են պարագայք
ընդունելութե։
Վետ. Ընդունելութեն եր-
բեմն ունի զանուն վարի, և եր-
բեմն ունի զբայ. և այսպէս եր-
կոցունցն ևս Հայերէնեակ
պարագային նման վիճք, յն սեռ,
ձև, տեսակ, թիւ, Հոլով,
և ժամանակ։
Հրդ. Որանիք են սեռք ընդ-
դունելութե, և որք են։
Վետ. Ընտ բայից յորոց բղխի
նին, մտածին սեռք նոցին։

Հրդ.

Հրդ. Քանիք են ձևք ընդունելութեն։

Պահ. Երկու են. ի՝ Պարզ, որդոն, Դաշտ։ Քարդ, որդոն, վերադաշտ։

Հրդ. Քանիք են տեսակք ընդունելութեն։

Պահ. Երկու են. ի՝ Ախտադաղափար, որդոն, լոշ։ Ժանդական, որդոն, լոշոնեի։ Եւ այս ըստ որում անուն։ Իսկ ի՝ որում բայ, Ախտադաղափար, Դաշտ։ Նպողական, Նախադաշտ։

Հրդ. Որք են թիւք, և հոլովք ընդունելութեն։

Պահ. Ինք են որք ասացան զանուանեալք. որդոն, Զական, սերտ, Հոգնական, սերտ։ Եւ բնաւք ընդունելութիք քայ ի նոցունց որք ի ոչ եզերին, հոլովին ոմք զանուն։ Զերեւցեալն ի ոչ՝ ոմք Նշան, Նշանի։ Երեւցեալքն ի եալ՝ որպէս Աղեղ, Աղեղաց։ Եւ Զերեւցեալքն ի լի՝ որպէս Խոպան, Խոպանաց։

Հրդ. Քանիք են ժամանակք ընդունելուն։

Պահ. Երկուք են. ի՝ Ներկայ, որդոն. ընթրեալ։ Նպեալ, որդոն, ընթրեալ կամ ընթրեցեալ. և Պապանի, որդոն, ընթրեցի կամ ընթրելի։ Եւ այլն։

Հրդ. Ինչ է բառս այս, ընտրեալ։

Պահ. Ընդունելութեն եղերեալ ի եալ. ըստ սեռին՝ Ձայնակրական. ըստ ձևոյն՝ պարզ. ըստ տեսակին՝ Նախադաղափար. ըստ թուոյն՝ եզակի. ըստ հոլովին՝ Հայցական, և հոլովի որպէս աներ, աներոջ. և ըստ ժամանակին՝ ի անցեալ։

Հրդ. Ինչ է բառս այս՝ Վերադաշտնեալ։

Պահ. Ընդունելութեն եղերեալ ի ոչ. ըստ սեռին՝ Ներգործական. ըստ ձևոյն՝ պարզ. ըստ տեսակին՝ անցողական. ըստ թուոյն՝ յոգնական. ըստ հոլովին՝ սեռական. և հոլովի որպէս Նշան, Նշանի. և ըստ ժամանակին՝ ի ներկայ։

Հրդ. Ինչ է բառս այս՝ Ղեղեցն։

Պահ. Ընդունելութեն եղերեալ ի ոչ. ըստ սեռին՝ Չեզոքական. ըստ ձևոյն՝ պարզ. ըստ տեսակին՝ Նախադաղափար. ըստ թուոյն՝ եզակի. ըստ հոլովին՝ Հայցական. և ըստ ժամանակին՝ ի անցեալ։

Հրդ. Ինչ է բառս այս՝ Վերադաշտնեալ։

Պահ. Ընդունելութեն եղերեալ ի ոչ. ըստ սեռին՝ Ներգործական. ըստ ձևոյն՝ պարզ. ըստ տեսակին՝ անցողական. ըստ թուոյն՝ յոգնական. ըստ հոլովին՝ սեռական. և հոլովի որպէս Նշան, Նշանի. և ըստ ժամանակին՝ ի ներկայ։

Հրդ. Ինչ է բառս այս՝ Ի վերադաշտնել։

Պահ. Ընդունելութեն եղերեալ ի լ. ըստ սեռին՝ Չեզոքական. ըստ ձևոյն՝ պարզ. ըստ տեսակին՝ Նախադաղափար. ըստ թուոյն՝ եզակի. ըստ հոլովին՝ Հայցական. և ըստ ժամանակին՝ ի անորոշ։

Հրդ. Ինչ է բառս այս՝ Ի վերադաշտնելոյ։

Պահ. Ընդունելութեն եղերեալ ի լ. և է ըստ սեռին՝ կրաւորական. ըստ ձևոյն՝ պարզ։

պարբ. ըստ տեսակին՝ նախադասական. ըստ թիւոյն՝ յոդնական. ըստ հոլովին՝ բացառական. և հոլովի որպէս Առաքէ, Տպաւոյ. և ըստ ժամանակին՝ ապառնի.

Հրդ. Արդեօք ընդունելութիւք միշտ և հանապազ ունին յիմարութեք զժամանակ՝ և զեռ որպէս զբայս.

Պտ. Ոչ ունին. Վասնզի երբեմն ոչ փարին որպէս զբայ, այլ որպէս զանուն. և յայնժամ ասին անուճանք ածականք, և ունին միայն զվերջ պարագայս անուճան, որպէս ի վեր անդր ասացաք զանուճանէ.

Հաղորդ. Նախադրութիւն, Ածիւոյ, Ընդբութիւն, և Հաղորդ.

Գլուխ. Ը.

Հրդ. Զինչ է նախադրութիւնն.

Պտ. Ասան բանի, որ զպարագայս էութեայ նշանակէ.

Հրդ. Քանիսն անդասի.

Պտ. Նախադրութեայ ասանք են հոլովակերտք, որդոն, է, յ, ա, ց, ի, ն, եր, ն, ըն. Ասանք են հոլովառուք. որդոյն, ներոյ, է ներոյ, եան. և այլն. Ասակ ասանք են բաղադրականք. որդոն. ան, ադ, ագ. և այլն.

Հրդ. Վասնիք են պարագայք նախադրութեայ.

Պտ. Նախադրութիւն ոչ ունի զպարագայս. զի ինքն իսկ զպարագայս էութեայ նշանակէ. ըստ այսմ և մակբայք, և միջարկութիւք, և շաղկապք ոչ ունին զպարագայս.

Հրդ. Զինչ է մակբայն, և քանիս անդասի.

Պտ. Ասան բանի, որ զնշանակս գործողութեայ, և կրից նշանակէ. և բաժանի ի քան և երկուս տեսակս.

Հրդ. Որք են անուճանք տեսակացն.

Պտ. Որքին են. այսինքն սրակոսական. քանակական. ժամանակական, տեղական. ժողովական, զատական, սահմանական, բացատական, յայտնական, ծածկական, հարցական, երդական, յաճախական, դասական, ցուցական, երկբայական. կրկնական, նախընտրական, արգելական, անպարտական, խոհեմական, և յամրական.

Հրդ. Զինչ է միջարկութիւն.

Պտ. Ասան բանի, որ զկիրս հոգւոյն նշանակէ.

Հրդ. Զինչ է շաղկապն. և քանի՞ նոքա տեսակ անդասի.

Պտ. Ասան բանի. որ շարակցէ իրեարս զմասունս բանի, նաև զինքեանս քան. Եւ անդասի երկոտասան տեսակ.

Հրդ. Որք են անուճանք տեսակացն.

Պտ. Որքա են. Իբ բաղհիւսականք, բացառողական, սկզբնաբանական, անկատարական, հասու-

նախընտրական, պատմառա-
կան, թէական. մեկնական,
մակաբերական. թարմատար,
և վարանական։

Ընդ. Օ՛րինդ է բառս այս,
փաղ։

Պա. Աղբի է նախադրութի
միոջ առնու զինդիր. և մերթ
մակբայ ծածկական։

Ընդ. Օ՛րինդ է բառս այս,
դուքեաւ։

Պա. Աղբի է կրկնական մակ-
բայ՝ միոջ յարի բայից. և
մերթ է բաղհիւառական շաղ-
կապ. և մերթ է ընդունե-
լութի անցեալ՝ յաւաքելական
ի բայէն, դառնամ։

Յաղագս Հոմանիշութեան Անանց
Բանի։

Գլուխ. Է։

Ընդ. Ասացեալք ուրեմն մա-
սունք բանի միոջ
գան առ իրեարս առ՝ի կազմել
զբան, որբանեաւ կերպիւ
պարտին համաձայնել իրերաց։
Պա. Յորս կերպիւ. Զբան-
զի նախ հանդիպին միմեանց
բայն, և անուն իւր. և սոքին
պարտին համաձայնել իրերաց
թուով և դիմաւ. որդան. * Յա
դրեմ. դուք ընթեռնուք. խակ
նորա երգեն, կամ այսպէս.
* Ասաք՝ի ձէնջ. Ուր խնամի
զորութիւ դեպանուն այս ձեռ,
Նշխարդ, հանդիպին իրերաց
անուանքք գոյականք և ածա-
կանք. և սոքին պարտին հա-
մաձայնել թուով և հոլովիւ.
որդան, * Հետևեալ բարեաց
պօրծոյ. և այլն Նշխարդ՝ հան-
գիպիլն իրերաց յարաբերական
դերանունն և նախընթաց ա-
նունն որ յարաբերի. և սոքին
համաձայնել պարտին թուով
միայն. որդան, * Ի գործոց,
որք արդելեցեալքն հրամա-
նաւ, հրաժարեաց, Նշխարդ՝
հանդիպիլն իրերաց հարցանեն,
և պատասխանին. և սոքին
պարտին համաձայնել դերեա
հոլովիւ. որդան. * Յորմէ՞
առեր զայդ խրատ։
* Ի ծնողաց իմոց, կամ * Ի
դաստիարակէ իմմէ. և այլն։
Ընդ. Արդեօք հարկաւոր իցէ
բայիւն ունել զանուն իւր միշտ
ներգործութ։
Պա. Ոչ միշտ, այլ երբեմն
ներգործութ. որդան. * Պատ-
րաստ խօսեցաւ, և երբեմն զօ-
րութ. որդան, * Խօսեցաւ
ընդ նոսա, և ասէ. Նշ երբ-
եմն անձականն ներգործա-
թեամբ, և գոյականն զօրու-
թեամբ. որդան, * Յոտնարկն
խորհի գնոճաստութեց իւրոց,
այսինքն, այր խոնարհ. Նշ ոմ
անուն բայիւն մերթ խնամի զօ-
րութ, նոյնպէս և բայն. որ-
դան. * Աղբ տկարք, և դուք
Հզորք. Նշխարդն. Աէ՛ եմ
ինչ, և դուք էք Հզորք։
Ընդ. Արդեօք իցէ Հարկ՝ զի
անուն բայիւն միշտ անմիջապէս
նախադրեսցի բայիւն։
Պա. Ոչ, զի մերթ անմիջա-
պէս նախադրի, որդան, * Պատ-
րաստ էաւ գոյացմանահն։

Աղբի

Աերթ միջնորդաբար · որդան , * Պետրոս , զորմէ ուրբ կարծէը , եթե զյաղթանակն Աչմ մերթ անուն բային ստոյ բադասի բային միջասկե՝ կամ անմիջապես · որդան , * Ամ բաստաներ ծառայն չար գիձնէ եբմէ · և կամ Աչմ մեաստաներ գ տեառնէ իբմէ ծառայն չար։

Ընդ Աչմէ բազումբ եզա կանք անուանք շաղկապեց եալք , և կիմանուն ինչ ածա կան՝ եզականաւ ձայնիւ զբազումն նշանակօղ՝ լինելին անուն բային , որդեբք բային յոգնական պարտի լինել՝ Թէ եզական։

Պետ Պարտի լինել յոգնական , որդան , * Ձայր և մայր նր զարմայեալքեին ։ Աբկու ի նոցանէ Եկին առմէդ · և այլն

Ընդ Ինչ այսպիսիբք բազումբ անուանք ի լինելն անուն բային՝ իչեն զանազանի դիմի , բային որբմ դիմի պարտի հետևիլ ։

Պետ Ինչո պատուհականագունն դիմին · և առաջինն դեմն է պատուհականագունն քան զերկրորդն , և երկրորդն քան զերրորդն · որդան · * Աչս , և որդիդ եղանեմբ առնոտա · իսկ դու , և պետրոսն սպասեցէբ մեզ ։

Ընդ Աբդեբք բաց ի յանուանէ , և ի դերանուանէ , նաև և այլբ մասունբ բանի կարեցէն լինել անուն բային ։

Պետ Աչս կարեն · քանզինաև ընդհանրական , և աներևոյթ բային լինին անուն բային · որդան , * Ինչ կանգնիչն լեռ յուցաւ , բազմաբոյն կանգնեցաւ ։

Ընդ Ինուն բային , և խրնդիրն միշտ առնուն իր վերաբերին , Թէ առ զանազանս ։

Պետ Աերթ առնուն իր վերաբերին · որդան · * Ոչանբ է քարն , և գառն է օչինդրն ։ Աչմ մերթ առ զանազան իրս · որդան , * Ձուրն մարէ զվայս , և նախանձն զվիրս ։

Ընդ Աբդեբք անուանց բային իչեն միշտ հարկաւոր՝ զի իչեն ուղղականբ , և համաձայնիլ ընդ որում և իչեն բային դիմաւ , և Թուով ։

Պետ Ինչ բայբն իչեն դիմաւորբք , որդարև է հարկաւոր բայց մինչ իչեն յանեբևոյԹ եղանակօք , և կամ ընդունելութիւբ , ոչ է հարկաւոր · քանզի զի ի յայսպիսիս անուն բայինն նաև ի սեռականի հոլովոջ գոլով՝ ծառայէ · և Թուով համաձայնելոյ ոչ ունի զհարկն և զդիմբ ոչ գոն · Օրբ օրինակ ։ * Աչմ նոցա սեսեալ զայս , զի վարդապետաց խոսիբն առաւել գործունեալ էբ , լուեցին ։

Ընդ Ծական անուննն՝ որ դեբք միշտ պարտի ունել ի բանի զգոյական , Թէ ոչ ։

Պետ Ինչ վարի որպես զծական , ի հարկէ ունի զգոյական , կամ ներգործութիւն , որդան , * Աչբ արդար եւ ի կա-

Ընդ: Եթէ նախապատեցեալ ածականն տրամակայեալ լցեն դիմորոշականաւ տառիւ, արդեօք կարիցի համձայնիլ ընդ գոյականին առանց Թուոյ և Հոլովի:

Պե: Ոչ կարէ, զի նաև յայնժամ կարկառուց համձայնել Թուով և Հոլովիւ. որգն. * Ի սքէն պետրոսէ ուսաք: Եթէ ոչ կարէ ասել. Ի սքեն պետրոսէ ոսաք: կամ այսպէս. * Տուր սքէն պետրոսի, և պօղոսի: Եթէ ոչ կարէ ասել, Տուր սքեն պետրոսէ և պօղոսէ:

Ընդ: Եթէ երկու եզական գոյական անուանք իցեն շաղկապեցեալք, արդեօք ածական նոցին յոգնական սպասի գոլ Եթէ եզական:

Պե: Պարտի գոլ յոգնական. որգն, * Պետրոս և պօղոս ընտրեցեալքն: * Ընտրեցեալսն պետրոսի և պօղոսի:

Ընդ: Եթէ երկու ածականք նախադասցին միոյ գոյականի, արդեօք կարէ լինել, զի մինն համձայնիցի ընդ գոյականին Թուով և Հոլովիւ, և միւսն ոչ:

Պե: Ոչ երբեք. Այսն զի կամ երկոքեանն ևս պարտին Թուով և Հոլովիւ համձայնել, և կամ ոչք. որգն. Ընդարոյ և սրբոյ արանց պատուհեցայ: կամ այսպէս. * Ընդ դարձ և սքի արանց պատուհեցայ: Եթէ ոչ լինի ասել, Ընդարոյ և սքի արանց պատուհեցայ:

Ընդ: Եթէ երկու ածականք

ի կատակաւս: Կամ զօրութիւն, որգն, * Ընդարն փրծանիկոր- ատղայ: Կայնքն, այր արդար:

Ընդ: Ընդեօք միշտ հարկաւորիցի, զի ածականքն Թուով և Հոլովիւ համձայնիցին ընդ գոյականաց իւրեանց:

Պե: Ածականք երբեմն նախադասին գոյականաց իւրեանց, և երբեմն ստորադասին: Ընդ՝ ինձնախագասին ոչ միշտ է հարկաւոր. որգն. * Ոմն ասաբելպաշտ Թագաւորայ, և Ընծաներ իշխանաց: Կայ՝ ի ստորադասին՝ հարկաւոր է համձայնիլ Թուով և Հոլովիւ որգն, * Ընդանց բարեաց լիր հեռևօղ: Սակայն եթէ մնան ինչ բանի առադրիցի ի միջ ածականի և գոյականի, յայնժամ Թէև նախադասեցեալիցէ ածականն՝ հարկաւոր է զի համձայնիցի ընդ գոյականին Թուով և Հոլովիւ. որգն. * Որ երկնայինսն զմայլելիս քաղցրութիւ: Ոչ կարէ ասել. * Որ երկնայինս զմայլելիս քաղցրութիւ: Կայց եթէ բայս՝ գոյ- լէիցէ, ոչ իցէր անկեալ՝ի միջ երկուցն, կարէր ասել. * Որ երկնայինս քաղցրութիւ զմայլելիս:

Ընդ: Եթէ ածականն և գոյականն նախադրիւ իցեն հոլովեցեալք, արդեօք երկոցունցն ևս հարկ է դնել զնախդիր:

Պե: Ոչ, այլ միայն նախադասեցելոյն. որգն, * Փրկեա զիս Տէր, ի մարդոյ չարէ: Ոչ կամ այսպէս, * Ի չարաբաստոյից արանց փրկեա զիս:

շաղկապեցեալք, ՚ի նախադա-
սիէն իւրեանց նախդրիւք իցեն
հոլովեցեալք, պիտոյ է ար-
դեօք զի երկոքինն ևս ունի-
ցին զնախադրութիւն, թէ ոչ։
Պաս. Պիտոյ է երկոսինն ևս
ունիլ՝ մինչ նախադասին.
բայց ՚ի ստորադասիէն ոչ ու-
միք պիտոյանայ ունիլ, զի
նախդիրն գոյականին բաւա-
րար նոյնն. որդան. * Օձն
և զանմեղ պատանին քարշեն
՚ի դատաստան, կամ այսպէս.
* Օ պատանին ածէ և անմեղ
քաշէն ՚ի դատաստան։

Հրդ. Ընդհանուր դերանունք
օրպէս համաձայնին ընդ գոյա-
կանաց անուանց։

Պաս. Ստորակարգք դերանուն-
անք գրեթէ միշտ ստորադա-
սին գոյականաց, և այնու
միշտ համաձայնին թուով և
հոլովիւ. որդան. * Որդւոյ մե-
րում՚ն հօր բուն մատոյ գողջոյն
սիրոյ. Ընդ ներհակ սոցին գո-
յականքն այսոքիկ, Ոչ, դուն,
նոյն, գրեթէ միշտ նախադա-
սին գոյականաց, բայց այս
հանգիպեն համաձայնիլ թուով,
և հոլովիւ. որդան. * Ոչ նոյ-
նոյ զանկուածոյ կազմեաց.
Ոչ այսոքիկ ցոյականքն,
ես, դուք, նոքա, ՚ի ստորադա-
սիէն ոչ միայն թուով և հո-
լովիւ, այլ նաև զնախդիրն
ներգործութիւն ունելով հա-
մաձայնին. և ՚ի նախադասիէն
միայն թուով և հոլովիւ. որ-
դան, * Օ այրս զայս ածէք
կապեալ առ նս. ՚Ի քաց կա-
ցեք յարանցդ յայդպանէ.
Կամ այսպէս. Ձայդմանէ որդւոյ-
ՔԷ ՂԻՆՂԼԵՔ։

Հրդ. Յարաբերական դեր-
նուն առիւծ օգ-
տութիւն ՚ի գործ ածի ՚ի բանի։
Պաս. Ուսայս, զի զանցեալ և
զառարակայ անուանն ներկայա-
ցուցանիցէ, ոչ զի լինիցի ա-
նուն քայի, և կամ ինդիր,
և յորում հոլովիչ լինիլ պի-
տոյանայցէ անուանն, ինքն
այնու հոլովիւն ներկայանայ-
ցէ. որդան. * Օայն՝ յորմէ
գողալին երկինք և երկիր,
որում երկրպագեին սեր-
բեքը և քերթքեր, ՚ի վերայ
բաղկայ իւրոյ ո՛ հանգուցա-
նէր, եթէ ոչ կայսն Աւրիամ
մայրն ՚այ. որ ՚ի քաղաք կեանս
իւր զնուաստհոլովի ընդ կո-
սուէ, և զկուսութիւն ընդ խո-
նարհութեն ընդգրկեաց։

Հրդ. Ընդեօք յարաբերական
դերանունն միայն զնախընթաց
անուանն յարաբերէ, թէ նաև
զկեանեւեալսն։

Պաս. Արդ նաև զկետևե-
ալսն յարաբերել. որդան.
* Որ Թողութեանց ես ոտ՚որ
Ա՛ծ։ կամ այսպէս. * Օ որ
խոտեկս, նմին հետևիս. և
յորմէ փախչիկիր, զայնու խան-
գաղատիս։

Հրդ. Ընդեօք իցէ հարկաւոր,
զի յարաբերելն անուանն միշտ
ներգործութիւն իցէ ՚ի բանի։
Պաս. Ջուանն զի երբեմն յարա-
բերական դերանունն զնախ-
ընդ-

ընթացն իւր ունի զօրութիւն. և յայնժամ ոչ միայն թուղթ, այլև հոլովիւն համաձայնի ընդ նմին. որգոն, * Օ որ առաջագրեն քեզ, ուսիր. և յորոց խորհեցուցանեն, զգուշացայիր. Ա. Ահա՛ ի սմին բանի զբուխ ես գոյ ցոյն, և յոյնց. Ա. յայնքան, Օ այն, ըր առաջագրեն ինէ, ուսիր. և յոյնց՝ յորոց խորհեցուցանեն, զգուշացիր։

Ներ. Արդեօք զմտազանեն յիւրեր յարաբերական որն, Հարցականն, և շաղկապն, և պարզ դերանունն։

Պե. Յարաբերական որն յարաբերելով զանուանս՝ զնոսա նշանակի յայլոց. Հարցական որն, երկնահաս հարցման, և պարուհանչանաս. Պարզ դերանուն որն՝ լինելովն ածական. Շաղկապ որն՝ միաւորելով զբանս՝ զանազանի ի բնաւից. որգոն, * Օ այն՝ զորով փարի աշխարհ, խոտեայ քո, որո՞վ կամիս հետև իլ քոյ, թէ աշխարհն. Ի՛ Հայիր առ աշխարհ. զի մարդիք աշխարհիս, որոյ բարեայ արժան է հետևիլ ոչ մոռացեն. որովհետև առ այս ձևտին՝ որ ոչ սիրտդ մարմնոյն պակասիցին, և ոչ ըղձանկատուածիք յօժարութիւնց յետս ընկրկիցին. Ա. Հա ի սմին բանի կարգաւ երևին չորքքինն ևս։

Ներ. Արդեօք նաև այլք մասունք բանի յարաբերին ըզնախընթաց անուն ինչ.

Պե. Այո՛. ունի զի յունական դերանուանքս, սա, դա, նա. Ա. և տեղական մնկբայս, որ, անդ, երբեմն յարաբերն զնախընթաց անուն ինչ լսոտ կերպի եւրեանց. որգոն, * Որ ընդ մեզ և այլ ումն օտարեան. Այ սկսաւ խօսիլ առ պետրոսն կոշտաբար, և նա խոժոռեալ ընդ այն՝ կամէր ի բաց վանել զնա. և յայնժամ ես ասացի ցպետրոսն. Թէ դա ոչ ի չարութենէ սրտին, այլ ի չքաւորութէ բանին խօսի կոշտաբար. զոր լուեալ օտարականն այն՝ խղճի յարեաւ ի տեղւոջէն՝ ուր նստեր, և գնացեալ առ գաւ հոյս պետրոսին՝ անդ նստաւ. և այնու ծանուցեալ եղև՝ թէ որպիսի ազ էր։

Ներ. Արդեօք իմչ քաւականն, զի պատասխանին ընդ հարցման հոլովիւն մի այն համաձայնիցի։

Պե. Հաճախական էր՝ եթէ հարցումն և պատասխանին իցէին միայն զբաւից. բայց մինչ ևս չորք են լինել և զանոնց, պիտոյ է, զի պատասխանին համաձայնիցի հարցմանն՝ նաև յարմարութիւն իրին, որգոն. Ներ. Ի՞նչ որ խօսի, Պետրոս. * Պետրոսն. Այ * Արդեօք ազ է, Պետ. * Հանձարեղ, և իմաստուն. Այ. * Ասաքէ եկեալէ, Պետ. * Ի սպազեստինոյ. Այ. * Արդ է գնալոյ, Պետ. * Յեհովիա,

Ա. Հա ՚ի յայսոսիկ բանս ո՛չ միայն հոլովիւ, այլև յարմարութեբ իրին համաձայնի պատասխանին ընդ Հարցմանն. Օ ի Հարցմանն, ո՞ է որ խօսի. Եթէ պատասխանիցիւբ, հան՚ձարեղ եմ ասասցուս, ո՛չ յարմիրիւբ ըստ իրին, Թէպէտ համաձայնիցիւբ հոլովիւ. քանզի հանձարեղն, և եմասցուսն գոլով ածականք՝ լինին պատասխանի Հարցմանս, որպէս. և պէրճուն գոլով գոյական, լինի պատասխանի Հարցմանս, ո՞ւ Ոչ և այս Հարցմանն, որ եղև զանէղոյ, պատասխանեցաւ ՚ի ձեռն տեղոյ. զի Հարցմանս, ասաւրի եկեալ, պատասխանեցաւ, ՚ի պաղեստինոյ։ Որում Թէ պատասխանիցիւբ, ՚ի վաղուց հետէ, Թէպէտ համաձայնիցիւբ հոլովիւ, բայց ոչ յարմարութեբ իրին, զի ՚ի վաղուց հետէն յայնժամ միայն կարէ պատասխանիլ յորժամ հաւրցանիցի, երբ եկեալ։

Ե. Ընդեօք բայք՝ որք են ՚ի Հարցման՝ հարկաւո՞ր է զի իցեն նաև ՚ի պատասխանսն։ Պե. Հարկաւոր է զի իցեն, ո՛չ միայն բայքն, այլև խնդիրք նոցին, եթէ գոն. սակայն զօրութեբ. և ո՛չ ներգործութեբ։ որգոն, * Ա. Ո՞ւմ դիմես։ Պետ։ Ա. Ո՛ւ Ա. Հա ՚ի ամին պատասխանսուն զօրութեբ իմանի բայս այս, պէտ։ Ա. Յորինքն Ա. Պ. Հարձեալ. * Յումէ՞ առեր զշնորհդ զայդ։ Պետ։ Ա. քնե։ Ա. ասէն զօրութեբ իմանի բայն հանդերձ ինդրոյն։ Ա. Յորինքն, ՚ի տրէսոսէ առաքչնորդս սայս։

Երդ։ Ա. ընդեօք պատասխանին ընդ Հարցման՝ երբեմն նաև թեմոլ կարիցի՞ համաձայնիլ։ Պե։ Ա. Յո՛ կարէ. բայց այն ե՛ ըստ պատահման. որգոն. Յումէ՞ առեր։ Պետ։ Ա. պետրոսէն։ * Օրոց գանգատեա։ Պետ։ Օրգոց իմոց։ Ա. ասցի գոլ ըստ պատահման, քանզի Հարցմանս. Յումէ՞ առեր, կարէր նաև այսպէս պատասխանիլ, Թէ Յիեղեռնաց ֆաղաքէ։ Ա. Ո՛չ Հարցմանս, Օ՞ր ոչ գնաք տեսանիլ, Օրգոյ էմք։

Երդ։ Որք մանկունքն գոյացուկանայ Հարցմանց ծառայեն. և որք պատահականաց։ Պե։ Մանկունքս, Ա. ո՞ր ոչ ինչ, ծառայեն գոյացական նայ Հարցմանց. որգոն, Ա. Կամ ո՞ւ. Պետ։ Պետրոս։ Որում Հետևեալ։ Պետ։ Ա. Ո՞ւ, կամ Ա. ոսաքինուեցե՞ք։ * Օ ի՞նչ խնդրես։ Պետ։ Օ չնորհս, կամ Օ առաքինութիւն. և այլն։ Յոկ մանկունքս այսորիկ՝ որպէս, որքա՞ն, որքա՞ն, որքա՞ն, ո՞ր, ոտի՞, ընդո՞ր, երբ, և այլք նմանք՝ ծառայեն պատահականայ Հարցմանց. որգոն, * Որպիսի՞ է։ Պետ։ Ա. արեւ պաշտ։ * Որպես կենցաղավարի։ Պետ։ Յոյժ բարեպաշ։ * Որքա՞ն համբերե։ Պետ։ Ա. Ընդքան զչափն։ * Որչափ աղօթե։ Պետ։ Ա. արի շատ։ * Որ

* Աբր բնակիլ։ Պկսի. Ի մեջ նստանալ։ * Աւասիկ ևկեալէ։ Պկսի. Ընկճել։ * Ընդ որս առաբեալն զձանապարհն։ Պկսի. Ընդ ծով, և ընդ ցամաք։ Ընդ ժամանեալ այսր։ Պկսի. Ի դառանդն։

Հոդ, Որոյ երկու գոյականք անուանք հանդիպիլին իրեարայ, որպէս պարտին համաձայնիլ։

Պե. Եթէ իցեն նոյնոյ իրի նշանակողք, և այնու լինիցի միոյն միւսոյն բացայայտիչ, համաձայնիլ պարտին հոլովիւք, որդոն, * Սիմէն Պետրոս, Սիմէն Պետրոսի։ և այլն։

* Տէր Աստուած, Տեառն Աստուծոյ։ և այլն։

* Յե Ա՛ն։ Յեն Ա՛ն։ և այլն։ Բայ այսմ լինին և երկու ածականք հանդիպեցեալք իրեարայ։ որդոն, * Հարկաւոր բարի։ Հարկաւորի բարւոյ։ Երկու ոմանք. երկուց ոմանց։ Ձափաւոր քաղցր։ չափաւորի քաղցեր, և այլն։

Ոմանապէս եթէ իցեն տարբերիչ իրաց նշանակողք, և շաղկապեցեալք։ որդոն, * Պետրոս և Յօհաննէս, Պետրոսի և Յօհաննու։ Հուր և ջուր, ի հուր և ի ջուր։ ջհուր և ջջուր Յուրտ և ոտի, ցրտոյ, և ոտիոյ, ի յուրտ և ի ոտի, զցուրտ և զոտի։ և այլն։ Բայց եթէ ոչ այսպէս հանդիպիցին իրերաց երկու գոյականք, այլ այնպէս՝ զի տարբերիչ իրաց իցեն նշանակողք, և ոչ շաղկապեցեալք, այլ միմն յատկացուցիչ միւսոյն եղեալ, յայնժամ ոչ երբեք համձայնին հոլովիւք։ քանզի յատկացուցիչ անուանն միայ միշտ ի սեռականի հոլովի և միւսն կարէ լինիլ յորում և իցէ հոլովի։ որդոն. * Տէր ասէ։ Աստիճն մարդոյ։ Արգի պետրոսի։ որդոյ պետրոսի։ առ որդին պետրոսի, զորդին պետրոսի, յորդւոյն պետրոսի։ և այլն։

Բայ այսմ իմանալի է և զածականսայ։ որդոն։ * Խոհեմի ուսումնասիրաց։ խոհեմի ուսումնասիրաց։ առ խոհեմին ուսումնասիրաց։ զխոհեմին ուսումնասիրաց։ ի խոհեմէ ուսումնասիրաց։ և այլն։

Յաղագս Խնդրառութեան Անուն բանի։

Գլուխ։ Լ։

Հոդ։ Անունք բանին որպէս ասին պահանջել յիրերաց։ և որք իցեն պահանջողք, և պահանջեցեալք։

Պե. Ամենայն հասարակաբար քնաւք մասունք բանի ի կազմելն զբանս պահանջեն զիրեարս, և պահանջին յիրերայ, բայց մանաւանդ բայքն են, որք պահանջեն զանհնամս պէսպէս հոլովիւք բան որպիսութեաց քնութեանց։ նաև ածականք անուանք, և ընդունելութիւք,

որք

որք քրկին ի բայից . և նա-
խադրութիք . որգոն .
* Ուսասպայծառ հրեշտակն
նստեալ ի վերայ վիմին՝ աւե-
տարանէր կանանց :
Երդ : Անապատակաթար պա-
հանջին բայքն զոկեպես հո-
լով :
Պե : Ընկենակաթար . Լսինքն
ըստ սեռին , և ըստ բնութեան :
Այ՝ զի բայք ներգործականք
ըստ սեռին իւրեանց պահանջին
զհոլովն հայցական . և բայք
կրաւորականք զհոլովն բա-
ցառական : Այլ ասպա զինչի
այնց պահանջին զհոլովս ըստ
յարմարութիք բնութեց իւր-
եանց . որգոն , * Պետրոս գր-
եաց զգիրս առ պօղոս , Ովիրն
գրեցաւ ի պետրոսէ առ պօղոս
Երդ : Ընդհանք այնք բայք , որք
ոչ են ներգործականք , և ոչ
կրաւորականք , այլ չէզոքա-
կանք , առնուն զինդիրս ըստ
սեռի իւրեանց :
Պե : Ոչ առնուն զինդիր սե-
ռի , այլ միայն զինդիր ըստ
բնութեան . որգոն , * Այլք քո
եկին առ մեզ , և հառաչէր ի
խորոց սրտե վասն քոյ . և
այնքան արտասուէր զառատա-
կութիք բնութեն , մինչ զի ի յոտ-
ահատուն անկանիլ երևեր :
Երդ : Ի միում պարբերութիք
քանի՝ քանիք պահանջին հար-
կաւորապես՝ ոչ զի իցէ քան
կատարեալ :
Պե : Հնդեպ ըստ օրպիսու-
թեց , և ըստ պարագայից քանից
պահանջին բաղումք , սա-
կայն իբրու հարկաւոր , և
գոյացական պահանջին երեք .
Այ յսինքն , անուն բայի , որ
նշանակէ զտեր գործողութե-
լոյ , և խնդիր բայի . որգոն ,
* Պետրոս գնաց ի կեսա-
րիա : Այ եթէ ածական սե-
ռոյանայցէ անուան բային ,
դնի այսպէս . * Պետրոս առա-
քեալն գնաց ի կեսարիա :
Այ եթէ նախադրութի պի-
տոյ լինիցի , դնի նախա-
դրութի հանդերձ խնդրովն՝
այսպէս : * Պետրոս առա-
քեալն ի ձեռն աղդմանն գնաց
ի կեսարիա : Այ մինչ յատ-
կացուցիչ պիտոյանայցէ խն-
դրոյ նախադրութեն՝ դնի այս-
պէս . * Պետրոս առաքեալն
ի ձեռն ազդմանն հոգւոյն սր-
բոյ գնաց ի կեսարիա : Այ
եթէ մակբայ պիտոյանայցէ՝
դնի այսպէս : * Պետրոս առա-
քեալն ի ձեռն ազդմանն հոգ-
ւոյն սրբոյ վաղվաղակի գնաց
ի կեսարիա : Այ եթէ երկ-
րորդ խնդիր ևս պիտոյանայ-
ցէ , դնի այսպէս : * Պետրոս
առաքեալն ի ձեռն ազդմանն
հոգւոյն սրբոյ վաղվաղակի
գնաց ի կեսարիա առ կոռ-
նելիոս : Այ եթէ այլ ինչ բայ
պահանջեսցի առ բանն , յայն-
ժամ կամ ի ձեռն շաղկապի
լինի անցումն առ այն՝ այսպէս .
* Պետրոս առաքեալն ի ձեռն
ազդմանն հոգւոյն սրբոյ վազ-
վաղակի գնաց ի կեսարիա առ
կոռնելիոս , և մկրտեաց զնա
յանուն աստուծոյ Այրրորդու-
թեան :

թեան ։ Աստէն գերանուն , նա , գնի փոխանակ կուտէ՝ լիսաք ։ Չէ կամ՝ ի ձեռն յաբաբերականի լինի անցումն , այսպէս . * Վերթող առաքեալն ի ձեռն աղաչմանն հոգւոյն սրբոյ վայվաղակի գնաց ի կեսարիա առ կուտնէլիոս , զոր մկրտելոյ էր յանուն ամենասքի երրորդութեան ։ Աստէն յաբաբերական ղէն յառաջ քե՛ թէ պիտոեէիս ։

Ընդ այսմիտ , զի բարեպէս և ըստ կարգի վերլուծանիցես քնձ զշարադրութիւնս զայս զոր ասեմ , ի մատուռն իւր ։ * Այլ ոմն բարեմիտ և ածաքեր յանկարծակի խաբեցեալ ի դիւէն վասն երկիւղի մահուան ստաքար երդուաւ ի սէր անուն Ջն Ա.Յ , յորմէ երկինք և երկիր դողան , և զկնի երդնելոյն , քանզի ոչ ունէր գնորատիչ , յուսահատեալ ի կենաց անկաւ ի վերայ սրոյ իւրոյ , և մեռաւ ։

Պէ ։ Ահչէն է գոյական անուն բայիս՝ երդուաս ։ Ին է մասնական անուն հինչ սին զածական առն , ոյզ նաև բոբիդին , և Ահչ ածականք առն ։ Յանկարծակին է մակբայ կրաւորականի ընդունելութեան նաբեցեալ ։ Ի դիւէն , է խնդիր ընդունելութեան առն է նախադրութի ։ Երկիւղին՝ է խնդիր նախադրութեան ։ Ստահաքն է յատկացուցիչ երկիւղին ։ Երդուաս է բայն ։ Ոսքերն է մակբայն ։ Ընդ անուն բային է զօրութիւ , և իմանի այն ։ Ի յանուն է խնդիր բային ։ Ին ածական նորին ։ Տեառն՝ է յատկացուցիչ խնդրոյն ։ Աստուածոյ , է բացայայտիչ նո՛ ։ Յորմէն է յարաբերական Աստուածոյ , և միանգամայն խնդիր բայիս՝ դողան ։ Երկինք և երկիրն շաղկապեցեալ ի միասին՝ են անուն բայիս՝ դողան ։ ԵՒս է շաղկապոյ զանցեալ բանն շաղկապէ ընդ հետեւեցեալ բանին ։ Զկնին է նախադրութիւն ։ Երդնելոյն է գերբայ և ի սեռական հոլովի է խնդիր նախադրութեան ։ Ոչ անչին է պատճառական շաղկապ ։ Ին է մակբայ ։ Անէրն է բայ ։ Նաուն բային զօրութեամբ գոյ նա . յո նոյն պէս ։ Հոգւոյն է խնդիր բային ասէր ։ Յոահատեալն է ընդունելոյն վարող սի զբայ ։ Նաուն նորին՝ զօրութեամբ գոյ նա ։ Ի հնաց է խնդիր ընդունելութեն ։ Ահնամն է բայ ։ Նաուն բային զօրութեամբ գոյ նա ։ Ի հնոյ՝ է նախադրութի ։ Որ է սեռական խնդիր նախադրութեան ։ Սրոյ է ածականն սրոյն ։ Չէ աստէն նախադրութին հնդ խնդրոն իւրով է խնդիր բային անկա ։ ԵՒս է շաղկապ ։ Վերան է բայ ։ Նաուն բային զօրութեամբ գոյ նա ։ Ոսկ խնդիրն բային՝ վերան , իմանի զօրութեամբ ։ Ի յաւիտեան հոգ-

ած վ Տարոնի ։

Հայոցաց Հարմարագրութիւն, Հմբ-
արբերութիւն, և այլ երկանութիւնք։

Գլուխ Ութերորդ։

Ընդ. Օ՞րինչ է յարմարա-
գրութիւն։

Պաս. Ի՛, որով զսովորա-
կան բառն իսկականաւ տա-
րբեր լուրով գրեմք. որպէս.
Տալ՝ և ոչ պղնել. ծով, և ոչ
ջուր. ես այսմ և այլքն։

Ընդ. Ի՞նչ բարւոք հնարեցաւ
յարմարագրութեանն քանիք սա-
հանջին։

Պաս. Ա՝ երկք. յո տանօթութեան
տեսակաց նշանագծից տառից.
Գիտութեան առոգանութեանց, և
նշանագծից նոցին. Ձանա-
չումն յատկութեանց հնչմանց
տառից. Ա՝ արժումն ի կի-
րառութեան տառից. Տեղե-
կութեան զբաժանմանց նոցին. և
հմտութեան պատուհասրութեանց։

Ընդ. Վանիք են տեսակք
նշանագծից տառից, և առ ինչ
պիտոյանան.

Պաս. Հինգ են. Ա՝ ոսկրինն կո-
չի փառագիրը, որ ի սկզբան
կանոնաց և գլխոց դնի.
Երկրորդն՝ գլխագիրը, որ ի
սկզբունս գլխաւորաց բանից
դնի, մինչ գիրն ի նօտր. Եր-
րորդն՝ երկանագիրը, որ գլխա-
գիր բոլոր գրոյ դնի։ Չոր-
րորդն՝ նօտր գիր, զոր ու-
սումնասերք յաձախակի ի կիր
առնուն։ և Հինգերորդն բո-
լոր գիր, զոր տպագրողք, և
կամ գրագիրք ի գործածեն։
Ոչ տեսայ պիտոյ ի տեղե-
կութիւն զսոցունց. զի մի գու-
ցէ մի տեսակ գրոյն ի տեղի
միւսոյ տեսակին դնիցի, և
շփոթիցէ զընթերցօղն։

Ընդ. Օ՞րինչ է առոգանութիւնն։

Պաս. Ի՝ նկնումն բնչ յարմարա-
կան ի յարտաբերմունս տառից,
վանկից, բառից, և բանից։

Ընդ. Ի՞ բանիս բաժանի։

Պաս. Երիս. յո Ի՝ յորդակ,
ի հադագ, և ի կամեանակ։

Ընդ. Օ՞րինչ է յորդակն։

Պաս. Ի՝ բացականչութիւն ձայ-
նի. յորում մինչ ի վեր սահ-
ման ձայնն, ասի շեշտ. մինչ
ի վայր հարթի, կոչի բութ,
և մինչ ի սկզբան ի վեր սահ-
ման, և ի վերջանի ի վայր,
ասի պատրոյկ։

Ընդ. Օ՞րինչ է հագագն։

Պաս. Ի՝ երկնի ընդդէմ. յորում
մինչ Հաստատեալ երանի հն-
չումն ասի թաւ. և մինչ նրբա-
բար՝ ասի սուկ։

Ընդ. Օ՞րինչ է ամմանակն։

Պաս. Ի՝ տեւումն ժամանակի
երկնի ընդդէմ. յորում մինչ
յամենցուցեալի երկնի ընդդէմ,
կոչի երկար. և մինչ կարճա-
ցուցեալի, ասի սուղ։ Նշա-
նագիծք ասացելոցս են սոքին։

ընդ՝ · բառ՝ · պատրոյկ՝ ՝ բաւ՝ ՝ ·
սուկ՝ ՝ երկար՝ · սուղ՝ ՝ ։

Ընդ. Վանիք են յատկութիւք
հնչմանց տառից հայկազու-
նեաց։

Պաս.

պա։ Ինն են. վասն որ ըստ ողջակին ունին չեշտապէս հնչին. ոյ, ա, է, ի. Ունին քեռապէս. ոյ, ե, ը, ո. Ունին պարոյկապէս. ոչպէս, է, օ. Իսկ ըստ հադագին ունին թաւնապէս հնչին. ոյ, ի, ե, ա, ը, ո, ն, ե, ե, ա. Ունին սոսկապէս. ոյ, ը, ի, է, ա, ը, ն, ե, ա և Ունին միջակօրէն. ոյ, է, ի, ը, է, ն, ե, ա. Ուսոյց ըստ ամենակին՝ ունին երկարաձայն հնչին. ոյ ա, օ, է, Ունին սղապէս. ոյ է, ո, ա. և Ունին միջակօրէն, ոյ, ա, ը, ի։

Հրդ։ Օ՞րինչ է վարժունն՝ ի կիրառութիւն առաւ։

պա։ Այն, որով վարժիւքն՝ ի ձանձալել զայնս առաւ, որք յայմ՝ ուրեք ունին զնոյն զօրութիւն. և զայնս, որք ըստ տեղւոյն պատուին պէսպէսաբար՝ ի կիր առնանիլ։

Հրդ։ Քանիք են տառքն, որք ըստ տեղւոյն պէսպէսաբար՝ ի գործ ածին,

պա։ Հինգք են. յի, ղ, ռ, ո, յ, ա։ Ուան զի դարձ մինչ առանց մակաբերի է, ունի զիւր ձայն. և մինչ մակաբերեալ է, կամ հնչի ոյ զէն նուրբ, որգոն, էղէ էղէ. և կամ ոյ զսոսկաձայն ոլա. որգոն, ոլաբէ։

Ուն՝ մինչ նախադրի վէմ, հնչի որպէս զօ. որգոն, ովկ. և մինչ նախադրի չէ, հնչի ոյ զօ. որգոն. ովկ։

Ուն՝ մինչ՝ի մէջ բառից հանդիպեալ ունիցի զկնի իւր զձայնաւորս, հնչի ոյ զնո. որգոն, ասեղնուած. և մինչ զկնի իւր ոչ ունի զձայնաւորս, հնչի ոյ զա. որգոն, ասպա, Ուին՝ ի յսկզբան բառից հնչի ոյ զաստղաձայն. որգոն, չերկ. իսկ մինչ ե՝ ի մէջ բառի, և հետեւի այբի, կամ այի, հնչի ոյ զձայնաւորս. որգոն, այս, այն, լոյս, յոյս։ Իսկ սեռական ուր ունի զԹաւնանչան և հետեւ եալք ինչ, կամ այի, և կամ այլոց ձայնաւորաց, հնչի ոյ զնոնի. որգոն, հերոսի, փոքուցի, աշեպես, լուսա. և այլն։ Իսկ ուր հետեւի ինչ՝ ի եւ առանց Թաւնանչանի՝ հանդերձ ենոյն հնչի ոյ զնո. որգոն, անկեան։

Հրդ։ Ուստ որքանակաց կերպից լինին փոխոխմունքն տառից։

պա։ Ուստ երից. յի ըստ դրման, ըստ բարձման, և ըստ փոխոխման։ Ուանգն անուանք և բայք ունին՝ ի բարդելն, կամ՝ ի հոլովելն մերթ կարօտին գրմանց տառից. որգոն, Տէրեսպան, հնչեսան, եկան. և այլն։ Ուհա՝ ի սոսին է. դան ա, է, է։ Ուերթ կարօտին կորստեանց տառից. որգոն։ * Ուանեակ, մանեակ. Թիւթեռն, Թիւթառան. վշիտ, վշոի. գլուխ, գլխոյ. և այլն։ Ուհա՝ ի սոսին ա, է, է, ո,

քառանին։ Ի՛ր մերթ կատարեն փոխանանց, որդոյն։ * Հանգէս, հանդիսի։ պատիք, պատերի։ խրախոյս, խրախուսի։ գրոհի։ տղոյն, տղեաւն։ դաւոյն, գրան։ այր, առն։ սիրոյ, սիրոյն։ և այլն։ Ի՛հա՛ ի սոսին փոխարկի էն՝ ի յինի։ էն՝ ի եչ։ յեն՝ ի հիւն։ ենէն՝ ի պ։ ան՝ ի եչ։ ան՝ ի րէ։ բէն՝ ի ռայ։ և ծն՝ ի պ։

Հրդ։ Օ՛րինչ է պատուճառութիւնն։

Պա։ Ի՛, դնուի սմանց գծից փոխանակ տառից։

Հրդ։ Ո՛րպիսի են տեսակք գծից շարակարգելոյ առ այն։

Պա։ Չորք են։ այ գուբ, որ է այս —։ երկրորդակ, որ է այս „։ նշանագիր, որ է այս ՚։ և սիւն, որ է այս ,։ Յանձն դրոյ բառնին ի բառից տառք բազումք թէ ձայնաւորք, և թէ բաղաձայնք։ որպոյն, Տ՚, Տն։ և այլք։ որք են ի սովորութիւն Ի՛ անձն երկրորդին բառնին ի բառից միայն ձայնաւորք տառք, որք չեն ի սկզբան, կամ ի վախճանի բառիցն։ որպոյն, ՚հո՚՚ն՚։ Նշանագիրն է, որ դնի վախճանակ միոյ բառի։ որպոյն, մինչ դնի սա, ՚, նշանակի աշխարհ։ և մինչ սա, ՚՚, նշանակի երկիր։ Ի՛սկ սիւնն է, որ դնի ի շարս տողից վախճանակ այբի։ զկայն ոչ ի յսկզբան, կամ ի վախճանի բառին, որպոյն, ոչխարի, ձկոյ։ և այլն։

Հրդ։ Օ՛րինչ է պատաբէրութիւնն։

Պա։ Ի՛, յառաջաբերութիւն վանից ըստ իսկականաց հնչմանց տառից։ և յառաջաբերութիւն բառից ըստ հնչմանց վանկից։

Հրդ։ Ո՛րանիք սիտոյնան առ բարբառ պատաբերութիւն բառից։

Պա։ Հինգ։ այ պարզուն լեզուի, զի մի ընթերցօղն եցէ թոթովախոս, կամ թլբատ։ Տէղեկութի՛ն հնչմանց տառից։ Ի՛խտութի՛ն առոգանութեանց, Ո՛աղցրահնչութի՛ն, և Ի՛ բահնչութի՛ն։

Հրդ։ Ի՛նչ սիտոյ է տեղեկութի՛ն հնչմանց տառից։

Պա։ Ի՛սայս, զի մի զբէնն ոչ զոչ, և զբէն ոչ զէնն արտաբերիցեն։ և փոխանակ ասելոյ բոթ գիպռութ՛, արտաբերիցեն՝ պուտ կիպռութ՛։

Հրդ։ Ի՛նչ սիտոյ է գիտուն առոգանութեանց։

Պա։ Ի՛սայս զի գՔաւութեանց, և զասկութեանց, զերկարաձգ, և զաղաւթեանց տառից գիտելով բան այնց արտաբերիցեն ըղբառս։ և ևս զղորդակմանց նոցին ունելով գՏմաութի՛ն, զշեշտել վանից ո՛չ բՔիցեն։ և զբՔելս ո՛չ շեշտիցեն։ որդոյն, ո՛չ է պարտ զառաս զայսոսիկ, կ՚ասեն, եօթն, և զայլս նմանս ի յարտաբերելն շեշտել ձայնիւ, այլ պարտիկ։ և ո՛չ զառաս զայս, հրեշտակ, յառաջնում վանկոջ շեշտել, այլ ի վերջնում։ Ի՛սա այսմ և զայլոց խնդրել լինի։

Հրդ։

Հրց. Ո՞րպէս տրոհի բանն ի ձեռն ենթադատման։

Պտ. Որպէս, զի զանկատար բանս տրահիցեմք առարակեսիւ, զկատարեալսն միջակեսիւ. և զեզերեցեալ պարբերութիւնս վերջակետիւ. և զմիջանկեալ բանս փարենթեզիւք, ի գրելն գրամբք հնոյ, և փարենթեզավոյդ, և ի յղեալ եռմուէն տարբեցմամբք ձայնի, և շնչառութ։

Հրց. Որպէս առոգանի բանն ի ձեռն ենթադատման։

Պտ. Որպէս, զի զբնչեցուպահանջն բանին շեշտիցեմք, զթափապահանջն բթիցեմք. և զպարոյկապահանջն պարոյկիցեմք. և սակայն այնպէս՝ զի եթէ բանն շեշտիլ պահանջիցէ, և բառն կամ տառ որք ինամին բթիլ պահանջիցեն, նախադասիցեմք զպահանջմունս բանի պահանջմանց բառին, որ և ըստ ոգմանութ մնասանց բանին նորա խոտասին զորակմանց տառից. զորոց լեսպես ուսանիմք յերբորդում մասին քերականութ։

Հրց. Որպէս եղանակաւորի բանն ի ձեռն ենթադատմանն։

Պտ. Որպէս զի վերծանողն ըս պահանջմանն եղանակի բանին ելանակաւորիցէ զբանն. ոյ Ո մանրագոյնս՝ ոտքեր արտաբերիցէ. յորս նուագին շեշտեցմունք բանից. որգոն, Ողորդեա ինձ ըստ մեծի ողորմութեանդ՝ ՚ի բարեգթածոյդ սէր։ Ո սաստկական՝ վերստուցեալ

Հրց. Ո՞րպէս է քաղցրանուագութիւն։

Պտ. Որպէս, զի մի թաւ վանիկքն կարի հաստաբար հնչեցին, կամ միջակքն թաւաբար, և ոսկեքն միջակաբար. և ոչ որքք նոքա զօրութիւն ի, ներքսագնաւեք ոչ հնչելոյն։

Հրց. Ո՞րպէս է լրացնուցանելութիւնն։

Պտ. Որպէս զի վանիկք, և կամ տառք բառից ոչ կլանիցին ՚ի հնչելն, այլ լցուցեալ որպարբերիցին. որգոն, միջ տառ ազաբն, եթէ հծ կլանիցի, բառն փոխ զնշանակութիւն իւր։ Նաև տառք բառից ՚ի կարգաց լեռեանց ոչ փոխիցին. որգոն, ղաբդոբէլ, և ոչ ղադրոբէլ. և ևս զի մի տառ ինչ յաւելցի ՚ի բառս. որգոն, ասրիաճաք, և ոչ ասրիաճաբք։

Հրց. Ո՞րպէս է վերծանութիւնն։

Պտ. Որպէս անվթար արտաբերութիւն շաղադրութեց քերականաց։

Հրց. Ո՞րպէս է ձեռն որով լինի անվթար արտաբերութիւն։

Պտ. Որպէս ենթադատման, որով տրոհի, առոգանի, և եղանակաւորի բանն։

Հրց. Ո՞րպէս է ենթադատութիւնն։

Պտ. Որպէս զի զառաջինն ինչ, որով զբոլոր բանս գրաբածոյ, նաև զմասունս նորին, որ զանուն, և զբայ, և զայլսն դասեմք. և զսա կանոնաց արհեստին արտաբերեմք։

մամբ ձայնի՝ յորս նուաղին բնութեամբ բանից · որ- պէս · Լ՚ն այդ պէտք ՚ի դմանէ ։ Լ՚սա այսոցիկ և զայլս բանս ենդանականաբորբ պարտի վերծանաւղն ըստ յատկութեանց , և պահանջմանց պէսպիսութեանց բանից · զորոց լիապէս ուսա- նիմք յերրորդումն մասին ։

Լ՚ն այս բաւ լիցի վասն հարց- մանց քերականութեան ։ Լ՚ն ուսուցչէն զկնի կրթելոյն զա- շակերտս ՚ի յայսպիսիս , սկսեա- յի սակաւ առ սակաւ տալ վերս- լուծել զարարդ՚բութիւս դրոնա- ծոց դիւրիմացից · նաև զբանս կարճագոյնս և զդիւրագոյնս առաջադրեսցէ շարադրել · և հանդերձ նաբջք հետևաբար զերկրորդ մասն քերականութեան ուսուցանե · Լ՚ն ՚ի յուսուցա- նելն զայնս՝ ոչ պարտի լուել՚ի հարցաքննելոյ երբեմն զաշա- կերտն՝ վերոգրեցելոյք հարց- մամբ, և ոչ դադարիլ ՚ի տա- լոյ նոցին մերթ լուծանել զշա- րադրութիւս դրուածոց , և մերթ առնել զմանս շարա- դրութիւս , այլ շարունակել պարտի զայսոսիկ երբեմնաբար՝ մինչև վճարեսցի բոլոր ու- սումն և դասատուութի՚ն երկրոր- դի և երրորդի մասին։ Լ՚ն զկնի վճարման եթէ տեսանիցէ զնա- սին տակաւին անբաւականա առ ՚ի առնել զշարադրութիւս առանց սխալանաց , այնբան պարտի հետևաբար պարապե- ցուցանել զնոսին ՚ի շարադրու- թիւս, և ՚ի քաղուածս՝ և ՚ի յայլս վերոյ ասացեալս՝ մինչև բնաւ- ք կանոնք բարեպէս ունակա- ցեալք ՚ի միտս նոցին՝ լինիցին բանակիք առնելոյ զշարադրու- թիւս առանց սխալանաց դիմա- դրողաց կանոնաց քերականու- թե · որով արդիւնաւորապէս կարիցեն անոնանիլ քերականք, և արժանաւորապէս յառաջա- շարժիլ առ այլ բարձրագոյն ուսումն ։

ՄԱՆՐԱԿՐՈՐԴ

ՅԱՂԱԳԱՑ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՐԱԺԱՆՈՒՄՆՑ, ԵՒ ՊԱՐԱԳԱՅԻՑ ՄԱՍԱՆՑ ԲԱՆԻՒՆ

Յաղագս Վարդապետութեան, և նախապետականաց մասանց նորին։

Գլուխ Ա՚։

ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆ Ի ԸՐՏԱՆԻՍ ուղղապէս խօսելոյ՝ և անսխալաբար շարադրելոյ, Աւասյաւ արհեստ, որով հաճասարիցի ընդ այլոց արհեստից. և ասյաւ ուղղապէս խօսելոյ, և այլն, որով յայլոց արհեստից զանազանիցի։

Նախապետական մասունք քերականուն են չորք. յր. Վէր, Ալ՚ի, Ուտ, և Ան։ Նոյն պատճառ սորին է, զի առարկայ արհեստի քերականուն են խօսք մարդկայինք, ըստ որում ուղղելիք՝ և կարգաւորելիք. և խօսք մարդկայինք լինին ՚ի բազմաց բառից. իսկ բառքն ՚ի վանկից, և վանկքն ՚ի գրոց. ուրեմն և քերականուն զպարտի ունել որպէս զդէլնաւոր մասունս ինքեան առ ՚ի ուղղել, և կարգաւորել։

Պարձեալ, խօսք՝ կիր բանք մարդկայինք անմիջանայ բազկանան ՚ի պէսպիսեաց բառից կարգաւորապէս շարամանեցելոց ՚ի միասին. վասն և արհեստն քերականութիւն մանաւանդ ուսուցանէ զպէսպիսութիւն բառից, և զյարմարս կարգաց շարամանութեան նոցին։ Ապա՝ զպէսպիսութիւն բառից կանոնաւորէ կրկին կերպիւ. յն նախ՝ ուսուցանելով պարզապէս

պես զՅովսէմանոյ՝ և զլծորդսն Թաղեաննց նոցին, ոչ զբեսյաճ յառաջնում մնային. և ապա վարդապետելով զյաւակս նց՝ և զպարագայից նոցունց. ոչ ցուցանէ յայսմիկ երկիւղում մասին։

Յոկ զբարբառ կարգայ շարամնեալ բառից ուսուցանէ՝ տալով զկանոնս յարմարեցեալս առ կարգն հաւանձայնութեանց նոցին. և առ այնս՝ ըստ որում պահանջի մի բառն ի միւսոյն. և զայսմանէ ընձեռեալ ցուցք յերկրորդում մասին։

Նշէ զայս կարգ պահէ արհեստն քերականութեան, ըստ օրինակի խոհեմ ձարտարապետի, որ նախայոյս կանոնաւորէ պատրաստել զպէս պէս նիւթս շինելոյ պատմուճին։ Նրդհաբար ուսուցանէ՝ թէ այնք ոչ պարտին հարթիլ. և պէսպիսեաբար ձեւացուցանել. Նշէ ապա երրորդաբար կանոնաւորէ՝ թէ որք ըստ պարտին յարմիրաբար շարադրիլ, և որք ըստ որոյ պահանջեն միաւորիլ։ Նրդ՝ ոչ ի լինին այսոցիկ ամենեցունց, եթէ քառահատք հիւսք, և որինադիրքն, որք են ըստ ձեռամբ ձարտարապետին, հնարանդիցին ամենից կանոնաց նորին, և ի միտ առեալ զայնս՝ ըստ ի գործ ածիցեն, լինին արդարև շինուք աշնուաձգունի պատատի. ըստ այսմ տարասի նաև աշակերտ առեցեալքն եթէ բաբեպես ի միտ առեալ զնաւաճ կանոնս քերականութ, ըստ ի գործ ածիցեն զանուն՝ և զբայ՝ և զյօդս մնասնս բանի ի շարադրելն, և ի խօսիլն, լինին ու զղջապես խօսօղք և անսխալաբար շարադրօղք, յի, քերականք։

Վ՚ոչ հանդերձեալն մեզ յայսմիկ մասին նախ ցուցանել՝ թէ զինչ իցէ գիրն, զանկն, և բառն. և ապա ընձեռել զբառ՝ և զօրէնից մնասնց նորին, և հետևաբար զգուաժանմանց՝ և ըստ բարդ այնց իրաքանչիւրոց մասանց։

Ամէ ՀԻՆԳ ԷՋ Գ՚ԻՐՆ։

Գլուխ Առաջին։

Գիրն է գիծ ինչ կայցեակ առ ինքնակէտ զտուն։ Նշէ տուն՝ որ և տուգ բանի տարբ։ Հնչումն ինչ հեգելի՝ և յօգելի, զոր կարեն արտահնչել մարդիկ։

Նշէ հեգելի, կի յօդելի վ՚ոչ այնք ասի, զի միոն կարէ ընդ միւսոյն հեգիլ՝ և կապիլ. և զկատարեալ ձայն արտահնչել։ Նշէ բարբառ ասի տառ, կի տարբ, զի ոչ տարբերքն են սկզբունք մարմնոյ, այսպէս և տառքին են սկզբունք ձայնից։

Բ՚րդ՝ իրաքանչիւրում ազգի որբանք հեգելիք հնչմանէ պատճառան ըստ պահանջման լեզուի և արտասանութեան իւրեանց, այնքան գիրք հնա-

հնարեցան, և առ՝ ինչանակել զայնս՝ կացուցան։ Իսկ մերս լեզու հայկական՝ ըստ առաւել լրման պահանջմանն արտաբերելոյ և ձայնիւ խրոյ՝ կարօտացաւ բազմից տառից, այլ, հեգելի հնչմանց. վասն որոյ՝ ի նախնեաց մերոց երեսունևհուն գիրք հնարեցան առ՝ ինչանակել զայնպիսս տառս, որպ զի լեզու մեր ըստ բազմազանութեանց ձայնից, և արտաբերութեանց խրոց ունիցի զառատագանս սկզբունս ձայնից։ Այդ՝ երեսունևհուն գիրք մերք, որք առ՝ ի նշանակել զերեսունևհուն տառս հնարեցան, են սոքին։

ա · բ · գ · դ · ե · զ · է · ը · թ ·
ժ · ի · լ · խ · ծ · կ · հ · ձ · ղ ·
ճ · մ · յ · ն · շ · ո · չ · պ · ջ ·
ռ · ս · վ · տ · ր · ց · ւ · փ · ք ·

ο · Ք ։

Յասացելոցս յայտ է, թէ սոքին որքան առ այս՝ զի գրեցան ոչ նշանք, ասին գիրք, կիմ գիծք. իսկ որքան առ այս՝ զի հնչիւն ի բերանոյ մարդկանց Թարց շարակապուեն միոյն ընդ միւսոյն՝ ասին տառք։ Այսոքիկ Թարց շարակապուելք, քանզի եթէ հնչիցի այբ՝ ոչինչ այս ոչ ասի տառ. զի ոչ կ հնչուին հեգելի, այլ հեգեցեալ. զի ի բազմոյ տառից ե շարակապեցեալ. բայց յորժամ հնչի ա. յայնժամ ոչինչ այս գոլով հնչուին ինչ հեգելի, ասի տառ։ Այսոքիկ միանգամ հնչի բեն, ոչ ասի տառ, բայց միանգամ բաղձմամբ շրթանց թնդապէս հնչի բ, յայնժամ ասի տառ։

Գ։ Որ՝ ի փորձառուէ յայսմանէ գամք ի ծանօթանալ ձայնառուցից, և բաղաձայնից տառից։ Այանգի՝ ի մէջ երեսուն և ուԹից տառից ևօԹն տառք Թարց շարակցելոց ընդ այլոսն, ի հնչելն՝ ընդդարձակաբար տան զձայն, և արտաքոյ բերանոյ մարդոյ բաղխեն զօդն, ուստի և կոչին ձայնաւորք. և են այսոքիկ։

ա · է · ե · ը · ի · ո · օ ։

Իսկ ինացեալքն յորժամ Թարց շարակցուէ ընդ այլսոսն հնչիւն Թնդապէս՝ կամ խեղդապէս՝ հարիւ բաղխեն զօդն շուրջ զշրթամբ, կիմ զլեզուաւ, և կիմ զկիսոլնէն, և արտաքոյ բերանոյ ոչ բաղխեն զօդն. վասն և կոչին բաղաձայնք, այ՝ ի բաղադրիլն ընդ ձայնաւորաց տառից՝ ուռօղք զձայնս, և են այսոքիկ։

բ · գ · դ · զ · ք · ճ · լ · խ · ծ · կ ·
հ · յ · ղ · ճ · մ · յ · ն · շ · է · պ ·
ռ · ս · վ · տ · ր · ց · ւ · փ ։

Դ։ Այլ նախ գիտելի է, զի գիրն՝ և հնարեցաւ փոխանակ եղէ՝ և ռեռն՝ վասն առաւել պիտանաւորութեան գոլոյն առ շաշկապումն բանից, զի մի կրկնիւ գրով գրիցի, և ոչ վասն այլոյ պիտանաւորութեան. քանզի գնոյն ձայն հնչէ՝ նոյն, զոր եղ և ռեռն. ուստի և ոչ գոյ, ոչ ըստ ձայնաւորս, և ոչ ըստ բաղաձայնս. քան-

քանզի չէ տառ յատուկ, այլ երկու տառ ի միասին ունօղ ինքեան զմի նշան։ Նմ յայսմանէ հետևի, զի գերբառն եւրոպա տառս ունիմք, և զերբառն եւրոպա ունի զայս։

Երկրորդ գիտելի է, զի ձայնաւորաց տառից երկուքն երկարք են, այ. է. օ. Երկուքն սուղք են. ը. ի. Ոչ երեքն միջակք են. ա. ե. է։

Երրորդ՝ գիտելի է, զի ի մէջ բաղաձայնից ոմանք կիսաձայնք ասին. վասն զի զփոքր ինչ ձայն հնչեն շրշալիս, կամ խխալիս, և են սոքին. չ. ճ. խ. հ. ղ. յ. շ. ս. ս. վ. բ. ֆ։

Յոկ ոմանք անձայնք ասին, զի ի միայնակ հնչելիս՝ արգելուն զշունչն, և են սոքին. բ. փ. տ. ք. կ. ծ. ն. պ. տ. ֆ. ց։

Ոչ ոմանք կրկնակք ասին, զի զերկու բաղաձայնի ոյժս ունին. և են սոքին. լ. ծ. ց. ճ. է. ղ. ց։

Չորրորդ գիտելի է, զի տառս՝ ը, բայարձակապէս ոչ ըստ ձայնաւորս կարէ դասիլ, և ոչ ի կարգս բաղաձայնից մնալ. քանզի ըստ որում տեղին պահանջէ, և շարակարգն ըստ ինոյ, և ոչ, մերթ ոմն զբաղաձայն վարի, և մերթ ոմն զձայնաւոր։ Ասոն տեսանելի է, եթէ ի շարակարգիըն ըստ ոչ ոմն զբահնչի, կ ձայնաւոր. օրգոն, Ուրախ. լոր. և այլն։ Յոկ եթէ ոմն զբահնչի, կ բաղաձայն. օրգոն, Որեղբօրէ, Ուռճախան. և այլն։ Ամենապէս ի շարակարգիըն ըստ ինոյ եթէ ոմն զբահնչի, կ ձայնաւոր. օրգոն, Ուր, Ընդ, սրտընդուն. և այլն։ Յոկ եթէ ոմն զբահնչիցի, կ բաղաձայն. օրգոն. Ուրբ. Ընդունդ. և այլն։ Ոչ յամ ուրեք ուր ոմն զբաղաձայն վարի, միշտ ունի զերանիանը շանիկս զայս՝ ը, ի մէ խուր, Հատագրեցաս երևի, թէ ուռնն ի շարակարգիըն ըստ այլոց ձայնաւորաց միշտ ունայ բաղաձայն. օրգոն. Հրեշտակ. պետրոս. և այլն։

Հինգերորդ գիտելի է, զի տառս՝ չէ, թէպէտ է բաղաձայն, սակայն մինչ հետևմանրը շարակցի այրէ, և ոչ ոմն զբնական, յայտնաժամ ոմն զձայնաւոր հնչէ. օրգոն, Հրչ. խոյ. ախոյն. փոյտ։

Յայց յորժամ նախադրեմանրը շարակցի, յայտնաժամ է բաղաձայն. օրգոն. Ոռասալ. յորուբէ. և այլն։ Ասայն ոմն զբնական. քանզի եթէ չկի վն զանազանէրս զհնչմանց, և զերանիանս բայից, կամ զհասարակ անուանս ի յատկից, և կի վն լոկի սովորեմն ի վախճանի բառից հնչի զկնի ոչ, և այրէ, ոչ ձայնաւոր. նաև ոչ ևսկ գտեսա զհնչումն իւր ոմն զբաղաձայնից եւրո-

Ելուզանիք · որդոյն, Յոտքս, յոտքայ · ձայ · չահանայս · ի վե-
րայ · և այլն։ Ակակայն ի յայս-
պիսի տեղիս՝ ուր չին պատահ-
մամբ է մուտալ, եթէ լինիցի
զի կամ հոլովմամբ, կամ բար-
դեցմամբ, և կամ ածանցմամբ
պատահական չին որ ի վախճա-
նի բառին է՝ ի մէջ անկցի,
յայնժամ սկսանի տալ զձայն,
և լինի ձայնաւոր · որդոյն · ի
յոտքայ · ձայ · չահանայսանէ · վե-
րայսն · և այլն։

Յաղագս Աննի։

Պատճառ Հարցման։

Աննին է ձայն ինչ, որ
միով հնչմամբ ար-
տաբերի ի բերանոյ
մարդոյ · որդոյն · է ·
բա · բէ · բէ · գայ · նա · և այլն։
Արդ՝ յայտ է, զի սոքին են
ձայնք · և երևի, զի միով հնչ-
մամբ արտաբերին · ուրեմն են
վանկք · Իսկ թէ միագիր ի-
ցեն, և թէ բազմագիր, թէ
նշանականք իցեն, և թէ անդր-
շանք, մինչ միով հնչմամբ ար-
տաբերին, ասին վանկք · Ոչ
յայտնեալ է, զի ամ տառք ձայ-
նաւորք՝ ասիլ կարեն վանկք ·
Այնպէս և ամ ձայնք նշա-
նականք իրաց, որք միով հնչ-
մամբ արտաբերին՝ որքան առ
այս՝ ասիլ կարեն վանկք · որ-
գոն · Ոչ տար · և այլն ·
Ոչ ամք ձայնք այնչանք, թէ
մնասունք բառի իցեն, որդոյն,
Աոր, դա, չեալ · և թէ մնասունք
բառի ոչ իցեն, որդոյն, մա, լա,
պա, ասին վանկք · քան զի միով
հնչմամբ արտաբերին ·
Ոչ վանկն հասարակաբար ունի
զայս ; զի ինքն բաղկանայցէ ի
տառից, և լինիցի բաղկացու-
ցիչ մնոյն բառից · Այլ տառք
ձայնաւորք ոչ ըստ որում են
հնդկելիք՝ ասին վանկք, այլ ըս-
րում են ձայնք միով հնչմամբ
արտաբերեցեալք · Իսկ ըստ
որում են հնդկելիք՝ վերամնան
լինիլ բաղկացուցիչ մասն վան-
կի · Այսմանապէս և բառք միա-
վանկք ոչ ըստ որում են նշա-
նականք՝ ասին վանկք, այլ ըս-
րում միով հնչմամբ արտա-
բերին · Ոչորոյ ըստ որում նըշ-
շանականք՝ ասին զնախադա-
հութիւն ի վր վանկի · Ըս այսմ
ուրեմն բարեպէս ասի, թէ
վանկն բաղկանայ ի տառից,
և բառն ի վանկից ·

Արդ՝ պ կտեղի է նախ, զի վան-
կից ունիցէ միաբարբառ
ասին · և ունիցէ երկբարբառ ·
Միաբարբառ նոքին են, որք
ի յարտաբերին միով հնչմամբ՝
զձայն միոյ ձայնաւորի տառի
հնչեն, որդոյն, Աաբ նո ծե լի ·
Իսկ երկբարբառ նոքին են,
որք ի յարտաբերին միով հնչ-
մամբ զերկուս ձայնս երկուց
ձայնաւորաց տառից իրրև զմի
ձայն հնչեն · որդոյն, Աօյն աք
էեան · Իսկ տառքին և յետին
վանկքն են երկբարբառք · և
միջինն միաբարբառ · Վանկն
ի նախկնում վանկոջ է, և
ո, որք են ձայնաւորք, գոն ի

միասին. և ի յետոյում եղեն, և այնը։ Յն երկբարբառք վանկք յայնժամ լինին, յորժամ եղեն զինի իւր ունիցի զայլ, կի զօ, ուրգան. ՚ի՚ան, ե՚ան։ Կամ այնն ունիցի զինի իւր զյն բնական. ուրգան, նայել։ Յն կամ ՚ի՚ն ունիցի զինի իւր ո՚ան անթեաւ, ուրգան, ի՚ր։ Յն կամ ո՚ն ունիցի զինի իւր զյն բնական. ուրգան, ե՚ա։ Նոտ այսմ իմանալի է և զայլոց վանկից՝ յորս լինին ասացեալք տառքն։

Երկրորդ՝ գիտելի է, զի իւրաքանչիւր վանկ ի հարիկ ունի լինելեան զձայնաւոր ինչ տառ ներգործութեբ, և կամ զօրութեբ. զի ի սոսկ բաղաձայնից ուրան և բազումք ի նոցանէ, ոչ կարեն լինել վանկ։ Ոչ ներգործութեբ. ուրգան, Ուրգաբեր։ Օ օրութեբ. ուրգան, Շ շոկ։ Նոյնպես և զայն երկու վանկք. բայց առաջինն վանկին ունի ըստ ձայնաւորին զօրութեբ, որ ի յերեքմտնէս առեալ ի գրչագրէն ներգործութեբ. Օ ուր օ բնականի եղեալ առաջին տառն չայ գոյցէ ի վերջն տողին՝ գրի զբշոկ. և այսպէս եղեն որ երբ զօրութեբ, գնի ներգործութեբ, ըստ այսմ և ի յայլս վանկս բազումս՝ լինին զօրութեբ ձայնաւորք, որք ի յոյսդ իսկ ուսումն պիտանաւորութեբ գնին ներգործեալք։

Յաղագս Հարկ։

Վանկ Ընդդէմ։

Հարկն է ձայն նշանակական։ Ասէ՝ ձայնքն՝ է ձայն ինչ, որ միշտ նշանակէ զինչ ինչ կիր զգայարծողաբ իրին, և կիր զգայարծողական իրին, * Ուարդ, տեսանել, լըր, ծակայն. և այլն։ Ասէ՝ նշանակէ՝ ձայն բառս նշանակէ զիր ինչ, պատանեցն նշանակէ զգայարծողաբ իրին։ Ասէ՝ ընդդէմ, և սակայն՝ թէպէտ զիր ինչ, և կամ զգայարծողաբ իրին ոչ նշանակեն, բայց նշանակեն զիմն շուրջ զիրօք։

Ասէ բառից յաւտուկ է բազկանալ ի վանկից, և լինել մասն բանի։ Ասէ՝ ընդ բազկանալն ի վանկից՝ մերթ ի միոյ վանկէ բազկանան, մերթ յերկուց, մերթ յերից, և մերթ ի տերից և ի հնգից, և յառաւելագունից. ուրգան, * Ուարդ, հոգի, կենդանի, բարեկենդան, մարդասիրութեբ, քաղաքավարութեբ, ամենանայողաբար. և այլն։ Ասէ՝ ի լինելն մասն բանի՝ ի ուեձն ցեղս անջատին բառքն։

Ասացեալ ցեղէն այնք, որք գոլով ձայնք նշանակականք՝ միայն նշանակեն զգայնութիւն, և կ զգայնութեբն իրաց. ուրգան։ Ուարդ, երկիր, ծով, սպիտակ, վեց, և այլն։ և այսպիսիք բառք կոչին անուանք։

Այր-

Ա՛րկրորդի ցեղն են այնք, որք գոլով ձայնք նշանականք զդէմս կոչեցեալոյ բայսորոշեցելոյ նշանակեն. սրդուն, Լա՛, դո՛, նա. Ահա՛, այդ, այն, և այլն: և սոքին կոչին դերանո՛ւնք:

Ե՛րրորդի ցեղի են այնք, որք գոլով ձայնք նշանականք՝ զդործ ոյոչիս կամ զկիրս էրեսց ըստ ժամանակի՛ նշանակեն. օրդուն Ասէր, սէրեցի. Ահա՛րեցայ, սիրեցայ, նաւէր, ննջել. և այլն: և այսպիսիքս բառքս կոչին բայք:

Չ՛որրորդի ցեղն են այնք, որք գոլով ձայնք նշանականք՝ անուանակոչեալ զկին՝ ի ձեռն արարեցեալ գործոյ, և կամ կրից նորին՝ նշանակեն զնա. օրդուն, Ասէրշ, արեցեալ, հիւսող, հիւսեցեալ. և այլն: և այսպիսիք բառքս կոչին ընդո՛ունելութիւ:

Ի՛նգերորդի ցեղի են այնք, որք գոլով ձայնք նշանականք՝ զպարագայս իրին ցուցանեն, ո՞ր, զուարթիք գոլ, կամ յորում կողման լինելն նորին. օրդուն, Հեռ, դերջ, յայսկոյս, յայնկոյս, ընդ, ի ձէ, և այլն: և այսպիսիք բառքս կոչին նախադրութի՛ւնք:

Վ՛եցերորդի ցեղի են այնք, որք գոլով ձայնք նշանականք՝ զպարագայս, կի՛ զեղանակս գործողութեց, և կամ կրից իրին նշանակեն, օրդուն, Հանիւթիւ, այծի, չեզոյ, ի վաղուցիւդ, և այլն: և այսպիսիք բառքս կոչին մակբայք:

Է՛օթներորդի ցեղի են այնք, որք գոլով ձայնք նշանականք՝ թէպէտ զիր ինչ արձակաբար ո՛չ նշանակեն, բայց զցատս, և կամ զինդուրթիս կենդանեայ՝ յատկական, և կամ ինդական ձայնիւ նշանակեն. օրդուն. ո՛ւ, հայ ի՛ւ, վո՛ւշ, և այլք նմանք: և այսպիսիքս միջարկութի՛ւք ասին:

Ը՛թներորդի ցեղի են այնք, որք թէպէտ ո՛չ նշանակեն բայարձակապէս զգոյացուն, և կամ զգործողութի՛ւն իրի ուրուք, սակայն գոլով ձայնք նշանականք՝ նշանակեն զյարաբերութի՛ւնս քանից առ իրեարս. որք պէսպիսեաւ կերպիւ միաձորին. օրդուն, Ե, սա, նայն, բայց, ո՞րչ՞ն, և այլն: և այսպիսիք բառքս չաղկապք յորջորջին. զի չաղկապեն զբանս, և զմասունս բանի:

Ը՛րդ՝ բառքն, ոմն երևի յաստակելոցս. ըստ որում յիւրեւանց ինքեանց մտածին, թարմ մտածելոյ զբանաստեղծի՛ն ցեղից, և թարմ մտածելոյ զբանիւ ցեղից, և թարմ մտածելոյ զբանիւ ցեղից, և թարմ մտածելոյ զբանիւ

Վերանուն. ոմանք Նայ. ոմանք Ընդունելուն. ոմանք Ալասաքրնի. ոմանք Ակլայ. ոմանք Ինքարկուն. և ոմանք Շ ասկայ, ոմն արդէն ասացեալ։

Յաղագս Խանի։

Գլուխ Հինգերորդ։

Արդ՝ ի սկզբան ասացաք, թէ գլխաւոր և նախապետական մասունք արհեստի քեզ բակտնուն են չորք. այ Վիր, Վանկ, Խառ, և Խան։ Օգրոյ, զվանկէ, և զրառէ ասացաք։

Խակ վասն բանին, որ է պատուճականագոյն մասն, գիտելի է. զի Խանն է շարամանուն բառից յայտնող տրամախոհութեանէ մտաց մարդոյ։ Այլ ինքն՝ բան յայնժամ լինի, յորժամ այնպիսեաւ կարգաւ շաղապրին, և շարամանին բառքն՝ զի կարիցեն զներքին դատաստանն մտաց մարդոյն արտայայտել. որդոն. * Որ լուաւ, և ոչ առաւ, կամ ոչ կարաց, և կամ ոչ կամեցաւ։ Այսուցն կարգաւ շարադրիլ. քանզի եթէ բաղադրեալ բառք առանց կարգի շարադրիցին, ոչ լուգկացուցանեն զբան. որդոն, Հաւա ֆարայ որ ոասաւ և ոչ կամ ֆոխ. ցաւ և ոչ կամ ոչ։ Այս այսոքիկ բառք են նոյնք ընդ վերոհելոց բառից, սակայն աստէն վճռ անկարգուած շարիցին՝ զոլինն բան նշանակեն, զոր ի վեր անդր վասն բարբառ կարգաւորմանն նշանակեն, Այսայն՝ յայտնել կարիցեն զներքինն տրամախոհուն, կիր զդատաստանն մտաց մարդոյն. զի աստ Թիքա այսոքիկ, Հայր Խոնեմ. Այարդ սպիտակ. Ինձն Ծնանեցաւ, և այլք նմանք՝ Թէպէտ լսեն ի բազմացն բառից, բայց ոչ են բանք. զի ոչ զարբանախոհութեան կամ զդատաստանն մտաց, այլ միայն զպարզ յայտնութեան մտաց արտայայտեն։

Ոչ՝ բանից ոմանք են կատարեալք, և ոմանք անկատարք։ Կատարեալ բանն է, որ այնպէս շարամանի ի բազմացն բառից, զի զպարզն զինքն տրամախոհութեան մտաց արտայայտիցէ, որով միտ լսողին հանգչիցէ, և ոչ ապասիցէ այլոց բառից. որդոն, Հինվարթն՝ որ ու երբէք ըսե խրատա, ու երբէք վարթի։

Ահա այս է բան կատարեալ. զի ի սմին միտ լսողին հանգչի, և ոչ ապասէ այլում բառի։ Խակ անկատար բանն է, որ Թէպէտ շարամանի ի բազմացն բառից բարբառ կարգաւ, և նշանակէ զարամախոհութիւնն մտաց, բայց անկատարապէս. ուստի և զմիտ լսողին Թէպէտ զարթուցանէ առ ի հասկանալ զնին, բայց ոչ հանգուցանէ, որդոն. Ինձ ոչ ասաց բաղադրեն։

Ահա այս է բան անկատար, և պահանջէ նաև զայլս բառս՝ որովք կատարիցի, որդոն,

բանդայականք են այսոքիկ, որովք զիր ինչ այլոց հրամայեմք, և կամ զիր ինչ՝ յայլոց աղաչելով խնդրեմք ընդ ժամանակաւ ներկայիւ, կամ ապագային, որպէս։

* Ըղձ զքեզ խոնարհ։
Սիրեա զաստուած։
Սիրեաջիր և զընկերդ։
Ողորմեա ինձ Աստուած։
Ողորմեացի ձեզ մարգասէրն աստ. և այլն։

Ըղձականք են այսոքիկ, որովք զիւղ սրտի մերոյ առնիմք ընդ ժամանակաւ ներկայիւ, կամ անցելով բացայայտութեամբ, որպէս։ * Երանելի եմ ես յառաջ քան զամ ուսանիցես զՔրիստոս։
Երանելի եմ ես նախասէս ուսաւելիցեիր զխոնարհութիւն։

Վկայական բանք են այսոքիկ, որք յիւրեանս ինքեանս եմ ասեն միշտ անկատարք, սակայն կատարին, մինչ նոցունց առակին այլք բանք սահմանականք, կամ հրամայականք, որպէս։ * Երեմ պահիցես զպատուիրանս մեր, մնասես ի կեանս։
Երեմ ողորմածելիցեիր աղքատաց, գտեալեիր և դու զողորմութիւն։ Երեմ բարձրք հնազանդեալ եղիցես, զամ բարի ունելիցես։

Ընդհանուր առաջինք բանքն մինչև ի սորոգիչսն են երեմականք, և միշտ անկատարք. որք լինին կատարեալք վե-

Նայց յոյժ սակաւ են որք որդեպարտ է խոհել խոհեին։

Դարձեալ, անկատարք են այսոքիկ բանք։

Օրը բաղիցս ըմպէ։
Երեք ընել ոչ խոհիցես։
Ուրան առաքել փափաքիցես էրէ էիր՝ ընդ ոչ երթալը հաւանիլ այնմ։

Որ՝ այսոքիկ անկատարք, լինն նին կատարեալք՝ այսպէս։

* Օր բաղիցս ըմպէ, զնոյնն վերոյհին ասացի։

Երեք ընել ոչ կամիցես, ըստ ըմպէ ոչինչ կերպիւ օգտեացես։

Որպան առաքել փափաքիցես էրէ իմիք, ըստ ոչ կարելդ հասանիլ այնմ՝ այնպան առաքել վերադնեացես։

Դարձեալ պիտելի է, զի բանից ոմանք են Սահմանականք. ոմանք Հրամայականք. ոմանք Ըղձականք. ոմանք Վկայականք. և ոմանք Երբայցորոշք։

Սահմանականք են այսոքիկ, որովք բացորոշաբար զիր ինչ զինչ, կամ զայլոց առեմք ընդ ժամանակաւ ներկայիւ, անցելով, և կամ ապագային, որպէս, * Չեսի զքեզ ըստ աշխ եղբօր քոյ։
Երբայր քո ուսանի զխոնարհութիւն։
Ասուցից և քեզ զգործս խոնարհութեան։
Խոնարհութիւնն է մայր՝ և պահապան ամենից առաքինութեանց։ Սիրոք խոնարհայ լցեալք են սրբոքք խորհրդովք։ և այլն։

վերաբերուբք սահմանականաց բանից։ Ասաւ պրեթէ ՚ի յայտ սիսի զոյցս առաջեալք լինին սահմանականք, կամ հրամայականք բանքն ենթ ենթակեան։ Վասնզի առաւել այս, Գնաջիք ՚ի ճեան, և սահմանական բան. և առաւել այս, Երթ պահիջիք զպատուիրանս ես, ի ենթական. որոյ ՚ի դնիլն ձգմարտապէս, ձգմարտի և սահմանականն, Դգմարիս և այսոքիկ Տուր ինձ զքոյդ երթ էջ ցորս։ Երթ կանիջիս, երկուսեան ինձ ընծայեսդ. են ենթականք բանք, և ՚ի ձեռն հրամայականաց բանից կատարեալք. և վերկ ինքեանք հրամայականք բանքն ասացեալք լինին ենթ այնց ենթականաց բանից. որպէս, լինի խնդրուածն ջոյ ենթ ենթուէ ցրուէ, որ ենթէ չկոյ ցուբա, առաւելին այն Տուր ինձ զքոյդ, գրեթէ կոչ ասել, գ գլուխ։

Ընդայորոյք են այնոքիկ, որոյք զինն առանց բացյոյ բոլման պիտոյ՝ և ժամանակի ասելմ, որպէս. * Սերել զՔ. Պատուհել զծնողս. Չսպանանել մեծաճորաց. և այլն ։ Ենթ գիտելի է, զի այսպիսեակ բանից միշտ առաւելին ամանք սահմանականք, և կամ հրամայականք բանք, որոյք կատարելապես հասկացեալք լինին. որպէս, * Ասաբի է սիրել զՔ. Պատուհել զծնողս. Չսպանանել մեծաճորաց. և այլն ։

Ընդ սահմանական բանս՝ ելբ է, առաւելեցուս անբաւորոշ բանին, Ուրեք զՔ. Ընդ այս և հրամայական բան կարի առաւելիլ. որպէս։ * Չսպանանե խմանալ զբանս. ՚ի մեղ պահել զայնս, և ստեպ ՚ի կիր առնուլ ։

Պարձեալ պիտելի է, զի երբեմն ՚ի միում բանի բազումք եղանակք բայից գտանին, որպէս. Ընդ կախ գտանել ՚ի էնեան, պահեմ պատուիրանս։ Ընդ սա ասեն երեք եղանակք բայիկ մեին. այ, ասորակայ կան, անեղեալ, և հրամայական։

Եւս այս բան, Ուշ դիր գտանել՝ ըզբ աեմ, ունի զերբս եղանակս բայիկ. այ, զկրամայական, զանեղեալ, և զահմանական։ Ասկ երբեմն ՚ի բազում բանս լինի մի և նոյն եղանակ բայի, որպէս։ Ուրեք, լուր բանիդ իմոյ, և անաս պատուիրանաց Տեառն. ընկալ զբանն Աստուծոյ ՚ի բեղ, և պահեմ զայն ՚ի սրտի իւում։

Ընդ սահմանական բանք են, և քննաբեր հրամայականք։ Եւս յայտնի, Պատուիրանք Տեառն լոյս են, և լոյս պատ ալաց. Ընդունել Տեառն սէ է, և ճոյ յաբիրեան, գոն չորք բանք։ որոյ քննաբեր են սահմանականք։

Պարձեալ պիտելի է, զի մինչ մնասուցք բանին, և կամ եղելք նորին են ուղեն, ոչ ՚ի վեր անդր յիշեցաբ, այլ։

Ընդառն.

Հնոմառն. փերոնառն. բայ. և այլն, պատմ է մեզ զանաւելցն ուրոյն ուրոյն՝ և մանաւանդ որաքսոր խօսիլ. Վանդի միևչ գիտուն արհեստի քերականութենէ իսկ ուզղելն զբանս՝ և զխօսս մարդկայինս, Տարկաւորէ, զի զիւրաքանչիւրոց մասանց բանին մանաւանդ որոշիչս ընձեռիցէ, և ըստ պահանջմանց պարագայիցն նոցին՝ շնորհիցէ զիմանալս, և կարգաւորիցէ. ըստորոգեալ և մերս այս ընձեռուած յառաջանայ։

Հայոփս Հնոմառն, և Խոփմանն Նորին։

Գլուխ Ա. Եղերդ։

Ասողն է մեզ բանն, որ զէութիւն իրին նշանակէ։

Ոչ պիտի է, զի թէպետ մասունք բանի նշանակեն զիմն, բայց զէութիւն իրին միայն Հնոմառն նշանակէ։ և այլք մասունք բանի զգործողութիւն էութեանն, և կամ զիմն պատկանեալ առ էութիւն նոցին։

Ասան որոյ զինքեանս իրս, և զէութիւն իրայ ըմբռնեմք, և խնամոյմք ի ձեռն Հնոմանց, որդոյն, երբ ասեմք, Երբէն, ծով, ցամաք, մարդ. ձի, ոսկի, բարութիւն, և այլն՝ նմանեալք ընդ նոսին՝ զինքեանս իրս, և ոչ նոցունց գործողութիւնք, և կամ այլք պատկանեցեալք առ էութիւն նոցին։

Ցաժանմանէ անուանն զիտելի է, զի անուանց ոմանք են Դասական, և ոմանք Ածականք։

Դասականք են, որք ըստ ինքեանց կայանան ի բանի՝ և ի զրուցատրութենէ. և նշանակեն զիրս՝ որք կայացեալ են ըստ ինքեանց՝ և յինքեանս. և ոչ յենեալք յայլում. որդւոյն, Ատղ, Խոտղն, Վարդապետութիւն, ոսկի. և այլք նմանք. վասն զի մարդ, կամ Խոտղն, ի բանի՝ և ի զրուցատրութենէ կայանան ոչ ինքեանց, և Հանգուցանեն զմիտ լսողին, և նշանակեն զայնս իրս, որք յինքեանս են կայացեալք, և ոչ յայլում։

Ածական Ածականք ասին այնպիսիք, որք ներհակ գոյակալեն՝ ոչ կայանան ըստ ինքեանց՝ ի բանի՝ և ի զրուցատրութենէ. և նշանակեն զայնպիսիս իրս, որք ոչ են կայացեալք ըստ ինքեանց՝ և յինքեանս, այլ յայլում հակիք, որդոյն, Ճեռ, սպիտակ, երկայն, կարճ, բարի, լաւ, դիպիպ, նաթափեայ, և այլք նմանք։ Այս զի սեռեն, կամ սպիտակն՝ ի զրուցատրութենէ ոչ կայանան ըստ ինքեանց, և ոչ Հանգուցանեն զմիտ լսողին։ Վանդի միևչ լսի սպիտակ, որոնէ միտն՝ Թէ ոը իր լցէ սպիտակ։ Ոչ Հետևաբար նշանակեն զայնպիսիս իրս, որք ոչ են կայացեալք յինքեանս՝ այլ յայլում հակիք։ Վանդի սպիտակն, կամ եր-

էրիայն, և այլն, կայանան ընմարդում, կամ նուազք այլոյ հատոյ ։ Ոչ այսպիսիք անուանք առայս կոչեցան աածականք, վը՛ղ առ բերին, և ածին ՚ի վերայ գոյականաց առնոնանց, որպն, Արդ բարի, Ոչխար բարին որ է ածական, առ բերի, և ածի ՚ի վը՛ղ մարդ անուանին, որ է գոյական։ Այլանդ ոչ կարէ ածականն հանդուցանել զմիտ՝ եթէ ոչ առածիցի ՚ի վերայ գոյականի, զոր օրինակ, Երիայն, խոշ, և այլն, ոչ հանդուցանեն զմիտ ՚ի քանի, և ՚ի զրուցատրութե։ բայց մինչ առածին ՚ի վերայ գոյականաց այսու կերպիւ, Երիայն բաղուխ, խոշ մատուռն, ախիւռ ծորուս, սեամ ալէ, բարի խոտ, լաւ արարբ, յայնժամ հանդուցանեն զմիտ լսողին։

Վարձեալ, կարէ ասել՝ Թէ ածականն է, որ զորպիսութի և կամ զորքանութիւն իրին նշանակէ։

Գոյականաց անուանց ունանք ասլն Յատուկք, ունանք հասարակք, և ունանք հաւաքականք։

Յատուկն է, որ զմի անձաժանելի և զանհատական իր նշանակէ, որպն, * Պետրոս, Պօղոս, Աբրահամ, Մասիս, և այլք նմանք ։ Ոչ Պետրոս անուանն ոչ զեւթէ լինչ ՚ի բազմութեն մարդոյ նշանակէ, այլ միայն զմի անհատ էութե միոյ մարդոյ. և Աբրահամ անուանն ոչ զէութե լինչ ՚ի բազմութեն մարդ գեւս նշանակէ, այլ միայն զմի անհատ էութե զոյ ուրումն, որում այս անուն յատկապես տրեցաւլ։

Հասարակն է, որ ընդհակ յատկի անուան նշանակէ հասարակաբար զընդ հանուր էութե լինչ տարածեցեալ անհատս, որպն, * Արդ, կենդանի, ծառ, միայտ, աթոռ, և այլք նմանք։ Ոչ մարդ անուանն ոչ միայն նշանակէ զայս մարդ՝ և զայն մարդ, այլ զնրբաքանչիւրան։ Ոչ զի զընդհանուր՝ և զհասարակ բնութե՛ մարդոյ, որ է տարածեցեալ ՚ի բազում անհատս՝ նշանակէ ։ Ըստ այսմ լսմն և զայլոց հասարակաց անուանց, որք զբազմաց ասացեալք լինին, և վասն այնր կոչին հասարակք։

Հաւաքական է, որ զկրս բազումս հաւաքմամբ միացեալս՝ իբրև զմի լինչ նշանակէ, որպն, * Հօտ, մատեան, ընդ, երամ, հօտ, և այլք նմանք։

Ոչ ծաղկեաւորն ոչ զմի մարդ, նաև ոչ զբազում մարդիկ զառաւելաբար, այլ զբազումմարդիկ՝ որք հաւաքմամբ եղեալք են ոմն զմի լինչ, նշանակէ. և հօտն ոչ զմի ոչխար, և ոչ զբազում ոչխարս յրուէ՛ցեալս, այլ զբազում ոչխարս հաւաքմամբ միացեալս նշանակէ. ըստ այսմ լսմն և գայլոց։

Ածականաց անուանց ունանք դրականք ասլն. ունանք բաղ-

քաղաքատակաւք , և ունելք գերադրականք ։

Գրականք են նոքին , որք պարզապէս առանց ձևոյս ցուցանելոյ , կի՛ նմանաստացուցանելոյ նշանակեն զորպիսութիւն , կամ զորքանութիւն իրին . օրինակ . Բարի , լաւ , պիտակ , երէց , կաթ , և այլն ։

Բաղդատականք են նոքին , որք զորպիսութիւն միոյ իրի համեմատելով և բաղդատելով որպիսութիւն միւսոյ իրին՝ ձևոյս ցուցանեն , կամ նմանաստացուցանեն նշանակեն . օրինակ , Բարեփոյն , լաւագոյն , գոյապագոյն , պիտակագոյն , կաթնագոյն , և այլն ։ Բայսինքն առանձինն բարի , կամ լաւ , Օրինակ այս՝ գոյն , առագրեցեալ պարզի անուանն ածականին՝ նշանակէ զառաքինութիւն իմն ։ Գերադրականք են նոքին , որք զորպիսութիւն միոյ իրի համեմատելով և բաղդատելով որպիսութիւն միւսոյ իրի յոյժ առաքինի ձևոյս նմանաստացուցանեն . օրինակ . Բարեփոնեղ , կամ ամենաբարի . լաւագոյնեղ , կամ ամենալաւ , գոյապագոյնեղ , պիտակագոյնեղ , կաթնագոյնեղ , և այլն ։ Բայսինքն յոյժ առաքինի բարի , կամ լաւ ։ Ունգլի մանկիկ այս՝ գոյնեղ՝ վերջագաւակ ածականն պարզի անուան , կամ մանկիկ այս՝ ամենա , նախադասեալ՝ նշանակեն զյոյժ գերբուռնոյ առաքինութիւն , կամ զկարի նմանաստութիւն ինչ ։

Ինչ գիտելի է , զի երբեմն ածականք անուանն իցեն նշանակող նմանաստութիւն , և անկատարելութիւն իրիք , բաղդատական , և գերադրական մանկունքն առատրեցեալք նմին՝ առաքինի նմանաստացուցանեն . օրինակ , Լաւ , կաթնագոյն , կաթնագոյնեղ ։ Յոկ երբեմն իցեն նշանակող կատարելութիւն իրիք , առաքինի , նմանաստացուցանեն , օրինակ . Լաւ , բարեբեր , բարեբերեղ , կի՛ ամենաբարի ։ Այս ևս ասելիք , թէ մարդկանց առեղծուածն է բարի . հրեշտակին է բարեբեր , իսկ Աստուծ է բարեբերեղ և ամենաբարի ։ Գտարձեալ ասելիք , Աղբերն է լաւ . յամերն՝ ի մեղուն է լաւագոյն . և վասնզի անկատարելութիւն է լաւագոյնեղ ։

Հայոփս Պարսփսից Հայկազեան ի հասարակ ։

Պրակտայք անուանեալ ասին այնոքիկ , որք իբրու պարտաւորք շուրջ կան զանուանմանք և թաքանչիւրովք , և են վեցք . Ին Ասե , Զե , Յեսակ , Լմեհ , Հոլով , և Հոլովումն ։

Ունգլի անձինք գոյականն անուն՝ կամ արական է . օրինակ , Պետրոս , Հայր . կամ իգական , օրինակ . Աբեղա , Աղայ . կամ չէզոքական , ոչ , Լաւ , Բոշղ . և կամ հասարակ , օրինակ , Օասակ . Հօրեղբայր ։ Ինչ որքան առաջս մտածի սեռն անուան , Գտարձեալ , ամէն անուն , կամ իր պարզ .

պարզ· որգոն, Աբդ· և կամ քարգեցեալ· որգոն, Տարտաղէր· և որբան առայս՝ մնածի ձև անուանն։

Դարձեալ· ամ անուն կամ նախագաղափար է և արմատ· որգոն· Ոյոբ· և կամ ածանցեալ ի յարմատոյ· որգոն· Աբեռուբէն, և որբան առ այս՝ մնածի տեսակ անուանն։

Դարձեալ, ամ անուն կամ ձևական է, որգոն, Խաղէ· կամ յոչնական, որգոն, Խաղէ· և որբան առայս՝ մնածի Թիւ անուանն։

Դարձեալ, ամ անուն, կամ ուղղապէս անուանելով զերն նշանակէ, որգոն, Տարտ· և կամ Հոլովապէս, որգոն, Տարտոյ, Տարտ, ի Տարտոյ և այլն· և որբան առայս՝ մնածի Հոլովն անուանն։

Դարձեալ՝ վերջապէս՝ ամ անուն՝ որ Հոլովի կի առ առաջին Հոլովումն պատկանի, որգոն, Ոյոբ, Տարտոյ· և կամ առ երկրորդն· որգոն, Աբդ, Տարտոյ· և կամ առ այլս հետևեցեալս Հոլովմունս· և որքան առայս՝ մնածի Հոլովմանն անուանն։

Ա անորոշ, անուանս այս Հոմոիւմնիմ, ըստ սեռին է իգականն· ըստ ձևոյն՝ պարզ· ըստ տեսակին՝ նախագաղափար· ըստ Թուոյն՝ եզակեան· ըստ Հոլովին՝ գործիականն· և ըստ Հոլովմանն պատկանող առ առաջին տեսակն առաջնոյ Հոլովմանն։ Դարձեալ՝ անուանս այս՝ Նահապետական, ըստ սեռին է արականն· ըստ ձևոյն՝ պարզ· ըստ տեսակին՝ ածանցականն· ըստ Թուոյն՝ յոգնականն· ըստ Հոլովին սեռականն· և ըստ Հոլովմանն պատկանող առ երկրորդ տեսակն առաջնոյ Հոլովմանն։

Դարձեալ՝ անուանս այս՝ Օմարդոյէ, ըստ սեռին է հայցականն· ըստ ձևոյն՝ բարդ· ըստ տեսակին նախագաղափար· ըստ Թուոյն՝ եզակեան· ըստ Հոլովին հայցականն· և ըստ Հոլովմանն՝ պատկանող առ երկրորդ տեսակն առաջնոյ Հոլովմանն։ Այս այսմ իմանալի է և զայլ ևս բաժից անուանց, զորովք շրջակային վերոասացեալք վեցք պարագայքն։

Յաղագս Հնոմնոյ, և Հրէրդէ պարագայի անուանն՝ ի Տանուտէրէ։

Հնոմնոն Յաղագս Աւետ, և Ձեռ անուանն։

Գլուխ Հարիւրդ։

Այոք անուանց մնացեալ ձևին որբան առ այս, զի գոյական անուն ինչ (՝ի մերս լեզու) կոչի արական, եթէ նշանակեցեալն նորին իսկ արու· որգոն· * Պետրոս, Ոյոբ, Փեռայ, Ոներ, Հայր, Պապ, Աղբայր· Ոչն, արջառ, քաղ, և այլք նմանք։ Իսկ եթէ նշանակեցեալն իցէ էգ, կոչի իգական· որգոն, Մարիամ, Կին, Հարսն, Ոչխր, Օրջան· Մայր, Հանի, քոյր, դա-

դայեակ · մուտակ , երինջ , կով , և այլք նմանք ։

Այլ եթէ նշանակեսցեն ոչ առ րու իցէ , և ոչ էգ , կոյր չէ զոքական · արգամ , * Ոչար , փայտ , թուղթ , ձրագ , մոմ , առուն , գուաճ , երիտաթ , արոյր · և այլք նմանք ։

Բայց եթէ անուն ինչ գոյական՝ այնպէս հասարակաբար նշանակիցէ զնշանակեալսն թէ արու իցեն , և թէ էգ՝ իմացեալք լինիցին նոյնով միով անուամբ , յայնժամ կոչի հասարակ , ուստի նշանակեցոյն զերկոսին սեռսն · արգամ , * Ոչամակ , թուան , կոզան · մնրուկ · կորիւն , ձագ · և այլք նմանք ։ Այսու այսմ և սոքին · աղաւնի , ծիծեռն , և այլք նմանք ի մէս լեզու են հասարակք ։ Այսու ասդ · յն · առիւծ · ջոն , և այլք նմանք անուանք կենդանեացն՝ կարեն համարիլ հասարակք ։ Եթէպէտ զսոցունց կարէ լինել վարկուածն , թէ միոջ արձակաբար տուին նշանակեն զարուն · և ինչ պիտոյանան նշանակել զէգն , ասին մուտակ ձի · մուտակ առիւծ · և այլն ։

Այն աստ դիտելի է , զի ի յայլ լեզուս նաև այնք իրք որք ոչ արուք են և ոչ էգ , արականնաս , իգականաս , չէզրնականաս , և հասարակաս սեռիւ գոյականի անուանն նշանակիչք սուրբք են · և մի այսորիկ բնաւք ածականք առ նուանք նոյնի՝ զերիս սեռս վերջաւորութեանց ունին · յն զանական , զիգական , և զչէզրականն · և ի շարադրութիւն ածականացն նոցին ոչ միայն թուով և հոլովիւ , այլ նաև սեռիւ համաձայնին գոյականացն ։ Սակայն ոչ ունելով մերս լեզուս զայս սոսկրուն , զի զիրս որք բնութեամբ ոչ արուք են և ոչ էգ , որպէսզանս , կամ իգականաս գոյականաս անուամբ նշանակիցէ , հետեւեալ է , զի և իւրոց ածականացն անուանցն ոչ լինին զանազանք սեռք ըստ զանազանութեանց · Այսուհետեւ քարեպէս կարեմք ասել , աբ ֆէսայ , աբ հաբան , աբ պաճաք ։ Այլ թէպէտ ի սակաւս ունիմս ածականս անուանցն երեւի իգական վերջաւորութիւն այս , ասի , արգան , * Արբուհի Արիւմ · Ա հայուհի Հայկանէ · և այլն ։ Սակայն նաև այս է վերջաւորութիւն ինչ ածանցականի · և ոչ կարէ ի գործ ածիլ ի բնաւս ածականս · Վասզի ոչ կարէ բարեպէս ասիլ · Խոհ հոհի էն · այլ ոչ ասի , Հայ հոհեմ , նոյնպէս և ասի , Լեն հոհեմ , Ա առնորոյ անուանք ածականք ի մերս լեզու ի հարցանելն՝ թէ զինչ իցեն ըստ սեռին , պատասխանելի է , թէ ոչ ունին զսեռս , և կամ ասելի է , թէ հասարակք են · Սակայն եթէ ածական անուն ինչ ունիցի զվերջաւորութիւնս ղայս , ասի , ասելի է ըստ սեռին գոլ իգական · վասն զի միայն իգական գոյական

նաց առաջրի այնպիսի ածա-
խանն։

Յառաջելոցս հնացեի, եթէ ի մեր լեզու սեռք գոյականաց անուանց ոչ առնանկին ի կերպ նշանակելոյն, այլ ի սեռից իրաց որք նշանակին. որպէս, եթէ նշանակեցեալն իցէ քնութիւն արու, նշանակող անունն և արական. եթէ իցէ էգ, ե իգական. և եթէ չունիցի զնոսա արուի, և իգի, և չէզոքա կան. կամ եթէ ունիցի զնոսա արուի և իգի, բայց միով առնուամբ նշանակիցի, յայնժամ նշանակող անունն և հասարակ, ըստ որում ի վերոյգրելոցս։

Եւ ոչ զնոյն անուանց դիտելի է, զի մեր անուանց մասնաձին որքան առ արարչութիւն, և առ քարդուճս անուանց. քանզի իւրաքանչիւր անուն միոջ է առակայեցեալ այլում առնուան, կամ արուստոյ բայի, ասի պարզ. օրգոն, * Արդ, բարի, սեր, կամ. և այլն։

Եւ կամ յորժամ ի մեզ տարբեր այսոցիկ, ա, ե, առակայի այլում անուան, կամ արուստոյ բայի, ասի բարդեցեալ. օրգոն, * Արդասեր, բարեկամ, և այլն։

Եւ զի դիտելի է, զի բարդեցեալ անունն ոչ է երկու անուն, այլ ի յերկուց անուանց մի անուն բաղադրեցեալ. և եթէ երկու պարզ անուանք ոչ լինիցին ի մեզ բաղադրութեամբ զմի անուն, ոչ ասին բարդք, այլ երկու անուանք շարակցեցեալք ի միասին. օրգոն, * Ընդիրատ գեա. մարդ բարի. և այլն։

Յարձեալ անուանք բարդեցեալք ըստ միոյն մասին ոչ հոլովին այնպէս՝ որ հոլովին անուանք յորոց ինքեանք բարդին, Օ՞ր օրինակ, փոթ. և սեր՝ հոլովին այսպէս. փոթ, փոթոյ. սէր, սիրոյ. բայց ի բարդին՝ և ի լինելն Արդասէր, բարեփոթ, հոլովին այսպէս. օրգոն, * Արդասէր, մարդասիրի, բարեգործ, բարեգործի, և այլն։

Յարձեալ անուանք ոմանք երբեմն բարդեցեալք լինին թարպ այլի, և եղէ շարակցեալ. օրգոն, * Երկինն, երկնաղի, տատնաղի, երկայրի, և այլ նմանք։ և այսպիսեքս երբ վարին ոչ միմ անուն, առին բարդք, և ոչ երկու անուանք շարակցեալք։

Յարձեալ դիտելի է, զի բարդեցեալ անուանց ոչ է հարկ միշտ ի յերկուց անուանց բաղադրեցեալ բարդիլ. քանզի բազմիցս անուանն ընդ արմատոյ բայի բարդի, և ի բարդեցեալ գոլն վարիցի զանուն, օրգոն. Ընծատեա, Արբունակեց և այլք նմանք։ Եւ հետևապէս հոլովի ոչ զանուն. օրգոն. * Արբունակեց, քարբունակեցի. և այլն։

Դարձեալ դիտելի է, զի երբեմն բարդեցեալ անունն յերից անուանց բաղադրեցեալ բարդի,

դն, և կոչի · յորաքարդ · որ-
գան, * Խարեկամանէր · հե-
տասերաւեայ · և այլն ։
Սակայն հազիւ հանդիպի սի-
տոյանալ ՚ի բանիւ ։

Յաղագս Երրորդի Պարագայի Հնոցեան · Հայերէն յաղագս Տեսակի ։

Գլուխ Ի Ններորդ ։

Տեսակը անուանեցաւ մի-
տաձին որքան առ
այս, զի անուանքն թէ
պարզք իցեն, և թէ
բարդք, եթէ ՚ի նախնականի
կերպի նշանակուն իւրեանց լ-
ցեն, ասին նախագաղափարք։
Իսկ եթէ, առակցեցեալք մասն-
կանց ունանց զոչիմն նշանակող-
ացոյ՝ ածեցեալք և անցուցեալք
իցեն առ այլ ինչ կերպ նշանա-
կութիւն, ասին ածանցականք ։
Ա ատորոյ անուանքս այսոքիկ՝
Հրէայ, Տաբթաւէր, գօլով ՚ի
նախնականի կերպի նշանա-
կութեան իւրեանց, ասին նա-
խագաղափարք, և կամ այ-
մատք ։ Իսկ անուանքս այսո-
քիկ, Հրէայական, Տաբթաւերու-
գօլով ածեցեալք, և անցու-
ցեալք ՚ի նախնականի կերպի
նշանակուն իւրեանց առ այլ
ինչ կերպ նշանակութիւն, ասին
ածանցականք, կամ բղխե-
ցեալք ՚ի յարմատոյ՝ առադրու-
թեամբ մասնականաց այսոցիկ
ձևոց, ռիխան · որք թէպետ
զոչինն նշանակեն զ ինքեանց,
բայց առակցելով անուանց
նախագաղափարականաց՝ փո-
փոխեն զնշանակութիւն նոցին
նախնականս, և առեալ ա-
ծեն առ ՚ի նշանակել զայլ ինչ
իր · Ա ատորոյ և կոչին ածան-
ցականակերպք, զի կերտեն,
և շինեն զանուանս ածանցա-
կանս ։
Այլ գիտելի է, զի այսպիսիք
ածանցականակերպք մասն-
կունք են բաղմագիմք · և ՚ի
յառակիչն անուանցն նախա-
գաղափարականաց՝ զանազա-
նաբար՝ և ոչ սակս նշանակու-
թեամբ ածանցեն · որպէս ·
անուանս այս՝ Հրէայ, նշանակէ
զանձն Թագաւորի · բայց միւս
առակիցքն նմա մասնիկն՝ ական,
և ասիցի, Հրէայական, յայնժամ
ոչ նշանակի անձն արքայի, այլ
նշանակի իր ինչ՝ յատկութեամբ
արքային · որպէս, Թագ, կամ
պատատ, և կամ ոսկի և իսկ իր, որ
իսկ արքային ։ Ա ատորոյ ասեմք
Հրէայական պատատ · Հրէայական
Թագ · որով ոչ անձն Հրէայի
նշանակի, և ոչ Թագն ՚ի ին-
քեան, այլ յատ որոշեմ Թագն
այն ՚ի արքային ։ Իսկ եթէ մաս-
նիկս այս պատ, առակցիցի
Հրէային, յայնժամ նշանակի
բնակութեան ինչ, յորում բնա-
կի Հրէայ · որպէս · Հրէայական
Հատ այսմ խնամալի է և զայ-
լոյ մասնականաց ածանցականաց
կերտից, որք ՚ի զանազան և
՚ի սակաւս նշանակութիւս վե-
րածեն զանուանսն՝ որոյ առակ-
սին ։ Ասաւ այսպիսիք մասն-
կունք թէպետ ոչ են նշանա-
կանք,

կանք, բայց են առ ինչանա-
կել. և որքան քաղցմբ են.
այնքան և քաղցնալանք են զօ-
րութիւք նոցին առ ինչանակել
մինչ շարակցին անուանց,
Նմ թէպետ այսպիսիքս են
յոլովք, բայց որք հասարա-
կաբար և յամենայնի ի գործ
ածին, են սոքին. եան, ուն,
ան. փէն, եղ. էք, ք, ուք,
իկ. այի, եցի, էնի, անաս. արան,
ուտ, ոց, ացան. ար. որ, ոսի.
այն, էայ, է. եղէն, ցոս. ուն,
սան, ուտ, ուածք. ուխեան. ատր,
որդ, ած. իչ, պան. ուհի. ատ,
էար, էար, ուրդ, ուանդ, ուել, իան,
ան. էանդ, անդ։

Ընդ՝ ի տալանէ ումանք կոչին
առատականք. զի զածանդական
անուն ինչ անուանէ առատա-
ղին ձևացուցեալ՝ բայական-
տեն գառացուածս. ոչ ըստ ո-
րում է ինքեան, այլ ըստ
որում է սատացողին։ Նմ այս-
պիսիք են սոքին. եան. ուն. ական.
որդան. * Մարմնաւորական.
Օրորեան. Խոտ. Հրեշտական։
Ումանք կոչին առատական :
վն զի անուանի որում առակ-
ցին, առատացուցանեն գնշա-
նակութին. և այսպիսիք են
սոքին. փէն, եղ. որդան.

Ի-ձգին, Օջրեղ։

Ումանք կոչին նուազական. վն
զի անուանի որում առակցին,
նուազեցուցանեն զնշանակուն.
և այսպիսիք են սոքին. էք,
ք, ուք, իկ. որդան. * Պա-
տանեակ, դռնակ, գրքուկ,
քարիկ։

Ումանք կոչին ազգականք. զի
ցանուն ուրուք յանուանէ ազ-
գին, կամ քաղաքին, կամ
պաղտին. և կամ՝ ազանդոյն
ձևացուցանեն. և այսպիսիք
են սոքին. այի, եցի, էնի, անաս.
որդան. * Ի բացի. Հռօմայ-
եցի, Նռնենի, Հերօդիանաս,
արիանաս. և այլն։

Ումանք կոչին պարսաւական.
զի զանուն տեղւոյ իրիք յա-
նուանէ պարսաւակելովքն՝ ի
նմին՝ ձևացուցանեն. և այս-
պիսիք են սոքին. արան ուտ,
ոց, սպան. որդան. * Կուսա-
րան, Ծառուտ. Վարդոց, Հայ-
աստան։

Ումանք կոչին գոյացականք. վն
զի յանուանէ նիւթոյն, կամ
նիւթականէն՝ յորոց յառաջ-
գան իրք ումանք, ձևացուցա-
նեն նոցունց զանուանս. և
այսպիսիք են սոքին. այն, էայ,
է, եղէն, ցոս. որդան. * Արդ-
կայն, քարեայ, արծաթի,
կաճեղէն, մահկանացու։

Ումանք կոչին մակրդական.
վասն զի յանուանէ մածողին
ձևացուցանեն զանուն մածե-
լելոյն. և այսպիսիք են սոքին.
ուտ, ուրդ. որդան, * Ձիթոտ,
Պեհլաւտի։

Ումանք կոչին բայածականք.
զի առակցելով բային՝ ածա-
նեն զբայն առ ի լինել անուն,
և հոլովիլ. և այսպիսիք են սո-
քին. ուն, ուն, ուտ, ուածք.
որդան. * Իրուն, աձուն,
գալուստ, առեղծուած։

Բայց գիտելի է, զի մանրիկս
այս՝

այս՝ ոսոփ, Էրբեմն առակիկ մակբայիցս այսոյիկ, ասի, անդ. և նախադրութեանս այսոյիկ, ի վեր, ի ներքս. և ի յառակ ձիլն ածանցեալ վնասական՝ ի նշանակել զայն՝ զոր նշանակեն հոլովքն բացառական. որգոն, * Ի սուսա, անդուսա, ի վրուսա, ի ներքուստ. և այլն։ Հմ ասա գիտելի է, զի մանրիկս այս՝ ոռն, որ ընդ ածանցական անանակերտից մանկանց դասեցաւ, ասակս Տամաձայնելոյ հնդկական, ըստ ինքեան մնացեալ՝ կարծ ասել՝ Թե բարդ է զանունս, որոց առակիկն. որգոն, գիտուռն, յո ունօղ գիտութի. յայոռն, յո ունօղ վկայութի. և այլն։ Հմ պատճառն է, զի մանրիկս՝ ոռն, գոլով արմատ բայիս այսորիկ՝ ոռնի, ի ըստ ինքեան նշանական. և ի բարդիլս և պահէ զնոյն նշանակութի։ Իսկ ածանցականս կերտից մանկանց յատուկ է ոչ գոլ այնպէս նշանական՝ զի և ի յածանցելն պահիցեն զնոյն նշանակութի։

Յմանրք ասին ունականքն. զի յանուանէ ունեցելոյն ձևացուցանեն զանուն ունողին. և այսպիսիք են սոքին. ուր, որդ, ած. որգոն. * Օ ինուոր. վաճառաւոր, առաջնորդ, հասարակորդ, միջնորդ, բալանորդ, որսորդ, նախատորդ. ողբումած, երկիւղած, և այլն։ Ասի ընդունական. զի յանուանէ գործոյն ձևացուցեալ զանուն գործողին՝ յուցանել զընդունակութիւն նորին առ գործն։ Հմ այսպիսի է մանրիկս այս էլ. որգոն. * Արիւր, ձևիլ, լուսաւորիչ. և այլն։ Ասի ասի վերացեալ վասն զի ի յառակցիլն անուանն ումեք՝ որ նշանակէ զԵուն իրին յԵնթակայսդ՝ այնպէս առնէ, զի նշանակիցէ զԵուն իրին իբրու վերացեալ և զատեցեալ յԵնթակայէն, և ըստ ինքեան են Թակայացեալ սակ զգոյացական ինչ, և այսպիսի է մանրիկս այս՝ ոռնի. որգոն. * Արդկութիւն, սպիտակութիւն. և այլն։ Հմ այս յայտ է այսու, զի մարդ անուանն նշանակէ զԵուն Թէ մարդոյ ի մարդոջ. բայց յորժամ առակսկն նմա մանրիկս՝ ոռնի, և ասի մարդկոռնի, նշանակի է ուն Թէ մարդոյն իբրու վերայուցեալ ի մարդոյն, և ըստ ինքեան կայացեալ։

Ասի պակասական. որպիսի է մանրիկս այս՝ ար, որ ի յառակցիլն անուան ումեք՝ զպակասութիւն նորին նշանակէ. որգոն, չեռնար, մաքար, որով նշանակի պակասութի ձեռաց, և մատանց։

Ասի իգական. որպիսի է մանրիկս այս ոռնի, որ ի յառակցիլն ումեք անուան վերածի զայն առ ի նշանակել իգականսպէս. որգոն. * Ա կոյսուհի, Տիրուհի, Աղարդուհի։

Ասի պաշտպանական. զի յանուանէ պահպանեցելոյ իրին ձևա-

ձևացուցանէ զանուն պահպանողին. և այսպիսի է մասնիկս այս՝ պան. որդան։

*Վռնապան, պարտիզպան։ Ամանք ևս կոչին յարմարականք. վ՚ի զի Թէպէտ ոմն զվերջաստացեալ մասնիկսն ոչ ոչնչացուցանէ այնքան զնշանակութիւն անուանիչ որոց առակցին, բայց վերածէն առ իւրն յարմար հերոյ նշանակութիւն. և այսպիսիք են սոքա՝ Հաստ, հաստ հաստ, ոստր, ոստ, ոտ, ան. որդան. * Ուրաստ, հաստատ, հաստիւտ, ժողովուրդ, ծնունդ, վայելուչ. շընջիւն, մուտասան։ Նշ ասա դիտելի է զի ոմանք զձայնս զայս՝ կէց, կոչեն լծորդական. և ասեն գոլ ածանցականի անուանիկս. բայց ոչ երևի այնպէս. զի ձայնս այս կէց՝ ոչ է սննդեան մասնիկ, այլ ձայն նշանական. վ՚ի որոյ ևս զրուցի և լիցի անուանն միջ առակցի, լինի քարդեցեալ անուն, և ոչ ածանցական. Ասասի այսոքիկ, խորհրդիկ, շահիկ, և այլք նմանք, չեն ածանցականք, այլ բարդեցեալք անուանք։

Դարձեալ դիտելի է, զի երբեմն մասնիկացք այսոքիկ եան, անք, են ածանցականակերպք. և կարեն կոչիլ հետևողականք. վ՚ի զի յանուանեն հերկինակին ձևացուցանեն զնոյն անուն բազմոց հետևողաց. որպես. * Վռնեանք, Հռիփսիմեանք. Ագրիպիանք, Սուքիասեանք։ Նշ այս յայտնապէս երևի, զի մի է Վռ՚ի, և հետևողք նորին ասին Վռրիացոսեանք. Ի երբ Հռիփսիմեկոյսն, և հետևողք ընկերք նորին ասին Հռիփսիմեանք։ Այսպէս և այլք՝ որք հետևին։ Ասասերիոս ասպետք մանկունք մանաւանդ են ածանցականակերպք, քան Թէ յոգնականացուցիչք յատկից անուանց, ոչ դնեն ոմանք։ Ոմն զի Հռիփսիմ, կամ Եսայեան ասելով ոչ իմանին բազումք զոգոյն, և եսայիք, այլ մնան նմանապէս հետևողքն նոցին։

Ոգի՝ կերպք ածանցականաց՝ ըստ որում և գրեցաք, են վիշտասանք, որոյ անուանքն ի հետևեալ տողս յայտնիկ պարզունակին. ոչ զի միայն լինին այսակերպացն ի միտ առնուլ։

Պետպան, առաքպան.
Հրեշտպան, և ապփպան.
Պարոնպան, գոյացպան.
Պերդպան, բայածպան.
Պնոպպան, ընդոծպան.
Պերպեալ, և պպետպան.
Կփպան, պալպպանպան.
Հայրպպան, հերպպան։

Դարձեալ դիտելի է, զի ոմանք անուանք ածանցականք կարեն կրկին ածանցիլ, և յայնժամ ասին կրկնածանցականք. որպես.

* Փառաւոր, փառաբերական.
Առաքնորդ, առաքնորդութիւն.
Տնտեսիկն, բնտեսենական.
Տրուճան, Տրուճանական.
Աբարիչ, Աբարչական.

Ու-

Աստուծի, ուստիականան։
Աչխարհական, վայելչական.
Կարօտ, բարուոքութիւն.
Կանանական, քանականուհի։
և այլք նմանք։

ՅԱՂԱՓԱ ՕՐՐՈՐԴՒ ԴԱՐՁԱԿԻՑ ԱՆՈՒԱՆ. ԼՍԻՆԴՆ ՀԱՅՈՑ։

ԴԼՈՒԽ ՏԱՌՆԵՐՈՐԴ։

ՈՐՔԱՆ անուանց մտածին որքան առայս՝ զի ամ անուն՝ ի նշանակէն՝ կիզմի միայն իր նշանակէ, և ըստ այմ ասի եզական. որդոն. փայտ։ Կամ կիզ զբազմուն նշանակէ. և ըստայմ ասի յոգնական. որդունք, փայտք։

Զանգլի անուանն ասի եզական՝ յայտնանել, զի զեզակ իր ինչ նշանակէ. և ասի յոգնական յայտնանել, զի զյոգուածս իրս նշանակէ։

Կամ ասա գիտելի է նախ, զի՝ ի մերս լեզու գոն բազում անուանք, որք միշտ յոգնականապես վարին. և գիմաստաբար՝ և կամ յոռեպես լինին նոցունց եզականք։ որպիսիք են սոքին. Հիզրանք, պարանք, ընկայք, պետ, արարք, աչք. և այլք բազումք, որոց եզականքն ոչ են օրանելիք։ Կամ այսոքիկ ըստ ամենայն առեցեալքն՝ ի յարմատոյ բայից, և՝ ի ձեռն առատրութեան վանկիս այսորիկ անք, և կամ տառիս այսորիկ, ս, եղեալքն անուանք. և միշտ վարին յոգնականապես։

Երկրորդ գիտելի է, զի թէպետ բնաւքը անուանքը եզականք՝ լինին յոգնականք առատրութեամբ. որդոն, խաչ։ նշան, նշանք. սխոռ, սխոռք, և այլն. բայց ոմանց անուանց բարեպէս ոչ կարելով յարիլ տառն ի, առքարշ ընդ լինքեան զվիճն՝ ի յերից վանկիցս այսոցիկ ան, ին, ան. և այնու յարի անուան եզականի, և առնի զնա յոգնական. որդոն. * Կրեգակն, արեգակունք. չուրեան, ջրեանք. քար, քարինք. ձի, ձիանք. նու, նուքանք։ ‖ Օի բարեպէս ոչ արտաբերին. Հրեփ, ըմբիռ, ոտք, ձի, նուռ։

Կամ վասնզ այս դոն՝ ըստ մեծի մասին առ քարշի՝ ի չէ են՝ ի յոգնականս այնց անուանց, որք են ընդ առաջնով տեսակաբերորդի հոլովմանն. որդոն, Հղեփոռ, եղեփանց. ջրհոռ, ջրհանց. և այլն։ Կամ վասնզ՝ են մերթ առ քարշի՝ ի չէ են՝ ի յոգնականս այնց անուանց, որոց եզականն է ըստ առաջնով հոլովմամբ, և յոգնականն ընդ եօթներորդի. որդոն. Ոտք, ոտքն, ոտքանց։ Կամ վասնզ՝ են, մերթ առ քարշի՝ ի չէ են առ՝ ի կերտել զբարեգոյնս յոգնական երկրորդականս. որդոն. Լոյս, հոսկ, և յոգնական. բայց երկրորդական բարեգոյն յոգնական լինի, եթէ ասիցեմք, Լուսան, հոսանս։ Կամ այսմ են և սոքին։ * Կատակը, կատակից. կատա-

տականք, կառաւարանաց. նշմարիք, նշմարիլ. նշմարանք, նշմարանաց։ Այս վանկն ոմն երբեմն կազմէ ներկրորդա-կառս բարեձգիս յոգնականս երկրորդի տեսակի առաջնոյ հոլովման. օրդոն. Հրաւէր, հրաւէր. սարկաւագ, սարկաւագաց. բայց բարեձգին լինի ասել Հրաւառ, հրաւէր. սարկաւագ, սարկաւագաց. և այլն։

Ներորդ գիտելի է, զի վանկս ին, թէպէտ երևի առ քարշեցեալ ի դէն ի կերտել յոգնականս եօթներորդի հոլովման. սակայն ոչ է այնպէս. քանզի մինչ ասի, անչին, անչանց. նշին, նշանց, այդ թէ ին վանկն առ քարշն ի դէն, այլ զի ձգական սեռականք այսոցիկ վերջաձորին ի ին. որ-գոն. անչն, անչին. նշն, նշին. և դէն սեռականին յարելով կերտէ զյոգնականս. և վն այնորիկ է, զի յոգնականն լինի անչին, նշին։ Այլ ոչ միայն յեօթներորդի հոլովման, այլ նաև ի հինգերորդի հոլովման ըստ մեծի մասին, և ի վեցերորդի հոլովման ձգականաց սեռականաց յարի դէն ի կերտելն զյոգնականս. որդոն, Հարց, ոտիք, ոտից. ոտիկ, ոտից. և այլն։

Ներորդ գիտելի է, զի երբեմն անուանք այսորիկ. Ոտ, ձա, ընդ, ձեռ, կրկնիլ ի շարադրութիւս, ունին զիօրութիւն յոգնականի. որդոն, Ոտոյ, ոտոցս, ոտովք, ոտս. Ձեռն, ձեռանց, ձեռամբ, ձեռս. Ընդ, ընդ ոտս, ընդ ձեռս. Կրկնիլ, կրկնեաց, կրկնեալ, կրկնեալս։

* Ոտոյվեկին զաթիբաթին յամանս.
Ոտօրհաց զընտիր ընտրս կաւաց.
Ոտ լամ ակուռք բերեցեալք եղեն առաջի ձեր.
Ի ոտեծամեծ ձկտիքք. և այլն։

Յաղագս Հինգերորդի պարագային անուան. որ է Ելական. կամ Զասէբդոսենց նոցին։

Ելոյծ և զանազան շրջաբերութիւն միոյ և նոյնոյ անուան։

Այսպէս անուանս այս, Աստղ, շրջաբերի և հոլովի մինչ ասեմք, Աստղոյ, ջմուղ, ջմուղ, ի մուղոյ, ջմղոյ, մուղով, ջմուղս. ըստ մուղոյ, ոչ ջմղոյ։

Յորմէ մինչ տասն կերպիւ լինի շրջաբերութիւն միոյ և նոյնոյ անուան, ի հարկէ և նշանակութեան նորին տասն կերպիւ պերպիսանայ։

Առաջինն ասի ուղղական, կամ անուանական. վասն զի անուանն մինչ ի նախկնականն կայութեան իւրում է, ուղղականասէս և անմիջապար անուանել զնորն. և զնոյն նորին պարզապէս և ընդդատակաբար նշանակել. օրդոն. Աստղ, ձի, առիւծ, սուտակ, և այլն։ Նոյպ մինչ լինի սեռական, կիսն ստական, և այլն, ոչ ուղղակի նշանակէ, այլ միշտ կայութեան ի հետևեալսն ունի կայ-

Բ՝ երկրորդն ասի սեռական. վ՚ի զի անունն մինչ ուղղակի ոչ նշանակէ զէութի՚ իրին ըստ որում է էութի՚, այսինքն՝ ոչ նշանակէ զմարդն ըստ որում է մարդ, այլ ըստ որում է ունօղ իրաց ինչ, ասի սեռական՝ Վ՚անզի մինչ լսեմք, մարդոյ, ոչ անմիջապէս ըմբռնեմք զէութի՚ն մարդոյ, կամ զմարդն, այլ զայլն՝ի՚ր որ իւրէ մարդոյ. այսինքն զձեռն, կամ զոտն, կամ զի՚ւ և իւրէ այլ իր՝ որ իւրէ նորա։ Ա՚ ասեցոյ եթէ սեռական անունն այս մարդոյ, ասիցի միայնակ, ոչ հանգուցանէ զմիտ մեր, այլ տայ որոնել. և ասել, զինչն մարդոյ. Նո՚ւ յորժամ ասիցի, լիզուն մարդոյ, կամ ձեռն մարդոյ, և այլն։ Յայսպէս և մինչ ասիցի, Պետրոսի, ոչ հանգչէ միտ լսողին մինչև առակցեսցի նմա ինչ, և ասիցի, Ծնօղն Պետրոսի, կամ տիրն Պետրոսի։ Նո՚ և կամ աղդն Պետրոսի։ Նո՚ ասէ այն՝ հոլովս այս կոչեցաւ սեռական. զի աղդն, կի՚ ծնօղն և տէրն սեռ ըստ է կոչի սեռ։ Ա՚սաի հոլովս այս՝ի սեռէ բնհաղաւ կոչեն։

Գ՝ երրորդն կոչի տրական. վ՚ի զի անունն մինչ ոչ նշանակէ անմիջապէս զէութի՚ իրին ըստ որում է էութի՚, այլ ըստ որում է ինն ըղձալի, կամ հայելի, կամ դիմելի, և կամ նմին իր ինչ տալի, ասի տրական։ Վ՚անզի մինչ լսեմք Պետրոսի, ի Պետրոս, ա՚ Պետրո՚ս, ց Պետրո՚ս, ոչ հանգչի միտ մեր՝մինչև ասիցի,ըղձայր Պետրոսի, կամ էտ Պետրոսի. Հայեցաւ ի՚ Պետրոս. Վնասց առ Պետրոս։ Ա՚սե ց Պետրոս, Որոց քնաւքն են հոլով տրականք։ Ա՚երեսին ասելով Պետրո՚ս, ի Պետրո՚ս, ց Պետրո՚ս, կամ ա՚ Պետրո՚ս, ոչ ըմբռնի Պետրոսն ըստ որում Պետրոս, այլ ըստ որում նոյն Պետրոսն է ենթակայ ըղձալոյ, հայելոյ, դիմելոյ, և այլն։

Չ՝ որրորդն կոչի հայցական. վ՚ան զի անունն յորժամ ուղղակի ոչ նշանակէ զէութի՚ իրին ըստորում է էութի՚, այլ ըստ որում նոյն էութի՚ն է հայցելի, խնդրելի, կամելի, սիրելի, և կամ ատելի, ասի հայցական. Վ՚անզի մինչ լսեմք ըղդոյդ, ղողրմոսիկն, ղհանգեաւ, ոչ հանգչի միտ մեր, մինչև ասիցի, ի՚նդրեմ ղողրմոսի՚ն, ի՚ամ ղնդգեաւ. և այլն։ Ա՚պա ուրեմն ասելով ղմարդ, ոչ իմանի մարդն ըստ որում մարդ, այլ ըստ որում է ենթակայ իմն հայցելոյ, խնդրելոյ, կամելոյ, սիրելոյ, կամ ատելոյ. և այլն։

Ո՝ չինգերորդն կոչի բացատական. վ՚ի զի անունն մինչ անմիջապէս ոչ նշանակէ զէութի՚ իրին ըստ որում է էութի՚, այլ ըստ որում նոյն էութի՚ն է ենթակայ, յորմէ իր ինչ ծագի, կամ՝ի բաց բաւնի, կամ

կամ ելանել, ասի բացառական։ Հանգի մինչ լանջք, Հարկանել ի մարդոյ, ի տապար, ի չաղաղ, ոչ հանդիպի միտ մեր, մինչև ասիցի, Հարկանեցաւ յարկանվէր. բարձաւ ի մարդոյ. եւ ի չաղաղ։ Աբրեմն առելով ի մարդոյ, ոչ խնայեն մարդն ըստ որում մարդ, այլ ըստ որում է ենթակայ յորմէ ի բաց բառնալ լինի. կամ յորմէ ակառնի լինի, և կամ յորմէ զատի, և բաժանի լինի։

Ելքերորդն ասի պատճառական. վասն զի մինչ անանունն ուղղակի ոչ նշանակէ զէութիւն իրին ըստ որում է էութիւն, այլ ըստ որում է ենթակայ՝ զի զնմանէ ամբաստանիցի, ձառնիցի, և կամ պատմիցի, ասի պատճառական։ Հանգի մինչ լանջք, ձմարդոյ, ձՊետրոսէ, ոչ հանդիպի միտ մեր, մինչև ասիցի, Քրիստոսառնէ ձմարդոյ. ձառէ ըզՊետրոսէ։ Աբրեմն առելով ձմարդոյ, ոչ ուղղակի խնայեն մարդն, այլ պատմիչն, կամ առաքառանիչն մարդոյ, և այլն։

Ոչ օրինաերորդն ասի գործիական. վասն զի անանունն մինչ անմիջապես ոչ նշանակէ զէութիւն իրին ըստ որում է էութիւն, այլ ըստ որում է միջոց, և կամ գործի, որով լինի իմն, ասի գործիական։ Հանգի մինչ լանջք Աստրով, առաքէ, ոչ հանդիպի միտ մեր, մինչև ասիցի, Աստրով եղեն տակ, կամ առաքէ նմա։ Աբրեմն ի յատկէն մարդոյ, ոչ ուղղակի խնայեն մարդն, այլ ի ձեռն մարդոյ լինել իր լինէ. ցի տակ, և այլք նմանք։

Ութերորդն կոչի պարառական. վասն զի անանունն մինչ ուղղակի ոչ նշանակէ զէութիւն իրին ըստ որում է էութիւն, այլ ըստ որում է ենթակայ զի պարառականն. Հանգի մինչ լանջք, ձպաշտաս, ձմարդով, և այլն, ոչ հանդիպի միտ մեր, մինչև ասիցի, Պարառնի զաշտաս. թարեցան ձմարդով Աբրեմն ի յատկէն, ձմարդով ոչ ուղղակի խնայեն մարդն, այլ պատիլն մարդոյ, և կամ շուրջ զնովաւ պարառումն,

Իններորդն կոչի ներգոյական. վասն զի անանունն մինչ անմիջապես ոչ նշանակէ զէութիւն իրին ցի որում է էութիւն, այլ ըստ որում ներգոյութեան ի նմին իր լինէ, և կամ պարուսնակի, և վերաբանեայ, ասի ներգոյական։ Հանգի մինչ լանջք, ի տուն, ցն մարդոյ, և այլն, ոչ հանգիպի միտ մեր մինչև ասիցի։ Պետրոս է ի տուն. Աինա փոյ ցն մարդոյ. Աբրեմն առելով ցն մարդոյ ոչ ուղղակի խնայեն մարդն, այլ ի նմին իր լինէ լինել,

Տասներորդն ասի կոչական. վասն զի անանունն մինչ անմիջապես ոչ նշանակէ զէութիւն իրին ըստ որում է էութիւն, այլ ըստ որում է ենթակայ կոչմանն, ասի կոչական։ Հանգի

զի

զի լսեալ մեր, հաւատ, ոչ ընծայեսցէ, ոչ ըմբռնեսցէ անմիջապես զերծութեան մարդոյն, կամ սեաթոնի, այլ զկուէնն նորա։ Արդ՝ ի բնաւէ վերոգրեալս հոլվա՝ վն այսպիսի սասյաս լեզ ոչ ուղղակի, կամ անմիջապէս իմանալի լրջեն, վն զի անուղղակի, և հոլվաբար՝ կամ կողմնականապէս իմանալն ՝ի ձեռն հոլովեցելոց անուանց։ Պանդղ սա անուն ՝ի յուզականին՝ ուղղակի, և անմիջապէս նշանակէ զկրն. և ՝ի նոյ լովիլնեաւք, անուզղակի և հոլակէ ։

Ասացեալ թէ սոյն ձևակերպին հոլովք անուանց՝ գիտելի է. զի հոլովքն կամ զանազանին ՝ի ձեռն սմանց նախադրութեանց, որք նախադրին անուանց, և կամ ՝ի ձեռն զանազանութեանց վերջաձորութեանց, որք լինին ՝ի ձեռն սմանց տուիչ՝ և վանկիչ ՝ի վերջս անուանցն ։ Արդ՝ անուանց սեռականաց սկզբունքն են անփոփոխք, և հաստատեալք ուղղականաց։ բայց վերջք նոցին պէսպէսաբար փոփոխին ըստ պէսպիսութեանց հոլովմանց։ Եւ որքան առ ևզականն հատարակայ հոլովմունք՝ են մեռասանք կերպք վերջաձորութեանց սեռականաց, որք են սոքքն. ի, ոյ, ոյ, ո՛, էան, էայ, այ, էր, էղ, էն, ոա։ որդան։ * Իայէ, խայէ, կամ Ղշան, նշանի։ Ա՛թոռ, աթոռոյ։ Աստանի, մատանւոյ։ Ղղեգն, եղեգան։ Ա՛ղբ՝ Ա՛թիւն, լսողութեան։ Ա՛վնի, օվնեայ։ Ա՛արգան, վարդապետ։ Ղղեր, աղբեր։ Ա՛կաւոյ, սկաւոյ։ Ա՛ձեռն, անձին։ Ձուկ, ձկան։ Ա՛ոք որքան առ յոդնականն են հոլովեն, որք են առքին։ էոյ։ ոյ։ էայ։ անց։ էանց։ ոյ։ որդան։ * Ա՛ստղ, խաչից։ Ղշանք, նշանաց, կամ սղբերաց, սղբերաց, և կամ սկաւեղաց, սկաւեղայ։ Ա՛թոռ, աթոռոյ։ Աստանիք, մատանեայ։ Ղղեգունք, եղեգանց, կամ անձինք, անձանց։ Ա՛ոք՝ Ա՛թիւք, լսողութեանց։ Ձուկք, ձկանց։ Ա՛ոյն հատարակայ հոլովմանց՝ զի զվերջաձորութեանց յատկից հոլովմանց ոչ պանպատ ձեռնհասք, որովհետև ըստ այնց ոչ հոլովին բազմութիւն անուանցն ։

Ձնոճանց որականաց կրկին է տեսակ։ Ինն կոչի վերջահոլով. և այնոնցիկ ըստ սեռականին. զի ըստ ձայնին ոչ տարբերի ՝ի նմանէ. Թէպէտ ըստ նշանակութեան յոյժ տարբերի։ Ոմն միայն կոչի նախադրեալ տրական. և սորին վերջաձորութիւնն ՝ի յեզականսն միշտ ունայ անփոփոխ. բայց ՝ի յոգնականսն՝ ե՛ն ուղղականին ՝ի սէ փոխարկի. որդան։ Ա՛րկնէ, ՝ի յերկնս։ Ոմն սակայնաւ սորին պէսպիսաբար այլայլին ըստ պէսպիսութեանց նախադրութեանց, որք սոքքն են նախադրիլ սմին. որք են այսոքիկ. ց, ն, յ, էն, ա՛ա, ընդ։ որդան։ Ա՛սէ ցնա, մինչսար ՝ի Թէսաղոնն,

այլ

այլ երեք յեկեղեցին՝ եթէ կամիս վերանալ ՚ի երկինս առ Քրիստոս և ընդ այս միաբանականաւն։ Ոչ ասա գիտելի է, զինամեդիրս այս՝ ՚ի, միշտ նախադրի անուանից սկսանողաց ՚ի բառից ձայնիւդ տառից. Իսկ նախադիրքս այսոքիկ, յ, ՚ի, նախադրին անուանից սկսանողաց ՚ի ձայնաւորաց տառից. որպէս, * ՚ի քաղաք, յանուն, ՚ի երկինս։ Իսկ ինացեալքն առադրին ՚ի և ի՛ ընդ անուանց ըստ յարմարութեան և պահանջմանն զգալոյ բանին. զոր վարժուելն՝ Տումարիս լսեալ ուսուցանէ։

Տնօրինութեան Հայկականաց վերջաբանք։

Ջաւորութիւնքն ինան անմիտ փոխք ՚ի լեզականաց. բայց ՚ի յոգնականսն՝ ՚էն ուղղական նին փոխարկի ՚ի ՚ե։ Իսկ սկզբունքն այլոյին առադրութիւք նախադրութիւնս այսորիկ, ՚ի. որպէս, * ՚ի հայ, ՚ի հայս։ Այլ երբեմն ՚ի յոգնականսն նախադիրս այս՝ ՚ի, ո՛չ դնի ներգործութիւք, սակայն իմանի զգրութիւք. զի ուղղականի ՚էն փոխարկեցեալ ՚ի ՚ե՝ տայ իմանալ. որպէս. * Հրեշտակն ՚ի աւետս աւուրս հնգետասան։ Ուրեմն ոչորմութիւս տէր, և իրաւունս ամ զրկելոց։

Տնօրինութեան քայաւականաց սկզբունքն այլոյին ՚ի ձեռն առադրութեանց այսոցիկ նախադրեալ. ՚ե. յ. ՚էյ. աա ՚է։ Որոց ՚ե. աա ՚է, դնին անուանց սկսանողաց ՚ի բաղաձայնից տառից. որպէս. * ՚է մարդոյ, աա ՚է քարձանց։ Իսկ՝ յ, ՚էյ, դնին անուանց սկսանողաց ՚ի ձայնաւորաց տառից. որպէս, * յարիւնէ. ՚էյ երկինց. և այլն։ Այլ վերջաւորութիւքն միչ են յոգնականք, հետևին վերջաւորութեանց ականաց։ Իսկ միչ ուն եզականք, թէ՝ ալէտ ՚ի լերկրորդն, ՚ի յերրորդն, և ՚ի յոթերորդն հոլով՝ ման հետևին վերջաւորութեանց ականաց. որպէս, յաղաւս, ՚ի մսագանաւ, յոխեայ, ՚ի վարպանայ, ՚ի յղէ, Այլ ՚ի յայլս միայեալս հոլովմունս եղերին ՚ի է. որպէս, * ՚ի Հայէ, ՚ի նշանէ, յերեզգանէ, ՚ի լսողութէ, յ՚ղբերէ, ՚ի ՚կտեղէ, յ՚նձնէ։

Տնօրինութեան պատմականաց վերջաբանք։

Ջաւորութիւքն միչ են ըստ բացառականաց. բայց սկզբանց նոցին միչ առադրեն նախադիրս այս՝ ը. որպէս. * ՚ի Հայաւէ. ՚ի նշանէ. և այլն։

Տնօրինութեան գործիականաց ընկզբունքն են անփոփոխք. բայց ըստ վերջաւորութեանցն այլայլին ՚ի ձեռն այսոցիկ ձայնից, Ո՛, ա՛, ո՛վ, ե՛ա, ա՛ծ, ե՛ծ, ե՛ր, ե՛ր. և այսոքիկ ՚ի յեզականսն, որոց միայն մի ՚է յաւելեալ լինի ՚ի յոգնականսն. որպէս. խալիճ, խաղճ՝ Այլ աճ ձայնս՝ ՚ի օ փոխարկի ՚ի յոգնականսն. որպէս. * Հրամանաւ, հրամանօք. մանաւանդ, մասամբ. և այլն։

Կամ ասա գիտեմ ես, զի եղեալ կանոն ութերորդի հոլովման ոչ ունի զ յատուկ վերջաւորութեն գործիականի. այլ վասն վերջաւորութեանն սեռականի ի գործիական հոլովի. որպէս։ * Յուդայեցւոց (գործիական) ցլու, կամ յոչնականն ունի. վն զի եզերի ի ո, կամ ի ոյ. որպէս, ղեռ, ղեռոյ, և այլն։

Ընդանց պարառականաց վերջաւորութիւնքն միշտ են ըստ գործիականաց, իսկ սկզբանց նոցին առապրի միայն նախադիպս այս, ը որպէս. ը հաստատ, և այլն։

Ընդանց ներգոյականց սկզբառնքն միշտ այլայլին առնելով զինն ի նախկին յայսցանէ, ի. յ. էյ. ն. ը։ Այսպէս. է. ը, առապրին անընդանց սկսանողաց ի բաղաձայնից. յակ յ. ն, և էյ, առապրին անընդանց սկսանողաց ի ձայնից. յակ յ. ն, և էյ, առապրին անընդանց սկսանողաց տապիղ, որպէս։ * ի տան, ընդ մարդոջ, յԱրեհան, էյ արեւան, կիւ նաբեան։ Յակ վերջաւորութիւնք եզականաց ներգոյականաց ընդանց այլայլին այսպէս.

Ամբ որք պատկանին առ առաջին, առ երրորդ, առ հինգերորդ, առ վեցերորդ, և առ եօթներորդ հոլովումն եզերին ըստ սեռականաց իւրեանց, որպէս, ի խոյէ, յԱղեքսէ, յԱղեքէր, ի Պիտեղ, յԱղէն. և այլն։ Յակ որք պատկանին առ երկրորդ, և առ ութերորդ հոլովումն եզերին ի էյ, կամ ի էյ. որպէս։ * ՅԱթոռումն ընտանեաց. ընդ յղումն։

Ընդ պատանեաց է, զի յայսոսիկ հոլովմունս բացառականքն ունին զվերջաւորութիւնս սեռականաց իւրեանց. վասն որոյ եթէ սեռականաւերջք լինին՝ ընդ բացառականաց։

Ընդ բաց յայսցանէ վերջաւորութեաս այսոքիկ՝ ամ, և ոջ երբեմն ի գործ ածին ի նորոց քերականաց՝ նաև յառաջնում հոլովման. և պատճառ նոցին է այս, զի գոն բազումք անընդանք, որք երեքին շփոթիլ ի բայիկ՝ եթէ ներգոյականք նոցին լինէին սեռականաց վերջք. որպէս։ Ի հրապարակի՝ ի պողոտայ, և ի հանդիսարանի՝ ի տան լսարանի։

Ընդ ի սոսին անընդանքն հոդուած, պաշէ, լսարանէ, են ներգոյականք. և կարեն շփոթել զմիմս հարցականիդ, և տալ կարծել թէ իմն բայք. ի պաշի, պաշիս, պաշի. և այլն։ Ամն որոյ եթէ ներգոյականք այսպիսեաց անընդանց եզերին ի ոմ, կամ ի ոջ. քառնեն շփոթութեին. որպէս։ Ի հրապարակի՝ հրապարակոմ. և այլն։

Յակայն գոյ նաև այլ միջոց լուծանդ ասս՝ ի բառնալ զայն շփոթութեի. և է, այս. զի այնպիսիք անընդանք եթէ ածականք իցեն, նախադրեալին գոյականոյ. և թէ գոյականք իցեն, նախադրելին ածականոյ. որպէս։ * Քարտզի հրա-

հրապարակականի. ՚ի պատկի հանդիսականի. ՚ի լուսաւորի տան. և այլն։

Այլ վերջաւորութիւնք յոգնականաց ներգոյականաց ևս ի վերջաւորութենէ նախդրիւ տրականաց. և ըստ հնոց քերականաց՝ այսոքիկ երկու հոլովք զօրութիւն նշանակութեան զանազանին, և ոչ ըստ արտաքին ձայնիցն. որդան, Յովայ ՚ի դառն նոցին. Լհա անուանս այս, ՚ի դառն՝ ՚ի բանի յայսմիկ ներգոյական։ Այլ ի սմին՝ գնացի ՚ի դառն նոցին, է նախդրիւ տրական։

Սակայն ի սմանց նորոց քերականաց՝ ամենից յոգնականաց ներգոյականաց միշտ դնի նախդիրս այս՝ ն, կամ ը. և այսու լինի զանազանութիւն. որդան, *Յամենայն ըն տունս նոցին. գնացի ՚ի տունս նոցին։ Այլ սակ փորձառուքն երևի, ՚ի հաւաստիս ներգոյականս յաճախելն զնախդիրս զայսոսիկ՝ ն և ը, բառնալ գՅամենայնի թէ շարադրութենէ. և հակառակին երևի հնոց սովորութենէ լեզուին։ Սակայն՝ եթէ ուրեք ծանրութիւն բանիցն պահանջիցէ զանազանել գնոսին վերինքն զգուշութեամբ, յայնպիսի առեղծ տեղւոջ ՚ի գործ ածելն զայնս սակս զդէղ՝ ոչ է խոտելի. Լը բազմիցս ՚ի յոմանց՝ նաև ՚ի յեզականաւոջ՝ ՚ի գործ ածին, ն, և ը նախդիրքս. մանաւանդ ՚ի ներգոյականս երկրորդի, և ութերորդի հոլովմանն, և ՚ի յանուանս որք չունիցին երևին ընդ բայիւ. որդան, Նէ՛ նառաջնը ըն գնամ՝ ըն գարեդամ. և այլն։ Հնարաւոր է առաւել քարեպէս կարէ ասել և դրել ; Էնառաջ, ՚ի գարեդամ, ՚ի մանանաջ, և այլն։ Լը մերմէ՝ նաև դնել կարէ, յանուս. Լիմ Յաթոռն մովսէսի նստան գավիթքն. և այլն։

Լը ասա գիտելի է, զի յատկիւ անուանց ներգոյական հոլովն՝ թէ ՚ի յեզականաջ, և թէ ՚ի յոգնականաջ՝ ոչ զանազանին ՚ի նախդրիւ տրականէն. որդան* Վտանի քան ՚ի Պետրոս. ուստի մի ոմն առ գուբ հիւկ որ Հայիւկս ՚ի Պետրոսն։ Լհա ՚ի սմին քանի Պետրոսն ՚ի յառաջնում տեղւոջ է ներգոյական. և յերկրորդում տեղւոջ նախդրիւ տրական. և այսպէս միայն ՚ի ձեռն նշանակութեան իմանին գոյ զանազանք հոլովք. Լը ոմն յոտուկ անուանցն բանականաց, նոյնպէս և յատուկ անուանք մասանց աշխարհի՝ գաւառաց, քաղաքաց, լերանց, և գետոց ոչ ունին զներգոյական հոլովս զանազանեցեալս ՚ի նախդրիւ տրականաց. որդան, * Լ՚ասիա, Ա՚սիա. Լ՚ֆրիկա, Ա՚ֆրիկա. Լ՚Եւրոպա, Ա՚Եւրոպա. Լ՚Ասիա, Ա՚ֆրիկա, Լ՚Եւրոպա. Լ՚Ասիէ, ՚ի Լ՚ասիա. Լ՚ասիան, ՚ի Լ՚ասիա. Լ՚ասիոյ, ՚ի Լ՚ասիոջ ; ՚ի Լ՚ասիոջ. Լ՚եբասիա. ՚ի Լ՚եբասիա. Վ՚ասիա, ՚ի Վ՚ասիա. Հ՚որ, ՚ի Հ՚օր. Լ՚եսու, ՚ի Լ՚եսուէ. Լ՚Ասիա, ՚ի Լ՚Ասիա. Լ՚ինաւ, ՚ի Լ՚ինաւ. Լ՚ինաւոյ, ՚ի Լ՚ինաւոջ

ի Սինա. Յորդանան, ի Յորդանան. Տիգրիս, ի Տիգրիս. Եփբրատէս, յ Եփբրատէս. և այլն։

Պարձեալ գիտելի է, զի նաև ածականք անուանցն որք առակացին անուանց յատկից, ոչ ունին զվերջաւորութիւնս ներգոյականի, այլ վերին այնպէս՝ ոգի վարին յատուկ անաւանեալք, որոց են առակացեալք, ըստ. Կարուոր ասի՝ ի ձեռն Հոմ նոսի ֆոնտորդն վ՚նէ. և ոչ կարէ ասիլ՝ ի ձեռն Հոմ։

Պարձեալ գիտելի է, զի երբ հասարակ գոյական անուանք առակացին անուանց յատկից նշանակողաց զերս անդգայս, յայնժամ ելոյս գոյականք գոլով մինն միւսոյն քայայայանիլ կարեն ի միասին հոլովիլ. և այսպիսիք յատուկք անուանք՝ մերթ կարեն ունիլ զհոլովն ներգոյական. որգոն. * ի գեառջն յորդանանու. ի քաղաքին հռօմոյ. ի լերինն սեպուհոյ. և այլն։ Այսոյ ասելք նաև երկրաբանն մնան թարց վերջաւորութեանն ներգոյականի. որգոն. * ի գետն յորդանան. ի քաղաքն հռօմ. ի լեառն սեպուհ։ Յմմնաւանդ յայնժամ, երբ հասարակ գոյականին առակացեալ է ածական անուն ինչ. որգոն. * ի բազմամարդ քաղաքն չէ ոչ գտանն այնքան պատերազմականք, որք զսակաւաջոր թշնամին հալածիլ կարեն։ Այլ գիտելի է, զի եթէ յատուկ անուանն նախատասիցի, թէև սատարադասեցեալ հասարակ անուանն իւրէ ներգոյական կանաւելոք, ինքն ոչ հարկաւորի գոլ ներգոյականացեալ որգոն. Այ քարւոք ասի՝ ի յորդանանոս գետոջ. ի Հոմայ քաղաքէ, ի Պեպոհոյ լերէն. այլ քարեպէս ասի, ի յորդանան գետոջ. ի Հոմ քաղաքէ. և այլն։ Իսկ եթէ ստորադասեցեալիցէ յատուկ անուանն, պարտի հետևիլ նախատասեցելոյ հասարակին մինչ իւրէ ներգոյական նաւելոք. որգոն. ի գետոջն յորդանանոս. և ոչ լինի ասել՝ ի գետոջն յորդանան.

Պասայն՝ ի վեր անդր, նշանակողաց զերս անդգայս. զի յատուկ անուանք կենդանեայ՝ նաև ի յատակիլն առնուանց հասարակաց գոյականացն՝ ոչ կարեն ունիլ զհոլովն ներգոյական՝ զանազանեալ ի նախդրէ տրականէ. որգոն. ոչ կարէ քարեպէս ասիլ, ի Պեպոհ հանայէ, կամ ի հանայ Պեպոհ, այլ՝ ի Պեպոհ հանայն, կամ ի հանայ Պեպոհն։ Յչ այսպէս՝ մինչ յատուկ ազնուն մարդոյ ոգի զանացեալ ոչ յարի հասարակի գոյականի անուանն, նաև զհասարակ անուանն զրկէ ի հոլովել ներգոյականէ.

Պարձեալ՝ են և այս անուանք ոմանք հասարակք գոյականք,

կանք, որոց եզական ներգոյականն լինի մերթ անտարբեր ի նախդրին որպիսի, եւ մերթ նեղգոյականաւքդ. որդւոյ. ի հայր, կամ ի հօր. ի մայր, կամ ի մօր. յեղբայր, կամ յեղբօր. եւ այլն։ Այլ ներգոյականաւքդ յայնժամ լինի մանաւանդ երբ ունի ընդ ինքեան զածական անուն ինչ. որդւոյն. Յայնմ ամենայն գիտացեալ դուք. եթէ ես ի հօր իմոմ. Յովհ. 14. 20։ Այլ անտարբերք յայնժամ լինին յորժամ դնին արձակաբար. որդին. Համապատիւ ինչ՝ եղիցէ ես ի հայր, և հայր յիս է. Յովհ. 14. 10։ Ուստ այսմ լման և զսկզբանէ մնոյ անուանդ Տեառնայ կոչականաց՝ մանաւանդ նշանակողաց զկենդանիս. որդւոյ. բարւոք ասի, Ով որբ զքնէրն, քնափէ ի չքՀ. քան ասելն չՀՀ պոռնիկ։ Այլ Տեառնայ ամենայնիւ գիտելի է, զի այնք Տեառնայ դոյականք, որք ունին զզօրութիւն նշանակելոյ գիրս, որք պարունակին յինքեանս զինն. որդւոյն. պապանակ, տուն, երկիր. եւ այլք նմանք, գրեթէ միշտ ունին զյատուկ ներգոյականս.

որդւոյն. ի տուն, ի պապանակի. յերկիր։ եւ այլն։ Այսպէս այնոքիկ անուանք որք ոչ են այսպիսիք, լինին ըստ վերադասացելոց կերպին՝ մերթ ներգոյականաւքդ վերջք, եւ մերթ անտարբերք ի նախդրին որպիսի.

Անուանք միանգ լինին կոչականք, ոչ ինչ կերպիւ այլայլին, բայց միայն շարադարի նոցին մանրիկս այս ով, կամ ո. որդւոյ. ով մայր. ո սերնդի։ Այլ երբեմն նաեւ թարց ասելոց մանկանցս դնին, եւ միով չեշտիւ, կամ պարզ կամ հռոմանեցեալ՝ զօրութիւն բանին խմանին. որդւոյ. Ընկեր, ո ընկերնե ես։ Տէր, օ տէ՛ր, ո՛ւրուխ ինչ։ Հովիւ ինչ Յի, Աւիւամ, ահա ի յայսոսիկ բանս, Տէր, Տէր, Աւետ, են կոչականք, եւ ոչ ունին ներգործուած զմասն ինչ զայս ով, կամ ո. բայց խմանին զօրութիւն։

Այսու զայսու ոչ է զանցառնելի. զի երբեմն անուանք յատուկք՝ մինչ են կոչականք, նմանանան. որդւոյ. ով Պետրոս. Պօղոս. եւ այլն։

Պաշտօն Ա. Եղերդիւք պարագային անուանց, որ է Հոլովման Ա. Հայոց անուանց։

Պարագա Հոլովման Եղերդիւք։

Հոլովումն անուանց՝ ի վանականութիւն և պէսպիսութիւն վերջաւորութեանց եզակականաց սեռից կոչեցաք։ Ասաք ըստ վերջաւորութեանց եզակականաց՝ բազմապատկին հոլովումն անուանց։

Ըստ հասարակ վերջաւորութիւնք եզակականաց սեռիցն ութ են ուղիղ այսպիսիկ. իւ է, ոյ, ան, այ, եր, եղ, ին, օ. ոյ և իսկ երևին յատկութեամբ ասին ընձեռուածոյս, յորում հոլովեցան անուանքն. վասն որոյ և հասարակ հոլովմունքն ա նուանց են ուղիղ. որոյ չորք առաջինքն ունին և զերկրորդ դասին. ոյ անդէն իսկ երևի։ Ասաք մինչ անուն իմն հարկանիցի՝ ի զինչ իսկ ըստ հոլովմանն, պատասխանելի է, պատկանիցի առ առաջին տեսակն, կամ առ երկրորդ տեսակն նախկնոյ հոլովմանն, կամ երկրորդի հոլովմանն, և կամ առ այլ ոմն և ոչ ոչ հոլովումն. որպէս և ի վեր անդր ի յեօթն տեսակսն հոլովեցաւ։

Ըստ սմա գիտելի է, զի ի վերայ ի մեծամ դան անուանքն բազումք, որք ի տարածիլն իւրեանց ենէ ասացելոց հոլովմանց՝ ծնուցանեն ի միասն հարաբերականէ զդէպս ուղիղ՝ զի սկսցեն ասացածմանց իւրեանց. որպէս ի վայր երևեցաւ։ Ասան որոյ ասացն ընձեռեալք մանուածոյ պիսեաց անուանց՝ վերայիմանք օրինակաց իւրաքանչիւրոց հոլովմանց՝ առ ի ցուցանել թէ որք, և որպիսիք անուանքն անկանոնք պարունակին ըստ առաջնոյ հոլովմանէ, և որք ընդ երկրորդն, և երրորդի. և այլն։

Ըստ զայսպիսեաց անուանց ոչ հաճեցաք յառաջնումն մասին ընձեռել, առ ի ոչ շփոթել զմիտս ընթերցողաց, այլ զի բարեպէս տարաձրիցին նախ ի միտս նոցին հոլովը անուանց կանոնաւորաց, որք ըստ օրինակաց եղելոց տարաձին անդէն ենէ հոլովմանց։ Յոմանք ասացն ոչ միայն զանուանց ուղղաձայնաբար տարաձեցելոց, այլ նաև զանուանց անեզականաց, և անյոգնականաց, և զանուանց ածանցականաց, և բարդեցելոց զինձեռեալք առ ի դիւրաձիւնութեան հասարակաձանէ։

Ի խոհելի է ուրեմն, զի ա-
ռաջնոյ հոլովման նախա-
կին առեալն, որ է ևայլ
եալ, կամ պարունակէ ընդ
ինքեանմէ զանուանս ոմանս
անեզականս. որպիսիք են սո-
քիքն։

ղօթք,	աղօթից,	աղօթիւք։
ղեթարք,	ից,	իւք։
ըտորայք,	ըրեից,	եիւք։
ռաք,	ից,	իւք։
հացք,	ից,	իւք։
ծաղրայք,	ըրեից,	ըրեիւք։
ընկեր,	ից,	իւք։
նեթաղք,	ից,	իւք։
ընչք,	ընչից,	ընչիւք։
կիրք,	կրից,	կրիւք։
կայք,	կայից,	իւք։
պիտոյք,	տոյից,	իւք։

Ի րկրորդ պարունակէ զան-
ուանս ոմանս անյոգնա-
կանս, նաեւ զբազումս անուանս
յատուկս, որոց հաղիւ երբեք
պիտոյանայ լինիլ յոգնական.
որպիսիք են սոքիքն։

Ծածկին,	ծնի,	ծնիւք։
Նեղ,	ի,	իւ։
Մենապարգեւ,	ի,	իւ։
Գաճանգեղոս,	ի,	իւ։
Քիլ,	քիլի,	քիլիւ։
Հարօն,	ի,	իւ։
Մերուսիոս,	ի,	իւ։
Նանա,	նայ։	իւ։
Բիսպագոս,	ի,	իւ։
Արգուղնիմէս,	ի,	իւ։

լինի եւս բարդուղնիմէ, բար-
դուղնիմեայ, բարդուղնիմեաւ,
կամ բարդուղնիմիւք։

Արսեղ,	սղի,	սղիւք։
Աղեթուել,	ի,	իւ։
Վեթղեհեմ,	ի,	իւ։
Արիգոր,	ի,	իւ։
Աբրիել,	ի,	իւ։
Աբաւնօն,	ի,	իւ։
Համասկոս,	ի,	իւ։
Արեհ,	ի,	իւ։
Աբելի, դաբելի, կ դաբելայ, դաբելիւք։		
Այնա,	այի,	այիւք։
Այնաեկե,	աեի,	աեիւք։
Այնաբեթի, բեթի, բեթիւք։		
Գիպատոս,	ի,	իւ։
Օպրեոս	ի,	իւ։
Փակեոս,	ի,	իւ։
Ընքնեակ, ի, իւ. կամ աւ։		
Արմենիոս,	ի,	իւ։
Որնեթոս,	ի,	իւ։
Կային,	կայենի,	կայենիւք։
Եբեոս,	ի,	իւ։
Ատեթեոս,	ի,	իւ։
Անուել,	ի,	իւ։
Արկոս,	ի,	իւ։
Նիքիսեգեկ,	ի,	իւ։
Ղեպսել,	ի,	իւ։
Իսայել,	ի,	իւ։
Արթա,	թայի,	իւ։
Ղդ,	ղայի,	իւ։
Ղեղոս,	ի,	իւ։
Ղերսես	սիսի,	սիսիւք։
Պետրոս,	ի,	իւ։
Պօղոս,	ի,	իւ։
Պօղնկարպոս,	ի,	իւ։
Տափայել,	ի,	իւ։

լինի եւս Տափայելայ։

Ամուել,	ուիլի,	ուիլիւք։
Ամխոճն,	ծնի,	իւ։
Հնաա,	այի,	այիւք։
Իմմեն,	մնի,	իւ։

Ա-

Աստուա, ած, իւ
Արդիա, դի, դիւ։
Աստուածանուա, ի, իւ։
Վաղ կէզան, ի, իւ։
Վրիժառուիր, ի, իւ։
Օգուտաու, ի, իւ։
Ըս այսմ և այլք բնաւէք անուն՝նք
ամնոց Հռոմայեցւոց։

Բրորդ, պարտնակի զբաղումն անուանս այլահայ զորդս, ՚ի բազմեպանակս, որք քայ ՚ի հոլովիչսն իւրեանց լինակս ընդ այսու տեսակաւ, հաղորդին և ՚ի յոմանս, կամ ՚ի քնաւս հոլովք այլոց հոլովմանց, որպիսիք են սոքին։

* Լեմն, ի, իւ, ից, իւք։
Լինի և, աւ, այ, օք։ Նոտ այսմ և սոքին, որք հետևին.
Ներսին, ի, իւ, ից, իւք,
աւ, այ, օք։
Կերոն, ի, իւ, ից, իւք,
աւ, այ, օք։
Կոկոն, ի, իւ, ից, իւք,
աւ, այ, օք։
Վեմն, ի, իւ, ից, իւք,
աւ, այ, օք։
* Վռոմար · ի, իւ, ից, իւք,
աւ, այ, օք։
Համադռմար, ի, իւ, ից, իւք,
աւ, այ, օք։
* Խնկազայ, ի, իւ, ից, իւք,
այ, այ, օք։
* Քաղաց, ի, իւ, ից, իւք,
աւ, այ, օք։
* Կարկառ, ի, իւ, ից, իւք,
աւ, այ, օք։
* Կեղեմ, ի, իւ, ից, իւք,
աւ, այ, օք։
Կեղեմ, ի, իւ, ից, իւք,
աւ, այ, օք։
* Կարդոս, ի, իւ, ից, իւք,
աւ, այ, օք։
Կոմոս, ի, իւ, ից, իւք,
աւ, այ, օք։
Կրքանոս, ի, իւ, ից, իւք,
աւ, այ, օք։
Շլոռոս, ի, իւ, ից, իւք,
աւ, այ, օք։
* Պատանդ, ի, իւ, ից, իւք,
աւ, այ, օք։
* Յոռմար, ի, իւ, ից, իւք,
աւ, այ, օք։
Յատեաար, ի, իւ, ից, իւք,
աւ, այ, օք։
Կարձեալ · Խոտահաաք, ի, իւ, ից, իւք · Լինի և սոքին։
այ, օք։
Նոտ այսմ, լինին և սոքին.
* Խաղմահաաք, ի, իւ, ից, իւք,
այ, օք։
Ջարահաաք, ի, իւ, ից, իւք,
այ, օք։
* Պարանջան, ի, իւ, ից, իւք,
այ, օք։
* Խիւրեզ, ի, իւ, ից, իւք,
այ, օք։
* Խապատար, ի, իւ, ից, իւք,
այ, օք։
Ջուտապատար, ի, իւ, ից, իւք,
այ, օք։
* Խտանիճալանձ, ի, իւ, ից, իւք,
այ, օք։
* Խեցեմորթ, ի, իւ, ից, իւք,
այ, օք։
Ճանճմորթ, ի, իւ, ից, իւք,
այ, օք։
Ճամմորթ, ի, իւ, ից, իւք,
այ, օք։

Ճոռ

Ամալամրել, ի, իմ, ից, իւք, ‖ ացւ, օք։
Հաստամրել, ի, իմ, ից, իւք, ‖ ացւ, օք։
Ախամրել, ի, իմ, ից, իւք, ‖ ացւ, օք։
Վաֆիկամրել, ի, իմ, ից, իւք, ‖ ացւ, օք։
* Վաղցկել, ի, իմ, ից, իւք, ‖ ացւ, օք։
* Բաջ, ի, իմ, ից, իւք, ‖ ացւ, օք։
* Ա՛ատ, ի, իմ, ից, իւք, ‖ ացւ, օք։
* Ձկոյթ, ձկութի, իմ, ից, իւք, ‖ ացւ, օք։
* Խիատ, խուսի, իմ, ից, իւք, ‖ ացւ, օք։
Վարձեալ· Ա՛ոք, ի, իմ, ից, իւք· ‖ Լինի և այ, ացւ· Բաց այսմ լինին և սոքունք։
* Ա՛ռաջար, ի, իմ, ից, իւք, ‖ ացւ։
* Խոզ, ի, իմ, ից· իւք, ‖ ացւ։
* Ասխ, ի, իմ, ից, իւք, ‖ ացւ։
Վարձեալ· Ճ ալկատ, ի, իմ, ից, իւք· ‖ Լինի և ա, օք· սրգոն· շաղ՝ կաստօք։ Բաց այսմ և սոքունք սրք հետևին։
* Յորդանդեմ, գիմի, իմ, ից, իւք, ‖ օք։
* Օձաքաղ, ի, իմ, ից, իւք· ‖ օք։
* Ընձիղ, ի իմ, ից, իւք, ‖ օք։
* Ճմակ, ի, իմ, ից, իւք, ‖ օք։
* Ամերակատար, ի, իմ, ից, իւք, ‖ օք։
Վերակատար, ի, իմ, ից· իւք, ‖ օք։
* Ատտան, ի, իմ, ից, իւք, ‖ օք։
* Վանդակ, ի, իմ, ից, իւք ‖ օք։
* Տաղ, ի, իմ, ից, իւք ‖ օք։
* Մարգադաճան, ի, իմ, ից, իւք· ‖ օք։
* Ղաեմ ի, իմ, ից, իւք ‖ օք։
* Ատրատեղատ, ի, իմ, ից, իւք ‖ օք։
* Ընկեղ, կիզի, իմ, ից, իւք, ‖ օք։
Ընձակեղ, կիզի, իմ, ից, իւք, ‖ օք։
* Ամմարիա, մարտի, իմ, ից, իւք, ‖ օք։
Մարգարիա, գարտի, իմ, ից, իւք, ‖ օք։
Վարձեալ· Իմեան, ի, իմ, ից, իւք· ‖ Լինի և այ, աւ։
Վարձեալ Պահուրց, խրցի, իմ, ից, իւք· ‖ Լինի և այ, խրցոյ, խրցով, խրցովք։
Վարձեալ· Ճպուխա, պխախ, իմ, ից, իւք· ‖ Լինի և այ, ախոց, ով, ոց, ովք· Բաց այսմ են և սոքունք։
* Վեղ, գիզի, իս, ից, իւք, ‖ ց, ով, ոց, ովք։
* Զող, ի, իմ, ից, իւք, ‖ ոց, ով, ոց, ովք։
Վարձեալ· Գրաճ, ի, իմ, ից, իւք։ ‖ Լինի և այ, ով· Բաց այսմ լինին և այսոքիկ։
* Վեղձ, ի, իմ, ից, իւք, ‖ ց, ով։
* Վեզձ, ի, իմ, ից, իւք, ‖ ց, ով։

* Ասց,

* Խոց, ի, իւ, ից, իւք, ոց, ովք։
* Կանաչ, ի, իւ, ից, իւք, ոց, ովք։
* Կարճ, ի, իւ, ից, իւք, ոց, ովք։
* Կեղտ, ի, իւ, ից, իւք, ոց, ովք։
* Պարսաւ, ի, իւ, ից, իւք, ոց, ովք։
* Պորով, ի, իւ, ից, իւք, ոց, ովք։
* Չղջիկն, ղջկի, իւ, ից, իւք, ոց, ովք։

Պարձակաւոր։ Լրած ։ ի ։ իւ։ ից, իւք։ Ինի և՝ Լրածոյ Լսա այսմ լինին և այսոքիկ։

* Հարած, ի, իւ, ից, իւք, ոց։
* Դիւրաստուն, մի, իւ, ից, իւք, ոց։

Կաճեցաստուն, մի, իւ, ից, իւք, ոց։

Ջրաստուն, մի, իւ, ից, իւք, ոց։

* Խառնիխուռն, խռնի, խռնիւ, խառնիխուռնք, խռնից, խռնիւք, խռնոց։

Պարձակաւ։ Ջարաւ, ի, իւ, ից, իւք։ Ինի և՝ ու, ուս, ուց, ք։

Պարձակաւ։ Հոխիսիմ։ ի։ իւ։ Ինի և՝ մեայ։ մեաւ։

Պարձակաւ։ ամ։ ի։ իւ։ ամք։ ամենից։ ամենիւք։

Ինի և՝ ամբեան, կամ քին։ ցուն, կի ցունց։ ամենքեամբք, յամենեսեան, կի յամենեսին։

Ջորրորդ, պարուրակի զանուանս ամանս, որք ոչ միով ձեւիւ, այլ ի ձեռն միոց վանկի վերյաւելեցելոյ լինին յոգնականք։ և այնու նաև հետուն յայտնեմք տեսակէ ի յոգնականաց։ որպիսիք են սոքին։

* Կար։ ի։ իւ։ Կարիք։ բեաց։ բեաք։ միոյ զկարաղաքի նշանակէ։
* Կշռար։ ի։ իւ։ մարանք։ մարանաց։ մարանաք։ Ինի և՝ նշմարք։ ից։ իւք։
* Ջաճ։ ի։ իւ։ ծունք։ ծունց։ ծիւք։
* Վար։ ի։ իւ։ ամբ։ լինք։ բանց։ բամբք։
* Կրպս։ կոսի։ իւ։ Կոսանք։ սանաց։ սանաք։ Ինի և՝ Կրպսք։ կոսից։
* Կարձուտն։ նի։ նիւ։ Կարձուտինք։ տնից։ տնիւք։ Լսա այսմ են և սոքին։
* Հնասյնաձեռն։ ձեռնի։ ձեռնիւ։ ձեռինք։ ձեռնից։ ձեռնիւք։

Պատարիագձեռն։ ձեռնի։ ձեռնիւ։ ձեռինք։ ձեռնից։ ձեռնիւք։

Հնձեռն։ ձեռնի։ իւ։ ձեռինք։ ձեռնից։ ձեռնիւք։

Կարճաձեռն։ ձեռնի։ ձեռնիւ։ ձեռինք։ ձեռնից։ ձեռնիւք։

◆ Ինդերորդ, պարուրակի զանուանս ամանս, որք ի սմին տեսակիջ ոչ ունին ըզբնաձեւ հոլովս, այլ են պակասաւորք, և զպակասութիւնն իւրեանց լցուցանեն յայլոց հոլովմանց։ և ի այսանէ են ամանք,

ումանք, որոց յոգնակի սեռա-
կանն պակասի, և առնուն
զայն յայլսեռս, որպիսիք են
սոքին։

* Հզօր. ք. իմ. ից, իւք։
* Կարուց. ք. իմ. ից, իւք։
Հեռուց. ք. իմ. ից, իւք։
Կաև այս. Ցար. ի. իմ. ից, իւք,
միայն նշանակէ զենէ կայն չարի.
Կայլ միոչ նշանակէ զչարուն,
ի յեղականոջն լինի, չար, ի,
իմ, կամ աւ, կամ եաւ. և
ի յոգնականոջ. Ցարիք, րեաց,
րեօք։

Կարձեալ. են ումանք, որոց
յոգնակի գործիականն պա-
կասի. որպիսիք են սոքին։

* Ոչխարաբար. ի. իմ. ից. օք։
* Ա աշխ. ի. իմ. ից. օք։
* Հիրանէնգ. ի. իմ. ից. օք։
* Ընթոյթ. ի, իմ, ից. օք։
Ընթոյթ. ի. իմ. ից. օք։
* Ոտն ձաբեր. ի. իմ. ից. օք։
ուսաբեր. ի. իմ. ից. օք,
Հետաբեր. ի. իմ. ից. օք։
Պաղաբեր. ի. իմ. ից. օք։
* Թիւն. ի. իմ. ից. օք։
* Կրիւր. ի. իմ. ից. օք։
* Ոամբիւղ. ի. իմ. ից. օք։
* Վեհատրոն. ի. իմ. ից. օք։
Վատրոն. ի. իմ. ից. օք։
* Ինչ. ընչի. իմ. ից. օք։
* Ծաբան. ի. իմ. ից. օք։
Տրամաբան. ի. իմ. ից. օք։
Առաքելաբան. ի. իմ. ից. օք։
* Ընձակ. ի. իմ. ից. օք։
* Ընձրեւածին. ծնի. իմ. ից. օք։
Երկրածին. ծնի. իմ. ից. օք։
ուսածին. ծնի. իմ. ից. օք։
Ոոցածին. ծնի. իմ. ից. օք։
Ոաղկածին. ծնի. իմ. ից. օք։
Արդկածին. ծնի. իմ. ից. օք։
Ինածին. ծնի. իմ. ից. օք։
Ընդոծին. ծնի. իմ. ից. օք։
Ոտայածին. ծնի. իմ. ից. օք։
Հաւմածին. ծնի. իմ. ից. օք։
Զատածին. ծնի. իմ. ից. օք։
Ընդրանկածին. ծնի. իմ. ից. օք։
Ընծին. ծնի. իմ. ից. օք։
* Սուղ. աղի. իմ. ից. օք։
Տրմուղ. ղի. իմ. ից. օք։
Ջրմուղ. ղի. իմ. ից. օք։
Խուղ. ղի. իմ. ից. օք։
* Ոայլ. գուլի. իմ. ից. օք։
* Հիւղ. ի. իմ. ից. օք։
Ճիւղ. ի. իմ. ից. օք։
Շիւղ. ի. իմ. ից. օք։
Հմ գիտելի է, զի յեսեղոց
երից անուանցդ եզական սեռա-
կանն մերթ եզերի և ՚ի ոյ.
որդոյն. Հիւղոյ, Ճիւղոյ.
Շիւղոյ։

Կարձեալ. են ումանք, որոց
եզական սեռականն պա-
կասի. որպիսիք են սոքին։

Հատ. ոյ. իմ. ից. իւք։
* Ասքուր. ից. քրիմ. ից. իւք։
Նամաքուր. ից. քրիմ. ից. իւք։
Պերսամաքուր. ից. քրիմ. ից.
իւք։
* Ասրդ. ոյ. իմ. ից. իւք։
* Յանպուդն. դից. դգնիմ.
դգուհք. դգնից. դգնիւք։
* Վոս. ոյ. իմ. ից. իւք։
* Ոոր. ոյ. իմ. ից. իւք։

Կան և ումանք, որոց եզա-
կան և յոգնական գոր-
ծիական ձևքն պակասին, որպի-
սիք են սոքին։

Գաւ. ի. ով. ից. ովք։
Ձիւղ. Ձղիւ. Ճղով. ից. ովք։
Խոլոր. ի. ով. ից. ովք։
Բայց սա մերթ լինի եւս, իբ. իւ, մինչ նշանակէ զծղոտաձեւ. ըստ. Խոլորիւք վարդից պսակիցուք։ Իմաստ։ 2։ 8։

Գարձեալ. են ոմանք, որոց եզական սեռականն, և յոգնական գործիականն սլաքասին, որպիսիք են սոքին։
* Ձիւր. ոյ. իւ. ից. օք։
Ցփիւր. ոյ. իւ. ից. օք։
Գիւր. ոյ. իւ. ից. օք։
Բայց միայն ասի. դիւրաւ, ի մակբայ։
Դժուար. ոյ. իւ. ից. ովք։
Բայց միայն ասի՝ դժուարաւ, ի մակբայ։

Եկեղեցւոյ, պարտականի զամանս անուանս բազմանշանս, որք վասն ունելոյն զանազան նշանակութեանս, ըստ միոյ նշանակութեանն պարունակին ընդ այսու հոլովմամբ, և ըստ այլոց նշանակութեանն ըստ այլով. որպիսիք են սոքին։
Ամենակալ, ի, իւ, ից, իւք։
Ի. յատկս հոլովիցեալ՝ ի ածականն անուն ինչ, որ առածի ի վրն գոյականի ուրուք, նշանակելով զգեստաւորեցեալն առնական զգեստուք։
Ամենակալ, ոս, ու. ուց, ուք։
Ի. յատկս հոլովիցեալ՝ ի գոյական անուն նշանակօղ զզգեստս առնական։
Ամենազօրաւոր, հրդ, իւ, ից, իւք։
Ի. յատկս հոլովիցեալ՝ ի ածական անուն լինչ առաքելեւ մարգկանց, որք են Թարց խորհրդածութեանն գործք։
Ամենազօրաւոր. հրոյ. ով. ից. ովք։
Ի. յատկս հոլովիցեալ՝ ի ածական անուն, որ առաքելոյ գործոյ Թարց խորհրդոյ գործելոյ։
Տռնմաւիւս. ռուս. իւ. ից. իւք։
Ի. յատկս հոլովիցեալ՝ նշանակէ զանձն, որ Թուէ զտուհմ։
Տռնմաւիւս. ռուց. ով. ից. ովք։
Ի. յատկս հոլովիցեալ՝ նշանակէ զԹուելոյ տուհմի Թիւն։
Բայ այսմ են և սոքին։
Ի. զգնաԹիւ, Թուի. և այլն։
կամ Թուոյ. և այլն։
Ի. մնաԹիւ, Թուի. և այլն։
կամ Թուոյ. և այլն։
Ի. ուսնաԹիւ, Թուի. և այլն։
կամ Թուոյ. և այլն։
Ամենալուր. լրի. իւ. ից. իւք։
Ի. յատկս հոլովիցեալ՝ նշանակէ զնա, որ լուեալ զիմն ականջօք։
Ամենալուր. լրոյ. ով. ից. ովք։
Ի. յատկս հոլովիցեալ՝ նշանակէ զկին որ լսելեալ ականջօք։ Բայ այսմ են և սոքին։
Օ. ազդալուր, լրի. և այլն։
կամ լրոյ. և այլն։
Հեշտալուր, լրի. և այլն։
կամ լրոյ. և այլն։
Որալուր, լրի. և այլն։
կամ լրոյ. և այլն։
Հեռալուր, լրի. և այլն. կամ լրոյ. և այլն։
Ծարածողով. ի. իւ. ից. իւք։
Ի. յատկս հոլովիցեալ՝ ոչ զա-

ծական առքերի՝ ի վերայ առ-
րուք՝ առ՝ ի նշանակել զնա ժո-
ղովոյ ընթացս։

Ընթացողաբար, ար, ար. ապ, ապէ։
Ա. յատկս Հոլովիցեալ՝ առնական
՝ի նշանակութիւն ընթացից ժո-
ղովոյ ուրուք։ Ընթացո-
ղական առն անդամիկ ոչ պատուիրք
Տեառնէ՝ թէ զի նա եղև հե-
ռաւոր ընթացողական դուռնայ։

Հիմնաբ, ի, իմ. ից, իաւ։ Ա. յա-
պէս Հոլովի՝ մինչ նշանակի
զոչ կարեցեալն. օրդան, Հիմ-
նար պատուհանաձան, և այլն։

Հիմնաբ, ի, ամ. աց, օս։ Ա. յա-
պէս Հոլովիցեալ՝ նշանակէ
զանկարօղն առ գործ ինչ։

Գործ, ի, իմ. ից, իաւ։ Ա. յա-
պէս Հոլովիցեալ՝ նշանակէ
զարդելիչ վայրան՝ որ ի գոր-
ծի չարչարանաց, զոր ի բե-
րանս պատժապարտից գնեն
առ ի տանջել։

Գործ, ոյ, ար. ոց, ար։ Ա. յատկս
Հոլովիցեալ՝ նշանակէ զգա-
զանն որ ի պատառոյ ոչ-
խարայ։

Գոմաշ, ի, իմ. ից, իաւ։
Ա. յատկս Հոլովիցեալ, նշա-
նակէ զնա՝ որ պահէ զժամ։

Գոմաշ, ոյ, ար. ոց, օս։
Ա. յատկս Հոլովիցեալ՝ նշանա-
կէ զծամանապահութիւնն։

Եիրան, ի, իմ. ից, իաւ։ Ա. յա-
պէս Հոլովիցեալ՝ նշանակէ
զսփռոց մինչ, թէ կտաւեայ
կամ, թէ պրատեայ, և թէ
մանկեայ։

Եիրան, ի, աս։ Ա. յատկս Հո-
լովիցեալ առանց յոգնակա-

նի՝ ի յատուկ անուն միոյ
քաղաքի։

Լիոն, ի, իմ. ից, իաւ։ Ա. յատկս
Հոլովիցեալ՝ նշանակէ զնա-
ւակն կենդանւոյ։

Լիոն, ոյ, ար. ոց, ար։ Ա. յա-
պէս Հոլովիցեալ՝ նշանակէ
զիշխողն որ հնդեցեալն։

Իսկ մինչ անուանս այս՝ Լիոն՝
առնական վանս գրեմք, յայն-
ժամ ըստ երկոցունցն և հո-
լովի։

Հիմնափքն, փնի, իմ. ից, իաւ։
և մերկ նաև փնոյ, ար. Ա. յա-
պէս Հոլովիցեալ՝ նշանակէ
զերկն որ ունի զմիջ, և զաչ-
նիմ գիտն։

Հիմնափքն, փնոյ, փնիմ. փնից,
փնիւք, ի փնովք, և ոչ փնի։ Ա. յա-
պէս Հոլովիցեալ՝ ի ածանցա-
կան անուանն և փնին՝ ի ածանցա-
կանականակերտ մասնիկ։ Ըստ այսմ
ինն և այսոքիկ որք հետևեալքն։

* Ընձափքն, փնի, և այլն։
Ընձափքն փնոյ, և այլն։
* Ծանրափքն, փնի, և այլն։
Ծանրափքն, փնոյ, և այլն։
* Գիտափքն, փնի, և այլն։
Գիտափքն, փնոյ, և այլն։
* Հակառափքն, փնի, և այլն։
Հակառափքն, փնոյ, և այլն։

Լուսնափքոյն, փառնի, իմ. ից, իաւ։
Ա. յատկս Հոլովի՝ մինչ ի քաղ-
քատուական։ Իսկ մինչ ի քար-
փեցեալ անուն, և նշանակէ
զուռնոյն կարմրոյ գունոյ, Հո-
լովի այսպէս. Լուսնափքոյն, փառ-
նոյ, փառնով, փառնոյ, փառնովք։
Բայս այսմ ինն և սոքին որք
հետևեալն։

Գնել-

* Դեղնափոյն, փոռնէ, և այլն։
Դեղնափոյն, փոռոյ, և այլն։
* Կաւափոյն, փոռնէ, և այլն։
Կաւափոյն, փոռոյ, և այլն։
* Կանաչափոյն, փոռնէ, և այլն։
Կանաչափոյն, փոռոյ, և այլն։

Գոն և ս անուանքն ունին, որք թէպէտ են բազմանշանք, բայց անտարբեր կերպիւ հոլովին. որպիսի և այս.

Հիճնիկ, է, էս. էյ, էս. կամ ոյ, օ։ Որ նշանակէ զայն, որ ընկալուած է. նաև զայն, որ ընկալեալ լինի յ.

Հաօթնեորդ, պարտնակէ զբաղդս անուանս բարդեալս. որք միայն վերջադրեալ իբրեանց առ հոլովին այս պատահանին. և ի պարզ դոյն՝ առ այլ հոլովին. որպիսի և այս բարդեալ.

Հինգերորդ, է, էս. էյ էս։ Որ ի պարզ դոյն հոլովի այլապէս օրգոն, Հինգեր, ոյ, ե. ոյ, ուէ։ Զորդ՝ այսպիսիք բարդեալք՝ են բազմամբ, որոց ոմանք ամբողջապէս հոլովին ըստ այսոսոեւսահատ, և ոմանք ի յոյնական գործիականէ հետևին։

Որք ամբողջապէս հոլովին՝ են որքին, որք հետևեն.

* Լեկոճ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Բարկոճ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Տաճանակոճ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Պատուհասակոճ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Դանակոճ. ի. իճ. կոյ. կուք։
* Հայլամնամ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Հնգնամ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Հազարանամ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Միանամնամ. ի. իճ. կոյ. կուք։
* Հազարապարդև. ի. իճ. կոյ. կուք։
Հազարապարդև. ի. իճ. կոյ. կուք։
* Հնգամ. ի. իճ. կոյ. կուք։
* Հնգապատ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Հազարապատ. ի. իճ. կոյ. կուք։
* Հնգհանգձար. ի. իճ. կոյ. կուք։
Հազարհանգձար. ի. իճ. կոյ. կուք։
Յոգնահանգձար. ի. իճ. կոյ. կուք։
* Հնգնամեղ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Հազարամեղ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Յոգնամեղ. ի. իճ. կոյ. կուք։
* Հնգևիճ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Հոգևանիճ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Հրանիճ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Յարանիճ. ի. իճ. կոյ. կուք։
* Հնգսրատ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Հարեւրատ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Յարահրատ. ի. իճ. կոյ. կուք։
* Հնգփատ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Հազարատ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Հիւրհատ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Հրաշափատ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Համահատ. ի. իճ. կոյ. կուք։
* Հարեւճձ. ի. իճ, կոյ կուք։
Համահատճձ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Հսկայատճձ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Հիւսճձ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Հրանատճձ. ի. իճ. կոյ. կուք։
* Հարեհամբաս. ի. իճ. կոյ. կուք։
Հեծահամբաս. ի. իճ. կոյ. կուք։
Հատահամբաս. ի. իճ. կոյ. կուք։
Հետհամբաս. ի. իճ. կոյ. կուք։
Հնհամբաս. ի. իճ. կոյ. կուք։
Յարահամբաս. ի. իճ. կոյ. կուք։
Հարեհամ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Հնհամ. ի. իճ. կոյ. կուք։
Գետնահամ. ի. իճ. կոյ. կուք։

Ընդհանուր. իմ. ից, իւք.
Հաղցրահամ. ի. իմ. ից. իւք.
*Պարզահոտ. ի. իմ. ից. իւք.
Դառնահոտ. ի. իմ. ից. իւք.
Օազրահոտ. ի. իմ. ից. իւք.
Քանտահոտ. ի. իմ. ից. իւք.
Քահահոտ. ի. իմ. ից. իւք.
Անահոտ. ի. իմ. ից. իւք.
Ինկահոտ. ի. իմ. ից. իւք.
*Օդաղերես. ի. իմ. ից. իւք.
Դառներես. ի. իմ. ից. իւք.
*Լուսազգեստ. ի. իմ. ից. իւք.
Արարձնազգեստ. ի. իմ. ից. իւք.
Տերևազգեստ. ի. իմ. ից. իւք.
Խոշորազգեստ. ի. իմ. ից. իւք.
*Ընդերան. ի. իմ. ից. իւք.
Զարաբերան. ի. իմ. ից. իւք.
*Ականեցյալ. ի. իմ. ից. իւք.
Հաղցրականեցյալ. ի. իմ. ից. իւք.
Անքրականեցյալ. ի. իմ. ից. իւք.
*Անիջակոտոր. ի. իմ. ից. իւք.
Արեմակոտոր. ի. իմ. ից. իւք.
Ջ լակոտոր. ի. իմ. ից. իւք.
*Սաճառնաթև. ի. իմ. ից. իւք.
Ոչխարթև. ի. իմ. ից. իւք.
Աղկաթև. ի. իմ. ից. իւք.
Դառաթև. ի. իմ. ից. իւք.
*Լուսազարդ. ի. իմ. ից. իւք.
*Զարազարդ. ի. իմ. ից. իւք.
Շտազարդ. ի. իմ. ից. իւք.
*Պալարակապ. ի. իմ. ից. իւք.
*Սպանէն. զինի. իմ. ից. իւք.
Դրաչէն. զինի. իմ. ից. իւք.
Ընդէն. զինի. իմ. ից. իւք.
*Վեռաբոյս. բուսի. իմ. ից. իւք.
Որոբոյս. բուսի. իմ. ից. իւք.
Ընդունակ. մնդի. իմ. ից, իւք.
Զարեղնունակ. մնդի. իմ. ից. իւք.
Զարտնունակ. մնդի. իմ. ից, իւք.
Ընչնաշունակ. մնդի. իմ. ից, իւք.
Ալատանունակ. մնդի. իմ. ից, իւք.
Ալրքանունակ. մնդի. իմ. ից, իւք.
Ակրանունակ. մնդի. իմ. ից, իւք.
*Խակակուծ. կծի. իմ. ից. իւք.
*Համաշունչ. շնչի. իմ. ից. իւք.
Ճաշունչ. շնչի. իմ. ից. իւք.
Ինաշունչ. շնչի. իմ. ից. իւք.
Դառնաշունչ. շնչի. իմ. ից. իւք.
Անհաշունչ. շնչի. իմ. ից. իւք.
*Հոգեկորուստ. բստի. իմ. ից. իւք.
Ընկորուստ. բստի. իմ. ից. իւք.
*Հոգեհանգիստ. գստի. իմ. ից. իւք.
Աճահանգիստ. գստի. իմ. ից. իւք.
Ընհանգիստ. գստի. իմ. ից, իւք.
*Ալատախորհուրդ. հրդի. իմ. ից, իւք.
Զարախորհուրդ. հրդի. իմ. ից, իւք.
Ճանտախորհուրդ. հրդի. իմ. ից. իւք.
*Բրաղալուր. լսի. լսիմ. ից. իւք.
*Հագնատեսիլ. տեսլի. իմ. ից. իւք.

Ասկ որը Հիւդհական գոր-
ծիականոջ հետեւեն, են
սոքին։

* Բազմերամ, ի, իմ, ից, օ։
Յոգներամ, ի, իմ, ից, օ։
Խուռներամ, ի, իմ, ից, օ։
* Բարեկարգ, ի, իմ, ից, օ։
Ընկարգ, ի, իմ, ից, օ։
* Հրեշտակապար, ի, իմ, ից, օ։
Իրօքեապար, ի, իմ, ից, օ։
Օդապար, ի, իմ, ից, օ։
* Վիսամահ, ի, իմ, ից, օ։
Կատամահ, ի, իմ, ից, օ։
Հեղձամահ, ի, իմ, ից, օ։
Ցաբամահ, ի, իմ, ից, օ։
Սպամահ, ի, իմ, ից, օ։
* Վեղապարտ, ի, իմ, ից, օ։
Վնասապարտ, ի, իմ, ից, օ։
Պատժապարտ, ի, իմ, ից, օ։
Մահապարտ, ի, իմ, ից, ից, օ։
* Ընդամենիմ, Թուիմ, իմ, ից, օ։
Բազմաթիմ, Թուիմ, իմ, ից, օ։
Յոգնաթիմ, Թուիմ, իմ, ից, օ։
* Ընդարագիր, գրի, իմ, ից, օ։
Վկարագիր, գրի, իմ, ից, օ։
Շղագիր, գրի, իմ, ից, օ։
Կենդանագիր, գրի, իմ, ից, օ։
* Վեծաշուք, շքի, իմ, ից, օ։

Ալեքսրդ, պարուհնակէ
զայնս անուանս ածանցա-
կանս, որք վերջաւորին ի սո-
սին. Հայ. ոտ. եղ. եան. ածական. ոտ. եայ. ոան. գէն. էան. ձէպ. ձէպ. ոյն։

Հայ, ՈրգՆ, Ընկանջատ. ի. իմ. ից. իւք։
Ազգմատ. ի. իմ. ից. իւք։
Կիսատ. ի. իմ. ից. իւք։
Կրճատ. ի. իմ. ից. իւք։
Չեռատ. ի. իմ, ից. իւք։
Պնդատ. ի. իմ. ից. իւք։
Յոգնատ. ի. իմ. ից. իւք։
Տկարատ. ի. իմ. ից. իւք։
Ո, որդն, Ուանատ. ի. իմ. ից. իւք։
Վնատ. ի. իմ. ից. իւք։
Ոչոտ, ի. իմ. ից. իւք։
Ազոտ. ի. իմ. ից. իւք։
Պագշոտ, ի. իմ. ից. իւք։
Աղվաղկոտ. ի. իմ. ից. իւք։
Եհերոտ. ի. իմ. ից. իւք։
Վհակոտ. ի. իմ. ից. իւք։
Տղմոտ. ի. իմ. ից. իւք։
Ցաւոտ. ի. իմ. ից. իւք։
Յեցոտ. ի. իմ. ից. իւք։
Պռոտ. ի. իմ. ից. իւք։
Ձկոտ. ի. իմ. ից. իւք։

Ասացք գիտելի է. վի ոմանք
ածանցականք այսպիսաբար
եղերեցեալք Հոլովին նաև ոմք
զնշան նշանի. որպիսիք են
սոքին։

Բաջալկոտ. ի. իմ. ից. իւք։
‖ աւ. աց. օք։
Յաւազկոտ. ի. իմ. ից. իւք։
‖ աւ, աց, օք։
Յապազկոտ. ի. իմ. ից. իւք։
‖ աւ, աց, օք։
Զլեզոտ. ի. իմ. ից. իւք։
‖ աւ, աց, օք։
Ռոտոտ. ի. իմ. ից. իւք։
‖ աւ. աց. օք։
Խորոտ. ի. իմ. ից. իւք։
‖ աւ. աց. օք։
Յաճագնոտ. ի. իմ. ից. իւք։
‖ աւ. աց. օք։
Պիսակոտ. ի. իմ. ից. իւք։
‖ աւ. աց. օք. և այլն։

Նշ· որդան, Ընձեղ· ի· իմ· ից· ից· իք·
Համեղ· ի· իմ· ից· ից· իք·
|| ևս այ· օք·
Հանձարեղ· ի· իմ· ից· ից· իք·
|| ևս այ, օք·
Հնխեթեղ· ի· իմ· ից· ից· իք·
|| ևս այ· օք·
Շքեղ· ի· իմ· ից· ից· իք·
|| ևս այ, օք·
Օրհեղ· ի· իմ· ից· ից· իք·
|| ևս այ· օք·
Յամրեղ· ի· իմ· ից· ից· իք·
|| ևս այ· օք·
Պատեղ· ի· իմ· ից· ից· իք·
|| ևս այ, օք·
Ընդեղ· ի· իմ· ից· ից· իք·
|| ևս այ, օք·
Նան· որդան· Նրկեմեան, մեծն, մեծիմ, ից, իք·
Կարմրերփեան, փեղկ, իմ· ից, իք·
Նօթնաարփեան, փեղկ, իմ· ից, իք·
Ալղկեան, կեղկ, իմ, ից, իք·
Որքերդեան, գեղկ, իմ· ից, իք·
Կայց գիտելի է, զի Եանն Երբ յաբիւրաւոր անուանն, ոչ Հոլովի· որդան, Պատմեան, Պետրոսեան· Պօղոսեան· Նչանկութեան· և այլն· Պարձեալ զնո և այլք ոմանք անուանեալ ածանցականք այսու վերջաւորութեամբ, որք ի կենդանականն նախդրեմ միայն Հոլովին· որպիսիք են սոքին· Ներքոյեան, քառակերպեան, չորքկերպեան· որդան, ի Ներքոյեան, ընդբոլեան· Կայց ի յոգնականէն Հոլովին· որ գան, Ներքոյեանք, Ներքոյեանց· Նշակայն ոչ ուենին զգործիականն Ընծ, որդան· Կատարած· ի· իմ· ից· ից· իք·
Համատարած· ի· իմ· ից, իք·
Պնդած· ի· իմ· ից· իք·
Կայց գիտելի է, զի ոմանք ի յայսպիսեացս Հոլովին որպէս նշան նշանի· որդան·
Ուղղամած· ի· ած, կամ իմ· այ· օք·
Երկիւղած· ի· ած, կամ իմ· այ· օք· և այլն·
Նոտ· որդան· Համատատ, ի· իմ· ից· իք·
Պահեստ· ի· իմ· ից· իք·
Պահեստ· ի· իմ· ից· իք·
Ոտ· որդան, Համատատ· ի· իմ· ից· իք·
Հանդատաժատ· ի· իմ· ից· իք·
Հատատ· ի· իմ· ից· իք·
Հարատմատ· ի· իմ· ից· իք·
Նայ· որդան, պաշտօնեայ· նեի· իմ· ից· իք·
Հողանիքեայ· թեի· թեիմ· թեից· թեիք·
Հրանիքեայ· թեի· թեիմ· թեից· թեիք·
Հախտրակեայ· կեի· իմ· ից· իք·
Ասրմատնեայ· նեի· իմ· ից· իք·
Ղամբեայ· ձեի· իմ· ից· իք·
Հառատնօքեայ· բեի· իմ· ից, իք·
Հառատնամեայ· մեի· իմ· ից· իք·
Հձեայ· ձեի· իմ· ից· իք·
Կայց գիտելի է, զի գոն բա-

զուարք այսոցիսիկք, որք գործա-
բահոլովք են. պատիկք են
սոքին, Ախեայ, խոբեայ, պղնձեայ,
և այլք նմանք. տակայն տախ-
գրիւ հոլովին։

Դաբձեալ գոն ևս ունիմք,
որք գոլով անեզականք,
Թեսղեա եղբերն՝ ի եայ, բայց
այլապէս հոլովին. որպես։

Ազատաձեայք, եայ։
Երկաստանեայք, եայ։
Սարեետանեայք, եայ։
Ըստ սոցունց գործիական հո-
լովիս պակասին։

Ոն. որգոն, Թագուն, ի, իւ.
ից. իք։
Միրուն, ի, իւ. ից, իք։
Ձաուն, ի, իւ. ից, իք։
Բայց ունիք՝ ի յայսոցիսեայս
՝ի գործիականըդ յոգնականին
եղերին՝ ի օ, և ո՝ ի ե. որպիսի
է այս, Լայուն, ի, իւ. ից, օք։

Դաբձեալ. գոն և այլք՝ ի սո-
ցանէ, որք ո՝ հոլովին ոմն
ի՝ ում, այլ որպես ածո-
ածոյ. որգոն։

Ոչ ջայուն, ջզայոյ, ով.
ոց, ովք։
Ոչ ոճարթուն, ջոճարթոյ, ով.
ոց, ովք։
Խմաստուն, խմաստոյ, ով.
ոց, ովք։
Ձաստատուն, ստատոյ, ով.
ոց, ովք։
Գխատուն, անոյ, ով. ոց, ովք։
Գէն, որգոն. Ա շտագին, գնոյ
գնիւ. գնից, գնիւք, գնովք։
Ե բռատատագին, գնոյ, գնիւ.
գնից, գնիւք, գնովք։
Յաճախագին, գնոյ, գնիւ. գնից,
գնիւք, գնովք։
Ի ալագին, գնոյ, գնիւ. գնից,
գնիւք, գնովք։
Ի հագին, գնոյ, գնիւ. գնից,
գնիւք, գնովք։
Լժգին, գնոյ, գնիւ. գնից,
գնիւք, գնովք։
Լան, որգոն. ընկերն, գոլուն,
շահուն։ Բայց գիտելի է, զի
սոքին միայն նախադրիւ հոլո-
վին. և մինչ վերջաւորին՝ ի
յոն, հոլովին լիապէս ոմն
եղէգն, եղէգան, որգոն.
ընկոյն, հնգան. փոլոյն, փոլան։
և այլն։

Այսպիսս ընկերն, շաւաւէտն,
որք բաս եզականսայ հոլովին
միայն նախադրիւ, ըստ յոգնակա-
նայ՝ լինին ընկերանդ, ընկերանց.
շաւաւէտանդ, շաւաւէտանց։

Բայց Ճաւէտն ոչ վերջաւորի՝ ի
ոյն։

Լէտ, որգոն, Ծաղկաւէտ,
ւետի, իւ. ից, իք։
Ճահաւէտ, ւետի, իւ. ից, իք։
Պրկաւէտ, ւետի, իւ. ից, իք։
Պազաւէտ, ւետի, իւ. ից, իք։
Լէտ, որգոն, Լենպաժէտ,
ժետի, իւ. ից, իք։ ‖ աւ,
այ, օք։
Պրկորաժէտ, ժետի, իւ. ից,
իք։ ‖ աւ, այ, օք։
Խելաժէտ, ժետի, իւ. ից.
իք։ ‖ աւ, այ, օք։
Լ ուանաժէտ, ժետի, իւ. ից,
իք։ ‖ աւ, այ, օք։
Ի խտաժէտ, ժետի, իւ. ից,
իք։ ‖ աւ, այ, օք։

Ած. որդան : Ածական ,
ուԹի , իւ . ից , իւք :
ՓաԹային , ուԹի , իւ . ից , իւք :
ԵրևոյԹ , ուԹի , իւ . ից , իւք :
ՃաճոյԹ , ուԹի , իւ . ից , իւք :
ՆերևոյԹ , ուԹի , իւ . ից , իւք :
ՁանձրոյԹ , ուԹի , իւ . ից , իւք :
ԽելքոյԹ , ուԹի , իւ . ից , իւք :
և այլն :

Յաղագս կանոնաւորման անուանց, որ պարագին ենն Հոլովին Հոլովման :

Գլուխ Երեսուանեերորդ :

Որպիսիք են սոքին :

Ակ ,	այ ,	օք :
Ատարք ,	այ ,	օք :
Ալք ,	այ ,	օք :
Իվք ,	այ ,	օք :
Փառք ,	այ ,	օք :
Ուժանք ,	այ ,	օք :
Օրոք ,	այ ,	օք :

Ակրոյդ տեսակին ածականացն Հոլովման, որ ի նշան նշանէ, ‘ակս’ պարունակէ ի ինքեամբ զանձնական ունակս ունոյս անեզականս . որպիսիք են սոքին :

Ազգատոհմ ,	այ ,	օք :
Ազատ ,	այ ,	օք :
Անոյշ ,	այ ,	օք :
Պաշտաբան ,	այ ,	օք :
Ախտաւոր ,	այ ,	օք :
Պրանք ,	այ ,	օք :
Ռահվիրանք ,	այ ,	օք :
Հանապազորդ ,	այ ,	օք :
Հաճոյական ,	այ ,	օք :
Պարծանք ,	այ ,	օք :
Յաւետեան ,	այ ,	օք :
Հաւարժանք ,	այ ,	օք :
Ներգանք ,	այ ,	օք :
Յոյսանք ,	այ ,	օք :
Ադամանդ ,	այ ,	օք :
Պաշտաւնեան ,	այ ,	օք :
Ժրանք ,	այ ,	օք :
Պատրանք :	այ ,	օք :
Օգնականք ,	այ ,	օք :
Ներգործանք ,	այ ,	օք :
Սղմնական ,	այ ,	օք :
Ներգերանք ,	այ ,	օք :
Օրհանք ,	այ ,	օք :
Կղկղանք ,	այ ,	օք :
Օրհնութեանք ,	այ ,	օք :
Պահանք ,	այ ,	օք :
Հոսանք ,	այ ,	օք :
Պարշանք ,	այ ,	օք :
Երկամարհանք ,	այ ,	օք :

Ակրոյդ պարունակէ զանձնական ունակս յատուկս , որք են անյոգնականք . որպիսիք են սոքին :

Երակիլ ,	ի ,	աւ :
Երմոն ,	ի ,	աւ :
Երուսաղէմ ,	ի ,	աւ :
Յասոն ,	ի ,	աւ :
Յաբէթ ,	ի ,	աւ :

Եր-

Ա

Բրորդ, պարունակեւ զանձնահան այլահալորդս, որք բայ ի հոլովիլսն իւրեանց լիապէս ընդ այսու տեսակաւ, հալորդքն եւ ի յոմանս հոլով այլոց հոլովմանց, որպիսիք են սոքին։

Աբհոռապետ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Լինի եւ, իւ · ից։
Բսո այսմ լինին եւ սոքին։
Խոռապետ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Վահանայապետ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Աղանապետ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Պետ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Արաբպետ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Ջորջորդապետ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
*Աոռմիլապատ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Ճրջապատ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Սկիւռապատ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Ընտապատ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Անդակապատ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Արշամակապատ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Փողպատ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Կողպատ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Ասպատ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
*Իսրակարար · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Ատակարար · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Աբրկարար · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Առնարար · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
*Պալար · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
*Նբանգ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Նահանգ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Պահանգ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
*Անոզն · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Կնեամն · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Նրգեհոն · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Նրաբիոն · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Աարդիոն · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
*Նոնարտան · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
*Նթեր, ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
*Անթեղ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
*Ամանդ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
*Ընտարփակ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Յատակ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։
Նբճակ · ի · աւ · այ · օք։ ‖ իւ · իւ · ից։

Համարձակ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
Ընդարձակ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
Որձակ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
Որակ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
Խաղմորակ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
* Վէմեզ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
* Անդալ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
* Գահ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
* Վէպ. վիպի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
Նահապէտ. վիպի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
Երկարաւէպ, վիպի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
Օդագնաւէպ, վիպի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
* Համանդաղ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
* Վէրեբեկ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
Հաբեկ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
Արտաբեկ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
Ոտնաբեկ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
* Բօր. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
* Հատառ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
Հրաւառ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.

Այգաւառ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
Տակաւառ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
Շուրջառ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
Խուրմառ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
* Հեղղ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
* Փոշտանկ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
* Հմուտ, հմտի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
Ընդհմուտ. հմտի. առ. աց. օք. ‖ իւ. ից.
Պանդուխ. ի. առ. աց. օք. ‖ լինի և՝ իւ.
* Լեգէօն. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ.
* Յաւտուխ. տկի. տկած. տկայ. տկօք. ‖ տկիւ.
Ջարալուխ. լկի. առ. աց. օք. ‖ իւ.
Սովալուխ, լկի. առ. աց. օք. ‖ իւ.
Վիճալուխ, լկի. առ. աց. օք. ‖ իւ.
Նախանձալուխ, լկի. առ. աց. օք. ‖ իւ.
* Յաւաջադէմ. դիմի. առ. աց. օք. ‖ իւ.
Վերապէտ. ի. առ. աց. օք. ‖ լինի և՝ իւ.
Հայրապէտ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ.
Նահապէտ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ.
Ղեկապէտ. ի. առ. աց. օք. ‖ իւ.

Վաղաբապետ · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Երքինապետ · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Օրապետ · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Երեշտակապետ · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Նարտարապետ · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

* Ստոկեր · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Վիշակեր · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Շատակեր · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Ընդակեր · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Մսակեր · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Արդակեր · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

* Կայարձակ · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Երարձակ · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Անձարձակ · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Ժանդակ · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

* Համարար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Կարերար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Ղարարար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Ստահարար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Մահարար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Գործարար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Սրճարար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Կաթսարար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Տնարար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Կաճարար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

* Ստրշակահար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Վիճահար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Փողահար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Ջահահար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Կայտահար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Փայտահար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Պատահար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

* Նարտար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Ընար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Գտակար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Կառավար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Յիմար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Տխմար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Անհար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Վաղաւիար · ի · աւ · ար ·
օր ։ ՚ի ։

Ալաթագալափար · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
* Ալնաամնակալ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Տիեզերակալ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Խոսակալ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Կուսակալ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Կեռուակալ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Կողնակալ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Կորճակալ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Ղթռաակալ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Ալձակալ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Փակակալ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Պատակակալ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Ցնկակալ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Օտանակալ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Ձրագակալ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Ջահընակալ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Ղրակալ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
* Ղնձաճ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Ղաբանձաճ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
*Ղերզ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Ղապղերզ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
* Կաթուղիկոս · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Կիլերիկոս · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Ճեռնոտաս · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Վոնեսիկոս · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Կոկորդիլոս · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
*Ձկնորս · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։

Ձաւորս · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
* Ոսորս · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Ղպարքաս · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Ինկղնտաս , ի , աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
* Անկաբարձ · ի , աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
* Ղախձան · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
* Ղզաս · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Ղարաշաս · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Պայաղաս · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
* Ղրաղ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
* Կղմանաց · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
* Կոկորդ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
* Ղպաւէչն · ևինի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Ղնապաւէչն · ևինի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Ղապաւէչն · ևինի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Փոխարէչն · ևինի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
* Պարտէզ · տիզի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Ղարտէզ · տիզի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
* Ալարագոյր · գաւրի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
* Ալեր · վիրի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
* Խարոյկ · բուկի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Պարոյկ · բուկի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
* Պատրոյգ · բուգի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
* Ղթռաակից · կցի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։
Ղակից · կցի · աւ · այ · օք · ‖ իմ ։

Խակա_

Ակակիոյ, կոյ, աւ. ացի, օք։ ‖ իւ։

Պոյակիոյ, կոյ, աւ, ացի. օք։ ‖ իւ։

Համագոյակիոյ, կոյ, աւ, ացի, օք։ ‖ իւ։

Հանգուռնակիոյ, կոյ, աւ, ացի, օք։ ‖ իւ։

Յաճէտակիոյ, կոյ, աւ, ացի, օք։ ‖ իւ։

Նմանակիոյ, կոյ, աւ, ացի, օք։ ‖ իւ։

Հատակակիոյ, կոյ, աւ, ացի, օք։ ‖ իւ։

Պանակիոյ, կոյ, աւ, ացի, օք։ ‖ իւ։

Ազգակիոյ, կոյ, աւ, ացի, օք։ ‖ իւ։

Նաճակիոյ, կոյ, աւ, ացի, օք։ ‖ իւ։

Վամակիոյ, կոյ, աճ, ացի, օք։ ‖ իւ։

Ջակիոյ կոյ, աւ, ացի, օք։ ‖ իւ։

Յարակիոյ, կոյ, աւ, ացի, օք։ ‖ իւ։

Պաղակիոյ, կոյ, աւ, ացի, օք։ ‖ իւ։

Պերեկիոյ, կոյ, աւ, ացի, օք։ ‖ իւ։

* Ակեակ, եկի, աւ. ացի, օք։ ‖ իւ։

Պայեակ, եկի, աւ, ացի, օք։ ‖ իւ։

Պղեակ, եկի, աւ, ացի, օք։ ‖ իւ։

* Ագաժիւռ, ժուի, աւ. ացի, օք։ ‖ իւ։

Ագաժիւռ, ժուի, աւ, ացի, օք։ ‖ իւ։

Ամբարիւռ, բուի, աւ, ացի, օք։ ‖ իւ։

Ախիւռ, ուշի, աւ, ացի, օք։ ‖ իւ։

Ալիւռ, վշի, աւ, ացի, օք։ ‖ իւ։

* Հոլիւռ, վշի, աւ. ացի, օք։ ‖ իւ։

* Ոժիւռ, ժուի, աւ, ացի, օք։ ‖ իւ։

Ընձրև, ի, աւ, ացի, օք, ի՛նի ևս, ոյ, ովի, ովք։

Կանջ, ի, աւ. ացի, օք, ի՛նի ևս, ոյ, ովի։

Վուշեր, ի, աւ. ացի, օք։ ‖ ոյ, ովի։

Արտաեր, ի, աւ, ացի, օք։ ‖ ոյ, ովի։

Ագաշտ, ի, աւ, ացի, օք։ ‖ ոյ, ովի։

Պանդուխտ, դխտի, աւ, ացի, օք։ ‖ ոյ, ովի։

Ընձիւռ, նուճի, աւ, ացի, օք։ ‖ ոյ, ոյ։

Վիւռ, վլիմի, աւ, ացի, օք։ ‖ ովի։

Աուսեր, ի, աւ, ացի, օք։ ‖ երկ, երկք։

Ձորրորդ, պարտունակիչ զանուանս ունանս, որք ոչ միով ձևիւ, այլ՝ ի ձեռն միոյ վանկի վերջաւորելոյ լինին յոգնականք. որպիսիք են սոքին։

Ընձագ, ի, աւ. ոնջ, ացի, օք։

Փոսիաք, ի, աւ. ոնջ, անացի, անօք։

Հինգերորդ, պարտունակիչ զանուանս ունանս, որք՝ ի մին տեսակէ ոչ ունին ըզբնաձև հոլովս, այլ են պատկառաձորք, և զպակասութիւնս իւր

իւրեանց լծուցանեն յայլոց հոլովմանց. որպիսիք են սոքա ։

Ղաղիղ, ղղի, է՛. այ, օք ։
Ճաճիղ, ճղի, է՛. այ, օք ։
* Ոտն, տտի, է՛. այ, օք ։
Վոլիտ, վտի, է՛. այ, օք ։
* Դիր, դրի, է՛. այ, օք ։
Յուսադիր, դրի, է՛. այ, օք ։
Աստադիր, դրի, է՛. այ, օք ։
Աշտադիր, դրի, է՛. այ, օք ։
Հանդևադիր, դրի, է՛. այ. օք ։
Դեղեցկադիր, դրի, է՛. այ, օք ։
Ախտադիր, դրի, է՛. այ, օք ։
Արդադիր, դրի, է՛. այ, օք ։
Պահադիր, դրի, է՛. այ, օք ։
Ահմանադիր, դրի, է՛. այ, օք ։
Կանոնադիր, դրի, է՛. այ, օք ։
Ճագադիր, դրի է՛. այ, օք ։
Ղադիր, դրի, է՛. այ, օք ։
Օրինադիր, դրի, է՛. այ, օք ։
Հնհնդիր, դրի, է՛. այ. օք ։
* Վերածահայեայ, հայեցի, է՛. այ, օք ։
Վաղզրահայեայ, հայեցի, է՛. այ, օք ։
Ղատահայեայ, հայեցի, է՛. այ, օք ։
Հնհերատեայ, տեցի, է՛. այ, օք ։
Ճատեայ, տեցի, է՛. այ, օք ։
Ի ազգեայ, գեցի, է՛. այ, օք ։
Ճազգեայ, գեցի, է՛. այ, օք ։
Ուսազգեայ, գեցի, է՛. այ, օք ։
* Ղագիւ, գւի, է՛. այ, օք ։
* Լծ, ըծի, է՛. այ, օք ։
* Ծաճկագէտ, գիտի, է՛. այ, օք ։
Աստղագէտ, գիտի, է՛. այ, օք ։
Հոգեգէտ, գիտի, է՛. այ, օք ։
Ցգէտ, գիտի, է՛. այ, օք ։
Հնարագէտ, գիտի, է՛. այ, օք ։
Հանգէտ, գիտի, է՛. այ, օք ։
Երկնահանգէտ, գիտի, է՛. այ, օք ։
* Օրէն, րինի, է՛. այ, օք ։
Հնօրէն, րինի, է՛. այ, օք ։
* Հիւրընկալ, լի, է՛. այ, օք ։
* Ծաւ, լի, է՛. այ, օք ։
* Ալք, լի, է՛. այ, օք ։
Հաղք, լի, է՛. այ, օք ։
* Հիճանդ, լի, է՛. այ, օք ։
* Խոնարհ, լի, է՛. այ, օք ։
* Հնարհ, լի, է՛. այ, օք ։
* Ալեզ, լի, է՛. այ, օք ։
Հնամեղ, լի, է՛. այ, օք ։
* Ողջ, լի, է՛. այ, օք ։

Գունդ, գնդի, գնդաւ. էդ. օք ։

Երես, երեսոյ, երեսվ. այ, օք ։

Հանիր, նրոյ, նրի, հիմնարաւ. նրայ, կամ նրեդ, նրօք ։

Հեղերդ, պարտականութիւն մանկանց ուսուցանել զվանական ուսումնս բազմանալոյս, որք վասն ունելոյն զպիտոյիս նշանակութիւն՝ ըստ միոյ նշանակութեան ընդ այսու հոլովմամբ պարտուն ակին, և ըստ այլում նշանակութեան ընդ այլով, որպիսիք են սոքա ։

Պահափէր, փրի, ա՛. այ. օք ։
Հայկա հոլովէեալ՝ նշանակէ զանձն կատակող ։

Կա-

Կոպիտ, գէշ, գէշ։ գէշ, գրվ։ այսպէս հոլովեցեալ նշանակէ զգէշն կամ զվատն։ Բայց այսմ է նաև. աշխարհագիր, աշխարհագրի։ և այլն։

Հիմնորդ, է, աւ։ ագ, օք։ Այսպէս հոլովեցեալ՝ նշանակէ զանձն որ ոչ ունի զգործ։

Հիմնորդ։ ոյ, ովք։ ով։ Այսպէս հոլովեցեալ՝ նշանակէ զերկիր, կամ զայլ ինչ նման՝ որ ոչ է գործեցեալ։

Հաղմախնդիր, դրէ, աւ։ ագ, օք։ Այսպէս հոլովեցեալ՝ նշանակէ զանձն, որ խնդրէ զբազումն։

Հաղմախնդիր, դրոյ, ովք։ ով, ովք։ Այսպէս հոլովեցեալ՝ նշանակէ զբազս, զորոց լինին բազում խնդիրք։

Հանախուճ, ուճէ, աւ։ ագ, օք։ Այսպէս հոլովեցեալ՝ նշանակէ զկուռօրէն բանիւ։

Հանախուճ, ուճոյ, ովք։ ով, ովք։ Այսպէս հոլովեցեալ՝ նշանակէ զբազանկուռուվխին։ Այսմ այսմ է և գանախուճն։

Հիդրաւձիկ, ձուի, աւ։ ագ, օք։ Այսպէս հոլովեցեալ՝ նշանակէ զարդարապես վճռօղն։

Հիդրաւձիկ, ձոյ, ովք։ ով, ովք։ Այսպէս հոլովեցեալ՝ նշանակէ զկերն արդարապես վճռելոյ։

Լ օթենդրորդ, պարբնական զբազութեան անհնաս բարդեցեալս, որք միայն մի բարդումն ունին իւրեանց առ հոլովումնս այս պատկանին, և ի սպարզ գոլն առ այլ. որպիսի է այս բարդեցեալ, Համարք, է, աւ։ ագ, օք։ Որ ի պարզ գոլն հոլովի՝ արարք, արարի, և այլն։ Բայց՝ այսոցիկք բարդեցեալքն են բազումք, որոց ամենք համարձակ հոլովին ըստ այսոսիկ. և ամենք ի յեզական գործիականաջ հետեն։

Որք ամբողջապես հոլովին՝ են սոքին։

* Վրկարար, ի, աւ։ ագ, օք։
* Հազմամարդ, ի, աւ։ ագ, օք։
Անհամարդ, ի, աւ։ ագ, օք։
* Յաւերամերկ, ի, աւ, ագ, օք։
* Պատառազէն, զինի, աւ, ագ, օք։
Հեղհեղակազէն, զինի, աւ։ ագ, օք։
* Ջծաեր, սիրի, աւ։ ագ, օք։
Արկաեր, սիրի, աւ։ ագ, օք։
Պատռճաեր, սիրի, աւ։ ագ, օք։
Հօնաեր, սիրի, աւ։ ագ, օք։
Արմնաեր, սիրի, աւ։ ագ, օք։
Ջերաեր, սիրի, աւ։ ագ, օք։
Հրկրաեր, սիրի, աւ։ ագ, օք։
Հակառակաեր, սիրի, աւ։ ագ, օք։
* Պատմագիր, գրի, աւ։ ագ, օք։
Այրագիր, գրի, աւ։ ագ, օք։
Հայրագիր, գրի, աւ։ ագ, օք։
Ոդեգիր, գրի, աւ։ ագ, օք։
Տարագիր, գրի, աւ։ ագ, օք։
Ձեռագիր, գրի, աւ։ ագ, օք։
* Համապատիճ, տուճի, աւ, ագ, օք։
Նախապատիճ, տուճի, աւ։ ագ, օք։

Հաշ-

Հազարապատիկ, տուկի, ած. ած, օք։
Հարիւրապատիկ, տուկի, ած. ած, օք։
Հազարապատիկ, տուկի, ած. ած, օք։
Տասնապատիկ, տուկի, ած. ած, օք։
* Հանդիպակեաց, դրկ, ած. ած. օք։
Հարակից, դրկ, ած. ած, օք։
Հիմնադիր, դրկ, ած. ած. օք։
Հիմնադիր, դրկ, ած. ած, օք։
* Հազարկուռիկ. կռուկի, ած. ած, օք։
Հարակուռիկ, կռուկի, ած. ած, օք։
Հոգի որք ի յերկրի գործեալ կանոջ հետուն, են սոքին,
* Օգնագործ, ի, էն. ած, օք։
Հանճագործ, ի, էն. ած, օք։
Հարագործ, ի, էն. ած, օք։
Հրագործ, ի, էն. ած, օք։
Հաճագործ, ի, էն. ած, օք։
Հնագործ, ի, էն. ած, օք։
Հեռագործ, ի, էն. ած, օք։
Հերսպասագործ, ի, էն. ած, օք։
Հոգեգործ, ի, էն. ած, օք։
Հնգրագործ, ի, էն. ած, օք։
Հպատագործ, ի, էն. ած, օք։
Հարեգործ, ի, էն. ած, օք։
Հենագործ, ի, էն. ած, օք։
Հրաշագործ, ի, էն. ած, օք։
Հշանագործ, ի, էն. ած, օք։
* Հրագործիչ, դրկ, էն. ած, օք։
Հրագիր, դրկ, էն. ած, օք։
Հրկիզիչ, դրկ, էն. ած, օք։

* Հանգիպիչ, դրկ, էրուկ. գրաց, գրօք
Հատ այսմ են և սոքին. Հերնագիր, դրկ, էրուկ. գրաց, գրօք։
Հշանագիր, դրկ, էրուկ. գրաց, գրօք։

Ուէքերորդ, պարունակէ զայնս անուանս ածանցականս, որք վերջաւորին ի սոսին։ Հոսի, Հսոի, ասի, պան, ուսի, ասր, փոր, որդ, անոս, ոց, Հղէն, ան, արան, ասան, յոս, էլ, էի, ասան, ածոյ։
Հոսի, որդան, Հեղեղուկ յեղեղկի, ած. ած, օք։
Հեղուկ, ի, ած. ած, օք։
Հրդուկ, գիան, գկաւ. գիոանի, կամ գուկք, գիանդ, կի գկայ, գկօք։
Հեցուկ, ցիան, ցկաւ. ցիոանի, կի ցուկք, ցիանդ, կի ցկայ, ցկօք։
Հէցուկ, ցիան, ցկաւ. ցիոանի, կամ ցուկք. ցիանդ, կի ցկայ, ցկօք։
Հեղջուկ, ջիան, ջկաւ. ջիոանի, կամ ջուկք, ջիանդ, կամ ջկայ, ջկօք։
Հոմ ասա գիտելի է, զի գոնումանք անուանիք, որք եկերին ի ոսի, բայց չեն ածանցականք. որպիսիք են սոքին. յաոսի, Լաբալոսի. և այլք։
Հոսի, որդան, Հիմներեակ, բեկի, աւ. այ, օք ‖ իմ։
Հորդեակ, դեկի, աւ. այ, օք ‖ իմ։
Հոռահիւսեակ, սեկի, աւ. այ, օք ‖ իմ։

Հին-

Ընդեակ , գեկի · աւ · այ · օք · ‖ իւ ։
Պատանեակ , նեկի · աւ · այ · օք · ‖ իւ ։
Որ գոն ոմանք անուանեալք , որք եգեբրին ի նոյ , բայց չեն աստ ծանոյականք , օրդոն ,
Պայեակ , յեկի , աւ · այ , օք · ‖ իւ ։
Կորեակ , լեկի · աւ · այ · օք · ‖ իւ ։
Ակ , որդոն , Պնատակ · ի · աւ · այ · օք ։
Ուշանակ · ի · աւ · այ · օք ։
Ընդունակ · ի · աւ · այ · օք ։
Ոիրունակ · ի · աւ · այ · օք ։
Արկինակ , ի · աւ · այ · օք ։
Ղունակ · ի · աւ · այ · օք ։
Ձախողակ · ի · աւ · այ · օք ։
Ձաքողակ · ի · աւ · այ · օք ։
Ստորնակ · ի · աւ · այ · օք ։
Ուամակ · ի · աւ · այ · օք ։
Ծոռվակ · ի · աւ · այ · օք ։
Փոսորակ · ի · աւ · այ · օք ։
Պորտպանակ · ի · աւ · այ · օք ։
Արահակ · ի · աւ · այ · օք ։
Փոխանակ · ի · աւ · այ · օք ։
Ձանգուռնակ · ի · աւ · այ · օք ։
Ձյառնակ · ի · աւ · այ · օք ։
Պրօշակ · ի · աւ · այ · օք ։
Պան , որդոն , Պունապան · ի · աւ · այ · օք ։
Պարտիզպան · ի · աւ · այ · օք ։
Պահապան · ի · աւ · այ · օք ։
Պահակապան · ի · աւ · այ · օք ։
Պարտապան · ի · աւ · այ · օք ։
Ուղտապան , կամ ըղտապան , ի · աւ · այ · օք ։
Ջրպան · ի · աւ · այ · օք ։
Ձենեկապան · ի · աւ · այ · օք ։
Ոնապան · ի · աւ · այ · օք ։
Փղապան · ի · աւ · այ · օք ։
Ի-է , որդոն , Տեսուչ , տեսչի , աւ · այ · օք ։
Ա ղելուչ , լչի · աւ · այ · օք ։
Ծատրաաեսուչ , տեսչի · աւ · այ · օք ։
Ուր , որդոն , Ընդեղնաւոր · ի · աւ · այ · օք ։
Ընդնդաւոր · ի · աւ · այ · օք ։
Ընդեղնաւոր · ի · աւ · այ · օք ։
Պագլաւոր · ի · աւ · այ · օք ։
Ուզիւոր · ի · աւ · այ · օք ։
Պաղաւոր · ի · աւ · այ · օք ։
Ա իրաւոր · ի · աւ · այ · օք ։
Ցարևոր · ի · աւ · այ · օք ։
Ձարկաւոր · ի · աւ · այ · օք ։
Ա երջաւոր , ի · աւ · այ · օք ։
Ներպաւոր · ի · աւ · այ · օք ։
Ընևոր · ի · աւ · այ · օք ։
Ուղարկաւոր · ի · աւ · այ · օք ։
Ծուռ · ի · աւ · այ · օք ։
Պինդաւոր · ի · աւ · այ · օք ։
Պատգամաւոր · ի · աւ · այ · օք ։
Ուր , որդոն , Ցաւ · աւ · այ · օք · ‖ իւ ։
Ութեղաւոր · ի · աւ · այ · օք · ‖ իւ ։
Ղեսպաւոր · ի · աւ · այ · օք · ‖ իւ ։
Ձգուշաւոր · ի · աւ · այ · օք · ‖ իւ ։
Ուէ , որդոն , Պաղանորդ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իւ ։
Ցանցորդ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իւ ։
Պկնորդ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իւ ։
Պնացորդ · ի · աւ · այ · օք · ‖ իւ ։

Այտուրդ. ի. աւ. այ. օք: ‖ ԻՆ:
Ասատրակորդ. ի. աւ. այ. օք: ‖ ԻՆ:
Ասկորդ. ի. աւ. այ. օք:
Ասկաւակորդ. ի. աւ. այ. օք:
Ասուաջնորդ. ի. աւ. այ. օք:
Աւետորդ. ի. աւ. այ. օք:
Յաղթորդ. ի. աւ. այ. օք:
Վանասպարհորդ. ի. աւ. այ. օք:
Հնոս, որդին, Սրբհանոս. ի. աւ. այ. օք:
Յեղհանոս. ի. աւ. այ. օք:
Երուխդ Հանոս. ի. աւ. այ. օք:
Հն, որդին, Պետանոյ. ի. աւ. այ. օք:
Գաղկոյ. ի. աւ. այ. օք:
Զեւանոյ. ի. աւ. այ. օք:
Տարքնոյ. ի. աւ. այ. օք:
Ալրոյ. ի. աւ. այ. օք:
Արակոյ. ի. աւ. այ. օք:
Հաբիրանոյ. ի. աւ. այ. օք:
Պանդանոյ. ի. աւ. այ. օք:
Տայեցոյ. ի. աւ. այ. օք:
Տնտնկանոյ. ի. աւ. այ. օք:
Տորոյ. ի. աւ. այ. օք:
Ղեթոյ. ի. աւ. այ. օք:
Ղեթոյ. ի. աւ. այ. օք:
Ղեկնոյ. ի. աւ. այ. օք:
Օրթոյ. ի. աւ. այ. օք:
Նշէն, որդին, Ռսեղէնն ղինի. աւ. այ. օք: ‖ ԻՆ:
Ընձեղէն. ղինի. աւ. այ. օք: ‖ ԻՆ:
Խթեղէն. ղինի. աւ. այ. օք: ‖ ԻՆ:
Խոզեղէն. ղինի. աւ. այ. օք: ‖ ԻՆ:
Ն, որդին, Ընտորան. ի. աւ. այ. օք:
Ընձաձան. ի. աւ. այ. օք:
Պրոճան. ի. աւ. այ. օք:
Պահաձան. ի. աւ. այ, օք:
Պական. ի. աւ. այ. օք:
Ծորան. ի. աւ. այ. օք:
Ծուժան. ի. աւ. այ. օք:
Վանգէղեան. ի. աւ. այ. օք:
Խիան. ի. աւ. այ. օք:
Ոլեան. ի. աւ. այ. օք:
Պարան. ի. աւ. այ. օք:
Պայան, ի. աւ. այ. օք:
Ողեվան. ի. աւ. այ. օք:
Թուխիրան. ի. աւ. այ. օք:
Պատուխիրան. ի. աւ. այ. օք:
Ընջան. ի. աւ. այ. օք:
Ծնջան. ի. աւ. այ. օք:
Էրան, որդին, Վահաբան, ի. աւ. այ. օք:
Ողեարան. ի. աւ. այ. օք:
Ծամբկարան. ի. աւ. այ. օք:
Ասպիսարան. ի. աւ. այ. օք:
Ուռատրան. ի. աւ. այ. օք:
Տատնարան. ի. աւ. այ. օք:
Տմբատրան. ի. աւ. այ. օք:
Աղեթարան, ի. աւ. այ. օք:
Վեմարան. ի. աւ. այ. օք:
Ասենարան. ի. աւ. այ. օք:
Պահարան. ի. աւ. այ. օք:
Կոճաձարան. ի. աւ. այ. օք:
Պատասարան. ի. աւ. այ. օք:
Աբգարան. ի. աւ. այ. օք:
Ատաբան. ի. աւ. այ. օք:
Տնտարան. ի. աւ. այ. օք:
Ծորճարան. ի. աւ. այ. օք:
Ծգայարան. ի. աւ. այ. օք:
Ասրժարան. ի. աւ. այ. օք:
Ան, որդին, Ասենատան, ի. աւ. այ. օք:
Արծնատան. ի. աւ. այ. օք:
Հայատան. ի. աւ:

Ասո-

Աորեստան · ի · առ ։
Ընտանատան · ի · առ ։
Լաւ առատ գիտելի է, զի Հայոցան, և որք զկնի, հաւէտ սկիզբն առեալ լինիլ յոգնականէ։
Յո՛, որդան, Ահիկանայու · ցոյժ · առ · այ · օր ։
Ահայու · ցոյժ · առ · այ · օր ։
Ահանայայու · ցոյժ · առ · այ · օր ։
Տիրայու, ցոյժ · առ · այ · օր ։
Ընծանաւորայու · ցոյժ · առ · այ, օր ։
Ի, որդան, Ընտուկիչ, ցչի, առ · այ · օր ։
Պատմիչ · մչի · առ · այ · օր ։
Ուսուցիչ · րչի · առ · այ · օր ։
Ճամբիչ · մչի · առ · այ · օր ։
Աստատիչ · տչի · առ · այ · օր ։
Կաղդուրիչ · րչի · առ · այ · օր ։
Կախարիչ · րչի · առ · այ, օր ։
Կառափիչ · վչի · առ · այ · օր ։
Պչնատիչ · տչի · առ · այ · օր ։
Կարիչ · արչի · առ · այ, օր ։
Կառարիչ · րչի · առ · այ · օր ։
Ընտուկիչ · ցչի · առ · այ, օր ։
Ի, որդան, Ուիկ · լռիկ · առ · այ · օր ։
Ակահիկ · ահչի · առ · այ · օր ։
Փորբիկ · քրիկ · առ · այ · օր ։
Լինի և ա փոքրկան, ամբ, փոքրկունք, անց, ամբք ։
Գիւղիկ · ղկի · առ · այ, օր ։
Լինի և գիւղկան, ամբ, գիւղկունք, անց, ամբք ։
Սկիկ · ցկի · առ · այ, օր ։
Լինի և խցկան, ամբ, խցկունք, անց, ամբք ։
* Լաւ առատ գիտելի է, զի գոն և այլք բազումք անուանք, որք ի Հոլովս վերջաւորին ի ի, բայց չեն նուազականք, որդան, փանապատի, և այլք նմանք ։
Հայկան, որդան, Ծոյրական · ի · առ · այ · օր ։
Ազգական · ի · առ · այ · օր ։
Գնումական · ի · առ · այ · օր ։
Ուսուական · ի · առ · այ · օր ։
Աշխական · ի · առ · այ · օր ։
Օրական · ի · առ · այ · օր ։
Ինդհանրական · ի · առ · այ, օր ։
Ծառիառական · ի · առ · այ · օր ։
Տհական · ի · առ · այ · օր ։
Տորհդական · ի · առ · այ · օր ։
Համաբնական · ի · առ · այ, օր ։
Հակառական · ի · առ · այ · օր ։
Հայրական · ի · առ · այ · օր ։
Հոմանական · ի · առ · այ · օր ։
Հնայական · ի · առ · այ, օր ։
Ընտանեական · ի · առ · այ · օր ։
Ոզորական · ի · առ · այ · օր ։
Ոզնական · ի · առ · այ · օր ։
Ուրբայական · ի · առ · այ, օր ։
Յարակայական · ի · առ · այ · օր ։
Յարաձգական · ի · առ · այ · օր ։
Շինական · ի · առ · այ, օր ։
Շինական · ի · առ · այ · օր ։
Ցամբաբանական · ի · առ · այ · օր ։
Օձառական · ի · առ · այ · օր ։
Պարտական · ի · առ · այ · օր ։
Պետական · ի · առ · այ · օր ։
Ունդական · ի · առ · այ · օր ։
Ոսկական · ի · առ · այ · օր ։
Ուզական · ի · առ · այ · օր ։
Պայրենական · ի · առ · այ · օր ։
Պայրկենական · ի · առ · այ · օր ։

Ալանական · ի · աւ · այ · օք ։
Արատական · ի · աւ · աց · օք ։
Արձկան · ի · աւ · աց · օք ։
Երնական · ի · աւ · ոց · ք ։
Կայական · ի · աւ · ոյ · ք ։
Սեմնական · ի · աւ · ոյ · օք ։
Տիտական · ի · աւ · ոյ · օք ։
Քարեկան · ի · աւ · ոց · օք ։
Քեսական · ի · աւ · ոյ · օք ։
Քեղերական · ի · աւ · ոց · օք ։
Քոհմական · ի · աւ · ոյ · օք ։
Վենական · ի · աւ · ոց · օք ։
Տամիկական · ի · աւ · ոց · ք ։
Չանկական · ի · աւ · ոյ · ք ։
Չաւենական · ի · աւ · ոյ · ք ։
Փրկչական · ի · աւ · ոց · օք ։
Փաղաքչական · ի · աւ · ոյ · օք ։
Քաճլական · ի · աւ · ոյ · օք ։
Քահանայական · ի · աւ · ոյ · օք ։
Քաղաքական · ի · աւ · ոց , օք ։
Քրեական · ի · աւ · ոյ · օք ։
Քերական · ի · աւ · ոյ · օք ։
Քրեթոլական · ի · աւ · ոց · օք ։
Օտարական · ի · աւ · ոց · օք ։
Օգնական · ի · աւ · ոց · օք ։
Օրինական · ի · աւ · ոյ · օք ։

Ձեռն , սրգոն , Կոփածոյ , Ծուխի , Ծուխաւ , Ծույք , Ծուխաց , Ծուխօք ։

Փորուածոյ , Ծուխի , Ծուխաւ · Ծույք , Ծուխաց , Ծուխօք ։

Քերածոյ , Ծուխի , Ծուխաւ · Ծույք · Ծուխաց , Ծուխօք ։

Կռածոյ , Ծուխի , Ծուխաւ · Ծույք , Ծուխաց , Ծուխօք · և այլն ։

Ընդ այսու սեռական հոլո՛վին քանաքը ընդունելու իք եվերեցեալք ի՛ ոչ , այսու կերպիւ · Աիրօշ · ոչի , ղէմ · ոյ , օք · և այլն ։

Յաղագս կանոնաւորմանց անունաց, որ պարագին ենին Երէորդէ հոլովման ։

Գլուխ Չորեքտասաներորդ ։

Ա՛լկին տեսակն երկրորդի հոլովման · որ է Հնոմ անուոյ · Ախ պարունակէ ընթեամբ զանուանս ոմանս անեզականս · որպիսիք են սոքին ։

Գատաստանագիրք , գրոյ , գրովք ։
Պատմագիրք , գրոյ , գրովք · Պահք , ոյ , օք ։

Երկրորդ , պարունակէ զանուանս ոմանս անյոգնականս , և զանուանս յատուկս , որք են անյոգնականք · որդոն ։

Մեհնագութ , գեթոյ , գեթով ։
Ասիա , սիոյ , սիաւ ։
Բաբելիա , բիոյ , բիաւ ։
Բերոպիա , պիոյ , պիաւ ։
Բեթոպիա , պիոյ , պիաւ ։
Բիբլիկա , բիկոյ , բիկաւ ։
Բիբիա , բիոյ , բիաւ ։
Բիւթանիա , նիոյ , նիաւ ։
Բեթանիա , նիոյ , նիաւ ։
Գուգաղիա , գիոյ , գիաւ ։
Գամմատիա , տիոյ , տիաւ ։
Կատանդեսպօլիս , պօլսոյ , պօլսեաւ ։
Կեսարիա , րիոյ · րիաւ ։

Յառաջիկա, ըիոյ, ըիաւ,
Կարին, կարնոյ, կարնաւ,
Պաղեստինէ, կամ Պաղեստին, տինոյ, տինաւ։

Դրդրդ, պարունակէ զանուանս այլազգեաց հոլովմանց, որք բաց ի հոլովիչէն իւրեանց լիապէս ընդ այսու տեսակաւ, հաղորդին և ի յոմանս հոլովս այլոց հոլովմանց, որպիսիք են սոքին։

Ձի, ոյ, ով, ոյ, ովք։ ‖ ձանք, ձանց, ձաւ։
Ձու, ոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ ձանք, ձանց, ձաւ։
Կեղև, ոյ, ով, ոյ, ովք։ ‖ ձանք, ձանց, ձաւ։
* Շուն, շնոյ, ով. ոց, ովք։ ‖ ձաւ։
Պրաւ, ոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ ձաւ։
Ղաստակ, ոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ ձաւ։
Նրաւ, ոյ, ով. ոյ, ովք։ ‖ ձաւ։
* Հօտ, հօտոյ, ով. ոց, ովք։ ‖ հօտս, հօտոց, հօտաւք։
* Ջուր, ջրոյ, ով. ոց, ովք։ ‖ ուրս, ուրց, ուրբք։
* Աղբիւր, ոյ, ով. ոց, ովք։ ‖ ի, իւ, իւք։
* Ախեղէզ, ոյ, ով. ոց, ովք։ ‖ իւ, ից, իւք։
Հեզ, ոյ, ով. ոց, ովք։ ‖ իւ, ից, իւք։
* Թաւ, ոյ, ով. ոց, ովք։ ‖ իւ, իւս, իւք։
Նրկաթ, ոյ, ով. ոց, ովք։ ‖ իւ, իւս, իւք։
Պղտիկ, ոյ, ով. ոց, ովք։ ‖ իւ, իւս, իւք։
Ձմեռն, ոյ, ով. ոց, ովք։ ‖ իւ, իւս, իւք։
Գինձ, գնձոյ, ով. ոց, ովք։ ‖ իւ, իւք։
* Նրաւ, ոյ, ով. ոց, ովք։ ‖ իւ, ից, իւք։
* Նրե, ոյ, ով. ոց. ովք։ ‖ իւ, իւ, իւք։
Կակուղ. կղոյ, ով. ոց, ովք։ ‖ իւ, իւ, իւք։
* Ճաճ, ոյ, ով. ոց, ովք։ ‖ իւ, իւ, իւք։
Լիւթ, ոյ, ով. ոց, ովք։ ‖ իւ, իւ, իւք։
* Պղծ, պղծոյ, ով. ոց, ովք։ ‖ իւ, իւ, իւք։
* Ցուփ, ոփոյ, ով. ոց, ովք։ ‖ ոփս, ից, իւք։
* Վրակոտ, ոյ, ով. ոց, ովք։ ‖ ի, իւ, իւ, իւ, իւք։
* Խոյրձ, խրձոյ, ով. խոյրձք. խրձոց. ովք։
Ի ինչ ևս, խրձունք, խրձանց, ձամբք։
* Կանդուն, գնոյ, ով. ոց, ովք։ ‖ աւ։
* Ի ու, լուծոյ, ով. կամ ամք. լուք, ոց, ովք։
Ի ինչ ևս լուծանք, անց, ամբք։

Դրդրդ, պարունակէ զանուանս ումանս, որք ունին միով ձեւով. այլ ի ձեռն միոյ վանկի վերայաւելեցելոյ լինին յոգնականք. և այնոսիկ նաև հետեն ումանք յայսմանէ տեսակէ ի յոգնականս. որպիսիք են սոքին։

Ռևեկին, ոյ, ով. ռևեկնաւնք, ոց, ովք։ ‖ նիւ, նիւ, նիւք։
Հաւ, հաւոյ, ով, ‖ հաւանք. հաւանց. ամբք։
* Պառաւ, ոյ, ով, ունք, անց, ովք։

Դար-

Վարձեալ՝ մարդ. ոյ. ով. մարդիկ, կի՛ մարդք. ոց. ովք։

Նէ ասա զիսելն է, զի անուանս այս՝ մարդ, միոյ երբեմն ասի, և կամ զբի, մարդիկ, այլ ձայնիւ եզաւ կանուէ յոգնականն, զի զբաղզում մարդիկ նշանակէ, և ամբողջապար հոլովին ոմն եղէփն, եղէփան. այդպէս, Մարդիկ. գկան. ամբ. կիք. անց. ամիք։

Լինդերորդ, պարբերական զանուանս ոմանս, որք ի սմին տեսակս ոչ ունին զբնաձս հոլովս, այլ են պա կասաւորք, և զբայականութեամբ իբրեանց լծուցանեն յայլոց հոլովմանց. որպիսիք են առ քին։

Ինգուեթ, գթոյ, ով. էց. ովք։

Հազմագուեթ, գթոյ, ով. էց. ովք։

Հարեգուեթ. գթոյ. ով. էց. ովք։

Ալբայազուեն. աղնոյ. ով. էց. ովք։

Հայկազուեն. աղնոյ. ով. էց. ովք։

Հայ. ոյ. ով. էց. ովք։

Հյուս. խոյ. ով. էց. ովք։

Սարսուռ. սուոյ. ով. էց. ովք։

* Ալբ. ոյ. ով. էց. էս, կամ ովք։ Այսինքն՝ ասի ձեռաց։

Հառաչ. ոյ. ով. էց. էս, կամ ովք։

* Ցիւր. արոյ. ով. ոց. օք։

* Տուր. արոյ. ով. ոց. օք։

* Համբար. ոյ. ով. աց. ովք։

* Ահք. ահից. ով. աց. օք, կամ ովք։

* Հեր. ոյ. ով. աց. օք, կամ ովք։

* Հանուր. նրոյ. նրէ՛, կամ նուրբ. նուրց. նուրբէ. կամ նրօք։

Ընդհանուր. նրոյ. նրէ՛, կամ նուրբ. նուրց. նուրբէ. կամ նրօք։

* Աբեղ. ոյ. էս. ոյ. էս. կամ օք։

* Տաղանդ. ոյ. ով. կամ էս. ոյ, կամ էց. ովք, կամ օք։

* Պառասխանի. խոյ. խոյով. խուսի՛ք. խոյ. խօք։

* Ոսոյակ. ոյ. ով. էց. էս։

Շաղափ. ոյ. ով. էց. էս։

Տաքսափ. ոյ. ով. էց. էս։

Կլափ. ոյ. ով. էց. էս։

Հանգոյն. գունոյ. ով. էց. էս։

* Ոսոյթ. քրնոյ, կամ տրնի. ով. էց. ովք, կամ օք։

* Ինձիւ. նուճոյ, կամ նուճի. նուճով. կամ նուճաս. նուճաց, կամ նուճէց. նուճովք։

* Կենցաղ. ոյ. ով. էց. օք։

* Ղախան. խնոյ. խնով. խնեաց. խնեօք։ Կամ աղախնայ. նայց. նօք։

* Փոյթ, փուեթոյ, ով. ոց, ովք։ Սա թէպէտ և կանոնաւոր, բայց ունի զնիրկինն նշանակուեթիւն. Այսինքն նշանակի զհոգ և զքան, զոր ունի ոք զուարճալի. նաև նշանակի զարագն և զբաւան։ Նէ որքան առ յետին նշանակուեթինն ի յեզակաս գործնականոջ մահկացուոյ. և զարագուեթիւն նշանակի. որգան, բռնուի։

* Հեգ, հնգոյ. Սեգ, սիգոյ. Աղջունդ գործնական հոլովմբ սա-

պահասի ի բեզահանոյ. և յոգնահանապես հաղիւ ի գործ ածիլ պիտոյանան. և եթէ պիտոյասցին, հոլվին որպես նշան՝ նշանէ. արգոն, հեդգ, հեդայ. և այլն։

Եկերդ, պարունակէ զայնս անուանս ածանցեալս, որք վերջաւորին ի սուին. ային, էն, ուդ, ուած։ Հմմտ. արգոն, Անդր կայեն, կայնոյ, ով, ոց, ովք։

Ովալեին, վալնոյ, ով. ոց, ովք։

Ա բայեին, բայնոյ, ով, ոց, ովք։

Ընաամայեին, նայնոյ, ով. ոց, ովք։

Արկրայեին, բայնոյ, ով. ոց, ովք։

Արկնայեին, նայնոյ, ով. ոց, ովք։

Հրեշտակային, կայնոյ, ով. ոց, ովք։

Ընծայեին, ծայնոյ, ով. ոց, ովք։

Ին, արգոն, Դիւրին, դիւրնոյ, նով. նոց, նովք։

Դժուարին, ուարնոյ, նով. նոց, նովք։

Խորին, խորնոյ, նով. նոց, նովք։

Վերին, վերնոյ, նով. նոց, նովք։

Առորին, առորնոյ, նով. նոց, նովք։

Միջին, միջնոյ, նով. նոց, նովք։

Ներքին, ներքնոյ, նով. նոց, նովք։

Բտաբին. քնոյ, նով. նոց, նովք։

Ուդ, արգոն, Խորհուրդ, հրդոյ, ով. ոց, ովք։

Ինի և՝ խորհրդեան, եամբ. եամբք։

Ժողովուրդ, վրդոյ, ով. ոց, ովք։

Ինի և, ժողովրդեան, եամբ, եամբք։

Հայց բառս՝ յափուրդ, նախ. դրնի միայն հոլվին, արգոն, ի յագուրդ. ղյագուրդ. և այլն։

Ուած, արգոն, Ընկուած, ոյ, ով. ոց. ովք։

Կարձուած, ոյ, ով. ոց, ովք։

Դխզուած, ոյ, ով. ոց, ովք։

Ծանգուած, ոյ, ով. ոց, ովք։

Խայծուած, ոյ, ով. ոց, ովք։

Խոցուած, ոյ, ով. ոց, ովք։

Կաճուած, ոյ, ով. ոց, ովք։

Կալուած, ոյ, ով. ոց, ովք։

Կիսուած, ոյ, ով. ոց, ովք։

Հարուած, ոյ, ով. ոց. ովք։

Ցօղուած, ոյ, ով. ոց. ովք։

Սեղծուած, ոյ, ով. ոց, ովք։

Հայցուած, ոյ, ով. ոց, ովք։

Ընդրուած, ոյ, ով. ոց, ովք։

Հայց ենդրուածն լինի և՝ ընդրուածոյ, ենդրուածոյ։

Ըստ ընդ այսու տեսակաւ հոլվին բնաւք ընդունելու. թիւք, որք եղերին ի եաւ, արգոն։

Սիրեցեալ, ցելոյ, ով. ոց, ովք։

Ոշացեալ, ցելոյ, ով. ոց, ովք, և այլք բազումք։

Երկրորդ տեսակն եր-
կրորդի Հոլովման, որ
ի Պապանէ, Տոքանոյ,
Կախ պարունակէ
զանուանս ոմանս անեզականս.
որպիսիք են սոքա՝

Ամակատիք, կատեայ, եօք։
Ելիք, լեայ, եօք։
Ղիք, ղեայ, եօք։
Ոդիք, դեայ, եօք։
Ընեւոլիք, տեայ, եօք։
Կարծիք, ծեայ, եօք։
Ջանիք, նեայ, եօք։
Վանիք, նեայ, եօք։
Ընթրիք, թրեայ, եօք։
Ընդմանիք, տեայ, եօք։
Համակարիք, բեայ, եօք։
Հարսանիք, եայ, եօք։
Պառնասանիք, եայ, եօք։
Պատնեշիք, լեայ, եօք։
Ոճաւիք, լեայ, եօք։
Կաև Կարիք, բեայ, եօք.
մինչ նշանակէ զպիտոյութիւն,
կամ զկիրս, և կամ զՀարկ։

Երկրորդ, պարունակէ զա-
նուանս ոմանս բարդե-
ցեալս, որք միայն ի բարդու-
թեան իւրեանց առ Հոլովմունս
այս պատկանին, և ի պարզ
գոլն՝ առայլ, որպիսիք են սո-
քա՝

Ընորհալի, եաւ, եայ, եօք։
Մնկալի, եաւ, եայ, եօք։
Այն ասա գիտելի է, զի սեռա-
կանն սոյն բարեպէս ոչ կա-
րելով ի գործածիլ՝ ի նախ-
նեայ Հայիւ գտանին Հոլով-
ցեալք. Կասի Թէպէտ ի
ձեռն էր, բառիս, անթիւ բար-
դութիք կարեն լինիլ, բայց
ըստ եղականի սեռականին ոչ
են Հոլովիչիք. որդոյն, ոչ է
բարւոք դնել՝ Ընթաղէի, Ընթա-
ղոյ, կամ Ընթաղէոյ, այլ՝ ի
բաց Թողեալ զեզական սե-
ռականն կարէ դնել՝ Ընթաղեայ,
Ընթաղեայ, Ընթաղէօք. և այլն։
Կանաւանդ՝ զի այսպիսիքս
գոլով ածականք՝ ոչ է Հարկ
զի միւս Հոլովիչին ընդ դա-
ականին. քանզի նախադրին
գոյականայ, և այնու մնան
անՀոլով. որդոյն,

* Ընորհալի առն դիպեալոյ,
ի ձեռն որոյ ի Թիւնալի լեզ-
ուէ ամբարշտին այնորիկ զեր
ծայ ։

Երրորդ, պիտունակէ զայնս
անուանս ածանցականս,
որք վերջաւորին ի սոսին.
ի. ուհի. անի. էնի. ուհի. ացի.
եցի. ոտի. եղի։

Ի, որդոն, Ընծաթի, Թուոյ,
եաւ, եայ, եօք։
Ընտուղի, ղոյ, եաւ. եայ, եօք։
Ընդամբի, բոյ, եաւ. եայ, եօք։
Կաղանի, նոյ, եաւ. եայ,
եօք։
Հայանի, նոյ, եաւ. եայ,
եօք։
Ընջղդի, դոյ, եաւ. եայ,
եօք։
Կրկայրի, րոյ, եաւ. եայ,
եօք։
Կրեքկուղի, ղոյ, եաւ. եայ,
եօք։

Զրի,

Զրի. բաց. եաւ. եայ. եօք։
Այրի. բաց. եաւ. եայ. եօք։
Ոլի. ւայ. եաւ. եայ. եօք։
Լամնի. ւայ. եաւ. եայ. եօք։
Ղմանի. ւայ. եաւ. եայ. եօք։
Ղորեքկուսի. սւայ. եաւ. եայ. եօք։
Ջ ջարբի. քւայ. եաւ. եայ. եօք։
Տամնաղի. ղւայ. եաւ. եայ. եօք։
Խազմագիմի. մւայ. եաւ. եայ. եօք։
Կռճի. ձւայ. եաւ. եայ, եօք։
Ղի. ղւայ. եաւ. եայ. եօք։
Պալարի. բաց. ոավ. եայ. ոավ։
Նարաճի. բաճւայ, եաւ. եայ, եօք։
Ի՛ն, ո՛րդն, Ղբայուհի. հւայ. եաւ. եայ. եօք։
Դրանուհի. հւայ. եաւ. եայ. եօք։
Մագուհի. հւայ. եաւ. եայ. եօք։
Սրքուհի. հւայ. եաւ. եայ. եօք։
Ղ կայուհի. հւայ. եաւ. եայ. եօք։
Ռանանուհի. հւայ. եաւ. եայ, եօք։
Դիսյուուհի. հւայ. եաւ. եայ. եօք։
Ա՛ն, ո՛րդն. Գովանի. նւայ. եաւ. եայ. եօք։
Պիտանի. նւայ. եաւ. եայ. եօք։
Միսողմանի. նւայ. եաւ. եայ. եօք։
Գաշտանի. նւայ. եաւ. եայ. եօք։
Ղատանի. նւայ. եաւ. եայ. եօք։
Ղեղճանի. նւայ. եաւ. եայ. եօք։
Ղնամանի. նւայ. եաւ. եայ. եօք։
Ղժժանի. նւայ. եաւ. եայ. եօք։ և այլք բազումք։
Ա՛ն, ո՛րդն, Ղմամենի. նւայ. եաւ. եայ. եօք։
Մզկենի. նւայ. եաւ. եայ. եօք։
Խազկենի. նւայ. եաւ. եայ. եօք։
Նարկենի. նւայ. եաւ. եայ. եօք։
Զկեթկենի. նւայ. եաւ. եայ. եօք։
Մորենի. նւայ. եաւ. եայ. եօք։
Պրտկենի. նւայ. եաւ. եայ. եօք։
Ղկենի. նւայ. եաւ. եայ. եօք։
Ղարդկենի. նւայ. եաւ. եայ. եօք։
Հայրկենի. նւայ. եաւ. եայ. եօք։ և այլն։
Ի՛ն, ո՛րդն, Ղբրունի. նւայ. եաւ. եայ, եօք։
Ղբշակունի. նւայ. եաւ. եայ. եօք։
Պալհաւնունի. նւայ. եաւ. եայ. եօք։
Պահունի. նւայ. եաւ. եայ. եօք։ և այլք բազումք։
Ա՛ղջ, ո՛րդն, Գրայի. ցւայ. եաւ. եայ, եօք։
Կանայի. ցւայ. եաւ. եայ. եօք։

Նշ. ասա դիտելի է, զի մինչ մատնիկս այս, այժ, ածանգ ղանուն ազգի, կամ քաղաքի ուրուք, այլապէս հոլովի, օրդոն։

Հադարայի, ցեղ, տես. տոց, տովք։

Վաղաքայի, ցեղ, տես. տոց, տովք։

Վերաստայի, ցեղ, տես. տոց, տովք։

Վրացի, ցեղ, տես. տոց, տովք և այլք բազումք։

Նէյ, օրդոն, Հռոմայեցի, ցեղ, տես, տոց, տովք։

Աստանդինուպոլսեցի, ցեղ, տես. տոց, տովք։

Նրզրումցի, ցեղ, տես. տոց, տովք։

Նբրայեցի, ցեղ, տես. տոց, տովք. և այլք բազումք, որք ածանցին յանուանց քաղաքաց, կամ ազգաց։

Նշէ, օրդոն, Նեղի, ղես, եաւ. եայ, եօք։

Ոթ, օրդոն, Փորոտի, տես, եաւ. եայ, եօք։

Ոեռելոտի, տես, եաւ. եայ, եօք. և այլն։

Ընդ այսու տեսակաւ հոլովին քնաւք ընդունելոյ թիւք և դերեցեալք ի լէ. օրդոն, Վռվելի, ես, եաւ. եայ, եօք. և այլն։

Նշ. ասա դիտելի է, զի դոն նաև ոմանք անուանք ընդ այսու հոլովմամբ, որք թէ պէտ ըստ ինքեանց առ այլ հոլովմունս պատկանին, բայց առաջնոյվ զտառն էին ի վեր-

քաւորութիւն իբրեանց՝ Թարց ածանցեցման պատկանին առ այս. օրպիսիք են սոքին։

Նրծիւ, ծուէյ, ով, ոց, ովք։ Ինի և, Նրծուի, արծուէ, արծուեաւ. արծուեայ, արծուեաք։

Տոկոս, ի, իւ, իկ, իւք։ Ինի և, տոկոսի, տոկոսոյ, եաւ. եայ, եօք. և այլն։

Յաղագս Կանոնաւորմանց անուանց, որ տարաձիգ էնդն ոճոյելոց հոլովմանց։

Գլուխ Հնգեպատանեքորդ։

Առաջին տեսակն երբորդի հոլովման, որ ի Նշէ, ես, եաւ.

Նայս պարուսնահիկ զանուանս ոմանս անեզականս. որպիսիք են սոքին. Կանուանք, հանոյ, հանմբք։

Յուսումնասիրութիւն, լանոյ, լամբք։ Ժամանակ, ժամանայ, ժամամբք։ Իրաւունք, բաւանոյ, բաւամբք։ Ղրձուիք, ձանոյ, ձամբք։

Նբրկրորդ, պարսուսնահիկ զսակս կաս անուանս, որք ի սմին տեսակի ոչ ունին զբնաւս հոլովս. և զպակասութիւնս իւրեանց լցուցանեն յայլեսս. որպիսիք են սոքին։

Գիտակն, կանս. ի գիտակէ, ամբ. ովք, անոյ, ամբք։

Ծունկն, ծնկան, կամբ. ծունկէ, ծնկաց, կօք։

* Նաև պարսուսնահիկ զայս.

Անձն,

Միշտ, ընդ, ընդ-
մէջ, մանց. մամբք.
Մէջ եւ, Միջեան, միջնոյ.
ի միջնոյ, միջնով. Միջեանք,
միջնոց. ի միջնոց, միջնովք.
Ընդոստ, պարունակէ զայնս
անուանս ածանցականս,
որք վերջաւորին ի սոսին.
Ոտն. անդ. Ոտն, որդան, Ոտ-
դումն, դմանց, մամբ. դմունք,
մանց, մամբք.
Ոստումն, ոստման, մամբ.
ոստմունք, մանց, մամբք,
Ծնունդ, ծնման, մամբ, ծնմունք,
մանց, մամբք։
Հնչումն, հչման, մամբ, հչմունք,
մանց, մամբք։
Ձայնումն, ձայնման, մամբ, ձայնմունք,
մանց, մամբք. և այլ բազումք
Ոտն, որդան, Ոսկրիացանք.
ոսկոյ։
Ջանիհանք, իանց։
Ջարիհանք, իանց։
Ոչ գործիական Հոլովիս սակաւ
սակին. և եղականապէս
վարիլն ոչ է ի սովորութիւն։

Երկրորդ տեսակն երրորդի Հոլովման, որ է Ոտոտ՝ լսողութիւն, պարունակէ զայնս անուանս ածանցականս, որք վերջաւորին ի սոսին. Ոտնոն, ոտ, իա, ոանդ, Էանդ։
Ոտնոն, որդան, Ոտնաժողովիւն, Թեան, Թեամբ. Թեանց, Թեամբք,
Երեսպաշտութիւն, Թեան, Թեամբ. Թեանց, Թեամբք, և այլն։
Ոտ, որդան, Ոտգոն, Ոտ-
գոյ, գովք. Ոտգեամբ. Ոտ-
գեանց, գեամբք։
Գոհութիւն, գոհութեան, գոհ-
եամբ. գոհութեանց, գոհ-
եամբք։
Գոհանալ, գոհացեալ, գոհ-
եամբ. գոհանալոյ, գոհ-
եամբք։
Ոտնձգութիւն, ոտնձգեան, ոտն-
ձգեամբ. ոտնձգութեանց, ոտն-
ձգեամբք։
Ոտնակոխ, ոտնակոխեան, ոտն-
ակոխեամբ. ոտնակոխութեանց,
ոտնակոխեամբք։
Ոտն, որդան, Ոտնաշարժ,
Ոտնաշարժութիւն, Ոտնաշարժ-
եան, Ոտնաշարժեամբ. Ոտնա-
շարժութեանց, Ոտնաշարժեամբք։
Ոտնաձայն, Ոտնաձայնեան,
Ոտնաձայնեամբ. Ոտնաձայ-
նութեանց, Ոտնաձայնեամբք։
Ոտնաթաթ, Ոտնաթաթեան,
Ոտնաթաթեամբ. Ոտնաթաթ-
ութեանց, Ոտնաթաթեամբք։
Ոտնաթաթել, Ոտնաթաթելեան,
Ոտնաթաթելեամբ. Ոտնաթա-
թելութեանց, Ոտնաթաթելեամբք։
Ոտնաթաթիկ, Ոտնաթաթիկեան,
Ոտնաթաթիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկութեանց, Ոտնաթաթիկեամբք։
Ոտնաթաթիկել, Ոտնաթաթիկելեան,
Ոտնաթաթիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկելութեանց, Ոտնաթաթիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկիկ, Ոտնաթաթիկիկեան,
Ոտնաթաթիկիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկութեանց, Ոտնաթաթիկիկեամբք։
Ոտնաթաթիկիկել, Ոտնաթաթիկիկելեան,
Ոտնաթաթիկիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկելութեանց, Ոտնաթաթիկիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկ, Ոտնաթաթիկիկիկեան,
Ոտնաթաթիկիկիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկել, Ոտնաթաթիկիկիկելեան,
Ոտնաթաթիկիկիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկելութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկ, Ոտնաթաթիկիկիկիկեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկել, Ոտնաթաթիկիկիկիկելեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկելութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկ, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկել, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկելեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկելութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկ, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկել, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկելեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկելութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկ, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկել, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկելեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկելութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկ, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկել, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկելեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկելութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկ, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկիկութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկել, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկիկելութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկ, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկել, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկ, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկել, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկ, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկել, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկ, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկել, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկ, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկել, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկ, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկել, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկ, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկել, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկ, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկել, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկ, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկել, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկ, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկեամբք։
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկել, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեան,
Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկ, Ոտնաթաթիկեան,
Ոտնաթաթիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկութեանց, Ոտնաթաթիկեամբք։
Ոտնաթաթիկել, Ոտնաթաթիկելեան,
Ոտնաթաթիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկելութեանց, Ոտնաթաթիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկ, Ոտնաթաթիկեան,
Ոտնաթաթիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկութեանց, Ոտնաթաթիկեամբք։
Ոտնաթաթիկել, Ոտնաթաթիկելեան,
Ոտնաթաթիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկելութեանց, Ոտնաթաթիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկ, Ոտնաթաթիկեան,
Ոտնաթաթիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկութեանց, Ոտնաթաթիկեամբք։
Ոտնաթաթիկել, Ոտնաթաթիկելեան,
Ոտնաթաթիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկելութեանց, Ոտնաթաթիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկ, Ոտնաթաթիկեան,
Ոտնաթաթիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկութեանց, Ոտնաթաթիկեամբք։
Ոտնաթաթիկել, Ոտնաթաթիկելեան,
Ոտնաթաթիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկելութեանց, Ոտնաթաթիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկ, Ոտնաթաթիկեան,
Ոտնաթաթիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկութեանց, Ոտնաթաթիկեամբք։
Ոտնաթաթիկել, Ոտնաթաթիկելեան,
Ոտնաթաթիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկելութեանց, Ոտնաթաթիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկ, Ոտնաթաթիկեան,
Ոտնաթաթիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկութեանց, Ոտնաթաթիկեամբք։
Ոտնաթաթիկել, Ոտնաթաթիկելեան,
Ոտնաթաթիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկելութեանց, Ոտնաթաթիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկ, Ոտնաթաթիկեան,
Ոտնաթաթիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկութեանց, Ոտնաթաթիկեամբք։
Ոտնաթաթիկել, Ոտնաթաթիկելեան,
Ոտնաթաթիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկելութեանց, Ոտնաթաթիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկ, Ոտնաթաթիկեան,
Ոտնաթաթիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկութեանց, Ոտնաթաթիկեամբք։
Ոտնաթաթիկել, Ոտնաթաթիկելեան,
Ոտնաթաթիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկելութեանց, Ոտնաթաթիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկ, Ոտնաթաթիկեան,
Ոտնաթաթիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկութեանց, Ոտնաթաթիկեամբք։
Ոտնաթաթիկել, Ոտնաթաթիկելեան,
Ոտնաթաթիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկելութեանց, Ոտնաթաթիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկ, Ոտնաթաթիկեան,
Ոտնաթաթիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկութեանց, Ոտնաթաթիկեամբք։
Ոտնաթաթիկել, Ոտնաթաթիկելեան,
Ոտնաթաթիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկելութեանց, Ոտնաթաթիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկ, Ոտնաթաթիկեան,
Ոտնաթաթիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկութեանց, Ոտնաթաթիկեամբք։
Ոտնաթաթիկել, Ոտնաթաթիկելեան,
Ոտնաթաթիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկելութեանց, Ոտնաթաթիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկ, Ոտնաթաթիկեան,
Ոտնաթաթիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկութեանց, Ոտնաթաթիկեամբք։
Ոտնաթաթիկել, Ոտնաթաթիկելեան,
Ոտնաթաթիկելեամբ. Ոտնաթա-
թիկելութեանց, Ոտնաթաթիկելեամբք։
Ոտնաթաթիկ, Ոտնաթաթիկեան,
Ոտնաթաթիկեամբ. Ոտնաթա-
թիկութեանց, Ոտնաթաթիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկիկի

նիկա այս՝ եանչ, որ յարի յատկից անուանից, և ե ենթ կերպին հետևողական՝ (ոյ առաջաւ յինն գլխով) երբեմն մինչ հետևաւղ է մի, վարի նաև առանց էէ, այսինքն եզակի նախ. օրգոն, Ոն Պօղոսեան, Ոն Հակոբեան, և Ոն Կիպրեան, և ոչ Հոլովի, զի ոչ լինի Պօղոսեի։

Ոչ մինչ հետևաւղն են բաղձումք, վարի յոգնականապես լատ որում և է. օրգոն, Պօղոսեանք. եանց։ Կորիգոբեանք, եանց. և այլն։

Ոչ այսպես այլ է ածանցականակերտ մանկիկն եան, որ է ենթ կերպին ստացականի, և յարելով յատկից անուանց ցուցանէ զատացուածոն նոյնն, և ոչ լինի յոգնական. օրգոն, Յայմոս Դաւթեան. Տոան Պետրոսեան. և այլ է մանկիկ այս՝ եան՝ Հանդերձ եզականաւ թվով եան. լատ կերպի վերատասելոյ։

Յակ եթէ մանկիկ այս՝ եան՝ յարիցի այլոց անուանց՝ որք ոչ են յատուկ, յայնժամ իբր ի բազում լոսպես Հոլովի՝ թէ ի լեզականոջ. և թէ ի յոգնականո՝ոյ զ Ույալեալ ենորգոն, Ոօթհնաբերեան, փենի. և այլն. լատ որում գրեցաւ յերկոտասանեակերդում գլխոջ։

Երկրորդ գիտելի է, զինեալ ածանցականակերտ մանկիկն անդ, որ ի վեր անդր յիշեցաւ, ենթ նախկնոյ առ-

սակի այսորիկ Հոլովման, մինչ յարի յատկից անուանցն ենթ կերպին Հետևողական. օրգոն, Ոսեփեանք, Ազաբեանք. և այլն։ Ույոյ մինչ նոյն մանկիկն անդ, յարի անուանց՝ որք ոչ են յատուկք, յայնժամ ոչ ի ածանցականակերտ մանկիկ, այլ յոգնականակերտ. օրգոն. Փլատր, Էլբոն. Ղևմոր, Ղևմորեան. և այլն։

Ոչ ոչ յիշեցեալ յերկոքսան երկրորդում գլխոջ՝ սա երբեմն յարի նաև արմատոց բայից, և առնէ զնոսին անուանս անեզականս. օրգոն, Պատրէլ, պատրանք. ապրիլ, ապրանք. Էրկել, Էրկանք։

Ույարձեալ ընդ այսոսիկ Հոլովիմարք է և այս. Ազձեան, հիմն. ոլ. Ազձեանք. նոց, կամ նից, նոքք։

Առաջին տեսակն չորրորդի Հոլովման, որ ի Ոնէ՝ ոք նայ, պարունակէ զսակաւս անուանս յատուկս կանոնաւորելիս, որք են սոքին. Ոնդրեաս, անդրեայ. Բարդուղիմէոս. յանդրեայ. Գրիգորեան, անդրեաս։

Լինի և Ույոգրեաս, անդրեի. յանդրեէ. անդրեիս։

Տիգրես, Տիգրեայ, Ի Տիգրեայ, Տիգրեաս։

Լինի և Տիգրես, Տիգրեսի, Ի Տիգրեսէ, Տիգրեսիս. և այլն։

Երկրորդ տեսակն Հոլովման, որ ի Արգան, Վրդանայ, պարունակ կէ զանունս անանձանս յատուկս հանդանաձորելոս. որպիսիք են սոքին. Վերեվէնն, քերեվէայ, Ոչվերեվէնն, ոչերեվէայ. Եւ սոքին են անունքն կարգայ զօրայ.

Ռասոր, Ռասորայ, ՚ի Ռասորայ։

Նոյ սոքին, Նէխոպէնա, Նանդաֆա. Հէնդաֆա, միայ յեվ Հոլովին. որդոն. Ռեթասայիեթա, բեթասայիեթայ, բեթասայիեթաւ. և այլն։

Նայց անունս այս՝ Նոէ, միշ ելնի անուն մարդոյ, Հոլովի ոչ գնալ խալէ. և մինչ ի անուն դաճառի, Հոլովի այսպէս. Նաբա, Նաբայ. ՚ի Նաբայի. Նաբայիճ. և այլն։

Կայիափա, կայիափայ. Կայիափայ։ Ի ելնի ևս Կայիափա, կայիափայն, ՚ի կայիափայէ, կայիափայիճ. և այլն։

Լինգերորդ Հոլովումն, որ ի Հղէիւ, աղէիր, ՚ի, ախ պարունակէ զսահման անունս բաղմահատորդս. որպիսիք են սոքին։

*Ծատր. տեր, ՚ի ծատրէ, տերք. տերք, տերց, տերրք։

Ի ելնի ևս ծատրի. տրիճ. տրից, տրիւք։

*Նսար, սեր, սրէ, սերք, սերք, սերց, սերրք։

Ի ելնի ևս Նսար, սրի, իճ, իցիւք։

*Պեղր, ղեր, ղրէ, ղերք. ղերք, ղերց, ղերրք։

Ի ելնի ևս. Պեղր, ղու, ղուէ. ղու, կամ ղրիճ։

*Կարծր, ծեր, ծրէ, ծերք. ծերք, ծերց, ծերրք։

Ի ելնի ևս Կարծր, ծրի, ծրէ, ծրիճ. ծրուանք, ծրից, ծրիւք։

*Խարձր, ձեր, ձրէ, ձերք. ձերք, ձերց, ձերրք։

Ի ելնի ևս Խարձր, ձու. ձուէ, ձու. ձուանք, ձանց։

*Ներր, ներ, նրէ, ներք. ներք, ներց, ներրք։

Ի ելնի ևս Ներր, նու, նուէ, նու. նուանք, նուանց։

Փոքր, քեր, քրէ, քերք. քերք. քերց, քերրք։

Ի ելնի ևս Փոքր, քու, քուէ, քու. քուանք, քուանց։

Պանր, ներ, նրէ, ներք. ներք, ներց, ներրք։

Ի ելնի ևս Պանր, նու, նուէ, նու. նուանք, նուանց։

Վաղգր, ցեր, ցրէ, ցերք. ցերք, ցերց, ցերրք։

Ի ելնի ևս Վաղգր, ցու, ցուէ, ցու. ցուանք, ցուանց։

Նոյ սակաւ Հոլովին ընդ այսու Հոլովմամբ՝ այսպէս. Ներաոսր, սեր, սրէ, սերք. Եւ զԺողովարարսն յոգնականանայ այսպէս, Ներսոսերք, սերց, սերրք։

Նայց այլով ձայնիւ Հոլովի որպէս զնշան՝ Նշան, յոգնա-

նականն սոքին. արգոն։ Լը-
տասուք, տասուձայ, տասուձօք.
և այլն։

Լուսէն շարադասի նաև ա-
նուանս այս՝ Յոփաննէս, որ է
անեզականն. և Հոլովի այսպէս.
Յոզունք, զունց, զունմբք։
Նաև այս անեզական. Վիկք,
զից, զիօք։

Երօթնեերորդ Հոլովումն, որ
է Հոգնոյ անուն, պարու-
նակէ զանազան անուանց բազ-
մաձեւութիւս. որպիսիք են սո-
քին. Ոզն, ոզին, ոզամբ.
ոզինք, ոզանց, ոզամբք։
Լինի և, Ոզք, ոզից, ոզիւք.
Պապատոզն, զին, զամբ. զինք,
զանց, զամբք։
Լինի և Պապատոզք, զից,
զիւք։
Նակ անուանս այս՝ Ոգն, Հոլովի
այսպէս, Ոգն, ոգին, յոտա-
նէ, ոտամբ. ոտք, ոտից,
ոտիւք, և ոչ ոտինք, ոտանց։

Ութերորդ Հոլովումն, որ է
Յ--ն շը-, պարունակէ
ընդ ինքեամբ,
Նախ՝ զանազան անուանս անե-
զականս. որպիսիք են սոքին.
Ալրք, բուց, բուք. Խարք,
բուց, բուք։
Երկրորդ, պարունակէ զյա-
տուկ անուանս անյոգնա-
կանս, որպիսիք են սոքին.
Նպիփան, Եպիփանու. Նա-
ղատեան, Ղազարիանու. Գոր-
ծիչան, Նպիփանու. և այլն։
Յօհաննէս, Յօհաննու, ՚ի Յո-
հաննէ. Յօհաննու։
Ղազար, ղազարու, ՚ի ղա-
զարէ. ու։
Աբրահամ, ու. ՚ի մարիամայ։
Լինի և Աբրահամ, կամ
մարեմայ. բիամաս, կ բեմաս։
Յակօբ, ու. ՚ի յակօբայ։
Լինի և Յակօբ, կամ Յա-
կօբոս այ. աւ։
Փոկաս, փոկասու, ՚ի փոկա-
սէ, ու։
Թօմաս, սու, կամ մայ. ՚ի
Թօմասէ, կամ ՚ի Թօմայէ.
Թօմասու։
Ծայթան, Ծայթանու, ՚ի Ծայ-
թանայ. Ծայթանու։
Կեդար, կեդարու, ՚ի կեդա-
րու. ու։
Լբանան, ու. ՚ի Լբանանէ,
ու։
Կահաթ, կահաթու. ՚ի կա-
հաթու, կահաթու։
Քանան, քանանու, ՚ի քա-
նանէ. քանանու։
Բաաղ, բաաղու, ՚ի բաաղու.
բաաղու։
Նաև սոքին. Աբրահամ, ու,
Որոյ բացառականն լինի և
յաբրահամէ. և գործիականն,
աբրահամաւ։
Կեփաս, ու։ Որոյ սեռականն
լինի և Կեփայի. և գործիա-
կանն, ւս։
Խարաղամ. ու. ՚ի բարաղա-
մու. ու։
Խոսրով. ու. ՚ի խոսրովու.
ու, և այլն։

Եր-

գահերիցսէ ։ գահերիցու ,
կամ գահերիցամբ ։ Գահե-
րիցք ։ գահերիցաց ։ գահե-
րիցամբք , կամ գահերիցօք ։
Օր ։ զօրս ։ ի զօրսէ ։ զօ-
րու ։ զօրք ։ զօրաց ։ զօրօք ։
Շահ ։ ու ։ ուս , շահք , էդ է-ից ։
Այգ ։ ու ։ ուն ։ ու ։ այգք ։
ուց , օք ։
Նաւ ։ ու ։ ի նաւէ ։ նաւու ։
ի նաւի ։ նաւք ։ ուց ։ օք ։

Յաղագս Հոլովմանն , որ նախ-
դրէ գոյ հոլովին ։

Ոլորդ Ա Եզակաւորէրորդ ։

Ասելի է , զի գոնեպահ
այլք բազումք անուն-
անք , որք միայն ի
ձեռն նախագրեալ հոլովին . մի-
որոյ և ոչ կարեն վերաբերիլ
առ այս , կի՛ առաւել հոլովումն ,
և ի սոցունց ։
Ամանք են անեզականք . որ-
պիսիք են սոքին ։
Հեղինք ։ ի հեղինս ։ հեղի-
նիս ։ ի հեղինս ։
Պետք ։ ի պետս ։ պետս ։ ի
պետս ։
Գահաւունք , ի գահաւունս ,
գգահաւունս ։ ի գահաւունս ։

Ամանք են անյոգնականք .
որպիսիք են սոքին ։
Ծունր ։ ի ծունր ։ ծունր ։
Երկեամ ։ յերկեամ ։ երկեամ ։
Հասս ։ ի հասս ։ հասս ։
Մեկն ։ ի մեկն ։ մեկն ։
Մարթ ։ ի մարթ ։ մարթ ։

Յա-

Ոլորդ , պարունակէ զմանս
անուանս այլահաղորդս .
որպիսիք են սոքին , Համ ։ ժա-
մու ։ ի ժամու ։ ժամու ։ ժա-
մուց , ժամք ։
Լինի և ա ի ժամէ ։ ժամու ։
Խրատ ։ խրատու ։ ի խրատուէ ։
խրատու ։ խրատուց ։ խրատօք ։
կամ խրատիւք ։
Ծով ։ ծովս ։ ի ծովս ։ ծո-
վու ։ ծովուց ։ ծովք ։
Լինի և ի ծովէ ։ ծովով ։
Չափ ։ չափու ։ ի չափու ։ չա-
փու ։ չափուց ։ չափօք ։
Լինի և չափով ։ չափովք ։
Աղ ։ ու ։ մնգ ։ ուց ։ Լինի
և ի ։ իւ ։
Ոլորդ , պարունակէ զմ-
մանս անուանս պակա-
սաւորս , որք յայլոց Հոլովմանց
ընեն զպակասութիւնս իւր-
եանց ։ որպիսիք են սոքին ։
Ահ ։ մահու ։ կի՛ մահուան ։
ի մահու ։ կամ ի մահուանէ ։
մահու ։ կամ մահուամբ ։
Ահք , կամ մահունք ։ մա-
հուանց ։ զմահս , կամ զմա-
հուսն ։ ի մահուանց ։ մահու-
ամբք ։
Երէց , երիցու ։ յերիցուէ ։
երիցու ։ կամ երիցամբ ։
Երէցք , կամ երիցունք ։ երի-
ցանց ։ երիցամբք , կի՛ երիցօք ։
Ծառայ կամ ի ծառայէ ։ Ձեռ-
ներէց ։ ձեռներիցու ։ ի ձեռ-
ներիցուէ ։ ձեռներիցու , կամ
ձեռներիցամբ ։ Ձեռներէցք
ձեռներիցանց ։ ձեռներիցամբք ,
կամ ձեռներիցօք ։
Գահերէց , գահերիցու , ի

Յափսիթերս, 'ի յափսիթերս, զյափսիթերս։

Յուշ, 'ի յուշ, զյուշ։ Յայնկոյս յիշումն է, զի այլէ ասէն, որ նշանակէ զգիւտումն և զուսնիլն զմիտն 'ի վերայ իւր, և հոլովիլ կարէ ոմն զնոսա խոլէ։

Տաբ, 'ի տաբ, զտաբ։

Շահատակիւն, 'ի շահատակիւն, զշահատակիւն։

Գվիպան, 'ի գվիպան, զգվիպան։

Յայտ, 'ի յայտ, զյայտ։

Իրաւ, յիրաւ, զիրաւ։

Գործան, յարժան, զարժան. սա 'ի պիտանաւորումն կարէ հոլովիլ՝ ոմն խոլէ խոլէ։

Գաբը, 'ի գաբը, զգաբը։

Լու, 'ի լու, զլու։

Պարս, 'ի պարս, զպարս։ Նշ. ասա գիտելի է, զի պարսն նշանակէ զերկիրն պարսից. և ե անհոլով, և անյոգնական։

Նշ. մինչ նշանակին բնականքն որք 'ի նմին՝ յայնժամ 'ի գործածի անունս այս պարսիկ, և հոլովի այսպէս. Պարսիկ, սկի, սկաւ. սկայ, սկօք։

Կաւ լինել, Պարսք, կիր պարսիկք, պարսից, մինչ հատարակաբար նշանակի երկիրն հանդերձ բնակիչօք. որդոյն, Երկիրն պարսից առաւել յորդեցան յայսմէ ամ քեռ արքանի՝ քան զնար քալաւան և զորդոցս քեռս լուր։ որ 'ի նմին։

Ամանք են եզականք, և յոգնականք. որպիսիք են առքին։

Կանակուս, 'ի յականակուս, զականակուս։ Կանակուսք, 'ի յականակուս, զականակուս։

Նիծակուս, 'ի յանիծակուս, զանիծակուս։

Նիծակուսք, 'ի յանիծակուս, զանիծակուս։

Նդուլ, 'ի յանդուլ, զանդուլ։ Նդուլք, և այլն։

Նսեր, 'ի յանսեր, զանսեր, անաեղք, և այլն։

Դուլ, 'ի դուլ, զդուլ։ դուլք, և այլն։

Րբուն, 'ի յարբուն, զարբուն, արբունք, և այլն։

Գվիպուկ, 'ի գվիպուկ, զգվիպուկ, գվիպուկք. և այլն։

Գվեպ, 'ի գվեպ, զգվեպ, գվեպք և այլն։

Նդվեպ, 'ի յանդվեպ, զանդվեպ, անդվեպք. և այլն։

Ընդաձաւր, 'ի յընդաձաւր, զընդաձաւր, ընդաձաւրք, և այլն։

Խաիր, 'ի խաիր, զխաիր, խաիրք, և այլն։

Պատարուն, 'ի պատարուն, զպատարուն, պատարունք, և այլն։

Տրտում, 'ի տրտում, զտրտում, տրտումք, և այլն։

Յերևեան. 'ի յերևեան, զյերևեան, յերևեանք, և այլն։

Հոյն 'ի հոյն, զհոյն, հոյնք, և այլն։

Ընչին, 'ի յընչին, զընչին, ընչինք, և այլն։

Պատուճէր, 'ի պատուճէր, զպատուճէր, պատուճէրք, և այլն։

Նտե-

Կանեղեակ, յանեղեակ, զանեղեակ, անեղեակ, անեղեակք, և այլն։

Նման, Ինման, Զնման, Նմանք, և այլն։

Տեղեակ, Ի տեղեակ, զտեղեակ, տեղեակք, և այլն։

Հրաստ, յոյրաստ, զուրաստ, ուրաստք, և այլն։

Եւ աստէն Ի վախճանի կանոնաւորմանդ անուանդ, Կախ գիտելիք, զի անուանքը, որք առտցան նախադրիւք միայն հոլովիլ, ոչ այնպէս իմանին, Թէ ոչ կարէ որ հոլովիլ զայնս վերջահոլովաբար՝ եթէ կամիցի բռնաբարել զսովորութիւն լեզուին. այլ Թէ հոլովիչն նոցին ընդդիմանայ սովորութեանն լեզուին։ Ոմանք որք նաև Ի պիտոյութեանն ոչ են հոլովելիք. ասասի յոմի է առէն և կամ գրէին այսպէս. Տ՛որ պրպին. Ի՛ հեռաւոր չէրաբէն, Ե՛ չփոյլ լէր յանոէրէն։ Ա՛յլ ասէլի է այսպէս. Տ՛որ նմա, որ է պրպտաւ, Ի՛ հեռաւոր յանմանէ, որ է էրաւ, Ե՛ չփոյլ լէր Ի նմանէ որ է անոէր։

Եւ այս կերպ շարադրութեանդ կարէ Ի գործածել նաև զայնց ածականաց, որք Թարց գոյականաց իւրեանց լինին Ի քանի, և գժուարահոլովք են. և կամ հոլովիլն իւրեանց միասի քաղցրաբանութեանդ լեզուին։ Ա՛սայն՝ որք Թարց գոյականաց են, քանզի եթէ գոյականքն ներգործութեանդ էին Ի քանի, նախադասին այնց, և ոչ քնաւ կարօտին հոլովիլ. որպես * Տրտում գիմաք, անբրաւ բանիւք, և անսեր կամաք հոմարիկ հաճոյանալ տեառն իւրում։ և այլն։

Երկրորդ գիտելի է, զի են և այս անուանքս ամանք, և մանաւանդ բազում ածականք, որք ցանկապատին հոլովին, և միայն Ի մեծի պիտաճաւորութեան. որոց ունիմք Թէ պէտ յայտիկ քերականութեանդ վերկանոնաւորմանդ հոլովիցան բոլ աւելնոյ հոլովից, բայց այնու ոչ իմիտք տրիլ ձանապարհ, զի յոմ ուրեք Ի շարադրութիւս Թարց մեծի հարկաւորութեանդ հոլովիցին ըստ աւելնոյ հոլովից. վասն զի այլ է տալն զկանոնս՝ Թէ այս ինչ անուն այսու կերպիւ հոլովիլ կարէ, և այլ է տալն զկանոնս առ Ի գործ ածել զայն։ վասն որոյ զայնց ածականաց որք ոչ են Ի սովորութեանդ միշտ հոլովիլ՝ պարտ է Ի գործ ածել զընտրութեանդ Ի ժամու շարադրութեանդ։ Եւ մանաւանդ ըզգուշանալի է Ի գործիականն հոլովիչ. զի անուանքս ածականք հոլովին ըստ մեծի մասին Ի գործիականն անհոլով մնալ պահանջելն. մինչ ընդ ինքեանց ներգործութեանդ ունին զգոյականսն. որպէս, Խաւրուք է ասել՝ Ո՛ աչքաբէր ջրդիս էր գայն գիշեռուտ, քան ասել՝ գայն էր գիշեռուտ։ կամ գիշեռուտ էր գայն։ Խաւ այմ խմս և գայլոց բանիւ նմանեաց։

Երրորդ գիտելի է, զի ի կա-
նոնաւորմանն անուանիցն
զայնց որք ասացան լինել և
այ, կամ էդ. լինել և էհ,
կամ ավ. օհ, կամ էա, ոչ
իմանալ Թէ անխտրաբար զօրն
և կամիցեալք պարտիմք դնել
ի շարադրութիւն, այլ ընտրելի
է յարմարն ըստ պահանջմանց
մեքենակալիցն բառից. զոր օրի-
նակ, երիվեղանակ անուանս այս
աբբէթն, բարեպէս կարէ եղե-
ալ ի յայսմիկ շարադրու-
թիւն. օրգան, * Յերից տար-
գելոյ վաճառելոյ շահե-
ցայ զՏարիւր դահեկանս ։
և բարւոք կարէ եղերիլ ի այ,
յայսմիկ բանի. օրգան. Ամ-
պէտ ընկալայ զբազմութիւն
ոսկեայ դահեկանաց, սակայն
զրկեցայ ի մեծամեծաց տար-
գելոնաց ։ Յատ այսմ իմն և
զայլսդ, Այր ՆԵՒԷ յոմանց հե-
ղինակաց ուրեք ուրեք այլա-
պէս քան զոր եդաք՝ գտանի-
ցին սակաւք ոմանք, նորին և
սակս պահանջմանց մեքենա-
կալիցն բառից այնպիսեաբար
են ի գործ ածեալեալք. որպէս
և կարէ իսկ երևիլ մտադրա-
բար քննողաց. վասն որոյ ոչ են
խոտելիք։

Երրորդ գիտելի է, զի ի
մէջ անուանցն կանոնաւոր-
եալելոյ գոն բազմաց, որք Թէ-
պէտ են տարբերք, բայց ի
հոլովին խնբեանց երևին
նոյնք. օրգոն, Այլ, որ նշա-
նակէ զանօթն ջրհան. և դարձ,
որ նշանակէ զհանգիստ, կամ
զդադար, Թէպէտ են տար-
բերք, բայց միանգ դոյն հոլո-
վին և լինի դոլէ, դոլէս, և
այլն, երևի դոլ նոյն ընդ այն-
միկ՝ որ ի դոլ և նախդրեալ
միայն հոլովի. որպէս ի վեր
անդր եդաւ։ Յատ այսմ մնաց-
ելի է նաև զայլոյ անուանց
նմանեալ, և զգուշանալի, զի
մի շիտակաբար իմանիցին։

Չորրորդ գիտելի է, զի
գոն և այն անուանք ոմանք,
որք Թէպէտ կանոնաւորապէս
հոլովին որքան առաձգին, բայց
որքան առ նշանակութիւն Թու-
այն այլապէս նշանակին. ոմք
անուանք այսորիկ նմանիք, ծո-
ւ, Թէպէտ հոլովին պարզա-
պէս ոմք ծոցանէ, ծոցանոյ, բայց
վասնզ այս ոչ՝ միանգ առանձին
ցեալէ նոցին, ի նախնեայ
առեցեալքեն նշանակել կա-
րացնէ. այլ զբազում մանր-
կունս, և զծակս, և ոչ զմի։
Ըստ որոյ Թէպէտ նաև ձայնիւն
յոգնականանան երբեմն, ոմք
գրի. 2. Մակ. 2. 14. և Յօբայ.
1. 15. բայց ի բազում տեղիս
եղականաւ ձայնիւն մեացեալք՝
յոգնականաբար նշանակին.
ըստ այսմ. Լաւ պանդիսն որ
աղաղակէին. Մատթ. 21. 15.
Լաւ այս, Լաւն են ծանդուոյ,
որ նախչին ի հրապարակս. Մարկ.
7. 32. Լուր՝ ի յասացեալ տե-
ղիս այնպէս նշանակեն եզակա-
նաւ ձայնիւն եղեալք, ոմք նշա-
նակելիս եթէ լսելիս եղեալք
Մանրիսն, որք աղաղակէին.
նման են ծանդուոյ. և այլն։

Ըստ

Խատ այսմ հետազօտելիք են և այլք նմանք, հայելով ի սովրաբարն լեզուին, և ի տե՛ղ դնելոյ նախնեաց. և ո՛չ ընդ տեառնելն զանուն ինչ արտաքոյ հասարակի կանոնի, իսկոյն ժպրհիլ և ասել, թե այս այնպէս պարտիւբ գո՛ և ոչ այսպէս։

Ո՛չ զայսքանս սակաւուք առ այս վախճան բացատրելոցս ասացին, զի մի գուցէ ոմանք ուսանելով զոմանս կանոնս՝ իսկոյն վթացեալք՝ սրբագրիչք նախնեաց, և սովորութեա՛ լեզուի լինիցին։ Համաքաղաք խելագար իմաստակի, որ չե՛ և կարեալ զսկզբունս գիտութե՛, երևակերպել զինքն գո՛ի գահոյի համալսարանի՝ իբրև զգատաւոր և զվճռատու խնդրոյ՝ և կարծեաց Ա՛րիստոտէլի, և Պղատոնի։

Յաղագս Հերմոնէից, և Խաթանման Հնոմանց Ընտ. և Հոլովմանց Անդն։

Գլուխ Հօրինակագրութ։

Ա՛նանց Թուոյ՝ ոմանք ասին ընդարձակ. զի ընդարձակաբար նշանակին. որպիսիք են տղբն։

Ի՛. երիս. երեք. լուր. և այլն։

Ոմանք ասին դասականք, զի ոչ նշանակեն սրձակաբար, այլ ըստորուա՛ Թուենչեալքն են դասաւորեցեալք. որպիսիք են տղբն։ Ա՛նախին կամ առաջներորդ. երկրորդ. երրորդ. չորրորդ. հինգերորդ. վեցերորդ. եօթներորդ. ութներորդ. ինններորդ. տասներորդ. և այլն։

Ոմանք ասին զատականք, զի զրոս նշանակեն, զնոսա իբրու առանձնացեալ և զատեցեալ յուրացանեն, որպիսիք են տղբն։ Ի՛նակ. երկնակ. երրեակ. չորեակ. հնգեակ. վեցեակ. եօթնեակ. ութնեակ. իննեակ. տասնեակ. և այլն։

Ընդ սոյնմ համարձակիլ կարեն և տղբն, դ. երկու երկո՛. երեք երե՛. և այլն. որք և կարեն ասիլ տրամաբաշխա՛կանք. սակայն մինչ ոչ հոլովին այսպիսիքս՝ կարեն հաշուիլ որպես մակբայք։

Ոմանք ասին անձնեբականք. զի ցոյց անեն ի միասին ենթ միոյ Թուոյ իբրաքանչիւրա՛բար նշանակին, որպիսիք են տղբն, երկուքեան, երկուքին. երեքեան, երեքին. չորեքեան, չորեքին. հնգեքեան, հնգեքին. վեցեքեան, վեցեքին. եօթնեքեան, եօթնեքին. և այլն։

Ո՛չ բարբառ ասին անձնեբականք, զի ասուածիս այս երկուքեան, կամ երեքեան, հաւասար է այսմիկ՝ եթէ ասիցի, իբրաքանչիւրն երկուց, կամ երից։

Ոմանք ասին կրկնականք. զի նշանակեն զկրկնուածն Թուոյ իրիք՝ ի ձեռն այսորիկ վերջաւորութե՛. պարփ, որպիսիք էն տղբն. Կրկնապարիկ. եռապարիկ. չորա-

ժառապարէ · հնձապարէ · վեցապարէ · եօթնապարէ · և այլն ։

Կայցէ դիտելի է, զի մինչ ասի եղեւապարէ, կամ երիապարէ, նշանակի կրկնապատկումն թուոյ իրիք · և մինչ ասի՝ եռապարէ, եռապատկումն · Կայսիս խմանելի է և զայլոց ։

Ասկ ՀՀոլովմանց սոցին դիտելի է · զի ընդարձակք անուանք թուոյ հոլովին ենթ զանազանութիւնս սեռականոյ հոլովմանց · և ոմանք՝ ի յեզական նոջ պակասին · վն որոյ առ՝ ի գիւրաբերութեան համձակագունից դնեմք առաջն զսեռականս, և ապա ծանօթ նացունց · որ դան ։

Ակ, ոյ, կ մեջ, ՚ի մեոյ, կամ՝ ի մեջ կ · ով ։ Ոյ սորին յոգնականն պակասի ։

Երկու, կուց, կրկումբք ։
Երեք, երից, երիւք ։
Չորք, չորից, չորիւք ։
Հինգ, հնգից, հնգից, հնգիւք ։
Վեց, վեցի, վեցից, վեցից, վեցիւք ։
Եօթն, եթան, եթամբ, եթունք, եթանց, եթամբք ։
Ութ, ութից, ութիւք ։
Ինն, ընձի, ընձից, ինունք, ընձից · կամ ինն, ինամբ, ինունք, ինանց, կամ ինանց, ինամբք ։
Տասն, սին, սամբ, սունք, սանց, սամբք ։
Ետասան, ից, իւք ։
Երկոտասան, ից, իւք ։
Երեքտասան, ից, իւք ։
Չորեքտասան, ից, իւք ։
Հնգետասան, ից, իւք ։
Վեցետասան, ից, իւք ։
Եօթնետասան, եօթանց և տասանց · եօթամբք և տասամբք ։
Ութեւտասան, ութից և տասանց, ութիւք և տասամբք ։
Կամ ութուտասանք, ից, իւք ։
Ինևետասան, ընձից և տասանց · ընձիւք և տասամբք, կամ ինանց և տասանց · ինամբք և տասամբք ։
Քսան, ից, իւք ։
Քսանևմի, ոյ, ով ։
Քսանևերկու, կուց, կրկումբք ։
Քսանևերեք, րից, րիւք ։
Քսանևչորք, չորից, չորիւք ։
Քսանևհինգ, հնգից, հնգիւք ։
Քսանևվեց, ից, իւք ։
Քսանևեօթն, թանց, ամբք ։
Քսանևութ, թից, թիւք ։
Քսանևինն, ընձից, ընձիւք ։
Երեսուն, սից, սիւք ։
Երեսունևմի, Քառասունևմի, և այլքն՝ հոլովին ոյն Քսանևմի, քսանևերկու · և այլն ։
Քառասուն, սից, սիւք ։
Հիսուն, սից, սիւք ։
Վաթսուն, սից, սիւք ։
Եօթանասուն, սից, սիւք ։
Ութսուն, սից, սիւք ։
Ինսուն, սից, սիւք ։
Հարիւր, ոյ, ով · ոց, ովք, իւ, ից, օք ։
Երկու հարիւրք, երկուց հարիւրոց, երկրորումբք հարիւրովք, կամ օք ։
Կամ Երկերիւր, ի, իւ, ից, ովք ։ կամ օք ։

Երեք-

Երեքհարիւր, երից հարիւրոց, երիւք հարիւրովք, կամ աք. ըայց այսմ և այլքն որք հետևին։

Հազար, ի, աւ, ից, օք։

Երկու հազար, երկուց հազարաց, երկոքումբք հազարօք. և այլն։

Տասն հազար, տասանց հազարաց, տասամբք հազարօք. և այլն։

Հարիւր հազար, հարիւրոց հազարաց, հարիւրովք հազարօք։

Հիւր, ոյ, ով. ուց, օք։

Երկու բիւր, երկուց բիւրոց. երկոքումբք բիւրօք. և այլն։

Գոտական անուանքը Թոռոց հոլովին ունի (իյան) նշանի. և յաճելեալ լինի նոցին ի՛ն. ունդան։

Ոտաքնեորդ, ի, աւ, կամ իւ. ից, օք։

Կամ, Ոտաքնորդ, առաջնորդի, գաւ, կամ դիւ. ից, օք։

Երկրորդ, ի, աւ, կամ իւ. ից, օք. և այլն։

Տասներորդ, ի, աւ կամ իւ. ից, օք։

Վեցտասնեորդ, ի, աւ, կամ իւ. ից, օք։

Երկոտասաներորդ, ի, աւ, կամ իւ. ից, օք. և այլն։

Երեքնեւտասներորդ, ի, աւ, կամ իւ. ից, օք. և այլն։

Վաթսներորդ, ի, աւ, կամ իւ. ից, օք։

Վաթսնեւմիերորդ, ի, աւ, կամ իւ. ից, օք։

Երեքհարիւրորդ, կամ երեքհարիւրերորդ, ի, աւ, կամ իւ, ից, օք։

Հազարերորդ, կամ հազարերորդ, ի, աւ, կամ իւ, ից, օք։

Երեքհազարերորդ, կամ երեքհազարերորդ, ի, աւ, կամ իւ, ից, օք։

Երեքնեւհազարերորդ, կամ երեքնեւ

Ոտառիւն անուանք Թուոյ հոլովին ոչ ինչ նշան՝ նշանի, և յաւելեալ լինի նոյն ինքն. որգան.

Մկան, ի, աւ, կիք լիւ, աց, օք։
Երկեակ, կեկի, աւ, կամ լիւ. աց, օք։
Երբեակ, բեկի, աւ, կամ լիւ. աց, օք։
Առեակ, ռեկի, աւ, կամ լիւ. աց, օք։
Վառեակ, ռեկի, աւ, կամ լիւ, աց, օք։
Հնգեակ, գեկի, աւ, կամ լիւ, աց, օք. և այլն։
Տասնեակ, նեկի, աւ, կամ լիւ, աց, օք։
Եւ ոչ, մեռասանեակ. և այլն։
Վառնեակ, նեկի, աւ, կամ լիւ, աց, օք։
Եւ ո՛չ, Վառնեվիակ, ՚ի Վառն. Եւերկեակ. Վառ այսմ և սոքին։
Երեսնեակ, նեկի, աւ, կամ լիւ, աց, օք։
Վառասնեակ, նեկի, աւ, կամ լիւ, աց, օք։
Յինսեակ, նեկի, աւ, կամ լիւ. աց, օք։
Վաթանեակ, նեկի, աւ, կամ լիւ. աց, օք։
Հօթասասնեակ, նեկի, աւ, կամ լիւ, աց, օք։
Հէթանեակ, նեկի, աւ, կամ լիւ, աց, օք։
Հնսնեակ, նեկի, աւ, կամ լիւ, աց, օք։
Հարիւրեակ, բեկի, աւ, կամ լիւ. աց, օք։
Երկհարիւրեակ, բեկի, աւ, կամ լիւ. աց, օք։
Երհարիւրեակ, բեկի, աւ, կամ լիւ. աց, օք։
Վառհարիւրեակ, բեկի, աւ, կամ լիւ. աց, օք։
Հինգհարիւրեակ, բեկի, աւ, կամ լիւ. աց, օք. և այլն։
Հազարեակ, բեկի, աւ, կամ լիւ. աց, օք։
Երկհազարեակ, բեկի, աւ, կամ լիւ. աց, օք. և այլն։

Նձնեբականք անուանք Թուոյ ՚ի յեզականաց ոչ հոլովին. բայց միայն ՚ի յոգնականսն. որգան.

Երկոքեան, կամ Երկոքին, երկոցունց. զերկոսեան, կամ զերկոսինս. յերկոցունց, երկոքումբք. և այլն։
Երեքեան, կամ քին, երեցունց, երեքումբք։
Չորեքեան, կամ քին, չորեցունց, չորեքումբք։
Հնգեքեան, կամ քին, գեցունց, գեքումբք։
Վեցեքեան, կամ քին, յեցունց, յեքումբք։
Յօթնեքեան, կամ եօթանեքեան, կամ, քին, նեցունց, նեքումբք։
Ութնեքեան, կամ քին, նեցունց, նեքումբք։
Ինեքեան, կամ քին, նեցունց, նեքումբք։
Տասնեքեան, կամ քին, նեցունց, նեքումբք։
Վառասնեքեան, կամ քին, նեցունց, նեքումբք.
Երկոտասանեքեան, կամ քին, նեցունց, նեքումբք։

Երեք-

Հրեքտասանեքեան, կամ քին, նեցուկս, նեքուամբք։
Ութերեսունեքեան, կամ քին, նեցուկս, նեքուամբք։
Հիսունեքեան, կամ քին, նեցուկս, նեքուամբք։
Վաթսունեքեան, կամ քին, նեցուկս, նեքուամբք։
Եօթանասունեքեան, կամ քին, նեցուկս, նեքուամբք։
Ութսունեքեան, կամ քին, նեցուկս, նեքուամբք։
Իննսունեքեան, կամ քին, նեցուկս, նեքուամբք։
Հարիւրեքեան, կամ քին, նեցուկս, նեքուամբք։
Հարիւրեւերկոքեան, կամ քին, կոցունս, կոքուամբք. և այլք։
Երկհարիւրեքեան, կամ քին, նեցուկս, նեքուամբք. և այլք։
Հազարեքեան, կամ քին, նեցունս. նեքուամբք. և այլն։
Երկհազարեքեան, կամ քին, նեցուկս, նեքուամբք. և այլք քաղցուամբ.

Եսկ կրկնականքս առնուանքը Թուոյ հոլովին ոմն նշան նշանի. և յատկեալ լինի, եւ, ոյզն. երկնապատիկ, տկի, տկաւ, կամ տկիւ. տկայ, տկօք։
Հնապատիկ, տկի, տկաւ, կամ տկիւ. տկայ, տկօք։
Երապատիկ, տկի, տկաւ, կամ տկիւ. տկայ, տկօք. և այլն։
Տասնապատիկ, տկի, տկաւ, կամ տկիւ. տկայ, տկօք։
Քառասնապատիկ, տկի, տկաւ, կամ տկիւ. տկայ, տկօք։
Եօթանասնապատիկ, տկի, տկաւ, կամ տկիւ. տկայ, տկօք։
Ութսնապատիկ, տկի, տկաւ, կամ տկիւ. տկայ, տկօք։
Իննսնապատիկ, տկի, տկաւ, կամ տկիւ. տկայ, տկօք։
Հարիւրապատիկ, տկի, տկաւ, կամ տկիւ. տկայ, տկօք։
Եւ այսպէս եւ հետեւեցեալքս այսոքիկ. Երեսնապատիկ, Վա-

Վառաստնապատիկ, Յիմնապատիկ, Ալաթմնապատիկ, Նօթմանաստնապատիկ, Հեթմնապատիկ, Հնոմնապատիկ. Հարիւրապատիկ, Երկհարիւրապատիկ, կամ երկուհարիւրապատիկ. Նոյնհարիւրապատիկ. Երիւրհարիւրապատիկ. Երիւրհարիւրապատիկ. Հինգհարիւրապատիկ, և այլն։ Հազարապատիկ. Բիւրապատիկ. և այլն։

Պարձեալ գիտելի է, զի ոմանք անուանք Թուոյ երբեմն բազադրին ի դասականէն և ի զտասականէն. որպիսիք են ոսքին. Նօննէրեակ, չեննէրեակ, որնոյն եր՝ եթէ ասիցիւր եօննէրորդեակ չեննէրորդեակ. և այլն։

Պարձեալ, երբեմն անճնորոշականք անուանք Թուոյ մինչ եզերին ի էն, ունին զնշանակութիւնն կրկնականի. և յաճելեալ լինի նոցին առաւ այս է. որպէն, Նրբէկէն, Նրբէկէն, պառնէկէն. Որ նոյն եր եթէ ասիցիւր, եռապատկէ, չորապատկէ, պառնապատկէ. Ըստ այսմ, Նոր ընդ ընդէզ, կարօշէց ընդէկէն, Նյսինքն քառապատիկ. Նաև. 3. Մակ. 18. 34. ասի, Նրբէկնեցեր. Նյսինքն երկոցս երկնեցեք, կամ եռապատկեցէք։ Նշ աստուստ երևի՝ Թէ երեկնն ի բայանէն լինի երեկնել, երեկնեա, երեկնէ, և այլն. Նյսինքն երկոյս երկնեմ, կամ եռապատկեմ. ըստ այսմ լման և վայելուչ։

Յաղագս Դերանունն, եւ նորին Հայծանման:

Գլուխ Երեսուներորդ:

Դերանունն է մասն բանի, որ զբայորոշեցեալ դէմս էուեից նշանակէ, Բարբառ ասի ըղդէմս էուեց նշանակել. քանզի յորժամ լսեմք՝ Ես, դու, նա, և այլն. իմանին երեք իրք դէմսորք. յի ունողք զանձինս, կամ զնեթակայութիւնս՝ Ես՝ ի ձեռն դերանունն այս՝ է, իմանի առաջին դէմն. յի նա՝ որ է խօսօղն. և ի ձեռն դերանունն դու, իմանի երկրորդ դէմն. այսինքն նա՝ առ որ լինի խօսիլն։ Հակ ի ձեռն դերանունն նա, իմանի երրորդ դէմն, առ որ ոչ է խօսիլն, քայց սակայն վերաբերի և առ նա, և զնմանէ լինի խօսիլն. Օրինակ. * Էս վարդապետեմ, և դու նիրհես, իսկ նա յօրանջէ։

Ես զի դերանունն քայ ինչպէս նախկինդն զդէմն էուեից՝ փոխանակ անուանց եւս սովոր է վարիլ. ըստ այսորիկ դերանուն կոչեցաւ. այսինքն՝ փոխանակ անուան. Օրինակ, ի բանի յայտնի՝ Պետրոս գնաց, ես առաքեալ նմա էայն. զնոյն հինգ դերանունքն, այսինքն. Ես, դու, որք դնին փոխանակ անուանն նոցին, առ որ է խօսիլն. Ինքն, նմա, որք դնին փոխանակ անուանն այս՝ Հայր. Իսկ եթէ դնի փոխանակ անուանն խօսողին։

Դերանունն բաժանի ի յիւրական, ի ստացական, ի դիմորոշական, ի յուցական, և ի յարաբերական։

Իւրական դերանունքն ասին նոքին, որք զէուեին բայորոշեցեալ յայլոց՝ որոշապէս և զատաբար նշանակեն. որպիսիք են սորին. Ես, դու, ինքն, էս՝ էրեան։

Ստացականքն ասին այնք, որք զատացուածս բացորոշեցեալ էուեն նշանակեն. որպիսիքն են սորին. էս, դո, մեր, ձեր, էս՝ Վանգի միոջ լսեմք էս, կամ՝ դո, իմանամք զտուն, կամ զձեռն, և կամ զորդի ուրուք բացորոշեցեալ էուեն, իբրև զինն նոյնոյ էուեն. և անտուտ հետևի՝ զի ստացականքն դերանունքն լինին ածականք, ոչ էուեն ստացողին, այլ ստացուածոց նորին։ Իսկայց գիտելի է, զի դերանունս այս էս, դաս, վարի էականապէս՝ միոջ հոգւոյ էս, էրեան. և այլն, ըստ որում՝ ի վեր անդր եղաւ։

Դիմորոշականքն թէպետ հասմարին ընդ դերանունսն, բայց յատկապէս ոչ ասին դերանունք, այլ յօդք. ըզի ոչ երբեք կարեն վարիլ փոխանակ

նակ անուանից. նաև Հոլովիլ ոչ կարէն, այլ միայն յօդին և յարին անուանից, և մանաւանդ ընդունելութեիչ, և բացորոշէն զնոսին. նաև զդէմն որոչէն. և առ այն դիմորոշականքը կոչին, Ես են սոքին. ս, դ, ն: Հմ եթէ զնարդ յօդքս այսոքիկ լինեն բացորոշականք, յայտնապէս երևի ի յայսմ սիկ բանս հետևեցեալս. որգան, Պէրճ առ ընդբնեցնալը յայ: Եթէ յայտնանէ բանէ պակասիկն յօդս այս, դ, բոլոր բանն անբացորոշ մնայ: Մանաւանդ և յայտնանէ բանէ, Հաճախանայն նոքէ պատարագել. եթէ բառնիցի յօդս այս՝ ն, անբացորոշ մնայ բանն: Այսն զի ոչ կարէ բարեպէս՝ ասել, Պէրճ առ ընդբնեցնալ յայ: Հաճախայ կոքէ պատարագել. ոչ եւ յայս իսկ է: Այլ եթէ ասիցի, Պէրճ առ ոն ընդբնեցնալ յայ. և կամ Հընդնայն հաճախայ կալէ պատարագել. լինին առանց յօդիցս՝ ն, դ: Այսոքիկ մանաւանդ անուանք, և կիզբեր անուանք յորժամ մտանեն ի յայսպիսի բանս, ոչ կարօ սին այնուհետև բանքն յօդիցս ոչ ահա ի սին բանի. Իր սէրե ղրդէ էոր, էրաբե ղնա. գայ գեր անուանս այս՝ էոր. և ոչ կարօ ան յօդից: Այլ եթէ ոչ գնիցի էոր, ի հարկէ պիտոյ էր գնել՝ ն, այսպէս. Իր սէրե ղրդէն, էրաբե ղնա:

Նակ յօդս այս՝ ս, միոչ յարի անուանն, և կամ ընդունել լոնէ, պահանջի զի անուանն որում յարի նախընթաց լիցի նիյի դերանուանն այս՝ ես, որ գոն, * Ահ ծնօղս որոնիկ զըր- դին իմ:

Ահ քահանայս արձակիկ ի մեղաց զնոսոսվանորդին իմ: Ահ վարդանս նահատի ի պան- դոկի:

Արձեալ. յօդքս այսոքիկ մերթ յարին նաև բայից. որգոն, Իր խոխմ. Իր սեբէրդ. Իր նոպին: Իմ եղոյն էր, եթէ ասիցիւը. Ահ որ խոխմ. Ահ որ սեբէր. Ահ որ նոպի. և այլն:

Արձեալ գիտելի է, զի յօդքն յարին երբեմն նաև ինքեանց դերանուանց ոմանց, և բացորոշէն զնոսին ի բանի. որգոն, Իմ. ոյդ. խըն. սոյն. դոյնդ. նոյնն. դոտդ. նայն: Ասա այսմ. * Իմ գիտեմ զինչ դուդ ասես: Արկ. 14. 68. * Օի զոր նայն առանի, զնայն և սրդին նմին նման դրծիդ: Յօհ. 5. 19.

Յուցական դերանուանքն ասին նոքին, որք իբրու յուցանելով զկին այլումն գնին փոխանակ անուանց. որպիսիքն են սոքին. Ահ, դա. նա. այս, այդ, այն. սոյն, դոյն, նոյն:

Հմ գիտելի է, զի սոքին յաւելուածեալքն ի յօդիցս յայսցանէ ս, դ, ն, և ըստ այմմ հաղորդեցեալք. և այսպէս բան երից դիմանց ցուցանեն. Հանզի յորժամ ասի սա, այս, սոյն, ցուցական մերձակայն խոստանի, որ

որ է առաջին դեմ. և մնաց ասի՝ դա, այդ, դուն, նշանակիչ մերձակայն դերին՝ առ որ լինի խօսակից, որ է երկրորդ դէմ. և երբ ասի՝ նա, այն, նուն, նշանակի այն՝ զորմէ է խօսքն, և բացակայ է այնքան՝ ի խօսակիցն՝ որքան յայտնանէ առ որ է խօսակից։

Նա առա գիտելի է, զի դերանունս նայն, որ է ցուցական երրորդի դիմի, և յատկացուցանէ զնա, երբեմն կարէ ցուցանել նաև զառաջինն և զերկրորդ դէմն. օրդոն, Նա նայն, դուա նայնք. Նայց բարեպէս ոչ կարէ ասիլ Նա այն, դուա դայնք։ Իսա այսմ և նական դերանունս այս՝ ինչն, որ յատկացուցանէ զերրորդ դէմն, կարէ նաև զառաջինն, և զերկրորդ դէմն ցուցանել. օրդոն, Նա ինչն, դուա ինչն, նա ինչն. և այսպէս երիս դերանունս այսոքիկ՝ նայն, ինչն, երբեմն են հասարակ երից դիմացն. Նակ այլք միայեալքն ոչ այսպէս, այլ իւրաքանչիւրն զմի միայն դէմ բացորոշէ, և ցուցանէ։

Վարձեալ գիտելի է, զի այսոքիկ ցուցականքդ՝ ա, դա, նա, վարին ի բանի դոյականացեալս, ոյն և էականք դերանունքն։ Նակ միայեալք ցուցականքն վարին ածականացեալս, ոյն և ստացականքն։

Յարաբերական դերանունն ասի այն, որ զնախընթաց անունն յառաջբերելով դնի փոխանակ նորին. որպիսի է այս, որ։ Նէ սա ասի դերանունն՝ քանզ որում դնի ի տեղի անուանն. և կոչի յարաբերական, քանզ որում յառաջբերի զանունն, որոյ փոխանակ դնի։ օրդոն, * Վարդ որ ոչ անասայ բանի, կրէ զնմանութեի ամբանի։ Նա ի ամին բանի՝ որն դնի փոխանակ հարցման, և յառաջբերի զնմարդն։ Նէ երբեմն յարաբերելի անունն զուրութեի դնի, և յարաբերական որն յառաջբերէ զայն. օրդոն, * Որ ոչ զսպէ զինքն, ոչ է ինքեան տէր ինքն։ Նի, * Վարդ որ ոչ զսպէ զինքն, ոչ է ինքեան տէր ինքն։ Նէ զայսմանէ թէ որքանսպատկաբար յարաբերի զնախընթաց անունն ի բանի, լինի սակս ասասցուք յերրորդում մասին ընձեռուածոյս։

Յաղագս Վարդապետական Վերադրման։

Գլուխ Ութերորդ։

Պարագայք դերանունս են եօթն. այսինքն, սեռ, ձև, տեսակ, թիւ, դէմ, հոլով, և հոլովումն։

Սեռ դերանունս ի մերս լինդ ցուցականքս ոչ գոյ, վասն ոչ գոյնդ ի սոցորութենէ. Նէ թէպէտ ոմանց դերանունց իգական մասնիկս այսոքիկ կարեր յարիլ. օրդոն,

ինչոհիի, նոյնոհի, և այլն։ բայց մ՛ը երբեք եղեալ սովորութիւն։ վ՛ը որոյ անձամ՛ իմն է ՚ի գործ ածելն։ Աստի սեռք դերանունանց առնանկին ՚ի յայնմանց, որոյ փոխանակ դնին ՚ի բանի։ որգոն, * Ցերուհին այն որ եանց, մ՛ը էր մայր քո։ Կ՚հա ՚ի բանի յայսմիկ այնն, և որն կարէին հատարիլ իգականք, զի փոխանակ իգականի անուան եգան ՚ի բանի, սահմանն չեն ասելիք իգականք, այլ հատարակ ամի սեռի։ Կ՚և դերանունանց է պարտու-

Թիւն և կամ բարդութիւն նոցին։ և սոքին երբեմն ընդ անուան բարդին։ որգոն, Կայնոփոյ, Կինոնափոյ։ Երբեմն ընդ արմատոց բայից։ որգոն, Կինոնախալ, Կինոնափաճ, Կինոնաբէր, և այլն։ Կ՚ը երբեմն նոյն դերանուն կրկնեցեալ՝ լինի բարդեցեալ։ որգոն, Կաբաստանչիաբ։ Կ՚ասն որոյ միանչ ոչ են բարդեցեալք՝ ասին պարզք։ և միանչ բարդին՝ ասին բարդք։ և միանչ ՚ի վեր բարդեցելոցն վերատրին այլք՝ ասին յարատ բարդք։ որգոն։ Կաբաստանչիաբոր, Կնոյնափոյանչիչ։ և այլն։

Տեսակ դերանունանց միասի որքան առ նախկնականն նշանակութիւնս իւրեանց, և որքան առ ածանցումն յայլ իմն կերպ նշանակութեան ՚ի ձեռն սմանց անշնանականաց մասնկանց։ Կ՚ասն որոյ դերանունք՝ որք ՚են ՚ի նախկնական նշանակութեն իւրեանց, և կարէ ե նոցունց ածանցիլ յայլ իմն կերպ նշանակութիւն, ասին հնախագաղափարք, որպիսիք են սոքին։ Կմ։ ցո։ Ղեր։ Կեր։ Կնոյն։ Կինչն։ Կ՚ը մինչ առքին ՚ի ձեռն այսոցիկ մասնկանց այնն, ամն, նիւն, ին, ածանցին առ այլմին կերպ հնագունեցեան, ասին ածանցականք։

Կայնչին, որգոն, Կմայնչին, Ղերայնչին, Կեղայնչին, Կիրայնչին։

Կայնամն, որգոն, Կայնամոն, Կիրամոն, Կինդնամոն։

Կայնիւն, որգոն, Կայնոանիւն, Կինդնոանիւն։

Կին, որգոն, Կայնին։ և այլն։

Կ՚ը աստ դիտելի է, զի ածանցական դերանունս այս՝ Կայնչին, դնին փոխանակ ասելոյ՝ Կայնայնչին։ և ՚ի հոլովիլն մ՛ը լինել Կայնչին, Կայնոյ, այլ Կայնչին, Կայոյնոյ, Կայոյնով։ Կայնչոմ, Կայոյնոյ, Կայոյնովք։ և այլն։ Կ՚ը զի Կայնայնն մ՛ը այնպան բարեփոխ արուսրերի, վ՛ը որոյ առասկալ լինի ՚ի յանոնականսն՝ Կայնն։ Թէև մերթ ասիլ կարիցէ Կայնչին։

Ղեմք դերանունանց յիւրեանց իմաստ ինքեանց յայտ են։ և գիմաւոր գոյն սեփական իմն է նոցին, ոմն ՚ի վերանոյր բացատրեցաք։ բայց մ՛ը այնպէս՝ զի իւրաքանչիւր դերանուն ունիցի զերիս դէմս, այլ ոմանք զառաջինն, ոմանք զերկրորդն։ և ոմանք զերրորդն, որպէս և յայտ է։

Կոկ

Նոյնպէս եւ յարաբերական դերանունն այս՝ որ, զոր, որմէ, որոյ, որում, զոր, որով, որոց, որոցմէ, որոցմով, որոցմովքեր, որոցմովքերդ, որոցմովքերդիւք, որոցմովքերդիւքդ, որոցմովքերդիւքդեղ։

Նոյնպէս եւ ցուցական դերանունն այս՝ սա, սոյն, սորա, սմա, սմանէ, սմանով, սոցա, սոցանէ, սոցանով, սոցանովքեր, սոցանովքերդ, սոցանովքերդիւք, սոցանովքերդիւքդ, սոցանովքերդիւքդեղ։

Նոյնպէս եւ ցուցական դերանունն այն՝ նա, նոյն, նորա, նմա, նմանէ, նմանով, նոցա, նոցանէ, նոցանով, նոցանովքեր, նոցանովքերդ, նոցանովքերդիւք, նոցանովքերդիւքդ, նոցանովքերդիւքդեղ։

Նոյնպէս եւ ցուցական դերանունն ինքն՝ ինքնին, ինքնէն, ինքնով, ինքնեան, ինքնոյն, ինքնոյնն, ինքնոյնէն, ինքնոյնով, ինքնոյնեան։

Նոյնպէս եւ ցուցական դերանունն ոմն՝ ոմանք, ոմանց, ոմանս, ոմանէ, ոմանով, ոմանցմէ, ոմանցմով, ոմանցմովքեր, ոմանցմովքերդ, ոմանցմովքերդիւք, ոմանցմովքերդիւքդ, ոմանցմովքերդիւքդեղ։

Նոյնպէս եւ ցուցական դերանունն այսպիսի՝ այսպիսիք, այսպիսեաց, այսպիսեաւք, այսպիսեօք, այսպիսիս, այսպիսիսք, այսպիսեացս, այսպիսեացսք, այսպիսեաւքս, այսպիսեօքս։

Նոյնպէս եւ ցուցական դերանունն այնպիսի՝ այնպիսիք, այնպիսեաց, այնպիսեաւք, այնպիսեօք, այնպիսիս, այնպիսիսք, այնպիսեացս, այնպիսեացսք, այնպիսեաւքս, այնպիսեօքս։

Նոյնպէս եւ ցուցական դերանունն ասանկ՝ ասանկք, ասանկաց, ասանկաւք, ասանկօք, ասանկիս, ասանկիսք, ասանկացս, ասանկացսք, ասանկաւքս, ասանկօքս։

Նոյնպէս եւ ցուցական դերանունն այնչափ՝ այնչափք, այնչափից, այնչափիւք, այնչափիւքդ, այնչափիւքդեղ։

Նոյնպէս եւ ցուցական դերանունն այնքան՝ այնքանք, այնքանից, այնքանիւք, այնքանիւքդ, այնքանիւքդեղ։

Նոյնպէս եւ ցուցական դերանունն այնմանի՝ այնմանիք, այնմանեաց, այնմանեաւք, այնմանեօք, այնմանիս, այնմանիսք, այնմանեացս, այնմանեացսք, այնմանեաւքս, այնմանեօքս։

Նոյնպէս եւ ցուցական դերանունն այնպէս՝ այնպէսք, այնպէսից, այնպէսիւք, այնպէսիւքդ, այնպէսիւքդեղ։

Նոյնպէս եւ ցուցական դերանունն այնպէսի՝ այնպէսիք, այնպէսեաց, այնպէսեաւք, այնպէսեօք, այնպէսիս, այնպէսիսք, այնպէսեացս, այնպէսեացսք, այնպէսեաւքս, այնպէսեօքս։

Նոյնպէս եւ ցուցական դերանունն այնպիսի՝ այնպիսիք, այնպիսեաց, այնպիսեաւք, այնպիսեօք, այնպիսիս, այնպիսիսք, այնպիսեացս, այնպիսեացսք, այնպիսեաւքս, այնպիսեօքս

ժամ Հոլովի յետինն միայն. որգան, Խրատանէ՛ս, խրատանէ՛ս, խրատանէ՛ս. և այլն։

Այլ երբեմն նաև զանազանք դերանունքն երևիլն բարդիլ, բայց այնպիսիքն ոչ են բարդեալք, այլ կրկնեցեալք, և կամ վերակրկնեցեալք. որպիսիք են սոքին՝ * Նա նոյն իսկայ. նա ինքն ի վերայ ծովուն. ես նոյն ինքն. դու նոյն ինքն. և այլն։

Այսոքա որով և ոչ կարեն Համեմատեցեալ Հոլովիլ։

Այլ վերջապէս գիտելի է, զի որ գոն աստիճանք անուանց ածականաց, նմանապէս գոն և աստիճանք ոմանց դերանունց, որք լինին գրականք, բազմատականք, և գերադրականք. որգան, Ւոյն, նոյնագոյն, նոյնագոյնեղ. ինքն, ինքնագոյն, ինքնագոյնեղ։ Այսպէս Հաղիւ երբեմն պիտոյանան։

Յաղագս Խոյի, և Խաբանման նորին։

Պլտախ Բառներդէդ։

Ընդ է մանն բանիւ, որ զառա, և կամ վկիրս էուեթէ ընդ ժամանակաւ նշանակէ։ Ընդսկի զառա, և կամ վկիրս էուեթէ նշանակէ, քանզի ոչ և իսկ բայ, կամ զառա, այսինքն զարարս և զգործս էուեթէց նշանակէ. որգան, Պէարս սէբէ. Հնարս այբէ. Ւհանանայ աղջէ. և կամ վկիրս էուեթէց նշանակէ, որգոն. Պէղս սէբէ. Ւյոյոն այբէ. Պէարս խոթ. և այլն։

Ընդսկի ըստ ժամանակաւ նշանակէ, զի մինչ լսեմք, թէ Պէարս սէբէ, զարարեն Պէարսոն ընդ ներկայիս ժամանակաւ ի միտ ածեմք, և մինչ լսեմք, Պէարս սէրեաց, զարարս նոյնոյ ենթէ անցելոյ ժամանակի ի միտս մեր առ բերեմք. ըստ այսմ խոնարհ և զայլոց։

Բոյիկ ոմանք ասեն էականք. և ոմանք առքանք։

Էականք են չորքս այսոքիկ. Ես, Դու, Նա, Ինքն, Ի նիմ, Ես ասեն էականք, զի ոչ զգործ ծոզուեթիս յէուեթէ յառաջեկեալս

եկեալս, այլ զյառաջածին ինքեան կոչեն, և կամ զնոր ընդ ժամանակաւ նշանակին։

Եսկ առքականք են այլք ամք բայք. և ասին առքականք, զի զարտաս յԵհովայեայ առաջ եկեալս, և կամ զկիրս նոցունց ընդ ժամանակաւ նշանակին. որդան. Ուբեմ, Հաղբեմ, Իմանիմ, Յաբիմ. և այլն։

Զոր բայք առքականք բաժանեն ի կանոնաւորն, և յանկանոն։

Կանոնաւորք են, որք ի վերայմունս իւրեանց ունին անփոփոխ ձայնիւ, և անթերի ժամանակաւ, և դիմաւ. որպիսիք են բայքս այսոքիկ Ուբեմ, Հաղեմ, Տեառնեմ, Իմանամ, Իմանամ, Ինչնեամ, Ինչնեամ, Նամ, Ինչնեամ, Ինչնեամ, Պահնամ, Հաշիմ, Աստուիմ, Իսասանիմ. և այլք բնաւք, որք պարունակին զոր օրօք. ոմն և դրեցաւ յառաջնում մասին։

Եսկ անկանոնաց բայից՝ ոմանց ձայնն այլայլի ի վերայմունսն, և կոչին արտուզիք. և ոմանց ժամանակն պակասի, և կոչին պակասաւորք. Իսկ ոմանց դէմն պակասի. և ասին դիմազուրկք։

Ե, յորոց ոչ են նոքին, որոց կատարելոյ ժամանակի ձայնն ոչ է նոյն ընդ ձայնի ներկայի ժամանակին. որդան, բայս այս՝ Ուբեմ, ի վերայմունս Հատանի ի կատարեալ ժամանակն՝ արտասանի Իշամզ ձայնի խըզոյ, և լինի Ուբէ, ՆԸբէ, եկեր. և այլն։ Ոչխարս և բայս այսոքիկ, Հաղեմ, արաբէ։ Յառնեմ, յաբեայ։ Վամ, եմի։ Տամ, եղոս։ Վանեմ, եպէ։ Ուրեամ, ըփայ. և այլն։

Եսկ պակասաւորք են նոքին, որոց պակասին ժամանակք ոմանք. և կամ ի յոմանց ժամանակս պակասին դէմք ոմանք. և այսպիսեաքս զպակասութիւնս իւրեանց լցուցանեն յայլոց կանոնաւորաց բայից. ոմն դրեցաւ յառաջնում մասին յերկրորդաւանէրորդում գլխոջ։

Ե, յոմանց դիմազուրկք են նոքին, որոց պակասի առաջին, և երկրորդ դէմն. նաև յոմանս դէմ ոչ կարեն, ըստ որոյ են դիմազուրկք։

Ուր ի սոյանէ են ոմանք, որք ըստ բնութեանց իւրեանց՝ և յատկապէս առեալք՝ են դիմազուրկք, և այնոցիկ կերպիւ կարեն առնել զառաջինն, և զերկրորդ դէմն, և միշտ ինան եզականք. որպիսիք են սոքին. Պարտ է, Փոյթ է, Օրհնէ է. և այլն։

Ուր են ոմանք, որք թէպէտ ըստ բնութեանց իւրեանց առեալք՝ են դիմազուրկք, բայց մինչ անդրաբերեալքս առնուն՝ կարեն վարել ոմն զբայս դիմաւորս, նաև առնել զյոգնականս. որպիսիք են սոքին. Ճեռնէ, Փայլատնէ, Լեսբէ, և այլն։

և այլն Օ որ օրինակ, Ձիւնեցեր Թէպէտ ոչ բնութիւն ի վերայ գլխոյ և ծնօտից առնս այսորիկ յոյժ առատապէս, բայց ի սրտի նորին փայլատակեցին գիւք զորբորք հրոյ բարկութեան այնրան առաւել, զի և գձիւնացեալ հերան ջերմացուցեալ բոցակիզեցին ջրարբաքսին։

Նշ են ոմանք, որք ըն նուիթեց իւրեանց ոչ են գիմաղուրկք, այլ ըն պատահման, և ի սովորութէ. որպիսիք են սոքին. Հանդէպ, Պարտական, Նշեմ. և այլք, Օ որոց լիապէս գրեցաք յառաջնում մասին։

Հաշտա Պարտաւոյ Խոյից. Նշ նախ յաշտա Սեռից, Զհոց, և Տեսակաց, Գլուխ Վառնհիերորդ։

Պրատացք բայից են ութն. յիսեա, ձև, տեսակ, թիւ, դէմ, ժամանակ, եղանակ, և լծորդութիւն։

Վնեք բայից մտածին որբան առ ներգործականութէ, և առ կրաւորականութէն նոցին։ Ոման զի ոմն անուն ինչ միոչ ասի արական, իմանի և իգական, նոյնպէս և միոչ ասի բայ ինչ ներգործական, իմանի և կրաւորական. և ոմն անուն ինչ միոչ ոչ արական է, և ոչ իգական՝ ասի չեզոքական, այսպէս և բայն միոչ ոչ ներգործական է, և ոչ կրաւորական, ասի չեզոքական. և ոմն անուն ինչ միոչ նոյնով ձայնիւ նշանակէ զործս և զէգ՝ կոչի Հասարակ, այսպէս և բայ ինչ միոչ նոյով ձայնիւ նշանակէ գներգործելն և զկրելն, ասի Հասարակ։

Հասարակացս հետևի թէ երբ են սեռք բայից, թէ ներգործական, կրաւորական, չեզոքական, և Հասարակ։

Ներգործական, օրդոն, Օ արդարեմ, իմանամ, ընամ. և այլն։ Նշ ներգործականք ասին, զի նշանակեն զգործս զոր թէնն այսպէս իրակիք՝ զի այլ ոք կրեսցէ յայմանէ գործողութէ. Ոման զի միոչ զարդարէ ոք, զարդարեցեալ լինի այլ իմն իր. միոչ իմանայ ոք, իմանեցեալ լինի այլ իմն իր. և միոչ ընու ոք, ընամ նեցեալ լինի այլ իմն իր։

Կրաւորական, որպէս, Օ արդարեմ, իմանիմ, ընանիմ, և այլն։ Նշ կրաւորականք ասին, զի նշանակեն զկիրս կրողին այնպէս հանդիպել նմին՝ զի յաւելցեալ առնողէ իւրէ առնողէ լինի զարդարեցեալ, իմանեցեալ, և ընանեցեալ։

Չեզոքական, օրդոն, Նկնեմ, նստամ, լեամ, աշխեմ, և այլք։ Նշ ասին ասին չեզոքականք, զի գործողութէքն որք նշանակին ի ձևն այսպիսեայ բայից,

բայից, ոչ են յումեքէ առնուղէ առ կրօղ ոք, այլ ի նոսին առնօղս վերաւնան։

Պարտեալ, բայք չեզոքա-
կանք անջատին ի նեղգործ-
ականէ չեզոքականն, իյ ընդ-
միջակերպ, և ի ձայնակերպ-
կանն։

Անկրգործակերպ, որդան, Ինձէմ, խնդամ, և այլք նմանք. որք թեպետ ըստ ձայնին երևին ներգործականք, բայց ոչ նշանակեն զգործողութիւնն վերաբերիլ առ այլ ումն կրօղ. վասն որոյ ոչ ասին ներգործականք, այլ ներգործականք։

Ընդմիջակերպ. որդան, Էնդամ, պրպռանամ, և այլք նմանք. որք թեպետ ըստ ձայնին իցեն ներգործակերպք, և կրաբորակերպք, բայց ոչ զգործողութիւն առ այլ ումն կրօղ վերաբերիլ նշանակեն, և ոչ զկրումն ինչ յումեքէ յայլմէ առնողէ ի կրօղ ոք ւեալ նշանակեն. վասորոյ ոչ ներգործականք ասին, և ոչ կրաբորականք, այլ ընդմիջակերպ չէզոքականք։ զի ամենևնաիկսին ներկայիցն, և որք հետևին տոյնց լծորդին ձգ զեզրգործականս։ կամ կատարեալ ժամանակ, և որք հետևին տոյնց լծորդին ցն զկրաբորականս։ լսա որում յայտ է ի լծորդութիւնս բայից յառաջնում մասին։

Ձայնակերպականս, որդան, Ձգձիմ, բռաւանիմ, տաչէմ, և այլք նմանք. որք ըստ ձայնին թէ պէտ երևին կրաբորականք, բայց ոչ նշանակեն զկրեալն յայլմէ. վասն որոյ ոչ ասին կրաբորականք, այլ կոչին ձայնակերպականք, իյ ձայնք նոյնն են ձայնք կրաբորականին, այլ ոչ նշանակութիւնք։

Լաք Չանաբակ. որդան, Խոռովանիմ, խորհիմ. և այլն։ Ոչ հասաբակք ասին, զի ի ձեռն միոյ և նոյնոյ ձայնի՝ մերթ զգործողութիւնն նշանակեն եղեալ գալ յումեքէ առնողէ առ այլ ոք կրօղ. և մերթ նշանակեն զկրումն ինչ եղեալ գալ ի կրօղն յայլմէ ումեքէ առնողէ։ Օ՜ որ օրինակ, ինչ ասէ, Խռովանինէ, խորհիմ, այսօրիւք ձայնիւք այնքան կարէ իմանալ թէ ես զայլ ումն խռովեմ, և կամ խորհիմ, որքան կարէ իմանալ թէ ես յայլմէ ումեքէ խռովուիմ, և խորհիմ. և վասն այսորիկ այսպիսիքս կոչին բայք հասարակք։

Զևք բայից մտածին՝ որքան առ պարզութիւն, առ բարդութիւն, և առ բայլպրութիւն նոցին. վասն զի ի բայից ոմանք են պարզք. որքան, Ասեմ, գբեմ, գնեմ, և այլն։ Ոչ այսպիսիքս վասն այնորիկ ասին պարզք, զի զմի պարզ նշանակութիւն առնէ, և կամ կրից հնութիւն ի միտս մեր բերեն։

Կէ ոմանք են բարդք. որք դեն. Հաշտասիրեմ, արբունեմ, բանադրեմ, և այլն։ Կէ այսպիսիքս վասն այնր ասին բարդք, զի ձերկուս խմայուածս առից, և կէ կրկին էուենց ի միասս մեր բերեն։ Ոմանն զի սիրեն՝ որ զսիրոյ նեբգործուն ի միասս մեր բերե, Հաշտասիրեն՝ հանդերձ աշխատութիւն զսիրոյ նեբգործութեն ի միասս մեր բերե։ Կրնեն՝ որ զդրմանն նեբգործութեն ի միասս մեր բերե, արբունեն հանգերձ արբունուն զնեբգործութիւն իւն դրմանն ի միասս մեր բերե։ Բան այսմ խոն և զայլոց։

Լոկ ոմանք են բաղադրեցեալք. որդեն. Տրամբանեմ, Տաճաոզեմ, Լուաղրեմ. և այլն։ Կէ այսպիսիքս ասին բաղադրեցեալք, քանզի բայն միջ ի պարզ ունի զպարզ նշանակութիւն, բայց միջ այսպիսեաք մանկամբք բաղադրի, յայնժամ կամ կամ փոխարկի զնշանակութիւն իւր, և կամ կրկնապատկի։ Ոմանն զի ևթէ մանկունքն բան ինքեանց առեալք ոչ էին նշանակութեն, բայց ասի բաղադրեցեալ որպան ու այս՝ զի մանկունքն բան ինքեանց առեալք՝ ոչ էն անոնմանք ընդ արձակք և հոլովելիք, այլ մանկունք բաղադրելիք, որք նաև ընդ առնունոյ բաղադրին երբեմն. ոչ յառաջնում մասին զրկ-

ցաւ, միոչ եղև բան զնախադրեալ։ Լոկ ևթէ մանկունքն բան ինքեանց առեալք ոչ էին նշանակութեն, ոմանք ի նոցանէ կրկնապատկեն զնշանակութիւնս բայիւ. ոմանք փոխարկեն, և ոմանք մերթ կրկնապատկեն, և մերթ զնոսին առ ի զարդ։

Կ՚անունքք նշանակեալք՝ որք կրկնապատկեն զնշանակութիւնս բայիւ, են սոքին։ Ոռ, էնդ, գոռ, ճեր, ճեռ, վեռ, ճեղ, ընդբեմ, հաւ, գեր, ներ, հեռ, յոռ, բաց, շաբ, բաւ, շոռթ, ասռ, ռոռ, և այլն։

Կէ բաղադրին ընդ բայիւ այսպէս. * Ոռ ագրեմ, նախ ագրեմ, գոհանամ, գոհանամ, վեր աբերեմ, անդր ափոխեմ, վեր ածեմ, վեր հերեմ, ընդբեմ ամարտիմ, հաւ ազնիմ, գեր ամծարեմ, ներ արշաւեմ, հեռ պատմեմ, յոռ աշարժեմ, բաց առնուրեմ, շոռ ագրեմ, բաւ առնուեմ, շոռթ ասացեալ, ռոռ ձգեմ, ռոռ ամարժեմ։

Լոկ մանկունքն, որք չեն ինքեանց ամնչանեն, բայց առնչականք։ Ոռ ի բանէ դրին ընդ այլոց նշանակեալս, և փոխարկեալք զնշանակութեն նոցին ընդ որոց բաղադրին, են սոքին. Հէն, ոռ, ած, ռ, ռռ, և այլն։

Կէ բաղադրին ընդ բայիւ, այսպէս. * Հայրեմ, անարգեմ. վարիմ, ապականիմ, գոհանամ, ած ի հան. կա-

քանամ՝ փակարանամ. կտա-
նեմ, տալ կ տանեմ ||.

Ի՛ մասնակուռք, որք մերթ-
կրկնապատիկն զնշանա-
կութիւն բային, և մերթ զնին
առ ի զարդ, են առքին. Տրամ,
համ, բաղ, ղաղ, համ, դեղ, նախ,
առ: Ի՛ բաղադրին ի՛ բայից
առ ի կրկնապատիկ զնշանա-
կութիւն այսպէս. Կտեմ զտա-
դրեմ. ժողովեմ, համա-
ժողովեմ. հիւսեմ. բաղհիւ-
սեմ, կապեմ, շաղկապեմ.
անուանեմ, համանուանեմ.
մտանեմ, դէզ ամոնանեմ.
գրեմ, նախագրեմ. առնուամ,
առառնուամ. և այլն:

Նախ առ ի զարդ, որդոն,
ամանիմ, առնմանիմ. հետ-
եմ, համահետեմ. և այլն:

Ի՛ առաջ գիտելի է, զի բայք
ոմանք առ ի բարեգոնա-
նալ բաղադրին նաև ի ձեռն
մասնականաց այսորիկ՝ ան. որ ոչ
ի սկզբան, այլ ի միջ ձայնիւ
բային ներագրի, և առանց
իրիք այլայլուե նշանակութե
բարեգոնացուցանելով բա-
զադրեց զբայս. որդոն. * Ան-
կեմ, քեկանեմ. Անիծեմ,
անիծանեմ. Առուծեմ, առ-
ծանեմ. Ազդեմ, եղծա-
նեմ. Ասուցեմ, լուցանեմ.
Ստեղծեմ, ստեղծանեմ.
Օծեմ. օծանեմ. և այլն ||.
Նորբեսն և՝ ան՝ վանկիկս այս
ի բայսկերտ. զի առաւելով
զնորդոտանկս զայս՝ ած, բայ-
ացուցանէ զբնեթն զբնաձև
անուանս ի սեռէ ընդհիջակեր-
պի չէզբականն. օրդոն.
* Ընդար. արդարանամ.
Արդ, մարդանամ. Տկար.
տկարանամ. Ար, վանամ.
Դաշտ, դաշտանամ. և այլն.
Ներեն և՝ ան՝ վանկիկս այս
քանական ի ձայնս բային, և
ոչ հանդիպեալ պատահմամբ.
որդոն, * Տեսանեմ, Կտա-
նեմ, Ատանեմ, Ալհատա-
նեմ, Չարգանեմ, Չարկա-
նեմ, Ալանեմ. և այլն ||.

Կարձեալ գիտելի է, զի
զոմն ոմանք բայք, որք
միայն ի բաղադրեցեալ գոլն
իւրեանց ի զարդ ածին, և ի
պարզ գոլն ոչ են ի սովորա-
թեն կերպասանին. որպիսիք են
առքին, Տրամաբանել, Ճաբան-
նել, Ճարեբանել, Ճոճեբանել,
Ոչերպանդել. և այլն. որք բաղ
զադրին ի մասնականս, որպ.
և գէր. բայց պարզն նոցին ոչ
ի սովոր ի գործածիլ. զի ոչ
լինի ասել, Ճանեմ, բանեմ, բա-
նեմ. Ոճանեմ, ճանեմ, ճանեմ.
և այլն:

Ի՛ թէպէտ ըստ այսմ երևելն
գոլ նաև այսոքիկ, Հաւատքեմ,
Փախատքեմ, Ակնատքեմ, Կարծատ-
քեմ, սակայն ոչ ըստ ձշմար-
տութե. քանզի թէպէտ տրեմ
բայ ոչ գոյ, բայց գնեմ բայ
գոյ, որ ի պարզ. և ի բաղ
զադրին ընդ մասնականս ֆոխ,
ած, և այլն, նա առաւել փո-
խարկի ի րէ: Ի՛ բայ յայս-
մանէ նաև ի վերացմունս իւր

այլոյլն. քանզի ՚ի պարզ գոլն՝ կատարեալն իւր լինի, եդէ. և ոչ զարտուղի վերանայ. Իսկ ՚ի բարդեցեալ գոլն է կանոնաւոր բայ, և լծորդի ըստ նախկնոյ տեսակի առաջնոյ լծորդութեանն. որգոն, փոխադրեմ, փոխադրէի. փոխադրեա, և այլն. Եւ ոչ միայն սա, այլ նաև այլք ամենք բայք ՚ի բաղադրեցեալ գոլն ոչ այնպես վերանան, ոչ վերանան ՚ի պարզ գոլն իւրեանց. որգոն,

* Վատանեմ, գտի, գտեր. Սոգտանեմ, սոգտանէի, սոգտանեցեր ; Խօսիմ, խօսեցայ, խօսեցար ; Ջարախօսեմ, ջարախօսէի, ջարախօսեցեր ; Բերեմ, բերի. բերեր, եբեր, բեր. Համբերեմ, համբերէի, համբերեցեր, համբերեաց. Համբերեան, Եւ թէպէտ լինի և համբերէր, համբեր. բայց համբերեր ոչ լինի, Եւ բերէմ բայն բերեցի՝ բերեր ամենևիմբ ոչ լինի. Ուստի յայտ է՝ թէ բաղմիցս բայք ամենք ՚ի բարդիլն այլապես լծորդին : Բայցի ոմանք. քանզի գան և այլք որք այնպէս լծորդին ՚ի բարդեցեալ գոլն իւրեանց՝ ոչ և լծորդին ՚ի պարզ գոլն. որգոն. * Սիրեմ, սիրեցի, սիրեաւ. Հաշտասիրեմ, աշխատասիրեցի, աշխատասիրեա : Գործեմ, գործեցի, գործեաւ. Կենագործեմ, կենագործեցի, կենագործեաւ. և այլն։

Տեսակք բայից մտածին ըստ առ նախկնական և առ երկրպագական նշանակութեան բայից. Օի՛ ի բայից ոմանք նախադասականքն ասին՝ ըստ որում են սկզբունք, և արմատք՝ յորոց յառաջագային այլք. որպիսիք են առքին. Դնել, ածել, ընդ, բառնել, և այլն. Իսկ ոմանք ասին ածանցականք, զի ՚ի ձեռն ածանցականացն մտանկանն՝ ածանցին ՚ի նախադասականսն, և նշանակեն միով ձայնիւ ոչ միայն զգործողութիւն նշանակեցեալ բայիւ, որ է նախադասական, այլ նաև նշանակեն զիւրա այլ գործողութիւն որ նշանակի ածանցեցելով բայիւն. որգոն. Մինչ ասի, Ածեցուանեմ, ոչ միայն նշանակին առ քնորին որ առնի, այլ նաև նշանակին առ քն առնելոյ ուրուք որ առնէ՝ զի նոյն այլն առնի. զի առնելոյ ուրուք ածցուանեն, և առնելոյ առնել. ուստի սա՝ որ առնէ ածցուանէ, զգործն իւր անցուցանէ առ այլ առնելով այնպէս՝ զի նոյն այլն առնի. և որքան տեսայ բայք ածանցականք՝ անցողականք ասին, նաև երկուց առիթ նշանակութեան։

Եւ գիտելի է, զի մանուածանդ ձայնակերպականք բայքն չինեն անցողականք, որգոն,

* Լսեմ, հասուցանեմ. Ծաղկիմ, ծաղկեցուցանեմ. Վերկրիմ, բերկրեցուցանեմ. Շունչ-

Հանգչիմ , Հանգուցանեմ .
Ածուխիմ , Մատուցանեմ .
Յադիմ , յագեցուցանեմ .
Խոտորիմ , խոտորեցուցանեմ . և այլն . Չէ մերթ նաև այլը սեռ բայից լինելն անցողականք . որգոն . Խափանամ , բաչխուցանեմ . Կինեմ պէնցուցանեմ . Կինիմ , ՆՈՂեցուցանեմ . Հիթարանամ , արթարուցանեմ . Նոամ , լուցանեմ . և այլն .

Պարձեալ գիտելի է , զի ածանցականաւքդ մնանին այս՝ ածք , մինչ ներմնալ երեւի ի մէջ բայի , ոչ թէ զասն ածանցեալն , այլ անուանն որ այնու մանկամբ է ածանցեալ , եղեալ բայորգոն , * Կարդաւոր , կարդաւորեմ . Կուսաւոր , կուսաւորեմ . Կադաւոր , Կադաւորեմ . Փառաւոր , փառաւորեմ . Պարտաւոր , պարտաւորեմ . և այլն . ։

Պարձեալ գիտելի է , զի բայք ոմանք են անցողականք զօրութեամբ . որք թէպէտ ոչ ունին զմանրիկս զայս՝ ացան , բայց այնպէս նշանակեն՝ օր նշանակէին ի յունին զայն . որգոն , * Ցաղկեմ , Ցրկմտեմ , Օլնեմ , Խոտորեմ , Յուսահատեմ ։ և նոյն էր եթէ ասիցեր , * Ցաղկեցուցանեմ , Ցրկմտեցուցանեմ , Օլնեցուցանեմ , Խոտորեցուցանեմ , Յուսահատեցուցանեմ , և այլն ։

Չէ այսպիսեաքս միշտ լինելն ի ձայնակրականաց բայից . բայց ոչ յամենից , այլ ի յոմանց . զի ոչ են բաղումք , որք ոչ լինին զօրութեամբ անցողականք . որպիսիք են այսոքիկ . Հաճիմ , Լսիմ , Խոսանիմ , և այլն . Պէ՞ տ զի ոչ կարէ դնել Հաճեմ , Լսեմ , Խոսանեմ , այլ Տարհամոյ է զի դնիցի ոչան ձայնիկս , և ասիցի՝ Հաճեցուցանեմ , Լսեցուցանեմ , Խոսուցանեմ . և այլն .

Յաղագս Հիմոյ , Դիմոյ , և Համանախոյ բայից .

Դիտել Բառանիեցիոցդէ .

Որք բայից մտածին որգոն առ եզակիսն թէ և առ յոգնակասն նոյնին . Պ ասն զի բայքն կամ են եզականք , և կամ յոգնականք .

Եզականք , որգոն , Սիրեմ , Հանամ , Խանամ , Ցեսանիմ , և այլն . Չէ եզականք ասին , զի զմիակն ներգործութեի , և կամ զկրումն միոյ անձին՝ որ է ներգործօղ , կամ կրօղ , ի միում մեր բերին .

Յոգնականք , որգոն . Սիրեմ , Հանամ , Հանամ , Ցեսանիմ , և այլն . Չէ յոգնականք ասին , զի զբազումս ներգործութեանս , կի զկիրս բազմայ անձանց ներգործօղաց , կամ կրողաց ի միում մեր բերին .

Չէ գիտելի է , զի այս պարագայ՝ թէպէտ ամենից բայից

բայից Նանդեսի, բայց զվերամաքուրկն ըստ որում գիտացուրկն՝ ոչ ունին գոյականէ, այլ միայն եղականաբար վարին։ Այնմանապէս և ամենայն բայից անեղեւոյթի ներկայիցն, անցեալիցն, ապառնիիցն, և դերբայիցն ոչ ունին զայս պատճառս։ զի ոչ լինին յոգնականք, ոչ և կայան է։

Վարձեալ գիտելի է, զի բայից ամանց մերթ յոգնեղեալ լինին միայն ի յերկուց մանականաց այսոցիկ՝ որ, ոք, և յառնախ զնչանակութիւնս նոցին։ Ոյր բազմապատիկ, ոյրգոն, Ինչ ասի՝ Բէէլէ, ի մանի զգաճաղան ինչ, և կամ զայլ իմն նմանէ իր երկու կոտոր առնել։ բայց միոչ ասի Բէէրոէլ, նշանակի ոչ միայն երկու կոտոր առնել, այլ աճելի քան զերկուսն ի բազում կոտորս անջատել։ լսատ այսմ են և ապրին։ Կորել, խորտել։ Խոցել, խոցոտել։ Պատառել, պատառոտել։ և այլն։ Այլ այսոցիսիքս կոչին բայք յառնախականք, և ունին իմաստիս զզօրութեն յոգնականն որպես առ այս՝ զի զառաւելութիւնն գործողութեն նշանակեն, և ոչ որքանառայս՝ զի զառաւելութիւնն գործողայ նշանակիցեն։

Կայցէ գիտելի է, զի այսպիսիք մանկուանք ոչ յարին առնոյ բայից, այլ առկաճուց ոմանց, որք են ի սահմանս։ ուստի բայիցն որք ոչ են սահմանք լինել յառնախականք, ոչ պատրեն առակցիւ։

Կայցէ բայս այսոցիկ, Ցեղեցէ, Ցեղոտեմ, Թէպէտ ունին զմանկուանս գայսոցիկ, որ, ոք, սակայն ոչ են յառնախականք, այլ ածանցականք անուանք՝ բայացեալք։ քանզի Ցեղոտէն ոչ գայլ ինչ նշանակէ՝ եթէ ոչ առնել զոք ձիեղոտ, որպէս և կայտ է։

Վարձեալ գիտելի է, զի ի և այլ իմն կերպ, որով բայքն լինին յառնախականք։ քանզի զի Թէ բայ ինչ ի ձեռն գերբայի կրկնիցի, նշանակէ ըզաստուածութեն գործողութեն, և այնու ասի կարէ յառնախական։ ոյրգոն, * Կայ՝ օրհնեալ օրհնեցեալ զբեզ, Պատուհիր պատուհիրեալ։ և այլն։ Ոչ այսու կերպիւ գրեթէ համայնք բայք կարին լինել յառնախականք։

Գերբայ բայից մասածին որքան առ այս, զի գործողութիւնք և կիրք, կի՛ մտածին գոլ նորին որ խօսի, կամ նորին առ որ լինի խօսիչն, և կամ նորին զոմանէ լինել խօսիչն։

Որդ՝ մինչ բայն նշանակէ զգործողութիւնս, և կի՛ զկիրս նորին որ է խօսող, յայնժամ է առաջնոյ դիմի։ որպես։ Լսեմ։ Ասն զի այսու նշանակի գործողութեն նորին, որ է խօսող։ Ոչ մինչ նշանակէ զգործողութիւնս, կամ զկիրս նո-

յանեբևոյթ եղանակոջ, զոր-
ծողութիւն, և կամ վկիրս
վերացեալաբար նշանակէ, և
ոչ յատեալ ենթակայոջ. և
պատճառն է, զի մինչ ասէ
Էրէնչ, կամ Էրէլ, ոչ նշանա-
կէ Թէ այս որ բայարմատաբար
սիրէ, կամ սիրի, այլ նշա-
նակի ինքն սիրելն, կամ սի-
րիլն լոտ որում է գործողու-
թիւն, և կամ կիրք ինչ՝ որոյ
դիմի և իցէ։

Ժամանակք բայից մտա-
ծին որքան առ այս, զի
բայքն որք զառս և զկիրս
ընդ Ժամանակաւս նշանակին,
կամ՝ ի ներկայի Ժամանակի
լինել նշանակեն, կամ՝ ի յան-
ցեալում Ժամանակոջ եղեալ,
և կամ յապառնալում լինելոց.
և այսու Հանդիսին բայից
Ժամանակք ներկայ, անցեալ,
և ապառնի։

Ներկայ Ժամանակն բա-
ռականաբար մտածի. յի կամ
անցեալ անկատարեալպես, կի
անցեալ կատարեալպես, կամ
անցեալ կատարեալգունդպես,
և կամ անցեալ կատարեալ-
գունեզպես։ Առաջինն կոչի
անցեալ անկատար. Երկրորդն
անցեալ կատարեալ. Երրորդն
անցեալ յարակատար. Կոչ
չորրորդն անցեալ գերակա-
տար։ Եւ այսպէս Ժամանակք
բայց ասին վեց. յի Ներ-
կայ, Անկատար, Կատարեալ,
Յարակատար, Վերակատար,
և Ապառնի։

Ներ-

Նորին առ որ լինի խօսիլն,
յայնժամ ասի երկրորդի դէ-
մի. որպէս. Դու սէրես վասն
զի այսու նշանակի գործողու-
թիւն նորին առ որ է խօսիլն,
և մինչ նշանակէ զգործո-
ղութիւնն, կամ զկիրս նորին
զորմէ լինի խօսիլն, յայնժամ
ասի երրորդի դիմի. որպէս,
Նա սէրէ. վասն զի այսու
նշանակի գործողութիւն նորին
զորմէ է խօսիլն։ Եւ այսպէս
առաջին դէմն է Ես, յորմէ է
բանն. երկրորդ դէմն է Դու,
առ որ է բանն. և երրորդ
դէմն է Նա, զորմէ է բանն։

Բայց գիտելի է, զի Հրամայ-
ականի եղանակին բայա-
ռոգմանէ յոգնականի ապառն-
ոյն պակասի առաջին դէմն.
և պատճառն է, զի ոչորք ի ինքն
ինքեան Հրամայօղ, կամ ինքն
զինքն աղերսօղ, այլ մինչ
Հրամայէնն և աղաչէնն, կամ
աղերսէնն լինի առ այլ որ։
Եւ ասն որոյ գործողութիւնն,
կամ կիրքն ի Հրամայականի
եղանակոջ միշտ նշմարին ի
նմին առ որ է խօսիլն, և կամ
զորմէ լինի խօսիլն. և այն է՝
ոչ երբեք Թէ եղելոյն գոր-
ծողութիւնն, և կամ կիրքն ի
նոսին, այլ զի լինելոյն. և վն
այսորիկ է, զի Հրամայական
եղանակն ոչ ունի զանցեալ
Ժամանակ։

Անկ անեղեւութի եղանակին
պակասի բացորոշեցեալ
դէմ. քանզի բայն մինչ է ի

Ներկայ. որդւոյն, Սիրեմ, սիրես, սիրէ. կամ՝ Սիրեմ, սիրես, սիրէ՝ Ոչ այսպիսիքս ասին ներկայք, զի բայն միոյ այսպիսեաք վերջաւորութիք եղեալ, նշանակի ներգործութեան առնողին, և կամ կիրք կրողին նորապէս լինել՝ ի նմանէ մասին ժամանակի. և կամ առնօղն գոլ՝ ի մէջ գործոյ սիրման, և կրօղն գոլ՝ ի մէջ կրից սիրելոյն. և ոչ լինի ժամանակ անցեալ՝ յորմէ հետէ սկսեալ է առնօղն գործել, և կամ կրօղն կրել։

Անկատար, որդւոյն, Սիրէի, սիրէիր, սիրէր. կամ Սիրէեի, սիրէեիր, սիրէր՝ Ոչ այսպիսիքս ասին անկատարք, զի միոյ բայն այսպիսեաք վերջաւորութիք եղելոյ, նշանակի ներգործութեան առնողին, և կամ կիրք կրողին գոլ սկսեալ՝ և գոլ՝ ի ձանապարհի առ՝ ի լինել անցեալ. վասն որոյ դրեթէ գործողութիւն նշանակի լինել՝ ի մէջ միջոցի ներկայի և անցելոյ. բայց զի դիմէ առ անցեալն, վասն այնորիկ ասի անցեալ անկատար, իբրու թէ՝ ի առ՝ ի լինիլ անցեալ։

Կատարեալ, որդւոյն, Սիրեցի, սիրեցեր, սիրեաց. կամ Սիրեցայ, սիրեցար, սիրեցաւ՝ Ոչ այսպիսիքս ասին կատարեալք, զի միոյ բայն այսպիսեաք վերջաւորութիք եղելոյ, նշանակի թէ գործողութեան առնողին, և կիրք կրողին՝ ոչ թէ՝ ի նոյն ժամանակ լինին, այլ յիւրմէ մասին անցելոյ ժամանակի եղեալքեն, և այնու եղերեցեալք։

Յարակատար. որդւոյն, Սիրեալ եմ, սիրեալ ես, սիրեալ է. կամ Սիրեցեալ եմ, սիրեցեալ ես, սիրեցեալ է՝ Ոչ այսպիսիքս ասին յարակատարք, զի բայն միոյ այսպիսեաք վերջաւորութիք եղելոյ, նշանակի գործողութեան առնողին, և կիրք կրողին ոչ միայն եղերեցեալ և վճարեցեալ, այլ նաև ժամանակ ինչ անցեալ՝ զկնի վճարեցման։

Գերակատար, որդւոյն, Սիրեալ էի, սիրեալ էիր, սիրեալ էր. կամ Սիրեցեալ էի, սիրեցեալ էիր, սիրեցեալ էր՝ Ոչ այսպիսիքս ասին գերակատարք, զի բայն միոյ այսպիսեաք վերջաւորութիք եղելոյ, նշանակի գործողութեան առնողին, և կիրք կրողին ոչ միայն եղերեցեալ գոլ, այլ նաև բազում ժամանակ անցեալ զկնի եղերեցման։

Ապառնի, որդւոյ, Սիրեցէ, սիրեսցես, սիրեսցէ. կամ Սիրեցայց, սիրեսցես, սիրեսցէ՝ Ոչ այսպիսիքս ասին ապառնիք, զի բայն միոյ այսպիսեաք վերջաւորութիք եղելոյ, ոչ նշանակի գործողութեան առնողին, և կիրք կրողին եղեալ գոլ, և կ սկսեցեալ, այլ եղանելոյ։

Ոչ ասա գիտելի է, զի բայքն միայն՝ ի սահմանականի ե՛ղանակին ունին զկեցեսին ժամանակս վերոյ ասացեալս. Այլ՝ ի յանեղեւութեան եղանակ՝

հոգ՝ յորում գործողութիւն, և կիրք վերացելոցաւ նշանակին, բաւականանան բայիւ երեք ժամանակք. այ՝ ներկայ, անցեալ, և ապառնի։ Ոչ հրամայականի եղանակին պակասի անցեալ ժամանակն. վասնզի զանցելոց իրաց ոչ լինի հրամայել. սակ՝ ի վեր ասացաւ։

Իսկ բայից միոջ են՝ ի յղձական եղանակի, և՝ ի սահմանական եղանակի՝ պակասի կատարեալ ժամանակն, և յարակատարն լծուցանել զտեղին նորին. և ապառնի ժամանակն հանդիպի, սակայն ինքնապէս նաև ներկայ ժամանակն պակասելով՝ ապառնին լծուցանել զպակասուածն նորին ։ Այլք սակայն՝ ի կրաւորականի և՝ ի չէզոքականի սեռի սահմանական եղանակն ունի զյատուկ ապառնի, և զներկայ. որպէս երևի յառաջնումն մնասին՝ ի լծորդութիւնս բայից։

Յաղագս Աղանախոյ, և Ձորդոնց բայից։

Գլուխ Վ. Սահմանեցն։

Ա անակք բայից մի՝ ասածին որքան առայս, զի բայքն, որք զառա, կի՝ զկիրս նշանակեն, միրթ արձակաբար նշանակեն զգայս, և միրթ վերաբերուի՝ լինի ։ Ոչ՝ ի նշանակեն արձակաբար՝ կամ նշանակեն զառա՝ և զկիրս բարդապէս, և ըստ այմ մնացածն սահմանական եղանակն. և կամ նշանակեն զառա՝ և զկիրս անբաժանորոշապէս, և ըստ այմ մնացածի աներևոյթ եղանակն. իսկ՝ ի նշանակեն զառա և զկիրս ոչ արձակաբար, այլ վերաբերութի՝ լինի, կամ նշանակեն զկրամայելին առից, և կրից, և ըստ այմ է հրամայական եղանակն. կի՝ զղձացեալ լինելն առից, և կրից, և ըստ այմ է ղղձական եղանակն ։ Ոչ կամ՝ ենթ լինի թեպետ նշանակեն զառա՝ և զկիրս, այսինքն՝ ոչ միջ զեղանալ, և կամ՝ որպէս զեղանելոց արձակաբար, այլ խրթին, եթէ խղճին եղեալք, և կամ եթէ եղանիցէին, և ըստ այմ է սահմանական եղանակն ։ Ասասի հինգ են եղանակք բայից. այ՝ Սահմանական, Հրամայական, Ղղձական, Սահմանակցական, և Անեղեալ։

Յաստակելոցս հետևի՝ թէ սահմանական եղանակն է, յորում բայքն՝ ի բնաւս ժամանակս իւրեանց արձակապէս՝ և բայորոշ դիմօք, թարգ կախելութէ լինի և թեպետ նշանակեն զառա, և կի՝ զկիրս է ութէ։ Ոչ առ այս սահմանական կոչեցեալ եղանակս այս, զի բայն սահմանօրէն՝ և բայորոշապէս նշանակէ՝ ի սմին. և այլ բանք, թէ պատմական՝ թէ

Թէ Ծանուցականք, և Թէ տահմանականք՝ որովք որինն տահմանք իրաց՝ ի սմին եղեալ նախոյ լինին, որդան։

* Որ ջանիւ և սիրով ուսանի՝ ի շուտարանս պիտուէնէ հատանի։

* Ջանայր ուսանիլ և գալ քերականն, բայց ոչ կամէր յաժարուէնէ հանդարտիլ՝ ի յիւրում խղկան։

* Ասաւ զքերթողուէնն բայ՝ ի՝ բայց ոչ զքերթողուէնէն քարուց։

* Ասեալ է, բայց ոչ՝ ի յախոտից խոտեալ։

* Ասուսցի զքէզ մանաւանդ կիրառումն, քան նորոց իրաց առումն։

Քրամայական եղանակն է, յորում բայքն զառա՝ և զկիրս էուէնէց նշանակին՝ ոչ արձակաբար, այլ ըստ որում հրամայելոյ, կամ մաղթելոյն։ Լինի՝ ի սմին եղանակի ջոջ լինին ամ բանք հրամայականք, մաղթողականք, խրատականք, և պահանջողականք, որդան։

* Ասիր զնոմոտուէնն, ոչ զի ասիցես, այլ զի իցես համառուն։ Այո, այժմ ասիր։

* Ասուսցիք հետևողայ ձերոյ՝ ոչ բաղձալ զի ասիցին խմնաստունք, այլ բաղձալ միայն զի իցեն խմնաստունք։ Այո, Լատայն ուսուսցիք։

Լինի ատտ գիտելի է, զի տահմանականի ապառնին ըստ ժէծի մասին լինելոյ նման հրամայականի ապառնի կայ ըստ չիոթէել զմիոս հատիս կազմելոյ։ Զի որոյ պահելի է այս կանոն։ Ապուրիք բանն ոչ է այնպէս՝ զի ամն ումիք հրամայիցէ զնմին առ յապային և տահմանականն ապառնի։

որդան։

* Լթէ այսօր ոչ տեսեր, վաղիւն տեսցես։ Կամ այսպէս։ Լթէ ուշիմութէ կեայցես, սիրեսցէ զքեզ հայր քո, և զառաղումն բարիս արասցէ քեզ։ Եւ այլն։ Լսկ յորժամ է այնպիսեաւ ոճիս, որով ամն հրամայէ ումիք, յայնժամ է հրամայականի ապառնի, որդան։

* Լկեացես առիս ի վաղիւն, զի ունիմ զնմն ասել քեզ։ Կամ այսպէս։ Տեացես զնա ի վաղիւն, և խրատեսցես։ Կամ այսպէս։ Սիրեսցէ զքեզ հայր քո, և արասցէ քեզ զնմ բարի, զի զի ուշիմութէ վարիս ի համայնս գործս քոյս։

Լնէ թէպէտ յատուկ է հրամայականաց ապառնեաց շէշտանէլ ի վերջնում վանկս նոցա բարեանց, որով դիւրաբար զանազանին ի յատուկ նեաց տահմանականին, բայց բազմիցս ի յանհոգ դրէսց զանց արարեսկալ լինի։

Լզձական եղանակն է, յորում բայքն ոչ արձակաբար զառա և զկիրս էուէնէց, այլ զկղձս ուրուք առ այնս նշանակեն։ Լնէ՝ ի սմին եղանակի լինին այնք բանք, որք են ընձակականք, և տեղեակաբար որդան,

* Ա-

եղեալք բայլն . և եղանակ այս վէս այսորիկ կոչի առորակ-ցական , զի առորակցին նմին միշտ այլ բան՝ որով կատարի ։

Յո՛ նմանք Թէ զիարդ եղանակաւ լինին ի զրուցատրութեան ։

Յո՛ եթէ երբեմն ի սահմանեալ կանխ եղանակաւ առնանիսյինս բայլն Հանդերձ մասնկամբ՝ Լինի , յայտ ժամ և ոչնչն զրուցութեան . որգան .

* Լինի տեսանել , փախչել ։
* Լինի առեալեմ , վճարեմ , կամ եթէ առի , վճարեմ ։
* Լինի կերեալել , յագել ։
* Լինի արշաւեցեալ , շարժեցայլ ։ կամ Լինի արշաւեմ , շարժիմ ։

Յո՛ գիտելի է , զի նոյն է , թէև բացառականաւք լինիցին բանքն . որգան , Լինի ոչ գողանայլք , ոչ կախեալ ։ Պանդի Թէպետ ի յայտսխոս երեւի են Թադրիլ եղեալ գոլ առ յն գողալ Թեան , բայլ առակաւին բայն է առորակցական , զի առորակցի նմա այլ բան . յն . ոչ կախեալ . և բաւական է , զի ոչ ասի անմիջապես՝ Լինի Ոգոյացա՝ վասն այնորիկ կախեցած ։ Որ եթէ ասիցի թ , ի սահմանեալ եղանակն մնասիցէ բանն ։

Ա՛ Ոարձեալ՝ այս բան . Հետէ զի առիցեն՝ պիտոյ չէ աշխատել , և առորակցական . և ի բանս պատճառականն ի գործածի ։ և աստէն՝ ոչ ինչ պիտոյ զառ ու զրուք արձակ-

* Լինի Թէ զիարդ մնան կէ-նայ խնդ տայլեմ ի կրկնել Թէ խոնարհութեան Լինի Թէ միշտ կարիցեն պարապիլ ի ծառայութեան առեղծողին իմոյ ։ Լինի Թէ զի օր ըս արժանաւոն ծառայեալիցեմ Լ՚ ։

Եւ այլն ։

Առորակցական եղանակն է , յորում բայլն զառ , և զկիրս էուԹեց ոչ արձակաբար և կատարելապես նշանակէն , այլ անկատարելաբար , և այնպէս՝ իբրու Թէ եթէ իցէն և ղեալք , և կամ եթէ լինիցին ։ Ասոր ոչ առորասեն եղեալ գոլ զայնս՝ զորս նշանակեն ձայնք բայից ։ Ասկայն եթէ բայլ ասհմանականք , և կամ հրամայականք հետեւիցին ինքեանց , յայնժամ ի ձեռն նոցին նշանակէն կատարեալապես ։ Օ որ օրինակ .

* Լինի տեսանիցեի , փախչէի ։
* Լինի առեալիցեմ՝ վճարեմ ։
* Լինի կերեալիցեի , յագէի ։
* Լինի ընթանայլեմ , շարժիմ ։

Լ՚հա ի յայտսխոկ բանս ոչ են Թադրի պետանէլն , առհասն , որպէն , և ընհանրն իբրու Թէ իցեն եղեալք , այլ եթէ իցէին լեալք , հետեւեբար փախչէն , վճարէն , յագէն , և շարժէն ։ Լ՚ստուստ է , զի բանքն մինչ են յայտնիկ եղանակօք՝ միշտ են անկատարք . և յայնժամ կատարին՝ երբ առակցին հետեւ-

կատար, այլ այնպէս՝ երբոր թէ, ոչ զի լինիցի առքն այն ուսուցիչ, պիտոյ է աշխատիլ, եւ թէթէ զայսպիսիս առ թէականսն տարածել կամիցիմք, լինի հակադարձիչն. որդւոյն. Եկն աշակերտէ՝ կերէցէս. Որ նայն է թէթէ ասիցիւր. Որդեա՛ զի ոտ՛ ջեռ՝ պիտոյ է ինչ աշխատիլ։

Ներեւոյթ եղանակն է, յորում բայն արձակաբար նշանակէ զառա եւ զկիրս հուսթէից թարց բայորոշման գիմայ, կամ թուոյ առնողին, եւ կրողին. վասն որոյ նոյնով ձայնիւն անեբեւոյթ բայն կարէ վերածաբերիլ հասարակաբար առ իւրաքանչիւրս գեամ, եւ թէիս. որդոյն։

* Կրեցէն իմ, գրեցին քո, գրեցին նորա.
* Կրեցէն մեր, գրեցէն ձեր, գրեցէն նոցին.
* Կրեալ գոլ իմ, գրեալ գոլ քո, գրեալ գոլ նո՛ւ. եւայլն։

Ակ մի գերբայիկ գիտելի է, զի անեբեւոյթ թէից ներկայն՝ ի հոլովիլն լինի գերբայ. եւ ասի գերբայ, զի փոխանակ բայի վարի՝ ի բանս. եւ ոչ անեբեւոյթն, նոյնպէս եւ սա նշանակէ զառա եւ զկիրս վերացելոբար, եւ առանց բայորոշման գիմայ։ Ասացի առանց բայորոշման գիմայ, քանզի՝ ի յայլս եղանակս որոշին գեամբն զանազանութեամբ ձայնից, զի միոջ ասի՝ Նա սիրեմ. որոյ առաջին գեամն. եւ միոջ ասի՝ Նա սիրեա, որոյ երկրորդ գեամն. եւ միոջ ասի՝ Նա սիրե, որոյ երրորդ գեամն,

Նէ իւրաքանչիւրոց գերանուանց զանազանութեբ վերջաւորութեբք յարի բայն. բայց՝ ի յանեբեւութեի եղանակաց, եւ՝ ի գերբայս՝ նոյնով վերջաւորութեբ յարի. քանզի կարէ ասիլ. Նա՝ ի սիրելն, դո՛ ի սիրելն, նա՝ ի սիրելն. Նա սիրելով, դո՛ սիրելով, նա սիրելով. եւ այլն. Նաեւ զայսու ոչ է զանցառնելի. զի սեռական հոլովիւն անեբեւութեի՝ ի ձեռն նախադրութեի կարէ յարիլ գերանուանն, որդոյն, Նա վառն սիրելոյ, դո՛ վառն սիրելոյ. նա վառն սիրելոյ. Կամ այսպէս. Նա սիրելոյ աղաւթս, դո՛ սիրելոյ աղաւթս. նա սիրելոյ աղաւթս. եւ այլն։

Ծորդուն քայիւն է զանազան վերջաւորութեի սահմանականի ներկային,

Նէ այսպիսիք վերջաւորութեբն են չորք. յի, Նմ, ա, ո՛մ, է։ Նէ առքին ասին լծորդութիբք, զի զի քայքն գրեթէ լծին առ բաք՝ զորութեի չորից ձայնաւորացն տուեալ, որբեն՝ ի սահին. եւ այնու վերանան, յի Հոլովին պահելով իւր՝ ի բաղձան զառանն ձայնաւոր, եւ այլոյ լերով զրաւոյ ձայնին։

Նէ՝ ի չորեքին վերջաւորութիւնս չորեքին ձայնաւորքն են այսոքիկ. է, ա, ո՛, է։ Նէ առքին ասին լծորդաւոյ, եւ կամ նշանք. վասն զի՝ ի ձեռն ասոյին

սային լինին Հոդոցութիւնք, և վերացմանաք բայից ի պակաս դէմս և ի ժամանակս. և առ քաջ ձանաչին բայն՝ յորմէ արդեօք Հոդոցութեան իցէն։ Վասնզի ոմն ի յանուանէ ուղղական հոլովին ե որպէս վէմին՝ յորմէ սկսանի նոցա անուանն պեսպիսեաւ վերջաւորութիւնք այլայլել և հոլովիլ, նոյնպէս և ի բայսն սահմանականի ներկային՝ որ յառաջնում դիմի եմ, կամ ի ամ, կամ ի ոմ, և կամ ի յեմ, ե ոմ վէմին, և վերջիսկս, յորմէ սկսանի բայն պեսպիսեաւ վերջաւորութիւնք վերանալ ի յայլս դէմս, և ժամանակս։

Յոր դարձեալ. ոմն անուանից ոմանք պատկանին առ առաջնին հոլովումն. և ոմանք առ այլս հետևեցեալս. այսպէս և բայիւ՝ ոմանք պատկանին առ առաջնին Հոդոցութեանն. և ոմանք առ այլս. ուստի ի հարցմունս պարագայիւ բայիւ՝ միանշ հարցականի այս պարագայ, պատասխանատուութեանն պարտի լինիլ գաւսականաւ Հոմով. քանզի բայքն որք վիճակին եղերման ի յեմ, ասին առաջնոյ Հոդոցութեանն. որդան.

Ես եմ, ասէ, ես։

Յոր բայքն որք վիճակին եղերման ի յամ, ասին երկրորդի Հոդոցութեան, որդան, ի ընդնամ, ընդնամ, պատնամ, բանամ։ Յոր բայքն որք վիճակին եղերման ի յոմ, ասին երրորդի Հոդոցութեան. որդան, ի ընդնոմ, ընդնոմ, պատնոմ, բանոմ։ Յոր բայքն որք վիճակին եղերման ի յեմ, ասին չորրորդի Հոդոցութեան. որդան, ի ընդնեմ, ընդնեմ, պատնեմ, բանեմ. և այլն։

Յաղագս Հղեհման ձամանակաց, և յանկերպութեանց դիմաց բայից ի սահմանականէ ներկայէ, և ի կատարելոյն։

Ոլոռն Հանանկրորդ։

Լան բարեպէս ի միտ առնուլ, Թէ զևարդ բղխին ժամանակք, և ձևակերպութիւնք դիմաց բայից ի յարմանոյ իւրեանց, Հարկ դիտելով, զի դէմք, և ժամանակք բայից ըստ մասին ի յառաջնոյ դիմի սահմանականին բղխին. և ըստ մասին ի յառաջնոյ դիմի կատարելոյն։

Որպէս գիտելով, զի բայք Թեպէտ ըստ չորից Հոդոցութեանց են չորք կերպք միայն ի սահմանականի ներկայոջ, և յանկատարումն, բայց ի կատարեալ ժամանակսք են չորեքտասան կերպք։ Այսպէս զի կատարեալ ժամանակն մինչ բղխի ի յառաջնոյ դիմի սահմանականի ներկային, պէս պիսեաբաք բղխիլով՝ բաղմապատկի. ոմն ատորև երևեսցի։ Այսպէս ամենայն ատեանս ակն ունելով նախ դնեմք զչորեքտասան բայս չորեքտասանից տեսակս։

ատակաց զեռելչեալս ի չարե-
սէն լծորդութիւն. որոց երեք
առաջինքն էն առաջնոյ լծոր-
դութեան. Այրեք հետեւեալքն
երկրորդի լծորդութ. և հինգ
հետեւեալքն երրորդի լծոր-
դութեան. Իսկ երեք վերջինքն
չորրորդի լծորդութեան. Նո
ապա խօսիմք զևրութեանէ-
րոց ժամանակաց՝ Թէ զիարդ
գլխին ի յարմատոց էրբեանց։

Երրորդ գիտելի է, զի ի
բայս չորք մասածին. յի, ար-
մատ բային. լծորդատառք,
որք են չորքս այսոքիկ. է, ա, ո,
ե. դիմաւորիչ տառ. և յոգնա-
կանացուցիչ։ Նո բայ յայս-
ցանէ ի յոմանս բայս գոյ վանկ,
և կամ տառ ինչ նախընթաց
լծորդատառի, որ ի յոմանս
ժամանակս՝ և ի դէմս նէրգոր-
ծանի, և ի յոմանս բառնի,
ընդոն, ի բայս յայս՝ պէս ան էմ,
արմատ բային է պէսն. նախ-
ընթաց վանկն լծորդատառին
է ան. լծորդատառն է էն.
դիմաւորիչ է ինն. և յոգնա-
կանացուցիչ է էն։ Կամ
բայս այս՝ պէ է ս. ունի արմատ
պէսն. լծորդատառ՝ էն.
դիմաւորիչ ինն. և յոգնա-
կանացուցիչ պէսն։

Այլոյ բայն միոյ է եղական,
մասածին ի նմին երեք միոյն.
յի, արմատ, լծորդատառ, և
դիմաւորիչ. նաև մերթ ի
յոմանս նախընթաց վանկ,
և կամ տառ։ Որ՝ արմատն
որ ի բայս, ոչ կորնչի. բայց
լծորդատառն, և դիմաւորիչն
մերթ կորնչին, և մերթ փո-
փոխին յոմանս դէմս, և ժա-
մանակս. Որպէս և նախ-
ընթաց վանկն, և կամ տառն,
մերթ փոփոխի, մերթ մնայ, և
մերթ կորնչի. որպէս ստորև
երեւեալքս յայտնին։

Ահմանադիր Աղանաէլ Վերլայ։

Ահը Նա Տեսան	եմ,	ես,	է։	ենք,	էք,	են։
Ուսան Սիմն Նան	ամ,	աս,	այ։	ամք,	այք,	ան։

Ընդհանր

Ըդ՝ գիտելի է, զի առաջին դէմն սահմանականի ներ-
կայի միշտ կազմի յինքենէ արմատոյն՝ և՝ ի միոյ լծոր-
դատառէ՝ ի տրիցն՝ որում վիճակեցեալիցէ, և՝ ի դիմաձ-
որէն առաւէ յայսմանէ ծ. ում և երևի՝ ի վերոյ եդեալ օրի-
նակս. Իսկ առ՝ ի կազմել զմնացեալ դէմս, նոյն դիմաձա-
րիչ ձևն փոխարկեցեալ՝ ի՝ է, բղխի երկրորդ դէմն, և՝ ի
կորնչին բղխի երրորդ դէմն. ՝ի միասին՝ և՝ ի առնուլն զ՝է
բղխի առաջին դէմն յոգնականին. ընդ փոխիլն՝ ի ՝է բղխի
երկրորդ դէմն. և՝ ի յեղաշրջիլն՝ ի ՝ե՝ բղխի երրորդ դէմն.
Այլ հանդիպի այս՝ զի յառաջնում լծորդութեանէ լծորդա-
տառն եղ՝ յերրորդում դիմի եղականին, և յերկրորդում
դիմի յոգնականին՝ փոխարկի՝ ի է. օրդն, * Սիր է, սիրեք.
Լ՚ս է, ասէք. Տեսանե է, տեսանէք. Իսկ յերկրորդում լծոր-
դութեանէ լծորդատառն յաճախեալ լինի տառս այս չ՝ ի
յայնս ասացեալ դէմս. օրդն, * Ոճանայ, լուճանայք.
խմնայ, խմնայք. բանայ, բանայք. ում և յայտ է.
Այլ առ՝ ի լինիլ կրաւորական ոճոյանց վերոդրեցելոց բայից
ներգործականաց, լծորդատառքն իւրաքանչիւրոց փոխարկին
՝ի յիւ. և յերրորդում լծորդութեանէ լծորդատառն փոխար-
կեցեալ յարի և վանկս ան. օրդն. * Ընկենում, ընկենան իմ.
Նետում, ընտիմ. Ծողում, Ծողանիմ. Ընթեռնում, ընթեռ-
նանիմ. օրպէս և յայտ է.

Հնդեւրոպական Հոլովում:

Ես Դու Նա	՝	ես, եմը, եր:	Մենք,	ենք, ենքը, ենը, ենն:
Ես Դուն Նան	՝	այն, այնը, այը:	Մենք,	այնք, այնքը, այնն:
Ես Դուն Նան	՝	ուն, ունը, ոյը:	Մենք,	ունք, ունքը, ունն:
Ես Դուն Նան	՝	էն, էնը, էրը, էամ էր:	Մենք,	էնք, էնքը, էնն:

Ի սմին ժամանակօք դիմաՀօրիչ ձևն առաջնոյ դիմի հնար կայնի՝ փոխարկեցեալ 'ի յ ենէ՝ բղխի առաջին դէմն եզականին. Հեղաշրջեալ 'ի յ էր, բղխի երկրորդ դէմն. Ես փոխարկեցեալ 'ի ըմ, բղխի երրորդ դէմն. Իսկ ընդ փոխարկիլն 'ի ա՝ բղխի առաջին դէմն յոգնականին. Հեղաշրջեալ 'ի յ էք, երկրորդ դէմն: Ես փոխարկեցեալ 'ի ենք՝ երրորդ դէմն:

Նայց հանդիպիլն սուբն. զի առաջնոյ, և յերրորդի լծորդութեն լծորդաւառաքն փոխարկին 'ի է. օրգոն:

* Ասէմ,

դան, * Լուանայն, լուանէ. Լուանայք, լուանէք. Լուանայ, լուանէ իւրակ լծորդատառն երրորդի լծորդութեանն փոխարկի՛ ի՛ է՝ առնուլ նախընթացս ինքեան զվանկս ան. որդան, * Ընկենոյս, ընկենանէ. Նոյս, ընանէ. Ծաղոյս, թաղանէ. Ընթեռնոյս, ընթեռնանէ. Կայսատոյն սակայն երրորդ դիմն եզական, որ ոչ եզերի ՛ի էջ, այլ միշտ ՛ի էս. որդան, * Միրիւբ, ասիւբ, տեսանիւբ, լուանիւբ, լսանիւբ, լսոնիւբ, ընկենանիւբ, ընթեռնանիւբ։

Զատկն յետագրելիք գրել զկատարեալ ժամանակի, և զըզկնեցելոցն ՛ի նմանէ, մինչև եկերիցեմք ասել զայսոյ՝ որք անմիջապէս բղխեն յառաջնոյ դիմի սահմանականի ներկայի։

Հրամայականի եղանակի Նէդիայ, Կայսատան.

Դ՛ Միր	
Դ՛ Ո՛	՚ եր. եք։
Դ՛ Տեսան	
Դ՛ Ոշան	
Դ՛ Ոնան	՚ ար. այք։
Դ՛ Կան	

Դ՛ Ընդ

* Միրե՛մ, սիրե՛ն, սիրե՛ր, սիրե՛ր։ Ո՛ւմ՛, ասե՛ն, ասե՛ր, ասե՛ր։ Տեսա՛ւեմ՛, տեսա՛նէն, տեսա՛նէր, տեսա՛նէր։ Ո՛ւմ՛, ա՛մէն, ա՛մէր, ա՛մէր։ Միա՛ւմ՛, մնա՛ւմ՛ն, մնա՛ւմ՛ր, մնա՛ւմ՛ր։ Ո՛ւսանի՛մ, քուսա՛նէն, քուսա՛նէր, քուսա՛նէր։ Ոչ՛ երրորդի լծորդութեան լծորդատառն ե՛ն տառն փոխարկի՛ ի՛ է՝ յերրորդում դիմիջ եզականին. որդան, * Ընկենոյս, ընկենայր. Նո՛մ, ընոյր. Ծաղո՛մ, թաղայր. Ընթեռնո՛մ, ընթեռնոյր. Միակնո՛մ, պակնոյր։ Եւ այլ ամենայն երրորդի լծորդութեան լծորդատառն ոչ փոխի յերրորդում դիմիջ եզականին, այլ միայ էն. և զ՚ե՛ն տառն առեալ՝ այնու չարի գիմանՀ որիչ է տառին. վ՛ն որոյ նոյն դէմն կրկնակի եգաւ ՛ի յօրինակին. որդան, * Ո՛ւմ՛, ա՛մէ՛ր. Միա՛ւմ՛, մնա՛ւմ՛ր. Քուսա՛նէ՛մ, քուսա՛նէ՛ր։

Նոյն փոխարկումն ներգործական կանաչ ասցին ՛ի կրաւորական՝ լինի այսու. զի լծորդատառն առաջնոյ լծորդութեի՛, որ փոխեցեալ ատէն ՛ի է՛, ինալով անբոխոխ՝ առնուցաս յառաջընթաց ինքեան զատառն եչ. որդան, * Միրէի, սիրէ էի. Ո՛սէի, ասէ էի. Տեսանէի, տեսանէ էի։ Ոչ՛ լծորդատառն երկրորդի լծորդութե՛ հանդերձ ինքեան հետևեցեալ չէ տառնէն փոխարկեի՛ ի է՛, որ-

դ՛ Ինձեն		
դ՛ Ին		
դ՛ Ինոզ	՝	ուբ. ութ։
դ՛ Ինձեան		
դ՛ Պիտեն		

դ՛ Ի՛		
դ՛ Ի՛տոզ	՝	իբ. իթ։
դ՛ Ի՛տան		

Ի՛տրամայականն եղանակ՝ ներկոյն երկրորդ դէմն է՝ զակն և բացասական բղխի յառաջնոյ դիմէ սահմանեալ նի՛ ներկոյն՝ փոխարկմամբ դիմաւորիչ ձեռն՝ ի բե՛. որդուն, * Ակրե՛ն, ովի՛ սիրե՛ր. Ի՛սե՛ն, ովի՛ սիրե՛ր. և այլն, ոյ՛ երևի՛ ի վերուեգեալ գաղափարոցն։ Իսկ յոգնականն սորին նոյն է ընդ յոգնականն երկրորդի դիմի սահմանականի ներկոյի. որդուն, սիրէ՛ր. Ակրուա՛ ի հրամայականոջ բացասական դն

Յաւելեալ լինի, և ասի, * Ակ սիրեք, մի՛ լսե՛ք, մի՛ ընթե՛ր, մի՛ առնէք. և այլն։

Ե՛ս ասա դիտելի է, զի երբորդ դէմն ներկոյն սորին, թէ ստորակայն, և թէ բայական, և բնաւէր բացասականը դէմք ապառնւոյ առրինն՝ նոյն են ընդ ըղձականի ներկոյի և ապառնւոյ. զորմէ ստորև ասելոցք եմք. Իսկ մնայեալք դէմք սորին բղխին՝ ի կատարեալ ժամանակէ. զորմէ՝ ի տեղւոջ խրատ խոսելոցքեմք։

Իսկ փոխարկումն ներգործականի՝ ի կրաւորական յայսմիկ ասացեալսմ դիմոջ՝ լինի՝ ի ձեռն փոխման ըստորգաստաւելին՝ ի՛ իւ՛ե՛. որդուն.

* Ակ սիրէր, մի՛ սիրէր. մի՛ լսե՛ստ, մի՛ լսե՛ներ։

Նոյն յերրորդումն ըստորգութեան ըստորգաստաւն ա՛ մինչ փոխարկի՝ ի՛ իւ՛ե՛, առնու նախընթաց ինքեան պահանջ ան. որդուն. * Ակ ընե՛ր, մի՛ ընե՛ր. մի՛ ընե՛ք. և այլն։

Ներկայ Հանուագ՝ Երգիչ եւ Հիշատակ։

Եր. Ինձ Եր. Նա Եր. Ցեան	իցեմ, իցես, իցէ։	Իցեմք, իցէք, իցեն։
Եր. Ոչ ան Եր. Ման Եր. Ման	այցեմ, այցես, այցէ։	Այցեմք, այցէք, այցեն։
Եր. Ընկեն Եր. Ն Եր. Մնաղ Եր. Ընձեռն Եր. Պահն	ուցում, ուցուս, ուցու։	Ուցումք, ուցուք, ուցուն։
Եր. Ես Եր. Ատ Եր. Ատոյ Եր. Ատեան	իցիմ, իցիս, իցի։	Իցիմք, իցիք, իցին։

Եւ սիրն եկեղեցական եւ ժամանակագրական քննութիւն դիմել ըստ վերջաւորութեանց նոցին են ընդ դիմաց ահա՝ մանակական ներկային. և տարբերին միայն ի տասին, զի ի առաջնում, և ի չորրորդում ծորդութիւն ծորդատուչն առնուն նախընթաց հնչեանց զվանկս էդ։ Երրորդում ծորդութիւն զվանկս ասդ։ Ապայց ի յերկրորդում ծորդութիւն զվանկս այլ՝ փոխմամբ այլ ծորդատուչն ի իմ էր. որպէս երեւի ի յօրինակէդ։

Իսկ փոխարկումն ներդործականաց սոցին ՚ի կրաւորական՝ լինի այսու. զի Հառաջնում լծորդութեն լծորդատառն եղ փոխարկիլ ՚էյ էին. որդոն, * Սիրեցի մ, սիրեյի մ, և այլն։ Հերկրորդում լծորդութեն լծորդատառն (որ փոխարկմամբ ե եւ։) փոխարկիլ յ էին. և այլ վանկն ՚ի էր. որդոն. * Ոճաւ նայեցի մ. լսեանէյի մ։ Իսկ յերրորդում լծորդութեան՝ լծորդատառն փոխարկիլ էին. և ոչ վանկն փոխարկիլ ՚ի էր առնուլ նախընթաց ևրբեան զվանկս ան. որդոն, Ընտրեցի մ, ընտրեյի մ. և այլն։

Ըղձական եղանակի Հինգաւոր։

Ասի Ես Էհասցէ	ի եցէ, իցեմ, իցեր։ Իցեաք, իցէք, իցեն։
Ուշանալ Ամանալ Բանալ	այցէ, այցեմ, այցեր։ Այցեաք, այցէք, այցեն։
Ընկենուլ Ես Ընծաղել Ընթեռնուլ Պահել	ուցուի, ուցուիմ, ուցուիր։ Ուցուիաք, ուցուիք, ուցուին։
Ել Գալ Հասանել	լցէ, լցեմ, լցեր, Համ լցեր։ Լցեաք, լցէք, լցեն։

Եւ ամէն ժամանակ զգեցեալ ամենևին նոյնք են ընդ դիմաց սահմանակիսն անտարբին ՚ի վերջաւորութեանց խըրեանց · բայց միայն յառաջնում , և ՚ի երրորդում լծորդութեանն լծորդատառքն առնուն նախընթաց ինքեանց զվանկս էջ · Յերրորդում լծորդութեանն զվանկս ոչ · Իսկ յերկրորդում լծորդութեան փոխմամբ լծորդատառն այլեւն ՚ի է , առնուն զվանկս այլ ։

Իսկ փոխարկումն ներգործականաց սոցին ՚ի կրաւորական՝ լինի այսու · զի Յառաջնում լծորդութեանն լծորդատառն՝ ի՝ առնու նախընթաց ինքեան զառն եւ · որպէս , * Սիրեցեալ , սիրեցեալ ։ Յերկրորդում լծորդութեան՝ այդ վանկն փոխարկի ՚ի էջ · որպէս , Ոչնանայեալ , լռանեալ ։ Յերրորդում լծորդութեան՝ լծորդատառն ո՝ փոխարկի ՚ի է · և վանկն ոչ ՚ի էջ , առնելով նախընթաց ինքեան զվանկս ան · որպէս , * Ընտրեալ , ընտրեալ ։

Յայտնապէս սակայն երրորդ դէմն եզականին , որ ոչ եզերի ՚ի էջ , այլ ՚ի է · որպէս , Սիրէ է · լռանայ է , ընտրէ է · և այլն ։

Իսկ ինչ զղջականք եզանակք առացաք , նոյնն իմանալի և զառաջականսն եզանակս ։ Իսկ դիւրահասարէ , և զգերհասարէ ասացուածոյն խոսիմք յետոյ ։

Իսկ

Ըղձական Եղանակի Ներկայ , և Ապառնի ։

×××××××	
Սիր	※
Լ՚ս է	Ա , ըց գԼ։
Ցեան	※
×××××××	

×××××××	
Ոչնան	※
Լռան ա	Ա , ըց գԼ։
Լան	※
×××××××	

×××××××	
Ընկէն	※
Ն	※
Ծաղ ա	Ա , ըց գԼ։
Ընթեան	※
Պահն	※
×××××××	

×××××××	
Լ՚	※
Պատ է	Ա , եԼց գԼ։
Ուսան	※
×××××××	

Ներկայն սորին զղձի յառաջնոյ դիմի սահմանու կանի ներկայի՝ փոխարկմամբ դիմաւորիչ ձեռն ՚ի էաւ · ոյ և յայտ իսկ է · Եւ անցեալ ժամանակն զղձի ՚ի սահմանականի կատարելոյն · զորմէ խոսիմք յետոյ ։

Յոգնակի ժամանակին անեղեւութիւն, և յերկրորդում՝ լծորդութեան բոլոր յատկութիւնք պիտի տանի նախադիմի նեղկայի փոխարկելով զիմաստիչ ձեռնն ի ըց· օրդոն, Սիրե՛, սիրե՛ ըց· | ընդ նաւ, լուանա՛ ըց· | Յոգնակի յերրորդում՝ լծորդութեան՝ կորուսանելով լծորդ ատաւելին ձեռն փոխի ի ըց· օրդոն, | Նաւ՛, ընդ ըց· Բայց ի չորրորդում լծորդութեան՝ փոխանակ լծորդ ատաւելին ձեռն փոխի ի ըց· օրդոն, ՀԱՆԵԼ, առնըց·

Չէ՛ ներգործականք ասելն որ դրան առնեղկայն՝ լինին կրաւորականք փոխարկիմամբ լծորդատաւելին ի՝ իւ· օրդոն, Սիր եւ, սիր իւ՝ լուանա՝ լուանա իւ· Բայց յերրորդում լծորդութեան փոխեցեալ լծորդ ատաւեն՝ առնու նախընթաց ոյնբաւեան զվանկ ան· օրդոն, * | Նաւ, լուանալ, Յոգնակի առ ապառնին լինելն կրաւորականք փոխարկիմամբ ըց վանկին ի՝ իւ· օրդոն Սիրե՛ ըց, սիրե՛ւ· լուա՛նա ըց, լուանա՛ւ· ընդ ըց, ընդ ւ· Չէ՛ առնեաց ասելոյ թէ ներգործականաց, և թէ կրաւորականաց վերաբերի էական անեղեւութեան բայս փոլ· օրդոն, Սիրե՛ց փոլ· սիրե՛ւ փոլ· լուա՛նա՛ց փոլ· լուանա՛ւ փոլ· և այլն·

Ներբայն, որ ի հոլով ա նեղեւութեի, և բխի ի նմանէ, ի յատկին և յերկրորդ լծորդութենէ՝ միշտ ա ի՝ ի ատաւելի՝ ունի, ինչպէս՝ ի սիրել, ի սիրելոյ, ի սիրելոյ, ի սիրելով, ի սիրելոյ

Ա՛ստղ մինչ են վերջաձոլքը. մին զի ի հոլովին նախդիրն ոչ փոխարկին զառաջն ինչ. այլ պահեն. օրգան. Ի յածէ, ջածէ, ի յածէն. և այլն։

Ընդունելութեան ներկայն բղխել յառաջնոյ դիմաց սահմանականի ներկային, փոխարկեցեալ զծորդառաջն, և դիմաձորիւք ձեռն ի ոչ յայտառիկ առեալ. օրգան, * Սիրեմ, սիրօ. Ունեմ, առ օղ. Տեսանեմ, տեսանեմ օղ. Ընկենում, ընկենու օղ. Թողում, թողօղ. Պահում, պահեմ օղ. Ունէի, առնէ օղ. Ասացեմ, մատչեմ օղ. Խոսանեմ, բուսանեմ օղ։

Խակ ի յայլ տեսակս մեացեալս համառեալ նախընթաց նոա առանձ զծորդառաջն փոխարկի ի ոչ. օրգան, * Սիրեցի, լուսացի. Ունացի, խմեցի. Առնացի, բուսացի. Նոա, լեցի. Ընթեռնացի, ընթերցի. Ոչ անցեալ ժամանակն նոյն է ընդ անցելոյ ժամանակի անբեւեռութիւն, սակ և ապառնին ընդ ապառնեայ նորբն. բայց միայն ի սին ոչ դնի փոխն. օրգան. Սիրեալ, սիրելոյ, սիրելի. Ունելոյ, առնելոյ։

Այժմեսնելի զնացեալ ժամանակացեալ մաց բայիւ՝ բաւորեալ բղխին ի կատարեալ ժամանակէ. Ոչ այց նախ առելի է զներենէ կատարեալ ժամանակէ, թէ սակ բղխի ի ներկայէն։

Սահմանական եղանակի Ապառնի ժամանակ։

Սիրե	ե ցի,	ցեր,	եայ,	ցաք,	ցիք,	ցին,
Ու	ա ցի,	ցեր,	ացի,	ցաք,	ցիք,	ցին,
Տես	ի,	եր,	ե տես,	աք,	իք,	ին,
Ոչ	ա ցի,	ցեր,	ացի,	ցաք,	ցիք,	ցին,
Ոմ	ա ցայ,	ցար,	ցաւ,	ցաք,	ցայք,	ցան,
Ասաց	ի,	եր,	ե բայց,	աք,	իք,	ին,
Ընկե	ե ցի,	ցեր,	ընկե ել,	ցաք,	ցիք,	ցին,
Ել	ի,	եր,	ե լից,	աք,	իք,	ին,
Թող	ի,	եր,	ե թող,	աք,	իք,	ին,
Ընթերց	այ,	ար,	աւ,	աք,	այք,	ան,
Պահ	ե այ,	ար,	աւ,	աք,	այք,	ան,
Լաց	ե ցայ,	ցար,	ցաւ,	ցաք,	ցայք,	ցան,
Ասա	ե այ,	ար,	աւ,	աք,	այք,	ան,
Խոս	այ,	ար,	աւ,	աք,	այք,	ան,

Եթէ՝ Թեպետ յայսոսիկ ոմանք որք են զանազանեալ տեսակս՝ երևին գոլ նոյնոյ տեսակի՝ ի սմին ժամանակի, և ի բղխեցեալսն յայսմանէ, բայց ոչ են այնպէս. վասն զի գոլով զանազանեալ Լծորդութեանց տարբերին ի սահմանակալ նմ ներկայիցդ, և ի բղխեցեալսն յայնմանէ. ոյն յայս է ի սակս. Տեսի, Խոշէ, որք երևին ի սմին գոլ նոյնոյ տեսակի՝ բայց ի ներկայիցդ են տարբերք. որդոյն, Տեսանեմ, Խոշոմ. Պատ այսմ և առին, Բաշէ, Լծէ. Նման առնին, Եմայոյ, Ընդերդոյ. և այլքն։ Ոյան որոյ ըստ իրաձանց Հանմանին չորեքտասան կերպք, կամ տեսակք. Թեպետ ոմանք զսակաւս բայս պարունակեն։

Բայց Թէ այսոքիկ որպէս բղխին պէսպիսաբար ի սահմնանակսն ներկայէ, ուր միայն են չորք տեսակք Ներկայից Լծորդութեանց, գիտելի է. զի Յառաջնում Լծորդութեանն դիմաւորիչ Ինն երբեմն պահմամբ Լծորդատառին փոխարկի ի ցե. և այսպէս բղխի կատարեալն առաջնոյ կերպի. որդոյն, Ուրեմ, սիրեմ։ Երբեմն փոխարկմամբ Լծորդատառին յեղաշրջի ի ցե. և այսպէս բղխի կատարեալն երկրորդի կերպի. որդոյն։ Ուրեցեմ, առ ացե։ Երբեմն կորուսմամբ Լծորդատառին, և ձախընթացի վանկին փոխարկի ի չինե. և այսպէս բղխի կատարեալն երրորդի կերպի. որդոյն, * Տեսանեմ, տեսի։ Ոչ այսու առաջնոյ Լծորդութեան վիճակին երկբ տեսակք։

Այլ գիտելի է. զի Թէպետ ընդ երրորդիւ տեսակաւ բղխեցոյց բայիդ՝ ան վանկն ձախընթաց բառնի, բայց կարճ գոլ բայիդ ամենք, որք վանն ոչ ունելոյն ի ներկայիցդ զայլ վանկս յարմատոջ իւրեանց, ի կատարեալ ժամանակիդ՝ ի կորուսանելն զԼծորդատառն ոչ կորուսանիցեն զվանկին նախընթաց. որդոյն, Ձանեմ, Հանեմ, Հանեալեմ. և այլն։

Յերկրորդում Լծորդութեան դիմաւորիչ Ինն սահմնանակաւն ներկայի՝ երբեմն պահմամբ Լծորդատառին, և կորուսմամբ ան վանկին (Եմ Իցէ) փոխարկի ի ցե. և այսու բղխի կատարեալն առաջնոյ կերպի. որդոյն։ * Ուրեմ, Լուծոյ. Հանատառ, Հանատացե։

Երբեմն պահմամբ Լծորդատառին, և կորուսմամբ ան վանկին (Եմ Իցէ) փոխարկի ի ցոյ. և այսու բղխի կատարեալն երկրորդի կերպի. որդոյն. * Ուրեմ, Իմանոյ, Խոթեցոյ. և այլն։ Այլ եթէ են վանկն Իցէ նախընթաց Լծորդատառին, Լծորդատառն, և Նա՛ն բառնին. և եղեն ինոյ. որդոյն, * Ներձեռնամ, Ներձեցոյ. Ուրեմ, Ուրեցոյ. և այլն։

Ոչ

կալ ։ Յետ երբեմն փոխանակ լծորդաւոր ի եղ, և կրճատեալ նախընթացի նոյնատառ յեղաշրջի ի այ, և այսու բղխի կատարեալն հինգերորդի կերպով ։ Որդան , * Պակաս, պակ եայ ։ և այլն ։

Պակ ի չորրորդում լծորդութեան դիմաւորիչ ինն սահմանական ներկայի երբեմն փոխանակի լծորդաւոր ի եղ՝ յեղաշրջի ի այ ։ և այսու բղխի կատարեալն առաջնոյ կերպով ։ Որդան ։ * Ձեռն, առեայ ։ Երբեմն կորնչի նախընթացի ձայ տառին , և փոխանակ լծորդաւոր ի եղ, փոխարկի ի այ ։ և այսու բղխի կատարեալն երկրորդի կերպով ։ Որդան , Ածան ածի , մատեայ ։ Յոգ երբեմն կորնչի լծորդաւոր նաև նորին նախընթացի ան վանկին՝ (եթէ լինի ,) փոխարկի ի այ ։ և ըստ այսմ բղխի կատարեալն երրորդի կերպով ։ Որդան , * Հուս անի , բուսայ ։ հատեայ , նատեայ ։ և այլն ։

Քարդ՝ պիտելի է , զի բնաւից բայս կատարեալք յաւանուամ դիմաց եւսականին , ունի յայտ է ի վերոգրելոցս , վերջաւորին կամ տառիւն էին , և կամ տառիւս այնչ հանդերձ չիւն , որ ոչ հնչի ։ և տարին յոյժ բարեպէս նկատելիք են ։ Վասն դի մինչ բայն վերանայ ի յոյլս դիմն և ի ժամանակս , այսպիսի տառք՝ կամ մնան , կամ բառնին , և կամ փոխին ։

Երբեմն կորնչի լծորդաւոր, և նախընթացի նոյնատառին (եթէ լինի ,) յեղաշրջի ի այ ։ և ըստ այսմ բղխի կատարեալն երրորդի կերպով ։ Որդան , * Հատեայ, թաղեայ ։ և այլն ։

Երրորդում լծորդութեան դիմաւորիչ ինն սահմանական ներկայի երբեմն փոխանակի լծորդաւոր ի եղ, և կորնչիմամբ ևն վանկին փոխարկի ի այ ։ և այսու բղխի կատարեալն առաջնոյ կերպով ։ Որդան , * Ընկեն, ընկեայ ։ Երբեմն կորնչիմամբ լծորդաւոր, և փոխանակ նախընթացի նոյնատառին ի այ յեղաշրջի ի եայ ։ և այսու բղխի կատարեալն երկրորդի կերպով ։ Որդան , * Նոյ, լայ ։ Երբեմն կորնչիմամբ լծորդաւոր, նաև նախընթացի նոյնատառին (եթէ լինի ,) փոխարկի ի եայ ։ և ըստ այսմ բղխի կատարեալն երրորդի կերպով ։ Որդան , * Մաղեայ, թաղի , առեայ ։ (Սակայն նախընթացի նոյնատառին եթէ անմիջապէս հետևեալիցի տառի ձայնաւորի , ոչ կորնչի ։ Որդան , * Ծնեայ, ծնեի ։) Երբեմն կորնչիմամբ լծորդաւոր, և փոխանակ նախընթացի նոյնատառին ի այ՝ և կիսկորնչիմամբ, փոխարկի ի այ ։ և այսու բղխի կատարեալն երրորդի կերպով ։ Որդան , * Ընկեցեալ, ընկեցայ ։ Ծղնեալ, ղղեցայ ։ Ալեալ ։

Վանդի 'ի սմին կատարելոյս ժամանակի՝ մինչ նոքին փոխարկին 'ի ած, ձևանան առա- ջին դէմք յոգնակականաց . որդան , * Սիրեց է , սիրեց աւ . Սացէ , սացաց աւ . Տեսէ , տե- աւ . Լսցէ , լսցաց աւ . Ասէ ցայ , իմացաւ աւ . ըստ այսմ լի- նին և այլքն ։

Ես մինչ փոխարկին 'ի էք , կամ 'ի ած , ձևանան երկրորդ դէմքն եզականաց . որդան . Կաց է , քաց էք . Կենկէց է , ընկեց էք . Կենթերց այ , ընթերց աք . ըստ այսմ և այլք բնաւքն , Ես յայտնապէս ձևի այս՝ զի 'ի այ եզերեցեալքն փոխարկին 'ի աք . և յէն եզերեցեալքն 'ի էք ։

Այլ մինչ ասացեալք երկու տառքն (այ , է , այ) պահին , եթէ առնուցուն 'ի վերայ ին- քեանց զէ , ձևացուցանեն զերկրորդ դէմն յոգնականին . Իսկ եթէ զաա , զերրորդ դէմն . որդան . * Տեսի , տեսէ , տե- սին . Պահեայ , պահեայ , պահեան . Լուայ , լուայ , լուան . Ըստ այսմ են և այլքն , Ես տառն յերրորդում դի- մի քառնի , ևս զի արտասո- ղումն այսպէս պահանջէ ։

Իսկ որքան առ երրորդ դէմն եզականին ծանիր , զի ուր առաջին դէմն եզերի 'ի ոսկ էին , եթէ կորնչեցի նոյն դի- մաձևիդ էին , և իւր 'ի քա- ղումն նախադրեցի արմատ քայիւն տառս էր , բղխի եր- րորդ դէմն եզականին . որդան , * Տեսի , ե տես . Կայ է , ե քայ . Կամանակայ Կայէց ։

ցէ , եղեալ . Լսցէ , եթող է ։ Ես այսոքիկ չորք բայք , և որք են ընդ սոքօք , կարեն կո- չիլ արմատագործք , զի ար- մատն իւրեանց լինի ինքեանց երրորդ դէմ ըն կատարելոյս , և երկրորդ դէմ 'ի հրամայա- կանի ներկայոջ ։ (Թէպէտ ոմանք յայտնեսցեն զի առնուն նախընթաց արմատոյ իւրեանց զառաւն էր , այլ զէ . որդան . Կիզի , է կեղ . Ես ոմանք զէ- ինն տառ առնուն . որդան .

Ես որդելի , արգել .)

Ես ուր եզերի 'ի էի , ևթէ լծորդ- դատառն իցէ այէ , կորնչի էինն , և բղխի երրորդ դէմն եզակա- նին . որդան , * Կաացէ , աաց . Լսցաց է , լսցաց . Իսկ եթէ էլ իցէ լծորդատառն , ևնայմամբ լծորդատառին՝ ցի վանիցի փո- խարկի 'ի ած . որդան , * Սիրե- ցէ , սիրեաց . Կայ եթէ լծոր- դատառն փոխարկմամբ իցէ էլ , կորնչեցի նորին ցի վանիցի փոխարկի 'ի էց . որ- դան . * Կնկ եցէ , ընկ էց ; Ա- կայն ուր առաջին դէմն եզե- րի 'ի այ , կամ 'ի ցայ , անձայն ցի փոխարկի 'ի աւ- , և այնու բղխի երրորդ դէմն եզակա- նին . որդան . * Կամացայ , իմա- ցաւ Կնթերցայ , ընթերցաւ . Պահեայ , պահեաւ . Կեն- ցայ . աՃեցաւ . և այլն ։

Իսկ 'ի սմին ժամանակի փո- խարկումն ներգործականաց բայից 'ի կրաբարսական լինի այսու կերպիւ . զի ուրեք տե- սանիցէն որք դիտասցին տա-

ւիւս

ռիմա էին, ընդ փոխարկիլ զիմաստութեանն ի այ, լինին կրաւորականք. օրգան, * Ասի, ասեցեալ, սիրեցայ. Ասացեալ, ասացայ. Տեսի, տեսայ. Ծո՛ ացի, ծնայ. Կայ, կացի. Կացի, գայ. Ընկեցի, ընկեցայ. Ձգի, լքայ. Ածի, Թողի.

Յոգի երկու մեացեալքն որք ի ներգործականացն եղերին ի այ, միոն ի լինելն կրաւորական առնու զվանկ նէ. օրգան, * Ամացայ, խմանէ ցայ. Ո՛չ միւսն զվանկ նաեւ. օրգան, * Ընթերցայ, ընթեռնէ նանէ ցայ.

Ո՛չ այսպէս քաւեալք կրաւորականք յառաջնում դիմիջ եզականին միակերպաբար եղերին ի այ. և անհնչելոյն չէն փոխարկեցեալ ի ե՛, բղխի երրորդ դէմն. օրգան, * Սիրեցայ սիրեցա՛. Ասացայ ասացա՛. և այլն. Փոխարկեցեալ ի ո՛, բղխի առաջին դէմն յապառնականին. օրգան, * Սիրեցա՛, Ասացա՛. և այլն. Փոխարկեցեալ ի ե՛, բղխի առաջին դէմն յապառնականին. օրգան, * Սիրեցա՛, Ասացա՛. և այլն.

Չհաճելեալ ինքեան զե՛ բղխի երրորդ դէմն. օրգան, * Սիրեցայ՛. Ասացայ՛. և այլն.

Ո՛չ փոխարկեցեալ ի նա՛ բղխի երրորդ դէմն. օրգան, * Սիրեցան, Ասացան. և այլն.

Բայց պիտելի է, զի ի յառաջին դէմն յապառնականին, ըստ ոմանց, մուծանի վանկ

ինչ, և կամ լինի փոխարկումն տառի, առ ի զանազանել ի ներգործականէն. օրգ աց կայն ի յոմանս տեսակս երևին աճելոյթք. օրգան, միոջ ասի. Սիրեցա՛. անհնչելի թմի է էն. վասն զի սիրեցա՛ն գոլով հաստարակ ծառայք այնքան ներգործականին՝ որքան և կրաւորականին. սակ և սոքին. Ընէիցա՛, Ասացա՛ են հաստարակք երկուց սեռից. բայց ի յայլ մեացեալս տեսակս կարէն մնալ. հաստարակք, և կարեն ի կրաւորականն զանազանել. օրգան, Տեսա՛, կամ տեսանէցա՛. Ուսացա՛, կամ ըսանէցա՛, լցա՛, կամ ընդունէցա՛. Ածա՛, կամ եղանէցա՛. Ածեալ նաև հաստարակ մնայն է բարբոր, և միայն ի մեծի հարկաւորութենէ ի գործ ածել զզանազանիչ վանկն անէ, կամ նանէ. զի առաւել հատուկ է ասելն, լցա՛ ի բաւութենէ, որ ի ձեռն ինքզբոյն իմանալի գոլ կրաւորական, քան զասելն, ընդունեցա՛ ի բաւութենէ. Այս այսմ իմանալի է և զայլոց.

Յարձակարար, և Չնչակարար, Ախմանախանի եղանակք։

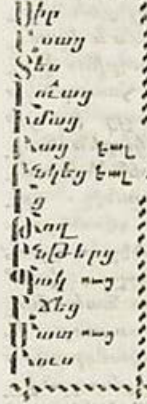
Սիր
Ասայ
Տես
Ուշաց
Մտայ
Կայ եալ եմ,եաք,եմք,եք,են։
Ընկեց եալ եմ,եիր,եր,եաք,եիք,
եին։
Ջ
Մտոյ
Ընթերց
Պահ ոյ
Աձեց
Սատ ոյ
Կուս

Երկու ժամանակքս այսպիսի բղխին՝ ի յառաջնոյ պիտի կատարելոյն այսպես։

Առաջնոյ լծորդութեն նախկին առեալն կորուսանեմք լծորդատուն՝ զոր վանին եզերիչ փոխարկէ՝ ի եալ. և առնուզդխնձորիս զայսոսիկ եմ, ես, է. էի, էիր, էր. օրդան, * Սիրեցի. սիրեալեմ. սիրեալիմ. և այլն։

Իսկ հինգերորդ առեալն երրորդի լծորդութեան, և երկրորդ առեալն չորրորդի լծորդութեն կորուսանեմք լծորդատուն՝ փոխարկին զեզերիչ

Ախմանախայ Ասիդ։
վանին այ՝ ի ուցեալ. օրդան, Պահ եայ, պահուցեալեմ, պահուցեալիմ. Նատ եայ, մնուցեալեմ. և այլն։

Ասայց երկնիմ բայն լինի երրորդեալ, և ոչ երրորդեալ։

Իսկ մնացեալք մեռտասանքն, որոց ոմանց կատարեալքն վիջլանան ի յայ էին, և ոմանց ի յայ ոչ, զայնս ուսուս միայն փոխարկեն ի եալ. օրդան, * Տես, տեսեալեմ. Ասայ, ասացեալեմ. Ուշաց, լուցեալեմ. Ուսոյ, իմացեալեմ. Կայ, բայեալեմ. Ընկեց, ընկեցեալեմ. Ջ ոյ, լցեալեմ. Մտոյ, մտցեալեմ. Ընթերց ոյ, ընթերցեալեմ. Աձեց ոյ, աձեցեալեմ. Կուս ոյ, քուսեալեմ։

Իսկ փոխարկումն ներգործականաց ոսկին ի կրաճորտականն, լինի այսու կերպիւ. Օրինակ երրորդ առեալն առաջնոյ լծորդութեն, և Առաջին առեալն երրորդի լծորդութեան հետևեալ. Անգղն թռչնոց ներգործականն, և ի՛ կրաճորտականն լինին. Հաճոյեմ, ասացեալեմ. Ընկեցեալեմ, ընկեցեալիմ. և այլն։

Ասայց մնացեալ երկու առեալքն առաջնոյ լծորդութեն, և երրորդ առեալն երրորդի լծորդութեն առնուլ հետևեալ Ասայ եալ վանկին իբրեւ զվանկ՝ եմ, լինին կրաճորտականք. օրդան. * Սիրեալեմ, սիրեցեալեմ. Տեսեալեմ, տեսեցեալեմ. Ասացեալեմ, Ասա-

Յաշտ Աղխանց Թաղեցեալեմ. և այլն։ Ասայց երբեմն ա՛ն վանին ևս յաւելեալ լինի՝ Ի յեղեռն երկուս տասակս. որպես։ Ցեռան եցեալեմ, Թաղան եցեալեմ, Ակ Ի յայլս մնացեալս հինգ տեսակս՝ ներմուծանի անե կի նանե վանին՝ ըստ նորոյ հնգից նակաց, որպես, Ոճ անեցեալեմ, խմանե ցեալեմ. քանե ցեալեմ. Ընանե ցեալեմ. ընթեռնանե ցեալեմ. և այլն։ Թվեպէս բազումք Ի հնոյ նաև զսոսին գտանեն սոյ զհատարակ, յո սոյ գիտեցուք զնականն նոյնպես և զկրաւորականն գտնես. Ոճացեալ. խմացեալ. Բացեալ. լցեալ. ընկերցեալ։ Ասայց մնացեալ յոյժ սահմանք կարեն Ի գործ ածել այսպիսեաւ փոխանակ կրաւորականի յորժամ ընդ հականի լայն շաբակցին. որպես, Ընալ նղե. ընքերցեալ եղե. և այլն։ Ըստ այսմ և սոքին. յո Ցեռնալ. Ընդնալ. Ներնալ. առանց վանիկս այսպիսիկ եղ՝ փոխանակ կրաւորականի գնել երևին Ի հինս գրուածս. և Ի ձեռն հականի լայն, և կամ Ի ձեռն ինգրոյ խնանին զոր կրաւորականաք. որպես։ Ծաղեալ էին ցեղ ցեղ ազ-

գաւ ազգաւ զյարակատարել, և զդերականաւորել անհնարին, նոյնն ասել է և զյարակատարիլ, և զդերականաւորիլ ըղձականին և սահմանականին, նաև զկրաւորականի ապառնւոյ ստորակայականին, և զանցեալ կատարելոյ անեղեւ թին, և ընդունելեալ ձեռն. որոց բնաւքն եղելոյն Ի ե՛ւ. և այս միայն Ի տարբերութեամբ. զի Ի յըղձական հանոյ զխմաւորիչն եմ, ե՛, ե՛, առնուն նախընթացս ինքեանց զկանխ էն. որպես։

Ակբեալեցեմ, ակբեցեալեցեմ. և այլն։

Ոչ ապառնին ստորակայական նին առնուն զհատն այս եղեալ. որպես։ Ակբեցեալեղեց. և այլն։

Ոչ անցեալն անեղեւ թին՝ փոխանակ զխմաւորչին առնու զհատն այս զայն՝ փլ. որպես։ Ակբեալ փլ. Ակբեցեալ փլ. և այլն։

Ոչ ընդունելութեան անյեալն ոչ պարտի ունել զխմաւորիչ. որպես, Ակբեալ. Ակբեցեալ. և այլն։

Մէր ե ցէ Լա ա ցէ	ց	ացես	ացէ	ացուք	ացէք	ացեն
Տես լ	ց	յես	յէ	յուք	յէք	յեն
Ըզ ա ցէ Մա ա ցայ	ց	ացես	ացէ	ացուք	ացէք	ացեն
Լսայ լ	ց	յես	յէ	յուք	յէք	յեն
Ընկ ե ցէ	ց	ացես	ացէ	ացուք	ացէք	ացեն
Ձգ լ Ձտղ լ	ց	յես	յէ	յուք	յէք	յեն

՚Ի նեթերց այ	ց	յես	յէ	յուք	յէք	յեն
* Պակ ե այ	ց, ի յես	ի յէ	ի յուք	ի յէք	ի յեն
* Լէ ե ցայ	ց	ացես	ացէ	ի յուք	ացէք	ացեն
* Ասաե այ	ց, ի յես	ի յէ	ի յուք	ի յէք	ի յեն
՚Ի նուա այ	ց	յես	յէ	յուք	յէք	յեն

Ա պառնուց ժամանակի առաջին դէմն եզական բղխէ յառաջնոյ դիմի կատարելոյն վերաբերուելիք ցոյ տա-
ուիս։

ախ · որգոն , * Սիրեցի , սի֊
քեցի ց · Լսացի , ասացի ց · Ը֊
այսմ և այլք բնաբք ։

Կայց որքան առ ինացեալս դէմն գիտելի է · զի առաջին , և երկրորդ տեսակք բայիցն առաջնոյ լծորդութեան , և Լսառաջին , և երկրորդ տեսակք երկրորդի լծորդութեանն , և Լսառաջին տեսակն երրորդի լծորդութեանն , որք ունին յինքեանս զլծորդատառսն , ի թուղն զվանկն՝ որք Չեռևելին լծորդատառիցն իւրեանց , և ի առնուլն զվանկն ասէ , բղխի երկրորդ դէմն եզականին · որգոն · * Սիրե ցի , սիրե ասէ · Լսա ցի , ասա ասէ · Լըճա ցի , լըճա ասէ · Լսմա ցայ , լսմա ասէ · Լնկե ցի , ընկե ասէ · Լսկ ի յառնուլն զվանկն՝ ասէ , բղխի երրորդ դէմն · որգոն , * Սիրե ասէ · Լսա ասէ · Լըճա ասէ · Լսմա ասէ · ընկե ասէ · Լսկ ի յառնուլն զվանկն ասաւ , բղխի առաջին դէմն յոգնակականին · որգոն , Սիրե ասաւ , Լսա ասաւ · Լըճա ասաւ · Լսմա ասաւ · ընկե ասաւ · Լսառնուլն ասէ , բղխի երկրորդ դէմն · որգոն , * Սիրե ասէ · Լսա ասէ · Լըճա ասէ · Լսմա ասէ · ընկե ասէ · Լսառնուլն ասին , բղխի երրորդ դէմն · որգոն , * Սիրե ասին · Լսա ասին · Լըճա ասին · Լսմա ասին · ընկե ասին ։

Լսակ երրորդ տեսակն առաջնոյ լծորդութեանն , և երրորդ տեսակն երկրորդի լծորդութեան , նաև երկրորդ , և երրորդ տեսակն երրորդի լծորդութեան , որք ի կատարելոցն ոչ ունին յինքեանս զլծորդատառսն , Թողլով զդիմաբարիւն ասացն , և առնլով զվերնասացեալ վանկն Թարց առաջնոյ սկզբն՝ ի վերայ արմատոյ իւրեանց , բղխին վերնասացեալք դէմքն · որգոն , Չեմ , ես , ե , ենք , եք , են · Լսայ այսմ են և սոքին · * Կայ , բայ ցիս , բայ ցիր , բայ ցե , բայ ցիմք , բայ ցիք , բայ ցին ։ Լ ցի , լ ցիս , լ ցի , լ ցիմք , լ ցիք , լ ցին · Լսուղէ , Թող ցիս , Թող ցի · Թող ցիմք , Թող ցիք , Թող ցին · այդ նաև ի վերանգր ի գաղափարս երևին ։

Լսակ չորրորդ տեսակն երրորդի լծորդութեան , և երրորդ տեսակն չորրորդի լծորդութեան , որք ի այ եզերին ի կատարիչսն , և կորուսեալքն զլծորդատառսն , ի առնուլն ի վերայ արմատոց իւրեանց զվանկն զայսոսիկ ցիս , ցի , ցիմք , ցիք , ցին , բղխին վերնասացեալք դէմքն · որգոն · * Ընթերց այ , ընթերց ցիս , ընթերց ցի · ընթերց ցիմք · ընթերց ցիք · ընթերց ցին ։ Լսուսայ , բուս ցիս , բուս ցի · բուս ցիմք , բուս ցիք · բուս ցին ։

Լսոյց վերանշեալք եթէ տեսակքն , որոց գոն լծորդատառքն՝ բայց փոփոխեալք , զանազանաբար ձևացուցանին ի ինացեալս դէմն · Լսանցի կատարիչդ առաջին դէմն

դէմն հինգերորդի տեսակի երրորդի լծորդութեն՝ զլծորդաւառն ա՝ գոլով փոխարկեալ ՚ի եչ, և եզերեցեալ ՚ի այ, նոյն փոխանակեցեալ եչ լծորդաւառն՝ փոխարկի յինչ, և առնու զինի իւր զվանկս զայսոսիկ չիւ, չի. չու, չիւ, չին. և զինին վերաձայեալը դէմքն. որդան, * Պահնաւ մ, պակ եայ, պակ եչիւ, պակ եչի. պակ եչու, պակ եչիւ, պակ եչին. Իսկ առաջին տեսակն չորրորդ դի լծորդութեն՝ զլծորդաւառն ինչ՝ գոլով փոխարկեալ ՚ի եչ՝ յառաջնում դէմսն կատարելոյն, և եզերեցեալ ՚ի ցայ, պահէ ՚ի ամին զփոխանակեցեալ եչն ՚ի յերկզանջ նա. և ՚ի յերկրորդ, և յերրորդ դէմս յոգնականին, և ՚ի յառաջնում դիմի յոգնականին վերաձին փոխելով յինչ, առնու զայսոսիկ վանկս, ացիս, ացի, ցու, ացիւ, ացին. և այնու զզինին վերաձայեալ դէմքն. որդան, * Ակնեմ, ակնեցայ. ակնեացիս, ակնեացի. ակնեցաւ, ակնեցայ, ակնեացին, ակնեացան. Իսկ առաջին տեսակն չորրորդի լծորդութեն գոլով փոխարկեալ զլծորդաւառն ինչ ՚ի եչ, ՚ի յառաջին դէմն կատարելոյն՝ նոյն փոխանակեցեալ լծորդաւառն մինչ վերջին փոխի յինչ, և առնու զինի իւր զվանկս զայսոսիկ՝ չիս, չի. չու, չիւ, չին, զինին վերաձայեալը դէմքն, որդան, * Կատեայ, մատեչիս, մատեչի. մատեչու, մատեչիւ, մատեչին. Իսկ վերադարձեալ նորագտանացն սոյնն ՚ի կրաճարտանս լինին այսու կերպիւ. զի յեզականացն առաջին դէմքն նորագտանացն ասպառնալոց, որք եզերին ՚ի եչ, փոխին ՚ի այ. ոյզան, * Աւրեչ եչ, աւրեց այ. Ուսայ եչ, ասայ այ. Տեսեչ, տեսայ, կամ տես եչ, նեչ այց. Ուճայ եչ, ուճայ այ. Ուսայ եչ, քայ այ. Ընկեչ եչ, ընկեչայ. Ցեչ, ցեց այ. Ծողեչ, ծաղ այ.

Իսկ որք եզերին ՚ի ցայ, նորագտանացն ՚ի նասայ եչ, կամ նաեչ վանկն, սրդան, * Ասնայայ, ասնանեչայց. Ընձեռայ, ընձեռանեչայց.

Իսկ բայ ՚ի յառաջնոյ դիմի յոգնականին՝ վերաձայեալոց դիմայ դիմաբարբայ վանկիկ եչն, և եչն փոխարկեցեալ յինչ՝ լինին կրաճարտանք. որդան. * Սիրեայ եմ, սիրեացիս. սիրեացաւ. Սիրեայք եմ, սիրեացէք. Սիրեայեն, սիրեացեն. ՚ի այսմ և այլք բնաւորն.

Իսկ դէմք ընդհանուր բային ՚ի ամին ժամանակաց՝ բայ ՚ի յառաջնոյ դիմի եզականին, և յոգնականին՝ են հատարակք երկուց սեռից.

Իսկ առաջին դէմք յոգնականացն վերատացելոց գնաճից կրաճարտանց բղինին այսու կերպիւ. Վանկն կրաճարտանին առհմանականն ներկայի առաջ-

Եա՛ գէմ, ասա՛. Ի՛ մեա՛ գէ, լսէ՛ա՛ գէ, ասա՛ գէ. Ի՛ մեա՛ գէ, լսէ՛

րին՝ ի այ, և կամ ևն եղե-
բեալը՝ ի եայ, այսպիսի վանկք
փոխարկին՝ ի էք, կամ՝ ի արաւ,
և կամ՝ ի երաւ. որպէս.

* Ընձեցայ այ, ընձեցայ էք.
պակ եայ, պակ էք. Ածաւ եայ,
մատաւ էք. կամ՝ մատ երաւ. Լուա-
ւայ, լուաւարաւ։

Պայց գիտելի է, զի ոմանք
բայք, որք ևն ընդ երրորդ-
պիճ տեսական առաջնոյ լծոր-
դումն, ՝ի լինելն հրամայա-
կան՝ զտառ ինչ՝ ի վերայ ար-
մատին թող որում է՝ ի կա-
տարելոջ յաւելուն, և կամ
փոխեն. և այս վանն կար-
ձումն արմատոյն. որպիսիք
ևն սորին. * Գալ, գիտ.
ինչ, ինչ. մտալ, մտաւ. Կալ,
կանչ. լալ. լացայ, կամ լիր.
և այլն ։

Եւ զի արմատն սոցին ևն
սորին. Գ, է, ճ, և այլն
որոյ եթէ տառ ինչ ոչ յաւե-
լցին՝ և կի փոխարկումն տառի
ոչ լինիցի բարեպատ ոչ տրտա-
կերին։ Ասա այսմ ևս միոջ
ընդ բայն՝ ի կատարելոջն լի-
նել ետ՝ ի հրամայականաջ լի-
նել լիր։

Ե՛ս բղխումն կրաւորականի
այսպիսիկ դիմի՝ ի յիւրակա-
նոջ՝ որբան առ երիս տեսակս
առաջնոյ լծորդումն, և որ-
քան առ երրորդ տեսակն երկ-
րորդի լծորդումն, և որբան
առ երկրորդ, և երրորդ տե-
սակն երրորդի լծորդումն,
արմատոյ բայիցն ևս որում ևն
՝ի ներգործականաջ՝ առադրի
վանկս՝ էր. որպէս, * Կեր եմ,
սիր եր. Լսած. ասէր. Տես,
տեսեր. Հայց, բացեր. Լիր,
լցեր. Մտալ, Թաղեր։

Որբան առ առաջին տեսակն
երկրորդի, և երրորդի լծոր-
դումն՝ զինի լծորդատառն
(բացաձողմամբ այլոց տառից
ևմէ ինչն զինի՝ նորին) առադրի
վանկս չէր, որպէս. * Լուա,
լուաչէր. Ինկեա, ընկեչէր։

Որբան առ երկրորդ տեսակն
երկրորդի լծորդումն զինի
լծորդատառն առադրի վանկս՝
նէր. որպէս, Ման, մանէր։

Եւ երրորդի լծորդումն չոր-
րորդ տեսակն ոչ ունի դատ-
տակ հրաւորական. այլ ևս եր-
կոցունց տեսակին լինի ընդերձիր։
Ոմանք՝ ի յոգնահատոջ՝ որբան
առ առաջին, և առ երրորդ
տեսակն առաջնոյ լծորդումն,
և որբան առ առաջին, և առ
երրորդ տեսակն երրորդի լծոր-
դումն՝ ներգործականի հրամ-
այականին առադրի ձայնս
այս՝ եցուր. որպէս, * Մի-
րեա, սիր եցուր. Տես, տե-
ւեցուր. Ինկեա, ընկ եցուր։

Որբան առ երկրորդ տեսակն
առաջնոյ լծորդումն, և առ
առաջին տեսակն երկրորդի
լծորդումն՝ առադրի ներգ-
ործականի հրամայականին
ձայնս այս՝ ցուր. որպէս,
* Լաւ, առ ցուր. Լուա,
լուա ցուր։

Եւ որբան առ երկրորդ տե-
սակն երկրորդի լծորդումն

առ-

առաջրի ձայնս այս՝ ներգործ. օրգոն, * Ոմն, խմն ներգործ. Ոմ որքան առ երրորդ ան. առին երկրորդի լծորդութեամբ, և որքան առ երկրորդ, և առ չորրորդ առանձին երրորդի լծորդութեամբ առաջրի ձայնս այս՝ արտ. օրգոն, * Ոմոյ, ոմոյ արտ. Ոմ, ոյ արտ. Ընդհերքիր, ընդհերց արտ. և այլն։

Հրամայականի եղանակի առաջաւոր Բերդուրդ դէմ։

Ակր է աջիր.	
Ա՛ա աջիր.	
Տես ջիր.	
Ոմ ա աջիր.	
Մ ա աջիր.	
Ոյց ջիր.	
Ընկ է աջիր.	
Ձ ջիր.	
Ծոյ ջիր.	
Ընդհերձիր.	
Պիակ իջիր.	
Ընդ իջիր.	
Պառ իջիր.	
Ուռա ջիր.	Համ անիջիր։

Պատան բղխեցման երկրորդ դէմ դիմի առաջաւոր հրամայականին գիտելի է. զի առհմնականի կատարելոյ առաջին դէմն միայն ունի ջծորդ պառաւ, ընդ առնուլն զինի լծորդաւառն զանոնք զայս ջիր, բղխի երկրորդ դէմն հրամայականի ապառնւոյ. օրգոն, * Սիրէ ջ, սիրէ ջիր. Ասա ջ, ասա ջիր. Ուճա ջ, ուճա ջիր. Խմա ջայ, խմա ջիր. Ընկէ ջ, ընկէ ջիր. Այն միջ ոչ ունի զլծորդաւառ՝ ըստ առնուլն զանոնք զայս՝ ինչ զինի արմատոյն, բղխի. օրգոն, * Տեսէ, տես ջիր. Ասայ է, ասայ ջիր. Ջէ, ջէ ջիր. Ծոյէ, ծոյ ջիր. Ընդհերձայ, ընդհերձ ջիր. Առա ջ, առա ջիր. Այլոց վերջին ձայն՝ ա՛ր ևս ևս բառանիջիր. Այսպէս հինգ երրորդ տեսակն երրորդի լծորդութեամբ, նաև առաջին և երկրորդ տեսակն չորրորդի լծորդութեամբ գոյով չէ զգալի, և լծորդաւառ ըստ վտիտ խեղեալ ի կատարեալ ժամանակի՝ առնուն ի վերայ արմատոյ իւրեանց զանոնք զայս՝ իջիր, և այնու ձեւացուցանեն զերկրորդ դէմն ապառնւոյն. օրգոն, * Պակ եայ, պակ իջիր. Ընդ եայ, առ իջիր. Պառ եայ, մնառ իջիր։

Այսպէս վտիտարկուածն ներգործական ասցին ի կրաւորական, լինի այսպէս. Ի կրաւորականի տահմնականէն ներկայի առաջին դէմն կալեալ լինի, և գիմնաձորիչ ձեռն փոխի ի ջիր. օրգոն, * Սիրի՛ն, սիրի ջիր. Ասի՛ն, ասի ջիր. Տեսանի՛ն, տեսանի ջիր. ըստ այսմ և այլք բնաւքն։

յայտ է, զի լինի փոխարկմամբ վերջնոյ էին ՚ի ե. ունդան. * Ներեսջի՛ր, սիրեսջի՛ր. սիրիջի՛ր, սիրիջի՛ր. Տեսջի՛ր, տեսջի՛ր. տեսանիջի՛ր, տեսանիջի՛ր. ըստ այսմ և այլքն։

Իսկ այս շատ լեզի յաղագս բղխմանց գիտից, և ժամանակաց բայից, որք գրեցան առ այս միայն՝ զի կարիցեն աշակերտքն Հայեցողապես ձև նայել զայնմ ընթերցուլով զկատնոնս, և ոչ առ այս՝ զի սերտողաբար ՚ի միտ առնուցուն զայնս։ Վասն զի մինչ զերբեքաւանն օրինակս բայից չորեքտասանից տեսակաց չորից լծորդութեց յոյժ բարեպէս և սերտողաբար ունիցին ՚ի մտի, այնուբիւք զբնաւս բայս գիւրաբար բար լծորդել կարեն։

Յաղագս Կանոնաձևրմանց Բայից ոմանց, որ են ընդ երեսփոխաւանից տեսակաց չորից լծորդութեան։

Գլուխ Ա. Կանոնաձևիչք երրորդ։

Եվս գիտելի է, զի ըստ առաջնով տեսակաւ առաջնոյ լծորդութեն գտանին բայք բազումք, որք ոչ միայն վարին ներգործականապէս ունելով և զկրաւորական, այլև վարին ձայնակերականապէս. որդան, բայս այս Հրածեխ, որ է ներգործական, որոյ կրաւորական է Հրածիւխ, ՚ի վարին ներգործականապէս նմանապէս և արածելն Հովուին զոչխարս, և ՚ի վարիչն կրաւորականապէս նմանն արածիլն ոչխարացն ՚ի Հովուէն. Նոյն միով անառանց ինքեանք արածիլն նմանոյն, յայնժամ արածեմ բայս է ձայնակերական. և պարտի գնել այսպէս. Հրածեխէն այժ վայրենիս ՚ի լերինս. և ոչ եթէ, Հրածեխեն այժ. և այլն։ Իսկ զօրինակն յայսմիկ ժամանակով վասն այնր եդաք, զի կրաւորականք այսորիկ տեսակի, և ձայնակերականքն որք են ընդ առաջնով տեսակաւ չորրորդի լծորդութեն՝ ՚ի սմին ժամանակի ասացուք ՚ի սմին ժամանակի ասացուք։ Բաց այսմ օրինակի են նաև Հետևեալ բայքս այսորիկ. * Բաժանեմ. Օրհնեմ. Օծանեմ. Օծագործառնեմ. Պնդիկամ. Ծակեմ. Խմեմ. Լուանեմ. Լուառնեմ. Կարկեցեմ. Կենակցեմ. Կցորդեմ. Չաշեմ. Չոկեմ. Չամնզուգեմ. Չաճապարեմ. Չոկադրեմ. Չամնկցեմ. Չոզորդեմ. Զայնակցեմ. Ղնչեմ. Ղարակեմ. Ղոհամօրեմ. Պարեմ. Յանգեմ. Հարալծեմ. Լզեվորեմ. Պնթրատօրեմ. Պատրաստեմ. Պատակեմ. Պատեմ. Սպառազինեմ. Սատրապեմ. Սատրապարեմ. Վխնկեմ. Վախճանեմ. Տնթրեբեմ. Խրճեմ. և այլն։

Նաև զայսու ոչ է զանցառնելի. զի բազումք յասացեալոց բայիցս ունին լմնասիս զգօրութիւն անցողականի բայի. ինչ զի նշանակեն այնպէս առնել՝ ի կրօղն՝ զի կրօղն թարց առնողի ինքեանէ և ոչ իւր կրօղ ունելոյ զայնս կիրս. բայց յայտնիկ միայն զանազանին յանցողականացս, զի անցողականքն երբեմն այնպէս նշանակեն առնել՝ ի կրօղն՝ զի կրօղն ինքեանէ ոչ իւր բաւական ունելոյ զայնս կիրս. որդան, մինչ ասի, Ես երաժշտացանէմ զարն՝ ի յօգս. նոյն քարն՝ եթէ ոչ իւր կիրը այլոք առնող՝ ինքեանէ ոչ երբէք կարէր վերանալ՝ ի յօգս. բայց մինչ ասի, Ես ուսուցանեմ զաշակերտն. նոյն աղաւնին ինքեանէ և կարէր թռչիլ. և որքան առ այսոսիկ անցոզականաւ վերոգրեցեալք բայքն ունին զնմանութիւն։

Պարտեալ՝ են նաև ոմանք բայք ներգործականք, ո՛րք ունին յատեղեալ լինել ան վանից, լինելին Հասարակ բայք. Պերթ և թարց իրիք յատելման. որդան, Պարեմ, համարեմ, են ներգործականք. որոց կրաւորականքն լինին՝ վարիմ, համարիմ. բայց մինչ ասիցի, վարիմ նիւ, է Հասարակ. նոյնպէս և համարիմ բայս՝ մինչ ոչ նշանակէ զվաճառել է Հասարակ. որդան, Համարիմ ի չեն իմասուան. Համարիմ ի չեն իմասուան։

Պարտեալ. են և ոմանք բայք ներգործականք, որք առնելով զվանից ան՝ կամ փոխելով զգործառուածն՝ ասպրածին նաև ընդ այլովք առնալ կօք առաջնոյ կի այլոյ գործելոյ. որպիսիք են սոքին. Ի ղեծեմ, եղծեցի. որ և լինի եղծանեմ, եղծի։ Ի ղեծեմ, զեղծեցի. որ և լինի, զեղծանեմ, զեղծի։ Կիզեմ, կիզի. որ և լինի, կիզուսմ, կիզի։ Ի փեմ, ծփեցի. որ և լինի չկրաւականաւն՝ ծփամ, ծփացի։ Ի տեղծեմ, տեղծեցի. որ և լինի տեղծանեմ, տեղծի. և տեղծում, տեղծի։ Կասեմ, կասեցի. որ և լինի կասում, կասուս. և այլն։

Զայս սա՝ ի կատարեալ ժամանակի՝ և՝ ի բղխեցեալսն յայնմանէ ոչ տարբերի. վասն զի ոչ լինի. Կասի, կաս. այլ Կասեցի, կասեա. և այլն։

Զմ այսու ձայնիւ գոյ և բայ ձայնակրական. որդան, Կասիմ. բայց նշանակութիւն է տարբեր, զի սա զգտարարիչն նշանակէ. Կոկ միւսն զկատուծին ցորենոյ՝ ի կաղն։ Պրպտեմ և Ճրչեմ բայս ներգործական որ զգտարձուցանելն նշանակէ, Ճրչեմ բայն ձայնակրական՝ նոյնով ձայնիւ ոչ զգտարձուցանելն, այլ զՃրչագային նշանակէ։

Կոկ ներգործական բայս այս՝ Ի՛ենդեմ, ի նոյնում սեռի մնալով զնուազագոյն նշանակութիւնս ունի. յի բաժանման, և

և պարզաբանութիւն. որպէս, Աբեղեայք ըզիւն յայծեայ. Յր բաժանեացն։ Աբեղեայ ջնեաւ, և ընկալաւ. Յր տարածեայ։ Աբեղեայ զառաքեալն աբեղապանն. Յր պարզաբանեայ։ Նմ կրաւորականն տալին որ ի Աբեղեմ, ինչ նշանակի զբաժանիլն, բաղմիցս վարի ձայնակրական նախդս. որպէս, Աբեղիմ։ Եւ այլն։

Նարձակ պիտելի է, զի ի չեզոքականացն բայից են ոմանք, որք երբեմն կրաւորականս վարին ի յոմանս ժամանակս ըստ սիւռնաւորութեան. որպէս, Ասացեալ բայս է չեզոքական, և խնդրէ զՀոլովն արտական, և ոչ զՀայցականս. բայց կարէ երբեմն վարիլ կրաւորականապէս ըստ այսմ օրինակի։ Խաղիցս առ Թագաւորն պատանիդ-այդ չինեն, և ալ առղեցաւ։ Ըստ այսմ օրինակի են և տալին. Ետաւեմ. Պաշաւեմ. Խաճապարեմ. Ծվատպարեմ. Ծվատրեմ. Ծնայեմ. Ծտամոծեմ. Ծտանմարկեմ. Յաղագեմ. Պատաւեմ. Ասասրեմ. Ապատեմ. Զատեմ. և այլն։

Նարձակ. Չեզոքական բայս այս՝ Օշարեմ, ոչ լինի ի կատարելոյն չշարեցէ, այլ շշարեցայ։ Նմ պատճառն է, զի ձայնակրական բայն Օշարեմ, լինի չշարեցայ. և լիապես չծորդի ենեմ առաջնոյ սեռական չորրորդի ծորդութեանն. և շշարեցեալ բայն գոլով պակասաւորի, լցուցանի անուն։ Նմ պակասին ինքեան կատարեալ ժամանակն, և բղխեցեալքն յայնմանէ։

Նսկ չեզոքական բայս այս՝ Հինդալեմ, լինի և Հինդոլեմ. Աստ ոչ կատարեալն առաջնոյն լինի ինդալեցի. և ապառնին՝ ինդալեցիմ. և հրամայականն ինդալե՛. և այլն. այսպէս և երկրորդին կատարեալ լինի ինդալայ. և ապառնին՝ ինդալայց, ինդալեա, ինդալեցի. Հրամայականն ինդալ. զի ինդալեաւ. և այլն։ Նմ ե ընդ երրորդի սեռական երրորդի ծորդութեան,

Նարձակ. բայս այս՝ Կանփաւեմ, որ ե չեզոքական, կարէ վարիլ նաև ոչ զձայնականն. որպէս, Կանփաւ, փանփաւեցի, փանփաւե. լինի և փանփախ, փանփաւեցայ, փանփաւեա. և այլն։

Երկրորդ գիտելի է վասն երրորդի սեռականն առաջնոյ ծորդութեան, զի ի նմանէ ծագեալ բայիցն որք են ընդառաջ, ոմանք բարձմամբ ևս վանկին տարածին նաև ընդառաջնով սեռական նմոյն ծորդութեան. որպէս, Հինդանեմ, անիծի. լինի և Հինդեմ, անիծեցի։ Նկնանեմ, բնկի. լինի և բնկեմ, բնկեցի։ Նօծանեմ, բօծի. լինի և բօծեմ, բօծեցի. և այլն։ Սակայն այսպիսիքս ի մեծի սիւռնաւորութենէ միայն տարածիլ կարեն.

Նր-

Երրորդ դիտելի է փան առաջնոյ տեսակին երկրորդի լծորդութիւն. զի ընդ սովաւ գտանին ոմանք բայք ներգործակերպ չեզոքականք, որք երբեմն ի պատահումն կարեն ի ձեռն եականի բայի վարել կրաւորականապես. որպիսիք են ապրիլ, խաղալ, պաղատալ, անասալ. որդեգրել. * Խաղացեալ լինիմ. ախտացեալ լինիմ. անասցեալ լինիմ. և այլն։

Վարձեալ. գոն և ոմանք բայք, որք յաւէտ ևս վանին ի վերրորդիւ տեսակաւ այսորիկ լծորդութիւն. որպիսիք են սորին. * Կաղամ, կաղացի. որ և լինի Կաղանամ, կաղացայ։ Խրոխտամ, խրոխտացի. որ և լինի Խրոխտանամ, խրոխտացայ. և այլն։

Երրորդ դիտելի է, զի բայքն ներգործականք, որք են ընդ երկրորդիւ տեսակաւ երկրորդի լծորդութիւն, թէ ման հնոյ ասելութիւն, և թէ ոչ համեմատութիւն, կարեն երբեմն եականաւ բայիւ լինել կրաւորականք. որդոն, * Օձանամ, զայեալ լինիմ. Հզայեցայ, յզայեալ լինիմ. Ուժանամ, ուժացեալ լինիմ. և այլն։

Վարձեալ. ընդ սովաւ են բաղումք բայք ընդմիջականք, որոց ոմանք այնպէս անկեալ զձայնս զայն անասն, որք կարեն և փոխանակ անասն ձայնին առնուլ զնոյ, և լինել ընդ առաջնով լծորդութիւն. և մերթ առնուլ զնոյ, և լինել ընդ երրորդիւ լծորդութիւն. որդոն.

* Ընդրանամ, լինի և անդրեմ, անդրեցայ.

Երգրանամ, լինի և երգերեմ, երգերեցի, երգերիմ, երգերեցայ.

Ընկերանամ, լինի և ընկերեմ, ընկերեցի.

Լսմնանամ, լինի և լսմնեմ, լսմնեցի, լսմնիմ, լսմնեցայ.

Սառանամ, լինի և սառեմ, սառեցայ.

Վստահանամ, լինի և վստահիմ, վստահեցայ.

Թշնամանամ, լինի և Թշնամանեմ, Թշնամանեցի, Թշնամանիմ, Թշնամանեցայ. և այլն։

Վարձեալ. են և ոմանք, որոց ան վանին միոյ բառնի, լինին ընդ առաջնով տեսակաւ այսորիկ լծորդութիւն. որպիսիք են սորին. Օդնանամ. հեղգանամ, պաղատանամ. որք լինին և ղնամ, հեղգամ, պաղատամ. Սակայն միայն ի ներկայում ահմանականի, և անեալութիւն. զի ըն կատարեալսն ոչ լինին առանց պաղատացայ, ղնացայ, հեղգացայ.

Վարձեալ. ընդ սովաւ են նաև բայք ոմանք, որք թէպէտ են չեզոքականք, բայց երբեմն ի պատահումն

ուսումն՝ ի ձեռն իականի բայի կազմի նոցունց կրաւորական. որպիսիք են ասքին. փոքամ, պենեամ, ցանեամ. որք կարեն լինել կրաւորականք այսպէս. փոքացեալ լինիմ. պենեացեալ լինիմ. ցանեացեալ լինիմ. և այլն։

Ընդ այսու խմն և զայս, զի բայս այս՝ Ղրկանամ, Թէպէտ և ընդ միջակերպ ելզբաքականն, սակայն այսու ձայնիւ մերթ փոխանակ բացառականեն ի նդրոյն առնլով զհոյցուկան վերի որպէս զներդողական. ըստ որում գնի՝ ի գիրս, Ղրկացայ զպահոնմանն իմ փոխանակ գնելոյ, Ղրկացայ՝ ի պահոնմանէ իմմէ։ Նաև մերթ լինի Ղրկեմ, Ղրկեցի, Ղրկեա. և յայնժամ է զօրութիւն անցողական։ Ներքս ևս յերրորդում դիմիզ կատարելոյն, և ապառնւոյն գնի, Ղրկեցեր ինձ։ Ներկայէ որ չկարդ նշ. և այլն. և ի յայսպիսիս ևս է զօրութիւն անցողական։

Երկերորդ գիտելի է, զի ի ներդործականացդ բայից, որք են իբ երրորդիւ սեռական երրորդի լծորդութիւն, ոմանք տարածին նաև ընդ առաջնոյ սեռական առաջնոյ լծորդութիւն. որպիսի է բայս այս՝ Ծերծոամ, որ լինի ևս Ծերծնմ, Ծերծեցի. ըստ այսմ խմն և զայս բայ՝ Ծերծոամ. և այլն։

Ծարձեալ. Ընդոամ բայս իբ միջակերպ, որ ի իբ այսու սեռական, լինի ևս ձայնակորական. որդոն, ընդաւ, ընդաւ. և այլն։ Այլ գիտելի է, զի ի կատարեալ ժամանակի նոյնանման ձայնիւ, ոմն և նոյն են նշանակութիւք. զի երրորդ տեսակն երրորդի լծորդութիւն ի կատարեալ ժամանակի, և ի բղխեցեալն յայնմանէ՝ ոչ զանազանի ի կրաւորականէ այսորիկ տեսակի, վասն որոյ և ոչ տարբերի յայնս ի լծորդիկերպէն։

Երկերորդ գիտելի է, զի ընդ հինգերորդիւ տեսակ երրորդի լծորդութիւն պարունակեցեալք բայքն են ելզբականք։ Իսկ ընդ այսու սեռական է բայս այս՝ Փախոամ. որ ընդ առնուելն զայլս լծորդատառս լինի ձայնակորս. որդոն, փախէմ, փախեայ։ Իսկ ի կատարեալ ժամանակի և ի բղխեցեալս յայնմանէ, բայ ի յերկերորդէ, և յերերորդէ դիմացս ապառնւոյն նոյնանման ձայնիւ, ոմն և նոյնանութիւ։ Բայսքն բայ ի յերկերորդէ և յերերորդէ դիմացս ապառնւոյն. զի փախոամ բայս այս ի յայսս դէմս լինի փախեցնս, փախեցի. փախեցեր, փախեցան։ Իսկ փախէմ բայն լինի փախեցնս, փախեցի. փախեցեր, փախեցան։ բայց մանաւանդ փախէմ բայի ապառնին ի գործ ածի՝ քան փախոամ բայինն. ոմն և յայտ է։

Երկրորդ գիտելի է, զի ընդ առաջնով տեսակաւ չորրորդի լծորդութեանն են ոմանք բայք, որք փոփոխմամբ վերջաձևութեանց լինին և ընդ երկրորդիւ տեսակաւ երկրորդի լծորդութեան. որպիսիք են ասքին. * Ընդգամիմ, անդգամանամ. Ժաճարիմ, դժաճարանամ. Ընդդիմակայիմ, ընդդիմակայանամ. Տապիմ, տապանամ։

Նմա սոքին բնաձևն են ընդմիջակերպ չէզոքականք. Կաև սոքին, Տրամաբանիմ. Ի խմաբանիմ, փոխմամբ վերջաձևութեանց լինին ընդ առաջնով տեսակաւ առաջնոյ լծորդութեան այսպէս, Տրամաբանեմ, Խմաբանեմ. և են ներգործակերպ չէզոքականք։

Չորրորդ գիտելի է, զի ընդ երկրորդիւ տեսակաւ չորրորդի լծորդութեան պարտութեանակերեալք բայքն ի յարաբաստարոջ, և ի գերակատարոջ նոյնանան ձայնիւ ըստ բայից անցողականաց բերեցելոցն քանց. քանզի փախեմ բայս այս ի յարակատարոջ լինի փախոյեցայ. նոյնպէս և փախոյցանեմ բայս ի յարակատարոջ լինի փախոյեցայ։ Սոյն այսմ նմին և զայլոց բնաձևից՝ ոչ միայն զերեզոյն ըստ այսու տեսակաւ, այլ և զերեզոյն ընդ այլոյսք տեսակսք. որոց յարակատարն եղելն ի ոչեալ. որդան, * Կառամ, կամ Ընառանեմ. Յարակատար, Ընառոցեալեմ։

Ընդօրակաւ, Ընառոցանեմ. Յարակատար, Ընառոցեալեմ։ Նմ այսպէս ընդունելութիւս այս Ընառոցեալ ծագիլ կարէ յերևոյս յայցանել. Ընառամ, Ընառանիմ, Ընառոցանեմ։

Նմ ի մեջ հասարակաց բայից՝ բայս այս՝ հոձիմ, երբեմն լինի և ջորութեանն անցողական. որդան, * Հաձեմ, հաձես, հաձէ. և այլն։ Ոստայմ, * Սնք հաձեացուք զնա, և զձեզ անհոգս արասցուք։ Որ նոյն էր եթէ ասիցեր. Սնէ հաձեցուցիչ նա։ Հաձել զինս ամբոխին. յո հաձեցուցանել զինս ամբոխին, և այլն։

Յաղագս Տարբերութեանց Հնոցն նախայ ի յետագիրսն ի պէսպէս, և ժամանակաց բայից։

Կան պէսպիսութեանց ձևակերպութեանց գիմայ՝ և ժամանակաց բայից՝ գիտելի է. զի ի զանազանից հեղինակաց պէսպիսաբար ձևակերպին ոմանք գիտք բայից, մանաւանդ ի կրաբոզականն սեռի։ Նմ մեք զայս որք յարմարագոյնք Թուէցան, ընկալաք, և ըստ այնց ձևակերպեցաք, և եդաք այնքան յառաջնում մասին՝ որքան յայսմիկ մասին միտք ղղեհանից գիմայ բայից ընձեռեցաք։ Նմ առանձն կամաւք ցուցանել զայս միայն՝ թէ ոմն ար-

արդեօք տարաձայնին հեղինակքն, և ուր միաբանին։

Ասաւ նախ դիտելիք զահմանականէ ներկայէ. զի որքան առ քնաւս տեսակս առաջնոյ լծորդութեան ոչ լինի տարբերութիւն հեղինակաց. բայց որքան առ տեսակս երկրորդի, և երրորդի լծորդութեանն պատահի այսոքիկ տարբերութիւնքս։

Այսն զի ըստ ոմանց հեղինակաց՝ Հնոց՝ բայքն յերկրորդում, և յերրորդում լծորդութենէ՝ ի լինելն կրաւորական ոչ ձեւակերպին այսպէս։

* Լուանիմ, խմանիմ, բանդիմ, ընկենանիմ, ընանիմ, թողանիմ, այլ լուացեալ լինիմ, խմացեալ լինիմ, բացեալ լինիմ. և այլն։

Ասի ըստ այսց հեղինակաց Հնոց նաև նորոց գնին, Լուանդիմ, խմանդիմ. և այլն։ Ոչ միք առաւս համահաւանեալք. բայց ասեմք, զի ոմանք բայքն ներգործականք, որք են ըստ ցեղելոյ տեսակաց, և գիւրաւ ոչ լինին կրաւորականք վանելիք են, լինելոյն էականաւ բայիւ ըստ Հնոց սովորութենէ. ոչ և ի վեր անդր յիշեցեալ՝ ի բազումն տեղիս։ Ոչ ևս նաև այնք բայք որք ան վանելիք են բարեպէս լինին կրաւորականք, կարեն միթէ վանել հաստատութենէ շարադրութեանն ուրեք ուրեք եակաւոք բայիւ լինել կրաւորականք. որդոյն, * Ոչ ինքեանիցս լցեալ լինիս ընդ ինքեանս, որքանիցս խոնարհեցուս մեզ։

Ոչ այս ասացեալդ, որ առաջագոյն, ոչ միայն խնամալի է զայսմանէ ժամանակէ, այլ նաև զայլոց ժամանակաց, որք գալոցն ի մանել։

Վարձեալ. ըստ ոմանց հեղինակաց նորոց՝ կրաւորականքն երրորդի լծորդութեան լինին այսպէս, * Ընկենումիմ, ընումիմ, թողումիմ՝ ընթերնումիմ։ Սակայն այս գոհելի կարան իմն է, և առ աչխատասիրեալսն լեզուն պատկանի։

Վարձեալ. այսոքիկ լծորդութեան գերկրորդ դիմին ներգործականի յոգնականի ոմանք ձեւակերպին այսպէս. Ընկենոյր, ընոյր, թողոյր։ Այլք ոմանք, որոց և մեք հետևիմք, ձեւակերպին այսպէս. Ընկենուաք, ընուաք, թողուաք, ընթերնուաք։

Երկրորդ գիտելի է զանազատութիւն ժամանակի. զի ի ներգործականսն՝ որքան առ առաջին, և առ երկրորդ լծորդութենն ոչ լինի տարբերութիւն գոյ ի մէջ հեղինակաց. բայց որքան առ երրորդ լծորդութենն գտանի այս տարբերութիւն, զի ոմանք ձեւակերպին այսպէս. * Ընկենոյն, ընկենոյիր, ընկենոյը. ընկենոյաք, ընկենոյիք, ընկենոյին. Ընոյն, ընոյիր, և այլն. Թողոյն, թողոյիր. և այլն.

և այլն. Ընդհանուր, ընդհանուր և այլն։

Բայց այլք հեղինակք, որոց և մեք հետևեցաք, զառանն ախն ին փոխարկեն 'ի յ' եթէ ոչ յերբորդում գիմիջ եզականեին. ուստի ձևակերպեն այսպես. * Ընկենուն, ընկենուիր, ընկենույր. ընկենուաք, ընկենուիք, ընկենուին։ Նոյա այսմ ևս Նոսէ, Խոշոսէ, Ընդհանուր. և այլն։

Իսկ 'ի կրաւորականսն՝ որքան առ առաջին լծորդութիւնն զըտանին այս տարբերութիւն. զի ամենք նոր հեղինակք զառանն է, որ է 'ի ներգործականսդ, փոխարկեն 'ի եմ 'ի կրաւորականջ, և ձևակերպեն այսպես. * Սիրեմ, սիրեիր, սիրեաւ. սիրեաք, սիրեիք, սիրեին. Լսեմ. և այլն։ Տեսանեմ և այլն։ Նշ բայ յոյժ նոր, նաև զանկատարն ձայնակրականսդ, և հատարակսդ բայից ձևակերպեն եէ. և ին էէ, ըս այսմ օրինակի, Լուսանէ, Հնձէ, Խոպէ, Բուսանէ. և այլն։

Բայց ըստ հնոց հեղինակաց, ըստ որում երևի 'ի գրոց ածս ձևագիրս, յայսիկ լծորդութիւն անկատարն ձևակերպեցեալ էէ՛ ի հատարակ երկոցունց սեռիցն. օրգոն, * Սիրեմ զքեզ, սիրեի 'ի քեզն, Նշ միայն յերրորդում գիմի եզականին կրաւորականն լինի, Սիրէ՞ր, ասի՞ր, պետանի՞ր։

Իսկ այլք հեղինակք, որոց և մեք հետևեցաք, զառանն է պահելով 'ի կրաւորականջ՝ ներքինծանեն և զառանն էլ նախընթաց նոյնոյ էին, և այնու ձևակերպեն զանկատարն կրաւորականսն. օրգոն, * Սիրեմ, սիրեիր, սիրեաւ. սիրեաք, սիրեիք, սիրեին. Լսեմ, լսեիր, լսեաւ. Տեսանեմ և այլն զձայնս կրականաց անկատարսն ձևակերպեն էէ՛. օրգոն, * Լսեմ. մատչեմ, բուսանեմ. և այլն։

Դարձեալ. որքան առ երրորդ լծորդութիւնն՝ այնք հեղինակք, որք 'ի ներգործականսդ 'ի ոյ, 'ի ոյր եզերեն զդէմս անկատարի ժամանակին՝ նմանք 'ի նոցանէ նաև 'ի կրաւորականջն ոմն զհատարակ եզերեն 'ի ոյ, 'ի ոյր. օրգոն, * Ընկենոյի, ընկենոյիր. Ընոյի, ընոյիր. և այլն։ Իսկ որք 'ի ոյ եզերեն 'ի ներգործականսդ, որոց և մեք հետևեցաք, զկրաւորականն ձևակերպեն այսպես. Ընդէնանէի. ընանէի, ընդէնանէիր. ընդէնանէի. և այլն։

Երրորդ գիտելի է զկատարեալ ժամանակէ, զի որքան առ առաջին լծորդութիւն ներգործականի՝ առաջին դէմն յոգնական՝ ըստ ոմանց հարոյ հեղինակաց եզերի 'ի ընդ, և կրաւորականն 'ի ած. օրգոն. Սիրեցինք, սիրեցաք. Հաստեցինք, տատցաք. Տեսինք, տեսաք։

[1]ակ ըստ այլոց ոմանց Հելենական նախայ նորոյ՝ ներգործականին եղելի՝ ի եղաւ. և կրաւորականն՝ ի եաւ. որդան, Սիբեցաւ, սիբեցաւ. Հաշացաւ, ասեցաւ. և այլն։

[2]այլ ըստ այլոց Հելենական նորոյ, և Հնոյ, որոյ և մեք Հետևեցաք, Թէ ներգործականն, և Թէ կրաւորականն եղելի՝ ի եաւ, Պնալավ Հասարակ երկուց սեռիցն. որդան, Սիբեցաք զձեզ. սիբեցաք՝ ի ձէնջ. [3]ասացաք զայս ձեզ. ասացաք՝ ի ձէնջ. Տեսաք զձեզ. տեսաք՝ ի ձէնջ. կամ տեսաք նեցաք՝ ի ձէնջ։ [4]Մանաւանդ և որքան առ առաջին, և առ երրորդ տեսակն երկրորդի լծորդութիւն դնի յոմնոց [5]ոճաց, լուացաւ. [6]Հագինչ, բացաւ։ [7]այլ յայլոց ոմանց՝ [8]ոճացաւ, լուանեցաւ. [9]Հագաւ, բանեցաւ։

[10]ակ ըստ Հնոյ՝ ներգործական, և կրաւորական, [11]ոճացաւ. [12]Հագաւ։

Սակայն մեք Հետեւեալ երկիւցումն յետնոյն եղաք վերգործականին՝ լուացաւ, բացաւ. [13]ակ կրաւորականն՝ լուացաւ, կամ լուանեցաւ. բացաւ, կամ բանեցաւ։

[14]ակ որքան առ երկրորդ տեսակին այսորիկ լծորդութիւն՝ գիտելի է. զի ըստ Հնոյն՝ ասացեալ դէմն նաև յայսմիկ տեսակէ գնելոց Հասարակ երկուց սեռիցն. որդան, [15]Հագաւ զՀէ. եմաւ՝ ի յԷնջ, և՝ ի սմանէ օրս տեղիս առ՝ ի զանաւ զանել կրաւորականն՝ գնելոց Հանդերձ այսպէս. [16]Հագեալ եղաւ. [17]այլ ըստ նորոյ Հելենականոյ, որոյ և մեք Հետևեցաք, գնի ներգործականն՝ եմաւ. կրաւորականն՝ եմաւ։

[18]Ոմանք և որքան առ երրորդ լծորդութիւնն՝ ըստ ոմանց Հելենականոյ՝ ասացեալ դէմն՝ ի ներգործականէն և զելի՝ ի էաւ. որդան. * [19]Ընկեցաք, լցինք, Թողինք։ [20]ակ՝ ի կրաւորականէն՝ ի աւ. որդան, * [21]Ընկեցաք, լցաք, Թաղաք։

[22]Ձ ըստ այլոց Հելենական՝ ներգործականն լինի [23]Ընկեցաւ, լցաւ, Թողաւ. և կրաւորականին՝ ընկենանեցաւ, լնանեցաւ, Թողանեցաւ։ [24]ակ ըստ Հնոյ՝ գնի ընկեցաւ, լցաւ, Թողաւ, Հասարակ երկուց սեռիցն։

[25]այլ մեք որքան առ առաջին սեռականն՝ Հետևեալ Հնոյ՝ Թողաք Հասարակ. և որքան առ երկրորդ, և երրորդ սեռականն՝ Հետևեալ Հնոյ՝ և նորոյ՝ եաք զաք զկրաւորականս [26]ոճաւ, կամ լնանեցաւ. [27]Հագաւ, կամ Թողանեցաւ։

[28]ակ զերրորդէ սեռականէ այսորիկ լծորդութիւն գիտելի է, զի ասացեալ դէմն յայսմիկ սեռականէ՝ ըստ Հնոյ միայն գնելոց Հասարակ երկուց սեռիցն։

[29]այլ ըստ նորոյ, որոյ և մեք Հետևեցաք, գնի՝ ներգործականն, [30]ընդերցաւ. կրաւորականն, [31]ընդերանանեցաւ։

Որպորդ պիտելի է զայլ
պատասխան, և զգերա-
կատարել, որք ի նախ-
նեայ դպրեդիսք յարատևա-
նին. Օի ըստ Հնոց հեղինա-
կաց ամենայն քնաւքը դպրեդիսք
ամենից լծորդութեանց են
Հասարակ երկուց սեռից.
որդոն, Սիրելեմ գնա. սիրելեմ
ի ձմռան. Չկենալեմ զինչ. պեռնել-
եմ ի չէն. ըստ այսմ և այլքն,
ոյ ի ածական. էմպետ. բացեալ.
ընդեղեալ. լցեալ. ծածկեալ. ընդեր-
ձեալ. և այլն։

Ուստի ըստ այլոց ամենայն հե-
ղինակաց Հնոց և նորոց՝ ա-
ռաջնոյ լծորդութեն նախնեայ
տեսակի դպրեդիսք, ի ներգործ-
ականաց լինին նաև. և ի
կրաւորականաց՝ եղեալ. որդոն,
* Սիրեալ. սիրեցեալ։ Ուստի
ամենայն տեսակաց՝ և լծոր-
դութեց դպրեդիսքն ամեն հա-
սարակք։

Ուստի ըստ այլոց նորոց հեղինա-
կաց՝ իբրաքանչիւրոց տեսակաց
լծորդութեց դպրեդիսքն ոչ
են հասարակք, այլ մաս-
միմբ եց, կիմանիս վանկիս լինելն
որոշակի կրաւորականաց որդոն,
* Սիրեցեալ. ասեցեալ. տեսե-
ցեալ, և տեսանելեալ. լուանե-
ցեալ. իմանեցեալ. ընանեցեալ.
Թողանեցեալ, կիթողեցեալ.
ընդեռնանեցեալ. և այլն։

Սակայն մեք Տեսեալք Հնոց,
դպրեդիսն երկրորդի տեսա-
կի առաջնոյ լծորդութե, և
դպրեդիս առաջնոյ տեսակի
երրորդի լծորդութե՝ եղաք
հասարակ երկոցունց սեռից.
որդոն. Հաստեալ. ընդեղեալ.
Ուստ զայլս ամենայնս եղաք ըստ
նորոց հեղինակաց։

Ուարձեալ. ամենք զդերակիսն
ընդեռնամ բային՝ ի ներգործ-
ականաւքն դնեն ընդեղեալ. և ի
կրաւորականաւքն ընդեղեալեմ.
Սակայն հասարակ մնալն ա-
ռաւել համաձայն է դրութա-
ծոց. [1] այսմ։ * Ըստ նորա ընկե-
ցեալ զձորձս իւր յարեւս, և
եկն առ Յն։ Ա՚ր։ 10. 50.

Ինդերորդ պիտելի է զա-
պառնեայ ժամանակէ. զի
որքան առ առաջին դիմն յոգ-
նականին գոյանի տարբերու-
թե ի միջ հեղինակաց Հնոց,
և նորոց, այն զի ըստ Հնոց, ոչ
ի ներգործականաւք եղերի ի
եզոյս, նմանապես և ի կրաւ-
որականաւք. որդոն, * Սիրես-
ցուք զձեզ. սիրեսցուք ի ձեզնք.
կամ սիրեալ լիցուք ի ձեզնք.
Ըստ այսմ և այլքն քնաւքն.
Ուստ ըստ նորոց հեղինակաց,
քնաւից տեսակաց կրաւորա-
կանաւք լինին որոշակի, և ձեա-
կերպին այսպես. * Սիրեցուք.
ասիցուք. տեսանիցուք. լուա-
նիցուք. իմանիցուք. բանիւ-
ցուք. ընկիցուք. կամ ընկե-
նանիցուք. լցցուք, կամ ընա-
նիցուք. Թողանիցուք. ընդ-
Թեռնանիցուք։

Ընդ մեք առ այս Հաձեցաք. և
ի յոմանս տեսակս սակ զերկ-
րորդական Թողաք զներգործ-
ականն ծառայել նաև կրաւ-
որա-

որականին ըստ հնոց սովորութեան. *Ընդդէմ, * Հանդիպաբար, կամ ըստ ցայսմ:

Պարձեալ. ըստ հնոց հելլենականաց՝ նաև առաջինն տասին չորրորդն լծորդութեան, որ ի ձայնակրաւականն, և հատ ըստ բայն, որք են ընդ նմա՝ յայսմիկ առացելոյս դիմաց եղերին ի յ եցաւ. *Ընդդէմ, * Հանդիպաբար, խոստովանեցաւ. և այլն:

Ոչ այլ ըստ նորոց հելլենականաց, որոց և մեք հետևեցաք, եղերին միշտ ի յ եցաւ. *Ընդդէմ, Հանդիպեցաւ, խոստովանեցաւ: Այլ պէտ այսպիսիք հատարակ բայք յայսմիկ դիմաց բարեպէս կարելին վարել որպէսզի ըստ երկուց սեռից. *Ընդդէմ, Հերքածական, խոստովանեցաւ. Արաճորական, խոստովանեցաւ:

Պարձեալ դիտելի է, զի բայաւացեալ զառաջին դէմն եզականին՝ ունայեալք գէմք ապառնւոյ երկրորդի անաւակի երկրորդի լծորդութ, ըստ հնոց հելլենականացն են հատարակք երկուց սեռից. *Ընդդէմ, * Իմացոյս զնա, իմացոյս ի նմանե. իմացի զնա, իմացի ի նմանե, և այլն: Ոչ այլ ի նորոց հելլենականաց, նաև յոմանց հնոց զնոսին՝ ներգործականն՝ իմացես, իմացե. և այլն. Արաճորականն՝ իմացիս, իմացի. և այլն: Ոչ մեք ըստ այսմ եդաքոն զի բարեպէս զանազանիցի ներգործականն ի կրաճորականն, կանէն, մանաւանդ ի հարկաւորս տեղւոջ. Ապայն առանց մերժելոյ զպէտսն ի հնոց:

Եկերորդ գիտելի զիրաւ մնայականէ եզանակի. զի տարբերութիք հելլենականաց չուրջ զայսու են ոքին. Ամենք զատարատականն երրորդ դի դիմի ներկայիս փոխառուցեն ի սահմանականէ ապառնւոյն, և միայն զբայատականն ի յըղձականէն. *Ընդդէմ, * Ակնթեայ, մի սիրիցէ:

Հակ ունիք, որոց և մեք հետևեցաք, թէ զատարատականն, և թէ զբայատականն այսորիկ դիմի՝ ի յըղձականէն փոխառուցեն. *Ընդդէմ, * Սիրիցէ, մի սիրիցէ. և այլն:

Պարձեալ. ըստ հնոց՝ դէմք հրամայականի ապառնւոյն՝ թէ ատրատականքն, և թէ բայատականքն, ի սահմանականէ ապառնւոյ փոխառուցին. *Ընդդէմ, * Սիրեացես, մի սիրեացես սիրեացէ, մի սիրեացէ. սիրեացուք. մի սիրեացուք. սիրեացէք, մի սիրեացէք. սիրեացեն, մի սիրեացեն:

Պարձեալ, ապառնին որ ի Ըէ եղերի, ի հնոց՝ նաև ոմն զապառնի սահմանականէ ի գործ ածի: Հակ ըստ նորոց հելլենականաց, որոց և մեք հետևեցաք, ատրատականքն ի սահմանականէ ապառնւոյն փոխառուցին. և բայատականքն ի յըղձականէ. և որ ի Ըէ եղերի, ոչ ուստեք փոխառուցի.

ռոյն, այլ ոմն զյաւուկ ինչ հրամայականն եղանակին ունիսկանի. սրդոն, * Սիրեսցէ զնա կամ սիրեսցես. մի սիրիցես. և այլն։

Լ Ծօմնեորդ գիտելի է զժամանակայ ըղձականի եղանակին. զի մինչ այսօրիկ եղանակին նեղկայ ժամանակն պակասիլ երևի, Ոմանք ՚ի հեղինակայ զահմանականի անկատարն դնեն փոխանակ նեղկայի, և անկատարի. և ասեն. ըղձականի նեղիցայ, և անիցաք. Արդեօք Թէ սիրեցի, սիրեիր, սիրեր. Սահմանային, լսհանայիր. Նուաի, ընուիցէ. Ախեի, ահիւիլ, և այլն։ Հմ վերջ ապառնեայ դնեն զայս. Արդեօ՞ք Թէ սիրեցեմ. և այլն։

Ասկ այլք հեղինակք, որոց և մեք հետևեցաք, ձևա- կերպեն վերջ ըղձականին զորս- շակի անկատար ժամանակ, այսպես, * Արդեօ՞ք Թէ սի- րեցեի, լսհանայցեի, ընկե- նուցուի, ածիցեի. և այլն։ Հմ ապառնին այսօրիկ եղա- նակի դնեն նաև փոխանակ նեղկայի, այսպես. Ուրիշ և ապառնի. * Արդեօ՞ք Թէ սի- րեցեմ. լսհանայցեմ. ընկե- նուցում. ածիցիմ. և այլն։

Վարձեալ. որբան առ երրորդ ծնօդութիւն զանկատա- րեայ ժամանակի գոյ և այլ ևս ասպրեերութիւն. զի ոմանք ըղ- ձականի նորին ձևա- կերպեն այսպես. Արդեօ՞ք Թէ * Ընկենիցեի. ընծայեի. Թո- ղիցեի. ընծաեռնիցեի. պահ- նեցիցի. և այլն։

Ասկ այլք ոմանք, որոց և մեք հետևեցաք, ձևակերպեն այս- պես. Արդեօ՞ք Թէ * Ընկենու- ցուի. ընծայուի. Թողացուի. ընծաեռնուցուի. պահնուցուի. և այլն։

Ծօմնեորդ գիտելի է զժա- մանակայ ստորակայականի եղանակին. Ոմ ոմանք հեղի- նակք զահմանականի ներ- կայն, զանկատարն, զգերա- ստարն, և զգերեկատարն առ- նալ կազմեն զերանակս զայս՝ առաջ բուիթ մանականայս, ԵԹԷ, յորժամ. Գիշ. որդոն, * Արդեօ՞ք Թէ սիրեմ. եԹԷ լսհանամ. և այլն։ Հմ վասն ապառնեայ դնեն զապառնին ըղձականի եղա- նակի, այսպես. Արդեօ՞ք Թէ սիրեցեմ. և այլն։

Ասկ այլք հեղինակք, որոց և մեք հետևեցաք, զժամանակս ըղձականին առնալ՝ փոխելով զերանին ՚ի ԵԹԷ, կազմեն զապա- րակցական արտակին. Սակայն ոմանք կազմեն զյաւուկ ա- պառնի այսօրիկ եղանակի՝ այ- սու կերպիւ. Արդեօ՞ք Թէ սիրեցեալ եղէց, սիրեցեալ եղիցիս. և այլն։

Սայց այլք ոմանք ոչ բնաւ կազմեն։

Ասկ մեք որբան առ նեղգոյ- ծականս ոչ կազմեցաք զայս- շակի ապառնին. բայց որբան առ

առ կրաճորականս, և առ չէզոքականս կազմեցաք այսպէս. Յորժ սիրեցեալ եղէց. երբէք փոսանեցեալ եղէց. երբէք նիզակեալ եղէց. և այլն։ Որք են Թարգմանիչն էր, կամ անէծ գնիցին, տակաւին են կրաճորականս ապառնիք ատորակցականի, ածիցեմ, Յորժ սիրեալ եղէց. փեսեալ եղէց. և այլն։

Ոչ ասա գիտելի է, զի նախնիք մեր ի գործ ածին զատոքակցական եղանակն կրկին կերպիւ. Այսու զի մերթ զմանկունս էրէք, յորժամ, առադրեին ժամանակայ սահմանականի եղանակին, և այնու կազմէին զատորակցական եղանակն. և մերթ յաճախուին այնց զվանկս էր, այր, ոյ. և այնու կազմէին զորոշակի ատորակցական. որպէս և երևի յայտնապէս ի հին գրուածս. ուր որոյ նաև մեր Թէպէտ ի ձեռն վանկիցս էր, այր, ոյ, եդաք զորոշակի ատոքակցականս, բայց ի շարադրութեան մեր բազմիցս նաև Թարգ ասացելոց վանկիցս դնեմք զատորակցականս. որդոյն։

* Որք զամենեցունց գրկի, ածիցեմ զքան զչսին երկարիւբ։

Ինձնեորդ գիտելի է զանեբևութեան եղանակէ. զի ըստ ումանց հեղինակաց եղանակս այս ըստ որում ոչ ունի զիւ, և զայսորոշեցեալ դեմ, նմանպէս և ոչ ունի զժամանակ. և այսպէս ըստ մնացեալ սահմանեալ ձևոյն։ Ինձնեորդ գիտելի է զանեբևութեան եղանակէ. զի ըստ ումանց հեղինակաց եղանակս այս ըստ որում ոչ ունի զիւ, և զայսորոշեցեալ դեմ, նմանպէս և ոչ ունի զժամանակ. և այսպէս ըստ մնացեալ սահմանեալ ձևոյն։

Յաղագս Բայանուանց, Ըէ արդեօ, և արդանեաւ ՚ի բերեն ՚ի բայէ։

Գլուխ Ա. Բայանեօթնեքսրդ։

Բայանուանք, որք շարակարգեցան ընդ անուանս ածանցեալս կանաց, բղխին ՚ի բայէ։ Այսոքիկ որպէս նաև զբղխումն նոցին պարտիմք ընծեռել

Ասասի նախ գիտելի է, զի բնաւք բայանուանք ոչ ՚ի միոջէ գիմ, և կամ ժամանակէ բայից բղխին, այլ ՚ի զանազանից։ Վասնզի ամենք ՚ի յառաջնոյ գիմ կատարելոյ ժամանակի սահմանականին բղխին։ Ամենք ՚ի յառաջնոյ գիմ սահմանականի ներկայիս։ Եւ ոմանք ՚ի յընդունելոյ անցելոյ ժամանակին։ Որք յառաջնոյ գիմ կատարելոյ ժամանակին բղխին, ՚ի նոսին դիմաւորիչ էին, և կամ այլ տուն նոյնոյ գիմի փոխարկի ՚ի ուն. օրդն։

* Ակրեցի, սիրեցուցի. Ասացի ասացուցի։ Ցեսի, տեսուցի. Լուացի, լուացուցի. Ամոյացի, խմոյացուցի. Կացի, Կացուցի. Ընկեցի, ընկեցուցի. Ելի, ելուցի. Մատի, Թափուցի. Ընծերցայ, ընծերցուցի։ Եւ որք յառաջնոյ գիմ ներկային բղխին, ՚ի նոսին դիմաւորիչ Ընն՝ և ծորդատուն նոյնոյ գիմի ներկային՝ փոխարկի ՚ի ուն. որդն, Ասէմ, հասուն. դիմ, դիմուն։ Ունի որք ՚ի ընդունելոյ բղխին ՚ի նոսին եալ վանին ընդունելոյն փոխարկի ՚ի ուն. որդն, Ճանաչեալ, ճանաչուն. Ծառացեալ, ծառացուն։ Բայց Թէ որք սեռակք ծորդուԹեաց են, կամ որք սեռք բայից՝ որոց բայանուէ անքն բղխին մանաւանդ յայսմանէ ժամանակէ քան յայնմանէ, ՚ի տեղիս ցուցցի։

Երկրորդ գիտելի է, զի ոչ ամ բայք բայանուանանան դիւրաւոփս. որպիսիք են սիբին. * Ղազակեմ, մեռանիմ, երկնչիմ, քաղցնուամ, և այլք։ Վասնզի ոչ լինի բառիւքս ասել. Ղազակուն, Մեռուն, կամ Մեռանուն, երկնչուն, կամ Երկնչուն, քաղցուն. Բայց անուանքս այսոքիկ՝ աղաղակ, տաճ, երկնչ, քաղց, լցուցանեն զգալական ասնց։

Երրորդ գիտելի է, զի բայանուանք, որք բղխին ՚ի կատարեալ ժամանակէ առաջնոյ սեռակի առաջնոյ ծորդուԹեն, կարեն և մերԹ բղխել ՚ի ներկայէ՝ փոխարկմամբ ծորդատուէն, և դիմաւորիչ Ընն ՚ի ուն. օրդն, Սիրեմ, սիրուն. և ՚ի պիտանաւորուԹեն սիրուն ՚ի գործ ածի փոխանակ ներդործականի, և սիրեցուն փոխանակ կրաւորականի։ Այսպէս ՚ի պիտանաւորուԹեն.

քանզի միով Հարկ ի վերայ ոչ գոյ՝ վարին սակ զՀաւասարակ։ Նմանապէս նաև որքան առ երկրորդ լծորդութիւն՝ ի ներգործականաց բայից բղխեալ բայանուանքն Թէպէտ սակ զՀաւասարակ վարին, սակայն ի պիտանաւորութեան՝ ուր գոյ վտանգ չիոճ ձեռն մնայ բաղձին՝ կարէ մուծանիլ ի նոսին Ե՛ վանկս առ ի կազմել կրկրաբարականս։ որպէս, * Լուա՛նել. խմանեցուցանել. քանեցուցանել։ Նայ՛ յայլոց միացելոց ածականց յարմարապէս ոչ կարեն կազմիլ կրաբարականք բայանուանք։ քանզի ոչ լինի բարեպէս ասել, * Տեսանելացուցանել, առանեցուցանել. ընկենանեցուցանել. լսանեցուցանել. Թողանեցուցանել. ընծայեանանեցուցանել. և այլն։

Նմ Թէ զնարդ Հանդիպիլ կարէ պիտանաւորութի՛ւն, զի բայանուանքն կրաբարակերպ դիպին, կամ թեզ օրինակ զայս։ Ինչ ասեմք, Տո՛ն է չղօճման հոսին, ոչ բայորոշի՝ արդեօք զղեցմանէն՝ որով կոյս զՔո՛ յղացաւ, ասի, Թէ զղանեցմանէն, որով կոյս յղացեալ եղև Յ՛Նայէ. ուստի ի դնիլն՝ Տո՛ն է չղանեցման հոսին, իմանի յղանիլն կուսին Յ՛Նայէ. և այսպէս։

Ղ որրորդ գիտելի է զայսպիսի նուանց բղխեցելոց ի հիզորականաց, և չանցողականաց բայից։ Օ՛ի ի սոցանէ ոմանք բղխին ի ներկայէ սահմանականին. և ոմանք ի կատարեալ ժամանակէ։ Նայեա՛ նոճանք յառաջացեալք ի յայնց էզորբականաց՝ որք են ընդ առաջնով տեսակաւ առաջնոյ լծորդութե՛ միշտ բղխելոն ի սահմանականէ ներկայէ. որպես, * Ինջեմ, ներջումն. Ստայեմ, խնայումն. և այլն։ Նայանուանքք յառաջացեալք ի յայնց էզորբականաց՝ որք են ընդ երրորդի՛ տեսակաւ առաջնոյ լծորդութե՛, և ընդ երկրորդի՛, և երրորդի՛ տեսակաւ երկրորդի լծորդութե՛, և ընդ տեսակաւ երրորդի լծորդութե՛. և կամ յառաջացեալք ի բայից անցողականաց՝ միշտ բղխին ի կատարեալ ժամանակէ. որպես, * Լցի, ելումն. Լցի, լցումն. Օ՛արմնոյայ, զօրմնացումն. Կայի, կացումն. Կեցի, կեցումն. Պղեցայ, պղեցումն. Խղի, խղումն. Ցեցայ, յեցումն. Հեծայ, հեծումն. Ջնռայ, ջնռումն. Մնուցի, մնուցումն. Ասուցի, ուսուցումն, և այլն։ Նայց բարւոքե՛ զի բայանուանքն Լա՛, և Հեա՛ բայից վերանգղեալ վերապրեալաբար ի գործ ածիցին. որպես, * Լացի, կացուցե՛ն. Կեցի, կեցուցե՛ն. Վ՛ան զի երբ ի բաղձանս ուր բայքն գծուանալոյ բայանուանանան, ի ձեռն վերոյգիչ մանկանս ոճիւն, կարե՛ն լինիլ անուանք վերայեալք, և լցուցանել զոճովս բայանուանց։

Ինչ

Ունակ բայանոնմանը յատակա-
ցեալ ը՛ի յայնց ընդունակաց
որք են ընդ առաջով ան-
կաւ երկրորդի լծորդեմեան
ոչ միշտ բղխին ՛ի կատարեալ
ժամանակի, այլ ոմանք յայնց
բղխին ՛ի ներկային. որպէս
ասքին. Ախամ, ասդամ. գդամ,
գդոմաք. Ես ոմանք ՛ի կատա-
րելոյն, ոմն ասէ, Ունայի,
գնացաքս. հնայի, հնացաքս.
և այլն։

Պարձեալ գիտելի է, զի մերթ
ևս ոմանք բայանոնմանը
առանց առնլոյ զանձն՝ կարե-
ցեալը ՛ի բայէ՝ միով ՛էէմ բայ-
անոնմանան. օրգան. Ընկա-
նայ, ընկաք. գնայի, գնացաք.
գարձանամ, գարձանք. ընդնամնեմ,
ընդնամնք. վճարեմ, վճարք. և այլն։
Ես ասա գիտելի է, զի ոչ
չգտանեմ, նոյնպէս և ՛ի
յանցողականացն բղխեցեալը
բայանոնմանքն ոչ լինին կրաւ-
որական։

Լինի երրորդ գիտելի է, զի
բայանոնմանը որք յառա-
ջանան ՛ի չէզբարկանաց հինգ-
երրորդի ուեանկի երրորդի
լծորդութեն, բղխին ՛ի կատա-
րեալ ժամանակի ընդունե-
լութեն. օրգան, * Պախու-
ցեալ, պախուցուցին. զարթա-
ցեալ, զարթուցուցին. խրտու-
ցեալ, խրտուցուցին. շրտու-
ցեալ, շրտուցուցին. ընդա-
տուցեալ, ընդատուցուցին,
Այլոց բայանոնս այս՝ Ես ասա,
բղխեմ ՛ի սահմանականէ ներ-
կայէ։

Եկերորդ գիտելի զայսմ-
ոսնումս՝ ձայնակրաւորեանց
ոչ բայանոնմանք բղխեցեալը
յառաջնոյ ուեանկի չորրորդի
լծորդութեն բղխին այնքան ՛ի
սահմանականէ ներկայէ, որ-
քան ՛ի կատարեալ ժամանա-
կէ. օրգան, * Ունիմ, ածուին.
առնեցայ, առնեցուին. Օմայ-
լիմ, գմայլուին. գմայլեցայ,
գմայլեցուին. և այլն։

Ունակ բայանոնմանը բղխեցեալը
յերկրորդէ ուեանկի նոյնոյ
լծորդութեն՝ բղխին միանամանդ
՛ի յընդունելոյ անցելոյ ժա-
մանակի. օրգան, * Ասաու-
ցեալ, մասուցուին. փախու-
ցեալ, փախուցուին. վտագու-
ցեալ, վտագուցուին. Ասրաու-
ցեալ, մսրաուցուին. Ման-
գուցեալ, Հանգուցուին. Կո-
րուսեալ, կորուսուին. վտա-
ցեալ, վտուցուին, և այլն։
Վերպեա փոխանակ այսոցիկ
հանգուցուին, խորասուին, փախու-
ցուին, ռափուցուին, բարեաք է
գնել հանգիպ, խորասք, փա-
խասք, ռափասք։ Ես ասա գի-
տելի է, զի բայս այս՝ Տարծնիմ,
՛ի բայանոնմանն կարէ լի-
նել և Տարծնուցուին, բայց ոչ
կարէ յարմարապես Տղոյիվ։
Ես բայանոնմանը բղխեցեալը
յերրորդէ ուեանկի նոյնոյ
լծորդութեն՝ բղխին ՛ի կատա-
րեալ ժամանակի, օրգան,
* Ասուայ, բուսուին. Ունա-
կայ, անկուին. Գտայ, ա-
գտուին. Կեսայ, ջեսուին.
Ասայ. Նատուին. Ասայ,
ասուին.

մունն։ Այլոյ բարբառ է դնել մեռանիլ, քան մեռանիլ։

Հօմնեբորդ գխաելիե զայսմանօնանց Հասարակայ բայից. Օն որք պատկանին առ առաջին տեսակն չորրորդի լծորդութեանն, բղխին ի նեբկայէ, նաև ի կատարելոյն. արգան, * Հաստատանիմ, խաստատանիլ. խաստատանեցայ. խաստատանեցուն, քան այլքն։

Ոսկ որք առ երկրորդ տեսակն նոյնոյ լծորդութեանն պատկանին, բղխին ի լլընդունելութեանն անցեալ. արգան, * Ընդունելոյ, ծանուցումն։

Նէ որք առ երրորդ տեսակն նոյնոյ լծորդութեանն պատկանին, բղխին ի կատարեալ ժամանակէ. արգան, * Ինձ ծայ, սխածումն. ուսայ, ուսումն. սկսայ, սկսումն։

Այլոյ ի ծնանիմ, և ի գանիմ բայից ծագեցեալքն՝ բղխին ի նեբկայէ ժամանակէ. արգան, * Ծանիմ, տանուցումն. ծնանիմ, ծնանուցումն, թէպէտ բաւական է ասել, ծնանիմ՝ քան ծնանուիմ։

Հայոցք Ներոնեղլուխէ, և Պարտիզէ նորին։

Գլուխ Վ. Առանձնաւորութեանց։

Ե՛ղծանելութիւն է մասն բանի որ զեռ թիս իրայ, նաև զառս, և կամ զկիրս հետեցեալ ընդ ժամանակաւ նշանակի։

Այսպէս, զեռնիս իրայ նշանակիչ, քանզի ընդունելութեան երբեմն վարի ոմն զանուն, և ընդունի զոմանս պարագայս անուանն. արգան. * Ինոսայօղն խմաստիչ՝ ասէր սիրելոյն, խնդրօղին տուր զբան, և ի զայրացելոյն մի սպասեր պատասխանւոյ։ Այդ ի սմին բանի բառքս այսոքիկ, հմայօղ, խնդրօղ, սիրելի, և ղայրացեալ, են ընդունելութիւնք, և վարին որպէս զանուն՝ գոլով անուն բայի, և խնդիր։ Այսպէս և զառս, կամ զկիրս հետեցեալ ընդ ժամանակաւ նշանակել. վն ոմն ընդունելութեան վարի նաև զայս. և ընդունի զոմանս պարագայս բայի. արգան, * Լրանայն յասպարանէն՝ յարգելացաւ ի բէն՝ եղև գնալոյ ի տուն սիրելոյն ի բէն։ Այդ ի սմին բանի բառքս այսոքիկ՝ ելանող, յարգելացեալ, գնալոյ, և սիրելի, են ընդունելութիւնք, և վարին ոմն գոյ առնելով զնդիրս այնոց բայից՝ յորոց և ինքեանք բղխին, Նէ ասառաս է, զի բառ-

բազմիցս մի և նոյն ընդունելութիւն ի շարադրութիւնս բանից Տղայոցելոյն ոմն զանուն, և եղեալ խնդիր բայի, և առ կաճին ընդունի զնոսիկ ոմն զբայ. օրինակ, * Խնդրողին լինին զըղձակերտեցեալն ի քէն, ոչ իբրև սիրելոյ լինին պատասխանեցի, այլ իբրև առելոյ ի քէն։

Ա՛հա յայսմիկ բանի ընդունելութիւնս այս՝ խնդրող, և հաւանեցաւ, և զնի խնդիր բային՝ պատասխանել. Ա՛ռաւ և ոմն զբայ, զի առնու անմիջապէս զերկուս խնդիրս. յի զբայառական, և չհայցական, ոմն և երեւի, բայ այսմ են և միայեալք ընդունելութիւնք, յի ընդհէնէրեցեալ, սիրէ, և ասէլ, որք են խնդիրք բային՝ պատասխանել. և ի միասին բայք, և ունօղք խնդրոյ բայական՝ ըստ պահանջմանն կրաւորական նաեւեանց խրեանց։

Ոչ ասա գիտեմք ես, զի մանաւանդ այս յորջորջեցաք ընդունելութիւն, առ այս, զի թէ ի բայէ, և թէ յանուանէ ընդունի զպարագայս, և գյատկութիւնս։ Ոչ ևս իբրեւ ի յայրարից, և ի կրից խրեանց՝ այսու մասամբ ընդունին զանուանս. քանզի որ ընդունի, ի վերնիցն անուանի ընդունօղ. և որ կատարի ի կատարելոյն յորջորջի կատարօղ։ Ա՛ռաւ զի միւս ընդունելութիւն վարի ոմն զբայ, ընդունի յինքեան, յի, ի բանի իբրեւ՝ զանուն բայի, և զօրութիւն պարունակի զայն. օրինակ, միչ ասացեալ լինի այս, Իրեշն ղուսաւն ոչ ասե պիղծ կոյս, Ոչ ասաւ և այսիկ առելեան, Նա որ սէրն ղուսաւն, ոչ ասե պիղծ կոյս։ Ոչ այսու չայս է, թէ անուն բային այս ի սմին եղաւ նա ոչ, զօրութիւն պարունակիւր ի կրնդունելութեան՝ ասէրն։

Ընդունելութեանց վերջաւորութիւքն են չորք. յի չ, եալ, լոյ, և։ Ոչ ոմանք յանձն առան նաև զէ. սակայն էն և մնանիկ անանցականակերպ. յատ որում և եդաք ի տեղւոջ իւրում։ Ասացից զի ի յոմանս բայս երևի ունել վերոյն նշանակեալ զօրութիւն ընդ վերջաւորութեան՝ ոչ, առ այս հնարեցեալ յոմանց վերջաւորութեան ընդունելութեան. որ գոն. * Կարօղ, կարիչ, ընակօղ, ընակիչ. լուսաւորօղ, լուսաւորիչ։ Սակայն ասացաւ ոչ հեռևի թէ նոքա վերջաւորութեն ընդունելութիւն զի զի ոչ կարէ յարիլ ամենից բայից՝ ոմն կարէ յարիլ վերջաւորութիւս ոչ. Վասնզի բարեկեաց ասի նոյոյ, լոյ, երջոյ, նեղոյ, ղայտոյ։ Ասացից ոչ, երբեք կարէ բարեկեաց ասիլ նոյէ, լէ, և այլն։ Ոչ բայ յայսցանէ՝ նոյն միչ յարի ոմանց ակաւոյ բայից, և բնաւից անցոյզականաց, ոչ կարէ վարիլ ոմն զբայ, և առնուլ զնոսիկ բային յորմէ գոլեալ

ցեալէ, այլ միայն առնուլ զինդիր սեռական. օրգան, * Հատիլ արտատուշտ. մտուցեալ Հոգւոյ. միսիթարիչ վստահեցոյց և զարձուցիչ մոլորելոյ ։ և ոչ կարէ ասիլ՝ հարիւր զաթաստաս, տուաքիչ ընծիւս։ Աբրհմն վերամիայ Թէ չորք միայն եղեն վերջաբարձ Թէ ընդունելութեչ։

Արդ՝ Թէ սրպէս, և զիարդ բովանն ընդունելութեչ ։ չորից վերջաբարձ Թէ չ ասացեալ եղև՝ ի վերանգը ի 24. գլխոջն. և այժմ վերամիայ մեզ ասել զպարագայից ընդունելութեն, որք են վեց. յիսեռ, ձև, տեսակ, Թիւ, հոլով, և ժամանակ։

Ասասի զիտելի է, զի ընդունելութիչ՝ որք ի օշ եղբրին, սեփականեն զասացեալ վեց պարագայս՝ այսու կերպիւ. զի առնուն զհոլովն ի յանուանէ. օրգան, * Տեսաղ, տեսանողն. և այլն, * Տեսանողք, տեսանողաց, և այլն։

Յոկ զսեռն և զժամանակն առնուն ի բայէ. օրգան, Կերգործական, լսաղոլ։ Կրաւորական, լսաղոլ։ Չեզրաբական, Ընդ միջակերպ, ղայրացոլ։ Չայնակրական, ածոլ։

Նէ ի կողմանէ ժամանակին՝ ընդունելութիչ եղերեցեալը ի օշ են ներկայ։ Ասացեալ զձև, զտեսակ, և զթիւ առնուն յերկոցունցն։ Չև, օրգան, Պարզ, չեղօշ։ Խարդ, յարայիլոշ։ Տեսակ, օրգան, Կամաղատալ փար, չեղոշ Հոգևական, չեղեոտանոշ։ Կամ՝ նախադատալ փար, չեղոշ։ Կածանական, չեղշոնեն։ Ամիճ. օրգան, Հզաւկան, չեղոշ։ Հոգևական, չեղշ, և այլն։

Յոկ ընդունելութիչ եղերեցեալը ի եալ, և ի լի, ընդունին զվեց պարագայս այլ կերպիճ. Օի զՀոլովն առնուն յանուանէ. օրգան, Տեսեալ, տեսելոյ. տեսեալ, տեսելոյ. և այլն։ Կիրելի, սիրելոյ. սիրելիս, սիրելեայ և այլն։

Յոկ զսեռ, զտեսակ, և զժամանակ առնուն ի բայէ։ Կեռ։ օրգան, Կերգործական, սիրեալ։ Կրաւորական, սիրեցեալ։ Չեզրաբական, Ընդմիջակերպ, ղայրացեալ։ Չայնակրական, ածեալ։ Կրաւորական, սիրելի։ Չեզրաբական, ղարմանալի։ Չայնակրական, հրճուելի։

Տեսակ, օրգան, Կամաղատալ փար, Կոտեալ, հրճուելի։ Նոցա զգալական, Կոտոշեալ, հրճուեցեալ։ Նէ ի կողմանէ ժամանակին՝ եալն է անցեալ. և լիս ապառնի. ոչ և յայտ է։ Յայց զձև, և զթիւ առնուն յերկոցունցն։

Չև, օրգան, Պարզ, Չեղեալ, չեղելի։ Խարդ, Չեպայելեալ, չարայիելի։

Ամիճ, օրգան, Կզական, Չեղեալ, չեղելի։ Չոգևական, Չեղեալ, չեղելիս. և այլն։

Նէ

Ընդունելութիւն եղբեցեալք ի լոյ, ընդունելի միայն Աստուծոյ. յոյզ, զեռ, զձև, զոեւակ, զթիւ, և զժամանակ. վասն զի հոլովեալ պակասեն նոցին ։

Սեռ, սրգն, Ներգործական, սիրելոց ։ Ընդդիմական, ընդէլոց ։ Հայհոյական, անէլոց ։ Զև, սրգն, Պարզ, սիրելոց ։ Ածական, Տարբաժանելոց ։

Տեսակ, սրգն, Հաւաքական, Ցոյզական, պայծառացնելոց ։

Թիւ, սրգն, Հոգական, սիրելոց ։ Հայհոյական, սիրելոց ։

Ընդունելութիւնք ի կողմանէ ժամանակին եղբեցեալք ի լոյ, են ապառնիք ։

Ընդունելութիւնք ի ներգործական եղբեցեալք ի լոյ, են ապառնիք ։

Ընդունելութիւնք ի չեզոք եղբեցեալք ի լոյ, են ապառնիք ։

Ընդունելութիւնք ի կրաւորական եղբեցեալք ի լոյ, են ապառնիք ։

Ընդունելութիւնք ի կողմանէ ժամանակին

անձնիշխան կամաց իւրոց · քայց ընտրութեան կենաց ոչ է քայց Ճշմարտոյ Հոգւոյ ։

Խոչ Ճշմարտոյ Հոգւոյ ։

Ա. Հա ՚ի բանի յայսմիկ նախադրութիւնս առնէ , պարագայի մարդոյն ՚ի կոչմանէ դրիցն ։ Ա. Նախադրութիւնս ՚ի ներքոյ , պարագայի անձնիշխանութենէ մարդոյն ՚ի կոչմանէ իրոց տեղւոյ ։ Ա. Նախադրութիւնս յառաջնոյ՝ պարագայի մահուան մարդոյն ՚ի կոչմանէ ժամանակին ։ Ա. Նախադրութիւնս վերջ՝ պարագայի ինքեան մարդոյն ՚ի կոչմանէ պատճառին ։ Ա. Նախադրութիւնս երկրորդ՝ պարագայի անձնիշխանութեան կամաց մարդոյն՝ ՚ի կոչմանէ համեմատութենէ ։ Ա. Նախադրութիւնս երրորդ՝ պարագայի ընտրութենէ մարդոյն ՚ի կոչմանէ կամենալոյ ։ Ա. Եան չի ՚ի և իսկ առեղծուածք՝ մինչ անուանի , նշանակի էութիւն իւր · քայց մինչ առեղծուածն ունի և զայս , չի առաջի իւր , կամ չեռակոյս իւր իսկ իմն · և կամ չեռքան չինքն , և յառաջքան չինքն լինելոյ իմն , և կամ վերն իւր , և վասն այլոց առնելոյ չիմն · և կամ ըստ այսմ , և ըստ այնմ առնելոյ , և կամ կամենալութիւն , և առանց կամենալութիւն առնելոյ չիմն , նշանակին այսպիսիքս ՚ի ձեռն նախադրութեանց ։

Ա. Նախադրութիւնս հետևի՝ չի նախադրութենէն առնուն զպէս պէս խնդիրս , որպէս չի այնու նշանակիցն՝ թէ որում ումեք պարագայիւն ։ Ա. Անգի թէպէտ բառքս այսոքիկ ՚ի վերոյ , ՚ի ներքոյ , առաջի , չինի , յառաջան , և այլքն՝ երևին նըշանակել զտեղի չինչ , կամ ժամանակ , բայց ոչ են այսպէս , այլ կարօտին անուանոյ , որ չի զպարագայս էութենէ իրաց ՚ի կոչմանէ տեղւոյ , կամ ժամանակի , և կամ ՚ի կոչմանէ այլոյ յարաբերմանց նշանակիցեն ։

Ա. Ձաժանմանց նախադրութենէ , և չհոլովառութենէ նոցին՝ ասացաք յառաջնում մասին ։

Ա. Ակ զպարագայից նոցին կիսերէն է , չի մինչ նախադրութիւնք ոչ նշանակիեն չէութիւնս իրաց , այլ զպարագայս նոցին , ոչ պատահին ինքեանց պարագայք , ոչ սեռի , և ոչ ձևոյ , ոչ տեսակի , ոչ թուոյ · և ոչ հոլովմանն · որ և յայսմիսակ է · Ա. Եթէ երբեմն հանդիպիցի , չի բառ ինչ հոլովիցի , և այն՝ նաև ՚ի մէջ նախադրութենէ գտանիցի , բառն այն ՚ի նմին տեղւոջ վարի որ զնուն , և ոչ որ զնախադրութիւն · որ օրինակ , ՚Ի մարդոյ մեկուսաւոյ մի շատախօսիցես · և բազդի հեռւոյ մի ընձայցես ։ Ա. Ըստ այսպիսիքս զոլով հոլովեցեալք՝ ածականանուն դիցն իրերանց յայտնապէս երևին · քայց մինչ ոչ են հոլովեցեալք՝ և վարին որ չը-

զածական անուն՝ երևի չիթե-
թիլ, սակայն զանազանին
այսուհ, զի ի գոլն իւրեանց
նախադրութիւն՝ ունին և վան-
գիրս իւրեանց. բայց ի գոլն
անուն՝ ոչ ունին զինդիր. որ-
գան, * Լայր մեկուսի (յո՛ հ-
յոսացեալ) ի փառս Աստ, ի
բազմայ վանդից փրկիւ։ Ոմա-
նապարհ հեռի ուղղացն զսեր
ոչ թոռի հեռի։

Ահա յայսոսիկ բանս են ան-
ուանք ածականք։ Այայ եթէ
ասիցի, * Լալեալ զինս մեկու-
սի յամբոխէ անաի խօսեցան
ընդ նմա. և ապա զտեղի ուս-
եալ նոտան հեռի ի բազմբէն
իբրև ասպարիզօք հնդեսա-
սան։, յայնժամ են նախա-
դրութիւնք։ Լաս այամ և բառս
այս պաշտաս, թէպէտ և անուն
գոյական, բայց մերթ ի նախ-
դիրս տրականաց՝ և ի գործիա-
կանոջ վարի ունի զնախադրու-
թիւն. որգան, Ի պաշտաս յեր,
պաշտաս ինոյ. և նշանակի
ասել, վանս ձեր, սակս
քոյ։

Եւ այս բառ է վանս նախա-
դրութեան։

Վասն Երեսներորդ։

Ասկզայն է մասն բա-
նին, որ զեղանակս
գործողութեանց, և
կրից նշանակէ։ Լասայաւ մասն բանին,
բանդի և սա մտանէ ի շարա-
գրութիւնս բանից։ Լասայաւ
զեղանակս գործողութեանց, և
կրից նշանակել, վասնդի մակ-
բայիւ բացորոշին թէութիւնք,
և պարագայք գործողութեանց,
և կրից։ Եւ որքանիւք պիտոյ-
սեօք եղանակօք ի ձեռն մակ-
բայից բացորոշին նշանակու-
թիւնք բայից, այնքան են և տեսակք
մակբայից՝ ըստ յառաջնում
մասին գրեցաք։ Վասն որոյ
միայ ասի, մակբայն զեղանակս
գործողութեանց, և կրից նշ-
անակէ, ոչ խնդրի
միայ կերպիւ նշանակել զայն,
այլ պիտոյիսքարար. Ոչ ի ե-
րեսին նշանակէ՝ և բացորոշէ
զեղանակս գործողութեանց, և
կրից՝ ի կողմանէ որակութե-
արդեն, * Լարեակս ուսա-
նէիը, եթէ մարդկօրէն կեն-
յաղալարիցէիր։ Եւ ի սմին
բանի էարեպէոն, և մարդկօրէն
որպիսացուցանէն զուսանիլն,
և զկենցաղալարիլն։

Լերբեմն ի կողմանէ բանակու-
թե. որգան, * Լիրբան ընա-
նիցիս ընորհօք, որքան խոնար-
հիցիս մտօք։

Լո՛ւր երբեմն ի կողմանէ ժամանակին. որպէս, * Ինդ երեկոյս հանդիսին լուիք. առաւօտուց եղիցի ուրախութիւն ։ ըստ այսմ խմանալի է և զայլսոյ տեսակս մակբայիս։

Պարձեալ գիտելի է, զի մանաւանդ առացաւ մակբայ, և ի յոմանց հնոց կոչեցեալ առբայ, զի վերադրի բայի, և ունի զխմաստն առբայն, պէսպէս որակութիւնք և կամ քանակութեամբ բայորոշելով զնշանակութիւն նորին։ Լո՛ւր զի տեսցես զգործողութիւնս մինչեւ առէջուածք, առնեն ի ժամանակի, և ի տեղւոջ, վասն որոյ մակբայն նաև զայրն, և զերբն գործողութեանց և կրից նշանակէ ի ձեռն ժամանակական, և տեղական տեսակացն։

Ասան պարագայից առին գիտելի է, զի մակբայք գոլով երբու պարագայք գործողութեանց, և կրից, ոչ ունին վէճ ընդեանց զյատուկ պարագայս հատուածս բայից, կամ անուանց։ Ասան զի սեռ ոչ է ի նոսին, որովհետեւ ոչք ի մակբայիս արականապէս կի իգականապէս, ներգործականապէս և կամ կրաւորապէս նշանակէ։

Զևն և այս հաղիւ երեւի ի նոսին, քանզի երկու մակբայք հաղիւ կարեն բարդիլ, և կերտել զայլ մակբայ։

Լո՛ւր թէպէտ լատ ունոյց դնի Ասիբայի։

ձևն այսու կերպիւ, վաղն պարզ. վաղուան բարդ. և վաղուանէն յորոյ բարդ. սակայն ոչ այնպան երեւի յարմար. զի այն է մանրկի մակբայական մակերա, և ոչ ըստ ինքեան մակբայ. վ՛ որոյ մակբայս այս՝ վաղուանէ առաւել կարէ ասիլ ածանցական, քան յարբարդ. Այլ երբեմն մակբայքն բարդեն ի յանուանէ, կամ յայլոյ մասանց. որպէս, Յաճախաձերն. փոխընդնայ. և այլն։ Լո՛ւր զարձեալ, ոմանք ի մակբայից կազմեցեալքն՝ կամ յերկուց անուանց, կամ յանուանէ և ի գերանուանէ, կամ ի գերբայէ՝ և յանուանէ. և կամ յանուանէ՝ և ի նախադրութենէ. որպիսիք են ասքին։ Ալ գովէնէ. յայսպիսի՛ն. յայսոյիկ, յայսիկոյս, այսինքն. ընդ առաջոյս. յայսոքն. և այլն։ Լ, ան ոմանք կրկնեալ ասին։ որպիսիք են ասին. Ալ աղաղ, երամ երամ, ջոկ ջոկ, և այլն։ Լոյ ամենեքեանք իմիասին կարեն ասիլ բարդեցեալք, կամ շարակցեցեալք։ Ալ երեք և բարդեցեալք անուանք մակբայական, և որքան առաւել՝ մակբայն իմիասին բարդեցեալ երեւի. որպէս, Ամենայնիւբաջ, Տաքդաքդաքէս. և այլք նմանք։

Լսկ տեսակն իմիասին երեւի ի մակբայս. որպէս, Լխատագաղափար, Ամենայնի՛ն, վաղվաղ, Տանուտէրք, և այլն։ Ծանցականն, Ամենայնեւբոր, վաղվաղիւ, Տանուտ-

Տանուանդապէս . և այլն ։ Այլ եթէ նախապատուհարն ոչ յինքենէ , այլ յայլոց մնասակ բանի առնուիցէ , ըստ այսմ՝ քննուի որակականքն մակբայք . և այլք որք ի ձեռն մնայնականց մակբայականերովք մակբայացեալքն , ասել կարեն ածանցականք ։

Լակ թէ , և հոլով ոչ էն ի մակբայս ։ Այլ եթէ երևելին հոլովիլ ունիցէ բառք , որք ներգործանեն նաև ի տեսական մակբայիցդ , այնոքիկ վաթին որպէս զանազն , և ոչ ոյդ զմակբայ · որպես , * Այնքանեայ բարեայ հոգեկանայ հասցես , յորքանեայ հեշտութենէ մարմնոյ զբեղի բաց քարշիցես ։

Այս ի բանի յայսմիկ այնպէսն , և որպէսն վաթին ոյդ զանազն , և ոչ որպէս զմակբայ · Այլ ասա դիտելի է , զի տեսական մակբայք ունիցեն երբեմն գնեն փոխատակ յոգեկանայ դերբանուանց · որպես , Այնքե՛ ճշմարտութե՛ անթե՛ էիցես · յոյ յայնմանե՛ ։

Այ՛ է պոնե ասա · յոյ յայսմիկ ։ Ասա այսմ խնա և զայլոց միայնելոց ։

Այլ այս բառ է յատկագս Մակբայից ։

Դ ։ Խոսիս Արբանդիերոբ ։

Աղքատութիւն է մանր բանի , որ զկիրս հոգւոյ նշանակէ ։ Ասա յի մասն բանի . զի և սա մտանէ ի շարադրութիւս բանիդ , Թէպէտ ցանցառակի Ասացի նշանակել զկիրս հոգւոյ · զի Թէպէտ սա զէութիւս իրացդ ոչ նշանակէ , բայց զկիրս հոգւոյ կենդանեացդ ըստ որում խնդութիւ , կամ տրտմութիւ , զարմացմամբ , կամ ցաւակցութիւ , և կամ այլովք սոյնպիսեօք զգածեցեալք են՝ նշանակէ ։

Ասաժանմունք սոքին են ըստ տեսականացն զորս եդաք յառաջնում մասին ։ Այլ ի կողմանէ պարագայից դիտելի է , զի ոչ հանգիպին սմին պարագայք · քանզի ոչ զնեռ ունի , և ոչ գձև · ոչ զսեռակ , և ոչ զթիւ , կամ զհոլով , այլ եզականաւս ձայնիւ , Թարց հոլովմունն պարզապէս նշանակէ զգոյութիւն և զկիրս հոգւոյ կենդանեաց · և զայս ոչ ըստ որում կենդանիքն կրեն յումեքէ , այլ ըստ որում զգայ ծին այնոքիւք կրիւք յիւրեանս ընթեռանալ նկատմամբ ինքեանց , կիսայլոյ · որպես , մինչ առասպել լինի այս բան , Արքանի՞ ըն զի օր ուռնալ էիցէ , յորոմ ըստ արծուոյն ծառայելոյ

յիշն ումեք, կամ ինքեան, ի ցաւակցական։ Սմանապէս մինչ սահ, ՚, եթէ զարմանալով ՚ի վերայ այլոյ ասիցի, ի զարմացական։ Սակ եթէ բացականչելոյ ազաւաղ ասիցի, ի բացականչական։ Սատ այսմ խմանալի ե և զայլոց նմանեցայ։

Եւ այս բաւ ի յաղագս Սկզբնաւորեալն։

Յաղագս Հաղորդի։

Պետեսն Հրեսոնեերիոերդ։

Սպկատն ե մանն բանի, որ շարակից իրերաց գնոսունս բանիհանաւ վինչեանն բանս։ Սոայն մանն բանի· զի և սա մնծանի ՚ի բանս։ Սասյն շարակից իրերայ գնոսունս բանի, և զբանս։ Սանզի շաղկատն ոչ զԵուԹիս իրայ նշանակէ, և ոչ զգործս, և կամ զկիրս նոցին, այլ զնշանակ գոյն զոյնսակ շարակապ ե իրերաց, ոչ սոսինձն գնոսունս տոհտակաց։ Օր օրինակ, * Պետրոս, և պօղոս եկին ՚ի տաճարն։ Կամ այսպէս։

* Օ օրպայաւ գաՀԹի ՚ի վերայ գոնիաՀաւ, և քաջապէս էհար, և եսպան զնա։ Սհա յաւաքնում տան Են շարակից իրերայ գնոսունս։ և կիր-

կրորդում տան զբայից։

Սչ մերթ այսպիսիք բաղակցականք շաղկապք երեքին շարակից իրերայ և զբանս։ որպէս, * Սյր խոհեմ զբան կարգաւորէ տանձաՀաւթիմամբ լեզուին, և զգործ իր բարեգունայուԹեամբ մահացուցմամբ պատիժ։

Սյր գիտելի է, զի բաշխիւսականք շաղկապք ըստ մեծի մասին զանոնանան, և զբայս շարակցեն իրերայ։ և երբեմն զբանս։ Սակ այլք միայնեալք տեսակքն ըստ մեծի մասին զբանս շարակցեն իրերայ, և երբեմն գնոսունս, և զբայս։

Նարձեալ գիտելի է, զի ոմն նախադրուԹիւն զյարաբայս նուԹեից բացորոշէ, և պատկանի առ անուանն, իսկ մինչ բայն զեղանակս գործոզուԹեց, և զբրոխուԹիս նոցին բացորոշէ, և վերաբերի առ բայն։ նոյնպէս և շաղկապն զպարագայս շարայարուԹեան մնացեալ բանին, և զբրոխուԹիւն նոյնոյ շարայարուԹ բացորոշէ, և պատկանի առ բանն։ Օր օրինակ, բաղհիւսական շաղկապքն մինչ բաղհիւսեն ՚ի վերուս, կամ զբազում բանս, ծանուցանեն մուտ մարդոյն զայնս գոլ իբրու նոյնոյ գիտաւորուԹեն։ ըստ այսմ և այլք տեսակք շաղկապիկ պետպիտաբար շաղկապելով նշանակեն։ ոմ գրեցաւ յառաջնում մասին։

Նարձեալ գիտելի է, զի շաղկապիկ բաժանմունքն են ըստ զանազանուԹեց տե-

յիշն ումեք, կամ ինքեան, ի ցաւակցական։ Սմանապէս մինչ սահ, ՚, եթէ զարմանալով ՚ի վերայ այլոյ ասիցի, ի զարմացական։ Սակ եթէ բացականչելոյ ազաւաղ ասիցի, ի բացականչական։ Սատ այսմ խմանալի ե և զայլոց նմանեցայ։

Եւ այս բաւ ի յաղագս Սկզբնաւորեալն։

Յաղագս Հաղորդի։

Պետեսն Հրեսոնեերիոերդ։

Սպկատն ե մանն բանի, որ շարակից իրերաց գնոսունս բանիհանաւ վինչեանն բանս։ Սոայն մանն բանի· զի և սա մնծանի ՚ի բանս։ Սասյն շարակից իրերայ գնոսունս բանի, և զբանս։ Սանզի շաղկատն ոչ զԵուԹիս իրայ նշանակէ, և ոչ զգործս, և կամ զկիրս նոցին, այլ զնշանակ գոյն զոյնսակ շարակապ ե իրերաց, ոչ սոսինձն գնոսունս տոհտակաց։ Օր օրինակ, * Պետրոս, և պօղոս եկին ՚ի տաճարն։ Կամ այսպէս։

* Օ օրպայաւ գաՀԹի ՚ի վերայ գոնիաՀաւ, և քաջապէս էհար, և եսպան զնա։ Սհա յաւաքնում տան Են շարակից իրերայ գնոսունս։ և կիր-

կրորդում տան զբայից։

Սչ մերթ այսպիսիք բաղակցականք շաղկապք երեքին շարակից իրերայ և զբանս։ որպէս, * Սյր խոհեմ զբան կարգաւորէ տանձաՀաւթիմամբ լեզուին, և զգործ իր բարեգունայուԹեամբ մահացուցմամբ պատիժ։

Սյր գիտելի է, զի բաշխիւսականք շաղկապք ըստ մեծի մասին զանոնանան, և զբայս շարակցեն իրերայ։ և երբեմն զբանս։ Սակ այլք միայնեալք տեսակքն ըստ մեծի մասին զբանս շարակցեն իրերայ, և երբեմն գնոսունս, և զբայս։

Նարձեալ գիտելի է, զի ոմն նախադրուԹիւն զյարաբայս նուԹեից բացորոշէ, և պատկանի առ անուանն, իսկ մինչ բայն զեղանակս գործոզուԹեց, և զերպիսուԹիս նոցին բացորոշէ, և վերաբերի առ բայն։ նոյնպէս և շաղկապն զպարագայս շարայարուԹեան մնացեալ բանին, և զերպիսուԹիւն նոյնոյ շարայարուԹ բացորոշէ, և պատկանի առ բանն։ Օր օրինակ, բաղհիւսական շաղկապքն մինչ բաղհիւսեն յերկուս, կամ զբազում բանս, ծանուցանեն մուտ մարդոյն զայնս գոլ իբրու նոյնոյ գիտաւորուԹեն։ ըստ այսմ և այլք տեսակք շաղկապիկ պետպիտաբար շաղկապելով նշանակեն։ ոմ գրեցաւ յառաջնում մնասն։

Նարձեալ գիտելի է, զի շաղկապիկ բաժանմունքն են ըստ զանազանուԹեց տե-

սա-

սակայ ոմն և յայտ է ։ Եւ առ սոցին ոչ հանգիստն պարտ գայր ։ Վասն ոչ ոմն զանուն Տղայնին, և ոչ ոմն զբայ լծորդին ։ և այսու ոչ զսեռ, ոչ զթիւ, և ոչ զայլս պարագայս ունին ։

Պարձեալ գիտելի է, զի ի մէջ շաղկապիչ գոյանին ոմանք, որք նաև են ընդունելութեն, և մակբայ · որպիսի է բառս այս, դարձեալ · Եւ սա միշտ է ընդունելութեն, ոչ անմիջապէս նախադրի բային, և ոչ ունի զթուանշան · որդւոյն, և ոչ զհոլովս ընդ իս՝ դարձեալ առնու, խօսեցաւ ընդ նմա, ընդ միոջէ է մակբայ, անմիջապէս նախադրի բային, թարգ թուանշան · որդւոյն, * Դարձեալ խօսեցաւ ընդ աշակերտան, ընդ միոջէ շաղկապ, ունի զթուանշան, և փոքր ինչ տարբակայ դնի ի հնահնչելոյ բառ նէն · որդւոյն · * Դարձեալ՝ զայս ասեմ ձեզ · և այլն ·

Եւ ոմանք, որք մերթ են շաղկապ, և մերթ անուն, որպիսի է բառս՝ այլ · որ ի դնիլն որպէս շաղկապ, ունիլ պարտի զթուանշան · և ի դնիլն ոմն զանուն՝ պարտի գոլ թարգ թուանշանի · որդւոյն, * Ունի խմասատակ խօսեցաւ ընդ մեզ, Ահա ի սմին բառի է անուն · զի նշանակէ զայլ ոմն խմասատակ խօսիլ · Ունի յորժամ դնի պարզեա, * Ունի խմասատակ խօսեցաւ ընդ մեզ · յայնժամ խմանի գոլ շաղկապ · և

նշանակէ զայս · Ոչ գոհեմի ոչ, այլ եմասպառ ոմն խօսեցաւ ընդ մեզ ։

Պարձեալ գիտելի է, զի ոմանք նախադրութեամբ հանդերձ խնդրով իւրեանց եղեալք են շաղկապք, որպիսիք են սոքին · Եւ սա այսոքիւ, սակս որոյ · և այլք նմանք, որք են շաղկապք՝ մինչ դերանունականս այսոքիկ՝ որ, այս, այդ, այն, միայնակ և եզակիանապէս շարակցին նախադրութեամբ · որդւոյն, * Իւրեր զարծաթեան, վասն այնորիկ երդուաւ սուրբն ։ Ունի են նախադրութեամբ հանդերձ խընդրով մինչ ոչ դնին նոցունք դերանունականքն միայնակք · որդւոյն, * Եւ սա այսոքիկ իրի եկին առ քեզ · և սակս այնորիկ բանին ասացելոյ ի բերն վշտացայ ։

Ասացն նոցունք դերանունականք, զի այլք դերանունականք թէ և միայնակ և եզակիք լինիցին ընդ իր նախադրութեամբ, ոչ կարեն լինիլ շաղկապք, որդւոյն ։ * Եւ սա քոյ, վասն իմ, վասն նորա, վասն իւր, վասն ինքեան · և այլք նմանք ։

Եւ սա բառս այս, սա այն, մերթ է շաղկապ պատճառականն · որդւոյն, * Եւ հնչմնաբար խօսէր · և սա այն յամեցոյ ի լսել, այն, վասն այնորիկ յամեցոյ ի լսել ։

Յորժամ վերջապէս դիտելի է, զի էն և ոմանք շաղկապք, որք ի ներքոյ զանազանից տեսակաց գոյանին · որդւոյն, Ահ ես է բաղխիւսական, նաև բա-

ցառոցական։ Նաև մերթ մակ-
բայ։

Ասէն ե քաղհիւսական։ Նաև
արուհական։

Լ՚ԲԵ, ԲԵ, են Թէականք, Նաև
Թարմատարք։

ՀՀԲՏՆ Է սկզբնաւորական,
նաև մակաբերական։ զորոյ
նաև ՚ի վախճանի առաջնոյ
մասին յիշեցաք։

ԼՀՀ այսորիկ ամենեքեան ՚ի
ձեռն զօրուԹեան բանին կարեն
Ձանձալ,

ՎՀանգի էին ե քաղհիւսա-
կան՝ մինչ դնի այսպէս։

* Ոյք խօսին Համառօտաբար՝
Համառաբ են։ էին որք խեղկա-
տակեն խենեՀաբար՝ խենեՀք
և անզգայք են։

ԼՀՀ է բացառողական, մինչ
դնի այսպէս։

* Յանդիմանեաց զբեզ, էին
ո՛չ մերժեաց։

ԼՀՀ գիտելի է, զի շաղկապս
էին երբ ՚ի բազում այնպէս
միտանէ ՚ի բանս՝ զի ԹԷ քաղ-
հիւսական համարիցի, և ԹԷ
բացառողական՝ ո՛չ միասէ
մեզ բանին։ Ոյնա մերԹ
փոխանակ ժամանակականի
մակբայիս՝ արդէն, կամ փո-
խանակ առարաւականի մակ-
բայիս՝ արդարև, և կամ առ
՚ի զարդ՝ և առ բարերար յար-
մարումն շարադրուԹէ դնի։
արգոն, * ՚ի միտիսի էին յօրէնս
գրեալ։ յո՚ ի միտիսի օրէնսն
արդարև, կամ արդէն գրե-
եալ։

* Լյս էին եմ յարուԹէ և
կեանք։ յո՚ ես արդարև, կամ
արդէն եմ յարուԹէ, և
կեանք։

* Լյս յայդ էին ծնեալեմ՝, և
՚ի գոյն էին եկեալ։ յո՚ ես
յայդ ծնեալեմ, և ՚ի գոյն
եկեալ։ և դնի ՚ի սմին բառս
էին առ բարերար յարմարումն
շարադրուԹէ։ որպիսիք են
շաղկապքն Թարմատարք։

Ասէն ե քաղհիւսական՝ մինչ
դնի այսպէս։

* Լ՚ԵԹ զերկուս, էին զերիս
ժամս ուշմանաբար կացեալէիր,
գտանէիր զներումն։

ԼՀՀ է արուհական՝ յորժամ
դնի այսպէս։

* Ասէ դու ես սուտ, էին նա։

Լ՚ԲԵՆ, և ԲԵՆ են պատճա-
ռականք՝ մինչ դնին այսպէս։

* Լ՚ԲԵ ոչ նախատեալէիր, ոչ
վշտանայր։ և ԲԵ ոչ երբ
ձաղկեալ, ոչ լայր։

Էին են Թարմատարք, մինչ
դնին այսպէս։

* Լյս ասայի նմա ԲԵ մի խեղ-
կատակեր։ և նա ասաց ԵՒԵ
կամիմ խեղկատակել։ և
առ այն Ղայրացեալ ձաղկեցին
զնա։

ՀՀԲՏՆ է սկզբնաւորական՝
մինչ դնի այսպէս։

ՀՀԲՏ՝ ԵԹԷ կամիս, այժմ
սկսեացուք առնել զբննու-
ԹիՒն։

Էին է մակաբերական՝ մինչ
դնի այսպէս։

* Լ՚ԵԹ երբեմն զզբացար ՚ի
մեղեկանաց գործոցդ, պա-
տրաստեցար։

Օ՛ն է պատճառական շաղ-
կապ՝ մինչ դնի այսպէս,
՚Ի՛չ եւտու նման զբաժանն
դինուց, չէ կամէր արբե-
նալ։

Նակ է Թարմատար. մինչ դնի
այսպէս, ՚Օ՛ր ինչ կամիս չէ
արարիլ քեզ. միթէ իւրմէ ինձ
օրէն Թողուլ զքեզ անիրատ.
և այլն։

Եւ այս բառս է յաղափս Յոհէրդէ մասին Վերափոխութեան։

Ա Ս Տ Ե Ր Բ Ո Ր Դ

ՅԱՂԱԳԱՍ ՇՈՒԲԱՅԱԲՈՒԹԵԱՆՑ ՄԱՆՈՒՆՑ ԲՆՈՒԻՆ, ԵՒ ԿԻՐԱՌՈՒԱԾ ԹՎԵՆՑ ՆՈՑԻՆ

Յաղագս Հորից Անուից համաձայնութեանց Մասանց բանի՛ ի հասարակի։

ԴԼՈՒԽ ԱՀՈՒԼԻՆ։

ԲԱՐԶԱՑՆԱԼՈՒԹԻՒՆՔ ԱՆՈՒՆՑ բանին են չորք՝ Առաջինն է համաձայնութիւն բայի ընդ անուան. Վասն զի մինչ անուն ինչ չարայարի ընդ բայի, այնու նշանակութիւն, զի բայն որ գործօղութիւնս, կամ գկիրս նշանակէ, անունն այն զոր գործօղութեան, կամ կրից նշանակիցէ, յայնժամ հարկաւոր է, զի այնպիսի անունն՝ և բայն՝ թուով և դէմս համաձայնիցեն։ Յորժ եթէ անունն իցէ եզական, բայն ևս իցէ եզական. եթէ անունն իցէ յոգնական, բայն ևս իցէ յոգնական։ Նմանապէս եթէ անունն իցէ առաջնոյ դիմի, բայն ևս իցէ առաջնոյ դիմի. եթէ անունն իցէ երկրորդի, կամ երրորդի դիմի, բայն ևս իցէ նմանապէս։

Ոչ թէպէտ անունն ոչ ունի զդէմս, բայց ի ձեռն դիմաբոլորականաց տուից դիմաւորի. Նաև դերանունն՝ որ ունի զդէմս, ստորադասական ի տեղի անուան։ Ոչ այս է առաջին համաձայնութիւնն, որ պարտի լինել ի շարայարութեան մասանց բանին։ Օրէնք, *Ածագաւորն արարածոյ զհայեցս կենաց եւ քաղցրելոց։*

Ոչ ա՛ի սմին բանի շարայարեցեալքն անունս այլ թա-

գաւառ, և բայս այս՝ եղ. և անունն՝ որ գործողութեան որ-մանն լինելոյ համաձայնի ընդ նմին բայն դիմաւ, և Թուոյն վանդի ունի խափաւորն ե եղա-կան, և երրորդի դիմի ի ձեռն դիմորոշականին նա տուին, նոյնպէս և եղ բայն ի եղա-կան, և երրորդի դիմի։

Այլ Թէպէտ ի սմին բանի դան և այլք անուանք, յոր պարա-ծոյ, ընծայ, ներայ, խաշելոյ. բայց նոյնոցանէ ոչ գոյ պիտոյ-ութիւն համաձայնելոյ ընդ բային. վասն զի ոչ են առաւել գործողութեանն, զոր նշանակէ բայն, այլ են կամ նշանա-կողք իրաց առարկայից գոր-ծողութեանն, և կամ նշանա-կողք առարկայից գործողու-թեանն, և կամ բացորոշողք նո-ցին. վասն որոյ և են պէսպիսա-քար հոլովեցեալք։ Վանդի անունն այս ընծայ, ի խնդիր բային ըստ սեռին, և նշա-նակէ զառարկեցեալն գործո-ղութեան տրման։ Նմանա-պէս այս՝ խաչելոյ ի խնդիր բային ըստ բնութեան, և նշանակէ զայն առարկեցեալն գործո-ղութեան տրման։

Նոյնպէս անունն այս՝ ներայ բացո-րոշէ և յատկացուցանէ զկոյն ոչ գոյ ած և իցէ հայ, այլ կե-նդանի հայ։ Նոյնպէս անունս այս՝ պարծանոյ, յատկացուցանէ և բացորոշէ զնախադէպն, որ զի ոմն խնդրելի Թագաւորք ոք մեզ կոչման ծի, այլ Թա-գաւորն ամ պարարտանոյ։

Երկրորդ համաձայնութեան է ածականի անուան ընդ գոյականի իբրեւ։ Վասն-զի մինչ գոյական անունն ինչ՝ որ զգոյացութեն նշանակէ, լի-նելն ի բանի, և ածական անունն ինչ առ ի նշանակել զորպիսութեն, և կամ զորքա-նութեն նոյնոյ գոյացութեն՝ շա-բայարեալն ընդ նմին, պիտոյ է զի յորմէ Թուոյ և կամ հոլովոյ իցէ գոյական անունն, ի նմին Թուոյ և հոլովոյ իցէ և ածականն։ Այ եթէ եղա-կան իցէ գոյականն՝ եղիցի եղական և ածականն։ ԵՒ եթէ հայցական իցէ գոյականն, կի-բացառական՝ և կամ այլոյն հոլով, լինիցի նմանապէս և ածականն։ Որպէս, Վա-լարեաք մեզ զայսմ խոստս փո-խանս զանականիս այդեաց։ Ահա ի սմին բանի ունի գոյա-կան անունս այս՝ պաղեհոստն՝ է յոգնական, և հայցական, նոյնպէս և ֆոյրն, և ապահանին, որք են ածականք նորին, են յոգնականք և հայցականք, և համաձայնին ընդ գոյականի իբրեանց Թուոյ, և հոլովի։

Երրորդ համաձայնութեն է յարաբերականի դէ-րանունն ընդ նախընթացի իբրեւ։ Ասա ոմն յարա-բերական դերանուն ի տարի-նի նախ քան զինքն զանուն ինչ՝ զոր յարաբերէ, և պար-տի համաձայնիլ ընդ նմին Թուոյ։ Այ եթէ նախընթաց անունն

վորձութեան։ Պաս։ Ճշդել հիւմն ։ Երբ ։ Ու՞ր դիմես ։

Պաս ։ Ա՛ր ոչխ Ա՛յ ։

Ա՛հա ի յատակել բանս պաս տախանիքն համաձայնին ընդ հարցման հոլովիւք ։ Ընդ ի՛մ֊ մանս նաև թուով. բայց այն ե՛ր ըստ պատահման. քանզի այնպիսեայ հարցմանց կարելր նաև յոչնախադասեալ պատաս֊ խանիլ. որպես։ * Երբ ։ Օ՞ր ինդրես ։ Պաս ։ Օ՛ եղբարս քոյս ։ Երբ ։ Ո՞ւմ տասակեր Պաս։ Օ՛նաղաց քոյ ։ Երբ ։ Որո՞վ կա֊ բես յաղթել ։ Պաս ։ Ի՛նա֊ հիւք աչեւտարանին ։

Յաղագս Հարաձնոյ համաձայնութեանն, որ ե՛ Ի՛մայէ ընդ անուամբ, ե՛ Տանուամբէ ։

Գլուխ Երեսուն։

Ա՛յն առաջնոյ հա֊ մաձայնութեանէ, որ ե՛ բայի ընդ անուամբ նախ դիտեցի ե՛ք, զի երբեմն հանդիպի բային ներ֊ գործութիւն ունել զանուն գոյա֊ կան, ընդ որում և համաձայ֊ նի. որպես,

* Ա՛յր արդար խորհի զիւր բանսն ։

Երբեմն լինի զի միայն զածա֊ կանն ունիցի ներգործութիւն, և զգայականն զօրութիւն. որպես ;

* Արդարն խորհի զիւրա՛նսդ ։

Եւ մերթ լինի՝ զի ըստ ամե֊ նի զօրութիւն ունիցի զանունն ընդ որում համաձայնի. որպես,

* Ա֊

* Ասանկ զբերականութեն · յոյ զնատուականութեն ։ յիր Աշակերտն ուսանի զբերականութեն · Ինահանայն յոյ զնատուականութեն ։

Նէ ոչ անուանք բայից որք ասին առաքք նոցին, երբեմն դնին զօրութեք, և ի ձեռն բայից իմանին, նոյնպէս և բայքն երբեմն դնին զօրութեք, և ի ձեռն անուան բային և ինքնբոյն իմանին. օրդոն,

* Ինք յիմարք վասն Քրիստոսի. և դուք իմաստունք ի Քրիստոս. յիր Ինք ևղուք յիմարք վասն Քրիստոսի, և դուք երուք իմաստունք ի Քրիստոս ։

Երկրորդ գիտելի է, զի անուանեան բային ոչ միշտ հանդիպի անմիջապէս նախադրել բայից. որպիսի է այս, Պետրոս ուսանի զբերականութեն. այլ բազմիցս ի միջ բայի և անուան նորին միջադրին նախադրութեք, և ինքնքերք նոցին. ածականք, և ինքնքերք նոցին, և համ յառաջացուցիչ անուանք. նաև մերթ բայն նախադրի անուան իւրում. օրդոն, * Ինեղեկատեան արքայի ի ձեռն զօրաւորաց բանից իւրոց հաձեցոյց զարքայն ընդրհել այսմիկ մահապարտի զկեանս ։ Ինա ի սմին բանի սենեկապետն է անուն բային՝ հաձեցոյց. և այնքան տարակայ է ի բային, Վարձեալ օրինակ. * Հաձեցուցեր զարքայն ի ձեռն զօրաւորաց բանից իւրոց սենեկապետան արքային. և առնել ընդրհել զկեանս այսմիկ մահապարտի ։ Ինա ի սմին բանի անուն բային՝ հաձեցոյցն է, և սենեկապետան, և յերոտագրեալք բային,

Երրորդ գիտելի է, զի յորժամ բազումք անուանք եզականք շարակցեալք լինիք երեսից լինին անուն բային, բայն պարտի գալ յոգնական. օրդոն, * Ախէօ, և ահարօն գնացին առ փարաւոն. և այլն Նէ պատճառն է, զի բազում եզական անուանք ուղղին զոյժ միոյ յոգնականի. Նմանապէս և այնք անուանք ածականք որք եզականաձայնիւ են ածականք յոգնականաց գոյականայ, ընդ լինին անուան բային՝ բայն նոցին պարտի գալ յոգնական. օրդոն, * Նէրկաքանչիւրն խօսէցան. Ինդ ի նոցանէ յիմարքն էին. Նօթանեքինն կալան զնա կին ։ Նայց գիտելի է, զի մինչ ասի, Տան են պոփամ Հաձայինք. եօթն են խորհուրդ եկեղեցոյ. Նանուն բային են պոփամ, և խորհուրդն. և ինդիր բայի լինին եօթն, և պոա. օրդոն, * Խորհուրդք եկեղեցոյ են եօթն. Պատգամք Նձայինք են ասան,

Նէ ասա գիտելի է, զի մերթ հանդիպիլ կարէ բազմից անուանց եզականաց շարակցեցելոց լինիլ անուն բային եզականի. օրդոն, * Նրևի ի պատանիդ յայդ խոհեմութեն, և հանճար ։

Նհա

Ա.Հա 'ի սմին բանի՝ խոհեմութեամբ, և հանճարն են անուն եզակաւոր բային՝ երեք. Սակայն այնպէս իմանալ պարտի՝ ոչ թէ ասելոյն, Այրեաւ 'ի պատանիդ յայդ խոհեմութենէ, և հանճար։

(1) Որրորդ դիտելի է, զի մին է բազումք անուանիք, և կամ դերանուանիք տարբերք դիմաք՝ շարակցեցեալք ընդ իրերայ լինին անուն ուրուք բային, Հարկաւոր է՝ զի բայն քան 'ի լինելոյն յոգնական՝ հետեւիցի և պատուհանագունի դիմին. և առաջին դէմն է պատուհանագոյն քան զերկրորդն. և երկրորդն քան զերրորդն. որպէս, * Նա, և դու ընդունելիք զայս, Դու և նա խոստովանիք զայդ։ Ինք, և նորա հետեւմամբ Ինձ, Դու, և Վերոյն խնդայք 'ի վերոյ մեր. և այլն։

Ա.Հա 'ի յայսմիկ բանս՝ բայն միշտ նախապետական դիմին հետեւին. ապա թէ ոչ խոնարհ բանն. զի ոչ երբեք լինի ասել, Նա և դու ընդունիմք զայս. կամ դու և նա խոստովանին զայդ։

(2) Ինգերորդ դիտելի է, զի համաձայնութիւնս այս՝ զրկեալ խոսիմք լինիլ բայի ընդ անուանն, ոչ միայն իմանալ զանուանեան, որ զերեքիս իրացն նշանակէ, այլ նաև զայլոց ոմանց մասանց բանին, որք կարեն անուանանալ, և կամ փոխանակ անուանն լինիլ և ստորակայուցանիլ անուն բայի ուրուք։ Զայն որոյ թէ դերանուն իցէ, թէ ընդունելութենէ, և թէ բայ աներեւոյթ, կարէ գոլ անուն բային. և բայն պարտի ունել ընդ նմին զհամաձայնութեամբ և գիմաւ. որպէս, * Ասայր քո խրատեաց զքեզ, և դու ոչ զգաստացար. ստոհակիզդ յայտ նեցաւ, և աստհակիզդ ոչ պատկառեցար։ Կրեցեալն Տեառնէ, և գրեալն ստորիմանի ։ Ա.Հա 'ի սմին բանի՝ այրքան անուանն, որքան զեր անուանն, ընդունելութենէն, և աներեւոյթ բայն եղեն անուն բային։ Այլ եթէ միայնեալք մասունք բանին նիւթականապէս առնանիցին. այ, ով որում են բառք ոմանք՝ և ոչ ով որում մասունք բանի, նման նոքին կացեն լինիլ անուն բային. որպէս. * Կիրեւին ի քայ. ընդն է նախադրութենէ. դիւրապէսն է մակբայ. վերջն է միջարկութենէ, և քանզին է շաղկապ ։

Ա.Հայց 'ի յայսոսիկս ոչ կարէ ասել թէ բայն եղեալ իցէ անուն բային, այլ թէ բառս այս՝ սիրէմ, է անուն բային։

(3) Եօթերորդ դիտելի է, զի երբեմն անուն բային, և ինդ իրն

խնդիրն դադով վերաբերեալ առ մի և նոյն իր, գրեթէ զոր նշանակէ անուն բային, զնոյնն, կամ զպատահմունս նմանող նշանակէ և խնդիրն. որպէս, * Ունիմ եմք օտարք. դուք էք ընտանիք. սոքին են քաղաքացիք, և դուքին դիւղացիք։

Որպէս ծերութիւնն է խնդրելին հիւծախտութիւն, այսպէս և անդրջուրթիւնն է խնդրելին դատապարտութիւն։

Անդրջն է Աստուածարհ գժոխոց, սոսկութիւնն է դուռն. և անդրջութիւնն է ինքն գժոխք, Օձանը է քարն, և գժոխարաքառնալն է աճապն։

Սա անուանի Պետրոս. և դու կոչիս Յովհաննէս։

Իակ երբեմն և ըստ մեծի մասին անուն բայիւն, և խնդիրն վերաբերին առ զնոյնպես իրս, օրպէս, * Ունիմ միայն առեղծ զմեզ, և ոչ այլ ոք. ուրեմն և մեզ սիրեացուք զՈՒ միայն վիւթ, և ոչ վի այլոց։

Որպէս հուրն մտէ զիայտ, այսպէս և նախանձն զսիրտ առն չարաբարոյի.

Ունիմ որ եմ մեզ զդուշ, և զկեալ առաստաձեռնիւ և զամ պիտոյս որովք կարիցեմք կեալ։

Իա՛ ի յայսոսիկ բանս՝ անուն բայիւն, և խնդիրն առ իրս տարբերս յիրերաց վերաբերին։

Յօժեներորդ պիտելի է, զի անուն բայիւն որ պարտի գոլ ուղղական՝ և հոմանայ նմին ընդ բայիւն դիմաւ, և թուով, որքան առ բայս դիմաւորս պարտի իմանալ, և ոչ որքան առ բայս՝ որք ոչ ունին զդէմս. որպիսիք են բայք աներևոյթք, դերբայքն, և ընդունելութիւնք վարիչք նոցա. վի զի մինչ բայն ոչ ունի զդէմն, անուն նորին թէ դիմաւոր իցէ, և թէ անդէմ, թէ եզական իցէ, և թէ յոգնական, թէ անանձական իցէ, և թէ հոլովեցեալ, անտարբերաբար ծառայէ՝ և լինի սէր գործողութիւն. օրպէս, * Ատանէն Պետրոսի՝ ի տաճարն՝ եղև արդիւնաւոր։

Իա՛ ի սմին բանի՝ անուն բայիս այսորիկ ծանիլ է սեռական։

Բայց գիտելի է, զի ի յայսպիսիս բանս՝ աներևոյթ բայն որ ունի ինքեան զանուն, և առեալ զխնդիրս, միանգամայն ունի ևս ինքն լինի անուն էականի բայի, որ երևի ի վերոյ եղեալ օրինակի, այն։

Ատանէն եղև արդիւնաւոր։

Զարձեալ օրինակ. * Այր խոհեմ ի սմանէ հարէն զսիրտս իւր յոյժ նուազ վըտանգն քան զայր յիմար՝ որ թողու զինքն հեւանիլ ախտից։ Իա՛ ի սմին բանի՝ այն է անուն դերբայիս՝ ի սահմանելն, և միանգամայն անուն դիմաւորի բայիս՝ վղաքին։

Զարձեալ օրինակ. * Իաքաբեթայ, զի մի դուիլ ի սեռանալն ընդ ամէն զբեզ յու-

սա-

Յաղագս Երիցորդի Հաճախմանն, որ է Ա՚ծախանի անուանն ընդ գոյականի։

Գլուխ Երրորդ։

Ա՚ն սորին նախ գիտելի է, զի ամ ածական անուն ի շարադրութիւն բանի ունի զբան գոյական անուն, որում ինքն եղեալ ածական. և եթէ ներգործութիւն ոչ ինչ եղեալ անունն գոյական, զորութիւն ենթիմացեալ լինի. և քերականքն ի վերլուծելն զշարադրութիւնս պարտին ճանաչել. որգոն, * Ա՚արդ բարի ի բարի գանձուց սրտի իւրոյ բղխէ զբարի։

Ա՚հա ի բանի յայսմիկ անուանս այս՝ բարի է ածական. և յաւաջնում, նաև յերկրորդում տեղւոջ ունի զգոյական հնարդործութիւն. այլ զմարդն, և զգինին. բայց յերրորդում տեղւոջ ոչ ունի, ասկային ենթիմանի զորութիւն. այլ եղեն ըստ բարի։

Պատճառ. * Ա՚րդարն փրծանի յորտորոցս. և փխանակ նորա մնաման սմայրիչան։ Ա՚հա ի սմին բանի՝ արդարն, որոշին, և ամբարիշտն՝ ոչք են ածականք, զորութիւն ունին զգոյականս իրեանց. այլ այլ արդար յարանց որտորոց փրծանի, և փոխանակ նորա մնան ն այլ ամբարիշտ։ Ա՚սա այսմ իմա-

տաբեկի՝ նախատրօրացեալ քան զինքեանս յարձակիցին ի վերայ քոյ, և առնիցեն զքեզ ահա քեկ։

Ա՚հա ի սմին բանի՝ անուն գերբային է յոգնական, և սեռական։

Պատճառ. * Ա՚չ տեսեալ էմ զձեզ նատեալ յաշխարհս՝ առեալ՝ որս մեայ. և զոմ ոչ խմացեալ զայն՝ ցնծալիք, վասն որոյ բարկացայ։

Ա՚հա ի սմին բանի՝ ընդունելութիւնս ունի զանուն սեռական, և եզակական, և ընդունելութիւնս այս՝ էմպեալ ունի զանուն ուղղական՝ և յոգնական. և այսպէս յայտ է, թէ սոյնպիսիքս ոչ միշտ պահանջեն զնի անուն իւրեանց իսկ ուղղական, և համաձայնիցի ինքեանց դիմաւ և թուով։

Չորեքորդ գիտելի է, զի երբեմն նաև բայք գերակատարք ունին զանուն բային ի սեռականի հոլովի. որգոն. * Ա՚ւթէ ժողովրդեան էնոյ լուեալ եւկեր ինձ՝ Ա՚մ եթէ չէր եկեալ և խօսեցեալ ընդ նմ, մեղ ինչ ոչ գոյր նոցա։ և այլն։

իմանալի է և զայլոց բնաւ-
կից։

Կրկնորդ գիտելի է, զի ա-
նուանք ածականք երբեմն
նախադասին զդոյականաց իւր-
եանց, և երբեմն ստորադա-
սին. ոլորգոն, * Համեստասէր
կնդուն սրբոյն Աստուածասիրի
զանճնչալի բարեաւն այնպէս
արտաբերէր ՚ի լսելիս ունկն-
դրողաց մարդկանց, ոմն թէ
բռնիչն մեղաց արտածորիկեր
զմեզ զո ՚ի քաղցրախորհ կուրորդ
մարդկանց ։

Ահա ՚ի սմին բանի՝ անուանքս
այսոքիկ՝ համեպաբան, աբ, պեն-
չալէ, ոանինպրեշ, և դաղդաճորդ,
են ածականք. և նախադասե-
ցեալք են զդոյականաց իւր-
եանց։

Վարձեալ օրինակ. * Արդ
ջարի, և այլ արդար ձա-
նաչի ՚ի բարերարելոյն այլոց,
և ՚ի յարդարապէս վարելոյն
ընդ ամենեսին ։ Ահա ՚ի սմին
քանի՝ ածականքն ստորադա-
սին զդոյականաց։

Կրկնորդ գիտելի է, զի ամ
ածական անուն մինչ ստո-
րադասի զդոյականին, հար-
կաւոր է զի համաձայնիցի ընդ
նմին թուով և հոլովիւ. ոլորգոն,
* Ոն արդարոյ ոչ պակա-
սին բարիք. վասնզոյգ դի-
մեաւ ասէ այլ արդար. խնդրեա
զայլ արդար. և մի հեռանար
յառնէ արդարոյ. և այլն։
Տուր զկերատ արանց արդա-
րոց. և ձառեաւ զարանց ար-
դարոց. երթ ՚ի ձանապարհ
արամբք արդարոք, և ՚ի յարս
արդարս հանգոյ զսիրտ քո։

Կրկնորդ գիտելի է, զի մինչ
ածական անուանքս նախա-
դասին զդոյականաց իւրեանց՝
ոչ միշտ և հանապազ ունին
զհարկաւորութիւն ներգոր-
ծութիւն համաձայնելոյ ընդ
գդոյականաց իւրեանց թուով,
և հոլովիւ. այլ կարեն ածա-
կանքն մնալով եզակի և ու-
ղղական՝ գդոյականքն հոլովիլ և
յոգնականանալ. և հոլով-
մամբ գդոյականաց ստորիմա-
նին հոլովիլ եւ ածա-
կանքն. ոլորգոն, * Ա ասն բա-
րեպաշտ Թագաւորաց, և
Ճասիր իշխանաց, զօրավա-
րաց, և զօրաց նոցին զոր ապա-
ստեցոյց ։ Ահա ՚ի բանի յայս-
միկ՝ Էրեպպաշն, և Հրճասէրն են
ածականք ներգործ, և էլխա-
նաց. և ոչ համաձայնին գդոյ-
կանաց իւրեանց թուով և հո-
լովիւ ներգործութիւ. զի են
եզականք, և ուղղականք. բայց
զօրութիւ ստորիմանին գդո-
յոգնականք և սեռականք ՚ի
ձեռն յոգնականութեան, և
սեռականութիւ գդոյականացն։
Նմ ըստ ասացելոցս բազմիցս
վարեցան նախնիքն մեր ՚ի շա-
րադրութիս բանից, որպէս և
երևի. վասն զի յարմարութիւ
արտաբերմանն բաւից մերոց
՚ի բազում տեղիս պահանջէ
զայն։

Նմ եթէ ոք բռնաբարեալ
զսովորութիւն լեզուին՝ յամ
ուրբք

ութիւք կամիցի ներգործութիւն համաձայնեցուցանել զնախադասեցեալ ածականն գոյականի իբրեւ թուով եւ հոլովիւ, ի բազում տեղիս մերժէ զքաղցրութիւն արտաբերութեանց քառից, եւ անհարթառնէ զշարադրութիւնս. մանաւանդ մինչ դժուարահոլովից ածականաց հանդիպի։ Ասաի բարւոք ասէ. Հաճ նեղութիւնէ էմէ էրէեցէր էյե. քան ասիցի. յաճ նեղութիւն։ Կարւոք ասէ, Ի մ հոգւոյ հաճապայծ. քան ասիցի, Ի ւր հոգւոյ հաճապայծ։ Կարւոք ասէ. Պաղեաց սրբովք խոստ։ Կարւոք ասէ, Պաղեալ յերուսաղէմ. քան ասիցի, Պաղեալ սրբովք յերուսաղէմ։ Կարւոք ասէ, Ի ւրոց բանի, քան ասիցի, Ի ւրոցն բանի։ Կարւոք ասէ, Ի վերայ ամենայն խոտոյն է. քան ասիցի, Ի վերայ ամ բոլ խաղողոյ։ Սակայն այսու՝ զոր ասացաք, ոչ է պարտ իմանալ՝ Թէ ի համայնս հարկ է Թողուլ զնախադասեցեալ ածականն անհոլով. վասն զի ի բազում տեղիս կարէ հաւղաբար հոլովիլ, եւ ներգործութիւն համաձայնիլ գոյականին. որպէս։ * Ամենայնոյ խորհրդոց ի սկզբան ընդդիմանայն՝ քաջալերէ զընդդիմայօդն, եւ ահաբեկ առնէ զլեռս։

Կան ասա գիտելի է, զի մինչ ածականն՝ եւ գոյականն նախադրեալ լինեն հոլովելեաւք, նախ պէտք է սակս նախադասելոյն պարտի դնել, Թէ ածական իցէ նախադասելն, եւ Թէ գոյական. որպէս, * Ի մարգոյ չարէ փրկեա զիս. եւ ի չարաչարչից արանց աղբեցո զիս։ Կամ ոչ է գնելի ի մարդոյ ի չարէ, կամ ի չարաբոյսից։

Կարձեալ գիտելի է, զի եթէ նախադասեցեալ ածականն ունիցի զպիտոյութիւն գիմորոշականի տառի, հարկաւոր է զի ընդ որում կամիցի այնու՝ համաձայնիցի ընդ գոյականի իբրեւ թուով եւ հոլովիւ. որպէս, * Աչն Պետրոս. սրբոյն Պետրոսի։ Եւ այլն։ Այլ մինչ ոչ ունիցի զպիտոյութիւն գիմորոշականի, կարէ մնալ անհոլով, եւ կարէ հոլովիլ. որպէս, * Աչ, կամ սիմ առաքելոյն Պետրոսի տունն փականք որպայութեն երկնից։

Ինգերորդ գիտելի է, զի երբեմն ի մէջ ածականի եւ գոյականին ներմուծանեն բայք, եւ կամ այլ ինչ մասն բանի. եւ յայնժամ պիտոյ է, զի Թէ եւ նախադասեցեալ իցէ ածականն՝ համաձայնիցի ընդ գոյականի իբրեւ թուով եւ հոլովիւ. որպէս, * Ալր ի բերբէրականն հանդչելիր յաՅոտ։ Ի՝ հա ի սին՝ հանգչելիր բայն ներմուծեալ ի մէջ ածականին եւ գոյականին։

* Ալր զՀայրածինն զոլխեցեր

զծագրիկ ։ Ի՛հա ի սմին բանի բայս, Բէնեդէր, ներմանեալ ի մէջ ածականին և գոյականին. Յո՛ ի յայսպիսիս մինչ անուն նախադրեալ իւր Հոլովեցեալ, պիտոյ է զի նաև նախդիրն կրկնիցի. յո՛ ոչ միայն գիւղ ածականին, այլ և գոյականն. ոյն երևի ի յօրինակս վերոգրեալս.

Եղերբորդ գիտելի է, զի մինչ երկու գոյական և գոյական անուանք գտանին շաղկապեալք, ածականն որ Հանդիպի նոցին՝ պարտի գոլ յոգնական. վասն զի երկու եզականք, ոյն ի վեր առացաւ, ունին զոյժ միոյ յոգնականի. օրդոն, * Պետրոս, և Պօյոս ընտրեալքն Նահատակեցան ի Հռօմ. Պետրոսի, և Պօյոսի ընտրելոյն Հեաւեցան բազմք ։ և այլն.

Յաջորդեալ օրինակ, * Ի՛ռիւծ, և եզն տարբերք յիրերաց պատուհակին ընդ միով սեռիւ. Ի՛ռիւծս և եզնին տարբերից յիրերաց մի՛ տար գՀաւատաստուքն. և այլն.

Երրորդ գիտելի է, զի եթէ երկու ածականք անունք շաղկապեցեալք լիցին բայ՝ լինիցին նախադրեցեալք միոյ գոյականի, կամ երկոքեանն և պարտին Համաձայնել Թուով և Հոլովիւ. և կամ ոչոք. օրդոն, * Գոտակարոյց, և բարեաց բաղդից դիպեցան որդիք ձեր ։ Կամ այսպէս, * Գոտակաք, և բարի բաղդից դիպեցան ։ Յո՛ ոչ երբեք պարտի դնիլ՝ Գոտեաք, և Բարեաց բաղդից, կամ Գոտեաց, և Բարեաց. և այլն.

Յո՛ այս պահիւն է ոչ միայն ի յայսպիսիս, այլ և մինչ ածական անուն ինչ Հանդերձ գոյականաւն շաղկապեցեալ անմիջապէս ընդ այլում ածականի ուղղի զգոյական. որդոն, * Լաւամիտաբերաց մանկանց, և Հանճարեղաց պատանեաց պահանին ձաղանք, և յանձնին խնամք ։ Կամ այսպէս. Լաւամիտաբեր մանկանց, և հանճարեղ պատանեաց. Այլ ոչ երբեք պարտի ասիլ՝ Լաւամիտաբերաց մանկանց, և հանճարեղ պատանեաց. Կամ Լաւամիտաբեր մանկանց, և հանճարեղաց պատանեաց. և այլն.

Վեցերորդ գիտելի է, զի երկու ածականք շաղկապեցեալք, ի նախադրելն իւրեանց գոյականի անուան մինչ նախդրիւ լեզուն հոլովեցեալք, երկոցունց և պիտոյ է դնել նախադրութիւն, և գոյականին ոչ. օրդոն, * Օ՛մի, և զամենից այլ՝ կամիք անել բաւաբար դատել ։ * Օ՛ինչ արդեօք օգտիցիս ի մեծածախ, և յայտնաշուքն սեղնեկի բնակելովդ, մինչ զկեանս ոսկի վարես, և գոհեկի ։ * Ոչ ի բարձրագոյնն և ի վառաւորն կայութիւն օգտեցան սիք ոմանք, այլ ի յարժանաւորն, և ի համայա-

տաս-

տասնամսոյէ գործոյ բարձրա-
դունէ և փառաւորն կացուցեն
իբրեանց ։

Այլ եթէ ածականքն չալկա-
պեցեալք առարադասիցին գոյ-
ականին , յայնժամ միայն
գոյականին պիտոյ է նախդիր ,
և ոչ ածականացն . օրդոն ,
* Օ այր ամբիծ և արդարմատ-
նոն ՝ի մահ լերդոք անօրինաց ։
՝Ի մարդոյ չարէ և անիրաւէ
մի ապաներ բարերարիլ ։ Այսպէս եթէ ՝ի մէջ այսպիսեաց շաղ-
կապեցելոց ածականացներ-
անկանիցի այլ ինչ մասն բա-
նի , յայնժամ դնելի է նախ-
դիր . օրդոն , * ՝Ի մարդոյ չա-
րէ և անիրաւէ , և մնանաւանդ
յագահէ մի ապաներ բարերա-
րիլ ։

Ննդերորդ գիտելի է , զի մինչ
առարական դերանունքն
շարադրելին անունացն գոյակա-
նաց՝ և լինին ածականք , ոչ
այնքան նախադասիլ , այլ մա-
նաւանդ առարադասիլ պարա-
տին . և այնու համաձայնիլ
Թուով և Հոլովիւ . օրդոն
* Որդի մեր . որդւոյ մերոյ .
որդւոյ մերում . զորդի մեր .
և այլն ։

Ոչ եթէ նախադասիցին ու-
րեք ուրեք , գիմորոշականաց
տասիւ տրամադրիլ պարտին .
օրդոն . * Օ մերն որդի առա-
քեցեալ առ ձեզ ։

Տասներորդ գիտելի է , զի
ցուցական դերանունքն
այսոքիւ՝ այս , այդ , այն , մինչ
յարին գոյականաց անունացն ,
՝ի տարադասին՝ պարտին ոչ
միայն համաձայնիլ Թուով և
Հոլովիւ , այլ և ունելով ըղ-
նախդիրսն ներգործութիւն . օր-
դոն , * Օ այրս զայս ածիլ
կապեալ առիս ։ ՝Ի քանց կա-
ցեք յարանցդ յայդցանէ ։ ՝Ի
բարւոյ առաջադրեալէ յայս-
մանէ մի հեռանար ։ Ոչ ել
համբաւս այս ընդ ամ՝ երկիրն
ընդ այն ։ Յարիցեն ՝ի դա-
տաստանն ընդ ազգիս իմ այս-
միկ ։ և այլն ։ Այլ մինչ նա-
խադասիցին , Թէպէտ տա-
կաւին պարտին համաձայնիլ
Թուով և Հոլովիւ , բայց ոչ
է հարկ զի նախադրիւք հոլո-
վեցելոց նախդիրքն երկուս-
տեք գնիցին ներգործուած . օր-
դոն ։ * Այսոյն այգմիկ մար-
դոյ՝ յայնմանէ որոգայթէ
զգուշանալ . և յայնմանէ բար-
ւոյ խրատուս ոչ խոտորիլ .
քայց դա զայս բարւի ոչ կամի .
և զայն որոգայթ ըղձակեր-
տէ ։

Այսոքիւ ցուցական դերանունքս
այսոքիւ , այդ , դայն , գրե-
թէ միշտ նախադասին գոյա-
կանացս , և համաձայնին Թուո-
ւով և Հոլովիւ . օրդոն , * ՝Ի
նոյնոյ զանգուածոյ եղև գոյն
հացդ , զորմէ աշխոյ Հայկ
անունսն գոլ ասեն ։

Ոչ երբեմն ՝ի հին գրուածս՝
վոխանակ ասելոյ՝ ՝Ի նոյնոյ նե-
ղոյ , ՝ի նոյնոյ ծնողաց գնի՝ ՝ի նոյն
նեղոյ . ՝ի նոյն ծնողաց ։ Սակայն
բարւոք է համաձայնեցուցա-
նել զայսպիսիս մինչ խոր-

թաւթի ինչ ոչ ծագի, Կամ զայսու ոչ ե զանցառնել, զի ցուցական դերանունքս այսորիկ այս, այդ, այն, երբեմն համառօտութեամբ ասացաք զորութիւնն ենթ նախադրութիւնն՝ ը. և ոչ զնոսին ընդ գործութիւնք. որպես, * Ինձանից վասն մեզայն ||. իմ ընդ որ մի մեզայ։ * Ծնաւ զկայսերն կայսեր. ‖ իմ ընդ որ կայսեր։ * Կամ զոր ոչ օգտէր առ հեռանն Հոգեկան, ըղձակերտէր ||. իմ ընդ որ ոչ օգտէր։

Յաղագս Աչերդչի համայնաւորին, որ ե Յունուարիոսի դերձուածն ընդ նախընթացին.

Գլուխ Ումրդդ.

Կանն սորին նախ գիտելի ե, զի յարաբերական դերանունն, որ, ի շարադրութեանէ՝ ի բաղումս տեղիս կարի օգտակարագոյն ծառայէ, և գործածուի սորին դիւրացուցանել զոՀն շարադրութեանէ. զի զանուանն անդեալս յառաջագոյն ինքեանից. և ըստ սովորութեան անուանդ լինել անուն քայի, և կամ ինդիր, ինքն ըստ պահանջման տեղւոյն հոլովիցեալ՝ առորակացուցանի փոխանակ նոցին. և վե այսորիկ ե, զի սա ընդ նախընթացի իւրում ոչ համաձայնի հոլովիւ, այլ թուով միայն. Օրոր օրինակ. * Զինչ Կրն, որոմ հետեւօդք ասիմք մեք, ոչ փափկութեամբ մարմնով, այլ յարատևութեամբ՝ և խաչել եղեալ սիրոյ՝ առ ի մեզ ի մարդկութիւն մեր զվախկուածն մարմնով ընդ նախադասել կարիցեմք յարատևութեամբ՝ և խաչել, ընդ նա ընդրիւաց։ Կհա ի բանի յայսմիկ որ ասացեալ ե տրտման, և յարաբերել զԿրն՝ առ ի լինել խնդիր ընդունելոյս՝ հեթանոսաց, Կամ առաքելին ընդ ե Հայրապետն, և յարաբերել զէպիտրոպէն առ ի լինել խնդիր բայիս՝ խոստեաց։ Կամ երկրորդ ընդն յարաբերել զԸնդելոսն, և զխաչն յոգնակականապէս՝ առ ի լինել խնդիր բայիս՝ ընդդէմեաց։

Կրդ եթէ ի սկիզն բանի յարաբերականաբս այսորիկ ոչ ի գործածիցեն, նոյն բանն ոչ կարեր այնու յարմարիւք և համառօտիւք կերպիւք շարադրիլ, այլ այսպես. * Զինչ Կրն ոչ փափկութեամբ մարմնով, այլ յարատևութեամբ՝ և խաչել եղեալ սիրոյ, և մինչ մեք ասիմք հետեւօդք Կրնի, զվարդ ուրեմն մեք զվափկութեամբ մարմնով նախադասել կարիցեմք յարատևութեամբ և խաչել, մինչ նա զփափկութեամբ մարմնով խոստեաց, և զյարատևութեամբ և զխաչն ընդգրկեաց ||.

Կհա առասին՝ եթէ որբան երկարի բանն, և բառնի համառօտութիւն. վե որոյ գոյ մեծագոյն պետութեամբ կիրառման յարաբերականի, և վերակայի ծանր հարկաւորութեամբ

քա-

ՀԱՅՔԱՓ ԼՐԻՒՐԴԻ քաւութիւն առնելոյ զայնմ մնալոյ։

Երկրորդ գիտելի է, զի յայսպիսեաւ դէպս ոչ է, մինչ զանուն ինչ յարատեւել, լսա պիտանաւորութիւն է և լսա պահանջմանն բանին՝ զնացին ։ և իսկ Տղայքն նոքա կայացուցանել կարէ. որպէս, * Եթէ որքան գովելի է խոնարհութիւն, ոչ արդիւնքն է հարստացունել, որոյ հետևողքն են խոհեմացունեղք, ա— ոչ յօժարողքն են բարձրացունեղք. զի ըղձակիրանն փափաքողքն երջանկութեան. յորժ ոչ հետևանն սիրողքն կեցուածք. զորժ ձառայն վարդապետին ձմարտութիւն. որով յաղթեն խնդամոյն մրտիկքն արիութիւն, ըղձով փարիլն սիրոյդն ողջախոհութիւն. և յորոմ կայացուցանեն զկեանս առաքինութիւնախանձս տենչացողքն կատարելութիւն ։

Եւ նոյն բան է, եթէ յարատեւելի անուանն իսկ Տղայ ցեալ. որպէս, * Խօսիմ զիոնաթարհութիւնդ, ոչ է հիմն և ամարտ այլոց առաքինութեանց, ի վերայ ոչ չինեցեալ առաքինութեանցն են կայուածք. ա— ոչ վերայ Տայոց Տնազանդութիւն է պարզ. որոմ համեմատեցեալ համբերութիւն է յարատեւող. զոր թէ ոչ ըղձախոհութիւնն ունիցի ինքեան պահապան, է անկասկած. յորժ թէ ոչ խոտորիցի խոհեմութիւնն՝ է լուսաւոր. զորժ եթէ փոյթ ունիցի դիտողութեան՝ է ճարտար. զորժ եթէ ոչ արդիւնաւոր. որով եթէ վարիցի արիութիւն է բանաւոր. զորով եթէ պարտութիւն խղճ ջերմեռանդակամք, են գործունեայք. և յորոմ եթէ հիմնիցին ։ և իցէ գործք քարիք, են արդիւնաւորք առ կեանն երանութիւն ։

Երրորդ գիտելի է, զի յայսպիսեաւ դէպս ոչ է, երբեմն յարատեւել և զոյնս անուանն որք առաքինասիրն ինքեանս. որպէս, * Որք եկեալքեմք ի յուսանել, պարտիմք աշխատիլ

Եթէն և արդիւնաւոր. որով եթէ վարիցի արիութիւն է բանաւոր. զորով եթէ պարտութիւն խղճ ջերմեռանդակամք, են գործունեայք. և յորոմ եթէ հիմնիցին ։ և իցէ գործք քարիք, են արդիւնաւորք առ կեանն երանութիւն ։

Երրորդ գիտելի է, զի յայսպիսեաւ դէպս ոչ է, երբեմն յարատեւել և զոյնս անուանն որք առաքինասիրն ինքեանս. որպէս, * Որք եկեալքեմք ի յուսանել, պարտիմք աշխատիլ

տիլ՝ զի զոր առաջադրեն մեզ՝ ուսցուք ։ և յորոյ խորհեցուցանեն՝ խորհիցուք ։ Յորում դրեթէ ասացեալ լինի այս ։ * Ինչ որք եկեալքեմք ՚ի յուսանիլ՝ պարտիմք աշխատիլ՝ զի զարհեան զոր առաջադրեն մեզ՝ ուսցուք, և յարհեստից յորոյ խորհեցուցանեն՝ խորհիցուք ։ Սակայն եթէ ՚ի յայսպիսս բանս այլապէս քան զոր եդաք՝ դնիցին, այլայլն յարաբերական որն ։ Որդոն, * Ինչ որք եկեալքեմք ՚ի յուսանիլ՝ պարտիմք աշխատիլ՝ զի զոր արհեստ առաջադրիցեն մեզ՝ ուսցուք, և յորոյ արհեստից խորհեցուցանիցեն, խորհիցուք ։

Ոչ ՚ի սմին բանի առաջինն որն յոգնական՝ և յարաբերական, զի յարաբերէ զհետն, բայց ընդն, և յորոյն ոչ են յարաբերականք արհեստին, այլ ածականք նորին, զի են իբրև պարզ գերանունք, և զիարդ դուեթեց ցուցանեաղք ։ Վե որոյ նաև ՚ի վեր անցք, յորում յարաբերականքն (ընդ, և յորոյ) զգրեթէ ունին զնախընթաց անուննն, զկրկին լուծուցին պա հանջեն ։ Որդոն, Եթէ բառս արհեստ՝ զգրեթէ նախադրիցի, ընդն, և յորոյն են յարաբերականք ։ Սակ եթէ առորադասի, են ածականք նորին ։ Ինդերորդ գիտելի է, զի Հայրցական որն, և յարաբերականն, նաև շաղկապ որն, և որն վարօղ ոչ զպարզ դերանուն՝ այսպէս զանազանին ։ Օ Հայրցական որն զրլինի յարաբերէ, այլ զհարցականին իրի ուրուք նշանակիչ ։ Որդոն ։ Օ՞ր ՚ի յարհեստից կամիս ուսանիլ, և որում առաւել փափաքիս ։ Սակ որն յարաբերական՝ միշտ զնախընթաց անուն ինչ յարաբերէ, ոչ ՚ի վեր անդր ցուցանէ ։ Ասյց շաղկապ որն թարմատ՝ յայտնի է, զի ոչ որպէս զպարզ դերանուն վարէ, և ոչ ոչ զյարաբերական, կամ զհարցական, այլ փոխանակ շաղկապիցս ԵՒ, կամ ԶՒ՝ դնի ։ Որդոն, * Տեսի որ ոչ դուս, և ոչ եղեալր քո կամիք ուզղել զձեզ ։ Լ՚ենդն էր, եթէ ասիցիւք, Տեսի՝ զի ոչ դուս, և ոչ եղեալ էս ։ Կամ Տեսի՝ ԵՒ ոչ դուս, և ոչ եղեալ էս ։ և այլն ։ Յասացեալցս երևի և դիւրապես Հանդալ կարել որն այն որ վարի ոչ զպարզ դերանուն ։ Ռանզի մինչ տեսանի՝ զի որն, Թէ Հոլովեցեալիցէ, և Թէ ուղղական, զոր լինն անուն յարաբերէ, և ոչ ունի զջօրութիւն լինն Հարցականուե, և ոչ ի շաղկապ Թարմատար, այլ Համաձայնի Թուով և Հոլովիւ այնմ, որում ածական, յայնժամ նշան է՝ Թէ լեզ ՚ի նմին տեղւոջ պարզ դերանուն ։ Որդոն ։ * Ասրդիկ խնդրեմք զբարին, բայց Թէ որոյ բարեայ խնդրօղք պարտին դոլ՝ ոչ ունին զիոյնի ։ Խորհին ՚ի բարեայ, սակայն Թէ յորոյ զոր եայ

Նաց մանաւանդ խորհիլ պարտին՝ ոչ մասնծեն։ Ի զգաւակեր-
տեն խօսիլ, բայց Թէ զորոյ իրաց պատեհ էց խօսիլ պարտին՝ ոչ հետաղօտեն։

Ա՛հա ի սմին բանի՝ որ ն է պարզ դերանուն յիւրաքան-
չիւրում տան։

Աղբիւրդ գիտելի է, զի դերանունքս այսոքիկ, սա. դա. նա. որք գոյականա-
պէս նշանակեն, երբեմն բաց ի ցուցանելոյն զիրս՝ նաև յա-
րաբերեն զնախընթաց անուն ինչ։ Ա՛ն ևս տեղական մակ-
բայքս ուր, անդ, յարաբերեն զտեղին. որպէս, * Որպէս նստեալ քեզաք յուտել, նստեալ էր և Պետրոս ընդ մեզ ի սեղան. սա յանկարծակի յար-
հաս անտի, և գնաց սա վե-
րակացուն։ և նա եհարց, զինչ կամիս։ և խոհարարն պատաս-
խանեաց, դա զոչ այլ ինչ կամի՝ եթէ ոչ զկուժդ՝ ուր դիցէ զբաժին խորտիկին իւր։ Ա՛հա ի սմին բանի՝ սա՝ և դա՝ յարաբերեն զՊետրոս. նա՝ զվե-
րակացուն. անդին զսեղանն. և ուր զսկուտղն։

Յոկ ցուցական դերանունքս այսոքիկ՝ այս, այդ, այն, Թէ-
պէտ բազմիցս ի ցուցանելն զիրս յարին անուանց գոյա-
կանաց ունի զործական, բայց երբեմն մինչ ցուցանեն զան-
լոր առարկան ինչ, և կամ զիրակութեի անցեալ, յապն-
ժամ բաց ի ցուցանելոյն նաև յարաբերեն զայն. որպէս,

* Եթէ պիտ հեղգացաւ ի գրել, բայց այն ներեցաւ նմա. սա-
կայն մինչ յամուռեցաւ ի հեղ-
գութեն, զայսմանէ գրեցաւ ի տեառնակն ամրաստանա-
նեն. և յորժամ ի վերայ այսր ամի ընդդէմ լսեցաւ ազգ առն-
ղին, այդու պարտաւորի գառ-
ծանրագունեի պատժոյ։ Ա՛հա ի սմին բանի՝ այն ն յարաբերէ զհեղգառնալն. ցայսմանէն զյամ-
առնէն. և այդուն զընդդիմանալն, Վարձեալ օրինակ. * Ա՛րարի զայն ամ զոր ինչ պարտէի առնել քաղցրութե, և այնու ոչ օգտեցայ. սատակեի նմա, և ապառնացայ, նաև այսու ոչ շահեցայ. և դու որ զս-
մանս բանս հատարակս խօսիլ կամիս դմա, մինչ այդու ուղղելոյ իցէ զնիցն։

Ա՛հա ի սմին բանի՝ զայնն է ածական էրէն, որ զօրութե իմանի ենթ ամ ին. յի արարի զայն ամ իր. և այնուն յարա-
բերէ զառնելն զամ իր. Հիւսն յարաբերէ զասպելն և զպատ-
նալն. և այդուն յարաբերէ զլսելն զբան հայրապետ։

ՀԱՂԱՓԱ ՂՈՒԿԱՍԻ ՀԱՄԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆ, ՈՐ Է ԱՊԱՇԱՒԱԽՈՍՈՑ ԸՆԴ ՀԱՐՑՄԱՆ ։

ԳԼՈՒԽ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ։

ԼԱՆ ասրին նախ գիտելիք, զի պատասխանին ի Հարցման պարտի համաձայնիլ ոչ միայն հոլովիւ, այլև յարմարութիւն իրին ։ Կանզի մինչ պատասխանին Համաձայնի ընդ Հարցմանն հոլովիւ միայն, այնու լինի համաձայնու ի բառիցն՝ որք են ի Հարցման ։ բայց մինչ լինի համաձայնու նաև յարմարութիւն իրին՝ յայնժամ լինի համաձայնու ի բնութեան բանի պատասխանւոյն՝ ընդ բանի Հարցման ։ օրինակ, Հարցաւ ։ Ո՞վ է որ նստի ։ Պատասխանի ։ Պետրոս ։ Հրդ ։ Ո՞ր պիսի օր է ։ Պախ ։ Կարեպաշտ ։ և Ճշմարիտ ։ Հրդ ։ Ուստի՞ ես ։ Պախ ։ Յանապատէ ։ Հրդ ։ Ո՞ր գնալոյ է ։ Պախ ։ Ընդառաջել ։ Հրդ ։ Ո՞վ ։ Ի ժամանակ է յորմէ հետէ եկեալ է ։ Պախ ։ Ի՛ն աւուրք տասն ։ Ա՛յս ի բանի յայտնի՝ ոմն ոմն, որպիսին, և զինչն են ուղղականք, այսպէս և Պետրոս, բարեպաշտն, և գոնեն, որք են պատասխանիքն նոցին, են ուղղականք ։ և ոմն ոմն ունի լստ ինքեան զգօրութիւն նախդրիւ տրականի, Թէպէտ իցէ մակբայ, և ոչ հոլովիցի, այսպէս և չերտասաղեմն՝ որ է պատասխանի նմին՝ է նախդրական ։ և ոմն ոմն ունի լստ ինքեան զգօրութիւն բացառականի՝ Թէպէտ իցէ մակբայ՝ և ոչ հոլովիցի, այսպէս և յանապատէն որ է պատասխանի նմին՝ է բացառական ։ Լինի այս որքան առ համաձայնութիւն բառիցն ի ձեռն հոլովմանն ։

Այլ որքան առ համաձայնութիւն բանիցն՝ որ լինի ի ձեռն յարմարութեան իրին, ահա ի նմին բանի՝ ոմն ոմն է հարցումն գոյական՝ նմանապէս և պատասխանին է գոյականաւ անուամբ ։ զի ասացաւ՝ Պետրոս ։ Լինի ոմն որպէսն է հարցումն պատասխան, նոյնպէս և պատասխանին եղև պատասխանաւ անուամբ, այր ածականաւ ։ զի ասացաւ, բարեպաշտ ։ Լինի ոմն ոմն է տեղւոյ կան մակբայ իբրու յորմէ ։ նոյնպէս և պատասխանին է անուն տեղւոյ ի բացառական հոլովոջ, որ է իբր յորմէ ։ զի ասացաւ, յանապատէ ։ Լինի ոմն ոմն է տեղական մակբայ իբր առ որ, նոյնպէս և պատասխանին է անուն տեղւոյ իբր առ որ ։ զի ասացաւ, չերտասաղեմ ։ Լինի ոմն ոմն է անուն քանակի, այսպէս և պատասխանին է անուն քանակի ։ զի ասացաւ պատ ։

Այլ քանզի առակիւբ քանզայն նաև ժամանակ՝ որով իմանիւբ քանակութեան ժամանակի,

նակի, և ոչ քանակութեի դեռնարի, կամ այլոյ իրի, վասն այսորիկ և պատասխանին եղև քանակութեք ժամանակի. զի առասցէ՝ աճեսցէ պատ։

Երկրորդ դիտելի է, զի բայքն որք են ի հարցման՝ միշտ դատանին զօրութեք նահ ի պատասխանւոջ. սրգն. Երդ. Յո՞ դիմես։ Պախ. Ես ասե։ Երդ. Ո՞ւնչ խնդրես։ Պախ. Ո՞չխարհ խնամարհութեն։ Ես՞ի պատասխանես յայսոսիկ զօրութեք իմանին բայքս այսոքիկ դնեմ, և խնդրեմ. Յո դիմե՞ս առ Ասե, և խնդրեմ զՆորհ խոնարհութեան։

Ես եթէ բայն հարցման ունիցի և զոյլ խնդիր բայ ի խնդրոյն, որ է իակ ինքնանուանն հարցական, յայժամ նահ նոյն խնդիրն զօրութեք ենթիմանի ի պատասխանւոջ՝ որ ներգործողք էր ի հարցման. սրգն, Ինչ հարցանիցի, Յոմէ՞ առեր զընդրկդ զայդ. և պատասխանիցի. Ես Ասե, ենթիմանի ասել. Ես Ասե առ զընդրկն զայս։

Երրորդ գիտելի է, զի երբեմն պատասխանին հանմանայնի ընդ հարցման ոչ միայն հոլովիւ, այլ և թուով. սրգն, Երդ. Ակ է պաշտպան սէնն քո։ Պախ. Ակն Յովսէփ. Երդ. Ակը է փեսայ։ Պախ. Լուսին Արեւմուտ։ Երդ. Ամ ծառայէը։ Պախ. Սրտեհոգ կուսին. և ՋՅոի փրկչին։ Երդ. Ո՞ւնչ ըզմա-

կերաւք։ Պախ. Ո կուսութիւն մշտնջենաւոր։ Երդ. Յորմէ առաւել գարշելւոք։ Պախ. Ի մեղաց։ Երդ. Ո՞րպէ խոկայր և խօսէր։ Պախ. ԶՅոհ։ Երդ. Որով զմայլէր։ Պախ. Ջառայելով Յոհ, և մեր նորին։ Երդ. Ո՞րով խանդաղատիւր։ Պախ. ԶՅոհմէ։ Երդ. Յորմէ կայացուցեալ էր պայս իւր։ Պախ. Ի Ես Յե։

Դարձեալ օրինակ. Երդ. Ամք են քառեկամք Ես։ Պախ. Ո՞ւսքեալքն։ Երդ. Որոյ են որդիք։ Պախ. Ի տրայելացւոց։ Երդ. Որոյ եղեն հետեւողք։ Պախ. Ո՞ւսքիննակատաց գործոց, և կատարելոցն։ Երդ. Ո՞ւրա աւաքեցան նահապետք։ Պախ. Ո՞ւ ոչխարս կորուսեալս առնել իւիւր։ Երդ. Ո՞րպէսս անձինս լուսաւորեցին։ Պախ. Ո քաղցումն բիւրս։ Երդ. Յորոց աւետել խորհեցեն։ Պախ. Ի փառաց, ի յարծաթոյ, և ի հեշտութենէ մարմնոյ։ Երդ. Ո՞րոց քարոզելն։ Պախ. ԶՆուրբնութեանց փրկչին. զերրորդութէ անձանց միոյ Ես՞ութէ, և զբարեաց գործոց ընծայ ընծածողայ զմարդիկ առ կեանս երանականս։ Երդ. Ամբողջովք միխթարեցին։ Պախ. Կրմնամբ բազմազանից չարութեանց վասն անուանն Յե։ Երդ. Ո՞րովք խանդաղատեցին։ Պախ. Ո այնոքիւք՝ որք թողեալք զկուռս դատնային առ Ես։ Երդ. Ի յորս տեղիս

պատանեին զՀանգիստ ։ Պաղ. Ի առնս զքաջայելոյ մեղաւորացդ ։ Ի հա ի յայսոսիկ բանս ոչ միայն հոգւովք, այլ և մարմով համառձայնին պատասխանիքն ընդ Տարցմանդ. սակս այսր է ըստ պատասխանելոյն վասն զի բազմիցս եզեկանի Տարցման կարճ լինիլ յորմէ կ պատասխանի. ոչ սասցաւ Յառաջնոյն դիտոյ ։

Ես զարձեալ դիտեմ է, զի Թէսէոն եզեկանի Տարցման Թարց առաջորոշ իրիք կարճ արիլ յորմէհետէ պատասխանի, սակայն յոգնակեալն Տարցման մինչ չնմարտուԹի իրին պահանջիլն տալ զպատասխանի եզեկան յայնժամ զատորոշումն հանդերձ առաջորոշուԹիւ իրիք պատասխանել պարտի. զիդ ոն, Ես։ Այս են որք եկին առ քեզ ։ Պաղ. Ի զքայրն իմ միայն ։ Ես։ Որպ եառաջ կայ ։ Պաղ. Ի նմին պետրոսին ։ Ես։ Ո՞րս ի տացանէ բնութիւնք ։ Պաղ. Ո պետրոսն միայն ըստ այսմ իմանալի է և զոյդոյ ։

Որդրդիչ դիտեմ է, զի Տարցականքս այսոքիկ ոչ ի յաւղղականոջ, և ի հայցուածոյ առնուն զիրս եզեկանի Տարցման զի ոչ միայն ի հոգւոյ, այլ և ի մարմնոյ ։ Ես։ Ո՞ւմ ասէք զիս եղեալ ։ Պաղ. Ես որդին մարդոյ ։ Ես։ Ո՞վ ասէք դուք եղեալ ։ Պաղ. Պետրոս ։ Ես։ Ո՞ւմ ընդդէմ ։ Պաղ. Ո՞ւմ ընդդէմ ։ Ես։ Ոչ ոք ասէ զիս եղեալ, այլ ի մարմնոյ ։ Պաղ. Ոչ ոք ասէ զիս եղեալ, այլ ի մարմնոյ

նաև յոգնահանապահս կարէ պատասխանել, ու պիտոյանայ տալն յոգնահանապահ. և այսպէս ու է հարկ ասել, էն, դէն. Թէպէտ ամենք գիտնական դիտեն ի տալուիքն գիտցական անուանմամբ, բայց ի շարադրութեանն ու հարկաւորի ի գործ ածել։

Վնգերորդ գիտելի է, զի հարցականաց այս՝ որ, յորմէ և նոցին հոլովք անառարկելի պարագայ լինին հարցականացն զիւրաքանչիւրոյ իրաց. որպէս, Ո՞ւր։ Որեղ է լաճագոյն, Պատասխանի. կամ Յառաջինում։ Ո՞ր։ Որում հետևիս։ Պատասխանի. կամ Յառաջինում։

Վեցերորդ գիտելի է, զի նաև հարցականաց այս՝ Ո՞րչափ, որ է անհոլով, ունի պարբերաբար լինել հարցական ժամանից իրաց, որք ոչ իցեն պատասխանի ընդառաջ ի վերոյ գոյացութեանց. որպէս, Ո՞րչափ։ Ո՞րչափ է այն։ Պատասխանի. Ո՞րչափ ես խոհեմութեան։ Պատասխանի. Յառաջինում։ Ո՞րչափ ես տառապեալ։ Պատասխանի. Յառաջինում։

Եօթներորդ գիտելի է, զի նաև հարցականաց այս՝ Ո՞րքան, որ է անհոլով, ունի պարբերաբար լինել հարցական ժամանից իրաց, որք ոչ իցեն պատասխանի ընդառաջ ի վերոյ գոյացութեանց. որպէս, Ո՞րքան։ Ո՞րքան է այն։ Պատասխանի. Ո՞րքան ես խոհեմութեան։ Պատասխանի. Յառաջինում։ Ո՞րքան ես տառապեալ։ Պատասխանի. Յառաջինում։

Ութներորդ գիտելի է, զի նաև հարցականաց այս՝ Ո՞րպիսի, որ է անհոլով, ունի պարբերաբար լինել հարցական ժամանից իրաց, որք ոչ իցեն պատասխանի ընդառաջ ի վերոյ գոյացութեանց. որպէս, Ո՞րպիսի։ Ո՞րպիսի է այն։ Պատասխանի. Ո՞րպիսի ես խոհեմութեան։ Պատասխանի. Յառաջինում։ Ո՞րպիսի ես տառապեալ։ Պատասխանի. Յառաջինում։

Իններորդ գիտելի է, զի նաև հարցականաց այս՝ Ո՞րչափիկ, որ է անհոլով, ունի պարբերաբար լինել հարցական ժամանից իրաց, որք ոչ իցեն պատասխանի ընդառաջ ի վերոյ գոյացութեանց. որպէս, Ո՞րչափիկ։ Ո՞րչափիկ է այն։ Պատասխանի. Ո՞րչափիկ ես խոհեմութեան։ Պատասխանի. Յառաջինում։ Ո՞րչափիկ ես տառապեալ։ Պատասխանի. Յառաջինում։

Տասներորդ գիտելի է, զի նաև հարցականաց այս՝ Ո՞ր, որ է անհոլով, ունի պարբերաբար լինել հարցական ժամանից իրաց, որք ոչ իցեն պատասխանի ընդառաջ ի վերոյ գոյացութեանց. որպէս, Ո՞ր։ Ո՞ր է այն։ Պատասխանի. Ո՞ր ես խոհեմութեան։ Պատասխանի. Յառաջինում։ Ո՞ր ես տառապեալ։ Պատասխանի. Յառաջինում։

Տասնմեկերորդ գիտելի է, զի նաև հարցականաց այս՝ Ո՞րպիսի, որ է անհոլով, ունի պարբերաբար լինել հարցական ժամանից իրաց, որք ոչ իցեն պատասխանի ընդառաջ ի վերոյ գոյացութեանց. որպէս, Ո՞րպիսի։ Ո՞րպիսի է այն։ Պատասխանի. Ո՞րպիսի ես խոհեմութեան։ Պատասխանի. Յառաջինում։ Ո՞րպիսի ես տառապեալ։ Պատասխանի. Յառաջինում։

Տասներկերորդ գիտելի է, զի նաև հարցականաց այս՝ Ո՞րչափիկ, որ է անհոլով, ունի պարբերաբար լինել հարցական ժամանից իրաց, որք ոչ իցեն պատասխանի ընդառաջ ի վերոյ գոյացութեանց. որպէս, Ո՞րչափիկ։ Ո՞րչափիկ է այն։ Պատասխանի. Ո՞րչափիկ ես խոհեմութեան։ Պատասխանի. Յառաջինում։ Ո՞րչափիկ ես տառապեալ։ Պատասխանի. Յառաջինում։

Տասներեքերորդ գիտելի է, զի նաև հարցականաց այս՝ Ո՞ր, որ է անհոլով, ունի պարբերաբար լինել հարցական ժամանից իրաց, որք ոչ իցեն պատասխանի ընդառաջ ի վերոյ գոյացութեանց. որպէս, Ո՞ր։ Ո՞ր է այն։ Պատասխանի. Ո՞ր ես խոհեմութեան։ Պատասխանի. Յառաջինում։ Ո՞ր ես տառապեալ։ Պատասխանի. Յառաջինում։

Տասնչորսերորդ գիտելի է, զի նաև հարցականաց այս՝ Ո՞րպիսի, որ է անհոլով, ունի պարբերաբար լինել հարցական ժամանից իրաց, որք ոչ իցեն պատասխանի ընդառաջ ի վերոյ գոյացութեանց. որպէս, Ո՞րպիսի։ Ո՞րպիսի է այն։ Պատասխանի. Ո՞րպիսի ես խոհեմութեան։ Պատասխանի. Յառաջինում։ Ո՞րպիսի ես տառապեալ։ Պատասխանի. Յառաջինում։

Տասնհինգերորդ գիտելի է, զի նաև հարցականաց այս՝ Ո՞րչափիկ, որ է անհոլով, ունի պարբերաբար լինել հարցական ժամանից իրաց, որք ոչ իցեն պատասխանի ընդառաջ ի վերոյ գոյացութեանց. որպէս, Ո՞րչափիկ։ Ո՞րչափիկ է այն։ Պատասխանի. Ո՞րչափիկ ես խոհեմութեան։ Պատասխանի. Յառաջինում։ Ո՞րչափիկ ես տառապեալ։ Պատասխանի. Յառաջինում։

Տանուապետիկ։ Ընդ. Վասա-
նին, և չանամէջ է։ Պաս.
Երբեմնասանամնեն, և երկ-
ամեայ։ Ընդ. Վանօրհնէ ձա-
նապարհ արարիք ի գալն ձեր
առաւ Պաս. Հնձանօրհայ։ Ընդ.
Վանիր անգամ առիք զհան-
գիստ ի ձանապարհին։ Պաս.
Ընդհայս։ Ընդ. Վահերդիւ օր
է՝ յորմէ հետէ ժամանեցիք ի
քաղաքս յայս։ Պաս. Վեցե-
րորդ օր է։ Ընդ. Ո՞ր օրէն
վանեցայք։ Պաս. Ի պանդո-
խի։ Ընդ. Ո՛չ ժամ ոսոխ գայք։
Պաս. Ցնկերեցան։ Ընդ.
Ո՞ գնայք։ Պաս. Ո՛չ բարե-
կամ որ վասն յարգելոյ։ Ընդ.
Ինդ ոչ գնալոց եք։ Պաս. Ինդ
արքունի ճանապարհ։ Ընդ.
Ո՛րչ գառնալոց եք անտի։
Պաս. Ո՛չնի միով ժամու։

Վեցերորդ գիտելի է, զի ի
ձեռն եւեթ ջրոյ ձայնի,
զոր առ ի ցուցանել դնի պա-
րսկանշան, ո և ոչ մեծ մասն բա-
նի, նաև բոլոր բան ինչ կա-
րէ լինիլ Հայոցական. որպէս,
Ընդ. Ո՞ւնիս սխալեցար՝ թէ
փոքրն։ Պաս. Փոքրն։ Ընդ.
Ո՞չհանգիստ ես խալբալեաց գնա,
թէ պետրան։ Պաս. Պետ-
րան։ Ընդ. Զաղկեցեր ար-
դեօք՝ թէ ոչ։ Պաս. Զաղկե-
ցի։ Ընդ. Ընազանդուիլ չանձն
եաս՝ թէ տրանքեաց։ Պաս.
Տրանքեաց։ Ընդ. Ո՞րդեօք
վերատին ձաղկեցեր։ Պաս.
Ո՛չ՝ ոչ ասո գիտելի է, զի
ի յոյսակիս քանս մանուկս
այս՝ աբդեօ, միշտ ենթիմանի
զրուելիք. և ուրեք ուրեք դնի
և ներգործուելիք, ոչ երևի ի
յատուցեալ օրինակ։

Իններորդ գիտելի է, զի
Հայրապետն լոկ քայիւ մակ-
բայանակաւ եղեալ ոչ միշտ
կարօտի պատասխանելոյ. և
այսու զանազանի ի հարցմանց
վերատացելոց, որք միշտ կա-
րօտին. որպէս, * Ընդհի-
առեր զմի՞ մինչ վտանգակար
գոլ քեզ գիտելիր. և եր ծա-
նուցեր զբեզ գոլ հաճատա-
րիմ, մինչ զհամառմանելի
պահել ոչ գիտելիր։ Օ՞ն
մոռացար զընկալեալ քա-
րիւդ՝ մինչ զնա հանապազօր
առաջի ածող ունելիր. և
զարդ ոչ յիշես զաղնուա-
գոյն կեանս քոյ, զոր յառաջ-
քան զայս վարելիր։ Այս
այսմ խմանալի է և
զայլոց։

Յաղագս Հոլովառուիչ Անանց
բառի՝ ի հասարակի։

Վեցերորդ գլուխ։

Աչխ գիտելի է, զի
հոլովառու մնառնը
բանին՝ ի շարայարելն
իւրեանց պահանջեն
զհոլով յարմարեցեալս ին-
քեանց. և այսպիսիք են բայք,
ընդունելուելիք, անուանք
ածականք, և նախադրուիք։
Վանզի բայքն յետ հոմա-
ձայնելոյն ընդ անուանդ իւր-
Եանց

եանց գիմաս, և Թուոմ, պատ-
հանիցն զինն ինքեանց, կամ
նախքան զինքեանս՝ զանուն
ինչ, որ ասի խնդիր բայի, ունի
զնոյն լինելոյն բան. և պահանջե-
ցեալ անուամն՝ յայտնիսուցանէ
հոլովիչ պարտի գոլ, որ նոցին
յարմարի բնութեան բային. որ-
պէս, * Գնեսրոս ննջեր ի բան-
սին ։ Զհա անուամս այս՝ բանս,
որով հոլովիւ յարմարիւր բը-
նութեան բային այսորիկ՝ ննջեմ,
այնու հոլովիւ եղաւ. և եթէ
այլով հոլովիւ գնոյնքաւ՝ ոչ
յարմարիւր նմին. քանզի ոչ
լինիւր ասել, Գնեսրոս ննջեր ի
բանիւ, կամ ընդ բանիւ. և այլն։
Եաս այսմ խմս և զննդունե-
լութեանց, և զանուանից ածա-
կանաց, և զնախադրութեանց.
որպէս, * Զհ սեռեալ իմ գնա
ի վերայ մանկին հիւանդութեան
հանգնեալ ի յոտին, զարմա-
նայ. և ասացի նմա, լեր
զնաւթեան սրտիւ, և մի կասկա-
ծիր ։ Զհա ի սմին բանի ըն
դունելութեանս այս՝ գնեալ, ըս
որում է ի սեռի ներգործա-
կանի, առեալ գհոլովիչ հոգ-
եական, յոր գնա. և խնդիրն ըս
յարմարութեանց բնութեան իւրոյ՝
է զորութեան, որ պարտի գոլ
գործիական, յոր ասէ։ Զվերոյն
է նախադրութեանց, և առեալ
զինդիրն սեռական, յոր մանկի,
ըստ պահանջմանն բնութեան։
Զհ միւս սեռականն, յոր հիւան-
դութեան, է յատկացուցիչ մանկ-
ան։ Եսկ միւս ընդունելու-
թեանն՝ կանգնեալ, առեալ խնդիր
ըստ յարմարութեանց բնութեան
գհոլովիչ ներգոյականն, յոր ի
յոտին։ Զհ ղեսրոսն, որ է անուն
ածական, առեալ ըստ յար-
մարութեանց բնութեան գհոլովիչ
գործիական. յոր պրեմ։

Զհ ասա գխաղիլն է, զի եր-
բեմն նաև բայանուանիւք
ոմանք բղխեցեալք ի բային
առնուն գինդիրն բային յորոց
են բղխեցեալք. որպէս.

* Տաղտկացումն ի գործոյ
բարեաց, և անցումն զպատ-
ուիրանացն այ՝ պատճառն է
դղրկութեան յերկնայնոց փառաց.
Եսկ դղջումն ի մեղաց, հա-
ւատացեալն առ Զհ, և դիմումն
առ սերն այ՝ պատճառն ըղ-
ձութեան ի յաւիտենական ու-
րախութեանն Զհայրն փառաց։
Զհ թէպէտ մերձ նաև ոմանք
գոյականք անուանք երևին
առնուել գինդիր. որպէս. * Սէր
առ Զհ. խղճ առ բարին ։ և
այլն. Սակայն ի յայսոսիկս
գան եկեան բայք զորութեան.
որպէս. * Սէրն որ է առ Զհ.
խղճն որ է առ բարին ։ և գհա-
կառն բայն նախընթաց անուա-
ն իւրոյ ունելով զյոլովիչն
անուն՝ առնու զյարմարու-
զնախդրիւ տրական. որ եթէ
ունիցեր զայլ անուն, կարէր
առնուլ զյարմարութեանն զայլ
խնդիր. որպէս. * Գետրոսն
որ է ի տան. մարդն որ է ի
հողոյ ։ և այլն։

Դարձեալ. միոջ ասի՝ առնէր
զեր առ Զհ, և զիւղ առ բարին.
նախդրիւ տրականքն համարիւն
մա-

մանաւանդ խնդիրը բայիս՝ ուրեմն, քան խոտիրը խնդրոյն. քանզի ուրեմն բայն ունելով խնդիր սեռի զնէրն ըստ յատկութեանն պահանջէ զնախադրիւն տրական. որ եթէ ոչ նէրդ խնդիրը սեռի զայլ լիներ անուն, կարէր պահանջել զայլ հոլով. օրդան. * Աչեր զգաճագանն ի ձեռին։ և այլն։

Ականջ յատկիկ բանի Աննման գնահատիչ ի տուտս պրեսբեց. բառս այս՝ ի տուտս, որ է նախադրիւ տրական, է մանաւանդ խնդիր անուանա համարձակ, քան երկրորդ խնդիր բային ուրեմն։ Սա այսմ խնդ և զայլ զայլ բազմայ նմանեալ։

Երկրորդ գիտելի է, զի մինչ հոլովաւոր մասունքն բանին առնուն զհոլովս իւրեանց՝ բազմիցս հանդիպի զի առնելոյ հոլովին հետևիցին անուանքն ոմանք ի սեռականի հոլովոջ, որք ոչ են խնդիրք, և ոչ սեռականք գոյականայ. այլ են բացորոշք, և յատկացուցչք այնոյ անուանց, որք են խնդիրք բայից, կիմ առաջիք. և այսպիսեաց աշխատասիրաբար նկատելիք են. օրդան, * Ականք բարեաց նախահարարքն հայոց իբրև տեսին զաղտնիկ առատ անուն քահանայն նստեալ ի վերայ սեղանոյ արբոյն Խաչհակոց, ի սկզբան և ի յոյժ խնդեցեալ ուշագնացք եղեն, զորմէ տարտամեր նախահարքին առնելին զնորատնեցեն. զոյն խրախուսեն Հաւատացեալք, ոտ զղջացումն առակս նախանձաճոռն խրատուց։

Ահա ի սմին բանի նախադրեալն է անուն բայն. Բարեպէշն՝ ածական նորին. և հայցն է յատկացուցչ նախադրեալ։ Գտաձեալ, անուանն՝ է խնդիր նախադրեալ ըստ Ենա՝ է վերայ։ Ենա հակայն է յատկացուցչ անուանն և սրբոյն՝ է ածական խոհական։ Գտաձեալ. խրախուսեն է խնդիր ածականին անուանեալ գանգուն. և խոհականն է յատկացուցչ խրախուսեն։

Գտաձեալ. գնացին է յատկացուցչ զվճռագործան. և նահանջեցան է յատկացուցչ պատուն. և խրեցան է յատկացուցչ նախանձուն։

Երրորդ գիտելի է, զի անուանք գոյականք՝ մինչ նոքա հոլովիւ չարակցեցեալք ընդ երեքսան՝ ի ձեռն շարկապս՝ և, լինին՝ ի բանի, յոյժ ժամ կիմ են անուն բայի, կամ խնդիր, և կամ յատկացուցչք. օրդան, * Ձիուն, և սանն, հոգի, և մերկի գոյ հոլովս տպաւորեալ հրամանիւ Ի՝ խոհ զեղծին յայտիկ ամի զծառս, զայգիս, և զամ բանիցարս պատրիկայ, և գաշ սայ։ Ահա ի սմին բանի յորջ առաջինք անուանքն գոյականքն շարկապեցեալք՝ են անուն բայիս՝ խոհ զեղծին. և խնդիրն գնուելի գայիս է ոմն՝ ածականաւ խրով ի ներգոյական հոլովոջ. Ական երեք անուանքն հետ-

Հետևեցեալք են միակիւ հայցական խնդիր նորոյ բայի. և երկու անուանքդ վերջինք են յատկացուցիչք. և երբեմն նաև թարց շաղկապին՝ և, շարակիցն. սակ ի վերթեգեալ օրինակդ երևի. բայց զօրուն ենեմ խմանի միշտ շաղկապն և, ի միջ նոցին։

Եւ սակ գոյականք անուանցն, նորոգեցս և ածականքն շարակցին ընդ իրերայ ի ձեռն շաղկապին՝ և, մինչ են նորոյ հոլովիւ. որդւոյ, * Բարւոյն, և ջարն, խմաստուեան, և յիմարն, մեծաւորէն, և ազգասոքեր-Հակիւն իրերայ ||։ Եւ համայսպէս։ * Երդ այդ կամի առնուլ զմեծն, և զփոքրն, զանձաւոյն, և զյոգնեզրին, զարատաւորն, և զանարատն ||. և այլն։

Եւ ենեմ այսպիսեայ ածականաց զօրութիւ առարիմանին անուանքդ գոյականք, որոց եղելոքեն խրեանք ածականք. ասա Թէ ոչ համարին անուանքդ վերացեալք և գոյականք. Վանդի մինչ ասի, Խարն, և ջարն ներգային, խմանեն ենեմ նոցին բան, համարդ. որդւոյ, Խարի բան, և ջար բան ներգային էրերաց։ Եւ ենեմ այսպիսի ոչ իմանիցի, բարին, և ջարն իմաստնական բարուանեմ, և ջրտանեմ եղեալ խմանին, որք են անուանքդ վերացեալք, և գոյականք։

Որորդ գոհանալ է, զի մինչ երկու գոյականք, կամ երկու ածականք անուանքդ զմի և զնոյն իր նշանակօքդ լինին ի բանի նորոյ հոլովիւ առանց շաղկապին՝ և, յայնժամ մինն և միւսոյն բացայայտիչ. որդւոյ, * Սիմոն Պետրոս, Սիմոնի Պետրոսի. Սիմոն Պետրոս. և այլն։ Ով Տէր, այ Տէր. Յի՛ս. Յիսի՛. Մարիամ մայր, մարիամայ մօր. Ինչ անզամանդ, ականանզամանդի. Գետոն եփրատ, գետոյն եփրատայ. Հոմ քաղաք, Հռոմայ քաղաքի, և այլն. Հարկաւոր բարի. Հարկաւորի բարւոյ. աս Հարկաւոր բարի. Պիտանաւոր բարի. Պիտանաւորի բարւոյ. աս չարաչար մեծ. չարչարի մեծի. աս չարաչար մեծ || և այլն։

Վերոգրելոյդ դիտելի է, զի մինչ երկու գոյական անուանքդ, տարբերիւ իրայ նշանականք՝ զանազան հոլովին չարակցին ընդ իրերայ ի բանի, յայնժամ մինն լինի ի տեղի հոլովի և ասի յատկացուցիչ միւսոյն. որդւոյն, * Աստուածածին աղջկայն է. աս ի տանէ դքոյն գխնամոյ ծառայն տանեզաւորին, և նա տանիլ վասն եղեմ պաշտօնեայս ընդհանրական բանտապետին ||։ Եւ հա ի սմին բանի խոնարհեցին է ազդեան. և արտաքս՝ տեղական. ի գանձ՝ գացառական. և դեպ՝ տեղական. ծառայն՝ հայցական. և ապենապրին՝ տեղական. աս են բնագաւորեալ՝ նախադրեալ տրական.

դան. և բանագնեցին՝ սեռա-
կան. և ի բնաձան՝ սեռականն
է յատկացուցիչ։ Ասան որոյ
միոյ այսպիսի երկու գոյական
անուանք ի միասին հոլովի-
ցին, յատկացուցիչն միշտ մնայ
ի սեռականի հոլովոջ. և յատ-
կացուցեալն հոլովի. օրդան.
* Խորհրդակից արքային. առ
խորհրդակիցս արքային, վկայո-
հրդակիցն արքային։ և այլն։
Այլ գիտելի է, զի եթէ եր-
կու գոյական անուանք ի զա-
նազան հոլովս հանդիպեցեալք
իրերաց՝ եղեալքիցեն խնդիրք
բազի ուրուք, յայնժամ թէև
միոյն նոցին իցէ սեռական,
այլ հասարի յատկացուցիչ.
օրդան, Ասացեաց պատուն դէ-
նարաց երէց՝ Ա՛հա ի սմին բա-
նի, պատուն, և դէնարն են գոյա-
կանք, և շարահյեցեալք եր-
կուքին, բայց յատկապէս ոչ
ասեն շարահյեցեալք, այլ
հանդիպեալք իրերաց. վասն
որոյ սեռական ոչ է յատկա-
ցուցիչ հայցականին։ Ասկ
եթէ միոյն ի նոցունց ոչ իցէ
սեռական, յայնժամ յայտ-
նապէս երևին երկոքեանն ևս
գոլ խնդիրք, և ոչ ոք ի նո-
ցունց յատկացուցիչ. քանզի
յատկացուցչին հարկաւոր է
գոլ միշտ ի սեռականի հո-
լովոջ։

Պարձեալ գիտելի է, զի մին
յատկացուցեալն լինի ի սե-
ռականի հոլովոջ, յատկա-
ցուցիչն ևս գոլով սեռական,
երևին շփոթիլ. սակայն ոչ
շփոթին. քանզի յայնժամ
կամ յատկացուցեալն ևս է
յատկացուցիչ այլոց անուանց.
և կամ յատկացուցեալն եւ-
ևակէ խնդիր նախադրութեան
իրիք սեռականախնդրի. և
կամ ի սեռականի հոլովոջ
անուն իրիք բայի չունողի
զդէմս. օրդան. * Ա՛չ խորհր-
դակցի արքային նատեալ ի
ներքոյ հովանւոյ ծառոյն՝
հայէր ի մէզ։ Ա՛հա ի սմին
բանի արդէն է յատկացու-
ցիչ խորհրդոյն, որ եղեալ
անուն ընդունելութեան նոյեալ.
և ծառոյն՝ է յատկացուցիչ հո-
վանոյն, որ եղեալ խնդիր
նախադրութեանն ի սեռականի
հոլովոջ։

Կերևորդ գիտելի է, զի
մինչ երկու ածական ա-
նուանք տարբերից իրաց նշա-
նականք զանազան հոլովիւք
շարակցեցին ընդ իրերաց ի բա-
նի, և մինն իցէ ի սեռականի
հոլովոջ, սեռականն այն՝ կամ
է յատկացուցիչ միւսոյն, օր-
գան. * Ա՛զնիւն առաքինեաց
է խոնարհն հնազանդից. վն
որոյ զխոնարհն հնազանդից
առաքել գովեմք քան զխոնա-
տունն հնազանդից։ Ա՛հա ի
սմին բանի առաջինեացն՝ որ է
ածական, է յատկացուցիչ
պնոռոյն, որ է ածական, Այն-
պէս և յերկուս տեղիս հնազան-
դէցն է յատկացուցիչ խոնարհին.
Ա՛չ կամ է սղ գինդիր. օր-
գան. Վերոյս եղև սերտ խոնար-
հող. ընդրոշ բարեաց, ի հառաջ-

բէլ հպատակեցելոց։ Ա՛հա ՚ի սմին բանի՝ սեռական ածականքն են խնդիրք անուանականաց ածականաց, որք անուանականք Թէև Տալովիցին, առնուն զնոյն խնդիր սեռական. օրգոն, Տնեա ղերջոյ խաղարհաց, Նորա սիրոյն խաղարհաց, գնաց առ սիրոյն խաղարհաց. և այլն։ Ասացեալ եմք ոչոք լսել ՚ի սեռականի Տալովիք, յայնժամ վերառնոյ զի լսել միոյն ի նմանց. օրգոն, Պետրոս եղև հպատակ Ընձեաց, համարեմ բարեխոհաց, փաթաթոյն ղեղուերաց, և համարձակ արդարոց։ Ա՛հա ՚ի սմին բանի բնաւք անուանք ածականք առեալքեն խնդիր ինքեանց զածականս ՚ի տրական Տալովիք։

Օ՛թներորդ գիտելի է, զի անուանք գոյականք միաջ յարին ածականաց անուանց զանազան Տալովիւ ՚ի բանի, կիմ են յատկացուցիչք, և կամ խնդիրք։ Յատկացուցիչ, օրգոն, * Ոչ ընտրեա զՏաստան զբօսանաց, այնպէս ընտրեա և զօգտակարն խոտակոսմանէց. և ոչ ըղձակերտեա զմեծն պատկաց, այդպէս ընտրեա և զմեծն առաքինութեանց։ Ա՛հա ՚ի սմին բանի չորք անուանքն գոյականք, յոր էբօսանէ, խոտակոսմանէ, պատկ, և առաքինութիւն՝ են յատկացուցիչք ածականաց՝ հաճոյ, օգտակար, և մեծ։ Իսկ խնդիրքք, օրգոն, Որ հանգամ եղեն պետեանէ սերոյ Ձնմարտի փիտուրէ, եղեն օգուտ ՚ի մոլորեանց, և փարանքոտեցուք ՚ի խնդրոյ։ Ա՛հա ՚ի սմին բանի՝ պետեանէ և սերոյ յատկացուցիչք են խնդրոյ։ Ա՛հա ՚ի սմին բանի՝ պետեանէ զոլով ածական՝ առեալէ ըս պահանջման բնութեան զնդիր տրական. յոր սերոյ։ Ոչխարքն են յատկացուցիչ սերոյն։ Ընձարտին է ածական փիտուրէն։ Օգուտ, և փարանքոտեցուք առեալքեն զնդիրս բացառական ըս բնութեան։

Թէ երբեմն։

Լ՛ճ սատ գիտելի է, զի երբեմն հանգիպի Տալովառութեան առնուլ զնդիրք ՚ի սեռականի Տալովիք, և խնդիրն այն գոլով ածական՝ կարելի է Թէ պահանջիլ զնդիրք սեռական, և այս խնդիրք պահանջիլ զյատկացուցիչ. և այսպէս բազմօք սեռականք շարայարիցին. օրգոն, Վարձն ՚ի վերայ պաղատացան Հաւատոյն աբրահամոս՝ էացուածովք ղրաճան և ընծիւք վերաչուռս։ Ա՛հա ՚ի սմին բանի՝ Պաղատացն է ածական. և է խնդիր նախադրութեն ՚ի սեռականի Տալովիք. Հաւատոյն՝ է խնդիր ածականին. և Հաւատոյն՝ է յատկացուցիչ Հաւատոյն։ Տանդիպի և երբեմն, զի անուն ինչ որ կարէ զնդիրք ՚ի յուզականք՝ գնիլի ՚ի սեռական՝ նի Տալովիք, և այնու կայուցանիլի որպէս զյատկացուցիչ. օրգոն. * Պարտիւր նման. Ձ. քոռ ցորենոյ. ծ. մար ձիթոյ։ յր. Ձ. քոռ ցորեան. ծ. մար ձիթ։ Ի սատ այսմ էն և սքիւն. * Ա՛ա նման. Ը. սա-

դանդ արծաթոյ · ի · տաղանդ ոսկւոյ · ժ · սափոր գինւոյ · ի · կամիճակ իւղոյ ‖ · և այլն։ Հանդերձ եւս և երբեմն, զի յատկացուցչքն նախադասեցին անուճանդ զորս յատկացուցանեն, և նախդիրքն անուճանդ զնոյնն յատկացուցչին · որդւոյն * Պետրոսի և զբաղաքապետաւ որդւոյն ‖ · յիր զորդի քաղաքապետիւն։ Յակայն եթէ այլ ինչ բառ անկցի ի մէջ երկուքեան, նախդիրն պարտի կրկնել · որդւոյ · * Յոհաննէսի եկաք յօրէնս դրեալ ‖ · Պատճառալ * Օր ծանիցես զանկեան, որոց աշակերտեցար, զձշմարտութիւն ‖ · Ցվերծ երբեմն նաև ի յոչ անկանիլն բառի իրիք ի մէջ երկուքեան, կարէ կրկնիլ նախդիրն, մինչ ոչ մեռանէ համաձայնէն բանին որդւոյ · * Ոչ զհրեշտակին զձայնն լուեալ · Լսատ այսմ իմն և զայլսն ·

ՅԱՂԱԳ ՀՈՂՎԱԾՈՒԲԵՑ ՆԱՅԵՑ ՆԵՐԳՈՐԾԱԿԱՆԱՑ՝ Ի ՏԱՆԱՀԱՐՔ։

ԳԼՈՒԽ Ի ՕՐՆԵՐԳՈՐՔ։

Ուան կառավարութեց, և կամ Հոդուածուեց բայիկ նախ դիտելի է · զի ամէն բայ ներգործականաւ իւրոյ առնուլ զՀոդուածն հայկական · և այն կոչի խնդիր անուն · զի առաւելագոյնն ներգործութիւն որ է կրօղն՝ լինի խնդիր ի հայկական հոդուածի · որդւոյն , * Պետրոս սիրեր զՊօղոս ‖ · Զմանապէս և ամէն բայ կրաւորական վն կրաւորականաւ իւրոյ առնու զհոդուածն բացառական · և այն և կոչի խնդիր սեռի · զի միայն կրօղ յատկի առնուլ կրէ , խնդիր սեռի կրաւորական բայիկ լինի ի բացառականի հոդւոյ · որդւոյն , * Պօղոս սիրեր ի Պետրոսէ · Հա ասացէ յայտնապէս երեւի, զի որ ի ներգործականաւ՝ կր խնդիր հայկական, որ նշանակէ զկր զկրօղն, ի կրաւորական նոյ եղև անուն բայի , որով նշանակի նոյն կրօղն , և որ ի ներգործականաւ՝ կր անուն բայի , որ նշանակէր զներգործօղն , ի կրաւորականաւ եղև խնդիր բացառական , որով նշանակի նոյն ներգործօղն ։ Հա որքան առ այսպիսիս խնդիրս բայից՝ որք ասին խնդիրք սեռի , ոչ իմն դժուարութիւն ընդառաջ ելանէ ուսանողաց · քանզի բայ ի սակաւուց ոմանց՝ զնոսիք բայք ներգործականք , և կրաւորականք միակերպապար ունին զայսպիսի խնդիրս , միլիթ զօրութիւն, և միլիթ ներգործութիւն · որդւոյ · * Ասայ ես ասեմ , սիրեցէք զքշնամիս ձեր · բարի արարէք առաւելեաց ձերոց ‖ · Հա ի սմին բանի՝ ներգործական բայ՝ հաւեմ , զօրութիւն ունի զհայկական խնդիր · յոր ասեմ պայ · ի ներգործական բայ՝

բայս՝ սէրնեցէ, ներգործութիւն ունի զինդ իր սեռին, այլ զինչ նախ, կամ աբանէ բայն ներգործութիւն, այլ բառ՝ զոր կոչեն Հայկազունք։ Այլ զի ոչ ունի զնախդիրս զայս՝ չ. առական իմանի այն. յոր Օ ինչ ի աբանէ առնելոյ ձերոյ. և այլն։

Երկրորդ գիտելի է, զի բայք ներգործականք առնուն նաև զինդիր բնութեան՝ ըստ զբաղելի նշանակութեանց իւրեանց։ Ոմանք զի ներգործութեան զոր նշանակէ բայն՝ եթէ իցէ տալոց, և ընձեռելոց զինն ումեք, պահանջէ զարտաքոյ. և եթէ իցէ արձակելոց, անձնատալ և վերծելոց զինն ումեք, պահանջէ զայցառական. որգոն, * Ընձեռեմ քեզ զկանն քերականութեան. և միանգամայն տամ քեզ զերատա հոգևկան. ոչ զի արձակիցեմ զքեզ ի կապանաց ապիտութեան, և միանգամայն անջատիցեմ ի կայսրութեան մոլեկանաց, և վերծուցանիցեմ ի վտանգից հոգւոյ՝ և մարմնոյ։ ‖

Երրորդ գիտելի է, զի բայիկ ներգործականաց ոմանք բայ ի ինդրոյ սեռին առնուն զմի միայն ինդիր բնութեան. որգոն, * Տիր, հան ի քանտեղ զանձն իմ։ Ոմանք առնուն զերկուս ինդիրս բնութեան. որգոն, * Պատմեմ ձեզ զայս զնմանէ. ‖ և այլն։

Եւ ոմանք ոչ այնքան գիտութիւն առնուն զինդիր բնութեան, այլ բառակապառան ինդրոյ սեռի խրեանց. որգոն, * Ոչ միայն խարեաց զնա, այլ և խոեաց ‖. և այլն։

Չորրորդ գիտելի է, զի բայիկ ներգործականաց, ոմանք զինն ինդրոյ սեռին առնուն զանոնանական. որպիսի են սոքա։

Ընդունեալ զնա Պետրոս.
Ընդունեալ զքեզ յոմանէն.

Ընդհապարձ զբերայր զբո խոհեմ։
Օգտակար զմեզ վշտացեալ։
Իրէն զինուցա անվարժ։
Ներողամիտ զմեզ իշխան։
Ընդէր զձեզ վարժ։
Ընդունէր զբերդ գիտուն։
Պատեհագոյն զնա մարդ։
Ծածկել զբերդ թագաւոր և այլն։
Մինաը խնդրեն զսեռական օրգան։
Կնոհապէս զպարտեզին Հազարիւղ գեղարայ։
Աշխէն զառուեն քաղցից գահկանաց։ և այլն։
Մինաը խնդրեն զկնի Հայցայ կանխն զվերջահոլով արագան։ և այսպիսիք են քաղուածք։ որոց զմինաս գիցուք։ օրգան։
Ամօթ զայս նման։
Ամաւթէր զայն ինձ։
Ամաւթէր նոցա զբերան։
Ամաւթէր զդրաման տեարց։
Ամաւթիլ զայն ինձ։
Ամաւթալ զայս քեզ։
Ամանդուկ զդրդուկն նման։
Ամպոսս քեզ զխնդրելն քո։
Ամնուշ մեզ զայն։
Ամնծոյ ձեզ զօրէն։
Ամնութ նոցա զգալուստն։
Ամնութապառանք մեզ զուարթսն։
Անասկապիկ մեզ զպարզեւս։
Անաշխ զինչս իւր ապրատուց։
Անայորէ ձեզ զվարդապետութիւն։
Անապերնոցէ մեզ զՔրիստոսէ։
Անգրապէ զՊետրոսն Պօղոսին։

Անայոյսէ ձեզ զկատն իւր։
Անծրէ նման զվարձն։
Անմանգիպէ զինքն վանգից։
Անբէպ զերդս Աստուծոյ։
Անհաբէն զինքն հրամանաց։
Անբիւրդէ քեզ զառաքեն։
Օգնէ ոմն զաճապարհն։
Անձայէ Աք զոմանս իւր։
Անողոք քեզ զմեզ քոյ։
Անելապէ զայս նման։
Անբ նման զոյզապաթ։
Անապանայ զայս քեզ։
Անրամանիլ զայն մեզ։
Անեղծէ զայս ձեզ։
Անրինել նման զառաջեալն։
Անդրդէ զնա բարեաց։
Անմեմապէ զնմանաւոր Քրիստոսի լուսոյ։
Անրապարձէ զայս ժողովրդեան։
Ընծէ զինծայն արքային։
Անապէպարէ ձեզ զպետոյս։
Անապաշանէ նման զոգջակեզ։
Անայնէ զկատն իւր մեզ։
Անձինէ զինքն կատարեալ ոմն։
Անքոլէ ձեզ զՀոմանապարհ։
Անախապարապէ ձեզ զաբբայուքիւն։
Անախապառ զՀոգին մարմնոյ։
Անուրէ զինքն Վնաս։
Ընդրհէ ձեզ զոգի։
Անթոթ մեզ զարքայսն։
Անղջոխէ զանձն իւր Աստուծոյ։
Ապրքէ ձեզ զնորհս։
Ապատրէ պարտաւորեան զորպին։
Ապատանէ զայս քեզ։
Ապատրէ զայն մեզ։
Անմնէ մեզ զկատուքիւն։

Ահմանապրէ քեզ զկարդ.
Ապրատրէ զմարմին հոգւոյն.
Ապրատանէ զկրօտսերն մեծա-
գունելն.
Աբրաղեաբ զայս մեզ.
Երբնծայէ զսերտ իւր ոճն.
Երապրէ այնմ զայլ լինի.
Ճարէ քեզ զպարտուն.
Բնաւագրէ զոմանն Ի.Յ.
Յուսանէ նմա զայն.
Խոսապրէ քեզ զհնոց փոլ.
Ընդնապրէ մեզ զայն.
և այլն.

Զմանսը պահանջեն զինի հայ-
ցականին զնախադրեալ տրա-
կան. և այսպիսիքս են բա-
զումք. որոց զոմանս զկցուք
օրդն,

Ելնէ զնա առ զասուածոն.
Ելբիանէ զնա Ի բանս,
Ելբնծրէ Ի ձեզ զբանն.
Ելհասէ զկբան Ի քաղաք.
Ելհայ զնոսա Ի ծով.
Ելհբառնայ զձեռս իւր յերկինս.
Ելառնապրէ զմեզ Ի ձայն.
Ելորբոռէ զեզբայրն Ի բար-
կութիւն.
Ելոբէ զհոտն Ի քիմս.
Ելրփոէ զամենեսին Ի բար-
կութիւն.
Ելապապարբէ զնա Ի մահ.
Ելնդարձակէ զձեռն առ ալ-
քատս.
Ելողվէ զնոսա Ի տուն.
Ելոսփէ զայս Ի սիրտս ձեր.
Ելոսխէ զգենարան Ի շինուա-
ման.
Լուէ զձեզ յորդեգրութիւն.

Նշան սուտ բայս Լուէ նշանակէ
զհասկնալն։

Կապռաճէ զկտաւէն յերկիս
ծռելիս.
Կերէն զփայտն յերկուս մա-
սունս.
Կոլվէ զգնատակն Ի խնարհ.
Կամբառնայ զաչս իւր յերկինս.
Կրաւէրէ զձեզ Ի հնչ.
Կեղբ- զինապորդ ջրոյն յերկիր.
Կրապրէ զնա Ի մեզս.
Զգէ զձեռն Ի նա.
Զկէղէ զայն յերկուս.
Զեղէ զկտաւէն Ի մատունս.
Ճղէ զգզօրն Ի մարտ.
Ճոճանէ զքեզ Ի տուն.
Ցոշղոյէ զորդիսն Իսկարճա-
րան.
Ցրդրոբ զնա Ի յաւուրն.
Ոառաքէղ զգոյն առ մեզ.
Ոնէ Ի նա զգոյ ի կենաց.
Ոպրախրբէ զմիջոցն առ վախ-
ճան.
Շղղէ զմիտն առ այն.
Շրապ զնա Ի մահ.
Շոլէ զնա Ի խորս ծովու.
Չապէ զդրամին Ի պէտս իւր.
Չրամաբէ զայն Ի մատունս.
Չրամապրէ զանձն Ի համբե-
րութիւն.
Պաղ զձեզ Ի սմ.
Ցեռնէ զդժնարան Ի չար-
քատս.
Ցնդէ զվոշին Ի յօդս.
Փոխարկէ զջուրն Ի գինի.
և այլն։

Զմանք խնդրեն զՏղայն Հայ-
ցական ըստ սեռին, և այ-
նու գրեթէ բաճախանան,
ոչ այնքան պահանջելով զայլ
Հոլով ըստ բնութեան, այլ Ի
վեր ասացաւ։ Եւ այսպիսիքս
են

ԵՒ բաղադրեալ, որոց զօրանայ զկիսօրեայ. որպէս,

ՀԱՄԱՀԵՂ զանուն.
ՀԱՄԱՐԵՒ զպատուէն.
ՀԱՄԱՆԱՒՆԱԲԵ զգրոյցն.
ՀԱՄԱՅԱԿԱԲԵ զընկերն.
ՀԱՄԱՅԼԱԲԵ զկեանս.
ՀԱՄԱՐԱԿԵ զընկերն.
ՀԱՄԱՊՈՎԵՔ զնոսին.
ՀԱՄԱՓԱՓԱԲԵ զնաւն.
ՀԱՄԵՐԵՂԱԳՐԵՐԵ զերկինս.
ՀԱՄԵՒՀԱՒՈՒԲԵ զքեզ.
ՀԱՄԸՆԱԲԵ զատացուածսն.
ՀԱՄԸՆԱՂԵ զԹշնամւոյ ացեալն.
ՀԱՄԸՆԱԲԵ զգործն.
ՀԱՄԸՆԵՐԵ զմեհեանս.
ՀԱՊԱՐԳԵՐԵ զերգս.
ՀԱՊԱՒԵՔ զընկերն.
ՀԱՐԵ զերկիր.
ՀԱՒԱՊԵՐԵ զյանգուգն.
ՀԱՒՆԱՀԱԲԵ զնա.
ՀԱՒՄԱՀԱՒՔ զխորտիկն.
ՀԱՐԲԱՐԵՔԵ զարբեառն.
ՀԱՐԲԿԱՐԵՔ զտունն.
ՀԱՐԵՂԱՐԵՐԵ զՀոգին.
ՀԱՐԵՒՔ զՀայ.
ՀԱՒՃԱՒՔ զընտանիան.
ՀԱՒԱՀԱՐԵՔԵ զընձեռուածն.
ՀԱՒԵՂԱՐԵՐԵ զանգանն.
ՀԱՐԵՔԵ զնոսան.
ՀԱՒՂԵՂՔ զերկն.
ՀԱՒՇՈՒՔ զտրան.
ՀԱՒՀԱՒՐԵ զանուն.
ՀԱՒԱՐԵ զմահապարտն.
ՀԱՒՐԱ զաղխ.
ՀԵՐՃՈՒ զգլուխն.
ՀՓՈՒԲ զնա.
ՀԱՐԵ զամէնատեսանելեացն.
ՀԱՐՉԵ զարձանն.
ՀԱՒԵ զտունն.

ՀԱՐՔՆԵ զկաչն.
ՀԱՂՃԱՒՔ զանուրաց զոյցս.
ՕՀԱՒԵ զգինին.
ՕՀԲԱԲԵ զկեանս.
ՕՀՓԵՒՔ զդաւն.
ՕՀԵՒՈՒ զուշն.
ՕՀԱՐԴԵՐԵ զսերմանն.
ՈՂՈՂԵՔ զմիշտս.
ՈՂՋԵ զամբարտաւանն.
ՈՂՈՐՈՒԵ զաշխարհս.
ՁԱՓԱՂԱՐԴԵ զչաղմօղն.
ՁԱՐԵ զգանգուճածն.
ՁԱՀԵՔ զերկիւղն.
ՁԱՒԱԼՔ զտունն.
ՁԱՒԻՒ զատահային.
ՁՈՒՆ զծախն.
ՁԱՌԱՒՓԵ զպպղին.
ՁԱՌԱՒՓԱՓՈՒԵ զորդին.
ՂՅԱՒՔ զձրագ.
ԼՒՒ զնոսին.
ՆՂՔՆԵ զՀող.
ՇՆԱՒ զՀանգատուել.
ՇՆԱՁԱՒՔ զԹշնամիսն.
ՍԵՂԵ զնոսին.
ՍՂՆ զՀղկածայն.
ՍԱՐԲ զայն.
ՍԱՐՈՒԵ զձուլեալն.
ՍԲՄԱՒԵ զպարիսպն.
ՏԱՒԱՀՔ զընկերն.
ՏՈՒՀԱՒԵ զՀանգերձն.
ՏԱՅՐԱՒԵ զմեռուանն.
ՏԱՐԲ զսչսն.
ՏԱՂԵ զկտաւն.
ՐՈՒՔ զնա.
ՐՈՒՔ զտախտակն.
ՐՀԱՒՔ զքարն.
ՎԱՇԱՒԵ զգատաւճարն.
ՎՂՔ զտակին.
ՎԱԱՒՔ զմահապարտն.
ՎԱՐՔԱՒԵ զՀանգերձն.

Այծ զվէրարկուն.
Այծանէ զգայլիկ.
Այբոյ զպատառ.
Այգի զսակրն.
Այլևանք զնուա.
Այտաբ զհրամանն.
Այտաբնափոքրն զարբարեսլն.
Այուն զդօրեան.
Այսուհետև զընկերն.
Այսօրհնաբար զառաւրադրեցեալն.
Լեռնափոքրն զմեռեալս.
Լեղի զկեանս նոցին.
Լլուծուիլ զպղինձն.
Լուծանել զանձն իւր.
Լծակապ զնասին.
Լսուալաբ զևւբան.
Լապտիլ զլսմնարն.
Լեղէբ զհպատակսն.
Լեղևն զմիրգն.
Լապտ զհղօրն.
Լլանք զմեծգուակս.
Լրիլ զանհարթեն.
Լամբուրք զտուան.
Լալք զարծաթեն.
Լամասօք զբանն.
Լանդերձիլ զդրաստան.
Լարիւն զբոյն.
Լնարաւորք զկերն.
Լերբնիալք զմեզ.
Լրահանգք զիտաս.
Լեփք զփափաքաւորն.
Լեռք զսիրտն.
Լրէսնէ զանդաստանս.
Լսակնայ զմեզ հնազեթիս.
Ձաղք զտատահարն.
Ձաղիլ զձիւթեհնեին.
Ճամբապաղքն զաշտարակն.
Ճղել զմիտրուան.
Ճարտարք զնա.
Ճարպաղքն զսիրտն.

Ման զկարմիրն.
Մանափք զայն.
Մաղք զալևր.
Մրակք զերկիլարն.
Մանր զհատունն.
Մղձիլ զղենեաղն.
Մաքս զկերակուրն.
Մխիթ զդրամն.
Մոռանալ զբարեկամն.
Յուզք զջուրն.
Յափանք զորթեն.
Յոտատրք զքեզեաղն.
Յառաջադրանք զքանայօղն.
Յափք զտունն.
Յարմարափք զբանն.
Յանդիմանք զյանցաւէորն.
Նշանակք զայն.
Նախանձաք զամենեսեան.
Նեղիլ զհանդերձն.
Նստաւորք զհոգին.
Շրջիլ զմինուկն.
Շալակ զգիսարն.
Շեղաշրջիլ զդարձուածս.
Շուրջանակ զհոգին.
Շէնք զբանն.
Չղջափուքն զորդին.
Չարչրիլ զանհարթեն.
Չորք զթեղն.
Չխաչեցեալն զխաչեցեալն.
Չանանկան.
Պատիճ զձեզ.
Պահպանք զանձն իւր.
Պարզ զթշնամին.
Պատուհան զտատարեին.
Պարուհանք զերեսս իւր.
Պատպարք զձեզ.
Պեղք զգարիս.

Ալդաձորբ զառունկն.
Ալաբբ զքաղաքն.
Ալբ զգայն.
Ալբբ զգլուխն.
Ալոլ զերեսն.
Ալբ զգայնն.
Ալանանբ զամենեսեան.
Ալաւթանբ զբառն.
Ալփանբ զլինքն.
Ալբնիլ զանօթն.
Ալայ զմեզս իւր.
Ալանայ զբարեկամս.
Ալայլ զբարիս.
Ալնիլ զգաճակն.
Ալնդ զինս.
Ալբ զուխտն.
Ալլս զվարագոյրն.
Ալաւամբ զխոնարհս.
Ալաւանբ զքէս.
Ալաւապարբ զառաքինիս.
Ալաւապբբ զՀնազանդն.
Ալեռնիլ զՀօտն.
Ալոխոնբ զբրէնս.
Ալբ զգուբ.
Ալբխանբ զմեզ.
Ալողբ զմահապարտն.
Լ՚ածբ զմեհեանն.
Լ՚ներնիլ զգնեհաւն.
Լ՚ներձա զփայտս դալարս.
Օրհնաբանբ զնա.
Օդբ զնոսին ; և այլն.

Նշ՝ ասա գիտելի է, զի վերոգրեալ բայքն ոչ թէ ոչ երբեք առնուն զայլ խնդիր բայ ՚ի հայցականն, այլ վասն զի ոչ այնքան առեալ հանդիսին նոցին ունիլ զայլ խնդիր. և որքան առ այս ասին քաւական

Նանալ միամ հայցականաւ.
այլազգ դարձեալ հոլովին ևթէ պատահեսցեն, և ՚ի գործածիցեն, ոչ միայն ասացուածքն կարի յարիլ, այլ գրեթէ նաև ամենից այլոց բայից, մինչ եղանակ, և կամ պարագայ ինչ գործոյն ցուցանիլ հարկաւորիցի.

Ամանբ խնդրեն զկնի հայցականին զհոլովն բացառական, որպիսիք են այսքիկ.

Ամաւբ զնա ՚ի բորոտութէ.
Ամբաւբ զլինքն ՚ի մեղաց.
Ամբյանբ զմեզ ՚ի կապանաց.
Ամբաւաբբ զերգասցն ՚ի յանցանաց.
Ամբաւբբ զայն ՚ի բերանոյ.
Ամբաղանբ զայդ ՚ի միջոջ.
Ամբաւբ զձեզ ՚ի քաղաքէ.
Ամնդբաղբբ զջուրս ՚ի ջրոց.
Ամբաւեբնբ զքուռն յինքենէ.
Ամբաւեբբբ զանձրուկն յանձնէ.
Ամզաբբ զմեզ ՚ի մահաճանէ.
Ամանաա զվարձս ՚ի նմանէ.
Ամբէբլա զիւրան ՚ի մեղաց.
Ամբաւաբ զծառայսն ՚ի տանէ.
Լաւանբ զնա ՚ի տակարութէ.
Լանչնբ զբեզ ՚ի հիւանդութէ.
Լաւցանբբ զհանդերձն յանձնէ.
Լաճանբ զորդին ՚ի հօրէ.
Լառանայ զաւրն ՚ի նոցանէ,
Լողանայ զդրամ ՚ի քսակէ.
Լաւաբոլբ զոգին ՚ի գերեզմանայ.
Օգաբ զբեզուն ՚ի խօսելոյ.
Օանաձանբ զաւձն ՚ի վաստակբէն.
Օրնբ զինքն ՚ի հանգստուէ.

Օբ

Օ՜ք զԱստուած ի մէջ։
Ո՜վ զոք ի ծակատեայ ի բերան։
Ո՜ւխտ զերդումն ի բանս։
Ո՜ւղիղ զուգի ի նմանել։
Ո՜ւղղել զնոսա ի կապանագոյ։
Ո՜ւսանիլ զաղօթս ի նմանել։
Ո՜ւրախ լինել ի բանս։
Ո՜ւրուագիծ զկապուտնայն։
Ո՜ւրուանալ զարդարանս ի հաստակորդագոյ։
Ո՜ւրուանալ զանօրինս ի նուագեալ։
Ո՜ւրուանալ զՔրիստոս ի վտանգել։
Ո՜ւրուանալ զմեզ ի մեղայ։
Ո՜ւրուանալ զայս յայնմանէ։
Ո՜ւրուանալ զՔրիստոս ի տալմայ։
Ո՜ւրուանալ զմեզ ի հնուԹիւն։
Ո՜ւրուանալ զուբն ի գառանէ։
Ո՜ւրուանալ զարատան ի հոգւոյն։
Ո՜ւրուանալ զԵզեկուն ի խօսելոյ։
Ո՜ւրուանալ զահատն ի սրտէ։
Ո՜ւրուանալ զոսկին ի պղնձոյ։
Ո՜ւրուանալ զառուեստն ի հիմնանէ։
Ո՜ւրուանալ զերկիւղն ի նմանել։
Ո՜ւրուանալ զմեզ ի մնՀամանել։
Ո՜ւրուանալ զՀասակ յանդոյ։
Ո՜ւրուանալ զորդիան ի հետոյ մարդ։
Ո՜ւրուանալ զայս յայնմանէ։ և այլն։

Ոմանք պահանջեն զկնի հայցականին զՀոլովիս պատմական։ որպիսիք են սոքին։

Ո՜ւրախանալ զայս գնմանէ։
Ո՜ւրանալ զամանէ։
Ո՜ւրանալ զաղբիւրն։
Ո՜ւրանալ զաստուածն։
Ո՜ւրանալ զերկինս։
Ո՜ւրանալ զանձն աղտեղուԹիւն։
Ո՜ւրանալ զնոսին սրտիւ։
Ո՜ւրանալ զնոսին զառաքեալսն։
Ո՜ւրանալ զՔրիստոս զանդնդոց հնուԹիւն։
Ո՜ւրանալ զանձն աղտեղուԹիւն։
Ո՜ւրանալ զնոսին սրտիւ։
Ո՜ւրանալ զՏէրն մեղօք։
Ո՜ւրանալ զնա գալեսաւիւք։
Ո՜ւրանալ զընկերն սիրով։
Ո՜ւրանալ զորմն կրով։
Ո՜ւրանալ զդուռն ուռամբ։
Ո՜ւրանալ զնա ծննդովք։
Ո՜ւրանալ զերեան հրով։
Ո՜ւրանալ զընկերն չարուԹեամբ։
Ո՜ւրանալ զկինն ջրով։
Ո՜ւրանալ զառաքինին գրովք։

Վերաձգեմ զկիզիչն յարգելս.
Վերահաներ զայն երգով.
Վերյարձէ զկիչհանն մեծապանաւք.
Վերաճանձանէ զերկայսրն նեղնգուեմք.
Վարվէ զգովելին չարուեմք.
Վրուճաքէ զտունն եղևնափայտիւք.
Վրուճարք զնա խնաստուիլ.
Վառէ զերկերն նենգուեմք.
Վպերէք զնա քանիւք.
Վրիւպաքարք զմահիճն պատառոք.
Վրկնէ զքիզ ցանքոք.
Օձգէ զծուխն իւղով.
Օննէ զնոսին հանձայսով.
Օրաւէ զգօրապետան վերտիւք.
Ոչբերանէ զհակառակն զօրեղիւք բանիւք.
Ոտքէ զնա գաճաղանաւ.
Ոտիարիէ զնա պատրանօք.
Ոտվէ զօձն կախարդուիլ.
Ոտնամանէ զերկերն նախատանօք.
Ոտրէ զգանգուճածն իւղով.
Ոտիանիչէ զնա լեզուաւ.
Ոտրծէ զայրևան հրով.
Ովորբ զայն ոտիւք.
Ուրէք զայդ նենգուեմք.
Ուափէ զջուրն լեզուաւ.
Ուսապուղէ զազգն հաճատով.
Ունահ զլևրան գթով.
Ուսրկէ զհակառակն եղջերք.

Պայծ Ներփոքրիանաց.

Պտղէ զնա գերազարդեմք.
Պտովէ զհասարակութիւնն քաոսեմք.
Պտղեաղէ զթշնամին սրով.
Պտանչէ զմարմինն շանթիւք.
Պբրափ զորդիսն զգօնութեամբ.
Պտրփ զաշխարհն համատուեմք.
Պտրովէ զմին հրով.
Պտրլապէ զձեռն եռացեալ ջրով.
Պտնէ զկոչն մատամբ.
Պտճողէ զորովայնն խորտկօք.
Պտբէ զերկերն նենգուեմք.
Պտյրէ զնա լեզուաւ.
Պտծափ զայն ատամամբ.
Պտզոփ զինքն աշտեիւ.
Պտնփափ զժողովուրդն թիւրուեմք.
Ջոտէ զունկն հերամբ.
Ջոտիոփ զնա նիզակաւ.
Ջոտմ զմարմին իբ ատամամբ.
Ջոտափ զայն ծամելեօք.
Ջոտղ զերկերն այպանօք.
Ջոտէք զորմն գաղիւ.
Կպզրոպէ զանձն կերակրով.
Կէք զտունն հրով.
Կղտամբէ զատահարն բանիւք.
Կնդ զերեսն նշանաւ արբոյ խաչին.
Կերակրէք զաղքատսն հացիւ.
Ընդէք զերկիր արօրաւ.
Ընտուածք զորդին գանիւ.

Ընդ-

Հարիանէ զձեզ գաճապա-
նաւ.
Հնէ զնարմին իւր պա-
հօք.
Հմէ զողիդին բռամէ.
Հնիւնարէ զնա բանիւ.
Հդարէ զբաղցեալն կե-
րակրով.
Հյարաբէ զնա խօսիւք.
Հջնէ զայն ձեռօք.
Հաղարէ զայն ու ղերք.
Հիշէ զհանդերձն ջրով.
Հիշէ զքեզ աղերսանօք.
Հյարէ զկուսաւն հանգ-
նաւ.
Հյարելէ զնոսա գանիւ.
Պարտ զնա պատուռա-
կալաւք.
Պարելէ զնոսա գանիւ.
Պարթեւ զգեստն անպատ.
Պարձակիլ զանցեալ հարուածով.
Պարկէ զնա բանիւ.
Պարտաւէ զհիւրն մեծարա-
նօք.
Պաղատիլ զոսկերսն մահա-
կօք.
Պախճանիլ զանօթեն քարամբ.
Պէտէ զսիրտն յուսա-
գրութեաբ.
Պէրծանիլէ զմերկին հանդեր-
ձիւ.
Պշտանէ զձեզ գաճապա-
նաւ.
Տանջէ զձեզ սովու.
Տհաճէ զանձն փափկութեաբ.
Տրտմեցուցանէ զայրով.
Տրտմել զքեմն եղկեցամբ.
Փոյթ զնա բանիւ.
Փիլտռէ զհասին ձեռամբ.

Փորձէ զայրով հրով.
Փրկանէ զարծաթեղեն հա-
լածս.
Քէրէ զաւուխտակիս քեզ-
հաւ.
Քաղաքավարէ զինքն բռղով.
Օրհնել զՄ. Բէհրանով.
և այլն.

Միանգամ պահանջելին զՀոլովին պարտաւական. բայց ոչ ընդ հայցականին, այլ կամ զՀայցականն, այլ կամ զՀայցականն մասին, և կամ վոխանակ Հայցականին զգարտաւական. արպիսիք են ասքին.

Ընկալեալեցին զքաղաքն, կամ զքաղաքաբս.
Ընկալարկեցին զտուռնն, կամ զտուռիս.
Հաւհամաբերեցին զնա, կամ զինեւ.
Լուաւ զնար, կամ. Լուաւ զնովաւ.
Պարտաւն զնար. կամ զնովաւ.
Պարտպեցին զքեզ, կամ զքեւ.
Խոյզ գիտելով, զի երբեմն նաև այլք բայք, որք բնութիւն ոչ պահանջին զՀոլովին պարտաւական՝ առնլով խնդիր սեռ զանազանս զայսոսիկ պարեղ. պակնել, ողջանալ, և զայլս նմանս, առնուն զկին սոյնս զՀոլովիս պարտաւական. օրինակ,

Ականջեցին պարիսպ զքաղաքս.
Հաւրեցին պատուհաս զբանահաւ.
Ակնեցին օդամանեակ զպատրանսաւ. և այլն.

Այժ այսպիսիս անուանք են անորոշ Հայցականք.

Ամանք առնուն վինի Հայցա-
կանին վՀոլոմն ներդայա-
կան . որպիսիք են այսոքիկ .

Քրծէ զՀօտն 'ի գաշտի .
Դրանէ զբան 'ի մատունի .
Դնէ զայն 'ի Թղթի .
Անդնափրէ զբանն 'ի քար-
տիզի .
Ջնաղէ զմռռնալն 'ի պար-
տիզի .
Լուէ զնուռնկն յանկանի,
կամ առատամբ .
Ծրարէ զդրամն 'ի վար-
շամակի .
Ծրէ զբանն 'ի քար-
տիզի .
Համբարէ զցորեան 'ի շտե-
մարանի .
Քաղաքագրէ զնա 'ի Հաճատս .
Հիւծէ զայն յորմուտ .
Խեղդաւէ զաախտակ 'ի ձո-
մարանի .
Ախտրէ զբանն 'ի տախ-
տակի .
Ընդնայ զխմացուածն 'ի
մտի .
Գրէ զայս 'ի նամս .
Ծարէ զնռսկն 'ի Թեզանի .
Ուռնէ զեզբայրն 'ի փո-
ղոցի .
Վիպէ զնա 'ի կռռնելս .
Աբեռէ զնա 'ի տախտակի .
Ծղէ զռռնեալն 'ի մտի .
Ծղաճորէ զբանն 'ի յիշո-
ղութէ .
Տղաբրէ զգիրան 'ի մագա-
զաթի .
Փորագրէ զայն 'ի տախտակի .
Վճռագրէ զանուանն 'ի վիմի .
և այլն ։

Նայէ Աբերծականաց .

◆ Ինգ եղանդ գիտելի է , զի
են և ումանք բայք ներ-
գործականք , որք զինք
Հայկականին առնուն զինգիր
միջնորդութէ նախադրեց .
որոց Ամանք միջնորդութէ
նախադրութեաւ՝ ընդ , առնուն
զներքնահոլով տրական . որպի-
սիք են սոքին .

Ախղխաբ զմեռաբան ընդ
սուրբ .
Ախշնաճորբ զՎեռրոն ընդ
Պօղոսի .
Օգրբ զմի սիրնն ընդ
միւսոյն .
Օգրափէղբ զմինն ըստ միւսոյն .
Օգրափառնբ զմեղը ընդ Հա-
լըճէի .
Անդեբափղբ զսա ընդ նմա .
Ծնճափղբ զքեզ ընդ նոսա .
Ծնճափբէ զայս ընդ նմա .
Լծբ զերկն ընդ երկին .
Կղբ զմինն ըստ միւսոյն .
Ախմղբէ զքեզ ընդ նմա .
Ադբէ զայս ընդ այմ .
Ծօբէ զմին ընդ միւսոյն .
Ճաղխաբ զմի մասն ըստ միւս-
ոյ մասին .
Ճեռնէ զջուրն ըստ գինւոյ .
Պաշմանբ զայս ընդ մեզ .
Պաղբ զսա ընդ նմա .
Փախառնէ զպարտէզն ըստ այ-
գւոյ . և այլն ։

Ամանք վինի Հայկականին
միջնորդութէ նախադրուն
'ի վերայ , առնուն զսեռական .
որպիսիք են սոքին .

Ադրբէ զայս 'ի վերայ դռա-
նէ .
Ադրառբէ զայն 'ի վերայ դռ-
նէ .

Ադղ-

Խաղբաղէ զայս ի վերայ ընկերին.

Խոսէ զՀոգ ի վերայ մարմնոյն.

Խշտրէ զստատմունս ի վերայ մեր.

Ծնէ զտուն ի վերայ Հողոյ.

Ծեղչախոսէ զմեղս ի վերայ մեղայ.

Մրմէ զքոյր ի վերայ դամբարանին.

Մէռէ զգենարն ի վերայ տախտակի.

Յոնէ զիոշն ի վերայ նորա. և այլն.

Ոմանք զկնի Հայկականին միջնորդութիւն նախադրութեան ընդդէմ առնուն զվերջնահոլով տրական. որոյհիմք են սոքին.

Օգնէ զնկերն ընդդէմ մեզ.

Ընդէր զայն ընդդէմ ձեզ. ևմա հնազեաց զայն զձենք.

Վաէ զդուշն ընդդէմ ձեզ. և այլն.

Ոմանք զկնի Հայկականին առնուն զսեռական միջնորդութիւն նախադրութեան առաջի. որդոն,

Պախարէ զՀայրն առաջի մեր.

Պարսաւէ զեղբայրն առաջի ձեր.

Այժ սակ գիտելի է, զի հերգործական բայս այս բաղադրեմ, մերթ առնու միջնորդութիւն նախադրութեան ընդ, զվերջահոլով տրական. որդոն, Խաղաղեցէք ընդ ընկերս ձեր: Ոմանք զկնի Հայկականին առնուն զբացատրական. որդոն, Խաղաղեցէք ի ջուր և յանէծս. Այժ մերթ մինչ վարի ոմն զձայնական, առանց առնելոյ զՀայցական՝ պահանջէ տալ կաւելն զայնս Հոլովս. որդոն, Այս բազադրի ընդ նմա. և կամ Այսմինն բազադրի ի նոյն տրէբայ. և այլն.

Եկերորդ գիտելի է, զի են և այլ բ ոմանք բայք հերգործականք, որք բացատայոյն ի վերահեղոյ կատարմանց. Կանգի ոմանք բայ ի միոյ բնականէ խնդրոյ բնութենէ խրնանց՝ մերթ առնուն նաև զներկրորդական խնդիր բնութեան. որդոն.

Ակրատուէ զբնէզ ի գաճառէ ի գաճառ.

Կուշակէ զայս Հօր քումդ զբնէն.

Ընչէ զայս ձեզ զկանոյց.

Ծաւէ զմիրգսն յինքնէ ի ծով.

Կոչէ զսիրտն առաջի նմա.

Հոլածէ զնետս ի քաղաքէ ի քաղաք.

Համբուէ զայս զնմանէ ընդ ամ երկիր.

Հուլակէ Նոցա զայդ զՊօղոսէ.

Ձնդարուէ զայս քեզ զնմանէ.

Ձնէրուէ մեզ զայս զՀայկաւորդէն.

Ձոսէ

Ձոռե մեզ զայս ցնծալ տանելոյն.

Ձոռափբե նոցա զայս զնա տատակէն.

Ձախափոշանէ մեզ զայս զգումնել.

Հնարափբե մեզ զայս 'ի թզ թող.

Պարդե մեզ զայս զնոյա նէ.

Պարմաբանէ նոյա զայն զԱստ գաւօրէն.

Պարմափբե զայս ձեզ զանցեալ.

Հոռփբե զայն գաւառաւորաց զոտրնէն.

Ոչ էրածէ զմեզ 'ի խաւարել 'ի լոյս.

Ոչ էրամառե իշխանին զայս զքէն.

Ոչ էղե մեզ զայն զՀօրէ իւրմէ.

Փունե զիւրան 'ի քաղաքէ յայսմանէ.

Փոխափբե զնա յերկրէ յեր կինա. և այլն։

Այն և ոմանք, որք թէպէտ առնուն զերկուս իմաստս քննութեան, բայց ոչ 'ի միասին, այլ միով զմիով, և միով զմիւսն. ոմքն.

Ընդդէմ զնա յերկուս, կամ յերկուցն.

Իրդե զՀայ 'ի կուր. կամ էրդե զՀայ քաղցեալ.

Տրամաբ զինքն 'ի ծանր ախտ առնու. կամ ծանրանայ ախտիւն.

Ծածկե զայս 'ի նմանէ. կամ նովաւ.

Ծրափբե զայս զնմանէ. կամ 'ի նմին.

Կայէ էրբեմն.

Կերե զնա 'ի յուսումն. կամ ուսմամբ.

Հանե զնա 'ի քանտէ. կամ հանե զնա 'ի լեառն.

Հալոնե զնա գիտուն. կամ ընդ գիտուն.

Կոպե զանձն 'ի մարտ. կամ մարտիւ.

Կշռե զնա քահանայ. կամ 'ի հողւոյ, կամ կշռե զայս նմա։ Ըստ այսմիկ բայիս մինչ ընդառաջելեանն առումնք նշանակօղք չափու և կշռոյ, առնուն զայնա 'ի նախդրիւ տրականով. և կամ 'ի բացառականով. ուրեմն, * Ըստ զարձրութիւնն տանն 'ի լաւ քան կանգնոյ։ Այ, արար 'ի քառատուն կանգնոյ զերկայնութեն նորա, և 'ի քան կանգնոյ զլայնութեն. և այլն։

Ոմանք միշտ փոխանակ հայկականին որ ե ենդիր սեռի առնուն զայլ հոլով. և զայնոսիկ փոխանակ խնդրոյ սեռի' և բնութեն. ոմքն. Ոմանք ոչ լեզու 'ի նոցանէ։ Այս առաջնորդէ մեզ. և ոչ առաջնորդէ 'ի մէնջ. Պետրոս երկրպագէ Քրիստոսի. և ոչ երկրպագէ 'ի նմանէ։

Ոմք ոմանք ոչ միշտ, այլ երբեմն փոխանակ խնդրոյ սեռին որ սպասուի գալ հայցական, առնուն զայլ հոլով. ոմքն,

Ողորմեաւ զերկայրն առ մեզ կամ զերկօրէն.

Ոմա-

Ասորիարքէն զգաստանիան, կամ պատանեացն.
Խնդէ զբահանային, կամ քահանային.
Ծալէն զայն, կամ ի նմանէ.
Խորտիկէ զԹուղթն, կամ ի Թղթոջն.
Ընդէ զջուր, կամ ի ջրոյն.
Ընդե զգինի, կամ ի գինւոյն.
Ուշյաորէ զքեզ, կամ քեզ.
Խոե զՀայ, կամ ի Հայէ անտի.
Յաղնէ զնա. կամ նմա.
Ընդաւրդրէ զայն, կամ զայնմանէ.
Յինէ զքեզ, կամ զքէն.
Յանյանէ զնա, կամ նմա.
Յովնէ զնոսա, կամ նոցա.
Պարտէ զնոսա, կամ զնոքօք.
Դիտէ զայս, կամ առ այս.
Տնօրինէ մեզ զպահս, կամ զպահոյ.
Ջապափէ զքեզ, կամ զքէն.
Ընդաշտէ զնա, կամ զնմանէ.
Ընդախուռէ զսա, կամ զսմանէ.
Ասրցանէ զնա, կամ ցնա, կամ նմա. և կամ ի նոցանէ.
Կարծէ զնա, կամ առ նա.

Եւ բայս այս՝ հորիզամ, վասն զանազանութեան նշանակութեանն լինի այսպէս. զի յառաջնում տեղւոջ նշանակէ զկուէլն. և յերկրորդում տեղւոջ զպահելն։

Ընդառամ զնա. կամ նմա. և կամ ի նա. լինի և՝ Ընդառամ զայս նմա։

Ընդունէմ զքեզ առ այս. կամ Ընդունէմ քեզ զայս. և այլն։

Եւ այն անցողականացն բայից, որք են ներքոր-ոշականք, զիսակն ի. զի սոքին զկնի խնդրոյ տեղին առնուն խնդիր բնութեան զայնա հոլովս. զորս առնուն բայքն՝ յորոց ածանցեցեալքն են. քանզի՝ Ասնզի որպէս բայս ըզրանամ, առնու զգործիական, բայս՝ չծածկի զնախդրին որ-կան, բայս՝ կինուորիմ, զկեր-ջահոլով տրական, և բայս՝ հետանամ, զբացառական, նոյն-պէս և անցողականք բղխե-ցեալք ի տոցանէ՝ զկնի հայ-ցականին առնուն զայնա հո-լովս. որպէս,

Օգտացուցանէ զքեզ քա-նիւ.
Ծօծաբեցուցանէ զսրտին առ-ուսումն.
Ընհատրեցուցանէ զնա թագա-ւորին.
Ընդեացուցանէ զինեղն ի մե-ղաց.

Ըստ այսմ իմանալի է և զայլոց։

ԿՏԱԿ ԱՌԵՔՍԻՈՅ։

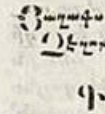

Ա՛յր չէզոքականք երբեմն ունին զմի խնդիր, երբեմն զերկուս, եւ երբեմն գրեթէ զոչ մին խնդիր։ Ասատի դնեմք առաւէն նախ զայնս, որք ունին զմինդիր. եւ ապա զայնս որք ոչ ունին։

Գիտելի է ուրեմն, զի քայք չէզոքականք՝ թէ ներգործական հերքական, եւ թէ ձայնակրական, ոչ ասին ունիլ զմինդիր սեռի, այլ ունիլ զմինդիր ըստ պահանջմանն բնութեան իւրեանց. Որոց ոմանք պահանջեն զանհնականան. որպիսիք են սքեին.

Ընդհակառակ	մարդ.
Ի	խոհեմ.
Էն	առաքինի.
Երբպանայ	կենդանի.
Այ	դատարկ.
Համաչնանայ	մտքին.
Նայ	տրտում.
Յարաբանայ	ծառայ։

Ոմանք պահանջեն զմինդիր, զի այսոքիկ վերադրեցեալք քայք՝ մերթ պահանջեն եւ զայլ հոլով. որպէս,

Ընդհակառակ	ի նմանէ.
Ի	ի նմանէ. կամ ի նմին.
Էն	առ նոսա.
Երբպանայ	ի հողոյ.
Հայէց Ըհկղճականայ	
Այ	յատենի.
Համաչնանայ	նոցա.
Նայ	ի տան.
Յարաբանայ	ի նմա.

Ոչ թէպէտ են եւս քայք ամանք, որք երեւին առնուել զանհնականն. որպէս, Համիմ ընթնա. Ձեռամ ղամարն. քայք յայսպիսիս ընթնան, եւ ղամարն, որք են ածականք, երեւին ունիլ զզօրութեն նշանակութեն մակքային։

Ոչ սակս գիտելի է, զի կան քայքն մինչ առնուն խնդիր զայնս անհնականս, որք են նշանակականք ժամանակաց, կիմ գնոյ, և կամ չափոյ, պահանջեն զսեռական. որպէս, * Նայր քո էր ամաց վեցհարիւր։ Երիվարն էր երեսունից դահեկանաց։ Խարտ րութեն էր երկուց կանգնոյ։ Նայր յետինս այս՝ մերթ լինի և քայառակնանաւ. որպէս, * Երկայնութեն սրահին էր ի քսան կանգնոյ։ Սակայն ի յայսպիսիս զօրութեն իմանի չափն ի տրական հոլովոջ. որպէս, * Երկայնութեն սրահին էր ի չափ քսանից կանգնոյ։

Ամանք պահանջեն զվերջահոլով տրական. որպիսիք են սքեին.

Հրճպանայ	պատուոյ.
Խարիանայ	ձեզ,
Ղեբպայի	նոցա.
Ղիճաբարանայ	ձեզ.
Ղեմայի	նմա.
Ծայրանայ	ընկերին.

Ին-

Պատշաճ առ նոսա, կամ նոցա.
Պատիւն առ մեզ, կամ մեզ։

Ամենք ևս մերթ առնուն զվերջաւորուլ տրական, և մերթ զբացառական. որպէս սկը են սոքին.

Լաւ նմա, կամ լաւ ի խօսելոյ.
Համակիպահ այդմ, կամ յայդմանէ.
Հանդիպի այնմ, կամ յայնմանէ.
Պատահի սմա, կամ ի սմանէ.

Այն և այլք ամենք, որք մերթ առնուն զվերջաւորուլ տրական, և մերթ զգործիական. որպիսիք են սոքին.

Պիւբրանայ ձեզ, կամ պիւբրանայ ձեր.
Հանրայնայ ինձ, կամ հանրայնայ իմ բարեաց.
Համեղանայ նոցա, կամ համեղանայ բանիւ։

Կայս այս հերքագրիս, մերթ առնու զվերջաւորուլ տրական, և մերթ միջնորդութիւն նախադրութեամբ՝ զինի, առնու զսեռական. որդւոյն, հետասցուք ի նմա, կամ զինի նորա։

Կայս այս ծաղրախմ, մերթ առնու զվերջաւորուլ տրական. որդւոյն, հարաճի ընդ։ Մերթ զբացառական. որդւոյն. հարաճի է ծոնոյ։ Կամ մերթ զնախադրեալ տրական. որդւոյն, հարաճի առ նա։

Կակ բայս այս՝ պեղեխանամ, մերթ առնու զվերջաւորուլ տրական, որդւոյն. Տեղեկանայ գրոց։

Կամ մերթ առնու զպատուա-

Ցաղթութիւն Հելլենաստանեայց։

Նմին.
Ձեզ.
Նոցա.
Մեզ.
Ուսման.
Մեղայ.
Ձշմարտութեանէ.
Նոցա.
Մեզ.
Ինձ.
Ձեզ.
Նմին.
Գրոց.
առաքինորդին.
Օրինայ.
Մեղայ.
ցաւոյ.
ընկերին.
Նմին.
ոմանց.
Խշմանայ.
Մեծագուշիլ.
անօրինայ.
Լաւագունիլ.
Ձեզ.
Հեթանոսայ.
Նոցա.
բարեաց.
Ձեզ.
փրկչին.
խաչին.
Նմին.

Ալաղնաւ արդարութեանէ, այլեւ ոչ ասա գիտելի է, զի բայք ամենք մերթ առնուն զվերջաւորուլ տրական, և մերթ զնախադրեալ տրական. որպիսիք են սոքին.

Համանիք առ ընկերան. կամ ընկերային.

կան, ոչգան. Տէրէկանայ
ընձանէ.

Նէ երբեմն առնու նաև զՀայ-
ցականն, և զինի նորին զպատ-
մականն. կամ զբուսաբանա-
կան, որգան. Տէրէկանայ պայ զինէն.
կամ Տէրէկանայ պայ ՚ինձանէ.
Նէ ոչ ի գործմանէ թէ բայս
այս երբեմն առնուցու զՀայ-
կական. բանզի յայնպիսիս
առեղս վարի որպէս զբայ ներ-
գործական.

Ընձանէ տաշհանջնէն զնախիդ բիճ
առահան. արպիսիք են այ-
սոքիկ.

ՁՀ զաղաչէ առ Ի՛ծ.
ՁՀ տամաշօք առ Նա.
ՁՀ նկայէ ՚ի Յիսուսէրն.
ՁՀ ըշտաւ ընդ այս.
ՁՀ ձաղապէ ՚ի գործ.
ՁՀ ձարհանայ առ այդ.
ՁՀ էրաչխէ առ Ծնօղն.
Խարէիօք առ Թագաւորն.
Խողգէ առ գառաւօրա.
Կառայ առ Նոսա.
Կառայ առ մեզ.
Կնայ ՚ի պահատն.
Կնէ առ Իշխանն.
Կնհանայ ընդ երկար ժամա-
նակ.
Կրէյնամէ առ Նոսա.
Կնճաօրէ ՚ի տաճարն.
Կրնայ ՚ի տուն.
Կօրէ առ այնս.
Կնդուգնա ՚ի վեր.
Կնփանջէ ՚ի սիրան.
Կպրէ առ այս.
Կրգիօնդ ընդ բանան.
Կրդէրդի առ Իշխանն.
Կանկ առ զօրանդեանն.

Կայէ ընդ արեւելք.
Կհանայ ընդ այն.
Կհանդէ առ այս.
Կհէձնա յերեխայ.
Կրաշնայ ընդ այս.
Կտաւէ ՚ի սեղանն.
Կտանէ ՚ի տուն.
ԿԷնորդէ առ դատաւորն.
Կուէ ՚ի սէր արծա-
Թոյն.
Կերչէնայ ՚ի գուռն քաղա-
քին.

Յալաղէ առ ընկերն.
Յօթագրամաթ ՚ի գործն.
Յարէ ՚ինձա.
Յանդգնի ՚ի քանս.
Լերադրէ ՚ի գործն այլոց.
Շղշղղէ ՚ի դէմն նէ.
Սպանա ՚ի վէր.
Վչնա առ այն.
Վարագէ ՚ի գործս.
Վարգամաճարէ առ ժողովուրդն.
Վլանայ ՚ի յօդն.
Տրանգէ առ վերակացուն.
Տահէ ՚ի մէկս.
Տղրդէ ՚ի ներքս.
Ուղղագէ առ դատաւորան.
Ուէ ընդ այս.
Ուերագէ առ փաստաբանս.
Ուդոտէ ՚ի նոսա.
Փոնդայ առ ընկերան.

Հայց զիսակն է, զի են ոմանք,
որք քայ ՚ի նախդրիճ արտիւս
նէն առնուն և զայս Տալմա-
որդիսիք են սոքին.

ՁՀղջէ առ Ի՛ծ մոտ.
Վայ յոգարտակէ ՚ի տուն.
Լալանէ ՚ի գաղտ ՚ի լեառն.
Փաղչէ ՚ի լեանէ ՚ի լեառն.
Խարչրանայ յերկրէ յերկինս.

Յաւէ

Լուծել ինքզինքը յեզիպտահայ՝ ի կխլրտալ.
Լուծանոյ առ այն հոգեւով.
Լրացնել առ այս արիւնչէ.
Լռիկ յերկրէ յերկինս.
Լցնել հոգեւով ի սէր.
Լսել եւս ասանկը, որը մերթ առնուն վնասդրէ տղական, եւ մերթ զայլ հոգով, արդեօք սիրէ են սպրին.
Լսոանալ առ այս, կամ յայտնանել.
Լսուարէ առ նոսա, կամ ի նոսա ցանել.
Վարձէ ի սէր, կամ սիրաւէր.
Վէճ առ նոսա, կամ Վէճ ի ցաւոյն.
Խղճմտել առ այս, կամ զայսմանէ, կամ ի սմին.
Խնդագին ի գալ, կամ ի գալոյ.
Խրատանոյ առ նոսա. կամ Խրատանոյ գիտով. եւ այլն.

Խանդը խնդրելն գլուցուսա-
կան. որպիսիք են սոքունք.

Խմոյանոյ ի տեսլոյ.
Խմալը ի քէն.
Խոտոչոյնէ ի ձէնդ.
Ծառլանոյ ի ներմեռանդուա-
ցեանէ.
Ծայրահիլէ ի ձէնդ.
Ծառաբէանոյ ի գործոյ.
Ծուղայ ի ցլաայ.
Ծրդռուն ի յառաջադրու-
ցեանէ.
Օ անփէտ ի ձէնդ.
Օ գուն ի հոգոյանէ.
Օ արիւնոտ ի քնոյ.
Օ փոշտանոյ ի մէղայ.
Ֆոտշուի ի տեսլոյ.
Ֆառուի ի վայելուցեանէ.

Ֆայդա Ըելուխանոյ 412

Ֆանիհատրէ ի դիմացեանէ.
Ֆ ալրէտ ի ձեռայ.
Ֆեռմրանոյ ի բարեվարդոյ-
ցեանէ.
Ֆելափէտ ի արտաքինէ.
Ֆոտ ի հոգոյանէ.
Ֆոտաւէր ի հոլմոյ.
Ֆրդան ի տառնէսէ.
Ֆրնուանոյ ի վայելուցեանէ.
Ֆրնէլ ի քաղաքէ.
Հէտրե ի չարէղէն.
Հեռանոյ ի տանէ.
Հանդանոյ ի նմանէ.
Հարձրդռանոյ ի հոգոյանէ.
Հալախոր ի հեզգուցեանէ
մշակոյ.
Հոռանէ ի տեղւօքէն.
Հ ումալէ ի յուժոյ.
Հ բոնա ի տեսլենէ.
Հրդնահարե ի գլուխէդ.
Հ ուրդ ի քարուցեանէ.
Հ ուռ ի տանէ.
Պապրէ ի տապոյ.
Պապհառ ի հոգոյանէ.
Պախառ ի զգրուցեանէ.
Պարտ ի թաղաւորէն.
Յարտրէ ի տանէդանաց.
Յնուէ ի քնոյ.
Յոերջանոյ ի ծննդեանէ.
Վ ըտե ի նպատակէ.
Չանոցառանոյ ի խոտուցեանէ.
Փախրէ ի մէղայ.

Ֆայդ գիտելէ է, զի են ո-
մանք, որը երբեմն պահան-
ջեն զգայսուսկան, եւ երբեմն
զայլ հոգով. որպիսիք են ո-
քին.

Ֆհաղրանոյ ի յուժեղուցեանէ,
կամ Ֆհաղրանոյ մարմնով.

Բառանդ յերկրէ, կամ յերկրի.
Ի պարտէ յայնմանէ, կամ այնու.
Ի վաղուընջոյ, կամ վաղուանայ սպառիս.
Ի գափէն ի ներսանէ, կամ ի ներսինն.
Ի սահմանէ ի ներսոյանէ, կամ ընդ ցոյանէ.
Ի միոյ ի խօսելոյ, կամ ի միոյէ լեզուեաւ.
Ի տասնէ ի սրտէ, կամ սրտիւ.
Ի ձանձրանալ յայնմանէ, կամ այնու.
Ի ներքո ի ձիոյ ապարհէն, կամ Ի ներքո ի ձիոյ ապարհէն.
Ի ետուանէ ի տոլոյ, կամ տոլոյ, կամ Ի ետուանէ ի մէզ.
Ի դրէ ի պահասուէ կերպակոյ, կամ Ի դրէ ի ձանապարհի.
Ի ոճաղէ ի քաղցու, կամ Ի ոճաղէ սրտիւ.
Ի ծեծանալ ի լուայ, կամ Ի ծեծանալ հոգւով.
Ի ծերութէ ի ձմեռնոտութէ, կամ Ի ծերութէ ի քոյս.
Իրաքեցէն յերկիւղէ, կամ երկիւղիւ.
Իսկայ յայնէն, կամ Իսկայ մարմնով.
Իջանէ ի հողոյ, կամ Իջանէ ի ջուրս, և կամ Իջանէ սրբազէ.
Ի ղանալ յայնմանէ, կամ այնու.
Ի ղանգէ յայսմանէ, կամ այսու.
Ի ճառագի ի ցամոյ, կամ ցամով.
Ծափեցուի յերկիւղէ, կամ երկիւղիւ.
Յամառի ի գիձաւթենէ, կամ Յամառի մարմնով.
Յերանալ յերեանդէ, կամ Յերանալ անձամբ.

Յայնէ Ընդհանուր.

Անունք խնդրեն զպատմական.

որպիսիք են սորին.

Կոհանալ զինեմ.
Կոհանակիլ զինմանիմ.
Ընդել զամանիմ.
Տրդնջել զմիդնջ.
Խրխինջել զձիդնջ.

Ասացեալ գիտելի է, զի են և անունք բայք, որք մերթ առնուն զպատմական. և մերթ զայլ հոլով. որպիսիք են սորին.

Ախոփանալ զայնմանէ, կամ զայնու.
Տարփոտել զինմանէ, կամ ի վերայ նորա.
Արիմտել զայնմանէ, կամ առ այն, և կամ ի յայնս.
Արիբեալ զինմանէ, կամ առ այն. և կամ Արիբեալ ի բանս.
Ինամոտասէր զայնմանէ. կամ ի սմին.
Աթափրեանալ զինմանէ, կամ նմա, կամ առ նոսա. և կամ նոսիւ.

Եւ ասա գիտելի է, զի մերթ բայս՝ ստեպհանալ՝ վերն ներքոյ գործականապէս. և յայնժամ առնու նաև զնայեալսն. որպէս, Արդարեացաւ նմա նոցա:

Անունք պահանջեն զգործիս կան. որպիսիք են սորին.

Ախրտանալ բանիւ.
Ախոտանալ մարմնով.
Ախմաքանալ մտօք.
Ախնահանալ հնարիւք.
Ախոանանալ կերպարանօք.
Ախնճանալ բարուք.
Ախճողանալ մտաւորք.

Ախ-

Ա՝ Ա՝ մտօք.
Ա՝ Ա՝ մտալիով.
Ա՝ Ա՝ մտօք.
Ա՝ Ա՝ յիմարութիւն.
Ա՝ Ա՝ փառօք.
Ա՝ Ա՝ մտօք.
Ա՝ Ա՝ վարուք.
Ա՝ Ա՝ դիմօք.
Ա՝ Ա՝ մտալիով.
Ա՝ Ա՝ բարուք.
Ա՝ Ա՝ խորհրդակա-
ցութիւն.
Ա՝ Ա՝ բռնութիւն.
Ա՝ Ա՝ սրտիւ.
Ա՝ Ա՝ խոնարհութիւն.
Ա՝ Ա՝ համով.
Ա՝ Ա՝ բարուք.
Ա՝ Ա՝ ոտիւք.
Ա՝ Ա՝ հոգւով.
Ա՝ Ա՝ մտօք.
Ա՝ Ա՝ ջրով.
Ա՝ Ա՝ արիւնութիւն.
Ա՝ Ա՝ հանձարով.
Ա՝ Ա՝ կամօք.
Ա՝ Ա՝ սրտիւ.
Ա՝ Ա՝ հաստատուն.
Ա՝ Ա՝ արբեցութիւն.
Ա՝ Ա՝ ոչնչու.
Ա՝ Ա՝ տարեօք.
Ա՝ Ա՝ մտալիով.
Ա՝ Ա՝ հեռուէ.
Ա՝ Ա՝ հոգւով.
Ա՝ Ա՝ մտալիով.
Ա՝ Ա՝ սրտիւ.
Ա՝ Ա՝ ուռդմամբ.
Ա՝ Ա՝ բարուք.
Ա՝ Ա՝ արիութիւն.
Ա՝ Ա՝ ուսմամբ.
Ա՝ Ա՝ վարուք.
Ա՝ Ա՝ մտալիով.

Ա՝ Ա՝ խոնարհութիւն.
Ա՝ Ա՝ զգաստութիւն.
Ա՝ Ա՝ դիմօք.
Ա՝ Ա՝ խորհրդով.
Ա՝ Ա՝ սրտիւ.
Ա՝ Ա՝ մտալիով.
Ա՝ Ա՝ աչօք.
Ա՝ Ա՝ առաքինութիւն.
Ա՝ Ա՝ աչօք.
Ա՝ Ա՝ վարուք.
Ա՝ Ա՝ գուռով.
Ա՝ Ա՝ դիմօք.
Ա՝ Ա՝ հոգւով.
Ա՝ Ա՝ ջերմեռանդութիւն.
Ա՝ Ա՝ լեզուաւ.
Ա՝ Ա՝ բարուք.
Ա՝ Ա՝ մտալիով.
Ա՝ Ա՝ հոգւով.
Ա՝ Ա՝ հանձարով.
Ա՝ Ա՝ բանիւ.
Ա՝ Ա՝ դլխով.
Ա՝ Ա՝ սրտիւ.
Ա՝ Ա՝ մեղօք.
Ա՝ Ա՝ մտօք.
Ա՝ Ա՝ մտալիով.
Ա՝ Ա՝ որկրամոլութիւն.
Ա՝ Ա՝ սրտիւ.
Ա՝ Ա՝ կերակրով.
Ա՝ Ա՝ խորհրդով.
Ա՝ Ա՝ մտօք.
Ա՝ Ա՝ աչնու.
Ա՝ Ա՝ վայելչութիւն.
Ա՝ Ա՝ աչօք.
Ա՝ Ա՝ դիմօք.
Ա՝ Ա՝ հոգւով.
Ա՝ Ա՝ քերանով.
Ա՝ Ա՝ ոտիւք.
Ա՝ Ա՝ բարուք.
Ա՝ Ա՝ հոգւով.
Ա՝ Ա՝ դիմօք.

Պարտքանայ մարիմով.
Պերձանայ փառաբ.
Պ երմախանայ մարիմով.
Պ երմանայ սիրով.
Պ երհասանիլանայ հոգւով.
Պատճանայ վարուբ.
Պրեմանայ հոգւով.
Պղծանայ գործով.
Պոռնկանայ մարիմով.
Պատրանայ ջերմեռանդ-
դուրեք.
Պատճառ ջերմեռանդ-
դուրեք.
Պատուհ անձամբիւ.
Պարծանայ բարուբ.
Պշերհանայ գժնդակիւբ.
Պոտ մարիմով.
Շապիկն սրտիբ.
Շաբաթ մարդ.
Չախանայ հոգւով.
Չաբեռանայ այրուբ.
Չնորհ զգայուեքիւբ.
Խոծիք մարիմով.
Փրկիչ վարդիւբ.
Փարիսեանայ ընկերաբ.
Քաջանայ արիւնեքիւբ.
Քարանայ սրտիբ.

Խոյդ դիտելի է, զի ոմանք բայերս մերթ զգործեական առնեն, և մերթ զայլ հոլովս որպիսիբն ես տեսին.

Հաշտանալ վարուբ, կամ Հաշտանալ ի ծախս.
Դանդաղել մարիմով, կամ Դանդաղել ի գալ.
Երթանայ այրուբ, կամ ի նմանէ.
Օ՛ծանիլ Պատուճով, կամ ի Յիսուս Քրիստոս.
Ընդունայ ստիբ, կամ Ընդունայ զձանապարհն. և կամ Ընդունայ զնոյն ձանապարհն.
Խոյդ Ընդունիմ.
Ընծանել հոգւով, կամ Ընծանել ի սէր. և այլն
Ընծանել հոգւով ի սէր. և այլն
յոյս.
Հրճուել հոգւով ի սէր. և այլն
ընդդէմ ձանապարհին.
Հրճուել հոգւով, կամ Հրճուել ի սէր. և այլն
Հրճուել հոգւով ի սէր. և այլն

Անունք լինդրին զգալաբաս-
կան. որպիսիք են սոքա.

Ակնդան	զմեօք.
Ակնաթէ	զքաղաքաբ.
Ակնախէ	զքաղաքաբս.
Ակներաշնէ	զայլովք.
Ակրէ	զնովաբ.
Ականջաւոր	զձեօք.
Ականջէ	զնոքօք.
Փորէ	զնովաբ.

Յայտ են և անունք, որք մերթ զգալաբասական առնուն, և մերթ զայլ հոլով. որպիսիք են սոքա.

Ճրչէ զքաղաքաբս, կամ ՚ի քա-
ղաքէ.

Ակնայ զմանրօք, կամ Ակնայ ՚ի գեան. և կամ Ակնայ ՚ի վերս ուստ ՚ի վայր.

Անունք սահմանեն գներդրա-
կան. որպիսիք են սոքա.

Ակճան	՚ի տան.
Ակառչնանայ	՚ի սենեկի.
Ականջ	յաճախ ունօղ.
Ականէ	՚ի մեռանելոյն.
Արքեամոր	՚ի սրտի.
Արբ	՚ի գնացս լեր.
Արեգերբ	՚ի սրահի.
Արչանայ	՚ի ամէն.
Արդիահաբէ	՚ի բանի.
Արկաստբ	՚ի նաւի.
Օբաձոս	՚ի պարտիզի.
Օձոայ	՚ի ջուրս.
Օձոայ	՚ի սրահի.
Անանայ	՚ի մարմնի.
Ադայ	՚ի ջուրս.
Ականաւոր	՚ի բանաւոր.
Ականաւորէ	՚ի մեռանելոյն.
Ականջէ	՚ի գլխի.
Ականէ	՚ի մարդի.
Ականէ	՚ի սրահի.

Անունք ընդդէմ առնուն զհոլով մեր-
նորդութ. նախադրութեանց. որպիսիք են սոքա.

Ակղէկէղ	՚ի վերայ նորա.
Ակղէկոբշէ	՚ի վերայ սորա.
Ակղէկոբշէ	՚ի վերայ դորա.
Ականակոսէ	ընդ նոսա.
Ակրախոսէ	՚ի վերայ մեր.
Օարմանայ	՚ի վերայ նորա. կամ ընդ սմա.
Օբնէ	ընդդէմ մեզ.
Օոճամոբէ	ընդ նմա.
Ականջէայ	ընդդէմ առքսայնս.
Ականջէղէ	ընդդէմ բաղձրկեցեալն.
Ականջանէ	՚ի վերայ մարդն.

Ակայ

Ընդհանրական Հոլովք

Ընծայարերել ընդ ընկերին.
Ընծայարերել ի վերայ խորհրդի.
Ընծայել ի վերայ նորա, կամ ընդդէմ նմա.
Ընդդիմամարտել ընդդէմ մեզ.
Ընդունել ընդ ընկերին.
Ընկերացաւարել ընդ մեզ.
Ընդ եղբարցն.
Ընդդիմամարտել ընդդէմ նոցա.
Ընդդիմել բանակին.
Ընդզիմանալ ընդ զինաւորսն.
Ընդդիմել ի-շնամեայ, կամ ի վերայ նոցա.
Ընդդէմ ի վերայ նորա, կամ ընդդիմել նմա.
Ընդ զօրացն.
Ընդմոռել ի վերայ զանձակատն.
Ընդդիմել նմա, կամ ի նա.
Ընդարձակել ի վերայ արանցն.
Ընդ մեզ.
Ընդ նմա.
Ընդդէմ ի վերայ նորա.
Ընդունել նմա.
Ընդ այն.
Ընդ ի վերայ երկրի, կամ ընդ երկիր.
Ընդ մեզ.
Ընդդէմ ի վերայ նոցա.
Ընդ ի վերայ մեր.
Ընդդիմել ինձ, կամ ընդդէմ. և այլն։

Այն ևս բայք ոմանք (որ ի վեր անդր յիշեցաւ) որք պահանջեն, սակայն դերբայքն ի ներգոյականս հոլովք կարեն յաճախ նոցին ի բանս իբրև զարտաքսական լինչ. որդոյն,

Ազատել ի վիճակէն.
Ազնուանալ ի բարկանալն.
Ազատել ի խօսելն.
Ազատանալ ի հակառակելն.
Ազատել ի վարդապետելն.
Անդորրել ի տրամադրելն.
Արդար ի հարցանելն.
Արտ ի նմանելն.
Անդեայ ի յարշաւելն.
Անդամ ի մտածելն.
Անկեալ ի պատասխանելն.
Անհայ ի քայլելն.
Անծնեալ ի ընդելն.
Անդաղ ի յապաղելն.
Անկեցեալ ի յուսահատանալն.
Անել ի նատիլն.
Անձկել ի յանդիմանելն.
Անօրհնել ի գրելն.
Անկել ի յընթեռնուլն.
Անդրել ի յոզջանալն.
Անկրտալ ի յուսալն.
Անձամբ ի սրտմտիլն.
Անհնալ ի յընթանալն.
Անդալ ի յընդունիլն.
Անել ի զսպանալն. և այլն։

Յաղագս Հոլովառութեանց Բառից Հասարակաց, և Յիմնաբերէից:

Գլուխ Ինն երորդ:

Զան բառից Հասարակաց կայ նախ գիտելի է, զի սոքին միով ձայնիւ երկուց սեռից Ծառայելով, յերկրորդ սրծականի, և կրաւորականի, առնուն զերկուս խնդիրս սեռի. յերկայական, և զասյառականոյ սակայն զերկրականն՝ի միասին, այլ առնուն զՀայցական՝ մինչ վարին ունի զներ. գործական. և առնուն զասյառական՝ մինչ վարին որպէս զկրաւորական. սրդ. ոյ, էոյ. ասլանիմ զնէ. խոստովանիմ՝ի ձէն. և այլն:

Ուրդ՝ի բառից Հասարակաց ոմանք զկնի խնդրոյ սեռն առնուն զանհատական.

սրդոն,

Ամարի զնէ խոստոհան.
Ամարի՝ի ձէն խոստոհան.
Ծնանի զնէ անպտնէզ.
Ծնանի՝ի ձէն անպտնէզ.

Ոմանք առնուն սերթ զանհատական, և սերթ ըզգայուն առատական. զի՝ նուազանական.

սրդոն,

Այս խոստովանի զայ սրդի այ.
Խոստովանի այ՝ի նմանէ սրդի այ.
Այս գաւանի զայ սրդի այ.
Գաւանի, կամ գաւանեալ լինի այ՝ի նմանէ սրդի այ.

Ոմանք առնուն սերթ զանհատական, և սերթ ըզգայուն առատական. զի՝ նուազանական.

սրդոն,

Այս ծանիցեն զբնոսս ձեմբնէ Աստ.
Ծանիցի՝ի ձնոցանէ ձեմբնէ Աստ,

զՊատուհասն. սրդոն,

Խոստովանիս զայս զնմանէ.
Խոստովանեալ լինի այս՝ի ձէն զնմանէ.
Գաւանիս զայս զնմանէ.
Գաւանի, կամ գաւանեալ լինի այս՝ի ձէն զնմանէ.
Ծանեալ զայս զնմանէ.
Ծանուցեալ եղև այս՝ի ձէն զնմանէ. և այլն:

Ոմանք առնուն զնախդրեալ տրական. սրդոն,

Տանիս զնա առ գաւառն.
Տանի, կամ տարեալ լինի նա՝ի ձէն առ գաւառն:

Ոմանք զբայական. սրդոն.

Լսանի զբերանոտնէ՝ի ձէն.
Լերանոտնէ՝ի ձէն ուսանի, կամ ուսեալ լինի՝ի նմանէ՝ի ձէն.

Ոմանք առնուն սերթ զբայական, և սերթ զներ գոյական. սրդոն,

Լինի զայս՝ի հօրէ.
Լինեցեալ լինի այս՝ի նմանէ՝ի հօրէն.
Կոչանիս զայդ յայսմանէ.
Կոչանի այդ՝ի ձէն յայսմանէ.
Լինի զնէ՝ի մէն.
Լինեցեալ լինիս դու՝ի նմանէ՝ի մէն.
Կոչանիս զայդ՝ի ահէն.
Կոչանի այդ՝ի ձէն՝ի ահէն.

Ամենք մի բիւ առնուն զկնդիր սեռի միայն. և մերթ զկնի խնդրոյ սեռին առնուն զպատմական. օրդոն,

Խորհիս պայ.

Խորհի, կամ խորհեցեալ լինի այս ՚ի ՚էն.

Խօսիս պայ.

Խօսի, կամ խօսեցեալ լինի այս ՚ի ՚էն.

Խորհիս պայս զնմանէ.

Խորհի, կամ խորհեցեալ լինի այս ՚ի ՚էն զնմանէ.

Խօսիս պայս զնմանէ, կամ նմա.

Խօսի, կի՛ խօսեցեալ լինի այս ՚ի ՚էն զնմանէ, կամ նմա.

Այլ ոմանք զկնի խնդրոյ սեռին առնուն զՀոլովին պատառական. օրդոն,

Սիածանիս զնմանէրդ զկնիս.

Սիածանի Հանգերձն ՚ի ՚էն զկնիս.

Ամենք և մերթ առնուն զկնդիր սեռի միայն. և մերթ զկնի խնդրոյ սեռին զվերջաՀոլով տրական. օրդոն.

Լսամիս պայ.

Լսամի, կամ լսամեցեալ լինի այս ՚ի ՚էն.

Լսամիս պայ նմա.

Լսամի, կամ լսամեցեալ լինի այս ՚ի ՚էն նմա.

Այն և ոմանք բայք Հաւաքական, որք առնուն զկնդիր սեռի ոչ միայն ՚ի Հայցական Հոլովոջ, այլ նաև յայլսում. և այսպիսիքս գրեթէ ոչ ունին զկնդիր քննելն. օրպիսիք են սոքա.

Լսայէ Հաւաքական.

Ախորժիս պայս, կամ առ այս, և կամ ընդ այս.

Ախորժի, կամ ախորժեցեալ լինի ՚ի ՚էն.

Համիս պայս, կամ առ այս. և կամ ընդ այս.

Համի կամ համեցեալ լինի ՚ի ՚էն.

Համանիս պայս, կամ նմա, և կամ առ այս.

Համանի, կամ համանեցեալ լինի ՚ի ՚էն.

Այլ ասա գիտելի՛ է, զի թէպէտ ոմանք յասացելոց բայիցս երևին առնուլ երբեմն և զայլս խնդիրս, բայց այնպիսիքս խնդիրքն են արտաքսականք, և պատահականք. օրդոն,

Ծնաւ նմա ընդդէմ. կամ ծնաւ պնուա ՚ի ՚ա.

Ա՛յս ՚ի յայսոսիկ բանս՝ Հոլովքն տրականք ոչ են խնդիրք բայիս՝ ծնաւ. ՚Լմանալ պէս և ՚ի բանս յայսոսիկ՝ (Ա՛յս խօսեցաւ ինձ ՚ի գան. Լ՛սեա ընդդէմ ինձ ՚ի գան.) ներգոյական Հոլովքն յատկապէս ոչ են խնդիրք բայիցս խօսիմ, պեսանիմ. այլ են մատնաՀանդ բացատրօղք տեղւոյ, և ժամանակի, յորս լինին գործողութիւնքն. ըստ այսմ իմս և զայլսդ բազմայ նմանեցուցանէ.

Դարձեալ. երբեմն բայք ոմանք առնուն զկնդիրս ոչ յատուկս, բայց ՚ի յայնպիսիս խնդիրս զօրութիւք ներփակեալ նախադրութիւնս այսպիսիք.

Ասոյ Հաղիւ և յանկարծակի առնուն զկնդիրը. Ասանդի այսպիսիքք բայք ըստ օրում են դիմազուրկք, ոչ միշտ պահանջեն զկնդիրը, և կամ զանուն բայի բայադրեալ։ Ասոյց յորժամ առնեն կնդիրք, վասն. օրգոն. Ասոյնէնէ չէզ գանչ. գնէցէ՛ չէզ ղրկէնս. Ասյս է, գանձեցի՛ք վասն չէր գանաձ. անկեցիք վասն չէր զայգիս։

Ասյսպէս ամէն խնա և վայելց բազմաց նմանեալ։

Ասակ վասն բայից դիմազըկից գիտելի է, զի որպէս յառաջնում մասին ասացաւ, ոմանք ի սոցանէ ըստ ինքեանց են դիմազուրկք. և ոմանք ի սովորութենէ, և ըստ պատահման։

Ասյնք որք ըստ ինքեանց են դիմազուրկք, հայհոյ և յանկարծակի առնուն զկնդիրը. որպիսիքք են սոքին.

Ձիւնել	ի չէզ.
Կնձրևէ	ի ճէզ.
Ցօղէ	ի նոտա.
Ցրտէ	ի դոտա.
Օդագէ	ի չէզ.
Մսկէ	ճէզ.
Կ՚երթ	ատ նոտա։
Կարկտէ	ատ դոտա.
Փայլատակէ	ընովտա.
Ոռանայ	չէզ.
Որոտանայ	նմա.
Ասձանայ	ամա.
Երկկոյանայ	ճէզ.
Գիշերանայ	չէզ. և այլն։

Ասոյն հայհոյ և յանկարծակի առնուն զկնդիրը. Ասանդի այսպիսիքք բայք ըստ օրում են դիմազուրկք, ոչ միշտ պահանջեն զկնդիրը, և կամ զանուն բայի բայադրեալ։ Ասոյց յորժամ առնեն կնդիրք, իմանալ պարտին զնմանէ զըռութիւն և անուանք բայից. օրդոն,

Հաչմէն	անձրևէ ի ճէզ.
Գըն	ձիւնէ ի չէզ.
Գըն	լուսանայ ճէզ, և երևկոյանայ չէզ.
Ոչյան	փայլատակէ ընովտա.
Հաչյն	վայելէ նմա. և այլն։

Ասակ այնք որք ըստ պատահման են դիմազուրկք, առնուն զայնս խնդիրս՝ զորս պահանջէին ի դիմաւոր գոլն իւրեանց. որպիսիքք են սոքին.

Ասել	նովտա.
Լսուիլ	նմա.
Պատահել	դմա.
Ասնդիալ	ամա.
Պատկանիլ	այնմ.
Երևիլ	ճէզ.
Ասել	չէզ, կամ չէնս.
Կարծել	ընմանէ.
Տալ	այնմ։

Ասարձեալ գիտելի է, զի մերթ անուանքն ունքը յարեալով էականի բայի վանին ոմի զբայս դիմազուրկս, և առնուն զվերջնահոլով տրական. օրդոն.

Ասալի է	չէզ.
Պարտ է	ճէզ.
Ասյել է	նոցա.
Չահ է	դոցա.
Օգուտ է	ոցա.
Պատշաճ է	ամա.
Հարկ է	նմա.
Վայել է	դմա.

Պիտոյ է իմ։
Օրէն է ոեղ։
Իմաստ է յեղ։
Պատկառել է ռեղ։
Հայտ է նոցա։
Պատկան է ոոցա։
Աղաչանք է դոցա։
Խոհար է ոեղ։
Օխտը է նմա։
Բաւական է յեղ։ և այլն։

Բայց նկատելի է, զի այսպիսի զիմաստս բարձրից գինի արտայանին առնուն զայն ա նեղեալն։ օրդոն։

Պարտ է ռեղ ունել յայն հանդիպեալն։
Պիտոյ է յեղ աշխատիլ։
Պատշաճ է նոցա հնազանդել։ և այլն։

Նմ միևնոյն են առեալք ընդ բայն անեղականի՝ անուն բայի զբուելիք իմանալ այս, կիմ այդ, և կամ այն։ օրդոն,

Ինձ պարտ է ռեղ։
Ինձ պիտոյ է յեղ։
Ինձ պատշաճ է դոցա։ և այլն։

Բայց ընդ առնուելն զբայն անեղականի, ի տեղի այնպիսի ոեայ անուանց բայից նեղմբառանել ինքն անեղականի բայն օրդոն, Պարտ է ռեղ ունել։ յիմանել պարտ է ռեղ, Պիտոյ է յեղ աշխատիլ։ յիմանել պիտոյ է յեղ։ Պատշաճ է դոցա հնազանդել։ յիմանել պատշաճ է դոցա, և այլն։

ըստ որոմ ռերբ ի յեռան անեղականին, ոմի բայն արթելանին, և ռերբ զբօրոք դնին։

Գլուխ Տասներորդ։

Յաղագս արդ եղման խնդրոյ բայից նախդիտելի է, զի երբեմն բայն անեղականի ընդառաջ եղեալ նեղդ օրէնական երբք գիմաւորի ի շարադրութիւն, արդելու զինդ երս նորին, և պահանջէ զինդիր ըստ յարմարութեան բնութեան իւրոյ։ օրդոն։ * Յանդագաւ ասանդեալ օրդոյ իւրոյ ոչ լսիցէ զգինել։ յիմանալ Ընդեալ զոչ լսելոյն։

* Չարբ քո ապդեալ քեզ հաւիլ ի անհակն։ յիմանալ Ընդեալ գնատուն։

* Դու կեղծեցեր լսիցէ լզբօրդ։ յիմանալ Օրսելոյն զրոյ։

* Չամուգեալ քեզ առնուլ զոգն։ յիմանալ Օառուն օգոյ։

* Պատուիրեալ մեզ Հպատասխանել օրինաց։ յիմանալ Օհպատասխանումն օրինաց։

* Պահմանեալ խորհիլ ի մտաւորութեան։ յիմանալ Օխորհուրդն ի մտաւորութեան։

* Մինչև ցերբ մտանդամն պահել զօրէնս։ յիմանալ Օպահումն օրինաց։

* Կարծեր մարթիլ արտաքնով քանիւ։ յիմանալ Օմարթելոյն վնանիւ արտաքնով քանիւ։

* Չաւա-

* Հաճաստայր արդարանալ առանց դրժման՝ այլ Օ՛ար դարանցումն լինիլ Թագր զգաստման։

Երկրորդ դիտելի է, զի նաև ոմանք բայք չէզքահանքն բազմիցս կորուսանեն զնոսա իբրեւ մինչ ընդառաջ եկանեն ընթերցանց բայք անթերևոյթք · որպես,

* Ըժանացաւ տեսանել զՀԸրեշտակս՝ այ տեսանելոյ ։

* Յանկարծակի եղանել ի վեր՝ այ եղանելոյ ի վեր ։

Երրորդ դիտելի է, զի գոն և ոմանք բայք, որոց թէեւ ընդառաջ եղանիցէ բայն առնեթերևոյթ, ոչ արգելու զնոսա դիպոյն · Վանգի մերթ բայն դիմաւորս առնուէ զնոցիս իւր, և անթերևոյթն արձակաբար հետևի զնոսն խնդրոյն ի բանի · որպես,

* Պատահեցեր ի ձեռջ Տեառն ի վեր · Պատիպեր զնոսն ընդառաջ եղեալ բայն դիմաւորելի գնոն ի բանի արձակաբար, և համ փոխանակ անուանի բայի։ Արձակաբար · որպես,

* Պատահեցաւ սմա դնալ ի քաղաք · և Հանդիպեցաւ զմա գալ առ մեզ ։ այ պատահելոյ՝ զի սա դնայիցէր ի քաղաք · և Հանդիպեցաւ՝ զի գա գայցէր առ մեզ ։

Ընդ փոխանակ անուանն բայի · որպես,

* Ահ է նմա նայիլ պատշաճ է սմա հանդնիլ ։ և այլն ։

Երբեմն և խնդիր բային դիմաւորի է զօրութիւն · և յայնժամ անթերևոյթն ընդառաջ եղեալ նմա՝ գոլով զօրութիւն բերքայ և երկրորդ խնդիրն ոչ է արգելիչ խնդրոյ · որպես, * Ընտրեցաւ նոցա ուսուցանել · և Հարկադրեցաւ զմեզ ի գնալ ։ այ ընտրելոյ զմեզ ի գնալ · և Հարկադրեցաւ զձեզ ի կրկնել · և այլն ։

Ունի և անթերևոյթ բայն ընդառաջ եղեալ բայի դիմաւորի չուենալի զայլ խնդիր՝ քան լինել խնդիր գոլով զօրութիւն բերքայ · որպես,

* Կերակրեցաւ կաղնուլ ։ այ ի կաղնոյ ։

Ունի և ընդառաջ եղանիցէ անուղի զնդիրս ներգործութիւն, և ինքն գոլով զօրութիւն բերքայ՝ լինի երկրորդ խնդիր · որպես, * Յարեաւ ի տեզս ջինն տեսանել զնա ։ այ ի տեսանել զնա · ըստ այսմ և այլք բազումք ։

Չորրորդ դիտելի է, զի ոչ ամ բայի դիմաւորի յարմարիլ կարէ զի ի ձեռն անթերևոյթի բայի հանդիպելոյն արգելումն խնդրոյ · Վանգի են ոմանք բայք, որք միշտ զայնպիսիս խնդիրս պահանջեն, որք ի նոցն նշանականքն բացատրելոց իրաց · որպիսիքն են ծնանիլ, ածել, ծնանիլ, ելանել, ապառնալ, խաղալ, երթալ, ապրիլել և

և այլք բազումք. որպէս, Երկինս վնաս ի բանս. Ծնող զմեզ առ դատաւորն. Յողոջել վեցին վնասս ի մի վայր։

Եւ եթէ ուրեք ասիցի, Հաճին առ ինձ ոսոխիլ. խնայել կան խնդիրն զօրութիւն. նաև անեւրեայն է զօրութիւն զերբայ. որպէս, Հաճին զպատանին առ ինձ ի յոսոխիլ։

Ինքերորդ գիտելի է, զի երբեմն կարեն երկու անհնարեայք բայք ընդառաջելոյ նել դիմաւորի բայի. և յայնժամ մերթ հանդիպի զի առաջին անեւրեայն իւրն արգելիչ խնդրոյ դիմաւոր բայի, և երկրորդ անեւրեայն իւրն արգելիչ խնդրոյ առաջնոյ անեւրեայն. որպէս. Պարծեր խոնել ոսոխիլ. յոր Պարծեր զկարելոյն. կամ պարծեր կալ ընել զոսոխումն։

Երբեմ հանդիպի, զի առաջին անեւրեայն է արգելիչ խնդրոյ դիմաւորի բայի, և երկրորդն է զօրութիւն դերբայ, և խնդիր անեւրեայի առաջնոյ. որպէս, Խոստանայր փալ օգնել ինձ. յոր խոստանայր զգալոսա առ ի յօգնել մեզ. կամ նաև կարէ մեկնիլ այսպէս. խոստանայր գալ՝ և օգնել մեզ. և այլն.

Ինչ որ ինչ այլ կերպիւ հանդիպիցի, յատուկ գիտութեամբ խնդրելոյ։

Վեցերորդ գիտելի է, զի երբեմն բայն անեւրեայն այնպէս ըստ առաջ եղանդ դիմաւորի բայն, զի առեալ ինքեան զխնդիր՝ լինիցի բան, և այնպէս եղանիցի փոխանակ խնդրոյ բայիւն. որպէս, Ակամ հանել զաղաչանս վանաւոս, և զգնօղս ի տաճարին. Ակամ անհետանալ զարբայն Ա՛յ։ Հայտառաքնութեամբ բանի՝ դիմաւորի բայիս պակաս, խնդիր եղեալ բոլոր բանս այս, յոր Ակամ զանազանեսցես, և զինօք ի գործ բերես զայս ամենեսեան։

Եօթներորդ գիտելի է, զի երբեմն արգելական խնդիր բայն այլով կերպիւ. զի փոխանակ խնդրոյն զնի բոլոր բան ինչ. և թէպէտ զօրութիւն իմանի նաև խնդիրն, բայց ոչ ասի զօրութիւն, զի ընդառաջ եղեալ բոլոր բանն է փոխանակ խնդրոյ. որպէս, Ինչ ասի Ակարիամ, Ա՛հաւասիկ կամ աղախին Տեն. Պրեայ տախտակ, և ասէ. Յօհաննէս է անուն դստեր, Ասր երկին, և ունկնդիր երկիր, զի այր խոսեցաւ. Արդիս ծնայ՝ և բարձրացուցի. և այլն. Ա՛հա ի յայսոսիկ բանս՝ բայքն ասէ, և խոսի՝ պահանջեն վկայական հոլովս. բայց փոխանակ այնց դնին բոլոր բանք։

Եւթներորդ գիտելի է, զի երբեմն և արգելական խնդիր բայիւն մի համաձայնութեամբ, և կամ վանն քաղցրաբանութեամբ. և յայնժամ զօրութիւն իմանի. որպէս.

զայս՝ կարեն վերստել զաւանս կատարեալս առանց ուսնելոյ ըստ ինքեանց նեղգործութեան զգեստուորդ բայ . օրգոն ,

* Յաղթօղն ի մարտս պատերազմի դիմեալ կամաւ ի մահ խաչի ։

* Խարճօղն ձեռամբ զգուշանն ձի՝ նստեալ ի վերայ բազկաց սրբուհւոյ կուսի ։

* Այլ յաղթօղ ախտից՝ գովելի քան զամ յաղթանակօղս ի մարտի՝ վէմեալ յամենից ։ և այլն ։

Այսպէս դիտելի է , զի ի ձեռն ընդունելութեան ի լոյ եզերի , ուր կարէ եղանիլ բան կատարեալ Թարց երիք բայի դիմաւորի նեղգործութեան ընդ նմին եղելոց . օրգոն , Պեպրան այսօր փալոց է առ ինձ . Յորմէ եթէ ստորաբառնիցի էն , ուր իմն կատարեալ բան նշանակի . Այսպէս եթէ ասիցի , Պեպրան այսօր առ ինձ փալոց լեալ . տակաւին է բան անկատար , որ ի ձեռն երիք դիմաւորի բայի ասլա կարէ կատարիլ . օրգոն , Պեպրան այսօր առ ինձ փալոց լեալ լիր ։

Անկրորդ դիտելի է , զի ըստ դառնելութեանէ վարողք ոչ զանուն՝ ուրէք լինին անուն բայի , օրգոն ,

* Վատաբարակօղն մանկանց՝ նենգեալ եկամտից նոցունց հայրենեաց ։

* Վատեցեալն ուր կարէ հատանել զինքենէ զվէմս ։

* Անկրպագելին հնձեալակաց կա-

Յաղթա Կառավարման Ընդոծնելոցն։

* Կայց նա ասէր վէմ տաճարի մարմնոյ իւրոյ ։ ըստ Կա ասէր զայն նոցա ։

* Ուր երկնչիր Անբիծամ ։ ըստ Ուր երկնչիր չինեն . կամ չայտանէ բանէ , Անարիամ : ըստ այսմ իմանալի է և զայլոց բազմաց նմանեալ .

Յաղթա Կառավարման ընդոծնելոցն ի հատարկէն ։

Գլուխ Անեսասներորդ ։

Այն կառավարման ընդոծնելութեանց նախ դիտելի է . զի ընդոծնելութենէն վարօղ այդ զբայ , իբր ի բազումս մինչ Թարց բայի դիմաւորի լինի ի բանի , հանգոյն ստորակայական նի բայի առնէ զբանս անկատարս . օրգոն , * Չէ տեսեալ Ոչի զժողովուրդս ։ Տեսանօղն զձեզ ։ Աւրեվլին ի ձէնջ ։ առձեզ գալոց ։ և այլն ։ Որոց եթէ առադրեցին բայք դիմաւորք , լինին կատարեալք . օրգոն ,

* Չէ տեսեալ Ոչի զժողովուրդս , եւ ի լեառն ։

* Տեսանօղն զձեզ եկն առ մեզ ։

* Աւրեվլին ի ձէնջ խօսեցաւ ընդ մեզ ։

* Պեպրան եղև առ ձեզ գալոց ։ և այլն ։ Բայի իբր ի բազումս , վասն զի երբեմն ընդոծնելութիւնք վարօղք ոչ

հատակեցաւ ՚ի դատուց զնիւ-
ւնէորայ ։ և այլն ։ Արդի լինին
խնդիրք բայից ։ որպէս ,

* Անանուանն նենգեցան ՚ի
դատաստարակոյսն ՚ի յեկե-
ղեռս խրեանց Հայբենիս ։

* Ոչ կարի Հատանիլ ՚ի դա-
տեցելոյն զինքենէ վճիռ ։

* Օրէնսդրապետին Հրեաստակաց
հատակեցին դասք զինուորաց ։
և այլն ։ Արդի լինին յատկա-
յոսկիւք անուանց ։ որպէս ,

* Կատծօղ փրկողին ։ Անայր
խաչեցելոյն ։ անուսիկ պաշ-
տելոյն ։ և այլն ։ Արդի լի-
նին ածականք , և առածին ՚ի
վերայ անուանց գոյականաց ։
որպէս ,

* Ամէն խոհեմ զերս իրաց
՚ի Համայնս գործս առնելիս
յինքենէ՝ և ոչ զծառ բար-
դատաճկեալ պտղովք քա-
րեաց ։

Ոչ յոյժ անայելուչ բա-
ցատրուի սոսահնի ընդունելու-
թիւն եզերեալ ՚ի ըզ· վերջ զի
ոչ կարի Հոլովիլ ոչ զայլս ,
այլ ՚ի յոգնականաց երբեմն
անուանանայ · և լինի որպէս
զանուանականան խնդիր այնոց
բայից՝ որք պահանջեն զան-
ուանական ։ որպէս ,

* Պետրոս որ էր մնալոց ՚ի
տան , ես արարի զնա գալոց
առ ձեզ ։ Արբեմն և կարի
նախգրիւ միայն Հոլովիլ , և
լինիլ խնդիր բայի ։ որպէս ,

Ոչ զգալոյն պատմեսցէ
ձեզ ։ Բայց ոչ կարէ լինիլ
Հոլովեցեալ ածական , և կամ
յատկացուցիչ իրիք անուանն ։
Բայի ոչ կարէ գոլ Հոլովե-
ցեալ ածական , զի կարի մնալ
լալ անՀոլով , և կի՛ նախգրիւ
միայն Հոլովելով լինիլ ածա-
կան իրիք անուան ։ որպէս ,

* Գուշակեաց Արդարին
զգալոց պատուհասն ։ կամ
այսպէս ։

* Կան գալոց մահն ոչ զգաս-
տացուցց զնոսին ։ ։ և այլն ։

Յաղագս Կառավարման Ընդունե-
լութեան , որ եղեալ ՚ի ծղ ։

Գլուխ Ա.

Ասն սորին գիտելի է ,
զի ՚ի ծղ եզերեցեալ
ընդունելութեամբ իւրեան
զիրք բղխին ՚ի ներ-
գործականաց բայից պատկա-
նեցելոց առ առաջին լծորդութիւն՝
ոչ կարեն յարմարապէս ունել
զսեռն կրաւորական , թէ-
պէտ ՚ի նորոց հնդկենական
տմունդ եգեալ լինի · վասն զի
միշտ առեալք , Սիրեցօղ , տեսանէցօղ ,
և այլն , ոչ նշանակի սիրեցեալ
լինօղն · վասն որոյ բարւոք է
զանցաւանելն . և եթէ պիտոյ-
ասցի՝ կարեմք ՚ի գործածել
զբայն էական՝ դնելով այս-
պէս · Սիրեցեալ լինօղ · և այլն ։
Այնպէս և ՚ի բայս Հասա-
րակս ոչ յարմարապէս դնի
խոսովանեցօղ , այլ խոսովանե-
ցեալ լինօղ ։

Ականջն ՚ի յայլս բայս ներ-
գործականս որք պատկանին
առ

առ երկրորդ և առ երրորդ լծորդութիւն, ընդունելութիւն եզերեցեալ ի օղ՝ կարէ ունել զսեռն կրաւորական. որդւոյն, լուանաջ, իմանաջ, բանաջ, ընկենաջաղ, ընանաջ, խողանաջ, ընկենանաջաղ։

Նմ պատճառն է այս, զի ի յայսոսիկ բայս ներգործական ընդունելութիւն առանց ան վանկի կալցի. և կրաւորականքն այսոցիկ բայից՝ միշտ ան վանկիւ ձեւանան. ուստի կարէ ի ձեռն նոցայ ան վանկին կանգնել ընդունելութիւն կրաւորական։ Այլք առ առաջին լծորդութեան պատկանեցելոց բայից՝ կրաւորականքն ոչ ձեւանան ան վանկիւ, այլ միայն լծորդատառն եւ վերջակէտն ի յէ՝ ոյդ. որդւոյն, Ուրեմ, ուրէմ. ասեմ, ասէմ. պշանէմ, պշանէմ։ վասն որոյ ներգործական ընդունելութիւն մինչ լինի սեռ, պասաջաղ, ոչ կարէ զղեկել կրաւորական ընդունելութիւն ի ասմանականէ ներկայէ կրաւորական բային. Վասնզի ան վանկն ոչ մուծանի ի նա. և եթէ ոք ի ձեռն վանկիս եղ՝ կպղիցէ զկրաւորական ընդունելութիւն զղեկեցուցանելովի կատարեալ ժամանակի կրաւորականին, այսպէս՝ Ուրեցեալ, սրեցեալ. էլնեցեալ, էլնեցեալ. ոչ յարմարի. և այս վասն երից. Նախ՝ զի ոչ նշանակէ կրաւորական։ Երկրորդ՝ զի կրաւորականք ընդունելութիւք ի սահմանականէ ներկայէ պարային զղեկել, փոխարկելով զնոն ի օղ. և ոչ ի կատարեալ ժամանակէ. Երրորդ՝ զի ի հին գրուածս եղ վանկն մուծանիլ սովոր է նաև ի յլրնդունելութիւնն ներգործականաց ասէ ի ջարեկեալ. Ոչ պայթեցոյ բնաւին անկեանաջ առնէր։ Ոչ գադրեալ ասէ. Ոչ երանելի պէս վանան փղինեաց էլնեցոյ. Որ նորն եր՝ եմ ասկսիբ. էլնաջ։ Ոչ և յայսոսիկ ձայնակրական բայս՝ զնոյն նշանակէ ասել, ածել, ածեցոյ. բնաջել, բնաջեցոյ. ղմայլել. ղմայլեցոյ. և այլն։

Լեցոյ. և այլն։

Այսոսիկ որքան առ հոլովառութիւն ներգործականաց ընդունելութեանց, որք ի օղ եզերին, գիտելի է, զի մերթ առնուն զմայցական. և յայնժամ կորչեն առնուլ և զինդիր բնութիւն բային. որդւոյն, * Ուրէն փղաջոյ ղդրամն յինէն, խնդրոյ զնորատս ի քէն, և բարձոյ զերկիսն ի սրտէն ըմբռնեցաք։ Ոչ սորին նաև ի հոլովին նմանապէս առնուն զինդիրս. որդւոյն, * Ուրէն փղաջոյէ ղդրամն յինէն դիպեցան ջարիք։ Ոչ մերթ զոյն ոչ ի հայցական հոլովոջ պարտէին առնուլ՝ առնուն ի սեռականն հոլովոջ, և կորուսանեն զինդիր բնութիւն բային. որդւոյն, * Վռաղեցոյն դրամոյ, և խնդրոյն խրատուս՝ ըմբռնեցաք։

Այլոց ընդունելութեանց ի օղ աճարատեցելոց, որք ոչ զղեկեն ի ներգործականաց բայից,

ոչ հանդիպի առնուլ զայն՝ պիսի սեռական, այլ առնուն միայն զինդկրս քայից՝ յորոց ինքեանք են ծագեցեալք։ ՈՐԳՈՆ, * Լ՚ՅՐ ընծայող հոգեւոյ, նպաստ ի սենեկի, հնազանդող վերնագունի՝ ունի զմեծագոյն բարւոյ. և այլն։

Հաղագս Կառավարման Ընդունելութեան որ եղիցի ի Տալ։

Գլուխ Առաջին։

ԱՅն սորին նախ գիտելոյ է, զի ընդունելութեանք բղխեցեալք ի քայից ներգործականաց, որք եղերին ի էակ՝ Թարց ցոյն յատկութեան, քանզի որումն են ներգործականք՝ ոչ կարեն անուանանալ, և Տոլոլիոս և հետեւաբար՝ ոչ կարեն գոլ խնդիր, կամ անուն քայի, և կամ՝ ածական՝ և յատկացուցիչ ուրուք անուանն, այլ միայն վարին ունի զքայ ներգործական։ ԼՀ ասացեալն մերելի մանաւանդ ի քայս անցոցականս, որոց ընդունելութեանքն եղերեցեալք ի էակ են հասարակք երկուց սեռից։ Ո՚անդի մի և նոյն ձայնիւ ընդունելութիւնն ուր ուրեք կրաւորապէս նշանակէ՝ կարէ Տոլոլիոս և անուանանալ, և լինիլ անուն քայի, և խնդիր, նաև ածական ուրուք գոյացման. ունի ահաւասիկ ի սմին

քանի երեւի. * Ասացեալն Լ՚Ը ոչ խնդրէ զՀեղուածի մարմնոյ, և ոչ առնէ զինքն հազորդ ասացելոցն ի սաստնայէ, այլ փախչի ի նոցանէ ունի յիւրից անասելոց ի քարբել։ Իսկ ուր ուրեք նշանակէ ներգործականապէս, միշտ վարի որպէս զքայ, և ոչ անուանանայ. ՈՐԳՈՆ,

* ԼՀ նա անասելոյ զմանուկն՝ և բաղեցուցեալ ի վերայ աթոռոյ՝ եհան ի կառս. և այնուհետեւ ներքինապետեալ զնա ծնողացն էառ զբաժմապատիկ վարձս։ Հասացելոցս յայտնապէս երեւի՝ Թէ ի բնաւս գրուածս նախանձայ Տէրունական մերոց, ուր այսպիսիք ընդունելութիւնք ի ներգործականաց քայից բղխեցեալք՝ եղերին ի էակ, և վարին ունի զանուն, քնաւին լսեն կրաւորականք, և սակս այնր անուանացեալք, և եղեալք ածականք. քանզի մինչ ոչ ունին զՀայցական խնդիր զինն իբրեւց՝ գոնեա զօրութիւն, ոչ են նշանակօղք ի ներգործականի սեռի, այլ ի կրաւորականի. և այնու կարեն առնուլ և զինդիր քացառական. ՈՐԳՈՆ, * ԼՀ իշխանն հանձալ ի պատուէն զառն պեալ ի սպասաւորին՝ եհատ զգլուխ սպասաւորին։ ‖ Լ՚Հա ի քանի յայսմիկ ընդունելութենն հանձալ՝ վարի ունի զքայ ներգործական, և ոչ կարէ անուանանալ՝ և լինիլ ածական իշխանին, մինչ իշխանն է այլ գոլ

գործողութեանն ի ձեռն ներգործականութեանն ընդունելութեան այսորիկ՝ հաճելի։ Իսկ ընդունելութիւս այս՝ սրեալ՝ որ վարին ոմն զանուն, նշանակէ ի սեռի կրաւորականի. և վճռ այսորիկ եղեալ ածական սրոյն. նման առեալ զինդիր բացառական ըստ կրաւորականութեանն իւրում. Ոմանն որոյ ի շարադրութիւնս Աւետեաց՝ մինչ ասէ, * Ողորմելի այր, ուստի՞նձ զարդարութիւնս քո։

Ոչ մեծ հզօր՝ և ֆառաւմբեալ։ Այլ զի լռասմբեալ մնաց միշտ զՀաստատութիւնս արասցուք։ Նշանակ կեն ի կրաւորականի սեռի, և այնու են ածականանունականք, և գնոյն նշանակեն, զոր նշանակեին՝ եթէ լցեին եգեալք այսպէս. Ողբնեցեալ, ֆառաւմբեցեալ, լռասմբեցեալ։

Ոչ թէպէտ մինչ վանկս են՝ ներմուծանի՝ առաւել բայայայատել երևի զանուն կրաւորական, բայց ոչ այնքան վանկս են բացայայատ՝ որքան պակասութիւնն հայցականի հանդրոյն, և անուանանունն իւր. վճռ զի երբեմն նաև ի չէզոքականս ընդունելութիւն ներմուծանի վանկս են, բայց այնու ոչ փոխեն զսեռս իւրեանց. ոմիգոն, Ուշացեցեալ, աձեցեալ, յաճեցեալ. այլ մնան ի չէզոքականութեանէ իւրեանց։ Կարձեալ ի յանուանացեալ կրաւորական ընդունելութիւնս եգերեցեալս ի նմ՝ ի յոմանս տեղիս՝ ուր առաւել պատահաւնաւոր է գնել զվանկն եց՝ բարւոք է ոչ զանց առնել. որգոն, * Ոչ խոշտեց մեզանց ոչ լինել վնասակարութեան, այսպէս և առելոց ընդհանուր ոչ պարտ լինել բացամերժութեան։ Կա՛ի յայսպիսիս՝ առ բարւոք բացայայատումն՝ պատահ է յաւելանել վանկն եց. որգոն. Ոչ աղեցեալ ղեզա և առելոցն ընդդէմ. և այլն։ Պակասն լեալ նաև թարգ եց վանկի ուրեք ուրեք գտանիցին եգելոք ի հնոց, են կրաւորականք ընդունելութիւնք, և են ածականք այնոց՝ առ որս է գործողութիւն. յորմէ՝ որք են առարկելոցն, և կամ կրօղք գործողութեան։

Երկրորդ գիտելի է, զի ընդունելութիւնք ոմանք ցեղից ներգործականացն եղերեցեալք ի բայից ներգործականացն եղերեցեալք ի եալ հանդերձ նախընթացիւք ցոյս՝ երբեմն կարեն անուանանանալ նաև ածականս՝ ի ներգործականութեան իւրեանց. Ոմանցն այսպիսիքս ի լինելին ածական՝ երբեմն ներգործականապէս նշանակեն զայն՝ յորմէ է գործն, յոր զառնուին. և երբեմն կրաւորականապէս զայնս առ որ է գործն։ Նմ ասացեալն մեր յայտնապէս երևի ի հետևեալ օրինակս քառասնական։

Ոսաքէն օրինակ։ * Ոչ արդեօք լռեցուցեալ զքառ սրբոյ աւազանն, առն հաճոյացեալ խորհրդոյ սրբոյ եկեղեցւոյ, և մեծարարի ողջացեալ զմեզս իւր,

զիարդ հակառակիլ ժպրհա՞ ։ Ա՛հա՛ ի սմին բանի՝ լսեցէ՛ք ընդ ասացեալսն և ածականս կրողին. Ահա հասաւ ոգեբոյսն, ոչ բոյսն՝ են ածականք առնողին. սո՛ւտ նաև ի ծնդրոյ իւրեանց երևին ։ Ա՛յլ՝ եթէ լսեր պիտոյ ասելի, և կասկած չիոքեմանց, բարւոք էր գնել, լսե՛ք ընդ ասացեալսն ջրով ։ զսա այսմ խնամալիք են և այլոյն ։

Լ՚սկզբոյդ օրինակ ։ * Մեկնիչ մեզայ տեսանելոց դիւրին է ճանաչել, բայց իրաց գաղտնելոց հարկաւոր է վերահասուցումն ։ * Պատճառ տեսանելոցն զմեզ իւրեանց սրի արձակումն, բայց գաղտնելոցն զերս օտարաց ո՛չ սրի ։ Ա՛հա՛ ի յայսոսիկ բանս՝ յառաջնում տան կրօնաւորացն վարին ընդունելոյ ճիս այսոքիկ տեսանել, գաղտնել. և յերկրորդում տան՝ ներգործականապես ։

Լ՚սկզբոյդ օրինակ ։ * Պատճառ բարեացն ահաւասիկ մի այնքան ազգաւ, որքան վասն նոցա Տնդրեասիդ ։

* Օ՛ի բարեացն զահաւասիկ կարեն հասանիլ, բայց նոցա՝ զհանդերձս քոյս ո՛չ կարես ժառանգել ։

Լ՚հա նաև աստէն յառաջնում տան կրաւորապէս վարին. և յերկրորդում տան ներգործականապես ։

Չորրորդ օրինակ ։ * Օ՛հանդերձ ընդեցոյց, և յոյլդ ղէնեցոյց. զապստոյդ ոչ ետես ի յաղաւնէն խոցեալ մի լեռն քեզ պիտի, այլ տաւր զՅոզ տեսանիցէ ընդ ետեղ ։ Լ՚հա՛ ի սմին բանի ասացեալ ընդունելութեան նշանակին կրաւորապէս, և են ածականք կրողին, և ո՛չ առնողին ։ Լ՚ե՛ եթէ լսեր պիտոյ ասելի, կարէր ներմուծանիլ նաև վանիչ դնել. որպէս, Ընկենուն եղեալ, ընկենեցեալ. և այլն ։

Հինգերորդ օրինակ ։ * Ընկենեցեալն զաւրան իւր յերկիր քարկոծէ, և ղէնեցեալն զայն յաւիտեան ոչ ընդունի, լսե՛ցէք ձեզ զսոսա ջրով, և խնեցեալն զաղաւնին կապարաւ՝ կարէք ձեզ զաղրել, բայց ո՛չ ընկերեցեալն զգրեալսն վասն նոցա ։

Լ՚հա՛ ի սմին բանի ընդունելն ներգործականապես նշանակելով են ածականք առնողին, և ո՛չ կրողին ։

Լ՚երրորդ գիտելի է, զի ընդունելութիւնքս եղերկեցեալք ի հաւ, կամ ի ցեալ, թէ ի ներգործակերպիս ձեզ զբարկանալ բայիս լսեն գոլեցեալք, թէ ի յընդունելոյ, և թէ ի ձայնս կրականաց, բնաւքն եթէ հոլովիցին՝ և առոնձանանալոյն, միոյ են ի չերգբականութեան իւրեանց, միայն նշանակին զայն յորմէ է գործն. և լինին ածականք առնողին, և ոնլին զգործութեան ընդունելոյն, որ եղերի ի ց. որպէս յայտ եղանի ի յօրինակացս, զոր հետևին ։

Լ՚առաջին օրինակ ։ * Լ՚ուն արշաւեցեալ յասպարիզի, և

գինեցեալ ի յընթացս այ տա-
ռըն յաղթանակ, և մնալոյ
յաւել ի Ճանապարհն և ոչ
նախաճաշանելոյ ի յօթևելեան մին
գնա և տիւ գժուարաւ գտա
նի տեղւն։ Ընդ ի յայսոսիկ
բանս այնք ընդունելութիւնք՝
որք Թարդ էր վանկիս եղան,
թէև գնիցէին էր վանկիւ,
գնոյն նշանակէին. և որք էր
վանկիւ եղան, եթէ Թարդ
այնմ գնիցէին, տակաւին
գնոյն նշանակէին՝ գալով ա-
ծականք առնողացն յորոյ կ
գործն. ոյզ թէ ասկցիւք. Ընդ
արշաւէ յաստպարիզն և գնաւէ
ի յընթացս այ առաւօրիւայ-
թանակ. և մնալոյ յամէ ի
Ճանապարհն և ոչ նախաճաշ-
նէ ի յօթևելեան մինչգնա և
տիւ, գժուարաւ գտանի տեղւն։
Երկրորդ օրինակ։ * Ար-
թօր գնամ գերազանցելոյ զգազ-
մօք Հասակիցսօք խաղովք, և
երիտասարդելոյ Հօր գնամ, և ըն-
դերձելոյ նոցին, նաև խրախուսելոյն
ի մարտ պատերազմի, և ինն-
ելոյն առ այն՝ զոչընդն սիրոյ
մատուցանեմ։ Ընդ ի սմին
բանի Հոլովեցուալք ընդունե-
լութիւնքն են ածականք առ-
նողացն յորոյ են գործքն. և
նոյն էր, եթէ ասկցիւք, Ար-
թօր գնամ գերազանցող, և Հօր գնամ
երիտասարդող, և այլն։
Երրորդ օրինակ։ * Ասելոյն
ի մարտ պատերազմի, և ելե-
լոյն ի քաղաքէն պատրաստե-
ցեալ զինեցեալ. և մէջ էջելոյն
առ մեզ յեգիպտոսէ, և ան-
ցելոյն գմեզ մի ինչ Հոգալ։
Չորրորդ օրինակ։ * Վասելոյն
ի առնն Աշ ընդդիմանալ,
և ընդ նայելոյն ի խրախճանիդ
գառաքելականս. Հառաջնա-
ցելոյն ի սենեկի տաս զարդե-
լութիւն, և Ներհայելոյն ի գինար-
բուս՝ զընդարձակութիւն, Այ-
ցելոյն ի Վան զայրանաս, և կա-
ցելոյն առ դրանս քոյ տաս
զվարձս։
Հինգերորդ օրինակ։ * Պըտ-
ցելոյն ի ձեզ. և ցառացելոյն Ե-
գիմ մեր՝ արասցուք զքաղցր
պատասխանի։
Ասայց գիտելէ, զի եթէ եր-
բեմն ամենեք այսպիսիք, որք
ունին զվանկս ացել լինելոյն
ածականք կրցին, յայնժամ
խմանին գոլ ընդունելութիւնք
անյաղթականաց բայից. որգոն,
* Չնեռացելոյն ի Տրոյ ձերմ-
պատահեցաւ առիւծ, և ֆա-
ռացելոյն ի նմանէ, Հանդիպե-
ցան ամաղախք։
Վեցերորդ օրինակ։ * Ընդ-
առն չեցելոյ ի զօրութիւս իւր,
և ընդ մարդոյ հեծելոյ ի վե-
րայ կառաւոյ երիվարի, Ե-
ծանօթի ընծելոյ ի վտանգա-
ւոր տեղիս, և Ե կենդանւոյ
բազմօրեայ դաշնելոյ մի ըն-
կերակցելոյս։
Ասկ ընդունելութիւս այս՝ ե-
րեսիւել, երբեմն կարէ առնուլ
և զվանկս ել. և յայնժամ
նշանակէ՝ ոչ զերկածօրն, այլ
զինքն երկուսն. որգոն. * Ար-
թօրեալ երկուսն առանց խա-
հմութիւն Հասակ երթօրելոյն։

Ասօր-

Հօթնեբորդ օրինակ։ * Ինչ ինչելոյն ի յերկինս, և բաղխեցելոյն ի վերոյ սերօբէից և քերօբէից տապի գոլոթի ։։

Նէ նոյն էր եթէ ասկիսբը Հաճախեցելոյն, բաղխելոյն։

Ութեբորդ օրինակ։ * Օֆան խոտելոյ ծառայիցն, և պնափառելոյ ազախանոյն մի ինչ հպարտ, զի ահաւասիկ վերադառնան առ քեզ։ ։

Ինն եբորդ օրինակ։ * Ով հեռելոյ մարդոյ, և անիելոյ հոգւոյ նոյն են Թէոլոթիք, նմանապէս բռասելոյ տնկոյ՝ և անելոյ մարմնոյ համահաճոյութք են բանք։ և այլն։

Ասացաւ ի վերոյ, եթէ հոլովիցին և անուանանայցեն. ույ զի ոմանք ընդունելոթիք չէզոքականք գոյ ուրեք են, և ոչ կարեն դիւրապէս անուանանալ, այլ գրեթէ միշտ վարին ոմն ղեռ. որպիսիք են սոքին. Հաղօքնել, աղաղնել, առաւօտնել, բարեխաչել, գոբեալ, երախտել, համբերեցեալ, ըմբերեցեալ, ղօղանջել, ձգել, ձիւորեցեալ, մարմաջել, հանդիսել, յաւաղել, յօրանջել, ղղնջել, ոռնել, պղանջել, փնջել, չրխնջել, և այլք. ույ զի ոչ յարմարապէս ասի Հաղօքել, աղօթելոյ, աղօթեալ, աղօթելոյ. Այսու ոչ լինին տակի. աղօթնչելոյ, աղօթնչելոյ։

Նէ պատճառն է, զի ոչ կարէն լինիլ ածականք առ նոսա զնոյն յորմէ է գործն. և կամ կրողին առ որ է գործն, զոմն ոչ նշանակին զոմն ի տայողէն, այլ միայն զգործելն ընդ անցեալ ժամանակաւ. Աստի ի սխալանալոյն փոխանակ սոյնն դնի աղօթող, աղօթողն որ նշանակէ զանձն որ աղօթէ. որպէս, * Ասացէք աղօթողոյ եղբարց զգաստանալ, և մտադրութ կալ յաղօթս ։։

Եւ ասացաւ ի վերոյ, թէ մինչ են ի չէզոքականսն իբրեւանց. ույ զի ոմանք քննդունելոթիք բղխեցեալք ի բայից չէզոքականաց՝ ի յանուանանալն և ի հոլովիլն միշտ կրաւորականապէս վարին՝ լինելով ածականք կրողաց միայն՝ առորս են գործողութիք. ույ երևի ի հետեւեալ օրինակս. որպէս, * Ույ ցանկալի գատաստանի ակնկալել, և ույ նախանձիլ անձին անհայելոյ և մարգոյ բարեբարեցելոյ. այլ նաև գոլ ևս օգնական առն խնամելոյ, և ի յայլոց պապակեցելոյ ։։ Այս ի սմին բանի՝ թէ այնք որք են վանկիւս են հոլովեցեալք, և թէ այնք՝ որք ի վերոյ այնմ, միշտ են ածականք, ոչ անձանց այսուհետեւ, անխոյտոյտ, և բարեբարոզաց, այլ այնց՝ առ որս, կամ զորոց է այսուհետեւ, անխոյտութիւն, և այլն։

Տասնեւմէկ օրինակ առ նոսին։ * Օ այդ՝ մանաւանդ առ բառապնդելոյ պատանեւոյն, քան առ պոռթելոյ երիտասարդին, և ույ վերապահեր առ ի տալ սպասեցո-

սեցելոց մանկանց ։ ‖ Ա՛յս ի սմին բանի ընդունելութիւնք այսքիկ չեն ածականք առնողականք, այլ այնց որք սատարեն, սատուին, և սպասին. այլ և յայսմ է։

Այլ ունիք ի հոլովին և ի յանուանանալն այնքան կարեն վարիլ կրաւորական նպատակս, նշանակելով զայն առ որ է գործն, որքան չեզրականապես՝ նշանակելով զայն յորմէ է գործն. այլ երեք ի հետեւեալ օրինակս։

Ա՛ռաջին օրինակ։ * Ա՛նձանց ախոյելոց փրկութիւն, և սպասաւորելոց ի մեզայ, և ամենայնելոց առ բանարարութիւնն ոչ պակասին ընդերձ ։ ։

Ա՛յս ի սմին բանի ընդունելութիւնքն են ածականք առնողականք յորոց է գործն, թէ և եղ վանկիւն լինիցին եզեալք. որգոն, Ընդնանոյ ախոյելոց ։

Երկրորդ օրինակ։ * Ա՛ղթէ ժամանել իցեր ախոյելոց ընդերձայ, միշտ գարշելոց ի յապաշաւելոց մեզայդ, և խնդալոց շաւելոց բանարարութիւն ։ ։ Ա՛յս ի սմին բանի ընդունելութիւնքն են ածականք այնց առ որս է գործն, և յոյժ բարեպէս նշանակեն միանչ զնոսին եղ վանկիւն։

Երրորդ օրինակ։ * Ա՛ստղոյ հոգեցելոց զկենաց, և ախտասացելոց զերկայ ձերոց՝ վայելէ պատիճ. Ա՛ստղ ձեզ խաղաղելոյդ զհաւատ ։ ։ Ա՛յս ի սմին բանի ընդունելութիւնքն են ածականք առնողականք, որք հոգան, ախտասան, խաղան, անսան. և այլն։

Չորրորդ օրինակ։ * Ի՛ պարտս այժմ մնացեալ զնոցեցելոց երայց, զփոխացելոց կորստեանց, և զխաղացելոց խաղից, այլ զանազանելոց աղաչանաց քոյոց։

Ա՛յս ի սմին բանի ընդունելութիւնք ասացեալք՝ են ածականք ոչ առնողաց, այլ հոգացողին, և ախտասացողին, և այլն, այլ զորոց եզիւ հոգայումն, ախտասացումն, խաղացումն, և անսացումն։

Չորրորդ գիտելի է, զի ընդունելութիւնք բղխեցեալք ի բայից պատկանեցելոց առ առաջին տեսական չորրորդի լծորդումն միանչ եզերին ի եալ, և հոլովին, ի սեռականաց երեսին շփոթիւ ընդ դերբայից որգոն. Ընկալեալ, բնաւէալ. բնաւիչ, բնաւելոց. ըստ այսմ ևս կրաւորականք, և չեզրականք ընդունելուք առաջնոյ տեսակի առաջնոյ լծորդութեան, որք եզերին ի եալ, ի հոլովին երեսին շփոթիւ. որգոն, Ընդրեալ, ընդրելոց. ընդրել, ընդրելոյ. ծոածեալ, ծոածելոյ. ծոածել, ծոածելոյ. և այլն։ Սակայն ի զօրութիւ բանիս յայտնապէս ձանաչին. զի այնք որք են ընդունելութիւք հոլովք

լալիցեալը, միշտ են ածամկանք. Իսկ այնք՝ որք են դերբայք, միշտ վարին ունի զբայ. որք եթէ իցեն ներգործականք՝ միշտ ունին զխնդիրս հոլովական. որգոն, * Հաւատովիմք այսօր վասն ընթրելոյ զվերակացուս։ Իբե եթէ իցեն չէզոքականք, և ի ձեռն ինդրոյն ոչ նանաչիցին, ձանաչին այսու՝ զի ոչ ունի զանուն ածական, այլ ունի զդերբայ վարին. որգոն, * Կնամ ի յանկոլին մեռանելոյ. Ի կնեմ զառուն յաղագս բնակելոյ. Իբե շահեմ արագասէս սակս ծանանելոյ։ և այլն.

Իբե այսորիկ բառք, ննջելոյ, բնակելոյ, ծանանելոյ. մինչ ունի ածականք ընդունելութեանց դնին՝ ոչ վարին ունի զդերբայ, այլ ունի զածական անուն. ունի ահա յուցական ի հետևեալ օրինակս. * Ընդ մարդոյ ննջելոյ մի խօսիցիս. և ընդ առն բնակելոյ խաղաղութիւն ի տան իւրում մի վնասանիցիս։

Իբե եթէ այսպիսիք ածականք միայնակք իցեն, ունին զդիմորոշականս, և այսու ձանանչին. որգոն. Ինակելոյն ի յնչնա. և այլն։

Իբե ասա գիտելի է, զի ասացեալք ընդունելութիւնք՝ ի դէպ իսկն հոլովի պահանջեն զնոսին ես. մանաւանդ չէզոքականքն, ապա թէ ոչ՝ ներգործականքն բարեպէս ոչ նշանակեն, և չէզոքականքն չիսնթիւն ընդ դերբայն գործականի. զի անունն գոյական որում ընդունելոյն գործեան լինի ածական՝ երևի գալ խնդիր դերբայն. որգոն, * Ընդելով ծառայիւն, փեղով աղախնաւն եղ ընդ առաջ իշխանին։ Իչա ի սմին բանի ընդունելութիւն ընդունելէ ածական ծառայիւն. և փեղն ի ածական ազախնոյն. բայց ոչ այնպես բարեպէս նշանակին որպես նշանակին եթէ ասիցես. Ընդելով ծառայէն, և փեղեցեալ ազախնաւն եղ ընդառաջ իշխանին։

Ասորձեալ. եթէ ասիցի այսպէս, Ընդելով գիմաւ, և ղեցբելով սրտիւ, ածելով տարմով, և նուաղելով հոգւով վերապարչաւ հղ, ոչ կարէ զանազանիլ՝ թէ գործականքս այսորիկ արդեօք դերբայք իցեն, թէ ընդունելուիք հոլովեցեալք. բայց յորժամ ասիցի, Ընդելեցեալ գիմաւ, և ղեարեցեալ սրտիւ, ածեցեալ տարմով, և նուաղեցեալ հոգւով վերապարչաւ հղ, յայնժամ յայտնապէս իմանին գոյ ածական ընդունելուիք. Թէպէտ ի բանս յայսպիսիս՝ ածականաց անհոլով մնալն իցէ բարեւք քան զհոլովին. որգոն. * Ընդելեցեալ գիմաւ և զարեցեալ սրտիւ. ածեցեալ մարմնով, և նուաղեցեալ հոգւով. և այլն։ Ընդարեցեալ ծառայիւ, գնեցեալ ազախնաւս. և այլն։ Ընդերորդ գիտելի է, զի մինչ վերատացեալ ընդունի

նելութիւք եկեղեցեացք ՚ի եաւ Հոլովին, ՚ի յոգնական սեռա- կանաց՝ շփոթիւ երևին ընդ ապառնւոյ ընդունելութեն. որ եղերի ՚ի ըց. օրդան, Ընդրեալ, ընդրելոց. բնակեալ, բնակելոց. պահեալ, պահելոց. հսկեալ, հսկելոց. և այլն։

Այլ թէպէտ որքան առ ոմանս կարէ ներմուծանիլ վանկս եց ՚ի հոլովելն, օրդան, Ընդրեալ, ընդրեցելոց. բնակեցեալ, բնակեցելոց. և այսու գիւրաց- սէս զանազանին ՚ի յապառնե- նեաց, բայց սակայն ոմանք, ՚ի յորս ոչ կարէ ներմուծա- նիլ վանկս եց. օրդան, Ոչ լինի ասել, Տնեցեալ, պահեցե- ցոց. հսկեցեալ, հսկեցելոց. և այլն. վ՚ս որոյ առ ՚ի քառնալ զվո- ւելութիւն՝ ասեմք զայս. Ուր- ուրեք այսպիսիքս ունին զվնի ինքեանց զբայն էական, և չեն ածականք գոյականի իրիք, են ապառնիք ընդունելութե. օրդան, Ընդրելոց եմ զմին ՚ի սենեկացդ, և Բնակելոց ՚ի նմին, յորում ՚ի առնջեան պահելոց եմ, և ՚ի գիշերի հսկելոց ես։

Յայն յորժամ վարին ոմն գա- ծական անուն, և ոչ ունին անմիջապես զբայն էական, թէև ունիցին զվնդիրս ոմն ունին՝ մինչ են ապառնիք, են ընդունելութիւք անցեալք; և յոգնականք ՚ի սեռականի հո- լովոջ. օրդան, * Ընդրելոց ժողովրդոց՝ բնակելոց ՚ի յեր- կինս տացի գովութե. Ձգնաւո- րաց պահելոց ՚ի ձգանս, և կու- սանաց հսկելոց ՚ի գիշերի ընձե- ռեցի յարգութե։ և այլն։

Յայսպես կատարման ընդունե- լութեց, որ եղերին ՚ի ըց, և ՚ի լի։

Վերոյ Յորեթպատանեքորդ։

Այն ասացին նախ գի- տելիք, զի ընդունե- լութիւք, որք եղերին ՚ի ըց, և են բղխե- ցեալք ՚ի բայից ներգործակա- նաց, միշտ գոլով նաև ինքեանք ներգործականք, նշանակեն զառնօղն յորմէ ՚ի գործն, և առնուն վկայական խնդիր, նաև վինդիր բնութե բային։ Իսկ որք եղերին ՚ի լի, և բղխեցեալքեն ՚ի բայից կրա- ւորականաց, միշտ գոլով նաև ինքեանք կրաւորականք, ՚ի Հոլովին իւրեանց նշանակեն զկրօղն, և լինին ածականք նորին, և առնուն զինդիր բայական, նաև զինդիր բնութե բային, օրդան.

* Որ գրելոց ՚ի մեզ զպատաս- խանի, այժմ ոչ գրե. քան- զի առնական գրելոյ ինքեան ՚ի բարեկամէ իւրմէ՝ ապասէ։

Երկրորդ գիտելի է, զի ՚ի յառաջինն՝ և յերկրորդ լծորդութիւնն Թարց իրիք գործարութե վարին ներգոր- ծական, և կրաւորական ընդ- ունելութիւքս այսորիկ. բայց յերրորդում լծորդութե կրեն

զգժամարութիւն. վնաս զի ըստ կամանն պատահին եղերիլ այսպէս. Ընդհնոց, ընդհնել, ընդհնոյց, ընդհնել. հեղեղ, հեղեղոյ, հեղեղել. գերծ, գերծոյ. գերծել։ Արդ՝ որք ի ոչ եղերին՝ ոչ ծովակին, ոչ և յայտ է. Սակայն նաև որք ի նէ եղերին, միտեալ այնպէս զժամարատար ծովակին. որդան, նէր, ընդոյ. ընդել, ընդոյ. հնձել, հնձելոյ. գերծել, գերծոյ. որք են անհնարինք, և անհնարելիք. վասն որոյ առ բարձումն այսորիկ զժամարութիւն, ըստ որում և նախնիքն մեր ի գործ ածին, յարաբերել որդան առ այսպիսի կրաւորական ընդունելուս ի գործ ածել զվանկն անն, մանաւանդ ի ծովակին. որդան, ընդհնանել, ընդհնանելոյ. ընդհնանելիս, ընդհնանելոյ. ընանել, ընանելոյ. ընանելիս, ընանելոյ. ընդհնանել, ընդհնանելոյ. ընդհնանելիս, ընդհնանելոյ. հնդանել, հնդանելոյ. հնդանելիս, հնդանելոյ. և այլն։

Զատացի մանաւանդ ի ծովակինն. զի մինչ ըստ վերջաւորութեանն ոչ են ծովակեցեալք, կարեն գնել ի բանի թարգ վանկիս՝ անե. որդան. ընդոյ, ի ընդոյ. ընդոյել. և այլն։

Երրորդ գիտելի է, զի առաջեալք ընդունելութիւնք մինչ բղխին ի էգզրաւականաց բայից, թէպէտ երկաքանչիւրքն և ևս են էգզրաւականք, և ոչ ունին զգան ներդործականութեանն, և կրաւորականութեան. սակայն երբեմն ունին զնման ինչ. որդան, * Պատանեցան ի տաճարն՝ արգելաւ, զի ընդդիմ նորին փակեցեալ եղև տաճարն։ Հա ի սմին բանի ընդունելութիւնն եղերեցեալ ի ոչ նշանակէ զառնաւղն յորմէ է գործն. և ընդունելութիւնն եղերեցեալ ի է նշանակէ ոչ զառնաւղն յորմէ է գործն, այլ զիւրն առ որ է գործն, լինել ածական նորին։

Չորրորդ գիտելի է, զի ընդունելութիւնն որ ի ոչ աճարան, կարէ բղխիլ յամենից էգզրաւականաց բայից, և նշանակէ զառնաւղն յորմէ է գործն. որդան, Ընդհնել, ելանելոյ, փնալոյ, ղարհանալոյ, ելոյ, ինոյ, հեծնոյ, պահնոյ, ածելոյ, մատչելոյ, բռաւանելոյ. և այլն։

Հինգերորդ գիտելի է, զի սմ՝ ընդունելութեանն եղեր բնեալ ի է, թէ ծովակին է իսկ, և թէ ոչ, կարէ երբեմն արձակապէս կայանալ ի բանի ի ձեռն էականի բայի յերրորդում դիմաց, և նշանակել զպիտոյութիւն այնորիկ իրի՝ զոր ձայնն իւր նշանակէ. որդան, * Տածելի է զԱստ. և ապրելի առ նա. զօրանալի է ընդհանր, և յենլի ի նա. Հպատակելի է խրատու, և խոնարհելի առնեցուն։ և այլն։

Հա ի սմին բանի ընդունելութիւնն եղերեցեալ ի է վասն արձակաբար, և առնու զվանդիր, և ոչ է ոչ զածական

կան անուն գոյականի իրիք. այլ ոչ անուն ինչ արձակաբար առեցեալ, և ըստ հականի բայի արտեն զիմաստութիւն բայ եգեալ՝ նշանակիչ կրաւորապէս՝ պատահ գոլ, զի լինիցի իրաւունքին այն, զոր ձայն իւր նշանակէ. օրգոն, ||Գոածելի է գլուխ. ՅԻ պարտ է զի լինիցի մնացուածն զԱՅՆմէ։ Հաղորդելի է առնոյ. ՅԻ պարտ է զի լինիցի աղօթիք առնոյ. ըստ այսմ և գոյականսն նմանեալ պարտ է իմանալ։

||Երեքորդ գիտելի է, զի Ի՝ ընդունելութեանց բղխեցելոց Ի բայից չէզոքականաց՝ են ամենք, որք հոլովին, և նշանակին գոյացս՝ առ որս է գործն. և լինին ածականք այնց. ոչ երեւին Ի յընդունելութիւնս հետեւեցելոց բանից, որք ոչ օրինակին դնին։

Ընդհանուր օրինակ, * ||Ի դիմելոյ գրչիկն հրաժարիս, և բաղերբնելոյ զինուորսդ նոցա խանձիս. զձմանելոյս օձիցվանաւ զանդ առնիս, և զնոցա տեսոյ գեղջիկն խորհիս։

Երկրորդ օրինակ, * Հմայելոյ գործոյ գիրկս արկանիս, և զաղալաւնելոյ յանդգնածոյ ոչ խոհիս. ապաւինելոյ գառաստանի ահնունիս. և Ի վազելոյ պատուհասին ոչ կասիս։

Երրորդ օրինակ. * ||Ի մտանելոյ սրբատանդն փախչիս, և յելանելոյ պանդոկին ոչ հեռանաս. յԼանելոյ վիհն գժոխոց ոչ ապրիս, և զանցանելոյ հրեղինեայ գետոյ քաւարանին ոչ խոհասցես։ Այլ դիտելի է, զի ընդունելութիւնս այս՝ ելանելի՝ մերձ լինի ածական անուն եղանդ։ որգոն, Յելանելի փոյթ։ Հմ մերձ լինի ածական այնմ առ որ լինի եղումն. որգոն, Յելանելի ապրեցան։

Չորրորդ օրինակ. * ||Ինչ ղՊՆալոյ Ձնհատապարհդ խաղաս, ապա պիտալոյ օձեվահատդ պիտ ղգաս. մինչ պանալոյ պատահմանդ մտանես, ապա պՀանալոյ գործոդ պիտ գիտաս. մինչ պհոգալոյ իրաւունքդ ոչ ուշիս գիտիլ, զնորդ պփոխանալոյ իրաց ուշիլ։

Կարիսես ղգուշ։

Հինգերորդ օրինակ. * Կարի պարմանալոյ պատանւոյդ գիտելոյս, որ ոչ ունի զիոյնի պՀնանալոյ Ձնհատապարհն, և պատրաստ ուսմանդն. այլ ըղձալ կերտել զիրոյ պաղխալոյդ, և անսխալանալոյ գալով Ի գոՀնալոյդ իրակութեանց զանդաղանալ, և Ի ՊՀոյեցնալոյդ իրացն հեռասցես։

||Երեքորդ օրինակ. * Ի չնչնալոյ փարեմանութեանց պառաւիլ կրեսցես զիպաս քան Ի կատաղեալոյ հեծնելոյդ երիվարապատ զիՊՀնալ առոյգ զառոյ երդմանդ երդնելոյդ սակս առատաձեռն զգանձս Տարտառոսեցի։

Չօձնեերորդ օրինակ. * Լեմնի պՀաւալոյ լուսեզինիդ ահեռոյ, պՀնալոյ Յարիկ սրբութեն, և պԲերելոյ ուրախութիւնդ վերոյ

նոյ գաւառին խոհայեան՝ յառաջ քեացեն ՚ի յոգւոջ քում՝ փախուսաք յերաց վայելչեայ ձիս, և տեսչք ղտեսչեայ նորին ։

Ալեթերորդ օրինակ . * Լթէ յերաց ղարծուրելչեայ, և խոտորելչեայ ձիս ղարհուրեցեալ խառորիցիս , հրաժարելչեայ փութայ հեռանալոյ յամբոխանականն կենդանին դժուարասիս արժանաւորեցիս ։

Ինեներորդ օրինակ . * Լթէ ՚ի հայելչեայ բարեաց զայդ գարձուցեր , և երիցայելչեայ բանիդ զանկն մատուցեր , ոչ միայն պաճանելչեայ, այլև ցաւելչեայ իրակութեց գքեզ ծառայ կարգեցեր ։

Տասներորդ օրինակ . * Լթէ հղելչեայ երաց ձիս՝ ոչ հոլիցիս , նաև ՚է ապրելչեայ նորին ոչ սարսիցիս . Լսկ եթէ ՚է սասանելչեայ նորին սասանիցիս , ՚ի ժամու ապրապելոյ վճռոյ դատաստանին վասնզեսցիս ։

Մեսասաներորդ օրինակ . * Երաց ֆախելչեայ ձիս ՚իներ-կայի կենիս գերկ ած , զիչերին-չելչեայ երաց հանգերձելոյ կենդանին լինիցիս ապահով . Լգա-նելչեայ օձեվանայ պանդխուտելն վայրիս մի լինիցիս սեփական օգոյ , զի օձեվանայն արգասրոյ ՚ի յերկինս լինիցիս ժառանգօղ . և այլն ։

Լյն և ոմանք , որք հոլովին , և նշանակին զինքեանս գործս , և լինին ածականք այնց . որպիսիք են սրքին . Լգ-ղջելչ , ննջելչ , խաղալչ . և այլն։

որդոն , * Մէ ՚է յաղթելչեայ ա-ղօթիցդ , այլ ՚է ննջելչեայ քնոյդ , և ՚է խաղալչեայ խաղիդ հրաժա-րեայ ։

Լյն և ոմանք , որք դիւրապէս ոչ կարեն հոլովիլ , վասն որոյ և ոչ լինին ածականք իրիք , այլ միայն արձակա-բար կարեն դնիլ ՚ի քանի ՚ի ձեռն էականն բայն , ոյզ ՚ի վեր առայած . որպիսիք են սրքին , որք երևին ՚ի հետևեցեալ քանի՝ որք վե օրինակի դնին . Լռաջին օրինակ . * Լղաղակելչ և զդմանել առ դատաւորն , և բաղդագելչ , և ոչ բարեխօսելչ ։

Լերկրորդ օրինակ . * Լյժմ մանաւանդ մնչելչ է քան մրմնջելչ ։

Լերրորդ օրինակ . * Լսորդալչ է պղը . փուշտալչ է առա . հևալչ է մարմնով , և բռռալչ ձայնիւ ։

Չորրորդ օրինակ . * Լդրա-բանալչ է ՚ի մեզայ . և առանձ-նանալչ է ՚ի մարդկանէ . Լն-հետանալչք են մոլութիք , և բարձրանալչք արգասրութիք ։

Հինգերորդ օրինակ . * Մէ պչնալչ է ՚ի յանապատն , այլ ղօսնալչ է ՚ի բուրաստան , և ջեռնալչ առ հուր . Մէ ուռնալչ է մոօք , և այտնալչ սրտիւ , այլ զարթնալչ է ՚ի քնոյ մեզայ , խրտնալչ ՚ի մոլութենչ . շա-նալչ ՚ի յախտից , ընդոստնալչ ՚ի թելադրութենչ դիւին , պակնալչ ՚ի սուկալոյ դատաստանին , և քաղցնալչ Լծախոյ բանից ։

Գ է-

Ա եղերորդ օրինակ. * Դարձնելն է ընդդէմ զօրայ Թշնամեաց, Հնազանդելն է զօրապետայ, Հպատակելն է Հազարապետայ, և Հաշտելն է ընդ նիզակակցայ զինուորայ։ Ծագչելն է ի մարդկանէ, և Հանդչելն ի քո. անանելն է ընդ Հիւ. և մեռանելն վ՚ներ։

Այն և ոմանք ընդունելութիւք, եղերեցեալք ի նմ, բղխեցեալք ի ձոյնակրաւանայ բային պատկանեցելոց առաքելն տեսակն չորրորդ լծորդութիւն, որք ի պիտանաւ ծորութիւն կոչեն Հոլովիլ՝ և նշանակել զառնօղն յորմէ է գործն, և լինիլ ածականաք նմին, որպիսիքք են առքին. Հաչառբելի, պաճաքրելի, անօրինելի, անիրաւելի, ամբաւլոելի, պինուորելի, պեղեցկի. և այլն. օրդան, * Ոլիբրին է այսոցիկ բելեացն առ զգացումն՝ քան պատճառելեացն զանազանի Հարումն։

Այնք պնօրինելեացն խօսիցիս զօրինաց, և անիրաւելոց՝ զիրաւանց, զորոց արդեօք խօսելոց էցես ամբաւլոելեացն, եթէ ոչ զբարեպաշտութենէ։

Այնք պինուորելեացն վարդս պետս զգեցուածի, պեղեցկացան ուսո զժուժկալութենէ։

Ասացի ի պիտանաւորութիւն. Ոչանգի այսպիսիքս մնանաւանդ արձակապէս լինին ի բանի, քան Հոլովեցեալք, և ի զնին Հոլովեցեալք՝ մինչ լինին ածականաք առնողին յորմէ լինելոց է գործն՝ ունին զօրութիւն ընդունելութենէ, որ եզերի ի ոյ։ Ոչանգի ասուածս այս, ի չանչանց անօրինելոց պրուելոցն, Հաւասար է այսմ, Չանչանց որ անօրինելոց են պրուելոցն. և այլն։

Ած վերջապէս դիտելի է, զի որպէս մինչև ցայս վայր ասացաւ զընդունելութենէ, ոչ թէ միայն ըստ այնց օրինաւորացն, և այնու առնմամբ միշտ կապին, այլ ըստ պահանջման տեղւոյն պիտիաբար կարեն ենթադրել. օրդան, Ոյն ընդունելութիւն որ լինի ածական կրողին առ որ և գործն՝ կարէ և մերթ լինիլ նշանակող առնողին յորմէ է գործն. օրդան, Ոանելի, ոանելոյ. ոանելւոյ, ոանելեաց. Ոիրելի սիրելոյ. սիրելւոյ, սիրելեաց. Հաճոելի, առնելոյ. առնելւոյ, առնելեաց, Թեպէտ նշանակեն զկրօղն, առ որ է գործն. յոյ նշանակեն կրաւորապէս. սակայն ուրեք ուրեք նշանակեն նաև զառնօղն յորմէ է գործն. յոյ զուճաղն, զսիրօղն, և այլն. ըստ որում և նախնիք մեր ուրեք ուրեք ի գործ ածին, մանաւանդ ի յոդնակեանսդ. ըստ այսմ, Ոչնչ առաքինոյ ոանելեացն Հոյ. յոյ ունողացն Հոյ. Ոսործոց. ւ. 16. Օ որ խոստացաւ սիրելեաց էրոց. յոյ սիրողաց իւրոց։

Որեք առաքել պարիս ոանիցն

դան գրուածն զանն առնելէ. յր առանն առնօղն. Լբբ. 3. 3. Եւ ան երբեմն այսպիսեաքաքար եզերեցեալքն ոչ գայն, առ որ է գործն և ոչ գայն յորմէ կ գործն նշանակեն, այլ գայն որով լինի գործն. որպէս, Ինչ ասէ, ծծանելէ, ծծանելէր, երբեմն նշանակին նեղեալն, որովք լինի ծծուն։ Եւս այսմ ևս երբեմն մինչ ասին գեծանելէր, հոգոտելէր, նշանակին գործողութեանքն որովք լինին ածուելի, և Հոտառուն։ Ըր այսմ խմս և զգալոյ այլոց նմանեալ։

Ոչ գարձեալ. Յայնոյ ընդունելութենչ, որք եղան գժուռարհոլովք, կարեն ամանք մի հարկի լինչ ուրեք ուրեք հոլովիլ. և մինչ հոլովիցին, լինին նաև ածականք իրին, յորմէ, կամ առ որ է գործն, ըստ կարելութեն նշանակութենչ իւրեանց։

Յայլ ամանք ոչ երբեք կարեն հոլովիլ. և այս ոչ մի գժուռարհոլութեն, այլ զի բայք նոցին ոչ ունին գայնպիսի նշանակութեն զորութեն, որով ընդունելութիւնքն կարիցեն գոլ ածականք այլոց իրի. Օ՛ր օրինակ, բայս այս՝ Ինքնրէնչ, ոչ ունի զայնպիսի նշանակութեն զօրութեն, զի կամ միջնորդութեն գործն, կի միջնորդողն, և կամ առ որ լինի միջնորդութեն՝ լինիցին ենթակայք ընդունելութեն նորին, ոչ զի ընդունելութենն լինիցի ածական ինչ, կամ միւսոյն. Ըր որոյ ընդունելութիւնքն Ինքնրեալ. Ինքնրեի՝ ոչ կարեն հոլովիլ ոչ ինան ձայնիւն միոյ, գիւրաբար հնչին՝ Ինքնրեալ, Ինքնրեցյ, Ինքնրեի, Ինքնրեալ. այլ ինան ոչ ունելոյն զենթակայս որոյ լինիցին ածականք։ Լսասի միանգ միջոց վարի ոմն զայլ. որպէս, Լսնա Ինքնրեալ ինան էմ։ Լսնի միւսոյ արձակաբար դնի ի բանի, որպէս, Ինքնրեալ է վնասոյն՝ զի խոցոտացաւ։ Յայլ բայս այս՝ Տանիմ, ունի զոյնպիսի նշանակութեն զօրութեն, որոյ գործն, յր մուտն թէպետ ոչ կրթէ գոլ ենթակայ ընդունելութեն իւրոյ, զայլ մուտնոյն, և կամ՝ ի յոր լինի մուտնելն՝ կարեն գոլ ենթակայք. ինան որոյ և ընդունելութենքն կարեն հոլովիլ. եւչն լինելով ածական մուտնոյնն. և չն ածական այնմ՝ ի յոր լինի մուտնումն. որպէս, Ինչ ի յուտումն ասացելոյս՝ հորդ եցեալք լինին մուտք բազմոյ այլոց Տանելեաց ուսմանց։

և այլն։

Յաղագս Հիմնական անձականաց, և հոլովառութեանց նոցին։

Գլուխ Ինքեանառերորդ։

Կան անուանց ածականց հանապազ դիտելի է, զի ոչ ամ անուն որ ի պատահականաց իբրև՝ կարէ կոչիլ ածական, այլ այն միայն, որ ըստ ինքեան ոչ կարէ կայանալ ի բանի, և կարէ ածիլ ի վերայ գոյացեալոց, ի ձեռն որոց կայանալ կարիցէ։ Ա ամենայն առ ի բարեպես ձանաչել զանուանս ածականս ի քերթողից առեցեալս՝ պիտոյանայ դնել զայսոսիկ յատկական բանիցն ամենայնիւ անուանց։ Ասոյ ոմանք են գոյականք, ոմանք ածականք, և ոմանք կարեն ասիլ միջականք ի միջ երկուցունց, որք արդարև են պատահականք՝ բայց վարին գոյանականաւն։

Գոյականք յատկապէս առեցեալք են նոքին, որք ի բնութէ յատկացելոց և ըստ ինքեան ենթակայելոց իրաց, կամ մասանց նոցին են նշանականք. օրինակ, Ասդ, հրեշտակ, հոգի, մարդ, երկին, երկիր, ջուր, ձուկ, աչք, ականջ, ձեռն, ոտն, գլուխ, և այլն։ Զի կամ իրաւ ըստ ինքեանց ենթակայելոց իրաց են նշանակ

ոչ զվարձոյն , ոչ զվարձե-
ցեալն , և ոչ զվարձուին , այլ
ղղրամ , և կամ զայլ իր ինչ
դոր վարձոյն տայ ՚ի վճար
վարձեցելոյն՝ նշանակէ . և ըս-
այամ են անուանքս այսոքիկ .
Վաճ , առնման , փէրէ , առուտուր ,
ըափ , ֆալաս , կլնս , ծրար , ղարդ ,
Տրամ , և այլք նմանք , որք են
նշանականք իրաց անհոգեա-
ցելոյ ։

Ասկ ածականքս անուանեալք , ոչ
և ասացեալք , են այսոքիկ ,
որք ոչ կայանան միայնակ ՚ի
բանի , այլ առածին ՚ի մի
գոյականաց , որով կայանայ-
ցեն ՚ի բանի ։ Այս ՚ի սոցանէ ո-
մանք արմատապար են ածա-
ւկանք , որպիսիք են սոքին ,
Վաշխ , գառն , ֆեճ , ֆոյր ,
Հախտակ , նման , հաճասար . և այլն ։
Անոնք ՚ի բարդութենէ յառա-
ջացեալք՝ եղեալքին ածա-
կանք . որպիսիք են սոքին .
Աղրաւէր , Հնձապաղտ , բարե-
կամ , և այլն ։
Անոնք ՚ի յածանցմանց անուն-
ցոց գոյականաց յառաջա-
ցեալք՝ եղեալք են ածականք .
որպիսիք են սոքին , Դաժնեան ,
ոջրեղ , արծաթի , չարեաց , մարդ-
կային , արճճաւոր , կամ-
եղէն , ջէհոտ , և այլն ։
Անոնք և գործ ստացական ,
և կամ յուցական գերանուն-
անք՝ վարին որպէս ածական .
որդոն , Իմ , ձո , ձեր , ձեր , այս , այդ ,
այն , սոյն , դոյն , նոյն . և այլն ։
Ասկ անոնք գործ ընդունե-
լութիւնք՝ ինչ վարին ոմն զա-
նազն , վարին ածականաբար ,
ոմն և յայտ է ՚ի ձեռն գործ-
ցելոյ ՚ի վերանգրս ։

Ասայց միջականք են նոքին ,
որք ըստ առման , և ըստ
տեղւոյն միջոյ վարին ածա-
կանաբար , և միջոյ գոյակա-
նապես . և կամ ըստ քերա-
կանաց են գոյականք , և ած-
փիլոսոփայս ածականք ։

Այս ՚ի սոցանէ են անոնք , որք
գործ ՚ի գործողութենէ յա-
ռաջացեալք՝ նշանակեն գործ-
ծօղն . որպէս , ՚ի գործողու-
թենէ քաւագործելոյն անուանի
որ Քահանայ . Այս ըստ այսմ են
հետևեցեալքս . քան զի լինի
անուանիլ .

Ըրծուածոր՝ ՚ի կրօնասիրելոյն .
Ուղեան՝ ՚ի յիշխելոյն .
Հաղորդուորդ՝ ՚ի յառաջնորդ եղոյն .
Դասապետ՝ ՚ի դասակարգե-
ղոյն .
Օրհնուածոր՝ ՚ի գնահատօրելոյն .
Ուրբաստոր՝ ՚ի կրճատասիրաս-
ղոյն .
Աստրպան՝ ՚ի խարդախելոյն .
Աստուրնակ՝ ՚ի խոստոնահելոյն .
Հախտոր՝ ՚ի հակառակասիրելոյն .
Պատնէշ՝ ՚ի պատնեշելոյն .
Ըստուած՝ ՚ի լուսնատեսլոյն .
Ուղէ՝ ՚ի մոլելոյն .
Ընկեր՝ ՚ի յընկերասիրելոյն .
Ուրուկ՝ ՚ի ստրկանալոյն .
Պատասխոր՝ ՚ի սպասաւորելոյն .
Հաղթարիչ՝ ՚ի յամբարտաւանելոյն .
Ներեցող՝ ՚ի թաւեխոսելոյն .
Ժառանգ՝ ՚ի ժառանգելոյն .
Ընծեղ՝ ՚ի բժշկելոյն .
Գող՝ ՚ի գողանալոյն .

Գէտ՝

Գնէ՝ ի գիտելոյն.
Կայ՝ ի գոյանալոյն.
Կրնէ՝ ի անտեսանելոյն.
Կատարեալ՝ կենդանասիրելոյն. և այլք նմանք. Որոց բնաբանքն են գրեթէ ունօղք զգօրութիւն ընդունելոյն ներկայի, որ ի ՀՁ եղերի. և կամ անցելոյ՝ որ ի ԵԼ եղերի. ոչ յայտ ե փարձեալ։

Նշան են նմանք, որք ի կրկնելութեան գոլով յատուկ ցեղալք նշանակին զկրօնս. որպէս, ի կրմնոյ ղՕհեցեալ գոլոյն՝

Ողհեցեալն անուանի կամ.
Ընծայեցեալն՝ ընծայ.
Ընդհեցեալն՝ ընդհ.
Նուիրեցեալն՝ նուէր.
Աղջաւիղեցեալն՝ աղջաւիղ.
Պարգեւեցեալն՝ պարգեւ.
Պատանդեցեալն՝ պատանդ.
Գրաւեցեալն՝ գրաւ.
Յայտարարեցեալն՝ այտնիք.
Ողկեցեալն՝ ղոկի.
Ձանօթացեալն՝ ծանօթ.
Ոսկեցեալն՝ ոսկ.
Վիճակեցեալն՝ վիճակ.
Պատասխանեցեալն՝ պատասխան, կամ պատասխանի.
Պատուիրեցեալն՝ պատուէր.
Ընծեցեալն՝ ընծ.
Ընծանդեցեալն՝ ընծանդ. Եւ այլք նմանք, որք ունին զգօրութիւն կրաւորականի ընդունելութեան, որ եղերի ի ԵՁԵԼ։

Պարձեալ. ընդ միջականս համաձայնն նաև անուանք վերաբերականք. յո առ ընդհականք. որպիսիք են ոգրին. հայր, որդի. մայր, դուստր. քոյր, եղբայր. ոսպր. տի, ծառայ. հարսն, բեսայ. պապ, հանի. վարդապետ. և այլն։

Ըստ՝ գիտելի է, զի բնաբանք անուանքս միջականք միոյ վարին գոյականաբար՝ ոչ առնուն զինդիրս, այլ յարի նոցունց յատկացուցիչ ի սեռս կանի հոլովի. և միոյ վարին ածականաբար՝ առնուն զինդիրս ըստ բնութեանց բայիցն, յորոց ծագեցեալք են. Նշան թեպետ ունանք անուանք միջականք՝ նաև ի վարին գոյական կանապէս երևին առնուլ զինդիր, որպէս, Ողհայ գն. տի ծառայի. գործարաք հանիկաց. և այլն. բայց սոքին ոչ են ենդիրք, այլ յատկացուցիչք ի սեռականի հոլովի. և բայն սոցին ոչ զսեռական, այլ զտրական պահանջէ. որդոյն, Ողհայնեաց նմա. տիրեաց տէղ. գործեաց պարահիեաց յէղ. և այլն։

Պարձեալ. ի սոցանէ թէ պետ են և ունանք, որք երևին առնուլ զնոյն ինդիր, զոր առնուն բայք իւրեանց, որդոյն. հաշտեցուր յէղ. ծանօթ դէղ. և այլն. բայց այսպիսիք ինդիրք ի այնորիկ հանդիպին, զի սասցեալք անուանքն եղեալքեն ինդիրք ունոց բայից, որք բայք որականալով բնութ այնպիսեաց ինդրոց իւրեանց՝ առնուն զայնս ինդիրս. որդոյն. Նշան հաշտողուր յէղ. էր ծանօթ նմա. և այլն։ Հա ի սոսին որպէս էական

քայքն, Թէպէտ ՚ի բնութենէ իւրեանց ոչ առնուին զայն, այլ ի հաղորդելով բնութենէ անոնց որոց քայքն զայնպիսիս կ՚առնուն. նոյնպէս և անոնք այնորիկ՝ Թէպէտ մինչ են միայնակք ոչ առնուն զայս կ՚առնուն քայքն, բայց ասոնց առնին վասն հաղորդեցեալ գոյից իւրեանց ընդ քայի. ուստի այսպիսիք կ՚առնուն զայս հաղորդութենէ երկոցունց, և ոչ միայնակ եւանի քային, կամ նոյնպիսեաց անուանց։

Պարտ է, եթէ երբեմն երևիցին և այլք անունք այսպիսիք անուանք, որք նաև ՚ի գոյն միայնակ առնուն զայս կ՚առնուն քայքն՝ յորոց ինքեանք են ծագեալք, յայնժամ այնպիսիք միջականք անուանք վարին ոմն զածականս. օրդան։ Կ՚ասացհար մարմնով. գիճալուկ հոգևոր։ Կ՚ահա ոմն քայքն այսհարէ, գիմալեէ, պահանջեն զգործականս, նոյնպէս և այսորիկ անուանք, որք վարին որպէս զածականն։

Կ՚երդ՝ առ ՚ի ցուցանել՝ Թէ ՚ի մէջ ածականաց այս են որք առնուն զկնդիրս, և այլ ոչ, գիտելի է, զի այնք սակնեքեանք ածականք՝ որք ոչ բղխեին ՚ի քայից և կամ ոչ բղխեն զքայս, ոչ պահանջեն զկնդիրս ՚ի քանի. որպիսիք են սորքին։ Լմ, ոտ, ներ, ենք, ՀՃՃաղաղ, դաժնեան, արհամարհ, չարեաց, մարդասէր, արծաթող, ևաբեղէն, ոսկեղէն, և այլք նմանք։

Յոկ այնք որք ՚ի քայից բղխեցեալքեն, և կամ քայք բղխին կենդանից, կարեն ըստ յարմարութեան, և պահանջմանն քայիցն ինքեանք և առնուել զկնդիրս. որպիսիք են արմատաւոր ածականքն, և ընդունելութիւնքն. նաև ՚ի բարեխոմանց, և կամ ՚ի յածանցմանց անուանց յառաջացեալ ածականքն. օրդան։

Պարտասէր	՚ի նոսա։
Կարեկամ	յեզ։
Փառասէր	մարմով։
Օրէնդ	հոգով։
Կ՚ոսոտ	յեոմբ. և այլն։

Կ՚ած պատճառն է, զի ՚ի սոցանէ քղխին քայք որք զայնս կնդիրս պահանջեն. օրդան,

Պարտասիրեր	՚ի նոսա։
Կարեկամնայր	յեզ։
Փառասիրութ	մարմով։
Օրէնդնայր	հոգով։
Կ՚ոսոտիւր	յեոմբ. և այլն։

Կ՚ած դարձեալ՝ ՚ի մէջ ածականաց ընդունողաց զկնդիրս՝ են անունք՝ որք ունին զզօրութիւն ընդունելութեան, որ եկերի ՚ի օդ. որպիսիք են սոքին. Նախատակ, ափսո, ընդդիմամարտ, խորամանկ. և այլք բազումք, որք գրեթէ զնոյն ասեն՝ զոր ասեն սոքին, Նախատող. ափսիօղ. ընդդիմամարտող. խորամանկող. և այլն։

Կ՚ած և անունք, որք ունին զզօրութիւն ընդունելութեան

որ

որ եզերի ՚ի եզն՝ կրաւորական-
նաւ կերպին. որպիսիք են ա-
քին. Հայող, նորոգ, հմուտ,
յարուած, ղարիբ, նուաճ. և այլք
բազումք, որք զնոյն ասեն,
զոր ասեն առքին. Հայողեցեալ,
նորոգեցեալ, հմտացեալ, յարուցեալ,
ղրկեցեալ, նուաճեցեալ. և այլն։

Ման և ոմանք, որք ունին
զզօրուն երկաքանչիւրոցն
անզանազանաբար. որպիսիք
են առքին. Համակ, փերափոյ,
հնազանդ, հպատակ, խոնարհ, հաճա-
ար, և այլն։ Ոմանզի զնոյն
ասեն՝ զոր ասեն առքին, Հա-
մակաւոյղ, կամ համակեալ.
փերափոյղ, կամ փերափեալ.
հնազանդող, կամ հնազանդեալ.
հպատակող, կամ հպատակեալ.
խոնարհող, կամ խոնարհեալ.
հաճասրող, կամ հաճասրեալ.
և այլք բազումք, որք դիւրա-
պէս ձանաչիլ կարեն, եթէ
ուշադրաբար հետազօտիցին ՚ի
ստոլս ՚ի խոսմբախոնդրառուաց
ածականաց։

Ոչ ամ պիտելի է, զի բա-
զումք ածականք, որք ՚ի
հերգործականաց բայից են
բղխեցեալք, և ունին զզօրու-
թիւն ընդունելութիւն, որ ՚ի օղ
եզերի, ոչ առնուն զինդիրս
բնութիւն բային՝ յորմէ բղխե-
ցեալքն, այլ պահանջին
զհոլովին սեռական. օրդուն,
պահապան իպաշէի. Ոչ բարիւ
եղէնի, ու եղէցի. և այլն։

Գրդ՝ բացառական զայս ամ,
դ եցաւք նաև զոմանս օրի-
նակս՝ այն համբակաւոր-
նից, սակս խնդրոց ածակա-
նաց, ՚ի ձեռն որոց իմանիլ կա-
րեն և մնացեալքն։

Ճականաց անուանց ոմանք
պահանջին զհոլովին սեռա-
կան. որպիսիք են թուականն
ածականքս այսոքիկ. օրդուն.

Մինն	Ոչին.
Երկուքն	Պատանց.
Երեքինն	Ոչին.
Չորրորդն	Օրդոյ։

Որք նաև երեքին առնուն զը-
բացառական. օրդուն,

Մինն	՚ի Ոչանէ.
Երկուքն	՚ի պատանց.
Երեքինն	՚ի Ոչանէ.
Չորրորդն	Յոյնէ։

Ոսա այսմ և այլք նմանք. զնդ-
սովաւ ՚ի և բարդեցեալ դեր-
անունս այս, էսպատանէիս.
օրդուն,

Երկրաքանչիւրն	Ոչանէ, կամ ՚ի Ոչանէ։

Ոմանք պահանջին բաս քնու-
թեան բայիցն ընդ որոց ունին
զհաղորդութեան, զվերջահոլով
արական. որպիսիք են այսո-
քիկ.

Ամանդէտ	Ջեղ.
Ամենամուտ	Նմա.
Կցորդ	Ջեղ.
Հաքսոզ	Ջեղ.
Համաձև	Ոչա.
Վերակաց	Ոչա.
Ժուռարին	Ոչա.
Մեռն	Ոմա.

Ամուսար գրոց։
Աղաւակ խրատուց։
Ազգանուն հրամանաց։
Ականաւակ դուռս։
Աման ջեղ։
Անբիտակ նուագս։
Անիտանի ջեղ։
Անձակից մեղ։
Աստղաձ յեղ։
Աստուած դմա։
Անտկան արդարութիւն։
Անդեակ օրինաց։
Անձաստար ջեղ։
Անժանի պատուոյ։
Անարատական գոհանաց։
Անշառի անօրինաց։
Անարեւիմ սրբոց։
Անգտակար ջեղ։
Անդնաւակար նմա։
Անմանձային բանի։
Անիտանաւոր ջեղ։
Անարհուր նմա։ և այլք նմանք։

Անունք պահանջին վնասակրին տրական որպիսիք են սոքին։

Անձանձալ ի տալոյ։
Անձանալ ի կեսարիա։
Անմեռնել առ առաքեհարութիւն։
Անհալ ի չերիքիա։
Անայեցող յիմանալոյ։
Անայցող յամոյ։ և այլն։

Անունք պահանջին զկողմն բացառական։ որպիսիք են սոքին։

Անձակ ի հապանոյ։
Անձրզաւա ի նոյանէ։
Անզատ ի հարիոյ։
Անատարկ ի ընդիոյ։
Անուրկ ի քառանդրութեց։
Անտափուր ի հեղայ։
Անաբուր ի բծիէ։
Անոկ ի նոյանէ։
Անացաձայն ի չընիերայ։
Անգոյշ ի հեղայ։
Անարապիր ի հայբենեայ։
Աներկ ի գիեսրայ։
Անհնայն ի լիսաբենէ։
Անարբեր ի նոյանէ։
Անհնամ ի մարդիանէ։
Անանազան ի գոյանէ։
Անտար ի հաւապոյ։
Անհնան ի բարեայ։
Անին ի նոյանէ։
Անդր յայնդանէ։ և այլն։

Անայց այսորիկ ածականք ընդունին, տրբերեալ, նախադեալ, ցամաքեալ, և այլն, մերձ զգաւառական, և մերձ զգործելական պահանջին։ որպիսի

Անուլացեալ ի քերթուածողութենէ, կ
Անուլացեալ մարդով։ և կամ
Անալ մարդով։
Անրբերեալ ի հաւապոյ։ կամ
Անպրբեալ մարդ։
Անեմայեալ ի լոայ։ կամ
Անեմայեալ հոգով։
Անմաբեալ ի գիձաւրէ։ կամ
անմաբեալ մարդով։ և այլն։

Անունք պահանջին զպատճառական։ որպիսիք են սոքին։

Անհոգ պէրդաւրէ։
Անարակայ պաբդապետութենէ։
Անրկիա ընանէ։
Անրկայ պոյանէ։
Անհոյացող պէնէ։
Անամոր պէնէ։
Անձեռազ պէսրիդոյ։
Անայող պերդնայոյ։ և այլն։

Անունք

Անունք պահանջեն ղբոր ծիական. որպիսիք են առ քին.

Գնարդ	պեսպեսմբ.
Ղբատ	հոգեով.
Ղբդասաւոր	բերեւոյ.
Ծառաւոր	մարդով.
Բարեհոգեակ	համբաւով.
Բեղմնաւոր	վարդապետութիւն.
Բարեխառն	որդիութիւն.
Վերահոգեակ	անուամբ.
Վերամբարձ	պարոնով.
Վերեկեղ	պէսպէս.
Վերկարդոց	արքունատպառնուէր.
Ուսաւոր	որդիութիւն.
Ընդար	հոգեով.
Ընծայ	մարդ.
Մեծողջ	անպատմօք.
Պալար	պէտ.
Պատճառ	համով.
Ժիժնդակ	բարուք.
Խնամար	մարդ.
Ողջոյն	բաղխօք.
Ջանուր	բարուք.
Ոսկարձ	պէսպէս.
Ոճաբեմ	արքունի.
Չրջանիկ	հոգեով.
Գաւառ	մարդ.
Գծեր	հանձարով.
Հայր	մարդով.
Հշուառ	հոգեով.
Իմր	անուամբ.
Ինքնահաճութիւն	մարդ.
Մանուկն	խորհրդով.
Լ	ընդհանուր.
Լերկ	մարդով.
Ոսկր	պէսպէսութիւն.
Եղէ	համով.
Յօրէ	մարդով.
Օրէր	հարսնիքս.

Ստեմ	խորհրդով.
Ստանարհ	արքունի.
Սխատ	վարուք.
Չրեխայ	մարդ.
Կայր	աղօք.
Կորդ	վարուք.
Կշտ	ընդարձակութիւն.
Կապոյտ	երանելի.
Կարմիր	գոհունով.
Հիւանդ	անուամբ.
Յամր	լինելութիւն.
Յանձարեղ	մարդ.
Յարուստ	փոխարկ.
Յեղ	բարուք.
Յղօր	պերճութիւն.
Ոմն	անուամբ.
Ոսկրատար	լինելութիւն.
Պատառ	գլխով.
Ռեղկ	արդիւնք.
Ռեղմ	ձայնիւք.
Ռանուկ	հաւասարութիւն.
Ցողդողդ	խորհրդով.
Տուրք	մարդ.
Քեզ	անուամբ.
Ոզկ	մարդ.
Վերակ	պէսպէս.
Տարի	վարուք.
Օքնադ	պեսպէսմբ.
Փայտարտ	մարդով.
Օ երմ	անդով.
Օ երմեւռանդ	ըղձիւ.
Սուրբ	արքունի.
Ռամիկ	վարուք.
Պեղծ	բարուք.
Օար	կամօք.
Ստուար	մարդով.
Ռատեար	խորհրդով.
Փայբենի	բարուք.
Ցուրտ	որդիութիւն.
Փարեաստ	ընդհանուր.

Գնա-

Ա՛նառակ վարուժ։
Արկամ անձամբ։
Ամակոր սրտիմ։
Ագռ ոտիւք։
Ա՛նկիր խորհրդով։
Ա՛ՀԵՐոտ ղալճամբ։
Տնարտամ մտօք։
Տխուր պէսմօք։
Տկար ձամօք։
Ո՛տանր մարմնով։
Ա՛զգիլ մտօք։
Տատատուն չարաչարութիւնք։
Ա՛մեղ խօսիւք։
Փառաւէտ պէսպիսի։
Ա՛րկայն հաստատուն։
Արձ ճէնօք։
Ո՛անդուդն խօսիւք։
Ա՛տամ սրտիմ։
Ա՛տրճիր դրչաճաճ։
Ա՛բաիս պէսմօք։
Աղր անձամբ։
Ա՛պարդախտ կենցաղավարութիւնք։
Ա՛րկ էրեսօք։
Ա՛արիթ չարաչար։
Ա՛ղեղ անցիւք։
Ա՛ստ պէսութիւնք։
Ա՛ուրիթ մտօք։
Ա՛ղօրդ ճաշմունքք։
Ա՛ղեղատար մտօք։
Ա՛տայօդ չէզմուտ։
Տգեղ էրեսօք։
Ա՛ղարդ վարուժ։
Ա՛մբիծ խորհրդով։
Ա՛նարատ փչուով։
Ա՛րհամուն մտօք։
Ա՛ղարմ մարմնով։ և այլք բազումք։

Ամանք պահանջին զպարտականսն։ որպիսիքք են սոքին։

Ք՛ահ ողջոյ ղշաղիկս։
Օ՛ծ ածաղօղ էրկմունքք։
Փարեալ ղինէղումք։
Ա՛ղեալ ղպատիրանաս։ և այլն։

Ամանք պահանջին զնեղգոյականսն։ որպիսիքք են սոքին։

Ա՛հակօղ ՚ի ճնապանի։
Ա՛ատօղ ՚ի սենեկի։
Օ՛ետեղեալ ՚ի հայրապանի։ և այլն։

Պարձեալ գիտելի է, զի երբեմն անուանքն ածականքն ինչ են թարց բայից, և առնուն ինքեանց խնդիր զգործիսկան, և ի՛մ զվերջաւորով տրական, ոչ երեւին զնահապետիլ. որպես առ այս, արդիօք իցեն զօրութիւն հոլովեցեալ ածականքն հետեւեցելոց գոյականացայ, ի թէ ինքեանք ունի զնիդիր առեալք իցեն զայս. որպէս, Ա՛ժնդակ բարւոյ. հակառակ վարդապետից։ Ա՛յլք սակայն ինչ են հանդերձ բայիւք, յայտնապէս զանազանին զօրութիւն բանին. ունի ՚ի հետեւեցելոյ երկուց օրինակացս երեւին ( )րինակ առաջինն. Ա՛ղբայր տ ե դժնդակ բարւոյ. ես ընկեր էր ե հակառակ վարդապետից։ Ա՛յս ՚ի սմին բանի ածականքն առնուն խնդիր զգոյականս ( )րինակ երկրորդ. Ա՛ղբէր եղբայրն տ դժնդակ բարւոյ. խոտ ընդ հակառակ վարդապետից։ Ա՛յս ՚ի սմին բանի նոյնպէս ածականք ոչ թէ զգոյականսն առնուն խնդիր, այլ են ածականք նոյնին, գալով զօրութիւն հոլո-

Հոլովել եւ ալ, որպէս՝ Ինչ եղբայրն չո գիշերոյ քարոզ լսած ընդ հայեցուածս վարդապետին։

Պատեհ է ևս, զի անուանք բազդատականք, և գերբազդականք, որք են ածականք, և ի յածականացն յորոց ինքեանք յառաջագային, այլ պահանջեն զայլազան հոլովս ըստ բնաւորութեան բազդատականացն իւրեանց, կամ գերբազդականութեան. վասն որոյ մերթ ի ձեռն նախադրութեան ման առնուն զհոլովն հայցական. որպէս, Այլոտակագոյն ման գիէն. և կարմրագունեղ ման գարեհ։

Մերթ առնուն զսեռական. որպէս, Հզօրագոյնն նոցանից, և տկարագունեղն սոցանից։

Մերթ առնուն զսացական. որպէս. Պարարտագոյնն ի նոցանէ. և պայծառագունեղն ի սոցանէ.

Մերթ և առնուն զներգոյական, որպէս, Հզօրագոյնն ի ֆենդանին, կամ ի ձի ֆենդանեաց՝ է առաւծն. և խմաստնագունեղն ի ֆիլեոփայա, կամ ի ձի ֆիլեոփայից՝ է Քրիստոսէ։

Եւ այսպիսիք զանազանքն գերբք սոցին գրեթէ զնոսին զորութիւն ունին. զի մի և նոյն առնուն առնուլ կարէ զևրա թանչիւրն. բայց այսու և՝ զանազանին. զի առաջինն որ լինի հայցականաւ հոլովիւ, կարէ ի նմին լինիլ բազդատուումն առ այնս՝ որք են բազմաց, և առ այն՝ որ է միւսոցն, Հզօրագոյն ման պատիկի՝ քան զաժանագունեղ ման գիա նոսա։ Իսկ միացեալք երեքն՝ որք լինին սեռականաւ, բայցառականաւ, և ներգոյականաւ հոլովիւ, ի նոսին բազդատուումն միշտ լինի առ բազմաս, և ոչ առ միս. ոչ և յայսցանէ. և զանազանին այսու, զի ի յառաջնում կերպի կարէ գործիական հոլովն երբեմն ներսոյրդիլ ըստ պահանջմանն բնութ ածականին յորմէ յառաջացեալ բազդատականն. որպէս, Պարարտագոյն մարդով ման գնաւղ. Դաժանագունեղ գիմօք ման գարեհ։ Այլոց ի հետևեցեալ երեսինն ոչ կարէ գիւրաքակս ներսոյրդիլ ոչ երև ի հետազոտողացն։

Եւ վերջապէս գիտելի է, զի բազմիցս հանդիպի ածականաց անուանց ոչ տրամայեցելոց մասնկամբք գոյն, և կամ գոնեղ, վարիլ որպէս զբազդատականս և զերբազդականս, որք ասիլ կարեն բազդատականք զըրութիւն. և այսպիսիքս առնուն զինդիր արտաքոյ բնութեան իւրեանց՝ վէմ գոլոյն բազդատականք զըրութիւն. և ի ձեռն խնդրոյ կարեանց հանդիպին վարիլ որպէս զբազդատականս. որպէս, Պարարտ ման գնաւղ. Հզօր ման գաժանագունեղ.

ոխած. իմաստուն չան զաղվօն. դեղեցկին ախանց. մեծն 'ի ծոցանէ. կարօղն 'ի նոսին. կամ 'ի ձէզ ասդին. հնազանդն 'ի սուին. կամ 'ի ձէզ ասդին. և այլն։

Ասանէն յիշելի է և այս, զի 'ի շամ սովական կարճ լինիլ ներգործուձը բաղդատական. որդոն, Ան լինն ասել արտ- ընդացական, բարբառախոսական, կամ բարբառախոսականէն. սա- կայն միևն բաղդատուե հարկաճորութեին պահանջելոյ, լինելին զորութեձը բաղդատական, և առնուն յոյժ բարեկիցս զնդիրս բաղդատականայ. որդոն, Ասրագ ընթայ չան գնդիւ. արընթայ չան գնէս. բարձրանալ չան զարձէ. և այլն։

Հաղափա Արփաճորման Մասանց բանի 'ի զարդարուն, հանդերձ օրինակօք ոմանօք։

Գլուխ Ա Եղանակաւորք։

Ասելի գիտելի է, զի 'ի շարադրութեձ եթէ սովածիկի բնական կարգ մասանց բանի, 'Ասաի դնի այն որ է անուն բայի։ Երկրորդ՝ նորին ածականն՝ եթէ պիտոյ իցէ։ Երրորդ՝ խնդիրն ածականին։ Չորրորդ՝ նախադրուե եթէ պիտոյ իցէ։ Հինգերորդ՝ խնդիր նախադրութեձ։ Վեցերորդ՝ ածական նորին՝ եթէ պիտոյ իցէ։ Յօթնեներորդ՝ մակբայ՝ եթէ պիտոյ իցէ։ Ութերորդ՝ բայն։ Իններորդ՝ խնդիր բային։ Տասներորդ՝ ածական նորին։ Այլ իւրաքանչիւրոյ անուան 'ի տեղւոջ իւրում դնի յատկացուցիչն եթէ պիտոյ իցէ. որդոն,

* 1 Արդապետ եկեղեցոյ 2 փարթամք 3 իմաստութեձ՝ 4 գինի 5 առաքելոց 6 սրբոց 7 յոյժ սարգսեաբ 8 բայսայայ- տեցին 9 մեզ զանաս հաճարոյ 10 ղուղիցս ։։

Ասայց միևն ոչ մնացածի կարգն բնական ունի եղաբ, այլ կարգն արհեստական, և ոձն որ է յարմար արտաբերման՝ և քաղցրաբանուեձ, դնի այլապէս. որդոն, * Օգնի սրբոց առաքելոցն վարդապետաբ եկեղեցւոյ փարթամք իմաստութեձ, զուղիղ բանս հաճատոյ յոյժ սարգսեաբ բայսայայտեցին մեզ։ ։ Ասա 'ի սմին երևին մասունք բանին իբր 'ի բազումն յետեւաւաջադրիւ. արտաբոյ բնականի կարգի։ Ան շարադրողն ոչ է հարկ Հայիւ 'ի կարգն բնական, այլ 'ի կարգն արհեստական, և 'ի յոձն որ է յարմար արտաբերման։

Երկրորդ գիտելի է, զի առհաստատուն միոյ պարբերութեձ ոչ միշտ հարկաճորի գնդել զայնքանս մասունս՝ զորքանս եղաբ, այլ ըստ պահանջման բանին յաճէտ՝ կամ նուազ. վասն զի ոչ միշտ պահանջի եթէ 'ի միում պարբեր-

րութիւնէ իցէն մանկտայք, իցէն նախադրութիւնք, և կամ միւսն իցէն ածականք, և յատկացուցիչք. բայց հարկաւոր է զի իցէ մի բայ, և անուանք գոնեայ երկու, որոց միոյն իցէ անուն բայի, և միւսն խնդիր. և այս՝ կամ ներգործութիւն. որգոն. Պէտրոս ծագաս ի սեղան. կամ զօրութիւն. որգոն, Պէտրոս ծագաս։ այս մարմնով։

Երրորդ գիտելի է, զի առ՚ի համարմանել զմի պարբերութիւն բանի՝ պիտոյ է զննել և իմանալ նախ՝ թէ ուր, և կամ որն իցէ անուն բային, բայն, և խնդիր նորին. թէ ներգործութիւն իցէն եղեալք, և թէ զօրութիւն. Այս պիտոյանայ որոնել զածականն՝ եթէ իցէն, և ձանաչել արդեօք որոյ գոյականայ իցէն ածականք. զի բազմիցս ածականքն՝ տարակայք ի գոյականացայ իբրեանց դնին. Այս հարկաւոր է քննել զյարաբերական դերանունն, և տեսանել՝ թէ զո՞ յարաբերէ. նաև ձանաչել զդերանուանս, որոց արդեօք փոխանակ եղեալք իցեն։ Յե վերջապէս զանազանել զյատկացուցիչն՝ ի խնդրոյ, և դարակել թէ ո՞յց իցեն յատկացուցիչք. և այսպէս զայլոյ մասանց հետագոտել. Օ որոց դնեմք առաջին օրինակ զբանս զայս, * Յօհաննէս մկրտիչն աւետումն մարգարէից քան զինքն նախագունէց՝ ի Քրիստոս վկայեաց։

Երկրորդ օրինակ. * Ինքն գնոցայն միայն ծանեալ լիմաստուածէ, և անդուստ գնանգամանդուածէ մերոյ ղպրտուղն առաքադրեցաք նոմիրել նոցա։ Յա՛ ի սմին բանի դժուարաձանաչ է յատկացուցիչն. յո՞ նոցայն. զի առեալ է գնախդիրս, ղ, ոչ զնիւբ, այլ զայն հայցականի խնդրոյ բային՝ ծանեաւ. թէ ոչ նա՛ խնդիրն այն ունէր գնախդիր իւր, ղ, յո՞ գնոմբն. Այս պարբերանի այսպէս. * Ինքն միայն ծանեալ գիմաստուածէ նոցա. և անդուստ առաքադրեցաք նոմիրել նոցա ղպտուղ հնազանդութիւն մերոյ։

Երրորդ օրինակ. * Յանեայ՛ի ձեռն սիրալիր առումս կիւդ յառաջ քան զմարմնոյդ գնդուսդ ազնուութիւն։ Յ՛ սմին բանի դժուարաձանաչ են երկու յատկացուցիչք,

ինչքան, զի տրամախոհեցեալք են զպատճառս Հայցականի խնդրոյ. ի միում որոց Հայցական խնդրելն, նաև բայն ներգործական է զբուքէ։ Այս պարզաբանի այսպես. * Ի ձեռն սիրալիր քաղաքավարի ծանեայ զպատճառս Հոգւոյդ յառաջ քան լեալ իմոյ ճանաչել զպատճառս մարմնոյդ։

Երորորդ օրինակ. * Տեսի զերեսայր քո ի գաւազի զձիս կահերն առ երկայնանալոյ երեսաց առնել զհատորսն։ Ի սմին բանի առաջին ածականն է տարակայ ի գոյականին. և երկրորդ ածականն հաստատեցեալ գոյականին. Այս պարզաբանի այսպես։ Տեսի զձիկահերը եղեայր քո ի գաւազի առ երեսաց երկայնանալոյ առնել զհատորսն։

Ինգերորդ օրինակ. * Օ՛ի ծանիցես զառ քեզ հայհոյանս տարմանելիւն իմոյս բանից, նաև ի տումարի նշանագրեցի զիմոյ իմոյ զղջացեալ խորհուրդս։ Ի սմին բանի դիտ արիմոյս. Եթէ ծագի, զի հայցականաց ինդրոց նախդիրն, ոչ, նաև ի ադրի նախադրութեան առ, և է. Ի վերջնում բանում կրկնի և նոյն, ոչ, այս բացագրի այսպես. * Օ՛ի ծանիցես զհայհոյանս տարմանելիւն իմոյս առ քեզ, նշանագրեցի նաև ի տումարի զնորհուրդս յղացեալ ի մտաց իմոց։

Վեցերորդ օրինակ. * Ո՛չ դանդաղիմ ուսանել և իմաստանալ ասել զձեզ, զի բովհետև տաղտկացեալ ոչ տեսանեմ յուսանել զձեզ։ Ի սմին բանի յառաջնում մնայն պարբերութեն խնդիրն յառաջադրի բայիւն, և կերկրորդում ի մէջ խնդառաջ ածականին, և խնդրոյն իւրոյ ներմուծանի բայ, (։ Որ բացատրի այսպէս.) * Ո՛չ դանդաղիմ ասել զձեզ ուսանել և իմաստանալ, զի բովհետև ոչ տեսանեմ զձեզ տաղտկացեալս յուսանել։

Եօթներորդ օրինակ. * Ո՛հ եթէ իցէր պարապորդ որ և քաւական, որ զՁշմարտութեանց ողբալեայ, որք պատեալք պաշարեցին զպատմագնեայս մեր ի ժամանակի կործանման Թագաւորութեն պարսից։

Ընդ երրորդ օրինակ. * Յուսահատեցեալն Յ՝ծայնոյ զԹուէն ոչ կարեն դիւրաբար առաւարիլ այսպիսիք քանք և խորհուրդք, որք զայնպիսիս կակղել կարիցեն ղխստութիւն։ Վասն այնմ քանի ածականն ի գոյականէ միջադրութիւ բայիս տարադրի, և նախդիրն՝ ի երկոյնցն ևս առադրի։ Այնբէս պատուի այսպէս. Որք զայնպիսիս խստութիւնս կակղել կարիցեն։

Ընդ երրորդ օրինակ. * Զետ Տրկանելոյն Վիճաբանդրու զԱստեղ արքայն պատասխոյ, երկարեաց զանս իւր առ ընտանիս նորին մինչև ի ժամն ձիգս, և ապա զդխայկապուտս առաքել ի բազմս կոյտ շէջս կատորճածոց Տրապմայեաց։

Նոյնմին քանի գերանունս այս՝ նորին՝ որ է յատկացուցիչ, յուցանէ զԱստեղ ի սեռականի հոլովի։ Այնբէս պիտի և Հայկական խնդիր անեղծութիւն բայիս։ Այնբէս պատուի այսպէս, * Զետ Տարկանելոյն Վիճաբանդրու զԱստեղ արքայն պատասխոյ՝ երկարեաց զանս իւր մինչև ի ժամն ձիգս՝ առ ընտանիս դարձեալ. և ապա Տրապմայեաց առաքել զդխայկապուտս ի բազմս կոյտ շէջս կատորճածոց։

Տասնեերորդ օրինակ, և Համանգամայն լուծումն շաղադրելոյն ի մասունս իւր. * Արքայն դաւիթ ոչ ի լեռից՝ զկնի եղեալ՝ վասն շահաստանելոյն զբերդն զոր պաշարէր զօրավարն քաջ, այլ ի գԹուէն աղեացն, և վասն բասրելի ցուցանելոյ զՅովաբ իշխան զօրուն՝ որ զարիւն պատերազմի ի խաղաղ գործելն խնդրեաց։

Ի սմին քանի՝ դաւիթ ի անուն բայի, Ածական նորին. Ին ի մակբայ. Իշխանէ՝ ի ընդունելութի. Ի նշեցիկ խնդիր նորին։ Այլոց այսպիսիս ընդունելութի, և խնդիր՝ կազմին զանկատար բան ինչ՝ որ ունի զգործիական նի, և նեղմածանի ոչ զատեկեալ բան ինչ ի բանի. (Յ՝Արքայն Դաւիթ ոչ չբմեղիկ լինելով, կամ՝ քաջ զինի լինելոյ վասն ոչ գայ.) Ի՝ան՝ ի նախադրութի. Շահաստանելոյն՝ ի խնդիր։ (Այլոց նաև սոցին կազմին գատեկեալ բան ինչ ի բանի) Ին ի՝ էջ։ Նոյն բայիս ի վեր անդր ասացաք. Ածական Դաւիթ։ Օգնեցէք՝ ի խնդիր բայի ըստ սեռին. Օգնական ի միջական անուն, և ասէն ի ածական աբենդրայ. Իսկ էթայէլեան՝ և ասէն են ածականք զօրավարք որ վերահայեցմամբ առնոսին համարի գոյական. Ածին՝ ի շաղկապ բայաւորական։ (Այնմ զինի նորին մնանել զօրութի բայս այս՝ ընծեցեալ.) Ի փնտրել ի խնդիր սեռի։ Ածին՝ յատկացուցիչ խնդրոյն։ (Այնմ վերա-

տին մտանէք զկնի սորին զօրումբն քայն Հռիւոց. և ինդիրն՝ զՀրեշտեղս։) Եւ շարկապ. վասն՝ նախադրումբեան. ցոյանելոյ՝ ինդիր նախադրումբեն. զՅովաբէլ՝ ինդիր սեռի դերբային՝ որ եղև ինդիր նախադրումբեն. էշման՝ ածականն յովաբայ. զօրուն՝ յատկացուցիչ. բաթելէն՝ էր ինդիր բնումբեն դերբային՝ որում նախադրեցաւ։ Հուն՝ յարաբերիչ զյովաբ, և լինի անուն քայի։ Հնդրեցաւն է քայն. զարէն՝ է ինդիր սեռի քային. Պապեբաղի՝ է յատկացուցիչ ինդրոյն. ՚ի խաղաղումբեն, է ինդիր բնումբեն քային։ Նայց այս ինդիր զօրումբեն ունի զբաւս ժամանակ, որ եթէ ներգործումբեն դնիցի, լինի ժամանակն ներգործական ինդիր. և խաղաղումբեն՝ ՚ի սեռականի հոլովոջ յատկացուցիչ նորին. որգոն, ՚ի ժամանակի խաղաղումբեն։

և այլն։

Հաղագս Օրանալանից Հերոդեի զբարքոցն նախանձուց, Հանդերձ առաքելոյն ոմանց բանից արտահանելոյ ՚ի գրոցածոց նոցին, առ ՚ի լինել օրինակ դամբակոնից։

Գլուխ Լ. Հռոմէականաբերդ։

Ալ քան թէ դնիցեմ զամանս օրինակս շարադրումբեց նախնեայ մերոց, գիտելի է, զի եռեակ կերպ շարադրումբեց գտանին ՚ի բանս նախնեայ մերոց ՚ի բնաւս գրոցածս նոցին։

Առաջինն է այն՝ որ սահմանի ՚ի յընտրելախօսումբեն, բայց առաւել դիւրահասակ նալի է առնելոյ. որպիսի է շարադրումբն Հայամուրին։

Երկրորդն է, որ միջակաւարի ՚ի յընտրելախօսումբեն, և ՚ի քաղցրաբանումբեն, և ոչ է այնքան դիւրահասկանալի առնելոյ. որպիսի է շարադրումբեն Ճաշոցին գրոց ըստ մեծագունեզի մասին։

Երրորդն է, որ կատարելապէս ունի ՚ի յընտրելախօսումբեն, և ՚ի քաղցրաբանումբեն. և ոչ է հասկանալի ամենեցունց, այլ միայն ՚ի միջ դիտնոց ունի զպտուղ իւր. և այսպիսի է շարադրումբն գրոցն Հօսեսի խորենացւոյն, Կորիւնի նարեկացւոյն, Կիրակոսի

սխալ կայեցուցանէ, և ներսիսի լսմբրօնայուցանէ, և այլոց ոմանց։ Եւ շարադրուի գրոյն մանր կաբայեցոց ի յայ՝ծաշնչուս։

Արդ՝ ի քերթողայ իբա- քանչիւրն երից ըստ սի- տանաւորութեան տեղւոյն, և յարմարութեան բանին պարտի ի գործ ածիլ։ Այ ինչ խոսիլ, և կամ գրել քերթօղ ոք զինն առ օգուստ աշխարհական- նաց միայն, պարտի վարիլ առաջնով կերպիւն։ Իսկ յորժամ արուադրէ զինն պատ- կանեալ առ ուսումն գիտուե, և կամ լնանեաւ զպարզաբա- նութեն սրբազանից գրոց, և նմանեաց, պարտի վարիլ երկ- րորդիւ կերպիւն, զի ի գու- յէ ազնուութեն քաղցրաբա- նուե աղօտացուցանիցէ զազ- նուութեն բանից. և խորու- թիւ բառիցն առաւել ի խորս ընկղմիցէ գնորութեն գիտե- լեաց։ Այլոյ յորժամ արուա- դրէ զինն՝ որ ոչ է զուսանակ գիտուեն, և ոչ է առ օգուստ աշխարհականաց և ռամկաց, այլ առ խնայասուն, և առ ուսեալս միայն պատկանի կիր- առուն նորին, յայնժամ պարտի վարիլ երրորդիւ կեր- պիւն, ոչ զի պայծառուեն բանից և պերճաբանուեն խո- սից քացատրիցէ զնեղչու- թեն ի մտաց ընթերցողաց, և զմայլից զդեպյուն, և հետև- աբար առ քարշից զընթեր- ցօղն՝ ի համահետևուն այն- պիսեաց շարադրութեանց։

Արդ՝ թէ շարադրութեն, թէ վերլուծուն շարադրուեց ի մասունս իւր, և թէ ըմ- բռնուն ուրուք պարբերութեն ըստ որում պարտի ըմբռնիլ՝ և համահաւաքիլ ի մասանց իւրոց՝ դիւրին է նորահասից քերականաց որքան առ առա- ջին, և առ երկրորդ կերպն շարադրուե. բայց որքան առ երրորդն ոչ է այնքան դիւր- լին. վն այսորիկ առ ի նպաս- տութեն համբակագունից հա- մագումարութեամբ աստէն զոմանս բանս շարադրութեց նախնեաց մերոց՝ ի յայ՝ծաշնչ գրոց, և յայլոց ըստ երրորդի կեր- պին. և ուրեք ուրեք վերլու- ծանելոք զոմանս այնց ի մա- սունս իւրեանց, և զոմն ա- սունց նոցին պարզաբանելով։

Օր օրինակ.

* Այն արասցես ընդ սա ոչ- ինչ գոցէ ձեռն քո։ Դաս. 9. 33.

Այսինքն՝ զրպիսի ինչ հնար կարիցէ գտանել ձեռն քո։

* Արդ՝ գալով ձափ բանին քոյոյ, զի՞նչ լինիցին իրաւունք մանկանն։ Դաս. 13. 12.

Այ գալն ձափու, իրրու թէ ի լինին ըստ ասուեն քոյոյ։

* Դու զանձն իմ ի ձեռին իմում։ Դաս. 12. 3.

Այսինքն, պատրաստեցի զանձն իմ ի մահ. կամ զկեանս ան- ձին իմոյ եդի ի ձեռին իմում առ ի տալ եթէ հարկն պա- հանջիցէ։

* Վենայն պակասութիւդ քո զինև,

զինև, բայց դու ի հրապարա-
կիդ մի ագանիցիս ։ Դատ.
19. 20։

Ա. Յոհնքն, պահապետքն ա-
ռաջի քոյոց եղիցի զինև, և
ի վերայ իմ. իբրև թէ իմ
լսիցին պահապետքիդ քոյոց, զո-
րոց ի հարկէ նախահոգամ։
* Յառակեաց ի ժողովրդենէ
անտի ուրեմն հազար արանց։
Դատ. 20. 25։ Յն զանձինս արանց
ուրեմն հազարաց ։ Հոգեւոր
արանց է յառակացուցիչ Հայ-
ցականի խնդրոյն, որ է զո-
քեւթէ. և ասէն հապաղեն է ածա-
կան արանցն։
* Ոչ սկսան հարկանել վի-
բաւորս ի ժողովրդենէ անտի
որ մի անգամն և միւս անգամն
առ ձանուպարհօքն, որոց միոյն
եղաներ ի բեթէլ, և միւսն
եղաներ ի Գաբաա։ Դատ.
20. 31։

Ա. Յոհնքն, որոց իբ միոյն գնա-
ցուն եղաներ ի բեթէլ. և այլն
Ոչ զի գնացուն քոյդ ձանա-
պարհ ինչ՝ եղանէ ուրեք, և
առ այս նաև ձանուպարհն ասի
եղանել ուրեք։
* Հեղաւ զանձն իմ առաջի
նոն։ 1. Յնա. 1. 15։

Ա. Յոհնքն՝ տապուածեմ զհոգի
իմ առօքիւք առաջի նոն։
Ոչ է ոչ ինն առաւել, որոյ
գուցանէ ի խորոց սրտի խն-
դրել զինն յուսիկ։
* Ոչ ետ նոյ տեղի ի վերոյ
կաշխատանացն իբրև զերծուն
արամբ։ 1. Յնա. 9 22։

Ա. Յոհնքն՝ զերծաղանցեալ իբրև
զերծուն արամբ. կամ զերծ-
քան զերծուն արս։
* Ի քէն և այսր է փքինն։
1. Յնա. 20. 21։

Ա. Յոհնքն՝ այսր քան զբեզ է
փքինն ։ Կամ այսմ է և այն
* Ուղեմ է ի չինն անդր ձանա-
պարհ ։ 3. Յնա. 19. 7։

Ա. Յոհնքն, ի կացեալ տեղւոյ-
ընդ և անդր բազում է ձանա-
պարհ։
* Ոչ եղև թիւմ ամուրց զորս
նուաճէ Դաւիթ յանդինն ար-
ջազգեայ, ամուրք չորիս ա-
մաց ։ 1. Յնա. 27. 7։

Ա. առնէն նաւա՝ բայն առնու-
զնեզգոյական. յր յանդին. և
մինչ ասի, ղբս նաւա, Հայցյա-
կանս այս յարաբերել զնաւա՝
ամուրց ։ Իբր թէ ասիցի.
Դաւիթ նուաճէ յանդինն այլ-
ազգեայ զամուրս Հաղար չո-
բեքհարիւր վաթսուն, որք են
ամուրք չորիս ամաց։
Ոչ ի այսմ նաև այլոց բայիկ ոչ
պահանջողաց զՀայցյական՝ մինչ
ի առաջ եղանեն թիւմ ամուց՝
և ամուրց, Հայցյականաւ հո-
լովիւ եղանեն։ որգան, * Ի կայ
զամուրս երեսուն ։ և այլն ։
Կամ այսպես. * Ոչ եղև թիւմ
ամուրց զորս եկայ առ մեզ,
ամուրք միոյ ամաց. և այլն։
Ուրեմն ի ևայս. Ոսոմ ևիւթնա-
ւոյ չեմ ամուրս ամաց եղեալ։
2. Յնա. 14. 28։
* Ոչ բան ինչ յառաւել մի-
դիցես ի արտիւքսմ ։ 1. Յնա.
29. 10։

Ա. Յոհնքն՝ զբան ինչ յառե ։
Ոչ

Յե ըստ այսմ բազմիցս Տեղ կոչի զի վտխանակ գնելոյ զգոյական անուն ինչ ածականս Հանդերձ ի Հայցական Հոլովի՝ ածականն վերացուցանի և ի սեռական Հոլովի դնի յատկացուցիչ նմին. որդոն, ոչաւ է ինչ բան բարի։ Յե նոյն և Քէ ասիցի, ոչաւ է ինչ բան բարւոյ, կամ բարւոյն։

* Յե հզև յետ երեմեայ աւերջ. ‖ 2. Մաթ. 13. 23.

Յերեխայն ի ածական աւուրց. և Հոլովի՝ երեմեայ՝ երեմէի. և այլն։ Յե նոյն է եմէ ասելն։ Յե յետ որոյ էրն աւուրս Էրէց ասող։ Յորում ասացն է յատկացուցիչ աւուրցն. և էրէցն է ածական ասացն։

* Որինչ գեռ դու խոսկիս անդ քնդ արքայի, ես մոկ՝ և լցկ զբանս քո ‖ 3. Մաթ. 1. 14.

Յոհաննէս՝ կատարելագործեցոյց զբան քո. կամ Հատատոկց. և այլն։

* Յե ահա ի կես չէ զոր պատմեկն ինձ խնատուքեդ ‖ 3. Մաթ. 10. 7.

Յոհաննէս, ահա այն զոր պատմեկն ինձ՝ չէ ի կէսն խնատուքեդ։

* Յե ոչինչ էր նման զնդ Հատ գնալ ըստ մեղայ յերթալոյ ‖ 3. Մաթ. 16. 31.

Յոհաննէս՝ ոչ նման էր տարբեր նման գնալ ըստ մեղացն յերթալոյ, այլ էր նոյն։

* Յե տեսջիք, զի պատմեալ նմն նա տուիս ‖ 4. Մաթ. 5. 7.

Յոհաննէս՝ զպատմեալ նմն որոնե նա տա ի։

* Յերեկամուհեր իւր զգոլանն Հարան ‖ 1, Մոս. 2. 24.

Յոհաննէս՝ ի գողգոթն Հարան։ Որ և այն՝ որ ասէ, Մերձեսցէ ազգ ըստ ազգ իւր ի քար։

* Յոն ինչ կամէր առաքեսն ի գիշերոյն մի բրկանալ ‖ 1. Մոս. 5. 30.

Յոհաննէս՝ մինչ կամէր լոյսն առաքեսուն ի քաց վանել գնացարար գիշերոյն։

* Օսերան, և զմոսան լգուքեն առնապէս վատեալ՝ քաջ զուքեն յատաջ մտուցեալ՝ ասեր ‖ 2. Մոս. 7. 21.

Յ՝ գեղեցիկ լմն ոմ՝ որ զբազմաց նմանեսաց առեալն. որդոն, Օբանա, և զնացս հանեկն ոչ, զոր սարսափ ծերոյ կարճառուքեն, վտահաբար ի յատեն ի խոցել՝ պատասխաներ։

* Յե այնք չազուսք էին որք առ աչին յիմարութեն՝ ընդ իւրեանց գինս ելանէին ‖ 2. Մոս. 12. 22.

Յոհաննէս՝ վասն ահի, որ է ահ յիմարութեն. ընդ իւրեանց գինս ելանէին. յո անհկանելով ի վերայ գինուց իւրեանց ցըցեալք մնային։

* Յե ես ոնր կրկին՝ ըստ որ չատի ինչ էր յատաջագոյն էնօքայ ի յամսիսութեն ‖ Էնօքայ. 42. 10.

Յոհաննէս՝ ես ոչ կրկնապատիկն առաջնոյն։ Յե ի ոչ լմն առուքեն գինչ զանն միայն. և զօրուքն խնայել ինգ իրն ընդ։

Յե

Նոր զգաստացիր իրաց կարէ ա-
սիլ. որդեա, Սիմէն սենեկայ
մերոց եղև կրկին քան որ-
չափ եր յառաջագոյն. այլ քան
զայն, որչափ եր յառաջագոյն։
* Ա.ըհամարհե զբաղաբակեցս
այլ պահապանիա. ‖ Հշմ. 11. 12։

Ա.ստէն անուն բայնի է՝ ի
վերջն բանին։ Նոր է ոչ իմն,
որ ասի զազգէ, զգաճառէ,
զդրացութէ, և զառանձ. այլ
գոն, Ա.յր յիմնոր արհամարհէ
զգաճառակիցս իւր. ըստ այսմ
և այլն։

* Ա.րդարացոյց զանձն իւր
ապաստամբուհին լինել առ ուխ-
տազանցուհեն յուդայ ‖։ Երեմ.
3. 11։

Ա.յսինքն՝ բաղդատեալ առ
ուխտազանցութենին յուդայ.
ըստ այսմ է և այն. Օ՜նչէ չարդ
առ ցորեաւդ ‖ Երեմ. 23. 28։
* Ա.ղաղեսցեն ի Տօբեթին առ
առեղծն չբաւելոյ. ‖ Երեմ.
7. 32։

Ա.ստէն առն է վանս. Ա.յսինքն
մի չբաւելոյ տեղւոյն։
* Օ՜ի բանս ի գործ արարին
ունել զիս ‖։ Երեմ. 18. 22.

Ա.յսինքն, զխօսս եդին ի մէջ
իւրեանց առ ի կանխուել զիս։
* Ա.ռայց ձեռն Ա.քիմայ եր
ընդ երեմիայի ‖։ Երեմ. 26. 24.

Ա.յսինքն՝ օգնութենին, կամ
խորհուրդն, կամ կարողու-
թենն, և կամ սիրտն աքիկա-
մայ եր ընդ երեմիայի։
* Օ՜ի ոչ էլ ի վեր բանն ‖.
Երեմ. 38. 27.

Լերկին Ը արտրուհեց։

Ա.յսինքն ոչ յայտնեցաւ։
* Վէտ այն կալեալ Հայիեաք. ‖
Հբ. 4. 17.

Ա.յսինքն՝ որպէս զակն դիտի
կալեալ զաչս մեր Հայիեաք.
կամ ուշ եդեալ Հայիեաք։
* Ի ձեր սահս սիրն արօրապիր
լիցի. ‖ Ովսէ. 3. 12.

Ա.յսինքն՝ վասն ձեր։
* Ա.ռ աբխաթարաւ քահա-
նայապետիւ ‖. Ովդ. 2. 26.

Ա.յսինքն՝ ի ժամանակի նո-
րին։ Այլ և այն բան։ Ար եղև
առ Այծրեաս. Դատ. 11. 28։

Ա.յսինքն ի ժամանակի Այծ-
գեայ կայսեր, ըստ այսմ են
և այլք բազումք։
* Հաներ զդիշերն ի գլուխ
յաղօթս Ա.ատուծոյ. ‖ Ողբ.
6. 12.

Ա.յսինքն զբոլոր գիշերն մին-
չև ի կատարն անցուցանելոյ ի
յաղօթս. ըստ այսմ են և
այլք բազումք։
* Ար ոչ ընդունիցի զարքայու-
թիւ այ իբրև զմանուկ ‖. Ղկ.
18. 17.

Ա.յսինքն ոչ մանուկն ընդու-
նի զնի. և ոչ թէ արքայու-
թինն ընդունելոյ համարիլ
պարտի ոչ զմանուկ։ Նոր այս-
պիսիք բազումք հանդիպին ի
բանս, որք տարորոշիլ պար-
տին։
* Նոր թէրև աճուրս բազումս
հանէինն անդ ‖։ Գործ. 25. 14.

Ա.յսինքն՝ անցուցանէինն ժամ-
ուրս բազումս։

Ի գրոցածոյ Մովսէս Խորենացւոյն։

* Եւ Ամենայն հրամայեաց գիտցն պղծելիս գործել ցուցանել, և յառաջ առեալ գձեռնադան իւր իբրև զարծաթի յերեսս կաքաւուց խոյանային։ Ի սմին բանի հայցականացս՝ պիղծն, ոչ է խնդիր բայիւն հրաժեշտ, այլ է խնդիր անելոյ զԹէ բայիւն գոլեցուցանել։

* Ա.յլ զայս ասեմ գործել յառաջատեսութենէն Ա.յ. որպէս կամք են ասել իմոյ բանի, յաղագս որ ի մեզ փրկութեանն ձանապարհ. ապա Թէ ոչ՝ որոյ յառաջ ակնառնելով զմանուէլն Պաղեստինի ի Հռովմայեցւոց իշխանութենն մնացեալն Աղին ընծայելին հաճեացոյ։

Ի սմին բանի փոխանակ ասելոյ եթէ են ինչ ասել, դնէ՝ եթէ ասել էին ասել իմոյ բանի. Ես փոխանակ Նոյ, յաղագս այնր որ ի վեղ, դնէ յաղագս որ. և սեռական հնդրեալս այս՝ այր, իմանալի զօրութիւն. Աղին ընծայելին հաճոյից. Ա.յսինքն զմանուէլն Պաղեստինի, որ էր ներն Աղիզոր հռովմայեցւոց մեր, ի կեսարբիա, որ էր ընդ իշխանութեամբ հռովմայեցւոց, մնացականին, և ընծայելին հաճոյացն Աղին։

* Որք ոչ զպատիւն յինքեանս ձգելին, այլ պատիւն գՀոգա ընծայաւ։

Ա.յս է գեղեցիկ լինն ոմանց

Լերդից Երրորդ։ 457

թէ, և սասկեալ լինի սահին զորդւոց սրբոյն Աղիզորի հռոհսաւորչին մերոյ. և կարէ ասել նաև զայլոց նմանեաց։

* Իակ Թագաւորն Տրդատ ամ Հայոսատանեաց ի քէջալ ի դաշտն Վարդարատոյ, պատահէ հիւսիսակամացն Ձաղկաստաւ պատերազմի, և ի խառնել երկոցունց կողմանցն՝ յերկուս ձեղգ զամբոխ Թշնամեացն, սկսաբար շահատակելով. Ոչ կարեմ ասել զերազգաթի ձեռինն, որ անբաժ ի նմանէ յերկիր անկեալ Թաւագլոր խաղային. օրինակ իմն, երբև ի գնդեցիկ ցանցորդէ ի ձկամբ յերկիր Թօթափեալ ցանցոյն, կայցառային յերեսս երկրի։

Ի սմին բանի, Ճանաչեաւն է գործիական խնդիր՝ պատահէ բայիւն. հետախաչեաց է տրաքան խնդիր. պաբերպէին է յատկացուցիչ ձևիտատն։ Ես անգ՝ ուր դնէ օրինակ իմն, կամ ասել, Օրը օրինակ։

* Օգտաւոր ժամանակաւ կատարէ Տրդատ զշնուճածս ամրոցին գառնալոյ, զոր որ ձաքար՝ և կոփածոյ վիմօք, երկաթագամ, և կապարաւ մածուցեալ, յորում շինեալ և տուն հովանոց մանկտեացն սբանչելի դրօշուածովք՝ բարձր քանդակովք ի համար բեռ իբոյ հասցուիցէ յոյ։

Ի սմին բանի դնէ բառս է համար, փոխանակ նախադրութեան՝ ընդ, կամ առ։

* Ի՚ԱՀ պատմութիւն յաղագս սրբոյն Ներսեսի Տ՚արտրոնեցւոյ, զանազան արքունեաւ նմա դեղ մահու, զոկեցան ի լուսոյ հնարիւք Անառապարելիս նորա, որ Թագաւորեաց ամս յիսուն և վեց ։

՚Ի սմին բանի Ճառապիսկոպոսն է յատկացուցիչ լուսոյն. և ընդհանուր է յատկացուցիչ Ճառադայիցն։

՚Ի գրոնածոյ սէյն Պ՚էրէփորէ Նարեկացւոյն։

* Պ՚ատճառն հոս, և քեզ անդրանիկ. որդի քո ծննդեամբ, և տէր արարչութեան։

՚Ի սմին բանի Իսկան բայս՝ է, իմանի զորութիւն. ո՚րպէս, Պ՚ատճառն կոյս, Ընծայ միածինն է հոս՝ և քեզ անդրանիկ. է որդի քո ծննդեամբ, և տէր արարչութեամբ։

* Ամենայն յայտգին ընծայ՝ նալ՝ ընկալայ սաստկապես. յանգամն ձկաւիլ՝ իմոյն ոչ հասի. ՚ի մեծագոյնն ամբառնալ առաւօտ գլորեցայ. ՚ի զուարճանալն առաւել յաւելու ի՚մոտ. կարծելով ընդ ահեակն մոլորել՝ յայն գիտեցի. ՚ի ձերհրորդն խոստովան՝ ընդնաքնին կորուսի. ՚ի խնդիր սակաւուն՝ ՚ի կարևորացն զոկեցայ. ՚ի փոքունցն փախուցեալ՝ մեծամեծացն մատնեցայ։

՚Ի սմին բանի նախդիրն դերբայն, այ՚ է, գնի հետագիտութեամբ, ՚ի ձերհրորդն խոստովանութեամբ. ո՚րպէս իմանի այս, ՚ի խոստովանելն ձերհրորդն։ Նա այս բոլոր բան է գնելոյիկ օրինակ ինչ, զոր կերպիւ որոյ կարելի շարադրել և այլ բանիք զոյսմ։

* Օ՚ազխարհատեղծ թերանոյդ վ՚՚Ճղէն անձրևացդ զկեցուցանօղն կաթուճած մատաւ լսելեացս դրանդ բացարան, որով զօձին խորամանկութեամբ զանասարկուն Թիւնից բարձեալ՝ և բժշկեացեր ։

՚Ի սմին բանի կաթուճածն է հայցական խնդիր բային տալ. և նախդիրն իբր ՚ի, է տամանը՝ շանեցեալ ՚ի յերիս բառս յայտնական՝ ձեղուցանօղ, որ է ածական խնդրոյն. վ՚՚Ճղէն, որ է ածական յատկացուցչի խնդրոյն, այ՚ անձրևաց. զկաթուճածն՝ որ է ածական յատկացուցչի յատկացուցչին, այ՚ բանսոյն. ո՚րպէս Օ՚կաթուճածն կեցուցանօղ՚՚Ճղէնաց անձրևաց աշխարհատեղծի բերանոյդ, ՚՚յսինքն՝ զկաթուճածն Թքդդ՝ մատաւ լսելեացս դրանդ բացարան. այ բացօղ. ոպ երբեմն արարեր մինչ Թքեր յականջս խուլ և համր դիւահարին, և բժշկեցեր։

Ի ՓՐԿՉԱԾՈՑ ՍՐԲՈՑՆ Ի ԿԵՐՍԽԻ ԱՂԱՒԵՑԻՑ, ՏՐՈՒ ՓՐԿՈՑ ԱՌ ՀԱՄՕՐԵՆ ՀԱՅՍՏԵ ԱՂՆԻՆ։

* Օ ԽՈՐԴ կարիցեմք և զբահանայապետա-
կան գաւառաւորումն ի գործ
արկանել առ ազգ ասպելոյն,
որք ոչ միայն գաւառատանի
Ծայնն օրինացն ոչ էն ի
ներքոյ անկեալ, այլև գա-
տաւորաց եկեղեցւոյ նաեւն
գաւառքն անկրաճումեն. և
ինքեանք գերանալոյ այօք և-
լեալ՝ գաւառն միշտ չարաչար
բամբասանօք, և անդուռն
բերանով գչնորս յանցանաց
վարուց նոցա։

Ի սմին բանի նախ քան ա-
ռնելն զերկուս խնդիրս. յի
զարեական, և զանոճանական.
զի ասէ, գաւառաւորաց եկե-
ղեցւոյ նաեւն գաւառքն. յի
նաեւն ի գաւառել զգաւառաւոյս
եկեղեցւոյ. կամ նաեւն որպէս
գաւառքն վասն գաւառաւորաց
եկեղեցւոյ, Օ այս ասէր առ
ի յանդիմանել զյանդգնեալս
աշխարհականաց, որք ժար-
հելին նաեւ զկայրապետս իւր-
եանց գաւառել, և բամբասել.
վասն որոյ և սէնն հրաժարիւր
ի գործ ածելոյ զգաւառաւորու-
թիւն իւր ի նոսին։

* ՈՒՐ եմք իբրև զայծեամն
յորսորդաց՝ և ի շանց վա-
խեցեալք ի քարանձաւս յայս
քնանակելոյ, յորում ոչ և մար-
միական հարկաւորք պիտոյիւք
շատացեալք՝ ի գիւղից, կի՛սյա
գարակաց, յորոց օձնիմք և
ոչ մի։ Ի սմին բանի յորոմն
յարթաւերէ զբարձեալն. և ըն-
դունելովն՝ շահագեալ առեալ
ի զինդիրն գործիականաց նախ-
քան զինքն, և հետևեալ բա-
ցառականքն են երկրորդ խն-
դիրը ընդունելովն։ Ի՞նչ այս
ի գեղեցիկ իմն ոճ առաւել,
մինչ առակիկ երկրորդն խն-
դրոյն՝ յորոյ առնիմ և ոչ դ. յի
ի գիւղից, և յորդարակաց։

* Ի ՍԿ փութալ ի խրատել՝
և յուսուցանել ըստ աս-
տիճանից գործոյ հարկաւո-
րութեան, և միշտ ձմեռել վերմա-
կաձեն բանին ոչ ի բերանս
հոգւոց տղայոցելոց ի Քն,
ահա յանդիմարին և՝ ըստ վե-
րոգրելոցդ այժմ ժամանակի՝
և տեղոյ անձամբ մերով զայս
առնել։

Ի սմին բանի բառս այս՝ հա-
կառաւորութեն, ի սեռական խնդիր
նախադրութեն. և բառս՝ գործոյ,
ի յատկացուցիչ հարկաւորութեն.
և առ ճանչն ի յատկացուցիչ
գործոյն. և այս բան, ճմեռ
լեզուաս պիտի բանին ոչ, ի գե-
ղեցիկ ոճ իմն առաւել, որ
դնի փոխանակ այսմ, լեզուաս
հարուածել չէ պատշաճ ոչ։ վասն զի
ընդհանուր հայրապետական մեր ի
նմին ժամանակի ոչ կարէր
անձամբ գնալ՝ և շրջիլ ի գա-
ւառս գաւառս հայոց առ ի

քարոզել. և առ այս Թղթով խրատէր զնոսին։ Եւ ասէ՝ զի ես ոչ ամենայն ինչ ասացի ձեզ, որ ասի, հիմա չկամիմ ասել, այլ ուրիշ ժամանակ։ Եւ ես ոչ ուզեցայ ձեզ ամենայն ինչ ասել, որ ասի, այլ ժամանակին՝ և

ըն ինչ մեծախ կոյս մեր առա-
քի, և ի՛ տեսանել զնեռոյսն
Աստ, այլև ձեռօք շօշափել
զանօշահիւթն, և շրխամբք
հաւատալ զերն, և բերա-
նով ձայնակիլ զկերակրիչն
ասի։

Ասին բանի՝ Աքաչինն, որ ի
ածական խոհիւրդն, այնպէս
դնի, զի բայն՝ ներչնով միջա-
դրեցի ի մէջ երկոցունց. որ
ի յայսպիսեսում յարմար տես-
ողք կարի քաղցրախորհ առ-
նէ զբանն։ Աշխարհս և բաւա՛
ձեր, որ է խնդիր նախադրու-
թեն, նախադասի նմին. որով
հաստեղծոյ ոչն առաջ յայս-
պիսեսում տեղւոջ։

* Օ. Ի Աստուծեն առել մահ-
կանացու, ամբարշտուն
ի՛ սէ ցուցաբ վերադրն. և սոսկ
մարդոյ մասին ոչ փրկէ զա-
րարածս. և զինչ ապա։ Այս-
պէս խոստովանելի է, որք
քարեպաշտութէ կամիցին հետ
ի Աստ, եթէ վասն զի էր նա
Աստ և մարդ, անմահ և մահ-
կանացու, մեռաւ մահկանաս-
ցուսաւ, և անմահ մնաց ան-
մահականաւն։

Ասին բանի առաքինս այս՝
և զինչ ապա, նշանակէ՝ զնչ
ուրեմն առելի է։ Նշ շաղ-
կապ՝ չնչ, ոչ է հետական,
այլ թարմատար, և առ ոչն
ասուածեան կարի յարմարա-
գուեղ ի սմին տեղւոջ։

* Ասա այսմ և ի անօրինա-
կան խոյհուրդն էր եր-
բեմն զի գերազանգեր քան
զընուածն, յորժամ զայն ինչ
տեսանէր յօգուտ մարդկան.
և էր երբեմն զի հետևիւբ
բնուածն, մինչ այնու շիներ
զտեսացան։ Ասի՝ ի կուսէն ծնա-
նելն գերազոյն էր քան զբ-
նուածն. և կամաւմբ կերակրելն
հետևուսին էր բնուածն. քան-
զի կարող էր և առանց կե-
րակրոյ կեալ։ Ձնելն հաս-
կած հետևուսին էր բնուածն.
զի կարէր և ի միում ժամու-
այր կատարեալ լինել. իսկ ի
տղայական տան Աճաքանչ-
զործուածեացն երևուսին, լուսոյն
փայլելն առ հովիւսն, հրեշ-
տակացն բարբառն, աստեղն
ընծայք, մոգուցն ընծայա-
բերու՛ն, և այլն այսպէս ի
վեր քան զբնուածն։ Աղօթ-
նուելն և ծարաւելն հետևուսին
էր բնուածն, այլ յորժամ
կամէր, և ոչ յանկարծ բռնու-
գաւեալ ի կրնցն քան մեզ
արտաքոյ էր բնուածն։ Ընար-
ջարկելն մարմնով և մեռանելն
հետևուսին էր բնուածն. քան-
զի մեր է այս սեռական. որով
եղոյց թէ մարդ եղև Աստուած։
(Ասարբարան անյարմարելի
ինայր Աստուած՝ ի մահուն
անմահ) և իշխանաւորապ յաս-
նելն, վերադրն էր քան
զբնուածն մարդկան։ Աստիւ
նմին լինի և յաղագս այսր խն-
դրոյ։

Ասին բանի՝ զայս զայս՝ ենչէս
ոչ զերգործակերպ չերգա-
կան եղեալ, որ նման ձայ-
նա-

նակրաւանաբար վարել կարէ։ և առ հովուօքն է խնդիրը նորին։ Ի յոր առն նշանակէ ըսբղ. զի երբեմն մինչ նախադրութիւնս այս՝ առ, առնու զդրծիական, հանդերձ խնդրոյին ունի զզրութիւն պարառականն։ Այլ ի վախճանի բանիս՝ մինչ ասէ, Հայոյեաս իմ ինձ և յաղագս այր ենգրոյ, բայս այս՝ իմ, զնոյն փոխանակ բայիս՝ ինձ գէր։ զի մինչ ասէմք ումեք, լման զինչ ասեմ, նշանակի այս, միտ դիր զինչ ասեմ։ Այլ այսու ենթագրութիւն բայս՝ իմ, առնէ զ զորական խնդիր։

* Այլ արդ՝ ըստ որում զամ բարշտաց՝ և զիւրազանօրայ տեսանելով զչարիս՝ պահապանն մեր հրեշտակք, ամբաստանեն առաջի նորա, ըստ այսմ օրինակի, յորժամ ըզպահպանեալսն յինքեանց ըզմարդիկ տեսանեն ի գործս արգարութեան եղեալ, ի սրբութիւն, և ի պարկեշտութեան, յաղօթս, և ի պահս, ի մարդասիրութիւնս, և յողորմութիւնս, և յամենայնսն պատուիրանացն նոցա պահպանութիւնս, ուրախ լինեն յոյժ, և գորովալիր գնոքա իբրև զհամատոհմ ինքեանց ողջագուրեն հոգևաւորապէս ըզհոգիս նոցա։ Ոլոկէս մեծն Վասիլիոս զմարգարէն դասնիել։ զոր և այր ցանկութեանց անուանեաց։ ոչ յաղագս մարմնոյ ինչ գեղեցկութեան, որոյ ոչ է փոյթ, այլ վասն հոգւոյն բարեվայելչութեան։ Ոլերդէց Ճ արագրութեց։

Ի ամին բանի բառ քս այսոքիկ՝ զամբաստոյ, և ընդշաւարաց՝ են յատակացուցիչք Հայոյակամն խնդրոյ դերբայիս՝ փոխանակելով։ և ոչ միայն նախադասեցեալքն են դերբային, և Հայոյակամն խնդրոյն, այլ նաև զնախադրս նոյ՝ ունին ընդ ինքեանց ոչ վասն ինքեանց, այլ վասն Հայոյականի խնդրոյն։ Թէպէտ Հայոյական խնդիրն ևս՝ որ է ղչարս, ներգործութիւն ունի զնախդիր իւր զայս եղեալ առ սերձացուցումն բանի։

Ի գրոցածոյ Աբէդի Լերմէ լամբրօնացոյ։

* Օ մեղս առ ի մահ մեղաք անապաշաւ թէ նամուքը։ զի ժխտեցաք պատուիրանին, որ ասէնգէ մեղ Թողլումն զնոցա գտանել՝։ Օ մեղս առ ի մահ, յոր մահու՞ասի մեղք։ Թողլումն, յոր Թողլով այլոց։

* Աղաչեք զջրէնս, և ընԹերցցուք. և նոքաւ Տան՝ դերձ ի չհետճած Հաւատոյ տանն բուռն Տարցուք՝։ Աղաչեցեք զջրէնս։ յոր զգիտս օրինաց։

* Այլ և մի ոք պահեսցէ կնդանի զմահսմանս ի նահանեացն ի մեղ սերմանեալ, մի ոք զգիտս նոյ Թէ նամուքը առ լցեալ՝ Հնամարտութեն վարկիսկ ջատագովս։

Լսանին բանի արգելական ձեն կրկնի։ Լ՚ն և գեղեցիկ ոչ լինի ասել։ և նախնիք կոչին ամանք հակառակաբերք վկայք, որք գրով և բանիւ Քանայիկն բաժանել զայգն մեր ի միապանութեէ եկեղեցւոյ։

* Ալ դու ամենեքեան բամբասող, և զբաժ անձինդ ոչ ճանաչօղ։ Լսանին բանի այն որ զոգեխոռութիւն, կամ զոկարութիւն, և զայլ պակասութիւն ևս ոչ ճանաչէ, կոչի զբաժ անձին ոչ ճանաչօղ։

* Օգնութիւն անկեան որմոյ միութեէ բաժանման խորոյ արկին ի մէջ մեր մարգարէքն յիմարեալք, և վիճարդ ոչ լսացին զմեզ Աշխարհութեէ աչակերտքն։ Լսանին բանի անենան և յատկացուցիչ գործոյն. ոմն և յատկացուցիչ անկեան. և գործին և յատկացուցիչ որմոյն. Լ՚ն գործ անկեան կոչի Լ՚ն. զոր մարգարէքն, յո վարդապետք ունէք յիմարեալք արկին ի մէջ մեր և այլոց քրիստոնէից ոչ զբաժանման խորոյ. զի զերկուց բնութեանցն Լ՚նի բարեպաշտ ոչ տրամաբանելով ասէին զնի բնութէ միայն գալ ի Լ՚ն. և այնու բաժանէին յերկարոյ իբրեանց։

* Հարկանեն զօտարս, և միանց զվէրն հանդերձ. զոր օրինակ եթէ ոք զօդն վիրաւորել ընկերին կարծիցէ ազգել զնոցաբաժան. և նա որ ոչ հարկանի՝ ընդ վայրապար հարուածն ապայն դժուարն ի Լ՚ գեղեցիկ ոչ լինի ասել. և զայս բան ասէր սէր վարդապետն զնոյնոյն, որք ի հակառակին զնութեանցն Լ՚նի, ոչ ի վերայ այնոց հակիպ հակառակին, յորոյ եղեն տուբերքն, այլ առ զնա սակ վճռական կալեալ իբրու ընդ եւտիքէսի հակառակեր. և նա զառ իբրև զնեստորի համարեալ, ոչ ընդ գեմ նեստորի պատասխաներ։ Լ՚ն այսպէս նեստոր, և եւտիքէս հարկանելին. քայց նոքին վարկանելին զիրեարս հարկանել, և յիրերայ հարկանիլ։

* Ունելով անաչառ քննութէ առ այս լինչ մեզ դիմեթ հակառակութէ. զի նոյն է Լ՚ծ և մարդ ասելն զՆի, և երկու բնութէ։ Լսանին բանի Ընդդեմն է դերբայ խնդիր սեռի է դնելն, որ է զօրութէ հայցական. իսկ ձեն, և առ այն են խնդիր բնութէ դերբային։ Լ՚յսինքն անաչառ քննութէ մնացեալ ոչ ունիմք մեզ առ այս զնիւթ հակառակելոց ընդ գեմ այնց՝ որք ասեն ի Նի զերկուս բնութէս։ Վանգն մինչ նաև մեք ասեմք զՆի Լ՚ծ և մարդ, այնու իսկ առեմք ի Նի զերկուս բնութէս. զի նոյն է ասելն զՆի Լ՚ծ և մարդ, և ասելն թէ ունի զերկուս բնութէս. վասն որոյ առաքեալ այնը բանի յարէ սէր վկայն։

* Ի որ Լ՚ծ և մարդ գաւաշ նեաց,

նեաց, զայլ և այլ բնութիս ի վերայ միոյ անձին առու-
գեալ։

* Յորոց մի էր և սին Ճաշը-
նարհ և յագուցեալ զերազանց
հրեշտակն ի մարմնի Կիրիմոր
նաբեկային։

Ի սին ասին՝ յարաբերական
բոյր, ցուցանէ զնախնին սէր
Տեառն։ Ի կարգի որոց էր և սէն
գրիգոր։ Նէ զայս ասէ առ ի
ցուցանել՝ թէ նաև սէր գրի-
գոր նաբեկային կամէր զմիա-
բանին, և առարարեր ի Կիր
զերկուս բնութիս ի միութէ
անձին, ոչ և այլք նախնիքն։

* Ալ մնացի գոս, և ոչ
ուսար վերօք զվէրս բժշկել։

Ի գեղեցիկ ոճ լինն առու-
թէ, որ զաւաշտաց նմանեալ ասի.
որդան։ Ալ հանձարել գոս,
ուսալ ուսար գովելովք զբեզ
գովելն առնել զքեզ,

* Կան զիշատիս իմ, ազօ-
թէր մարգարէն, գնս իմաս-
տուն ասաւ։ Յայժ կարեւոր
ուսանիմ այսօր զայս ազօթս
ասել, զի մի Ճասիրաւ կար-
ծեօք՝ Ա Ճատեցութէն հաղորդ
լինիցիմք կործանութեան։ Ասին
քանս այս (Հիշեցէք Աբգարեան)
է ի մէջ անկեալ այսորիկ բա-
ղմի, (Կան զիշատիս իմ գնս իմաս-
տուն ասաւ)։ Նէ է գեղեցիկ լինն
ոճ ի շարադրութէնս քանից.
և զօրութէն քանին է այս լինէ։
Ինչ անխոհեմ սր՝ կարծեօք
ջերմեռանդութէն շարժեցեալ՝
զպատրաստեան քանիւք թշնա-
մանէ՝ հայհոյէ՝ բամբասէ, և

ասէ զնձնէնս նոցին՝ զորս
կարծէ մոլորեալս, այսպիսին
կարծեօք Ճասիրաւ ի կո-
րոգայթս Ճատեցութէն կոր-
ծանի։ Կանգղ զնձնէնս ըն-
կերայ սիրել պատրաստ, և
միայն զիմս, և զմոլո-
րութիս նոցին՝ եթէ իցեն,
առել և բացայայերծել։

* Կայց ասէին նոճազեղոյց
զիմաստն՝ նախապատրաստուածքն.
և զերծն՝ հակառակութէնն. և
թշնամութէ հանդիպ յարու-
ցեալ, իբարանչիւրոք զյաղ-
թօղ լինելն ախորժէ։

Ի գեղեցիկ լինն ոճ առութէ.
և ի սին քանի թշնամութէ
հանդիպ իմանի այն, յորում
իբարանչիւր խոստ՝ զյաղ-
թօղ երևիլն ևս պահ և
կամի, և ոչ զբացայայութէն
ճշմարտութէ իրին, զորմէ է
քանն։

* Ալ այ մեզ՝ ի յանդատատ առե-
նի ազատանօք առելոյն օրինաց
սիրոյ արհամարհողացս։

Ի յաղիքն՝ առեանն յորում խո-
սիցեալ լինի զճշմարտութէ
հաստատոյ, է առեան անաչառ։
և ինչ կարգայ նոցին, որք
առելութէ ազատանօք զօրին
սիրոյ արհամարհեն։ Նէ ի
սին քառս այս, ազատանօք,
իմանի այսպէս, ի ձեռն այս-
ոսանայ, և քառս այս՝ ազնո-
լէ, է յատկացուցիչ ազատա-
նայ։

* Ալ որանչելեացս, ահաւա-
սիկ զանազան ծաղիկ սիրոյ
յանձինս ձեր փթթեալ գիտեմ
վայ-

Պատճառ Հրամանի Փրկութեան։

ԶԼա գիտելի է, զի մի և նոյն գիտաւորութիւն բանի՝ լինիլ կարէ բազմազանութեամբ շարադրութեանց. Օր՝ օրինակ, բանս այս, Աչք եւ ձեզ ընկերա՛կիցք ի գործս ընծայեցէք՝ ով առ ի պէտս լեալ, այլ գոյ՝ ի կերառնալ զայնս առ պէտս ձեր. լինի և այլով շարադրութեամբ, եւթե յաճելոյն ընկերեան բառ ասիցէ. արդեն, Աչք որ առնեալ ձեզ գկերակուրս, և գհանդերձս, ով առ այս է առնեալ՝ զի գործիցէք նոքօք, այլ առ այս զի ի կիրառնուցուք գայնս ի պիտոյս ձեր։ Լինի և այլապէս, եթէ պատկառելոյն յայտնութեան բառ ասիցէ. արդեն,

Աչք եւ ձեզ գկերակուրս, և գհանդերձս՝ ով ի գործունէութիւն, այլ ի կիր առնելն։

Լինի կարէ և այլովք բազմազանիւք եղանակօք՝ եթէ փոխիցէն ի լինելիս մատուցեալ բանին, և կամ ակնարկ բայից, և հոլովք անուանց. արդեն, Կերակուրք, և հանդերձք արեցան ձեզ Աստ՝ ուր ի գործածելոյ լինելին, այլ սակս ի կիրառնելոյ գայնս ի պիտոյս ձեր։ Կերակուրք, և հանդերձք ոչ առ այլ ինչ արեցան ձեզ առ Աստ, եթէ ոչ առ կիրառութիւն

Պատճառ Հրամանի Փրկութեան։

ԶԼա գիտելի է, զի մի և նոյն գիտաւորութիւն բանի՝ լինիլ կարէ բազմազանութեամբ շարադրութեանց. Օր՝ օրինակ, բանս այս, Աչք եւ ձեզ ընկերա՛կիցք ի գործս ընծայեցէք՝ ով առ ի պէտս լեալ, այլ գոյ՝ ի կերառնալ զայնս առ պէտս ձեր. լինի և այլով շարադրութեամբ, եւթե յաճելոյն ընկերեան բառ ասիցէ. արդեն, Աչք որ առնեալ ձեզ գկերակուրս, և գհանդերձս՝ ով առ այս է առնեալ՝ զի գործիցէք նոքօք, այլ առ այս զի ի կիրառնուցուք գայնս ի պիտոյս ձեր։ Լինի և այլապէս, եթէ պատկառելոյն յայտնութեան բառ ասիցէ. արդեն,

Աչք եւ ձեզ գկերակուրս, և գհանդերձս՝ ով ի գործունէութիւն, այլ ի կիր առնելն։

Լինի կարէ և այլովք բազմազանիւք եղանակօք՝ եթէ փոխիցէն ի լինելիս մատուցեալ բանին, և կամ ակնարկ բայից, և հոլովք անուանց. արդեն, Կերակուրք, և հանդերձք արեցան ձեզ Աստ՝ ուր ի գործածելոյ լինելին, այլ սակս ի կիրառնելոյ գայնս ի պիտոյս ձեր։ Կերակուրք, և հանդերձք ոչ առ այլ ինչ արեցան ձեզ առ Աստ, եթէ ոչ առ կիրառութիւն

Հարկաւորաց պիտոյից մերոց ։ Եւ ոչ վասն այսորիկ զի ըզմնալիցիմբ՝ եւս մեզ զկերակուրս՝ եւ զհանդերձս , այլ զի ի կիր առնանիցին այնք ի մէնջ ի ծառայուն պիտոյից մերոց ։ Ցուօրն կերակրոյ՝ եւ հանդերձ ձիոյ՝ որ է Եւ ոչ զդմայլումն մեր ի յոյնս , այլ միայն ըզկերառուսին այսոց ի ծառայութեն մեր կամի ։

Այնմիք առեալ Աստ զկերակուրս , եւ զհանդերձս՝ ոչ ոքով զմայլիցիմբ , այլ որովք մեզ զհնարեցոք ի դեղոյ դարմանիցիմբ ։

Կերակուրք , եւ հանդերձք սահմանեցան մեզ յայ ինութիւն մուսման՝ եւ պահպանման , եւ ոչ ի գործի եւ ի ինութիւն զմայլման , եւ փափկութեն ։

Ընկալաք Աստ զկերակուրս , եւ զհանդերձս ի պէտս կարեաց ծառայեցուցանել , եւ ոչ ի պէտս հեշտութեն եւ պատուոյ ի գործ ածել ։ Եւ այլն ։

Հնձ աստ գիտելի է , զի բանքն որք գերբայիւ լինին , ստեպ կարեն լինել եւ այլոլիք մասամբք բանի ։ որդոն ,

Ծարադրեմ զայս առ ի ուսուցանել զաշակերտեալսն ։ Կամ վասն ուսուցանելոյ զաշակերտեալսն ։ Կամ սակս ուսման աշակերտացս ։ Կամ ոչի զի ուսուցանիցեմ զաշակերտեալսն ։ Կամ , զի ուսանիցին աշակերտեցեալքն ։

Ծարձեալ , բայց զոր ի յառաջակայնոյ անուանեալ ունիմ զնակբայս՝ որակայեալս մասնակամբք՝ պէս՝ բար , քաղիցս կարեն փոխանակ այնոլիսեաց մակբայից ունել զդործիան Տղոլոն նոյնոյ ածականին վերացեալաբար ։ որդոն ,

Յմատուածոյէս խօսեցաս ։ Եմատուածոյ խօսեցաս ։ Յոհնեմբար փորձեաց ։ Յոհնեմոնիբ փորձեաց ։

Երկրորդ գիտելի է , զի ոչ լիմն դիտաւորութեն շարադրութեն բանի կարէ բացատրել յոմիքեւ , եթէ ոչ նախասպես ի մտի արտադրոլին իցէ Աստուածոյպէս նեղմտանեցեալ Յանդերձ պարագայիւք ։ որդոն ։ Յանասայս , (վերջապար բարեաց ինձնոյ մարդոյն նն փորձութիւն , և վիշտն ընդ որով համբերբար ոչ անցաւ նոցն՝ ոչ սպոպիէն ոանել զինեանս բարս) ոչ կարեր արտադրել լինէին՝ եթէ ոչ նախասպես Աստուածոյպաբար յղացեալիցէ ի մտի խնամ , թէ փորձութիք , և վիշտք տան Աստուծոյ մեզ զբարեկեցուցն մարդոյն ։ Այսն որոյ Տոքին , որք ոչ Տնդեցեալ ի ներտրամադրեալ բան մտաց արտադրեն զինն , ոչ ասին արտադրել քերթողական , այլ կամ սքանչելաբար , և կամ ըստ պատահմանն ։ Եւ գիտելի է , զի նաև որ պատահաբար և ըստ դիպմանն բանիկ և բառիկ արտադրէ , ոչ զշարադրութեն բանին , այլ զանն շարադրութեն Հետևեցեալ , որ է յոյժ անտեղի , և կարի անդեպ ։

Այլ

Ա՛ղորդ գիտելի է, զի մինչ խորհիմք զներքին քան մեզ մեռոց մերոյ՝ պարտիմք մեռանել արդեօք զայն՝ զորմէ գիտեմք արտադրել՝ կամ պատմական, կամ յուցական. և մինչ գտանեմք այնպէս՝ արտադրել պարտիմք սահմանականաւ բանիւ. Կամ եթէ ինչ իշխողական, կամ պատուիրանական, կամ ալաչողական, պարտիմք արտադրել հրամայականաւ բանիւ. Կամ եթէ ինչ բաղձական, ըղձականաւ բանիւ. Կամ եթէ ինչ երկբայական, կամ յանգիմանական, ստորակայականաւ բանիւ։ Կամ եթէ ինչ անորոշական, որ առ բացորոշեցեալ ինչ ոչ պատկանի, պարտիմք արտադրել զբանն ի ձեռն անբևեռութեից բայից. ոյն և յիշեցեալ զսորուցեալ երկրորդում մասին ի հինգերորդում գլխոջ։

Կամ բաց յայսցանէ մտածելիք են նաև պարագայք, և որոց կուիք բանից արտադրելեաց. ոյղ զի եթէ իրակութենէն ինչ ծածկապէս եղեալ, կիմ յայտնապէս, ի ժամանակի և ի տեղւոջ յայտնիկ, կիմ յայնմիկ, ըստ այնմ առադրիցին մակբայք. Կամ եթէ ի պատճառս ուրուք եղեալցէ իրն, և կիմ ի ներկայութենէ ուրումն, ըստ այնմ առադրիցին նախադրութենք. և այլն։

Երրորդ գիտելի է, զի երկու բայք խնդրողք առարբերից հոլովից ի շարադրութենս բանից՝ իբր ի բազումս ոչ պարտին անմիջապէս յարիլ իրերաց ի ձեռն շաղկապիս՝ և. այլ նախ դնելի է խնդրեցեալ հոլովն առաջնոյ բային, և ապա յարելի է միւս բային. որպէս, Երինէաբ յարշաւեն երէվարն, և մտրակեր զերէվարն։ Կամ ոչ լինի ասել. երինէաբ և մտրակեր զերէվարն. կամ երինէաբ և մտրակեր յարշաւեն երէվարն։ Այսպէս իբր ի բազումն. քանզի երբեմն բայք որք խնդրեն զառարբերս հոլովս, կարեն անմիջապէս յարիլ իրերաց ի ձեռն շաղկապիս՝ և, զորուեթէ ունելով զինդիր իւր բայն նախկին. որպէս.

* Ա՛շխատեր՝ և մնուցաներ զորդիս իւր։ Ա՛յսինքն՝ աշխատեր ձեռամբ. և այլն։

* Ա՛յսաէր և լսեր զբանն Ա՛մ։ Այսինքն՝ լսեր յերկնէ. և այլն։

Կամ երբեմն նաև այնք բայք, որք զինայն հոլով պահանջին՝ անմիջապէս ոչ յարին իրերաց. որպէս,

* Երկնչիւր ի պատուոյ, և ած գադարիւր ի ստահակելոյ։

Այլ զի ոչ բացատրի միտ բանին՝ եթէ ասիցի, երինէաբ՝ և ոչ դադարէր ի սպանանելոյ։ Այլ այնք բայք, որք զինայն հոլով պահանջին, և առ նոյն ենթահայ վերաբերին՝ միշտ պարտին յարիլ իրերաց անմիջապէս, և այնպիսիքն թէև իցեն աւելի քան զերիս բայս՝ ոչ է պարտ

պարտ կրկնել զնոյնս . որ-
պէս , Պետրոս սիրէր , Քրիստոս
ուսուցանէր եւ գիշատացուցանէր դեւս
ընդդէմ Քրիստոսի . եւ այլն ։

◆ Ընդհատորդ գիտելի է , զի
մասնակուածքս այսոքիկքն՝ ես ,
եմ , դնեմ , ընեմ , յարձամ ,
ընթանամ , փոյթ , փոյթ երթեմ ,
փոյթ արթեմ , գիրք , գիրոյթ ,
ապարիք , խոիք , ըմ ոչ , ապարիչ ,
արթեմ , չի գ , եւ այլն , առ-
վորք են յարել բայից հղեալ
յ՝ի սահմանականի եղանակէ
յոմանս յաթմարեցեալս ժա-
մանակս . որպէս ,

Ճան ապաշաւէիցի , ոչ կորիցի .
կամ այսպէս . Ըն ապաշաւէ ,
ոչ կորնչի ։

Ոչ ընդ խոնարհիցի , գայր զՀոր-
նորհս , կամ Ոչ ընդ խոնարհի ,
գոռանայ զՀոգւոյն Սրբոյ ։

Մի՛ երկնչ իցէ հինաւանդեալ , ոչ
ուղղեսցի . կիմ Մի՛ երկնչ ես հինա-
ւանդեալ՝ ոչ ուղղի ։

Օ՛ի երբէք լուծիցէ խրատու , կի-
ցիցէ զպատուհասն նորին . կիմ Օ՛ի
երբէք լսէ խրատու , ուստի զպա-
տուհասն նորին ։

Հոյժամ գայցես , յայնժամ
տեսցես . կամ Հոյժամ գաս ,
յայնժամ տեսանես ։

Ճոխեալս ուսանիցիս լինասկս զոր-
հանեաս . կամ Ճոխեալս ուսա-
նիս . եւ այլն ։

Գոյոյն ասիցես ոչ ունիլ զկա-
պաղութիւն . կամ Գոյոյն ասես .
եւ այլն ։

Գոյոյն երբէք խարեալիցիս Ի
կաճառանայդ . կամ Գոյոյն
երբէք խարիլեցայր . եւ այլն ։
Գոյոյն արդեօք կորուսեալիցես
զգրեալդ . կամ Գոյոյն արդեօք
կորուսեր . եւ այլն ։
Մի՛ն դուհիկ եւ անուսումն
ոք իցես . կամ Ես ։
Մի՛ գոյոյն պարծիցիս զոչ գի-
տեցելոյդ որպէս զգիտեցելոյ .
կամ Մի՛ գոյոյն պարծեցար .
եւ այլն ։
Հզպա ըն քերթող իցես , ընդդի՛ր
ոչ ընդարեաս . կամ Հզպա ըն
քերթող ես . եւ այլն ։
Յոմ եթէ քերթող ճարտասան
իցես , զիարդ զքեզ տիտապու-
նիս քերթողաց նախադասեա .
կամ Յոմ եթէ քերթող նորա-
վարժ ես , եւ այլն ։
Ճան ոչ տակաւին ուսեալիցես ,
եթէ կամիցես , ուսանիլ կա-
րես . կամ Ճան ոչ տակաւին
ուսար . եւ այլն ։
Հզպա ըն ոչ կամիցիս ուսանիլ ,
մի կամիր և անուանիլ . կամ
Հզպա ըն ոչ կամիս . եւ այլն ։
Հզրդեօ՛ տամարձակիցես ձիարձ
կալիլ քերթող Թարգ գիտե-
լոյ զպարհեսան . կամ Հզրդեօ՛
տամարձակիս . եւ այլն ։
Օ՛ի գորուսանիցես զրան ու-
սար , քանաւ յ՝ի գործածել ։
Ոչ երջինս այս յ՝ի սահմանակա-
նի եղանակէ յոչ լիով ժա-
մանակի կարի յարիլ բայից ։

Եւ այս բաւ է յաղագս Համառօ-
տութեան տասանց բանից ։

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾՆ

Երրորդ Մասին։

Հաւապետութիւն ոմանք սակս Հարմարաբերութեան, Հաւրեայրութեան, և այլ երջանութեանց, որք վերաբերին առ արհեստն Վիճերոյ։

Հայոց Հարմարագրութիւն։

Գլուխ Հաւաջին։

Բառարագրութիւն է, որով գրեմք զբառն ամենայն կամ խակատառ տառիւն. որպէս,

Աչք, և ունի աչք.
Ականջ, և ունի անուշ.
Բռնացան, կամ արդանդ, և ունի արքանեղ.
Բերան, և ունի անբոզջ.
Բանուոր, և ունի անբանուոր.
Բաճ, և ունի աճաք.
Բաքել, և ունի աճագել.
Բաղաքի, և ունի բաղաքիւ.
Բանտ, և ունի բանտ.
Բարբառ, և ունի բառաբառ.
Բասրել, և ունի բասրել.
Բարձր, և ունի բառձր.
Բամբասել, և ունի բամբասանք.
Բեհեզ, և ունի բեհեզ.
Բեհեզազգեստ, և ունի բեհեզազգեստ.
Բղխել, և ունի բխիլ.
Գութան, և ունի գութան.
Գաղափար, և ունի գաղափար.
Գինի, կամ գինդ, և ունի գինեի.
Գոյժ, և ունի գուժ.
Զանգակ, և ունի զանգակ.
Ճշմարիտ, և ունի ղշմարտ.
Ճգեստ, և ունի ազեստ.
Ճգայուն, և ունի ազայուն.
Ճօրաւիղ, և ունի զօրաւիղ.
Ընկոյզ, և ունի ընկուզ.
Խաղ, և ունի խաղ. կամ գաղ.
Խաղիտ, և ունի խաղիտ.
Խոյժ, և ունի ժուժ.
Ծրտամարդ, և ունի ծրտամարդ.
Ծեղերայն, և ունի ծեղերան.
Ծախել, և ունի ծաբել.
Ծաբել, և ունի խաբել.
Ծափանակ, և ունի խաբանակ.
Ծորդ, և ունի խորթ.
Ծոյլ, և ունի խոյլ.
Ընդհան, կամ կնձհուն, և ունի ընդհնձհուն։
Կառավարել, և ունի կառաւարել.
Կոնք, և ունի կոնգ.
Հոգիլ, և ունի հոգիլ.
Հեծել, և ունի հեծծել.
Հագուստ, և ունի հաքաստ.
Հեղմիկ, և ունի մեղմիկ.
Համեմատ, կամ մամնատ, և ունի մամնատ.
Արմատել, և ունի մարմատել.
Յորտնանք, և ունի յորթնանք.
Յոյժ, և ունի յուժ.
Յուժգին, և ունի յոյժգին,
Յօշել, և ունի օշել.
Յաժխտ, և ունի ոաժխտ.
Տառապիլն, և ունի չառաջիլն,
Տոգմոգ, և ունի շոքմոգ.
Վնասն, և ունի պղաք.
Վազք, և ունի պղաք.

Պապակիլ, ե՝ ած պապակել.
Պանդուխտ, ե՝ ած պանդխտել.
Պապանձիլ, ե՝ ած պապանձել.
Պանդուղ, ե՝ ած սանդուխտ.
Պղպեղ, ե՝ ած սեխեպխ.
Տոյժ, ե՝ ած տուժ.
Փքենիլ, ե՝ ած ապճենիլ.
Փունջ, ե՝ ած փունչ.
Քաջ, ե՝ ած քաչ.
Օդ, ե՝ ած օվ.
Օդիք, ե՝ ած օվթիք.
Օթոց, ե՝ ած օդոց. և այլն։

Բայց գիտելի է, զի են ոմանք բառք, որք կրկին կերպիւ գրին. որպիսիք են սոքին.
Խնձեղս, կամ բզեղս.
Խողոգել, կամ բողոքել.
Պայթակղիլ, կամ գայթագղել։
Ճողոքորթ, կամ շողոքորթ.
Ոդայ, կամ չարչայ.
Պեպհական, կամ սեփհական.
Քարտէս. կամ քարտէզ.
Փափագիլ, կամ փափաքիլ.
Չանկ, կամ ցանգ, մինչ նշանակին զցանկ գլխոյ գրեանց. բայց մինչ զպատանիէ պարտիզպն, և կամ զյաբէհան նշանակին, միշտ գրի գ-ովք. օրգոն, Չանգ, և այլն։

Պարձեալ. են և ոմանք բառք, որք տարբեր տառիւ գրին վն տարբերիլ նշանակութեց. օրգոն, Պրի բոյն, մինչ նշանակէ զմատն. և գրի բոյն, մինչ նշանակէ զկայքահակեցեալ հատուած ծայրի ուրուք։ ըստ այսմ և ձանձն նշանակէ զորդնուկ լինչ. և ձանձն զժանկ սլենճոյ, և երկաթոյ։ Ուրն նշանակէ զգեղեցկութիւն խաղողոյ. և որդ զգեղեցուն լինչ։ Պնդիլն նշանակէ զհետամուտ լինիլն ուրուն զկնի ուրուք. և պնդիլն նշանակէ զկարծրանալն։ Ցրմտաշն նշանակէ զանվարժն. բայց որմտաշն զգործի լինչ պարտիպանի, որով հարթէ զերեսս հերկեցելոյ երկրին, և մնքրէ ի քարանց։ ըստ այսմ խմա և զայլոց նմանեաց։

Պարձեալ. ի նախատացեալ թէպետ գոն ոմանք բառք որք երևին զնոյն ձայն հնչել ի ձեռն տարբերիլ տառից։ օրգոն. ով, խոչ, չաղ, չալ. և այլն. բայց մինչ ի հոլովմունս, կամ ի բարդութիւն, և կամ ի բայանալն հետևիլն այնց տառից այլ տառք. յայնժամ բացայայտին տարբերութիք ձայնիլ նոցին. օրգոն, ով-ագաճորիլ, թաքաճորիլ. Չաջաբան, քաչաբան. ‖ Լաև երևին այսպիսեաց տառիլ տարբեր գոն ձայնիւ, յոկզբանէ բառից. օրգոն, Չնչին. ընչին. գան, չան։ ըստ այսմ է և զայլոց։

Ուղ՝ առ բարբառ հմտութեն յարմարագրութեն պիտոյանան վկայ. յր Ծանութիւն տեառակաց նշանագծից տառից. Դիտութեի առագանութեց, և նշանագծից նոյնն. Ձանաչումն յատկութեց հնչ-

Հնչմանց տառից։ Վարժուն
'ի կիրառութ'ենս տառից։ Տէ-
ղեկուն զփոխմանց նոցին։
Նէ վերջապէս Հմուտն 'ի
տառադրութեան պա-
տճառս։

Որքան առ առաջինն գիտե-
լի է, զի տեսակ ընդհանրա-
ծից տառից մերոց են Հինգ։
Առաջինն կոչի փառապիր։
և այս վանն այնորիկ զի
յսկզբան կանոնաց, կի'գլխոց,
և փառքից դնի։ Նէ սա ասի
նաև ձագադիր, կամ ծաղ-
կադիր, մինչ բան կերպարա-
նաց ձագուց գրի, և կի'ծաղ-
կանց, զանազանութիւք երանգաց։
որպիսիք են սորին։

ըստ այսմ իմանի և զայլոց։

Անդրադարձն կոչի գլխագիր։
և այս վանն այնորիկ, զի
'ի յսկզբանէն գլխաձորց բանից
և տանց դնի։ և այս տեսակ
սովոր է գլխագիր լինել նոտր
գրոյ։ որպիսի է այս, Բ։
ըստ այսմ են և այլքն։

Անդրադարձն կոչի երկաթագիր։
և այս վն այնորիկ զի 'ի
հնումն կարծր գրչաւ իբրու
երկաթեաւ՝ այսու տեսակաւ
գրելին զոմանս գրեանս։ և մն-
նաճանգ զաւետարանն՝ զոր
գրեցեալն՝ գոլով 'ի վերայ մն-
գաղաթի՝ երկաթագրին երև-
լիր։ և սա սովոր է լինիլ
գլխագիր բոլոր գրոյ, որպիսի
է այս, Ա։ ըստ այսմ են և այլք
առաքելական։

Ձորրորդն կոչի նոտր գիր։
և այս վանն այսորիկ զի
այսու տեսակաւ դիւրագիս
գրի նամ ոք։ և հասարակա-
պէս սա է որ 'ի գործ ածի 'ի
շարադրութ'իս բանից, որով
վարին ուսումնասէրքն։ որ-
պիսի է այս։ դ։ ըստ այսմ
իմա և զայլսն։

Հինգերորդն կոչի բոլոր գիր։
և այս վանն այնորիկ զի
իբր 'ի բազումն 'ի վեր և 'ի
վայր կոյս հաճասարիչք երևին
գծագրեցեալ տառքն։ և այս
տեսակ մինաճանգ 'ի գործ ա-
ծի 'ի գրագրաց, և 'ի տպա-
գրողաց։ որպիսի է այս, ե։
ըստ այսմ իմա և զայլոց մնա-
ցեալոց տառից։

Արդ 'ի շարադրութ'են գոե-
ասակս նշանագծից տառից
ոչ է պարտ հիմնել։ օրգոն,
վարադիրն ոչ է գնելի 'ի
սեղոջ գլխագրի։ և գլխա-
գիրն ոչ է գնելի 'ի մէջ բա-
ռից փոխանակ նոտր գրոյ։
Վարձեալ, երկաթագիրն ոչ
է գնելի գլխագիր նոտր գրոյ։
և գլխագիրն նոտր գրոյ ոչ է
գնելի գլխագիր բոլոր գրոյ։
Վարձեալ, 'ի նոյնուսմ բանի
ոչ է գրելի գիր նոտր, և 'ի
միասին բոլոր, եթէ ոչ վանն
յատկապատճառելոյ գինն։ Վար
ձեալ, սկզբնագիրք տանց ոչ
են գրելիք նոտր գրոյ, և
կամ սկզբնագիրք կանոնաց՝
գլխա-

գլխագրօք։ Սակայն ուսումնասիրեցէք զժամանակ փոխանակ գնելոյ զիմաստութիւն՝ որ ոչ կորուսանելոյ զժամանակ զիմաստութիւն գնելոյ զմեծագոյնս գլխագիրս։ Այլոյ դրամագիրքն նաև ձեռագրացն Պիսարեն, և յոգնեցանք գումարով ծաղկեն։ Վարձեալ, ի շարադրութիւնս բանից գլխագիրք թէպետ միշտ ի յսկզբան տողոյ գնին՝ մինչ սկզբնաւորքն զգանս, և են գլուխք տանց, յորմէ և տան գլուխ յորջորջին։ սակայն նաև ի մէջ տողոյ պատշաճաւորաբար դնել սովորք են փոքրիկ գլխագիրք։ և այս կի՛ յակդառնս անուանց յատկից, և կամ մանաւանդ յսկզբանս անուանց Ա. Ծայնոց։ որգան, ԱԲԳ Պէտրոս եղե աքէիդ Ա՛ՆԴ ՀԱՅ Դերոյ։ Այլ կամ յսկզբանս մանից մանաւանդ փոքրկանց տանց, որք ի մէջ միոյ մեծի բանի նեղանկանին։

Որքան առ երկրորդն դիտելի է, զի Աստուածանութենին, որ և սուգագարանի առասպելի է, ե Հնդուման ինչ յարմարական՝ ի յարտաբերմունս տանց, վանից, բառից, և բանից։ Այլ բաժանի յերիս սեռս՝ ի յօղորակ, ի հագագ, և ի յամանակ։

Ողորակին է բացագանչութիւն ձայնի, յորում մինչ ի վեր սասաի ձայնն՝ կոչի շեշտ. և մինչ ի վայր հարթի, կոչի բութ. և մինչ յսկզբան ի վեր սասաի՝ և ի վախճանի ի վայր հարթի՝ յորջորջի պարզիկ ագագն է եղումն ընդ յորում մինչ հասուցեալ եղանէ հնդուման՝ կոչի թաւ. և մինչ ներքաքար՝ և կակզպեալ եղանէ՝ կոչի սուկ։

Ամանակն է տեւումն ժամանակի եղման ընդդէմ. յորում մինչ յամենայնի եղումն ընդդէմ կոչի երկար. և մինչ կարճացուցեալ՝ յորջորջի սուղ։

Այս այսպէս առոգանութենին ունի զեօթն տեսակս հնչմանց. և առ ի նշանակել զայնս հնարեցեալքեն եօթն նշանագիծք, որք անուամբ նոյնոց հնչմանցն յորջորջին, Շ եշտ, որ է այս, ՝. Ուտիք, որ է այս, ՝. Պարոյկ, որ է այս, ՞. Թաւ, որ է այս, ՟. Սուկ որ է այս, ՛. Երկար, որ է այս, ՜. Սուղ, որ է այս, ՞։ Այս այսոքիկ կարեն և կոչիլ շեշտանշան, թաւնշան, և այլն։

Այս ասա գիտելի է, զի առոգանութենին ոչ միայն ի յարմարագրութենէ պիտոյա նայ, զի ըստ այմ գրիցեմք, այլ նաև ի յարտաբերութենէ, զի ըստ այմ արտաբերիցեմք զբառս, և ընդհանուցեալք զգանս։ Աստ բարեպէս հպեցուցանել պարտին սոքին իմացականութենէ մերում, զի ի պիտոյութենէ առ ձեռն պատրաստ ծառայիցեն։

Եր

Որքան առ երրորդն գիտելի է, զի յատկութիւք հնչմանց տառից հայկազունեացս են ը ընդդէմ տեսակաց. Ուանզի ամանք շեշտապէս հնչին. որպիսիք են տառքն, ա. է. ի. Ամանք բթապէս, ոյ տառքն. ե, ը, ը. Ամանք պարոյկապէս. ոյ տառքն, ե, օ. և այսոքիկ ըստ ոլորակին։

Ոչ ըստ հադագին Ամանք թաւապէս հնչին, ոյ տառքն. ի, խ, ծ, կ, հ, ձ, ղ, ճ, մ։ Ամանք սոսկապէս, ոյ տառքն. պ, տ, ի, ր, ս, ւ, ծ, ց, ն, ք։ Ամանք միջակօրէն ի մէջ երկուց. որպիսիք են տառքն. ե, ի, ո, յ, ջ, ղ, ճ.

Ոչ ըստ ամանակին՝ ոմանք երկարապէս հնչին. ոյ տառքն. է, օ, ո։ Ամանք սրդագապէս. ոյ տառքն. է, ո, օ։ Ոչ ոմանք միջակօրէն ի մէջ երկուց. ոյ տառքն. ա, ը, ի։ Ուրդ՝ ի տառին ուղեն տառք երկուց յիշեցան. ը ՀԱՅՔՆ որ ը ոլորակին եր շեշտ. և ը ամանակին միջակ։ Ին՝ որ ը ոլորակին եր պարոյկ, և ըստ ամանակին երկար։ Ուչն՝ որ ը ոլորակին եր շեշտ, և ը ամանակին սուղ։ Ուին՝ որ ը ոլորակին եր շեշտ, և ը ամանակին միջակ։ Ոն՝ որ ը ոլորակին եր պարոյկ, և ը ամանակին երկար։ Ուեն՝ որ ըստ ոլորակին եր բուեթ, և ը հագագին միջակ։ Ուէ՝ որ ը ոլորակին եր բուեթ, և ը հագագին սոսկ։ Ուոյ՝ որ ը ոլորակին եր բուեթ, և ը հագագին միջակ։ Ուոկ երեք տառքս այսոքիկ ֆ, ֊, վ. ոչ մեծանին ի բաժանմունդ, զի ոչ ը ամի ձայնաւորք են, և ոչ ը ամի բաղաձայնք, այլ միջակք։

Ոչ ասա գիտելի է, զի վերոյասացեալք տառք, և մնացեալք նոքին որք գտանին ենթ բաժանման հադագին՝ ասին ունել ը իրերաց զբաժակցութեն։ Ոչ զբաժակցութեն տառիցն ոչ այլինչ է, եթէ ոչ մերձաւորու ձայնից, և կամ համահանգիստու հնչմանց նոցին, որք ի ձեռն թաւուեն, սոսկուեն, և միջակուեն զատանզանին յիրերաց։

Ոբաժակցութիք տառից եղելոց ենթ բաժանման հադագին՝ են սոքին որք երեւին ի յերիս տողս հետեւեալս։

ֆ. խ. ծ. ց. է. լ. չ. ա.
բ. գ. դ. յ. թ. ղ. ճ.
պ. կ. տ. ջ. ն. ր.

Ոհա աստէն երեւին զբաժակցութեն ուեթն, և աստիճանք ձայնից երեք ի յերիսին տողս. Ոի տառքն եղեալք յառաջնում տողի են թանիք. ը հաստաձայնք. յերկրորդումն եղեալքն միջակք. և յերրորդում եղեալքն սոսկք և նրբաձայնք։ Ոառաջին զբաժակցո-

ցուրթ՝ն ունի զբօրս տառս. Ա՛մանապէս և երկրորդն։ Հ՛րորդն ունի զերիս տառս. Հ՛որորդն զՀնդ՝եսին տառս. Հ՛ինգերորդն ունի զերիս. Վ՛ա՛տնապէս և վեցերորդն. Ի՛սկ եօթներորդն ունի զերկուս, ոմն և ութերորդն։

Հ՛ընդ բաց ի սոցանէ որք են ըստ հագագին, իմնապէս լծակցիլ երեսին և առին, օ, և ո. է, և է. հ, և յ. վ, և ւ. Օ՛ի նաև ձայնք սոցին Համանգ՝ Հանգ՝ առ են իրերաց. և տարբերին ի ձեռն երկարութե՛ն, և սղութե՛ն, ոմ՝ օ՛ն, և ո՛ն. է՛ն, և է՛ն։ Հ՛ընդ ի ձեռն Հաստատութե՛ն, և նրբութե՛ն, ոմ՝ հայ, և յ՛ն. վե՛ն, և ւե՛ն. զի հայ՝ Հաստատական Հնչի քան զյ՛ն. և վե՛ն քան զւե՛ն։ Հ՛ընդ Թարց լծակցութե՛ն ծնան միայն երեք տառք այսոքիկ. ա. է. ը։

Պ՛արձեալ. զտառից բազաձայնից՝ որք են ենթ բաժանման Հագագին, գիտելի է, զի ի ինոցանէ ոմանք բաղնդմամբ չղեցանց ի մէջ չղեցանց Հնչեցեալք լինին, և ծնան անդ. որպիսիք են սոքա, է. բ. պ. Ա՛մանք չարժմամբ շնչին ի փողն Հնչին, և ծնան անդ. որպիսիք են սոքա, ւ, ղ. Ի՛սկ այլքն՝ ի բերանոջ Հնչեցեալք լինին պէսպէս չարժմամբ լեզուին, որով և պէսպիսանան և ծնան անդ։ Ա՛սացին ծնան անդ, զի տառք բազաձայնք պէսպիսացեալ ձայնիւ՝ սկզբունք միայն լինին, և զօրութի՛ձ ձայնաւորացն արտահնչին այնքանեաւ պէսպիսութի՛ձ, որքանեաւ ի ձեռն պէսպէս չարժման լեզուին պէսպիսանան։ Ա՛ն որոյ թէ պէս բնաւ՛ք բազաձայնք երեսին հնչիլ արտաքոյ չղեցանց՝ փողից, և բերանոյ, սակայն այս եղանակ ոչ՝ ի յինքեանց, այլ՝ ի զօրութի՛ձ ձայնաւորաց տառից, ընդ որոց միաՀարիլով հնչին։ Վ՛անգի բե՛ն ընդ է՛է, է՛ն ընդ է՛է, և ջո՛ւ ընդ ոյ՛ի միաՀարին, և ապա ի բերանոյ արտաբերին. ապա թէ ոչ՝ բե՛ն ի չղեցանն ծնայ. ջո՛ն ի բերանոջ, և է՛ն ի փողն. ը՛ այսոքիկ օրինակի են և այլք բազաձայնք, վասն զի միայն ձայնաւոր տառքն կարին արտաբոյ չղեցանց՝ և բերանոյ՝ և փողից ը՛ ինքեանց հնչիլ Թարց կարօտութե՛ն այլոց։ Հ՛ընդ Թ՛ պէտ օ, և ո. ը՛ նմանութե՛ն ձեռ ոյ իւրեանց՝ ի չարտաբերիլն բազբարեն զչղեցունս արտաբերուին, սակայն հնչին արտաբոյ չղեցանց արձակաբար՝ ոմ՝ և այլք ձայնաւորք։

Ա՛ղբան առ չորրորդն գիտելի է, զի տառից ոմանք ունին զնոյն զօրուն ձայնի՝ և գյատակուն հնչմանց յիմ՛ուրեք. և ոմանք ը՛ տեղւոյն, և ըստ Հնեցանկեցմանց տառից այլայլին։ Ա՛րդ՝ զուշադրացն զնոյն զօրուն ոչ է Հարկ ասել զինն. բայց զայնց, որք այլայլին

լին ըստ տեղւոյն, ասելի է կար-
գաւ։ Հնդեբէն տառ-քս այսո-
քիկ՝ ը. ո. ռ. յ. ւ. ո՛չ միշտ
ունին զնոյն զօրութիւն ձայնի,
այլ ըստ տեղւոյն, և ըստ ենթա-
նկեցմանց տառից փոխո-
խեն զձայնս իւրեանց։

Ա ման առաջնոյն գիտելի է.
՝զի ղաթ միւռ է առանց
մակաբեառի՝ ունի զիւրն ձայն.
բայց միւռ է մակաբեառիւ,
իբր ՝ի բազումն արտաքերի և
հնչի ոյ զլիւն.ո՛չ սակայն
ոյ զլիւն թառ, այլ ոյ զիւ-
քակ և զկակուղ. օրգան,
*զաղ, այէզուխայ, էդիլէդիլ,
պաղատա՝ և այլք նմանք։ Լ՛որդ՝
՝ի սոսին թէպէտ որպէս զլիւն
արտաբերի, բայց կակղաբար.
ապաթէ՛ոչ՝ զոն որ նշանակէ
զբար լինչ պատուհական, չիո-
թէ լ՛ բայիա՝ լաղ, որ ՝ի ձեռն
թառից լինչից գրի. և էդէ
էդէն չիոթէ լ՛ ասուլթեանս
այսիկ՝ է լէ է լէ։

Վարձեալ, այս լիւն կակուղ,
որ և յամանց յորշորջի դէռն,
միշտ ՝ի բառս այլազգականս
սովոր է ՝ի գործ առնել. և
բազմիցս նաև ոյ զղտա ար-
տաբերի. օրգան, դաղարէ,
առդամն, եղիտա. և այլն։ Այլ
ոչ ոյ զղտա միջակ ՝ի մէջ
թառի և սոսկի, այլ ոյ զղտա
սոսկ՝ և նուրբ։

Ա ման երկրորդին գիտելի է,
՝զի ոն միւռ նախադրի
վէմ, իբր ՝ի բազումն արտա-
բերի ոյ զօ. օրգան. Ո՛վ որով.
Հովհաննէս. և այլն։ Ասացի
իբր ՝ի բազումն, զի երբեմն
նաև նախադաս ասեցեալ վէմ՝ ար-
տաբերի ոյ զոյ. օրգան, Հո-
վերոնէս. և սորին մնդաձան-
գական պատճառն է, զի
վէմն անմիջապէս հետևի ոյ,
և ըստ. ապա թէ ոչ՝ հնչիւր ոյ
զօ. ոյ երևի ՝ի բառի յայս-
միկ, աովմակ. յորում ոյ զօ
արտաբերի։ Նակ երբ նախա-
դրի տառս՝ ոյ չիոյ, յայնժամ
արտաբերի որպէս զօ, եթէ
յետոյն չիոյն իսկեն տառ-ք բա-
զաձայնք. օրգան, Գոյն, յոյժ,
լոյս, և այլն։ Լ՛ոչ արտաբերի ա-
սացեալսս ունի զիւրն յատ-
կութիւն հատարակ, և արտա-
բերի որպիսի է իսկ. օրգան,
Հղերմած, ոսոխ, և այլք նմանք։

Ա ման երրորդին գիտելի է,
՝զի տառս ռ միւռ ՝ի մէջ
բառի հանդիպիցի. և անմի-
ջապէս զնոյն իբր ունիցի զձայ-
նաւորս՝ հնչի ոյ ձռ. և ի
ախոնոխոն երկբարբառ. և միշտ
պարտի թառանչանել. օրգան.
Հոեղձուած, լռաւս, պարտնէլ, պա-
պռնէր, ՝ի պարտն էր. և այլն։
Այայց եթէ զնոյն իբր ոչ ու-
նիցի զձայնաւորս՝ արտաբերի
ոյ զռ. և ոչ պարտի՝ թառա-
նշանել. օրգան, Հռասուր, ռո-
բոխունի, ռուռ. և այլն.

Լ՛ոչ ասա գիտելի է, զի թառա-
ցեալ ռձ տառս, որ որպէս
զձռ արտաբերի, բազմիցս ՝ի
յանկմտատ գրչաց շիոթի լինդ
տառիս վերձ. ուստի զգուշա-
նալի է զի ոչ փոխանակ գրե-

ցոյց հովիւ, խոպովանիլ, գրեցի հռիւք, խոպոռանիլ. և կամ փո- խանակ գրելոյ ՀԱպոռած, հայ- ցուած, գրեցի ՀԱպռված, հայց- ված. ապա թէ ոչ՝ ձայնը բա- ռիցն այլայլին, ոմն և յայտ է։

Ասան չորրորդին գիտելի է, զի տառս չէ, զորմէ և յերկ- րորդում մասին յերկրորդ- դում գլխոջ յիշեցաք, մինչ է յսկզբան բառիդ՝ որ զնախ- դիր, և կամ որ զտառ բնա- հան, է բաղաձայն. որդան, Հերինէ, յախռոջ, յայտ, յենոան, յիշել, յշնաձ, յոռի, և այլն։ Եթէ ելեալ լիր բարդութեամբ այս- պիսիք սկզբնատառք չէր ի մէջ բառի ուրուք անկանիլ- ցին՝ տակաւին մնան բառա- ձայնք. որդան, Հիշեմ, յաջո- ղեմ, և ոչ յարայ էշեմ. ի չերինէ, և ոչ՝ էյ երինէ։ Յակ միոյ հետև- եալ այսր, և այլ որպէս զտառ բնական, է ձայնաւոր. որ- դան, այն, այս, գայլ, խոյ, բայ, մաքեայ, և այլն։ Հայցատոցի՛ր սոցանէ յատուկ անուանս այս- պոյ, յորում չեն Եթէպետ է բնական, բայց ոչ հնչի։

Պարձեալ գիտելի է, զի տառս՝ չէ՝ ներքինն դնի՝ ի վախճանի ոմանց բառից՝ ի այլ, և՝ ի ոչ եղելոցելոյ՝ միայն վասն ծողոպուածի, և ոչ առ՝ ի հնչիլ. որպէս երևի՝ ի սոսին. Ալերոյ, արտոյտ, յեղոյ, ի բա- ցեայ, յապոյ, ի վերքոյ, ի վերքոյ, և այլն։ Յորքանին և դնի՝ ի վախ- ճանի բառից առանց հնչման՝ առ՝ ի զանազանել զինն. յո- կամ առ՝ ի զանազանել զՀա- սարակ անուանն՝ ի յատկե- գոն, Վահանայ, Ծառայ. կամ առ՝ ի զանազանել զսահմանու- կան բայն՝ ի հրամայականին. որդան, Ուղեմ, ուղեայ, ուղեայ. և կ առ՝ ի զանազանել այբանիւր- ջիկ յատկայ անուանցդ զաեռա- կանն՝ ի յանուանականէն. որ- գոն, Ասիպոս, Տալոպոյ. և այլն։ Յասացելոցս երևի Թէ են և ոմանք բառք, որք Թէպէտ՝ ի այլ, և՝ ի ոչ եղերին, բայց ոչ առնուն զյն. որպիսիք են սո- քին. այո, հապա, ահա, բա, ապա, փոնէա. Ալաև Հարցական ան. և ցուցական դերանունքս այսոքիկ՝ Այս, սորա. գա, գորա. նա, նորա, ոչ առնուն զյն. բայց եԹէ դերանունքս այսոցիկ առանիցիսին տառք գիտնորոշ- կանք, ներապրդի չէ հնչուած- նաւոր. որդան, Ալայն, նմանա- ըստ այմմ, Օն զըր նայն առնէ. Նոյն որ ընդ նմայն էին, և այլն։ Ալմանապես և յատուկ ա- նունքդ՝ ի յուղղականդ, և՝ ի յայնս հոլովս որք հետևին նմին՝ ոչ առնուն զյն. որդան. Ներեսոփս, ի ներեսոփս. Ներ- բոս, ի տարբոս. Հաղարբս, ի յաղա- բիս. Վաղիգոյս. ի փաղիգոյս. և այլն։ Ասացի՝ ի յուղղա- կանդ. զի ի սեռականդ, և ի հոլովս որք հետևին նմին՝ նաև յատկայ անուանցդ դնի չէ անհնչելին և զանազանիչ. որդան, Ներեսոփս, ներեսոփոյ. ի ներեսոփոյ. և այլն։

Պար-

Կարձեալ, անուանից այլա-
վերջից, որոց սեռականն Թարց
կորուսանի այլն եղերի՝ ի լինել,
ներգրի հնչումնաւոր չէ. որ-
գոն, Աարնա, Տարնայէ, ի Տարնայէ։
Նոյնակ հրամայականաց բայից ոչ
ինչ կերպիւ յարիլ կարէ տառս
չէ. ոմն և յայտ է։

Նշ դարձեալ գիտելի է, զի
Թէպէտ տառս չէ՝ ամենից
սեռականաց, որք ի այէ, և ի
ոյ եղերին՝ առանց հնչմանյա-
րիլ սովոր է. նաև ամենից
հաւաքական անուանց, և ամե-
նականաց բայից ի այէ՝ և ի
ոյ եղերեցելոց, ոմն ասացած,
տակայն մինչ ի քնաւս տառ-
ջեալս անհնչելն չին պատ-
ճառաւ հոլովմանց, կիմ յոգնա-
կանութ, և կիմ ածանցմանց՝
և այլոց նմանեցս անկանիցի
ի մէջ բառի, սկսանի հնչումն
նաեւորիլ. որդոն, Որդոյ, ձա-
ռոյ. ոչեայ, ոչեայ. Ոչոյ, ի չոխանայէ. փոյ, փոյոցի. նոյ,
նոյի, քան այսմ լինս և զայլսդ։
Նշ ատ գիտելի է, զի տառ
ցեղական դերանունս այս՝ ս,
Թէպէտ ի յուղղականսդն ոչ
ունի զյն, բայց ի սեռականսդ՝
և ի յայլս հոլովս որք հետեւին
նմին, և ի յոգնականդ, նաև
մինչ յարին ինքեան տառք դի-
մորոշականք, առնու զյն հն-
չումնաւոր. որդոն, Որդո, որդոյ,
որդոյ, որդոյ. և այլն։

Նշ վերջապէս գիտելի է, զի
բաց ի յանուանից, որք ունն յա-
տուկ մորդկանց, քաղաքաց,
գետոց, լերանց, և այլոց այլք
մնայեալք անուանք Թէ ածա-
կանք լինեն, և Թէ գոյա-
կանք, Թէ սպարք լինեն,
և Թէ բարդք, Թէ ածանցա-
կանք լինեն, և Թէ ի բայից
յառաջացեալք՝ մինչ եղերին
ի յ այէ և ի ոյ առնուն զանց-
չիւն չ ի վերջաւորութիւնն իւր-
եանց. որդոն, Որդոյ, Քաղաքոյ, խա-
ղեցոյ, կամոյ, ախոյ, խնդոյ,
գծնեայ, տրեայ, անգեայ, ինձնա-
կոյ, ովսաննայ. և այլն։

Ասն հինգերորդին գիտելի
է, զի տառն Ուն Թէ
ուր արդեօք վարի ոմն զնայ-
նաւոր, և ուր ոմն զբաղադրեալ,
առաջեալէ յերկրորդում մա-
սին յերկրորդում գլխոյ. և
առաջին վերատին ընձեռի զայս-
մանէ որքան առ այս, զի մերթ
արձակաբար և միայնակ դնի
ի բառս. որդոն, Ուէ, ոչոյ.
տապանէ, տապանոյ. և այլն. և
ի յայտսպիսիս է կանդնացեալ
բաղադրեալ. և ոչ Թաւ. և
ունի նախ քան զինքն զբաղադ-
ձայն, և զինքն իւր զձայնաւոր.
և միշտ ընդ ձայնաւորին շարա-
դնեցեալ կերտէ զվանկ. որ-
գոն, Ուրէն, աբէ ոյ. և այլն։
Նշ մերթ դնի ի բառս շար-
առմամբ ձայնաւորաց տա-
ռիս նախընթացիկ ինքեան,
որդոն, ածնոտաբան, եբա, խնդրուած,
դեմատլած, և այլն. և ի յայս-
պիսիս է Թաւնացեալ բաղա-
ձայն. և կերտէ զվանկս երկ-
բարբառս ւ ևնականս. և
Թաւնանալով հարիւրաւոր է
մինչ է ընդ այն և ենաց, զի մի
շիւս-

շփոթիցի վանին ոճ ընդ ոճ՝ որ ոչ զմի տառ արտահնչէ, զորմէ արդէն ի վեր անդր ա սացաւ. և մի՛ վանկս ի՛ շփոթիցի ընդ ե՛ վանկիս, որ և սա ոչ զմի տառ, եթէ ձայնիւք արտահնչէ, և է բացարձակ երկբարբառ, և ոչ ւիւնական. որգոն, ՝ուր, ալէր, աղբէր, և այլն, և տառն ւ՝ի յայսպիսիս է ձայնաւոր։

Ոչ սակս գիտելի է, զի ուրուքեք փանկիս այսմիկ ե՛ հետևիցի բաղաձայն տառ ինչ՝ որ ոչ իցէ դիմորոշական, և կամ յոգնակականաւերս է, անդէն է արձակաբար երկբարբառ, և ոչ ւիւնական. և արտահնչէ ոչ ե՛ս. որգոն, ՝ւեռն, ՝ւեր, հալեռն, և այլն. և այսպիսիքս ոչ երբեք են Թաւանշանաւելիք։

Ոչ ուրուքեք հետևիցին նմին կամ տառք ձայնաւորք, կամ դիմորոշականք, կամ յոգնակերս է, և կամ ոչ իմն տառ, անդէն վանկն է ւիւնական երկբարբառ. և հարկաւոր է Թաւանշանել, զի ձայն Թաւագիւղ ւեռնին հնչելոյ. որգոն. ՝ւեռաղեր, ՝ւեր, սպիտ. և այլն։

Ասացաւոցին ՝ի կանոնէ յայսմանէ անկատար ժամանակն երրորդի լծորդուե, յորս ւեռն ոչ Թաւանայ Թէպէտ ունի զինն իւր զձայնաւոր. որգոն, ՝ւեռ, ՝ւերը. ՝ւեռոցոյ, ՝ւեռցոյեր. և այլն։

Եւս յոգնակի գործականն ՝ւարձեալ, զոր և այլք երկու վանկք,

նախկնոյ տեսակի առաջնոյ հոլովման, և նմանք նորին. որգոն, ՝ւեռք, ՝ւեռ, այսոքիք և այլն. յորս ւեռն ոչ որպէս զԹաւ, այլ ոչ զեռ արտահնչէ։ Որ՛ եթէ ւեռն Թաւ ոչ Թաւանշանիցի, և կամ ւեռն անԹաւ Թաւանշանիցի, ծագին բաղաւմբ շփոթուիլ. որգոն, ՝ւ բառիս յայսմիկ ղօրոՒիւն, եթէ յիմարաբար Թաւանշանիցի ւեռն, ընԹեռնանի՝ ղօրոՒիւն. որ է այլ ինչ։ Ոչ եթէ ՝ի բառիս յայսմիկ՝ Ւիւն, որ նշանակէ զՀամար, ոչ Թաւանշանիցի ւեռն, ընԹեռնանի Ւիւն. ըստ այսմ լիմն և զայլոց։ Այլ մեացեալք ւիւնական երկբարբառաք, որգոն, աւ, եւ, Թաւանշանին միայն վն Հնոյ սովորութեաԹ, և ոչ վանն իրիք հարկաւորութեաԹ. վանն զի յիմ ուրեք նոյնապէս ունին զվնքեաեան ձայնըս այսոքիկ։ Այլ զի ՝ի Հնոյն գրելին զվանկս՝ փոխանակ օի, և զեն փոխանակ աւ, և առ այս մինչ երբեմն աՒն փոխանակ օի ոչ գնիւք Թաւանշանիւք, զի արտաբերիցիւք ոչ զաՒ, և ոչ ոչ զօ։ Փակայն այժմ այս ստուգութեաԹ լռեալ վանն գոլոյն առնառու ընԹերցողայ։ Այլ որք Թաւանշանեն վանն լրկի սուտ գործեն՝ ոչ են խոտելիք. վանն զի գրեԹէ զԹաւուԹի վանկին այնու նշանաւ առաւել բազայայտեն։

Ոչ ՝ի ձեռն այսոցիկ ոչ ոք ոչ ինչ ՝ի վնաս ունի, զի ոչ ոք ոչ ինչ ՝ի վնաս ունի ՝ի ձեռն ոչ ոչ ինչի։ Ոչ ՝ի ձեռն այսոցիկ ոչ ոք ոչ ինչ ՝ի վնաս ունի, զի ոչ ոք ոչ ինչ ՝ի վնաս ունի ՝ի ձեռն ոչ ոչ ինչի։

վանիկք եւ ինձնական երկրաբարբառք, յոր եւ ըստ բազում սոքին ի գրաբառն լեզուին մերում ոչ կերեւեն զտառս, այլ միայն յաշխարհաբառն լեզուին։

ՈՐԳՈՆ, Ո. ՊԵՏՈՍ։

Որքան առ հինգերորդն գիտելի է, զի փոփոխմունք տառից են ըստ երից. յոր ըստ դրման, ըստ բարձման, եւ ըստ փոխարկման։ Ասան զի անուանքն՝ ի հոլովմանն, յածմանցմանն, եւ ի բարդեցման, եւ բայքն ի խոնարհմանն ուրեք ուրեք դժուարատ արձակին զձայնս, եւ առ արձակումն ձայնից մերթ ըստ պահանջման տեղւոյն առագրի նոցին տառ ինչ. ՈՐԳՈՆ, ՀՀՃապալա, ՀՀՃեպեռասան, ՀՀՃերացոս, ՀՀՃեխե, ՀՀՃեհան. եւ այլն։ Ո՛հա ի սոսին ա, է, է, տուաք առ արտահնչումն ձայնից եղան, եւ ոչ իրրու հնոցունց քնականք։

Ասերթ բառանին. ՈՐԳՈՆ, ՀՀՃոռնած, ՀՀՃոռնածոյ. գլուխ, գլխոյ. գիւղ, գիւղ. ձոյր, ձորոյ. եւ այլն։ Ո՛հա ի սոսին ա, ա, է, ոյ, բառանին։

Ոչրեւնն եւս փոփոխին. ՈՐԳՈՆ, Ասեր, սերոյ. գերդ, գերան. ձոյս, ձոսոյ. սերօղ, սերողի. գոռան, գրան. այր, առն. եւ այլն։ Ո՛հա ի սոսին են ի յիւրեք փոխարկիցեն. ձեռ. ձեռն ի յ եւ. չեն ի ս։ Ոն ի ոյ. ոսն ի ր եւ ր են ի ոյ. ըստ այսմ խնամալի է եւ զայլոց. ըստ որում նաեւ երեւի յառաջնում մտին ի հոլովմունս անուանց. եւ ըստ այսմ այնքան ի գրելն որքան ի յարտասանելին պահելի է կանոնն, զի մի լինիցի շփոթութիւն։

Որքան առ վեցերորդն գիտելի է, զի պատճառ րութիւն է գնումն սմանց դժից փոխանակ տառից սմանց առ ի համառօտել զգրուածն։ Ո՛չ գիտքն որք շարահարեցեալք են առ այս՝ կոչին դուբ, երկորեակ, նշանագիր, եւ սիւն։

Ո՛ւրն է այս՝ ա, որ է նման եբեղի. եւ այսու գիտի բառնին ի բառից տառք բազումք, թէ ձայնառորք իցեն, եւ թէ բաղաձայնք. մնան ընդ ի յայնս բառս, որք են ի սովորութիւն ՈՐԳՈՆ.

Ո՛ծ։	Ո՛տուծ։
ոյ.	աստուծոյ։
ով.	աստուծով։
ամ.	ամենայն։
թիմ.	քաղցմ։
գ ծք.	գործք։
ևպս.	եպիսկոպոս։
ևէմ.	երուսաղէմ։
ևկդ.	երկրորդ։
Թէր.	Թագաւորք։
Թէրց.	Թագաւորաց։
ժղէղ.	ժողովուրդ։
իէլ.	իսրայէլ։
իէլե.	իսրայէլը։
իշդ.	իսրհուրդ։
ծուշ.	ծառայ։
հշոկ.	հրեշտակ։
ձնիշ.	ձանապարհ։
մդ.	մարդ։

միկ.

Մ՚Ի՚	Մարդոյ։
Յ՚Ի՚	Յիսուս։
Յ՚Ի՚	Յիսուսի։
Յ՚Ի՚Ւ	Յիսուսիւ։
Յ՚Ղ՚Ա	Յաղագս։
Ն՚Ա՚Պ	Նմանապէս
Ն՚Ր՚	Նորա։
Ն՚Մ՚	Նմա։
Ն՚Ք՚	Նոքա։
Ն՚Ց՚	Նոցա։
Զ՚Ն՚Ա	Զնոսա։
Ո՚Ր՚Պ	որպէս։
Պ՚Տ՚Գ՚Մ՚	պատգամ։
Ս՚Ր՚	սուրբ։
Ս՚Ր՚Յ՚	սրբոյ։
Ս՚Ր՚Ո՚Վ՚	սրբով։
Ս՚Ր՚Ց՚	սրբոց։
Ս՚Ո՚	սորա։
Ս՚Մ՚	սմա։
Ս՚Ք՚	սոքա։
Ս՚Ց՚	սոցա։
Վ՚Դ՚Պ	վարդապետ։
Վ՚Ց՚	վասն որոյ։
Վ՚Կ՚	վասն այսորիկ։
Տ՚Ր՚	տէր։
Տ՚Ն՚	տեառն։
Տ՚Ք՚	տեերամբ։
Ի՚ Տ՚Ե՚	ի տեառնէ։
Ք՚Ճ՚Ա՚	քահանայ։
Ք՚Ր՚Ս՚	Քրիստոս։
Ք՚Ր՚Ի՚	Քրիստոսի։
Ք՚Ր՚Ի՚Ւ	Քրիստոսիւ։
Ք՚Ր՚Ն՚Գ՚	Քարոզ։ և այլն։

Խայց գիտելի է, զի՝ ի բառից, զորոյ ոչ է սովորութի՚ն, ոչ է պարտ ըստ ձայնաւորաց և զբաղաձայնան բառնալ, և դնել զդուրս. այլ փոխանակ գրելոյ վայելուչ, զնե՛ և զայլ գրել՝ և դնել զայսոսիկ. որպէս, ի՚ք. քանզի այսպիսին ոչ գոլով ի սովորութի՚ն զնինչ նշանակէ։ Նո՚ւ և ի բարձմանն ձայնաւորաց՝ ոչ այնք ձայնաւորքն, որք կոկզեան, և կամ ի վախճանի բառին են՝ բառնին, այլ միայն այնք, որք են ի մէջ բառին. որդոն, Նընէ. և այլն։ Վարձեալ գիտելի է, զի դուրն մինչ դնի ի վերայ խրատուն, խրոց տուեալ մերոց անձնիցս՝ նշանակէն զթիւն ծղնի. նական. որդոն, ա, ի. է, երկու. ըստ այսմ և այլքն մինչև ի ին, որ նշանակէ զինն հազար. որպէս և յայտ խոկ է առնելոյ։

Երկրորդական է այս, ՚՚. և դնել սովոր է ի վերայ բառից առ ի բառնալոյ միայն զառաւ ձայնաւորս՝ որք ոչ իսկն կոկզեան, կամ ի վախճանի բառից, այլ ի միջին. որդոն, Ի՚՚ն, եա՚՚կ՚՚պ, ին՚՚ր, սպ՚՚ակ. և այլք նմանք։ Խայց զգուշանալի է՝ ի երկար վանկ բառան, զի մի բնաւին ձայնաւորքն բառնիցին, ապա թէ ոչ՝ կարէ ծնանիլ չփոթմունք. որդոն, Պարանն՝ եթէ գրիցի այսպէս, պ՚՚րն, կարէ ընթերցանել պարին, և կամ պարոն. զի որոյ բարեգոյն է ի յայսպիսիս զգուշանալ, և ոչ պատուճառել, ոչ ի ձեռն դրոյ, և ոչ ի ձեռն երկորից։ Խակ ի բառս եզակաձայն ամենևին զգուշանալի է. քանզի եթէ ոք կամիցի գրել՝

էէ, և բառնալով զձայնաւորն
դնիցէ զերկօրեակ, կամ զդաւթ,
կարէ նոյնն իմանալ էէ, կամ
էա, և այլն։ Ասայ ի քառա-
եւաւանիս և քառաւանիս
կարէ ի գործ ածել զաբ Հար-
կաւորութեան պահանջէ, և ուր
ոչ է ոտնառաւ ընթերցողին։
Ասայն ոտնառաւ, ոչ զի ըստ
ինքեանց ոտնառաւք են կա-
նոնաւորք պատուհադրութիւնքն,
այլ զի ընթերցողքն ներկայիս
ոչ են այնքան վարժք ի կըր-
թերցումն պատուհադրեցելոց
գրեանց, ոյք երբեմն ի հնումն
սովորք էին, և վարժք։

Նշանագիրն է գիծ ինչ որ
հնարեցեալէ առ ի դնել
փոխանակ միոյ բառոյ բա-
ւական որոյ ը բազմութիւն բա-
ռից բազմապատկին և նշանա-
գիրք։ Նմ սոքին առ նախ-
նեաքն էին բազում. բայց
այժմ ի սովորութենէ ծնեալք
են սակաւք, որպիսիք։

⁂	Աղեղնաւոր։
⁂	ամբարիշտ։
⁂	ամենայն։
⁂	այծեղջիւր։
⁂	այսինքն։
⁂	անդգամ։
⁂	աշակերտ։
⁂	աշտանակ։
⁂	աչխարհ։
⁂	աշտարակ։
⁂	առաւօտ։
⁂	առիւծ։
⁂	աստղ։
⁂	արեգական։
⁂	աւետարան։
⁂	Աբգար։
⁂	բերկաւոր։
⁂	բերկինք։
⁂	բերկիր։
⁂	բերեակ։
⁂	Օձը օրինակ։
⁂	գոնարակ։
⁂	Ընդ։
⁂	ըստ։
⁂	ըստ այնմ։
⁂	Եզան։
⁂	ըսնասաբեր։
⁂	Լուսին։
⁂	լուսնթագ։
⁂	Խեցգետին։
⁂	Խոյ։
⁂	Կարէ։
⁂	կշիռ։
⁂	կոյս։
⁂	Նրաման։
⁂	Ցուկն։
⁂	Որպէս։
⁂	ուրեմն։
⁂	Պատասխանի։
⁂	Ջրհոս։
⁂	Վերջ։
⁂	Ցուլ։
⁂	վայրածուծ։
⁂	փոխ։
⁂	օգնական։
⁂	և այլն։

Ընդ նշանագիրս համառօտին
և սոքին որք հետևին։

⁂	այսպէս։
⁂	աղօթք։
⁂	դպիր։
⁂	ժամանակ։
⁂	կիրակէ։
⁂	կամ։

Հ։ Հարց։
ՁԷ։ Ձանազարկ։
Մաղ։ Մաղձանը։
Մկ։ Մանկունը։
Մ՛։ Մեծացուսցէ։
Յր։ Յարուքեն։
Շբ։ Շաբաթ։
Շրկ։ Շարականն։
ո։ ողորմեա։
ԱրԿ։ աարկաձագ։
ԱՂ։ աաղմոս։
ա։ ձոր երկնից։
ՔՀ։ քահանայ։
Ք։ քան։
ՔԲՂ։ քաւրող։ եւ այլն։

Վիւնն է այս, ։։ եւ սա գնի միայն փոխանակ այբ ՚ի կարգս տողից ՚ի մէջ բառի, եւ ոչ ՚ի սկզբան՝ կամ ՚ի վախճանի բառի։ որդոն։ Լրնմբ անդ, եւ ոչ տրմբ։ Հաբրբեր ղբտուրդոն՝ ոչ ինուհ դոս, բայց ոչ ելբրճառնս։

Եթէ ասա դիտելի է, զի փոխանակ պատուհականացս տալոյ, որք կամ վանս բարձեալ էին զերկուս բառս, եւ կամ ՚ի հալումնից անուանից, եւ կամ վանս վերացմանց բայից՝ ներանկանին ՚ի մէջ բառից՝ ոչ են գնելիք դուրք, կամ երկարեակք։ բայց եթէ այլ իսկ ներանկեալ տառն, կարէ գնիլ սիւն փոխանակ նորին։ Եւ սա միւս վանս ա։ տառ ջազրի ուժեք բառի ոչ զբաց ցասական, սկզբնագիրն բառնն այնորիկ ոչ է բառնալի ՚ի ձեռն դրոյ կամ երկարեկի։ որդոն, Հինեբիւղ, եւ ոչ ան՚բ։

Դարձեալ։ տառք ձայնաւորք միոյ են ընդ ւիւնի՝ ոչ երբեք պարտին բառնիլ պատուհադրուելիք։ որդոն, Հինդ, եւ ոչ Հ՚ադ։ Հիրբնիլ, եւ ոչ հ՚րբնիլ։ Կոբոսրիք եւ ոչ կ՚ոբրիք։ Կոեղծուած, եւ ոչ սպեղծ՚ած։ Վ՚ատուրիք, եւ ոչ չ՚որ։ Լ ատափոյն, եւ ոչ լ՚ատ գոյն։ Տեսիլ, եւ ոչ պ՚ել։

Լ՚այնսպիսի եւ երկբարբառ վանկիւ ձայնաւորքն ոչ են բառնալիք։ որդոն, Կոյնաձոր, եւ ոչ ֆյնաբ։ Լեան, եւ ոչ լ՚ան։ Լօրնեպապրկ, եւ ոչ ե՚րնեպապրկ։ եւ այլն։ Կայց ւիւնն միջ ընդ այբ՝ սիւն կարէ գնիլ փոխանակ այբ։ որդոն, լրմռուիեն։ եւ այլն։

Լսկ ՚ի գնելն զնշանագիրսն ոչ միայն պղատուհականս տառս բառից, այլ նաեւ ըզվանկս պատուհականս պարտիմք գնել ներգործուելիք ըստ պահանջման բանին՝ յակզբան, կամ ՚ի վախճանի, օրդոն, ՚ՅՕե, ՀՀս, Կայն, ՀՀակաո։ եւ այլն։ Կ՚անգլ նշանագիրք կացուցեալք են միայն սակս անուանց ՚ի յատկականի Տոլոզ, եւ ըստ որում են նախագաղափարք, եւ ոչ ըստ որում են Տոլոզեակք։

Դարձեալ։ ՚ի գնել զերկրորեակն եթէ ձայնաւորքն որք բառնին՝ միով տառիւ իցեն տարակայք՝ երկորեակն միանգամ

գամ դնելը է ՚ի վերայ քա-
ղաքացւոցն ։ որպէս , Վէրջին ։
իսկ եթէ բազմաթիւ տեսանել
լինին տարակայսք դնել կարել
յերկուսեքին համարձակ տե-
ղեայ ձայնաւորայ բառնեցե-
ցոյ ։ որպէս , Հովկաբ մ՚գ՚ը ։
և այլն ։

Այս այս բանական լինի վասն
յարմարագրելոյ ։ իսկ զկնտա-
դրելէ որ պատկանի առ յար-
մարագրութիւն , առասպել ՚ի
վերածառութիւն , զի մի կրկնիցի
բանն , որովհետև ՚ինձին ևս
հարկաւոր է յիշել զարո-
մանոյ բանիցն ։

Յաղագս Հաւատոյ Աբրահամայ ։

Գլուխ Երեսուն ։

Ութագրութիւն է յա-
ւաջագրութեան վասն
հնոյ լուսոյ իսկական-
նոյ հնչմանոյ տա-
ռից , և յաւաջագրութեան բա-
ռից ըստ հնչմանոյ վանկից ։

Այս առ այս պիտոյանայ նախ՝
պարզաբանել լեզուին ։ զոր
եթէ ոք ոչ ունիցի զգալով
թլփատ և թլփատխոտ ոչ
հարկ բարեպէս արտաբերել ։
ոչ զառաս , ոչ գվանկս , և
ոչ զբանս ։ և վասն սոցին ոչ
որին կտնոյք ։ զի բնական
թիւրանքին ոչ ուղղի յար-
հեստ ։

Նախորդ , պիտոյ է տեսել
կանել հնչմանոյ տառից ։
վասն որոյ որք գբեանն ոմն գբեն
արտաբերել ոչ գիտեն , այլ
ոմն գպեն ։ և գպեն ոչ ոմն գպեն ,
այլ ոմն գյեն , նոքին նաև ըզ-
վանկս և զբառս թիւրաբար
արտաբերեն ։ և փոխանակ
առնլոյն բարի՝ առնեն պարի ։ և ՚ի
տեղի առնլոյն գէորսին , առնեն
կէորսին ։ Վասն որոյ կարի
հարկաւոր է տեղեկութիւն լս-
կականոյ հնչմանոյ տառից ։ և
եթէ լեզու ուսանողին պատ-
ճառս սակրութեան գաւառի
ևրոյ կոչ թիւրեցեալ , պի-
տոյ է զի ՚ի յուղիլ և յիսկա-
կան արտաբերմունս տառից
ևորապէս կրթիցի ։ ապաթէ
ոչ ոչ կարէ ուղղիլ ՚ի յար-
տաբերմունս բառից ։

Նորդ պիտոյ է ներկուս
գիտութիւն առոգանութեանց ։
վասն զի որք ոչ գիտեն առո-
գանել զբառս ըստ հագագիւն ,
և ըստ ամանակին , և ոչ են ծա-
նօթք թառութիւն և տակուն
տառիցն , կամ երկարութիւն և
աղուիւն , զորոյ չանգիտելոյ
գլխով տացուք , թէ և ունիցին
զլեզուս իւրեանց բարե-
պէս վարժեցեալ ՚ի յարտա-
բերմունս տառից , այսու ևանիւ
տակաւինն ուրեք ուրեք արտա-
բերեն զբառսն թիւրապէս ։
և փոխանակ առնլոյ կամ գրե-
լոյ Խաֆաձրեցի , տասն , և կամ
գրեն գոփաձրեցի , կամ պա-
փաձրեցի , կամ Խաֆաձրեցի , կամ
Խաֆաձրեցի , կամ Խաֆաձրեցի ,
կամ Խաֆաձրեցի , կամ Խաֆա-
ձրեցի , կամ Խաֆաձրեցի , կամ
Խաֆաձրեցի , և կամ գոփաձրեցի ,

Լաւ փոխանակ առնել, կամ դրելոյ փաղաք, ասեն և գրեն փաղաք, կամ կաղաք, կամ քաղաք։ և կամ փաղակ. ըստ այսմ խոս և զայլոց նմանեցայ ։

Չէ բաց յայսցանէ առօրհնեալ զոր ես ըստ ոլորակացն տառիցն, քան զայն ոչ ի յարտաբերմունս բայից յորդոյ ի հետեւեալ գլխոջ ասացեալ ։ Ասայն ոչ ի բայս յոգնականս. քանզի ի յերկաւորականսն բայս պահին ոլորակք տառից այնպէս՝ որ և ի յայլս մասունս բանից. որպէս, Ասայ այս՝ աբէ, պարոյկասպէս արտաբերի. զի յայնէ, որ ես շեշտ, և ի էնէ, որ ես բուեք, քաղհանայ. քան այսմ և այս բայ չգան։ Ասկայն ի յայսոսիկ բայսն՝ աբեցայնէ, գոհանարէնէ, ոչ պարտին աբէ, և գոհ՝ վանկըս պարոյկանալ ։

Նմանեանքը և այլք մասունք բանին պարտին առօրհնիլ ըստ ոլորակաց տառիցն՝ մինչ արտաբերին որ զբառս. և մինչ ոչ հանդիպելն ինքեանց ոլորակմունք՝ ի զօրութէ բանին. օրդոն, Ալէքսոս, Ասոնէ, Լայոս՝ չար. մարդ. գոհ՝ աչդ. և այլն։ Ասայն մինչ ոչ հանդիպելիցն ոլորակմունք՝ ի զօրութէ բանին, վասն զի, ոչ ի վերծանեն, վասն զի ոչ ի վերծանեն եմք, քանզի ըստ զօրութէ նշանակուն իւրեանց պահանջին զոլորակմունս, որոց տեղի տալ պարտին ոլորակմունքը բառից, որք են ըստ զօրութեց տառից ։

Վարձեալ գիտելի է, զի և վանկք երկբարբառաք պարոյկանան՝ ի յարտաբերմունս անուանց, նաև բայից եղեալս կից. օրդոն, աչդ, գայդ, ինձան, լայն, լայդ, գոհ. Ասայց ոչ պարոյկանան՝ ի սոսին, լայնանամ, ղեկայեմ. զորս եթէ անկմունս պարոյկիցեն այսպէս, լայնանամ, ղեկոյեմ, եղջեր զգօրութէն բայից ։

Վարձեալ գիտելի է, զի եթէ անուանց ոմանց յոգնականս այնպէս հանդիպիցի՝ զի մի վանկն նոցին երկ շեշտ, միւսն բուեք, և միւսն պարոյկ, և կամ երկրբինն շեշտ, և մինն պարոյկ, կամ մինն շեշտ, միւսն պարոյկ, և կամ երկրբինն բուեք, և մինն շեշտ, և կամ երկրբինն շեշտ, և մինն բուեք, յայնժամ ոճարն հզօ-

պա-

զարդկին հղօր է քան զշեշան. և շեշան քան զառնթեն. ուստի անուանս այս՝ Ներսէսէ, պատրոյկելով արտաբերի, Թէպէտ երկու վանկքն իւրք իցեն շեշտք. և անուանս այս՝ Պետրոս, շեշտելով արտաբերի, Թէպէտ միւս վանկն իւր իցէ բառն. ըստ այսմ իմս և զայլոց։ Սակայն եթէ հանդիպիցի զի ի յերեսաւանակ բառսն բնաւք վանկք (որ հազիւ պատահէ) իցեն շեշտք, կամ բառիք, յայնժամ միոյն յայոց որ իցէ առաւել յարմար, պարտի շեշտիլ, կամ բթիլ. Թէպէտ իւրք ի բազումս վերջին վանկն է յարմար. Այլ եթէ իցեն պարոյկք, միոյն այնց որ իցէ առաւել յարմար, պարոյկի. որդոյն, Հրեշտէ. Աբեմ. ամառաբեն. Կոդրոս. Ծնօես. և այլն։ Այլոց գիտելի է, զի յորժամ անուանիք այսպիսիք հոլովիցին, և կամ ածանցիցին, այլայլին ոլորակքն, և ոչ պարտին միշտ ի նմին վանկին ոլորակիլ. յորում ոլորակեցեալք լինիցին ի յուզականող. որդոյն. Հրեշտէի. Հրեշտէ. և ոչ հրեշտէի. Աբեմի, ամառաբեմ. և ոչ ամբեմոս. Հրեշտէիցն, և ոչ հրեշտէիցին. Հրեշտէիցէդ, և ոչ հրեշտէիցէդ։ Եւ բազմիցս նաև սեռական ոլորակաց փոփոխին ի յայլայլին անուանց. որդոյն, Ծնօես, Ծնօեսի. և ոչ Ծնօեսեան։ Ներսէս, Ներսէսեան, և ոչ Ներսոսեան։ Եւ անուանս Ներսէս, ի շարադրութեան բանից՝ ըստ զորութեան բանին կարի և բթիլ. որդոյն, Եւ հրեշտէս պահեաց զնէ Ներսէս՝ ըստ այսմ իմս և զայլոց բաղմաց։

Կարձեալ գիտելի է, զի քնաւք սեռականք, և այլք հոլովք բաց ի կոչականէն՝ ի վերջնում վանկոջ պարտին ոլորակիլ ըստ ոլորակատարից իւրեանց՝ եթէ ունիցին. Յիւ եթէ շեշտք իցեն շեշտիւ. որդոյն, Խաչ. Խաչէ. Ներսէս, պոեզ, Եւ եթէ պարոյկ, պարոյկիւ. որդոյն, Ծնեզիէ, Բեզիէս։ Եւ եթէ բառիք իցեն, բթիլ. որդոյն, Զեր, Ներոյ։ Եւ եթէ ոչ ունիցի ոլորակատար, ոչ ոլորակիլ. որդոյն, Պապանէ, Տաղանդ. և այլն։ Այլոց զգուշանալի է, զի մի գուցէ այնք սեռականքն, որք շեշտեցմամբ չհոլովին ընդ բացիդ՝ շեշտին. որդոյն, Բան, Բանի. պոեզ, պոեզի. Ներսէս, Ներսէսի. որք եթէ շեշտիցին՝ լինին բայք. որդոյն, Բանէ, Բանիս. պոեզիմ, պոեզիս, պոեզէ. Ներսէսիմ, Ներսէսիս, Ներսէսէ. և այլն։ Բացի բաց ի կոչականէն, զի յոգնականի կոչական անուանք ոլորակին միշտ ի սկզբան. որդոյն, Աբեմ, Աղաբէ. և այլն։ Ներքս ի միջին. որդոյն, Ներքիդրէ, Ներքիդրէի. և այլն։ Ներս ի վախճանի. որդոյն, Ներս, Տաճար, Ներսիս. և այլն։ Բացի եթէ մասնիկն ի, կամ ոչ նախադրեցի

յի կոչականաց, նոյնպէս չեշտին, և պարոյկին. ոմ և յայտ է. որ-գոն. ո՛մարդ. ո՛վհաւատ. և այլն։

Ա՛րդ՝ թէպէտ և այլք բազումք բանք. և կանոնաւորումնաք կարէն առաքելիք զոլորակմանց անուանց, բայց վն ոչ երկարելոյ բաւականասցին սոքին, և վարժութիւնն ուսուցանէ զրեցելոյ կանոնացս։

Ձ

Որպարզ պիտոյ է առ առաքելութիւնն քաղցրահնչութիւն, որ կայանայ ի սմին, զի վանկքն թաւք ոչ հատուածեսցին արտաքերիցին անդրքան զթաւութիւն իւրեանց, և միջակքն ոչ թաւացուցանիցին. իսկ սոակքն ոչ միջակացուցանիցին. Ա՛րիբարբառքն՝ ոչ բարձրահնչիւն ձայնիւ բերեսցեն և կոշտաբար, այլ կակղաբար արտաքերիցին. և ուրուբեք գտանիցի տառն ընդ զրութիւն, նեղդարձութիւն ոչ հնչիցի։

Օ՛րօրինակ, բառ քո այսքիկ. Ա՛ղ, ֆառ, և այլք նմանք, որք են թաւք, ոչ պարտին կարի հատուածաբար հնչիլ անդրքան զթաւուն, Ձափ, ֆաբրիէլ, և այլք նմանք, որք են միջակք, ոչ պարտին թաւացուցանիլ։ Ա՛նապատ, Վկերոբէ՛ն, և այլն. որք են սոակք, պարտին ըստ ամի կակղաբար և նրբատիպ արտաքերիլ։ Ա՛օդն, Ձայէլ, Ֆեան, և այլն, որք են երկարաբերական, ոչ պարտին բեւեռանաշխատութիւն և բարձրահնչիւն ձայնիւ արտաքերիլ, այլ անուշութիւն իմիք այնքան արձակիլ պարտին ձայնքն, զի միայն երկարձայնութեան նոցին բացայայտիցեն։ Ա՛նէջեալ, պաղպեայ, ծծել, և այլն, որք ունին զառաձն են զօրութիւն, ոչ պարտին բայմամբ չթաւանց, այլ հարմամբ լեզուին լոյդ հնչերան արտաքերիլ, ըստ այսմ իմանալի է և զայլոց։ Ա՛ՀՀ զոյգսոակ ուսուցեալ մանաւանդ վարժութեամբ, և ցուցանելն վերակին զբարժութիւն չթաւանց և լեզուի հանդերձ հնչմամբ ձայնի։ Ա՛ՀՀ այս կարի հարկաւոր իմն է լեզուի մերոյ. վն զի տառք որք են ի մէջ գոլով բաղումք. և ուշադիր վերնոյ տառիձանս, ոչ ի վերոյ ցուցաբ, պահանջեն զբաղդրահնչութիւն, ոչ զի մի գուցէ նրբագոյնքն թաւանցայցեն, և թաւքն ի զանազանիլն յայոց թաւագունացայցեն։

Լ

Ինգ երորդ, պիտոյ է առ արտաքերութիւնն լսհնչութիւն. ոչ զի վանկք, և կամ տառք բառիցն ոչ կլանիցին ի յարտաքերիլն. վասն զի են տիւնք բառ, ի յորս տառինչ կամ յակզբան, կամ ի մէջն, և կամ ի վախճանի գիբաւ կլանիկ կարէ վն սակաւ ոչ չութիւն իւրոյ. օրինակ, Հանդերձման, յարուցի, և այլն. որոյ չէն որ է յակզբան գիբաւ կլանի ի յանդգուժից։ Ա՛ՀՀ ասէ, որոյ հնն գիբերն է կլանիլ։ Ա՛ՀՀ ոչ

Յաղագս Աստուածաբնեան։

Գլուխ Երրորդ։

Աստուածութիւն կանխէ քան զամենայն արարածս գոլով՝ ոչ ունի ինչ ընդդէմ իւրոյ արարչութեան։ Ոչ ասացաւ վերծանուել, զի անվեթար արարածոցն՝ իւրովքընթեռնուլն կայցէ վերատին առնուլ զծանօթութիւն իրացն՝ զորս ընթեռնու։ Այսուհետեւ որպէս օրինաւոր վերծանօղն պարտի ունել զարհեստս կանոնի ընթերցուածոյն՝ եւ մատանոյ նորին։ որով անվեթար արարածոցն զարթուցանել ի քնոյ։

Ասացի քանիցս, եւ մատանոյ նորին, զի վերծանօղն ոչ ընթերցուածոյ զանաւ ըստ որում են բառք, այլ ըստ որում են մատունք քանիս։ այն Աստուած, բայց, ընդունելութիւն, գերանուն, եւ այլն։ եւ այսու ոչ ընթերցուածոյ զմատանոյ քանին, նայեցուսցէ ընթերցուածոյ եւ զարուարիս քանիս։ եւ ըստ այսմ ընթերցուոյ ոչ զվերծանօղ։ ապաթէ՞ մանաւանդ ոչ զվերծանակօղ եւ զտապալիչ չարագործութեանց քերթողոյ ընթերցուոյ, քանզի ոչ զվերծանօղ։ Արդ՝ արհեստական ընթերցուածն է՝ ի ձեռն արհեստի գաւազանի զանաչագրելոյ քանի՝ ըստ տանջմանց պարագայից։ Այս լինի մանաւանդ՝ ի ձեռն երից։ այն՝ ի ձեռն տրամման,

տարհել, որոյ մերթ հնն նախկին, եւ մերթ հնն երկրորդ կոչեն՝ ի յանվաթից։ ըստ այսմ իմանալի է եւ զայլոյն՝ եւ զգուշանալի։

Այս այս վերաբերին եւ առքին, զի մի փոփոխիցին տառքն ի կարգաց ևրեանց։ օրդոն, Հաշխարհ, եւ ոչ աշխարհ։ Օ արձակ բիւ, եւ ոչ չարբառիւ։ Ճ ահաւ, եւ ոչ շաւիղ։ Հայր, եւ ոչ ահր։ Այլ վանկս այս արդ, թէ միայնակ իցէ, եւ թէ շարակցեալ ընդ ումեք բառի՝ միշտ զտառն ըստ նախադասեալ ունի հնչին։ Այսու զգուշանալի է, զի ի յարտաբերութեան ոչ գնիցին տառք աւելորդք։ օրդոն, Սոճաւոր, եւ ոչ սարխաւորդ։ զի բեռն աւելորդ է։ Այեր, եւ ոչ ձեր, զի նոքա աւելորդ է, եւ գոհեհական։ ըստ այսմ իմանալի եւ զայլոյն, եւ աշխատասիրեալ պահելով ի յիշողութեան, մի զի լոկ ընթեռնուցն զայս ոչ օգնիցէ, եթէ ոչ ունիցիս զբազումս ի սոցանէ ի յիշողութեան, որով մանաւանդ ցնս զմիասեալսն։

առողանութեն, և եզանակա-
պահմանն բանից։

Ընդհատառումն ի ձեռն
որոշման բանից է, որով
վերծանօղն ի ձեռն ընդհատու-
թեց որոշէ զբանն՝ մերթ ան-
կատարեալ, մերթ կատա-
րեալ պես, և մերթ վերջա-
կետական կարգաւ։ Ընդ եւ
մերթ յատկացուցանէ զբանս.
մերթ որոշէ զառաւս, և մերթ
շարառնու զվանկս, կամ զբառս։
Ընդ առ նշանակութեն ասացե-
լոցս հնարեցեալքեն ունէք
գիծք, որք սակն առորակէտ,
միջակէտ, վերջակէտ, մի-
կակէտ, փարեներձակիզ, և են-
թամեայ։ Սակն զի առորակե-
տիւ, որ է այս, (,) անկա-
տարեալ արոշի բանն.
Միջակետիւն որ է այս, (·)
կատարեալ պես արոշի։ Վեր-
ջակետիւն որ է այս. (։) վեր-
ջացուցանողականապես արո-
շի։ Փարենեձակիզիւ որ է
այս, (՝), յատկացուցանի
բանն։ Միակետիւն որ է
այս, (՛) արոշի առն վանն
գոլոյն նախագիր և ոչ բնական
առ բառին։ Իսկ ենթամըն-
նայիւն որ է այս, (_) շար-
առեցեալք լինին վանկքն և
զերեկելոց՝ և սկսեցելոց առ-
ղից, մինչ են վանկք նոյնոյ
բառի։ Սակ երբեմն երկու
բառք շարառեցեալք լինին՝
մինչ ասանց ուրուք առաւ
բարդին։ Ընդ՝ ոմն քերթողն
ի շարադրելն զայսոսիկ զա-
մենեսեան ի տեղւոջ խրատու՝ ը-
պահանջման բանի համանշա-
նէ, նոյնպէս և վերծանօղն
պարտի ենթադատել, և ի
ձեռն ընդհատուելոց որոշել.
ապաթէպէ առաւել մեծաց
մեծաց բանին քան զնա, որ ի
յարտաբերելն զբանս՝ զտուս
ոմանս կլանէ, և կամ զբառս
ոմանս զանցառուելոյ ի բաց
թողու։

Կատարեալ բանէ, և զան-
կատարէ ասացեալ եղև
յերկրորդում մասին ի հինգ-
երորդում գլխոջ, և յայտ
իսկ է զի առորակէտքն դնին
զկնի անկատարից բանից. մի-
ջակէտքն զկնի կատարեցելոց
բանից. և վերջակէտք ի վախ-
ճանի տանց, ուր բանն վեր-
ջացուցանի։ Եւսաև ասէին
միայն զընացելոցն ընձեռելի։

Ընդ՝ վերծանօղն մինչ տես-
նէ զդիարկեալ ազիզս, պար-
ապ զներփակեցեալս ի նմին
զբանն՝ յատկացուցանողա-
կանաւ ընդհատուելոյ արտաբե-
րել. օրդոն.

* Զայսանի են կամքն Ծայնի
ի մէջ մինչ ի ձեռն օրինաց
իւրոց ծանոյց մեզ, (օրէնն
ասեմ՝ զաստնաբանեալ պատ-
գամն) բայց ոչ կամիմք վե-
րամաձել զայնց. այլ զա-
նամք անգիտել, զի մի պար-
տաւոր գոլն մեր երևիցի մեզ.
և կամ (որպէս յոմանց ասի)
ընդ ապագս վայրագակից ախտից
մերոց յետս նահանջիցեն։

Ընդ

Լ՚ամ մինչ տեսանէք զառաքինս մոխակեալս համանշանեցեալ՝ պարտի փոքրիկ ընտանութիւն տրտնել, ոչ զի մի նախդիրն վրիպանիցի բնական տուռ. և այս համարիսկ ՝ի ձայնաւորս տուռ՝ մինչ լինին նախդիրք.

ՕՐԴՈՒ,

* Չմոռ զկիրդ ՝ի տանն, և մ՚ը ՝ի ձեռս այլոց որք ոչ էանան։ Լ՚հա ՝ի սմին բանի՝ եթէ նախդիրն յատկի տնտնանս ՝ի անձն, ոչ արտհիցի ընտանութիւնք, չիտնի բնդ բայիս՝ էանան։

Գտարձեալ օրինակ. * Լ՚ամ մինչ պիտին նոմիրեցեալ հեղուտ, և ՝ի ջան էին քահանայն և ապատաճօրն վերատին գնել, յանկարծակի էջանէին տոգատաքդրն յերկնորդաց իւրեանց առ ՝ի կողոպտել զնկեղեցին։

Գտարձեալ օրինակ. * Լ՚ոմ զայս ՝ի տոքն խմիլ առ ՝ի տալ քեզ, և ոչ առ՚ տալ այլոց։ Զամ ասպէտս։ * Լ՚ամ մինչ առ՚ ոտտել զայն կուտայ ՝ի վերհադուռնին։ Լո եթէ այլապէս արտհիցի՝ փոխ զնշանակութիւն.

ՕՐԴՈՒ, * Լ՚ամ մինչ առ՚ ՝ի ոտտել զայն կուտայ ՝ի վերհադուռնին։ բառ այսմ խմիտալի է և զայլոց, և բարեսէր արտհելի։ Լ՚ամ մինչ տեսանէք վերծանաղն զնշանակ լինչ, կամ զառաքինս ենթամնային փաղանքը՝ չանգեցեալ՝ պարտի շարառնքը յոլ զհետևեցեալ վանին, կամ զառաքն արատաբերել.

ՕՐԴՈՒ, Լ՚եթէ բառս այս ընդ բաւոտ, հանդիպելի այսոտ կերպիւ, այ, ընդն մեալով կերպանն տոլին, և բաւոտ՝ պարն ՝ի միւս տոլն անցեալ, ոչ պարտի արատաբերիլ ընդ բառաբար, այլ շարառմամբ՝ ընդ բաւոտ՝ զի առայս վախճան գնի ենթամնայն ՝ի վերջս տոլից։ Լ՚ամ ենթամնայն որ առ՚ի նշանակել զշարառումն բառիս ներարդնի, ցուցանի այսոտ օրինակաւ. Հղինայն էտ՚ առ հնեռաւ էտ՚ առուրբե. ուսոտ զիր դ՚համարիչ էտ՚ առուրբե։ Լ՚հա ՝ի սմին բանի՝ որք ենթամնային համանշանք՝ չանգեցան, են եղեալք ոմի զմի բառս. և շարառմամբ պարտին արատաբերիլ. և նոյնք ձայնք որք թարգ ենթամնայն եղան, արատաբերիլ պարտին առանց շարառման ոմի երկոտ բառք։ Լ՚ամ գիտելիս, զի թէպտ ամենից բարդեցելոց բառից՝ որք առանց շարակցողի տուռն բարդին՝ պարտի զնիլ ենթամնայ. ՕՐԴՈՒ, Լ՚ԵՐ-ՓԵԲ-ԳԵԼ, և այլն. բայց մանաւանդ զնելի է ՝ի վերայ այնց, որք Հաղիւ երբեմն բարդին, և չեն այնպան ՝ի սովորուտ. և վերծանաղն զնամ բարդեցեալ բառ շարառմամբ պարտի արատաբերիլ՝ եթէ ոչ ունիցի զինք ենթամնայ, ուստի գոլցին ՝ի սովորութիւն, որպիսի է բառս

ՎԵՐ-ՓԵԲԵԼ։

Լ՚ամ ասա պիտելի է մ՚ը արտհիմանց վանիկից բառից ՝ի յերկերմանս տուլից. զի գոն բառք ոմանք որք ընդ արտհիչն ՝ի

'ի վանից՝ ոչ հետևին հասա-
րակ կանոնաց որոհմանց։
Վանդէ Թէոփիլ ըստ հասա-
րակ կանոնի բառքն որոհին 'ի
վանից, 'ի ձեռն տառից բաղա-
ձոյնից, որք 'ի սկզբանէ առ-
դնէ գալ պարտին. որգոն,
Ոան ևս կան, և ոչ ևս նա ևս կան.
կամ մանկ ոչ ան։ Կամ քան մբե-
ան։ Կամ քան մբան
ոչ բառք առ եւ։ Ոան զի սկսումն վանից
ոչ պարտի լինիլ 'ի ձայնաւո-
րաց տառից։

Ոակայն զոն բազումք բառք,
որոց որոհմունքն բացառու-
ցին 'ի կանոնէ յայսմանէ. և
մանաւանդ այնք՝ որք ունին
զվանից երկձայնս. որգոն.
Կառաւ այս նոյնպէս, 'ի յերկոքեան
մանն առնին որոհելի ե այսպէս.
նոյն պէս, և ոչ նոյնպէս։ Կատ
այսմ և սոքին. հրամայ ել, և
ոչ հրամա յել։ հայ էլ, և ոչ հա
յել։ հիմ անդ, և ոչ հի մանդ։
ար ոմբպ, և ոչ արո մբպ։ նոյ
ետն, և ոչ նո յետն։ խոյ ակ, և
ոչ խո յակ։ իսր ետնդ, և ոչ իս
րետնդ։ կամ իսրե անդ։ և կամ
իսրետ նդ։ նա պետ, և ոչ նապե
ս։ ելնա ետնն։ և ոչ գլո մետնն։
կամ գլոմե ետն։ և կամ գլոմետ
ան։ եօննար փետն, և ոչ եօննար-
փետն, կամ եօննարփե ան։ Կատ
այսմ իմա և զայլոց նմանեանց
երկձայնից. մի զի տառեն չի
մինչ անմիջապէս հետևի այնէ,
կի ոյի, ոչ պարտի որոհել 'ի
նոցունց. նմանապէս և ասեն
մինչ հետևի ոյն, կամ ենաւ։
Կատյց սակայն ասեն 'ի հետևելին

այնէ, կամ եղէ, կարէ որոհիլ,
և կարե ոչ որոհիլ. որգոն,
առ եռել, կամ ա ընռել։ պե-
ել, կամ պե ել։ Կսկզպետ բա-
րեգոյն ե ոչ որոհիլն, զի մի
գուցէ ասեն Թաւեացեալ՝ գնն-
չիւն վէմն տապչե։ Կակ այնէ,
կամ օ, մինչ հետևին եղէ,
ամենևին ոչ պարտին որոհիլ։

Կայն և այլք ունեք բառք,
որք վասն բազադրութեանց
իւրեանց ոչ պարտին որոհիլ
ըստ հասարակ կանոնաց. որպէ-
սիք են սոքին. ենաց որոշել, և
ոչ բա ցորոշել։ ան ած, և ոչ ա
նած։ խորտակել էր, և ոչ խոր-
տակ ել էր։ Ձառա գրել, կամ
Ձառագիր րել, և ոչ Ձառագ րել։
Ընդ ալ, կամ Ընդնա ալ. և
ոչ Ընդ նալ։ լարս լլուծ, կամ
լարսլը լուծ. և ոչ լարսլ լուծ։
Կատ այսմ իմա և զայլոց նմա-
նեանց։

Կասքեալ. ընդ հանդիպելին
'ի յերկերսին տողն Թաւեացեալ
ած, պարտի լինիլ սկզբնաւո-
րիչ տողն, և ոչ եզերիչ. որ-
գոն. աղ ուբեռ, և ոչ ա ղուբեռ,
կամ աղուբե եռ։ ան ոմանել, և
ոչ ա նոմանեալ. կամ անոմ անել.
և այլն։ Կաև յիշելի ե այս. զի
ուր ուրեք գոն երկու բաղա-
ձայնք, որոց միոյն եզերելն ե
տալն, և միւսոյն սկսանելն,
պարտի լինիլ նախատումն ար-
դեօք ունին զոքունքն զտառն
էն, թէ ոչ՝ ոմն զի եթէ ունե-
ցին, դեպի. և եթէ ոչ, ոչ
դեպի։ Կայն ևս ուշադրելի ե,

որ-

արդ հօք բաղաձայնն նախ քան զինքն պահանջէ զտառն էն, քան զկնի. և ըստ այմմ դնելոյ, օրգոն, համանէ. և ոչ ընդհամանէ. կամ համաբն համանէ։ ըս փոփչել, և ոչ ս փոփչել. կամ սը փոփչել։ ըստ այսմ են և սրբին. ըս փոխի, և ոչ սը փոխի։ սը փոխէ, և ոչ ըս փոխէ։ Իսկ ուր ուրեք դնի երեք բաղաձայնք մին զկնի միւսոյ, կարէ դնիլ էնն 'ի վախճանի տողին 'ի մէջ երկուց բաղաձայնից, և կարէ զանցառնիլ. օրգոն, նն ջէ. կամ նըն ջել, ն նել. կամ ջըն նել։ Նոյնքան ուր ուրեք հանդիպիցին չորք բաղաձայնք, պիտոյանայ դնումն էնի. օրգոն. մը ռանջել. կամ մաբն ջել. և ոչ մա նջել. կամ ման ջել։ Այլ եթէ հանդիպիցին հինգ բաղաձայնք մին զկնի միւսոյ, 'ի տրոհէն կարէ դնիլ էն, և կարէ զանց առնիլ, օրգոն, որ ռնջել. կամ որն ջել. և կամ որը ռնջել. և ոչ որ նջել. կամ որ նըջել. ոչ ռել. կամ ջըս ռել. և ոչ ջըս ռել։ և այլն։

Ասացաք 'ի վերոյ, թէ 'ի վանկս ուր ոչ գոյ զօրութիւն էն, ոչ է դնելի յեղերման տողին. վասն բազմիցս գտանին 'ի բառս տառք բաղաձայնք մին զկնի միւսոյ, որք ոչ ունին զտառն էն զօրութիւն. օրգոն. պատա էանել. խէ ղանալ. արջ. պոչ ել. գառ նանալ. և այլն։ որոց 'ի յեղերման տողին ոչ երբէք դնելի է էն՝ այսու կերպիւ. խէը ղանալ. արը պոռել. գառը նանալ. վասն զի ամենօրեայք են, և ընդհանուկ հնչմանց բառից, ըստ այմ և զայլոց նմանեալ հետազօտելի է, և ըստ կանոնի սրսհելի։

Լնդհատառութիւն 'ի ձեռն առոգանութեան բանից է, որով վերծանօղն 'ի ձեռն հնչմանց ձայնին առոգանէ զբանն, և զմատուցս նորին։ և կամ, ոմն զի այլոյ առնօրէն ասիցեմ, ոլորակաւ, հապաւիւ, և ամանակաւ առոգանէ զբանն, և զմատուցս նորին. և ոմ զվարդ և զշուշան բազբոցեալ զբանս՝ բուրէ 'ի միտս լսողաց զանուշութի հոտ. Սակայն նախ քան թէ ասիցեմք զոլորակէ, և զամանակէ մասանց բանին՝ դնեմք ասէն զսահմանց զօրութեց տառից, ըստ որում նախայարձին չօրզտատառից բայից, նաև ըստ որում մերթ լինին յակզբանս բայից, և անուանից,

Յառաջնում չօրզտուէ տառից, որպես 'ի վեր անդր եդաւ, են չորք չօրզտ տառքս այսոքիկ, ա, է, ը, ի, ո. որք երևին 'ի մէջ բայիցս այսոցիկ այսու կերպիւ. * Ջաֆեմ, խաէեմ, կապեմ, քամեմ ‖. որք և մերթ հանդիպին յակզբանս բայից. օրգոն, * Վաբրին, բարդին, պարրին, մաբրին ‖։ Եւ մերթ 'ի սկզբանս

անունանց. սրդան. * Փուռն, բուռն, պարբ, մարբ։ Լրջ՝ եթէ սոքին բարբառ արտաբերմամբ ոչ վերծանիցես, լինի շփոթուիս. վասն որոյ, արդեօ զի ի միտ առցեն աշակերտքն, գնեմք զօրինակս. * Լասայի բարի մանուկն, և ոչ թէ փարի մանուկն, կի պարբի մանուկն։ Լչ կամ այսպէս. * Փուռն նոցին չէքաւ, և ոչ բուռն։

Յերկրորդումն չորք լծորդք տուեալ այսոքիկ. ս, ե, փ, ի. որք երևին ի յայսոսիկ հետևեցեալ բառս. * Լեմ. աղեմ, յարթեմ, փանեմ. քամիլ, գամիլ, կամիլ, խնամիլ. քառն, գառն, կառն, խառն. քայլ, գայլ, խաղ, կաղ։

Օրինակ. * Ինչ ասիցեմ փոխեա զքայլդ, մի վարկիցես ասել զգայլդ. Ինչ յորդորիս զիս ի կամիլ, մի կասկածիր ոչինչ քամիլ։

Յերրորդումն լծորդու թեանն տուեալ են երեք լծորդք տուեալ այսոքիկ, ե, ե, ո. որք երևին ի յայսոսիկ բառս. * Աղբեմ, ապրեմ, գաղեմ. Աղբէ լիցի, մարդ լիցի, մարդ լիցի. Լաւ. գաղ, գող, տող. Թան, գան, տան։ և այլն.

Օրինակ. * Լաս ասացի նմա, եթէ կամիս զի մի եղկիցի մարդ, լեր մարդ. զի մարդ գոյն ոչ է մարթ ընդունայն մարդ. Լչ միանդ ոչանասցեալ կամիցը թքանել յերեսս ընկերին, գարձուսցեալ զանանիմառ մերձակային առցի, առաք զաջ յերեսս գոբրին։

Լերրորդումն են հինգ բս այսոքիկ. յ. ն, ծ, չ, ռ. որք գոն, * Լոշեմ, փոշեմ, գոլշեմ, կիլեմ, կիսեմ. Յանցեմ, ձաղկիմ, ծաղկիմ. Օ ոլանամ. սուլանամ. Յախ, ձախ, ճախ. Օ արդ, սարդ։

Օրինակ. * Լրթէ ոչ յաղկեսցէ, գժուարաւարար ծաղկեցի. ՀամաՀատաբեցիր զաղարդն, և ի բոյ թաղէր զարդն. Լրթէ կամիք առնուլ զդարձն ցանն՝ պարտիք վճարել զծախն. Լասայի քեզ լուացանել զկանթեղն, և ոչ լուծանել։

Լհինգերորդումն են երեքս այսոքիկ, է, ծ, չ, սրդոն. Լսաւեմ, վաղեմ, խարդեմ. Ջար, ժառ, չար. Ջարուհանակ ժառուհանակ, չարուհանակ.

Օրինակ. * Պատանիդ այդոչ միայն չարուհանակաբար խոսի, այլև ջարուհանակաբար. Օ չարէն առաքադրեցի քեզ, և ոչ զդէսարէն։

Լվեցերորդումն են երեքս այսոքիկ, ղ, լ, ն. որդոն, Կաղեմ, մաղեմ, մանեմ. լաւ, նաւ. և այլն.

Օրինակ. * Լոչ մանկտալ զինքն, այլ մաղկտալ զաչերս, և մանկտալ զմեղաւքս նախահոգւոյ զապրուստից իւրոց։

Ի լեռնաներոյդում՝ են երկու տառ քս այսոքիկ, Ջ. օրդոն, Ջինջեմ, կարճեմ. Ջահաճորեալ. ճահաճորեալ. Ջահ, ճահ։ և այլն։

Օրինակ. * Ջահ է ջիջահն լուցանիցէ՝ քան լուծանիցէ։ Ջասպի քեզ ճահաճորիւ, և ոչ ջահաճորիւ։ ‖

Յ ուԹերորդում՝ են երկու տառ քս այսոքիկ, —, ր. օրդոն, * Ա առեմ, վարեմ. Ա՝, սար։

Օրինակ. * Ա՝սպի քեզ՝ բարբարեին, և ոչ ԹԷ բարբառեին։ Պատմիչին մեզ զնմանել զոչ քառաԹև, և ոչ բառաԹև։ ‖

Ի դրեկեցոյս յայտնապէս երևի ԹԷ օրքան չիսԹունէք բառից կարեն ծագիլ՝ ևԹԷ վերծանօղն զնորքանչելոքս տառս ՚ի յատակի հագագին ոչ արտաբերիցէ, և կամ շարադրօղն իսկահանաւ տառիճն ոչ գրիցէ։

Այլ ասա գիտելի է, զի նաև երկու տառ քս այսոքիկ՝ յ, հ, հնչմամբ միբձաւորք են իրքոց, ոմն և —, վ. ն, է։ յ, չ՝ և ոմքին ԹԷպէտ ոչ ասին լծորդք իրեցոյ, սակայն այսու զի ձայնիճ միբձաւորք են իրեցոյ, պատճ՝ այնքան շարադրօղն օրքան ընԹերցօղն զդուշանալ զի մի շիսԹիցեն զոսկն, և մի փոխանակ գրելոյ, կամ ասելոյ նրնեչ, ասիցե, կամ գրիցե էրէնէչ. և փոխանակ գրելոյ, կամ ասելոյ՝ յարէն, գրիցե, և կամ արտաբերիցե հարն. ՚ի այսմ և մի զմարդապաշն՝ գրիցե կամ արտաբերիցե մարդաշաք. զիջէն գէր. և զբանիջարն բան ասէր. և այլն։

Օրինակ. * Ա՝սպի ԹԷ չատ են մշակքն, և ոչ ԹԷ հատն։ Թէպետ էր գէր քան զբեզ, բայց ոչ գէր քան զբեզ։ Ա՝ էր այնքան մարդաՀպի՝ օրքան էր մարդաՀար։ Օ՝ինչ օգուտ է ուսելդ միայն զբանիցդ՝ մինչ զեզբօրիդ ոչ դադարիս ՚ի յասելոյ զբան ցար։

Լսակ մի՛ առոգանելոյ զբանն՝ և զմասունս նորին ՚ի ձեռն ալօքակի՝ գիտելի է նախ, զի արմատք բայից ոչ երբէք պատրեն չեշտիլ, կամ պատրոյկիլ ՚ի յընԹերցման. ապա ԹԷ՝ կամ զմիտս բանին կորուսանեն, և կամ զեզբանորին արտաբերման խանգարեն. օրդոն, Լսելեմ, Վարձեմ, Ջարուձեմ, Գնդեսեմ, և այլք նմանք բայք եԹէ չեշտիցին ՚ի յարմատս իւրեանց, կորուսեալ լինին միտ բանին, և իմանի ասել՝ Վարձ եմ. գնդես եմ. և այլն։ Լսակ եԹէ այլք ոմանք բայք ոչ կորուսանիցեն զմիտ բանին, սակայն միասին եզբանորին. օրդոն, Յոռի է ասէն, Հղօ գացայ, ապեղ, նմանիմ, չնաՀ. և այլն։

Այլ ասա գիտելի է, զի երբեմն ոմանք բայք, որպիսիք են սոքին. Լուսաձրէ, Ջառաձրէ, և այլք

և այլք նմանք՝ կրկին կերպիւ առնանին. յո կամ ոչ զանուն ընդ էականն բայն, և կամ ոչ զբայ։ Երդ՝ եթէ առնա նիցին ոչ զանուն ընդ էականն բայն, պարտին լսաւորն, և ֆառաւորն ի վերջին վանկսդ բնել, և էական բայիւ իւրում պարոյկահնչիլ. որդոյն, Ոսաւոր է. ֆառաւոր է։ Իսկ եթէ ոչ բայք իցեն առեալք, էն միայն շեշտահնչի սղապէս. որդոյն, Ոսաւորք, ֆառաւորք՝ ըստ այսմ էն և ի յայլս դէմս. որդոյն։ Ոսաւոր եմ. ֆառաւոր եմ։ Ոսաւորիմ, ֆառաւորիմ. և այլն։

Երկրորդ գիտելի է, զի երբք լծորդութիւք բայից պարտին առոգանիլ ըստ պահանջմանդ իւրեանց. վասն զի առաջին լծորդութիւն բայից, որ եզերի ի եմ, առոգանի ըստ ոլորակին շեշտապէս, և ըստ ամանակին՝ սղապէս. որդոյն, Սիրեմ, պեսանեմ, ասեմ։ ըստ այսմ իմա և զայլսն։

Երկրորդ, և երրորդ լծորդութիւքն առոգանին պարոյկապէս ըստ ոլորակին, և երկրապէս ըստ ամանակին. որդոյն, Ոչանամ, ընամ. և այլն։ Իսկ չորրորդ լծորդութիւն առոգանի միշտ երկարօրէն ըստ ոլորակին, և շեշտապէս ըստ ոլորակին. որդոյն, Ոպրեմ, Ոպէմ, և այլն։ Յասացելոցս երևի՝ եթէ ի յառաջին, երրորդ, և ի չորրորդ լծորդութիւնս առոգանին բայքն համաձայն բնութեանց տառիցն. բայց ի երկրորդ լծորդութիւնն առոգանին ընդդէմ բնութեան տառին. զի մինչ

ասեմք լսանամ, տառս այբ, որ ըստ բնութեանէ իւրում միշտ շեշտանայ, և ըստ ամանակին է միջակ, ի սմին պարոյկանայ՝ և երկարէ. վասն որոյ առեալ նկատէլի է երկարացեալ և պարոյկացեալ այբն ի բայս, որ ի յայլս մասունս է միջակ և շեշտ. որդոյն, Ոառաւ այս Ոալ, միջակ այբիւ թարց շեշտի՝ է անուն. յո կալ, ուր կասէ յոբեան։ Ո եշտիւ, է բայ հրամայական։ յո կալ. որոյ սահմանականի ներկայն է կալնում, կալնաս, և այլն։ Իսկ երկար այբիւ թարց շեշտի՝ է առնեւոյթ բայ. յո Ոալ. որոյ սահմանականի ներկայն է կամ, կաս, և այլն։ ըստ այսմ իմա և զայսոսիկ, կամ, կեան, գան. և այլն։ Ո ի կամ երկար այբիւ է բայ. միջակ այբիւ է անուն, յո կամք մարդոյ. և շեշտ այբիւ է տրոհական շաղկապ։ ըստ այսմ և կեանն, և գանն՝ լինին անուն, և լինին բայ։ Ոասացելոցս երևի եթէ տառս այս այբ միշտ երկար է, և միշտ միջակ. և առ այս ի յոմանց հեղինակաց երկամանակ կոչի, զի ունի զբան երկարութեամբ ի բայս, և զբան միջահանուէ ի յանուանս։ Իսան՝ եթէ ի բայս, և եթէ ի յանուանս մինչ բնաւատից հանդիպի՝

դիսալ՝ ի միջական. որդան՝ ասա, բարդ, և այլն. և երբ այլոց տառից հանդիպի, ի երկար. որդան, բան, գառն, և այլն։ Այսոր որոյ և ի բաժան մնա տառից՝ ի յերկարն՝ և ի սուղն՝ այնքան կարէ՝ ի կարգս երկարից տառից դնել՝ որքան՝ ի կարգս միջակաց։

Այս տառս այս՝ ինչ, որ ի ըս անանուկին միջակ, և ըս ոչ բաւական շեշտ, ի բայս միջակաքար երկարի, և ի յանուանս սեռականս՝ աղանայ. որդան, Անդիմ, բանիւ, բանի՛, Ամենբաւիմ, անիրաւութ, անիրաւի՛։ Պանդխտիմ, պանդխտիս, պանդխտի՛։ Անո, բանի. անիրաւ, անիրաւի. պանդուխտ, պանդխտի. և այլն։ քան այսմ լիմս և գնամ նեայն, որք են բազումք։

Երրորդ գիտելի է, զի ամ հրամայական եղանակք բայից շեշտանան. որդան. գնա, գոռա, լուր, և այլն։ և այս հարկաւոր է վասն երկուց. Այն՝ զի եղանակին հրամայական քնուլեք պահանջէ զվերասաստուծն ձայնի, որ ի շեշտուն։ Երկրորդ, զի բազմից հանդիպի նոյնոց ձայնից ի հրամայական եղանակի գալ բայ, և արտաքոյ նորին անուն. որդան. Նուա՛ գնա, և ընկեա՛ ի ջուր ձեր աղբիւր իմոյ. և այլն։ Ելո՛ր հարս, և լուա՛ն շեշտին. բայց մինչ են անուանիք, գրեք զ բնանան. որդան, գնա, գոռա, լուր, լերր. և այլն։

Այլոց գիտելի է, զի երբեմն բայք հրամայականք ի բանս շաղաբորդականս, և ի զգացուցանելն զոր գրեմք բնանալ պարտին վասն եղանակի բանին. որդան, * Ա՛ռ զիմք բիկ ընծայիկս զայս ալ որդեակ վն այժմուս, և առ այսպէս տայ քեզ զմն ծագոյնս։ * Համբեր՝ համբեր՝ և մի արտասուեր, լուռ՝ լեր, և մի արտաբերեր զբանս տրտնջանաց, զի մի գուցէ և յայդմանէ զոր ընկալար՝ զրկեսցես։ Այսն զի յառն է ի շաղաբորդեցեալ զոր, և կամ՝ ի զգացուցանելն՝ ի վեր տատուկ ձայն։ քան այսմ լիմս և գնամ նեայ։

Դարձեալ գիտելի է, զի եթէ բառ ինչ յառաջ ընթաց գոլով հրամայականին շեշտիցի, հրամայականն լռեցուցանի ի շեշտմանէ. որդան. Ի բաց հան զաղաչինդ, և ղբդէ գոռա։ Ի յոռն է ասելն՝ ի բաց հան։ Այս ի գրելն պարտ յառաջընթաց շեշտացեալ բառն շեշտանշանել, և ո՛չ հրամայականն։ ըս այսմ են և առջա. Երբա՛ էրա՛ խապռնջիր. Ա՛ելո՛ն ընթացիր. Նամբչա՛կ խաւեաց. Ի բաղէս ասաց. Ես գնամ՝ խաչեցա՛ տառէն գաղատրին։

Ծորդորդ դիտելի է, զի նամ՝ բացատականը, և արգելական մանանկունը շեշտանան. օրդան, * Ալ ասիցես այլեւս, զոր ասացեր ինձ։ Ալ կամիմ լսել զայսպիսի նուէնէ ինչ զննկերե իմմէ։ Ծէս բարեկամ ինձ պատմէրով զայդ ինչ՝ թէ այլը մերմ խօսեն զնմանէն զարհ ինչ։

Ալայց դիտելի է, զի ուն մինչ ման իւրոյ ինքեան առնանի, և կամ ման տարաիւսական նի խորհրդոյ իրիք, ոչ շեշտանայ. օրդան, Ալ ասեմ ոչ։ Այրծէս ըն է բարուք չէն ընկերանիլ նմին։ Այնչ մինչ ասիցի ուրիք՝ ապա ինուլ ոչ միայն ոչ շեշտի ուն, այլև լինանայ։

Ինդերորդ դիտելի է, զի թէպէտ նամ անուանիք կոչականիք շեշտանան, և կամ պարոյկանան, կամ յանկցան, կամ ի մէջն, և կամ ի վախճանիք. այլ ասացաջ. օրդան, Պետրոս, Ալարիամ, Հանձարէլ, Ալմասպանէ, Ալվքէս, Ալաւէին, և այլն. բայց վերանկատելի է, զի անուանիք այսպիսիք մինչ ոչ են կոչականիք՝ ոչրորա կին ի յայլ վանկս. օրդան, Ալայլ Ալարիամ՝ ինչ արտաքոյ գիւղինանէն, և լայր։ Այհա ասաէն Ալարեան պարոյկանայ ի վերջ նուամ վանկոջ, զի շեշտի և լինի, որ է պարոյկանայ։ Հայս ընկանայ, և ինչ սա Ալմն Պետրոս։ Այհա ասաէն Պետրոսն լինի։

Ալմասպանէն Հայրեսպոսել ոչ այնչան խոսէր՝ ոչրան լսէր։ Այհա ասէն ինմասպանէն երկարի։ Հանձարէլն ի չէնջ արտաքս ղպասխանի բանիցս։ Այհա ի ամին ժամանի հանձարէլն շեշտի ի վերջնում վանկոջ։

Ինասայեցոյս երևի՝ թէ հարկաւոր է վերծանողին ըստ չարմարութեան բանին՝ և տեղւոյն առոգանել զդրուճած բերին ձայն. մանաւանդ՝ զի ի վերայ այսպիսեացս ոչ միշտ դնին ի դրեալ նշանք առոգանութեց։

Էկերորդ դիտելի է, զի իական բայքս այսոքիկ՝ ես, գամ, և այլն՝ մերմ շեշտանան. օրդան, Այոր դասէն ղնա՝ որ ինչեղս ղնոցա՝ ոչ ինչ պատ՝ որ ինչեղես ղնոցա, և այլն։ Այնչ մերմ ոչ շեշտանան. օրդան, Ալ պահէ զպատճէրանս իմ. նա է որ ինչէ ղնա։ Այնչ յոտի է ասելն, նա է. մի զի մինչ շեշտին, կիմ պարոյկին յատաջընթաց մանանկունքն՝ ոչ պիտոյանայ իականն բային շեշտիլ, բան այսոքիկ և նոքին, Այոա ես որ փալոյն եմ։ Ալ ինչ պատ հայ ոսպես, և այլն։ Այնչ մերմ թէև նախընթաց բառն ոչ շեշտիցի՝ միսյ բայն իական առանց շեշտի. օրդան. Ալարդն է բանական. և այլն։

Ինօրինակորդ դիտելի է, զի նամ մանանկունք հարցատկանք պարտին պարոյկանալ. զի ի հարցման միշտ եղեմն և լինեմն ձայնիկ լինի, օրդան, Ինչ ոք հարկանէ զնէչ սերտոց. և այլն։

Այնչ

կ՚ասէ զիաւելն է, զի հարցականաց ոմանք են բոլոր բան. և ոմանք մասունք բանի. և այնց որք են մասունք բանի՝ ոմն է միշտ հարցական, և ոմն է մերթ հարցական, և մերթ ոչ. և այսքիւկ ամենեքեան միայն են հարցականք, պարտին պարզկանալ ի յարտասանելն, և պարզկանչանել ի գրելն։

Օրինակ. * Որք են որք գործելով գանօրէնութիւն ոչնիլ կարեն զմարդս խիղճ մտաց։ Ոչ այս բոլոր բան է հարցական, և այնու է բան կատարեալ, և նշանական. և եթէ ոք թարց պարզկելոյ ընթեռնուցու, գրեթէ զոչնին բան տայ իմանալ։

Կարձեալ. * Որո՞յ ուրուք չարն մեղաց ոչ աղաղակէ ներ խղճի մտաց։ Ոչ նաև այս բան հարցական է կատարեալ. բայց թէ ոչ պարզկիցի, նշանակ այլով կերպիւ. և չինի բան անկատար, և պահանջէ զայլ բան՝ որով չինիցի կատարեալ. օրդան, * Որոյ ուրուք չարն մեղաց ոչ աղաղակէ ներ խղճի մտաց, ապուշ է մտօք, և անզգայացեալ։

Հարցականք մնանկուածք բանի, որք միշտ են հարցականք, են սոքին. հո՞ր, ո՞ր, հո՞ր, ո՞րբ, հո՞ղ, ո՞ր, ո՞ր, ո՞ր

անաբիծ ստեղ հարցականապես պարզորոշել ընթեռնանելիին. կորուսանել զնշանակութիւնս իբրեանց.

Աւելորդ գիտելի է, զի ամ բանք, որք ըստ բնութեան եղանակի իբրեանց ի վայր հանին պարտին բերել. օրդոն. Հայր գիտեմ՝ ես այդպես է, բայց այսու ամենայնիւ հանդերձ պարտ է ընդ թէպետ կանոնին զառաջինոյ լծորդութեան ասացեալ՝ հակառնարտիլ երբեմն սին, ասկայն ոչ հակառնարտի. զի զօրաւորագոյն է պահանջումն առոգանութեան քաղցրի բանին՝ քան մնասանցն, ոմն և զօրաւորագոյն է պահանջումն առոգանութեան միոյ մնասին բանի քան վանկիոյ՝ և տարբեր. վասն որոյ թէպետ բայք եղերբեցեալք ի եմ շեշտանան, բայց մինչ եղանակ բանին պահանջէ բերել զբանալ բերանն. որպէս ի վերատացեալ բանս՝ գիտեմ բայն բերացաւ. և այն չինչ. քանզի բայքն տան զտեղի բանին. բստ այսմ և հրամայական կանքն որք շեշտին, մերթ մի եղանակի բանին բերին, ոմն ի վեր ասացաւ.

Ենթադասումն գիտելի է, զի ածականք անուանք երբ լինին մակբայք, բերին. օրդոն. Ձկնաբեր խօսեցար. Հպրդոյ ասացեր: Սակայն՝ երբ հրամայականի եղանակի յարիցին՝ ոչ բերանն, այլ մնասանդ շեշտոյն հրամայականին վերատատանայ ի նոսին, և շեշտին վերադրեալ. նոսա շարկապք այսոքիկ՝ այլ, ապա, և այլն, բազմիցս բերին. օրդոն, * Դուս բարւոք գոհանաս, այլ ընկերն ոչ չինի ||:

* Ոչ եկի լուծանել զօրէնս, այլ լնուլ. ||

* Ընդ եթէ գոհանուածերն բերեալ զերծուի կանէին. || բստ այսմ և այլքն ըստ պահանջմանն տեղւոյն պրակեցեալք լինին.

Տանելորդ գիտելի է, զի առոգանութեան բանին՝ և մնասանց նորին ի ձեռն ենթադասուած մանաւանդապէս լինի վերահայեցմամբ զօրութեան նշանակութեանց բանիցն, զորս ընթեռնու վերծանօղն. ուստի բարեպէս ծնոտացեալ գոլ պարտի ի ձեռն վարժութեան, և ի ձեռն կիրառութեան սակաւուց կանոնացս, որք գրեցան. ոմն զի ըստ պահանջմանն եղանակի բանին առոգանիցէ, և զունկնդիրս իւր բարեհաճոյս առնիցէ:

Ենթադասումն ի ձեռն պահմանն եղանակաց բանին է, որով վերծանօղն ըստ պահանջմանն եղանակի բանին արտաբերէ զբանս, և ըստ այսմ առոգանէ: Ընդ եղանակք բանիս թէպետ են յոյժ բազումք, բայց մեք զամենս միայն դնելով ասեմն՝ ի ձեռն օրինակաց բացատրութեամբ, ոմն

զի

զի բայցի Աստուածարշ Համբա-
կագունից առ բարեպես վեր-
ծանուածն Համայնից դրուածոյ
քերթողից։

1. Առանից սմանք են մաղթո-
ղականք, յորս շնչաւորն
բանից նուաղի, և բնաւոր-
ցումն զօրանայ · խոկ պարոյ-
կանաւքն միջակաւոր ի գործ-
ածի · բայց երկարանալն և
սղանալն ըստ պահանջմանց բա-
նից · օրգոն ։

* Ա՛զաւե՛ս դէպ ո՛վ տեսաբք,
շնորհել ինձ գոնեա զիս ժամ՝
առ ի խոտիլ առաջի բարձ-
րութեանդ վերոյ զամենեսին
ձեզ խոյ, և զերկրպագութիւն
նուիրեց Հակառակամարտիս
խնդ ։

Ա՛հա ի սմին բանի Թէպէտ
են բազումք սխալանք բանի
շնչաւորելոյ, բայց նուազա-
բար հնչին ըստ պահանջման
եղանակին · Ա՛ն անուանի խին
է ի սմին եղանակի՝ զբայն
աղաչէ, ի վեր ածանել զօրե-
զրաբար, ոչ ի փորձառութեան
արտաբերման երևի ։

2. Սմանք են ստուգականք,
յորս շնչաւորութիւն բա-
նից զօրանայ, և բնաւորու-
նուազի · օրգոն,

* Ա՛ն այգ պիղծ ի դմանէ,
և այլևս մի՛ մտանիցես ի դա ։

3. Սմանք են մեղմականք,
յորս ձայնք արտաբեր-
ման նուազին · օրգոն,

* Հանդարտաբար ընթաց-
ուք, և առանց շտնդմանց

ձայնից, զի մի գուցէ տիրն մեր
զարթնիցէ ի քնոյ ։

4. Սմանք են ազատնականք,
յորս զօրանան շեշտքն և
պարոյկքն · օրգոն,

* Լ՛ռեա՛ ոչ կամիցիք այժմ
լսել բանի տեառն, որ ասէ,
Լինայք առնա՛ ամ աշխատաւոք-
լսելոյ էք առ յապաղն զայն
նոյնոյ ւն, որ ասէ, Երթայք
լինեն անիծեալք ։

5. Սմանք են Համոզականք,
յորս շեշտքն նուազի
իւիք քաղցրութիւն, և բնաւոր-
զօրանայ, օրգոն,

* Ա՛ղ կասկածիր ի յընդու-
նելոյ զդէղն զայն, զի Թէպէտ
առ ժամն յորում Ճաշակես է
դառնահամ, բայց խնդրն
զկնի Ճաշակմանդ քաղցրա-
ցուցանէ զկորզդ քո՝ պատիւ
զմեզ անուշահամ ։

6. Սմանք են զայրացականք,
յորս շեշտքն դառնութիւն
ի վեր սաստիճն, և պարոյկքն
խոտորութիւն առնեն զեվեկքս-
օրգոն,

* Ա՛ղ անմիտ, զիարդ ժպրհիս
ի տանն Ա՛յ, և առաջի սրբոց
սեպհականն խեղկատակել զըն-
կերդ · ի քաց լեր յերկերացդ,
և պահատեալ այսի, Էլ սր-
տաքս ի տանէ ձեռ ։

7. Սմանք են զարհուրականք,
յորս շեշտքն և պարոյկքն
ոչ զչանութիւս ամպոց հնչեցու-
ցանեն · օրգոն,

* Ա՛հաւասիկ հասանի՛ն առ
մեզ ասպատակողք գազանա-
բարոյք, որոց սուրքն հատուած

փայլատակին, և տիգը երկայ
նագոյնք շողշողին Հանդէպ
արեգական ։

Կամ այսպէս.

* Լ՚Հա եկեսցէ օր ահն զորքո-
քեալ իբրև զվնոյ, և այրես-
յի զնոսա. և եղիցին ամ այլ-
ազգիք, և ամենեքեան որք
գործեն զանօրէնութի՝ եղիցին։
Մատթէոսի. գ. ։

8. Ամենք են իշխողականք,
յորս շեշտին կոշտաբար
՚ի վեր սաստին, և պարոյկքն
խատաբար զելեւէջս առնեն.
որգան,

* Լարձ՚ք ՚ի միջոյ ազեղան
խրախճանացս, և կազմեցէք
ինձ զերիվարն իմ սրամտելչ.
և իսկ՚ն կազմեսցին հազարա-
պետք ամենեքեան Հանդերձ
զօրօք իւրեանց վառեցելովք
ընդդէմ Թշնամեաց։

9. Ամենք են յօրդորականք,
կի՛ քաջալերականք, յորս
շեշտք, և պարոյկք, և բուռնք
քաղցրութի՛ իւիք ՚ի վեր սաս-
տին՝ և ՚ի վայր Հարթեին.
որգան,

* Հաստա զօրացարուք, և մի՛
վհատիք ՚ի զօրութի՛ Թշնա-
մեաց, զի չէն քաջագոյնք
քան զձեզ. և մինչ չէ՛ են
քաւանեցեալք սիրտք ձեր՝ ար-
կէք զձեռս ձեր ՚ի սուսերս, և
յարձակեցարուք ՚ի վերայ նո-
ցա ։

10. Ամենք են հեղնականք.
յորս շեշտք, և սա-
րոյկք, և բուռնք գրեթէ քեակ
քեակին. որգան,

* Լ՚Հա եղիցի այնքանեաւ ու-
մամբեմն կատարեալ քերթող,
և վերծանող դրամատոյ քեր-
թողաց ։

Լ՚ըդ՝ ՚ի մինն բանի եթէ քեակ
քեակելով ոչ լինիցի առոգա-
նումն՝ փոխէ բանն զզօրութի՛
նշանակուած իւրոյ ՚ի ներհակին,
և լինի սատրասէր գոլ քեր-
թողն կատարեալ ։

11. Ամենք են շուարականք,
և ողբերգականք. յորս
ձայնք առոգանութեայ ըստ ոգ-
րակին նուաղին, և ըստ ամա-
նակին երկարին. որգան,

* Ես եթէ հայիցիմ յերկինս
՚ի վեր, տեսանեմ զՔ՚ս քար-
կայեալ. և եթէ յերկիր ՚ի
խոնարհ, երեւի վասն իմ գե-
հեան բորբոքեալ. եթէ հայ-
իցիմ յաջկոյս, տեսանեմ զնս
՚ի բարեաց պակասեալ. և եթէ
՚ի ձախ կոյս դարձուցանիցեմ
զաչս իմ, գտանեմ զնս չա-
րեօք առլցեալ. իսկ եթէ յա-
ռաջկոյս հայիցիմ, տեսանեմ
զնս ՚ի հեռուստ արբոյ խոտորեալ.
և եթէ յետկոյս նայիցիմ,
գտանեմ զնս օրինակ չարեաց
յետնոցս իմ եղեալ ։

12. Ամենք են աւազականք,
յորս գրեթէ հիւանդ
դադար հնչին առոգանութի՛ք
և ձայնք. որգան,

* Ա՛ոյ ինձ, զի ընդերկար
եղե պանդխտութի՛ իմ ։

13. Ամենք են խանդաղա-
կանք. որգան,

* ՚Ի մանկանց եղբայրեացն՝ ես
գա ։

գա ։ Եւ աստէն բանն պատրաստ է, որպէս և ի յառաջագոյնսն ։

14. Ամանք են խնդակամք, և բերկրականք, յորս առագանաւքն քաղցրաբար և հանդարտօրէն հնչեն. որգոն, * Հրամոբեացուք ուրեմն և բերկրեացուք ում աղնուագործ և քաղցրակենցաղ ուսումնակից. զի ահա գերորդ մասն քերականութեանն վերջացուցանեմք, և բացեալ երեխին ուղղութեանն հետեւորականի արհեստի, ըստ որս Աստուծոյ ի յուսուցչէ մերմէ հրամայեալ մնանել։

Որգ՝ այսքան օրինակք զնգաստակաց բանին բաճկանք լինին. զի յառացելոցս կարեն և այլք միայեաւքն իմանիլ։ Իսկ պատմականք, և ուսուցականք բանքն, և կամ ազգացուցականքն՝ ունին զհասարակ եղանակ. և առդանին մասունք նոցին ըստ հասարակաց կանոնաց, զորոց ի վեր անդր ասացաւ ։

Եւ այս բան է յաղագս Աղերսանաւորին։

Աղերսանաւորին և վերջնոց մասին Քերականութեան, ի փառս Աստուածոյն Հօր, և ի պատիւ Որդւոյ և Հոգւոյ Սրբոյ։

Յանձ գլխոց, և նշանաւորաց
իրաց Հրատարակ Մասն.

Դրուխ Հրատարակութ.

Յաղագս Հաւատարակաց Հո-
լովմանց անուանց, 5
Յաղագս նախկնոյ տեսակի
առաջնոյ Հոլովման, 6.
Յաղագս երկրորդի տեսակի
առաջնոյ Հոլովման, 10.
Յաղագս նախկնոյ տեսակի
երկրորդի Հոլովման, 13.
Յաղագս երկրորդի տեսակի
երկրորդի Հոլովման, 16.
Յաղագս նախկնոյ տեսակի
երրորդի Հոլովման, 19.
Յաղագս երկրորդի տեսակի
երրորդի Հոլովման, 22.
Յաղագս նախկնոյ տեսակի
չորրորդի Հոլովման, 23.
Յաղագս երկրորդի տեսակի
չորրորդի Հոլովման, 24.
Յաղագս հինգերորդի Հոլով-
ման, 26.
Յաղագս վեցերորդի Հոլով-
ման, 28.
Յաղագս եօթնեներորդի Հո-
լովման, 29.
Յաղագս ութերորդի Հոլով-
ման, 30.

Դրուխ Երրորդ.

Յաղագս յատկից Հոլովմանց
անուանց, 32.

Դրուխ Չորրորդ.

Յաղագս Հոլովմանց մասնա-
կանաց անուանց, 36.
Յաղագս Հոլովմանց Հարցա-
կանաց անուանց, 38.

Դրուխ Հնգերորդ.

Յաղագս Հոլովմանց դերա-
ուանց, 40.
Յաղագս Հոլովմանց ստացա-
կանաց դերանուանց, 42.
Յաղագս Հոլովման յատուկ-
բանական դերանուանն, 43.

Դրուխ Վեցերորդ.

Յաղագս լծորդութե եակական
բային, Լմ. 44.

Դրուխ Վեցերորդ.

Յաղագս նախկնոյ կերպի առ-
աջնոյ լծորդութե բային, յո-
րում լծորդի ներգործական
բայն, Կրեմ. 47.
Յաղագս երկրորդի կերպի ա-
ռաջնոյ լծորդութե, յո-
րում լծորդի ներգործական
բայն, Կաշեմ. 52.
Յաղագս երրորդի կերպի ա-
ռաջնոյ լծորդութե, յորում
լծորդի ներգործական բայն,
Տեսանեմ. 55.
Վասն լծորդութե անցողականե
բային, Կմրագոյանեմ. 60.

Դրուխ Եօթներորդ.

Յաղագս նախկնոյ կերպի երկ-
րորդի լծորդութե, յորում
լծորդի ներգործական բայն,
Կուճանամ. 66.
Յաղագս երկրորդի կերպի
երկրորդի լծորդութե, յո-
րում լծորդի ներգործական
բայն, Կմանամ. 72.
Վասն լծորդութե ընդմիջա-
կերպ չէզոքականի բային,
Կորդարանամ. 76.

Յա-

Յաղագս երրորդի կերպի երկրորդի լծորդուե, յորում լծորդի ներգործական բայն, Խանամ. 80.
Ա ան լծորդուե ներգործական կերպ չեզոքականաց բայից կամ, կեամ. 85.
Ա ան լծորդութե ընդմիջական կերպ չեզոքականի բայից, Դառնամ. 87.

Դլուխ Լ-Ութերորդ.

Յաղագս նախնոյ կերպի երկրորդի լծորդութե, յորում լծորդի ներգործական բայն, Ընկենում. 88.
Ա ան լծորդութե ընդմիջական կերպ չեզոքականի բայից, Պչնում. 92.
Յաղագս երկրորդի կերպի երկրորդի լծորդութե, յորում լծորդի ներգործական բայն, Նում. 93.
Ա ան լծորդութե ընդմիջական կերպ չեզոքականի բայից, Ջենում. 97.
Յաղագս երրորդի կերպի երկրորդի լծորդութե, յորում լծորդի ներգործական բայն, Մաղում. 98.
Ա ան լծորդութե ընդմիջական կերպ չեզոքականի բայից, Օթոսում. 103.
Յաղագս չորրորդի կերպի երկրորդի լծորդութե, յորում լծորդի ներգործական բայն, Ընձեռնում. 105.
Ա ան Համառօտի լծորդուե երից ներգործականաց բայից, Օգենում, Ընկալնում, Ձայնում. 110.
Յաղագս հինգերորդի կերպի երկրորդի լծորդութե, յորում լծորդի ընդմիջակերպ չեզոքական բայն, Պահնում. 111.

Դլուխ Լ-Ինեերորդ.

Յաղագս նախնոյ կերպի չորրորդի լծորդութե, յորում լծորդի ձայնակրական բայն, Բռիմ. 114.
Յղիս երկրորդի կերպի չորրորդի լծորդութե, յորում լծորդի ձայնակրական բայն, Պառնում. 118.
Յաղագս երրորդի կերպի չորրորդի լծորդութե, յորում լծորդի ձայնակրական բայն, Ռուսանիմ. 120.

Դլուխ Տասներորդ.

Յղիս լծորդուե Տասարակի բայից, Ցասատանիմ. 123.
Յաղագս լծորդուե Հասարակի բայից, Ջնանիմ. 127.
Յաղագս լծորդուե Հատարակի բայից, Սփոփանիմ. 128.
Ա ան լծորդութե Հասարակի բայից, Ասանիմ. 130.
Ա ան լծորդութե Հասարակի բայից, Կոսանիմ. 131.
Ա ան լծորդութե Հասարակի բայից, Տանիմ. 133.
Ա ան լծորդութե Հասարակի բայից, Գանիմ. 135.
Ա ան լծորդութե Հասարակի և պակասաւորի բայից, Ջանեայ. 137.

Դլուխ Մ-Եւասներորդ.

Ա ան լծորդուե ներգործականի և արտաքոյ բայից, Լսեմ. 139.
Ա ան լծորդուե ներգործա-

կանի

կանի և արտաշղայ բային, Լռնեմ։ 142։
Ա ման լծորդումն ներգործական, և արտաշղայ բային, Տամ։ 145։
Ա ման լծորդումն ներգործական և արտաշղայ բային, Գնեմ։ 149։
Ա ման լծորդումն չեզոքականի ընդհակերպի, և արտաշղայ բային, Յառնեմ։ 152։
Ա ման լծորդումն ներգործական չեզոքականի և արտաշղայ բային, Կամ։ 154։
Ա ման լծորդումն չեզոքականի ընդհակերպի և արտաշղայ բային, Լրնամ։ 155։
Գլուխ Երեսուներորդ։
Ա ման լծորդումն չեզոքականի ընդհակերպի և պակասաւորի բային, Ինդալ։ 157։
Ա ման լծորդումն ներգործական և պակասաւորի բային, Ասայ։ 159։
Ա ման լծորդումն ներգործականի և պակասաւորի բային, Լրբի։ 162։
Ա ման լծորդումն չեզականի բային, Լդանիմ։ 166։
Ա ման լծորդումն պակասաւորի չեզականի բային, Ենիմ։ 167։
Ա ման լծորդումն պակասաւորի չեզականի բային, Գոմ։ 169։
Գլուխ Երեսուներորդ։
Ա ման լծորդումն դիմաղրկի բային, Ձիւնիմ։ 170։
Ա ման լծորդումն դիմաղրկի բային, Ուսանայ։ 171։
Ա ման լծորդումն դիմաղրկի բային, Լուսի։ 173։
Գլուխ Յորելեանաներորդ։
Յաղագս նախադրութեանց, և պէտակից հոլովառութեանցն։ 175։
Յղէս բաղադրականաց նախադրութեանց։ 177։
Գլուխ Երկերասաներորդ։
Յաղագս մակբայի, և պէտսի սեաց տեսակաց նորին։ 178։
Գլուխ Ա եղերասաներորդ։
Յաղագս միջարկութեան, և տեսակաց նորին։ 185։
Գլուխ Երկերկերասաներորդ։
Յաղագս շաղկապի, և տեսակաց նորին։ 186։

Յաւելուած Հաւաքոյ Տասին։

Գլուխ։ Ա։

Արցունն զմասանց բերականութեան։ 193։
Գլուխ։ Բ։
Արցունն զանուանէ, և զպարագայից նորին։ 193։
Գլուխ։ Գ։
Արցունն զդերանուանէ, և զպարագայից նորին։ 198։
Գլուխ։ Դ։
Արցունն զբայէ, և զպարագայից նորին։ 199։
Գլուխ։ Ե։
Արցունն զընդունելութէ, և զպարագայից նորին։ 204։
Գլուխ։ Զ։
Արցունն զհաւատարութէ, զմտկբայէ, զմիջարկութէ, և զշաղկապէ։ 206։
Գլուխ։

Գլուխ. Ի։
Հարցումն զհամամձմանութեանց մասանց բանին։ 207։
Գլուխ. Ի։
Հարցումն զինդրասուէնց մասանց բանին։ 213։
Գլուխ. Լ։
Հարցումն զյարմարագրուէ, զարտաբերութէ, և զվերծանութէ։ 216։

Ա՝ խնձան առաջնոյ մասին։

Յանգ գլխոյ, և նշանաձոյց երկոց Երէսդրէ մասին։

Գլուխ Ա՝ Հնաբանէդրդ։

Յաղագս սահմանի քերականուէ, և նախապէտականաց մասանց նորին։ 221։
Գլուխ Երէսդրէ։
Յաղագս սահմանի գրոյ, և որպիսութէ նորին։ 222։
Գլուխ Երրդրէ։
Յաղագս սահմանի վանկի, և որպիսութէ նորին։ 225։
Գլուխ Չորրդրէ։
Յաղագս սահմանի բառի, և բաժանման նորին։ 226։
Գլուխ Հինգերդրէ։
Յաղագս սահմանի բանի, և բաժանման նորին։ 228։
Յաղագս հնգից եղանակաց բանի։ 229։
Գլուխ Վ եցերդրէ։
Յաղագս սահմանի անուանն, և բաժանման նորին։ 231։
Յղէգս բաժանման գոյականի, և ածականի անուանն։ 232։
Գլուխ Աւթներդրէ։
Յաղագս վեցից պարագայից անուանց՝ ի հասարակի։ 233։
Գլուխ Ութներդրէ։
Ցմէ զինչ իցէ սեռ անուանն։ 234։
Ցմէ զինչ իցէ ձևն անուանն։ 236։
Գլուխ Իններդրէ։
Ցմէ զինչ իցէ տեսակն անուանն։ 237։
Ցմէ որք իցեն վերջք ածանցականաց։ 238։
Ցմէ քանիք իցեն կերպք ածանցականաց։ 240։
Գլուխ Տասներդրէ։
Ցմէ զինչ իցէ թիւն անուանն, և նոյ յոգնականաց։ 241։
Գլուխ Ա՝ եւթասաներդրէ։
Ցմէ զինչ իցէ հոլովն անուանն, և քանի։ 242։
Ցմէ նոյ ձևակերպին հոլովք անուանց։ 245։
Ցմէ զհարդ անուանքն չատուկք ոչ ունին զհոլովն ներգոյականն։ 248։
Գլուխ Երեսուասներդրէ։
Ցմէ զինչ իցէ հոլովումն, և քանիք իցեն վերջաձորուէնք եզականաց սեռականաց։ 251։
Յաղագս կանոնաւորմանց հոլովմանց անուանց։ 251։
Յաղագս անուանց անեզականաց, և անուանց անյոգնականաց՝ որք հոլովին ոչ խառն խառն։ 252։
Յաղագս անուանց այլայլաղդրդից, որք հոլովին ոչ խառն խառն։ 253։

Յաղագս անուանց Հետաղաց ի յոգնականանալն, որք Տո-
ղովին ոչ խաչ խաչի։ 255։
Յաղագս անուանց պակասա-
ձորաց՝ որք Տղովին ոչ խաչ
խաչի, և ի նոսին ոչ ունին
զնոմ Տղովս։ 256։
Յաղագս անուանց բաղմա-
նշանից, որք երբեմն Տղովին
ոչ խաչ խաչի, և երբեմն
այլապէս։ 257։
Յիշ՚ս բարդեցելոց անուանց
որք Տղովին որպէս խաչ
խաչի, և ի պարզ գոլն Տո-
ղովին այլապէս։ 259։
Յաղագս ածանցականաց ան-
ուանց, որք Տղովին ոչ խաչ
խաչի։ 261։

Գլուխ Երեսուներորդ։

Յաղագս անուանց անեզակա-
նաց, և անուանց անյոգնա-
կանաց, որք Տղովին որպէս
նշան նշանի։ 264։
Յաղագս անուանց այլահա-
զորդից, որք Տղովին որպէս
նշան նշանի։ 265։
Յաղագս անուանց որք Տղո-
վին որպէս նշան նշանի, և
ի նոսին ոչ ունին զնոմ Տո-
ղովս։ 269։
Յաղագս անուանց բազմանր-
շանից՝ որք մերթ Տղովին
ոչ նշան նշանի, և մերթ
այլապէս։ 270։
Յաղագս անուանց բարդեցե-
լոց որք Տղովին ոչ նշան
նշանի, և ի պարզ գոլն Տո-
ղովին այլապէս։ 271։
Յաղագս ածանցականաց ան-
ուանց որք Տղովին որպէս
նշան նշանի։ 272։

Գլուխ Քառասներորդ։

Յաղագս անուանց անեզակա-
նաց, և անուանց անյոգնա-
կանաց, որք Տղովին որպէս
աճոտ աճոտոյ։ 276։
Յաղագս անուանց այլահա-
զորդից, որք Տղովին ոչ
աճոտ աճոտոյ։ 277։
Յաղագս անուանց հետաղաց
ի յոգնականանալն, որք Տո-
ղովին որպէս աճոտ աճո-
տոյ։ 277։
Յաղագս անուանց որք Տղո-
վին ոչ աճոտ աճոտոյ, և
ի նոսին ոչ ունին զնոմ Տո-
ղովս։ 278։
Յաղագս ածանցականաց ան-
ուանց որք Տղովին որպէս
աճոտ աճոտոյ։ 279։
Յաղագս անուանց անեզակա-
նաց, որք Տղովին ոչ մա-
տանի մատանւոյ։ 280։
Յիշ՚ս բարդեցելոց անուանց
ի ձեռն բառիս՝ լի։ 280։
Յաղագս ածանցականաց ան-
ուանց որք Տղովին ոչ մա-
տանի մատանւոյ։ 280։

Գլուխ Հինգերորդ։

Յաղագս կանոնաւորմանց ան-
ուանց որք Տղովին որպէս
եղէգն եղէգան։ 282։
Յաղագս կանոնաւորմանց ան-
ուանց որք Տղովին ոչ լսո-
ղութի լսողութե։ 283։
Յաղագս բացառութե՛ ան-
ուանց եղերեցելոց ի նախ-
դրդն, Հոխիսիմ անք։ 284։
Յաղագս կանոնաւորմանց ան-
ուանց յատակից որք Տղո-
վին

զին ոմն ոմնէ այնեակ, և որք հոլովին ոմն վարդան վաթակեայ։ 284։

Յաղագս կանոնաւորմանց անուանց, որք հոլովին որպէս աղբիւր աղբեր։ 285։

Յաղագս կանոնաւորմանց անուանց, որք հոլովին ոմն անձն անձին։ 286։

Յղէս կանոնաւորմանց յատկից անուանց, որք հոլովին ոմն յոլ յլու։ 286։

Յաղագս անուանց այլազանդրից, որք հոլովին որպէս յոլ յլու։ 287։

Դլուխ Ի եղբայրանեերդ։

Յաղագս անուանց որք միայն 'ի ձեռն նախադասց հոլովին։ 287։

Յղէս խորհուրդ ոմանց առ կանոնաւորմունս անուանց։ 289։

Դլուխ Յօթնևասանեերդ։

Յաղագս անուանց Թուոց, Թէ զնարդ ասին ընդարձակք, դասականք, զատականք, անձնեբականք, և կրկնականք։ 291։

Յաղագս հոլովմանց անուանց Թուոց։ 292։

Դլուխ Լսրեւասանեերդ։

Յղէս սահմանի դերանուանց, և բաժանման նորին։ 297։

Դլուխ Իննևասանեերդ։

Յաղագս պարագայից դերանուանց։ 299։

Դլուխ Վհասներդ։

Յաղագս սահմանի բայի, և բաժանման նորին։ 302։

Դլուխ Վհասներդ։

Յղէս պարագայից բայից։ 304։

Յաղագս ձևոց, և բաղադրեցման բայից 'ի ձեռն մասնիկանց։ 306։

Թէ զնարդ բայք ոմանք միայն 'ի բաղադրեալ դոլն իբաեանց 'ի գործ ածին, և ո՛չ 'ի դոլն պարզ։ 307։

Յղէս անեակաց բայից։ 308։

Թէ զնարդ բայք ոմանք լինին դորուշք անցողականք։ 309։

Դլուխ Վհասներդ։

Յաղագս Թուոց բայից։ 309։

Յղէս յաձախականաց բայից։ 310։

Յաղագս դիմաց բայից։ 310։

Յղէս ժամանակաց բայից։ 311։

Դլուխ Վհասներեերդ։

Յաղագս հնգից եղանակաց բայից։ 313։

Յաղագս դերբայից։ 316։

Յաղագս բուրից լծորդութեանց բայից։ 316։

Դլուխ Վհասներբերդ։

Յաղագս բղխմանց ժամանակաց, և ձևակերպութեանց դիմաց բայից, և Թէ որք են լծորդաւորքն, և դիմաւորիչքն։ 317։

Յաղագս ձևակերպուն սահմանական նեղկային։ 318։

Յաղագս ձևակերպուն անկատարի ժամանակի սահմանական։ 320։

Յաղագս ձևակերպուն հրամայական նեղկայի բայական։ 321։

Յաղագս ձևակերպութեանց դիմաց ըղձական նեղկայի, և ապառնւոյ։ 323։

Յղէս ձևակերպութեանց դիմաց ըղ-

ըղձականի անկատարի ։ 324։
Յաղագս ձեւակերպուեն անե-
լեւոյթի ։ 325։
Յաղագս ձեւակերպուեց գեր-
բայից ։ 326։
Յաղագս ձեւակերպուեն ընդու-
նելուեն ներկայի, և այլն ։ 327։
Յղիչս ձեւակերպուեն սահմա-
նական կատարեալ ։ 327։
Յաղագս ձեւակերպուեն յա-
րակատարից , և գերակա-
տարից ։ 332։
Յաղագս ձեւակերպուեն գի-
մաց սահմանական ապառն-
ջոյ ։ 334։
Յաղագս ձեւակերպուեն գիմաց
հրամայական ներկայի սահ-
մանական ։ 337։
Յղիչս ձեւակերպուեն հրամայ-
ական ապառնջոյ ։ 339։
Գլուխ Վառասփնդերորդ ։
Յղիչս կանոնաւորմանց բայից ,
և թէ զիարդ բայք ոմանք
ներգործականք , մերթ լի-
նին և ձայնակրականք ։ 340։
Թէ զիարդ բայք ոմանք կա-
րեն տարածել նաև ընդ այ-
լով տեսակաւ , և կամ ծնա-
նիլ ։ 341։
Թէ զիարդ ոմանք բայք չեղա-
քականք՝ մերթ նաև կրա-
ւորականաբար վարին ։ 342։
Յղիչս կանոնաւորմանց բայից
ոմանց եղելոյ և տեսակօք
չորից լծորդութեց ։ 342. և
343. նաև , 344։
Գլուխ Վառասվեցերորդ ։
Յղիչս տարբերութեց հեղինա-
կաց ի ձեւակերպութիս դիմաց,
և ժամանակաց բայից ։ 345։

Երրորդի Մասին ։
Գլուխ Վառասնհերորդ ։
Յաղագս բղխմանց բայա-
նութեց ։ 353։
Գլուխ Վառասհերորդ ։
Յաղագս ընդունելութեն , և
պարագայից նորին ։ 356։
Գլուխ Վառասիններորդ ։
Յղիչս սահմանի նախադրութեն ,
և որպիսութեն նորին ։ 359։
Գլուխ Երեսներորդ ։
Յաղագս սահմանի մակբայի,
և որպիսութեն նորին ։ 361։
Գլուխ Երեսնամիներորդ ։
Յաղագս սահմանի միջար-
կութեն ։ 363։
Գլուխ Երեսունհերիւերորդ ։
Յաղագս սահմանի շաղկա-
պի ։ 365։

Վերջին Երրորդի Մասին ։

Յանգ գլխոց , և նշանակաց
երից Երրորդի մասին ։

Գլուխ Հիսունհերորդ ։

Յաղագս համաձայնութեն
մնացեալ բանից ի հասա-
րակի ։ 369։
Գլուխ Երիսրորդ ։
Յաղագս համաձայնութեն բայի
ընդ անուանն ։ 371։
Գլուխ Երրորդ ։
Յաղագս համաձայնութեն ածա-
կանին և գոյականի ։ 375։
Գլուխ Չորրորդ ։
Յաղագս համաձայնութեն յա-
րաբերականի դերանունն
ընդ

ընդ նախընթացին. 380.
Գլուխ Հինգերորդ.
Զղջա Տամհաձխոսեն պատասխանուց՝ ըստ Հարցմանն. 384.
Գլուխ Վեցերորդ.
Զղջա Հոլովառուեցն մնասանց բանին՝ ի Հաստարակի. 388.
Թէ զիարդ բայանուանք երբեմն առնուն զինդիրը. 389.
Թէ ունի լինին՝ ի բանի. զ. դոյականք, կամ երկու ածականք շարակցեցեալք ըստ իրերայ՝ ի ձեռն շաղկապին՝ և. 390.
Թէ զիարդ երկու դոյականք, կամ ածականք նոյնոյ իրի նշանակօղք լինին՝ ի բանի, և ունի նշանակեն. 391.
Թէ ունի երկու դոյականք, կամ ածականք տարբերից իրաց նշանակօղք լինին՝ ի բանի և ունի նշանակեն. 391.
Թէ զիարդ անուանք դոյականք յարին ածականաց, և ունի լինին նոցունց ինդիրը, կամ յատկացուցիչ. 393.
Գլուխ Երկոտասաներորդ.
Զղջա Հոլովառուեցն բայից՝ ի մանաւանդ. 394.
Զղջա բայից ներգործականաց ինդրողաց զանուանական զկնի Հայցականին. 395.
Յաղագս ինդրողաց զկնի Հայցականին զտեառական. 396.
Յաղագս ինդրողաց զվերջահոլով արական զկնի Հայցականին. 396.
Յաղագս ինդրողաց զնախադրեալ արական զկնի Հայցականին. 397.
Յաղագս այնց, որք քաւնական նանան Հայցականաւ ինդրով. 397.
Զղջա ինդրողաց զբացատական զկնի Հայցականին. 400.
Զղջա ինդրողաց զպատմական զկնի Հայցականին. 401.
Զղջա ինդրողաց զդերբնական զկնի Հայցականին. 401.
Զղջա ինդրողաց կիր գՀայցական, կիրզպարառական. 403.
Զղջա ինդրողաց զներգոյական զկնի Հայցականին. 404.
Զղջա բայից ներգործականաց, որք՝ ի ձեռն նախադրութեան՝ ընդ, առնուն զվերջահոլով արական զկնի Հայցականին. 404.
Զղջա բայից ներգործականաց, որք՝ ի ձեռն նախադրութեան՝ ի վերայ, առնուն զտեառական զկնի Հայցականին. 404.
Յաղագս բայից ներգործականաց՝ որք՝ ի ձեռն նախադրութեան՝ ընդ ընդ, առնուն զվերջահոլով արական զկնի Հայցականին. 405.
Յաղագս բայից ներգործականաց՝ որք՝ ի ձեռն նախադրութեան առ՝ առաջի, առնուն զտեառական զկնի Հայցականին. 405.
Յաղագս բայից ներգործականաց, որք զկնի Հայցականին առնուն զերկուս ինդիրս բնութեան. 405.
Յաղագս բայից ներգործականաց որք ունին զերկուս ինդիրս բնութեան, բայց մէջ առնուն՝ ի միասին, այլ մերձ զմին,

զմինն, և մերթ զմիւսն։ 406։
Յաղագս բայից ներգործականաց, որք փոխանակ խնդրոյ սեռի, և բնութ ունին զայլ հոլով։ 406։
Յաղագս խնդրառուն բայից անցողականաց։ 407։

Գլուխ Լ-ՐԵՐՈՐԴ։

Յղէս հոլովառութեն բայից չէզոքականաց՝ ի մանաւանդ։ 408։
Յղէս խնդրողաց զանուանական, և մերթ զայլ հոլով։ 408։
Յղէս խնդրողաց զվերջահոլով տրական։ 408։
Յղէս խնդրողաց մերթ զվերջահոլով տրական, և մերթ զնախդրիւն տրական։ 409։
Յղէս խնդրողաց մերթ զվերջահոլով տրական, և մերթ զբացառական, և կամ զայլ հոլով։ 409։
Յաղագս խնդրողաց զնախդրիւ տրական։ 410։
Յաղագս խնդրողաց բաց ի նախդրիւ տրականէն զայլ հոլով։ 410։
Յաղագս խնդրողաց զբացառական։ 411։
Յաղագս խնդրողաց մերթ զբացառական, և մերթ զայլ հոլով։ 411։
Յաղագս խնդրողաց զսպատական։ 412։
Յղէս խնդրողաց մերթ զսպատական, և մերթ զայլ։ 412։
Յաղագս խնդրողաց զդոր ծիական։ 412։
Յղէս խնդրողաց մերթ զդոր ծիական, և մերթ զայլ։ 414։
Յաղագս խնդրողաց զպարտական։ 415։
Յաղագս խնդրողաց զներգոյական։ 415։
Յաղագս խնդրողաց զհոլով միջնորդութեն նախադրութեց։ 415։
Յաղագս խնդրողաց զոչ ինն հոլով, որոց յարին դերբայք ի ներգոյական հոլովի։ 416։

Գլուխ Լ-ՆԵՐՈՐԴ։

Յղէս հոլովառութեն բայից հասարակաց, և դիմաղրկից։ 417։

Գլուխ Տ-ասներորդ։

Յաղագս արգելմանց խնդրոյ բայից։ 420։

Գլուխ Լ-եռասներորդ։

Յղէս կառավարման ընդունելոյ ի հասարակի։ 423։

Գլուխ Լ-րեւորասներորդ։

Յաղագս կառավարման ընդունելութեն, որ եղերն ի օշ։ 424։

Գլուխ Լ-րեւորասներորդ։

Յաղագս կառավարման ընդունելութեն, որ եղերն ի եալ։ 426։

Գլուխ Զ-րեւորասներորդ։

Յաղագս կառավարման ընդունելութեն, որ եղերն ի լէ։ 433։

Գլուխ Հ-նգեւորասներորդ։

Յղէս անուանց ածականաց, և հոլովառուներ նոցին։ 439։
Յաղագս յատկականաց բաժանմանց անուանն ի գոյական, ի յածական, և ի միջական։ 439։

Յաղագս միջականաց անուանց։ 440։
Յղէս ածականաց, որք առնեն զսկսեալս խնդիրս 443։
Յղէս խնդրառութեան բաղադատականաց անուանց 447։
Դլուխ Ա Երկրաչափութիւն։
Յաղագս կարգաւորման մեծանց բանիւ ի չարադրութեան։ 448։
Դլուխ Երեսնեւչորեքերորդ։
Յաղագս զանազանութեան կերպից չարադրութեան նախադասեալ։ 452։
Որինակք ի սէջ գրոց։ 453։
Որինակք ի գրուածոց մովսէսի խորենացւոյն։ 457։
Որինակք ի գրուածոց սէբէոսի գրիգորիսնարեկացւոյն։ 458։
Որինակք ի գրուածոց սրբոյն ներսիսի կլայեցւոյն։ 459։
Որինակք ի գրուածոց սրբոյն ներսիսի լամբրոնացւոյն։ 462։
Դլուխ Երեսնեւհինգերորդ։
Յաղագս ոմանց գիտելեաց պատկանեցելոց առ չարադրութիւնս բանից։ 465։
Յաւելուած Երդմունք Ասին։
Դլուխ Առաջին։
Յաղագս յարմարագրութեան, և թէ զինչ իսկականաւ տառիւ գրելիք են բառք։ 469։
Ոմանք որք են բառքն, որք կրկին կերպիւ գրին։ 470։
Ոմանք առ քարւոք հմտուն յարմարագրութեան պիտոյանան վերջ։ 470։
Ոմանք ծանօթութեան տեսակաց նշանագծից տառից մերոց։ 471։
Ոմանք զինչ է առոգանութիւնն, և որպէս բաժանի ի յօտարակ, ի հագագ, և ի յամանակ։ 472։
Յաղագս տեսակաց առոգանութեան։ 472։
Յաղագս ընդհանուր յատկութեանց հնչմանց տառից։ 473։
Յաղագս ուղիղ լծակցութեանց տառից։ 473։
Յաղագս տառից ոմանց, որոց ձայնքն այլայլին ըստ տեղւոյն։ 474։
Ոմանք երկք տառքս այսոքիկ, ղ, ռ, ռ, սրպէս այլայլին։ 475։
Ոմանք տառս այս՝ Ձ, որք պարտի գնել, և որք ոչ։ 476։
Ոմանք տառս այս՝ Ւ-ն, որք արգելք վարի որպ գձայնաւորք, և որք որպ զբաղաձայն։ 477։
Յաղագս փոփոխմանց տառից Ը գրման, Ը բարձման, և Ը փոխարկման։ 479։
Յղէս պատուճադրութեան։ 479։
Յաղագս նշանագրաց։ 481։
Դլուխ Երկրորդ։
Յաղագս արտաբերութեան, թէ զինչ իցէ։ 483։
Ոմանք զկարգ պարտին ոլորտական հիւլ մնասունք բանի։ 484։
Ոմանք զկարգ ոլորտականին անուանեալք ի սեռականի հոլովիչ։ 485։
Ոմանք որք արդեօք կայանայցեն քաղցրահնչութեանն։ 486։
Ոմանք որպ պիտոյանայ առ արտա-

տաբերութենէ լսահնչուն։ 486։

Վրտաւ Հրատարակ։

Յաղագս վերծանութեան թէ զինչ է կոչ։ 487։

Յաղագս տրոհմանց բանից, և բառից ի ձեռն ենթադատութեան։ 488։

Յաղագս առոգանութեանց բառնից ի ձեռն ենթադատութեան։ 491։

Յաղագս լծորդութեանց տառից ըստ որում գտանի ի բայս և ի յատկանս։ 491։

Յաղագս առոգանութեանց բառնի, և մասանց նորին ի ձեռն ոլորակի։ 493։

Ի՞նչ զինարդ առոգանիլ պարտի ոչ ըրդ լծորդութիւք բայից։ 494։

Ի՞նչ զինարդ շեշտանան հրամայական եղանակ բայիս, և անուանք կոչականք։ 495։

Ի՞նչ զինարդ էական բայքս են, գան, մերթ շեշտանան, և մերթ ոչ։ 496։

Ի՞նչ զինարդ մասնիկունք հարցականք պարոյկանան։ 497։

Ի՞նչ զինարդ բնաւական բառնք ոմանք։ 498։

Ի՞նչ զինարդ անուանք ածականք միոյ մակբայանան, մերթ բնաւանան, և մերթ շեշտանան։ 498։

Յաղագս ենթադատման որ լինի ի ձեռն պահման եզրնակաց բանին։ 498։

Ա՛խճան գանձի Հոլոցի Վերածանութեան։

Կանոն Ա՚.

Ընծան, որ ի Տոլմիկէն ոմն խաչ խաչի, ունի զինն իւր զառանց խ։ Նմ որ ոմն նշան նշանի, զառանց ն։ Որ որպէս աչեռս աչեռաց, զառանց ա։ և որ ոմն մատանի մատանեաց, զառանց մ։ Որ ոմն եղնիկն եղնիկան, զառանց ե։ և որ ոմն լաստուին լաստուին զառանց լ։ Որ ոմն ոչխէն ոչխաց, զառանց ո։ և որ ոմն վարդան վարդանայ, զառանց վ։ Որ որպէս աչէին աչէից, զինանկ աչ։ և որ ոմն սիրտ սիրեղ, զառանց ս։ և որ ոմն ցուլ ցլոյ, զառանց ց։ Նոյնպէս որ ի Տոլմիկէն ըստ երկուց Տոլմիկանց՝ ունի զերկուս սկզբնատառս։

Կանոն Բ՚.

Ընծան, կամ բոյ, և այլք, որք ոչ ունին զսկզբնատառս օրինակաց, որոնք ելին ի ձեռն Համարոյ եղից ի քերականութեան։

Կանոն Գ՚.

Ընծանք ունօղք զհամարս եղից՝ եթէ ունիցին զինն սկզբնատառի օրինակին զինքեանս, են կանոնաւորք. և ըստ սկզբնատառինն կարգն գալ ի ծանօթութիւն, բայց եթէ ունիցին զառաքեալս, նման է թէ այնպիսիցն բայ ի Տոլմիկէն ըստ եղելոյ նշանին՝ հաղորդին և այլոց Տոլմկանց ի

Բրապտ, և կանոնք վերաբերեալք առ բառսդ փորձաւորին այնոսիկ կանոնաւորին զանգիս բառից չերեսանասուն։

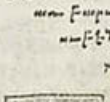

Պատմառս անուանեալ, և բայիկ, և այլոց մատանոյ զառանցելոց յայսմիկ քերականութեամբ կամ եղև ինձ անսահման ցանգիս գնել ի վանդնոյ զգրծոյս յօգուտ ուսումնասիրաց։

Եթան զի բազմիցս Տանդիպիլ Տամբակագունից տարակուսութեամբ ինձ զանուանոյ, կամ զբայից ոմանց, արդեօք որոյ Տոլմման, կամ լծորդութեամբ իցեն. և ի յորանէն զայս ի քերականութեամբ վաստակս զառ զուտ ժամանակս։ Այն որոյ առ ի վերաշահիլ նոցին զայս ժամանակս ի պէտս պարզագոյն ընթերցողաց՝ գնեմք ստորեւ զՏոլմն անուանեալ և բայիկ, և այլոց մատանոյ բանի՝ բայ ի դերանուանէ, կարգաւ այբենական, և Տամառնշանեմք զինի իւրաքանչիւր ոյց զսկզբնատառս օրինակաց Տոլմկանց, և լծորդութեանց։ Եւ ապա զՏամարս եղից, ոմն զի որք զառանիլ սիրատարացն ի քերականութեան, զիւրացուցս զառանիլ կարիցեն։ Նոյց առ ի ջուրեղս վարիլ այսոր ցանգիս, և շահիլ ընդ առաջ առին և ջօգուտ, Տարկաւորք է ուսումնասիրին ի միտ առնուլ զառաքեալսն ի միտ առանց կանոնս։

Կանոն Ա՚.

Ընծան, որ ի Տոլմկէն ոմն խաչ խաչի, ունի զինն իւր զառանց խ։ Նմ որ ոմն նշան նշանի, զառանց ն։ Որ որպէս աչեռս աչեռաց, զառանց ա։ և որ ոմն մատանի մատանեաց, զառանց մ։ Որ ոմն եղնիկն եղնիկան, զառանց ե։ և որ ոմն լաստուին լաստուին զառանց լ։ Որ ոմն ոչխէն ոչխաց, զառանց ո։ և որ ոմն վարդան վարդանայ, զառանց վ։ Որ որպէս աչէին աչէից, զինանկ աչ։ և որ ոմն սիրտ սիրեղ, զառանց ս։ և որ ոմն ցուլ ցլոյ, զառանց ց։ Նոյնպէս որ ի Տոլմկէն ըստ երկուց Տոլմկանց՝ ունի զերկուս սկզբնատառս։

Կանոն Բ՚.

Ընծան, կամ բոյ, և այլք, որք ոչ ունին զսկզբնատառս օրինակաց, որոնք ելին ի ձեռն Համարոյ եղից ի քերականութեան։

Կանոն Գ՚.

Ընծանք ունօղք զհամարս եղից՝ եթէ ունիցին զինն սկզբնատառի օրինակին զինքեանս, են կանոնաւորք. և ըստ սկզբնատառինն կարգն գալ ի ծանօթութիւն, բայց եթէ ունիցին զառաքեալս, նման է թէ այնպիսիցն բայ ի Տոլմկէն ըստ եղելոյ նշանին՝ հաղորդին և այլոց Տոլմկանց ի

յամենա հոլովս . ուստի եթէ պիտոյանայցեն , կարեն որոնել ի քերականութենէ ։

Կանոն Ը որբորդ ։

Ընդունակք որք ոչ ունին զհատմարս եզից , հոլովին պարզապէս ըստ որում սկզբնատառն օրինակին ցուցանէ . և ուր զնոսին սկզբնատառն դնի ենն , նշան է , թէ կորուսանելոյ է հոլովելն . և ուր ել , փոխեսցես տառիւ ։ և այսպիսիքս մինչ ոչ ունին զսկզբնատառս օրինակաց , ունին եդեալ զվերջաւորութիւնս սեռականաց , և գործիականաց ։

Կանոն Թ ինգերորդ ։

Ընդունակք որք զնոսին ինքեանց ունին եդեալ զտառն ինի , և կայ՝ հանգերձ մակակերտիւ , են միայն նախադրիւ հոլովելիք ։ և որք առնելիս են անհոլովելիք , ի տեղւոջ իւրեանց բացատրին ։

Կանոն Ժ էնգերորդ ։

Ընդունակք որք չեն յատուկ , և ի վերայ սկզբնատառոյ օրինակացն ունին եդեալ զուրեմն են անյօգնականք . իսկ այնք անունք , որք են անեզականք , փոխանակ սկզբնատառոյ օրինակացն ունին լրվերջաւորութիւնս սեռականաց իւրեանց ։

Կանոն ԺԱ որբորդ ։

Ընդունակք որք զնոսին ինքեանց ունին զայգ գիծս զայս՝ ։ , եթէ զնոսին նոյնով գծի իսկ եղեալ դիցես , են մակբայք , եթէ նոյ , են նախադրութիւնք . եթէ լոյ , են շաղկապք . իսկ եթէ ոչինչ , են միջարկութիւնք ։

Կանոն ԺԲ երորդ ։

Ընդունակք որք են լծորդելիք ոմն ոքիւ ոքիս , ունին զնոսին ինքեանց զտառն՝ ս ։ և որք ոմն պեսանիմ պեսանիս , զտառն՝ պ ։ և որք ոմն լամանամ լամանաս , զտառն լ ։ և որք ոմն իմանամ , իմանաս , զտառն ի ։ և որք ոմն արդարանամ , կամ՝ արդարացայանիմ , և կամ աձիմ , զտառն՝ այ ։ և որք ոմն բանամ բանաս , կամ՝ բոասանիմ բոասանիս , զտառն բ ։ և որք ոմն խաղամ խաղաս , զտառն , խայ ։ և որք ոմն պախոամ պախոաս , զտառն պ ։ և որք ոմն մոպէիմ մոպէս , ունին զտառն՝ դ ։ և զնոյն տառն այլ որ սկզբնատառ երից տեսակաց բայից եգաս , չ՛ ինչ ջնաս , գի տարբերութիւնք լծորդութեց բայիցն որոց ոմն ի է , ոմն ի ա , և ոմն ի է և եզերի , իմանալիք թէ առ որ օրինակ վերաբերին . ըստ այսմ իմա և զբնէ , որ սկզբնատառ երկուց օրինակաց եգաս ։

Կանոն Իննեբորդ.

Սկզբնատառն օրինակից բայ-
կայ եթէ ունիցի զինքն ին-
քեան զառն կայ, նշանակի
թէ բայն առ որ եդեալ սկզբ-
նատառն, և ներգործակերպ
չէզբական. և եթէ ունիցի
զառն ե՛ր, և ընդհիքակերպ
չէզբական. իսկ եթէ ունիցի
զառն հայ, և հասարակ. բայց
եթէ զոչ լինն տար ունիցի,
յայնժամ նշան է՛ թէ բայն
այն և նոյնպէս սեռի ընդ օրի-
նակին, որոյ սկզբնատառն
եդեալ է.

Կանոն Տասներորդ.

Բայք, և կամ անուանք ա-
ծականք, որք զհամարս
ելից ունին անդրանդեալ ըզ-
թիւն. 394, սոքա են որոնելիք
վն լծորդութե՛ն, կամ հոլով-
մանն. զի սկզբնատառիւք օրի-
նակացն բաւականապէս իմա-
նալի՛ն որոյ լծորդուն, կամ հո-
լովման գոն. այլ՛ի ձեռն այն-
պիսեաց անդրանդելոց թուոց
պարտին որոնիլ բայք, և կամ
անուանք ածականք առ՛ի դի-
տել թէ զորպիսիս խնդիրս
առնուն. վն զի առայս վերա-
նան եդաք զայնս թիւս, ոմն զի
դիւրին լինի գտանելն զբայս
վն խնդրառութե՛ն.

Ա՛րդ՝ եթէ աշակերտաց ՚ի
միտ առեալ զայս ամ,
բարեպէս ՚ի գործածիցեն զա-
սացեալ կանոնս՝ շահին զբա-
զումս.

Ա՛յսպէս՝ զի ե՛ տարակուսիցն զոմ-
ոմանէ, և կամ զբայէ խնդրե՛,
արդեօք որո՛յ հոլովման, և կի՛
լծորդութե՛ն իցէ, խոհեմ գտա-
նեն. և բառնըն տարակուսու՛ն
նոցին, կամ միակի հայեցմամբ
՚ի սկզբնատառս, և կամ եթէ
այնու ոչ բաւականացին,
համարով եղիցի գտանե՛ն ՚ի
քերականութե՛ն.

Այրիորդ, զի ՚ի ձեռն սորին
իսկոյն գան ՚ի ծանօթութի՛ն նաև
սեռիցն բայից. վն զի մինչ գի-
տէ զբնաւս օրինակաց բայ-
կայ, օրդն, զպէրեն գոլ ներ-
գործական, զպրպաճան գոլ
ընդհիքակերպ չէզբական, զա-
ճիւն ձայնակրական, և զայլսն
որ ՚ի կարգի, ընդ սեռականէն
ընկզբնատառս նոցին զինքն ի-
րիք բայի եդեալ միայնակ՝
իմանալ զսեռն նորին գոլնոյն
ե՛ օրինակին. իսկ եթէ չկիցէ
միայնակ, այլ զինքն իւր ունի-
յի զչյ, կամ զե՛ն, իմանալ
զծորդութի՛ն գոլ ե՛ սկզբնա-
տառն, և զսեռն ե՛ նշանա-
կուե՛ չգին, և երե՛ն, ե՛ որում
յինեբորդում կանոնի՛ զոս-
ցաս.

Այրիորդ, զի գործածութի՛ն
ասացեալց կանոնաց գան ՚ի ծա-
նօթութի՛ն խնդրոց բայից, և
խնդրոց անուանց ածականաց.
քանզի, ոմն ՚ի տասներորդում
կանոնի՛ ասացաւ, բայք և
անուանք ածականք որք զհա-
մարս ելից ունին անդրան-

ցեալք զԹիւն. 394, ոչ առ ի ցուցանել զԱրդուԹիւնս, կամ զՀոլովմէականս՝ եդեալ ունին ինքեանց զՀաւատս եղեալ, այլ առ ի ցուցանել զայս, Թէ զորպիսիս ինդիրս առնուն. վն զի Տոլովք, և լծորդուԹիւք նոցին բաճախանապէս ցուցանին ի ձեռն սկզբնատառիկ օրինակացն։

Զորրորդ, զի ի ձեռն սորին բացայայտին ՀամեմատուԹիւնք Տոլովմէականք, և լծորդուԹիւք բազմացն այլոց անուանց, և բայից, որք ի քերականուԹենէ ոչ Հրացուցան. և ԹէպԷտ բազումք ինոցանց ի չարաչարուԹիւնս բանից Հանդիպեցան, սակայն ենԷ օրինակաց Տոլովմանց, և կամ լծորդուԹեց ոչ գոլով եդեալք՝ ոչ եղեն բացորոշեալքն առաջին ի ձեռն սկզբնատառիկ օրինակաց առաջի ասացս եդեալք բացայայտաբար իմանին. և որպ ի վեր ասացաք, ամենիւք այսոքիւք զՀամեմս եղիցի ոչ եզաք, զի ամենքդին իմն էր. և որք արտաքոյ էին յօրինակաց Հոլովմանց, կամ լծորդուԹեց, ներդործուԹիւն եդան, ոմն և երեւին. և այսպէս բնաւք գրեցեալք յայսմիկ ցանգս՝ են բացատրեցեալք որքան առ Հոլովմունս, առ լծորդուԹիս, և առ այլս նմանս՝ որք վերայՀայեին առ արՀեստն քերԹողուԹեան։ Իսկ որքան առ գրուԹիս նշանակուԹեց բառից, եԹԷ կարելի եղիցի մեզ ունել զմիջոց փոքրու ժամանակի, գոնէ զնշանակուԹիւնս խրԹնեմնոյնց բառից եղելոց ի սմին բացատրել կամիմք այլով նորով այբուբենիւ. ոմն զի Համբակագոյնք առ ձեռն պատրաստ ունիցին նաև զծանօԹուԹեան նշանակուԹեց ժամանակաւոր բանից գտանելոց յայսմիկ քերականուԹեան։

Գրա-

Դառնալ անուանից և բայից, և այլոց բառից, որ չարաբերութեան կարգաւ այրուբենի կերպիւ ցանկի ի գիրարանի գոնեն այնց ա-
նունից, որ փոխելեան, և չհարկեցան, և առ պահանջ
չեղեալ խոնարհ երբեմն բացարձակեան տարիք
Կերպափոխեան։

Աբգայ. խ. 6
աբգխաս. վ. 26
աբգխու. վ. 26
աբեղայ. խ. 6
աբենները. վ. 25
աբել. խ. 252
աբիա. վ. 26
աբիաթար. վ. 24
աբիսա. վ. 26
աբիւ. վ. 26
աբրահամ. յ. 286
Ագաթանգեղոս. խ. 252
ագահ. ն. 266
ագահասիրտ. խ. 7
ագահել. ս. է. 442
ագանիլ. բ. 415
ագանիլ. 135
ագարակ. ն.
ագռաւ. յ. 30
ագցան. ն.
Ադամ. վ. 24
ադար. վ. 24
Ազատ. ն. 268
ազատագունդ. խ. կ.
ազատարար. ն.
ազատածին. 256
ազատել. ս. 400
ազատորդի. մ. 28
ազարիա. վ. 26
ազարիանը. անդ. 283
ազգ. ն.
ազգաձիւծ. խ. 257
ազգաձիւծ. ս. 257
ազգական. ն. 275
ազգակից. ն. 269
ազգակնուհի. մ. 17
ազգասէր. ն. 266
ազգատոհմ. խ.
ազգավիճ. ‖ մ. 178
ազդ, ՚ն փոխէ, այլ ընդ բայից շարակից։
ազդարար. ն.
ազդել. ս. 396
ազդումն. է. 283
ազդր. ազ. 27
ազն. 29
ազնաբոյ. ն.
ազնիւ. 278
ազնուաբարոյ. խ.
ազնուագին. խ. 258
ազնուագին. ս. 258
ազնուական. ն. 275
ազնուաշունչ, խ. վ.
ազնուանունութ. խ. 260
ազոխ. 277
Ազոռ. 13
ազռաւակալ. ն. 268
ազռաւակից. ն. 268
Ազելսխայ. խ.
ազեկած. խ. 259
ազեկածել. ս. 401
ազնբ. ազ. 27
ազնիք. եայ. 280
ազոջ. խ. 7
ալեաւոր. ն. 273
ալքայ. խ. 6
Ալխ. խ.
ամն. ‖ 185
ամել. ս.
ամոյր. ն.
ամոյրանալ. ս. 412
ամոյրն. ն.
ամոտաւել. ն. 265
ամոտիկ. ն.
ամոտիկ. ս. 418
ամոտաժխտեան. 263
ամոտակից. ն. կ.
ամոտակրել. ս. 413
ամոտահաւաք. խ. 253
ամոտանալ. ս. 412
Ամել. մ. 17
ամել. ս. 60. 397
ամել. ս.
ամուխ. ս. կ.
Ամիթ. վ. 24
ամամայ. խ. 6
ամանակապ. խ.
ամանակից. խ. կ.
ամանաւոր. խ.
ամանջ. 269
ամանջալուր. խ. 257
ամանջալուր. ս. 257
ամանջատ. խ. 261
ամանակուռ. խ. 288
ամեն ըստամն. վ. 285
ամն. է. 19
ամնաժուռ. լ. 283
ամնակատել. ն. 11

ակնառուհի · լ· 22
ակնառու · խ։
ակնկալել · ս· է· 342
ակնկալություն · 342
ակօս · խ· 7
Ա՛Հ· խ։
ա՛Հ· ‖ 185
ահա ‖ մ· 183
ահաբեկ · ն· 266
ահագին · 263
ահազնաւեսիլ · խ· 260
ահարկու · ն· 11
ահարօն · խ· 252
ահայոյեցնել · ս· 65
ահաճադիկ · ‖ մ· 183
ահաճանիկ · ‖ մ· 183
ահաճասիկ · ‖ մ· 183
ահեակ · ն· 269
ահել · խ· 262
ահեղագոչ · խ։
ա՛Հ Թէ · ‖ 185
Ա՛Ղ· խ։
աղաբոյն, խ։
աղագաւ · ‖ն· 175
աղադիր · 270
աղալ · լ· 70
աղախին · 378
աղաղակ · ն։
աղաղակել · ս· է· 410
աղանդ · խ· ն։
աղանդաւոր · ն· 273
աղանդաւորել · ս· 398
աղաչանք · անաց· 264
աղաչել · ս· է·
աղարտել · ս· 398
աղաւաղել · ս· 398
աղաւաղ · խ։
աղաւնի · մ· 17
աղաւնաձագուկ · ն։
աղբ · ա· 13
աղբեբանակ · ա։
աղբև · ձ· 10
աղբևս · ն։
աղբիւր · 26
աղել · ս։
աղեղնաձոր · ն· 273
աղերս · խ։
աղերսել · ս· 50
աղէ · ‖ 185
աղէբեկ · ն· 266
աղէխարշիլ · ա· 415
աղէխորովիլ · ա· 415
աղէկկիլիլ · ա· 415
աղէտ · խ· վ։
աղթարթ · էդ· 252
աղի · մ· 281
աղինջ · ա· կ։
աղիս · ա· 14
աղիք · եաց· 280
աղխ · խ· 6
աղմաոտիք · անաց· 264
աղմաոտել · ս· 401
աղմուկ · ն· 12
աղօ՛ճէս · ց· 31
աղ ջինկն · է· 20
աղտաղտուկ · ն· 12
աղցան · ն։
աղքատ · ն· 445
աղքատադէմ· ն· փ։
աղքատ · խ։
աղօթել · ս· է· 410
աղօթք · էդ· 252
աղօտանալ · ս· 79
աղօրի · մ· 17
Ա՛ձոպարել · ս· է· 410
ամբեցուցանել · ս։
ամիմ · 114
ամիհան · 284
ամուսին · է· 283
Ա՛մել · լ· 70, 397
ամուսանալ · ս· 411
ամպի · մ· 17
աման · ա։
ամանակ · ն։
ամանչանք · անաց· 264
ամաչել · ս· է· 411
ամառն · է· 19
ամբակում · վ· 25
ամբառնալ · թ· 397
ամբառնանել · ս։
ամբար · ն։
ամբարել · ս։
ամբարձակ, խ։
ամբարիշտ · ն· 269
ամբարշտիլ · ա· 410
ամբարտաւան · խ։
ամբարտաւանիլ · ա։
ամբիծ · խ· կ·
ամբծաթոս · խ։
ամբոխ · խ։
ամբողջ · խ· 445
ամբողջանալ · ս· 412
ամբրոթոխոս · խ· 252
ամի հանալ · ս· 412
ամի հայել · ս· 14
ամենադութ · ած 276
ամենազօր · խ·
ամենախնամ· խ· 259
ամենայն · 255
ամենայնիւ · 37
ամենայնաւր · խ։
ամենաողորմած · խ· 252
ամենանուր · ս· 15
ամենևին · ‖ մ· 181
ամէն · ‖ մ· 181
ամէնբիւրաւ· ոյաւ· 248
ամիկ · ն· 11
ամիս · ս· 14
ամիսան · ն·

ամոլ-

ամալ· խ·
ամուսին· անոյ· նովի·
ամասնիք· անեաց·
ամուր· ա· 15
ամուրի· մ· 17
ամպել· ա· 396
ամպ· ա·
ամպիկ· 419
ամսամեայ· խ· 257
ամնամեայ· ա· 257
ամրացուցանել· մ· 60
ամրափակել· ա· 401
ամրոց· ն·
ամենեքսան· խ·
ամեն· վ· 25
Ն՝ 185
այգ· 287
այգեստեր· 34
այգի· մ· 17
այգեշաբ· ‖ մ· 179
այգպետ· ‖ մ· 181
այգր· ‖ մ· 180
այգբանօր· ‖ մ· 180
այգբէն· ‖ մ· 180
այգբուսա· ‖ մ· 180
այգբան· ‖ մ· 179
այգբանիկայս· ‖ մ· 179
այժմ· ‖ մ· 179
այժմիկ· ‖ մ· 179
այլ· ‖ շ· 186
այլազգ էմ· ն· 12
այլազան· խ·
այլակրօն· խ·
այլայլել· ա· 401
այլատոհմ· խ·
այլ արգ՝· ‖ շ· 186
այլև ‖ շ· 186
այլևս· ‖ շ· 186
այլ պն· ‖ շ· 187
այլ թէ· ‖ շ· 188
այլմին· 38
այլմին· 37
այլօրինք· ‖ մ· 180
այլակայն· ‖ շ· 186
այծեամն, ե· կ·
այնու զի· ‖ շ· 187
այնչափ· ‖ մ· 178
այնպէս· ‖ մ· 181
այնը ազգամբ· ‖ շ· 187
այնքան· ‖ մ· 178
այնքանիցս· ‖ մ· 179
այո՛· ‖ մ· 181
այսպանիք· անոյ· 264
այս· ա· 13
այսահար· ն· 267
այսահարիլ· ա· 416
այսուհետև· ‖ մ· 183
այսչափ· ‖ մ· 179
այսր· ‖ մ· 180
այսքան· ‖ մ· 179
այսքանիցս· ‖ մ· 179
այսօր· ‖ մ· 179
այտ· խ·
այտի· ‖ մ· 180
այտնուլ· թ· լ· 105
այտուց· 256
այր· 33
այրել· ա· 401
այրի· մ· 17
Ն՝նագ· խ·
անագանիլ· ա· 411
անալի· մ·
անալօտ· խ·
անանխա· 26
անանխանիք· անց· 283
անանուխ, ա· 15
անաչառ· խ· ն·
անանջատ· խ·
անանջրպետ· խ·
անապակ, խ·
անապաշաճ· խ·
անապատ· ն· 265
անապաճիճն· ն· 268
անառակ· ն· 446
անառակիլ· ա· 414
անառնակենցաղ· խ·
անառնագէտ· ն· վ·
անառնամոլ· խ·
անառնամոլ· ա· 279
անառնանալ· ա· 412
անառատուճան· խ· 259
անարատ· խ· 259
անարատասէր· մ· 17
անարգ· խ· ն· 445
անարգանք· անոյ· 264
անարգասիպ· խ· 7
անարգել· ա· 401
անարգիւն· ի· ջ·
անարի· մ· 17
անարձաթ· խ· 259
անաճապ, ն·
անբաժ, խ·
անբաղդ· խ·
անբան· խ·
անբասրել· ա· 400
անբարեխառն· խ·
անբաճ· խ·
անբերան· խ· 260
անբերելի, մ· 17
անգայթակղ· խ·
անգայթ· խ·
անգեղեցկիպերս· խ· կ·
անգէտ· 270
անգիծ· խ· կ·
անգ՝ղ, ա· 28
անգոյ· խ·
անգործ· ն· 271
անգործ· ա· 271
անգութ· 278
անգ· ‖ մ· 180

անդ , ա :
անդամահիճ , 261
անդամանդ , խ . ն :
անդաստապարտ , խ :
անդարձ . խ :
անդեակ , ն , 273
անդեայ , ա . 16
անդէն . ‖ մ . 180
անդէպ , ՛ի . չ . 288
անդէպ . ‖ 185
անդժբելն , մ . 17
անդորը , ՛ի ղ :
անդուլ , ՛ի . չ . 288
անդուռն . ՛ի . ղ .
անդր . ‖ մ . 180
անդրադարձ . խ :
անդրանիկ . ն . կ .
անդրանիկածախ , խ
անդրանիկածին , 256
անդրանցումն . ե .
անդրաշխարհիկ , ն . 11
անդրաշխարհիք .
պեայ . պեօ :
անդրափոխել . ա :
անդրբեաս . 284
անդրբէն . ‖ մ . 184
անդրբդան . ‖ ն . 176
անեզ . խ՝ . 252
անեղաշէն . խ . փ :
անեղծ . խ :
աներ , ա . 13
անեքիկ , խ :
անեւևոյթ . խ . 264
անեւրկեան , խ . ն :
անզարդ . խ :
անզգամել . ա , 345
անզգամանալ . ա , 345
անզգայ . խ :
անզգած , խ :
անզեղջ . խ . կ :
անզկէն . խ . 260
անզօրանալ , ա . 411
անէծ . խ . 9
անընդել , խ :
անընդհատ , խ :
անընկճելի , մ :
անեծապգման , խ :
անեծարժան . խ :
անեծաւք , խ :
անեծխոս , ն :
անժայժ , խ . 9
անծխկուռ , ՛ի . չ . 288
անծանել , ա . 401
անծնել , ա . 307
անիատն , խ :
անիբրահիմ . ա :
անիծ , ն , 269
անլոյծ , խ . փ :
անլուծ , ա . կ :
անլուրջ , խ . կ :
անհայել , ա . չ . 410
անհանգիստ , խ . 7
անհանդր , խ :
անհանդարտ , խ . 259
անհաւատը , խ :
անհաւրհուբդ , խ , 257
անհաւրհուբդ , ա , 257
անհայտ , խ , 259
անհծկն , 256
անհագմ , խ :
անհախ , խ :
անհած , խ :
անհանել , ա , 59
անհետել , ը . 122 . 415
անհագուա , խ . 8
անհագհած , խ :
անհոյ , խ , 258
անհոյ , ն , 258
անհոյրդ , 261
անհեղա , խ ,
անհեղ , խ , 254
անհեր , խ . կ :
անհերեձ , խ , 7
անհիւն , ՛ւ , 22
անհլուռ , ա , 14
անհոխ . խ :
անհոգին , ա , 14
անհոյակատ . խ , 260
անհոմած , ա , 279
անհոյ , խ :
անհոմ , խ , 259
անհոմաչաւ , խ , 259
անհոյդխատ , խ , 260
անհոմանձար , խ , 259
անհոյտ , խ :
անհոյտ , խ :
անհոյտարեձ , խ :
անհեհեհեձ , խ :
անհիտ , խ :
անհետանալ , ա :
անհիւձ , խ :
անհմուտ , ն , 266
անհոտոտ , խ :
անհոտարին , ՛ի , չ :
անհոտ , ՛ի . չ .
անհոգանալ , ա , 412
անհոտալ , խ , 8
անհրաժեշտ , խ .
անձամ , ն , 268
անձեռուն . 255
անձխտա , խ , 7
անձն , 29
անձնահամ , խ :
անձնամոռան , խ :
անձնամոռ , խ . 259
անձնասպան , խ . ն .
անձնասպանութիւն , խ :
անձնասպան . ն :
անձնասիրել , ա . 398

անձուկ. ն. կ։
անձրև. ն. ա. 269
անձրևաժիս. 256
անձրևիլ. 170։ 419
անձնահ. խ։
անձնաքանալ. ա։ 410
անմահ. խ։
անմահանալ. ա. 412
անմաւատոյց. խ։ 9
անմիջապարանակ. ն։
անմաքուր. 256
անմեղ. 270
անմեռ. խ։
անմեռունչ. խ. կ։
անյագ. խ։
անյագ ոզջ, խ։
անուն. խ։ 252
աննենգ. խ։
աննիաղ. խ։
աննիւթ. խ։ 259
աննման. խ։
աննոճազ. խ։
աննոճաղ. խ։
անշաղ. խ։
անշաղախ. խ։
անշէն. խ. փ։
անշնորհակալ. ն. ւմ.
անշնչանալ. ա։ 416
անշուն. խ. կ։
անշուշտ. խ. 8
անշուք. խ. կ։
անշփոթ. խ։
անշքանալ. ա։ 343
անշքիլ. ա, 343
անոյշ. խ. փ։
անոտաք. խ։
անտան. նէ. էմ. պինդ. փնդ։
անորսակ. ն։
անոճանագրել. ա. 395
անոճանել. ա։ 395
անոճանի. մ։ 281
անոճն. է. 20
անուշահամ. խ։ 260
անուշել. ա։ 396
անուր. ա։ 15
անուր. ՚ի. զ։
անուրջք. խ. կ։
անպատիւ. խ։ 7
անպատուել. ա. 177
անպատ. խ։
անպարապ լիծ, խ. 7
անպարոյր. խ։ 9
անպարուսակ. ն։
անպարփակ. ն։ 265
անպարապիր. 261
անպղերդ. ն։ 268
անպտուղ. ա։ 406
անպտղել. ա։ 406
անպտղ. խ. կ։
անպտղի. մ։ 280
անպտղեա, խ։ 444
անպտղեալ. ա։ 400
անռամ. է. է. 71
անռատան. խ.
անռիր. ՚ի. զ։ 288
անռնուանդ. խ։ 260
անռուտ. խ. 8
անռոճազ. խ։
անռոտի. մ։
անռատերբիւր. խ։ 7
անռվարժ. խ։
անռվնար. խ։
անվհատ, խ։
անվհատ, խ։ 9
անտանօր. ‖ մ։ 180
անտառ, ն. 266
անտառախիտ, խ։ 7
անտարբեր, խ։
անտեղեակ. ՚ի. զ։ 289
անտի. ‖ մ. 180
անտիպ, խ։ 7
անտոհմ, խ։
անտուտ. ‖ մ։ 180
անցանել. ա. է։ 417
անցուն. է.
անցուցանել, ա. 65
անփակ. 256
անփուտ. խ։ 259
անփոյթ, 256
անփուտ, խ. կ։
անքոյթ, 256
անօգուտ. խ։ 8
անօթ, ա։
անօսր, 285
անօսրակի, ‖ մ։ 179
անօրէն. 270
անօրինել. ա։
ՙԱհակերտ. ն։
աղխտանաք. անաց։ 264
աղխտատակել, ա. է։
աղխտել. ա։ 413
աղխտր, խ։
աղխտրել, ա։ 398
աղխտրչ. ն։
աղխտրչագիրն։ 271
աղխտրչագիրս, ա։ 271
աղխտրչակործն, խ։
աղխտրչիկ, ն. կ։
աղտն. է։ 20
աղտանոտ, ն։
աղտե, խ։
ՙԱղտել, ա. է. 342
աղտոցու, ն։
աղբ. աց։ 264
ՙԱպա. ‖ չ։ 189
ապաթէն. ‖ չ։ 188
ապաղէն, խ։ 260
ապաթէ. ‖ չ։ 188
ապաթէոյ. ‖ չ։ 188
ապակագործ, 272

ապականել. ս. 401
ապակարդ. է. է՛.
է՛. օ՛:
ապակի. մ. 17
ապահովել. ս. 398
ապաշաւանք. ական. 264
ապաշաւել. ս. է՛. 342
ապաշխարանք.
ական, 264
ապաշխարել. ս. է՛:
ապաւաւրիմն. ‖ չ. 189
ապաւանի. մ. 17
ապավարիլ. ա:
ապարանք. է՛. օ՛:
ապարանիման. խ, 253
ապարասան. ն:
ապարդիւն. ՛ի. զ:
ապացոյց. խ. 9
ապացուցանել. ա:
ապաշանոգակ. ն:
ապաւէն. ն. 268
ապաւէն, ‖ չ. 189
ապեքսան. ն:
ապիճնիակ, խ:
ապիկար. խ. ն:
ապրիլ. ա. 413
ապուխտ. խ. ա. 254
ապուշ, ՛ի. զ:
ապրանել. ս. 396
ապրատ. ն:
ապրատիկել. ս. 398
ապրանք. ական. 264
ապրուստ. խ. 283
Ար. ‖ ն. 176
առաւագասա. խ:
առաւագասանել. ս. 398
առաւգրել. ս. 396
առաւգրել. ս. 396
առաւգրուիլ. է՛:
առաջ. ա:
առաջականք. ական. 264
առաջակել. ս. 398
առաջանձին. ‖ մ. 181
առաջանձնակին. ‖ մ. 181
առաջնոյ. ‖ ն. 175
առաջնորդանել. ս. է՛:
առաջապար. խ. 254
առաջարկել. ս. 396
առաջին. ‖ ն. 175
առաջին. ս. 293
առաջնեբորդ. 293
առաջնորդ. ն. 274
առաջնորդել. ս. 406
առաջնօր. 35
առաւնուել. ի՛:
առաստական. ն. 275
առաստան. ն. 10
առաստակեալքան. 256
առաստաղ, խ. ն:
առաստիրդել. խ. 259
առաստաձեռնել. ս:
առատրել. ս. 396
առարկայ, խ:
առարկել, ս. 396
առաւել. ‖ մ. 183
առաւելագոյն. ‖ մ. 184
առաւելքան. ‖ ն. 176
առաւօտ, յ. 31
առաւօտանոյ. 171
առաքել. ս. 397
առիւ. ասէին. ով.
ոյ. օ՛:
առիւծ. յ. 31
առհասարակ. ‖ մ. 180
առնագղեստ. խ, 257
առնագղեստ. յ, 257
առնական, 34
առնապիտ. ‖ մ:
առնեմ. 142
առնշանել. ս. 396
առնուել. ի՛. 400
առոգանութիւն. է՛:
առոգի. 270
առոյգ, ոյժ. է՛.
ոյ. օ՛:
առու. ն. է՛:
առուծն. է:
առք, ի՛. 252
Ար. խ:
ասեմ. 52
ասիա. 276
ասղանել, մ. 17
աստրեաստան. 275
աստրեաստանեայք. 263
աստպատակիր, ն:
աստպար. ն.
աստպարել. ն:
աստղագական, ն:
աստ. ‖ մ. 180
աստանաօր, ‖ մ. 180
աստեղծիչ. ս. 398
աստեղագաուն, է:
աստէն. ‖ մ. 180
աստի. ‖ մ. 180
աստղ. ս. 28
աստղալից. խ. 7
աստուած. ա. 14
ած աբան. 256
ած աղգեակ. 270
ած ախոսակ, խ. 8
ած ած ին. խ՝ 252
ած ակիր, ՛ի. զ:
ած ահայր. 33
ած ամայր. 33
ած այեն. ա. 279
ած այրական. ն. 275
ած աշունչ. խ. 260

ած-

ձեծաւեր . ն . վ ։
ձեծաւբանչ . խ ։
ձեծաւեաց , 270
ձեծաւուն[կ] . ա . 16
ձեծարեալ . ի . զ .
ձեծեղէն . ն . 274
ձեծընկալ . խ . 259
ասաուստ . ‖ մ . 180
ասր . 285
Ասանն . է . 19
աւեան . խ . 7
աւել . ս . 401
աւետադպիր , ն . կ ։
աւտր . խ . 254
Ասրբիա . 276
արաբովզ , ն ։
արադ . ‖ մ . 182
արադադիր . գր , է . ա . օ ։
արադալուբ . խ . 260
արադարադ ‖ մ . 182
արադիլ , 270
արած . 255
արամ . վ . 24
արամանդ . վ . 24
արամաղնեայ . է . է . է . ա . է . օ ։
արամբել . մ . 280
արաս . աս ։
արասաոհայէեայ . 270
արասաւ . ն ։
արարադ . վ . 24
արարած . աս ։
արարիչ . ն . կ ։
արարք . է ։
արբանեակ , ն . 11
արբենալ . ա . 413
արբեցուի . լ ։
արբի . 163
արբշիռ . խ . 7
արբուն . ի . զ . 288
արբուցանել . ա . 65
արգանտ . խ ։
արգասալիր , խ ։ 7
արգասաւորել . ս . 401
արգել . խ ։
արգելուլ . թ . 400
արգ . ‖ չ . 191
արգար . աս ։
արգարանմ . 76 , 412
արգարովճիս . ն . 171
արգարովճիս . ա . 171
արգարև . ‖ մ . 181
արգեօք . ‖ մ . 183
արգէն . ‖ մ . 179
արգիլն . լ . 22
արգիւնաւէտ . ն ։
արգիւնաւորիլ . ա . ն . 126
արգու , ն ։
արեանաբրուս . ն . 11
արեգակն . է . 19
արեւահեղ . խ . 254
արեւելք . է ։
արթմն . ա . կ .
արժան , ի . զ . 188
արժանանալ . ա . 408
արժան է . 173
արժանի . մ . 281
արիանոս . ն . 274
արիասադոս . խ . 252
արիւն . լ . 22
արիւնաբուղխ . խ . 8
արծաթ , աս ։
արծաթաձիւն . ա . 14
արծաթի , մ . 280
արծաթել . ս . 397
արծիւ . ա . 282
արծուի , մ . 282
արկանել . ս . 403 , 397
արկանելի . մ . 17
արկղ . ս . 28
արկ . խ .
արկամարհանք . անաց . 264
արկամարհել . ս . 403
արձակ . ն . 265
արձակել , ս . 400
արձան , ն ։
արմատ . ա . 13
արմատաբի , ‖ մ . 178
արմատ . ա . 13
արմահենի . մ . 281
արմունկն . է . կ .
արմտիք , էաց , 280
արշակ . վ . 24
արշակունի . մ . 281
արշաւան . ն . 274
արշաւել . ս . չ . 410
արշար . վ . 25
արտյր , խ . 9
արտ . ն . 11
արտճարձան . ն .
արջառ . ա . 13
արծին , ա . կ ։
արտաբասաբել . ս . 400
արտաբերել . ս . 400
արտադրել . ս . 398
արտաղերդել . թ ։
արտախուրակ , ն ։
արտակ . վ . 24
արտահերքել . ս . 400
արտահնձել . ս ։
արտամերժել . ս . 400
արտաշիր . վ . 25
արտառաբել . ս . 405
արտառաց , է . է . աց . օ ։
արտասանել . ս ։
արտասահմանել , ս ։
արտասուք . ն . 286

արտատոնապին 263
արտատոնալից . ած 7
արտավիլ . վ. 25
արտատուհի . մ 17
արտափայլիլ . ած 177
արտաբին . ա 279
արտաբս . ‖ մ 180
արտաքուստ . ‖ մ 180
արտեղուձն , ե . 177
արտեմի . ո 23
արտուղի . մ 280
արտորայք . ենդ , 252
արտօսր . 285
արփի , մ 17
արքայ . ած 6
արքայական . ած
արքայազուն . 278
արքայանիստ . ած . կ
արքայապան . ած
արքայուհի . մ 281
արքենի . մ
արքունի . մ 281
արօր . ած 266
արօրագիր , գրի , իձ , ած , օ
Ա՛շագ . ած 269
ասագանի , ’ի . ք
ասագոյն , ած . 264
ասագիկ . ‖ մ 183
ասագակ . ած
ասագակել . ած 400
ասած . ‖ 185
ասաղել . ած 398
ասան , ած
ասանդ , ած
ասանդագրել . ած .
ասանդել , ած 396
ասանդիկ . ‖ մ 183
ասասիկ . ‖ մ 183
ասար , ած 441
ասարել . ած 398
ասապատել . ած 398
ասաքել . ած 400
ասել . ’ի , ’ց
ասելի . մ 17
ասեղտաքեր . 256
ասեղտալուր . ած 257
ասեղտալուր . ած 257
ասեղագ , ած
ասեղտարանել . ած 396
ասեղել . ած 396
ասեղիք . եաց . 280
ասերել . ած . 398
Ա՛փ . 278
ափն , աչ՛ան , ամբ , ոանց , անց
ափշիլ . ած
ափսոս . ‖ 185
ափսոսալ . ե . ց 71
Ա՛քար . վ 24
աքացահարել . ած 398
աքացի . ‖ մ 178
աքսոր , ’ի , ’ց
աքսորանք . ած 274
աքսորել . ած . 400
աֆրիկա . 276

Բ.

Բա . ‖ շ . 189
բաան . ց . 286
բաբէ . ‖ 185
բաբիլոն ած
բադիկն , ոյ . ինդ , ոեաց
բադ . ց 30
բազէ , ած . 6
բազէպան , ած
բազմաբերը . ած
բազմաբուղխ . ած 8
բազմագուխ . 278
բազմադէմ , ած . վ
բազմագլխի . մ . 281
բազմապան . ած
բազմաթեթիւ . 261
բազմախնդիրն 271
բազմախնդիրուած 271
բազմախտաւոր . ած 259
բազմախոսանք . ած 8
բազմաճիւղ . 256
բազմահամ . ած
բազմահան . ած
բազմահկիկ 34
բազմահոգիւ , ած . վ
բազմահնձանդուած 259
բազմահասակ . ած 253
բազմահոգ . ’ի . ց
բազմամամնեայ . ած . վ
բազմամանեալ . ած 398
բազմամարդ . ած 271
բազմամեղս . ած
բազմամեղ . ած . 259
բազմայր . 34
բազմաչեայ . ած . վ
բազմապատիկ . ած . վ
բազմապատիկեալ . ած 396
բազմապատկողիչ . ‖ մ 179
բազմապտղիկ . ած 259
բազմաբատ . ած 259
բազմերամ 261
բազմիկ . ած . 415
բազմիցս . ‖ մ 179
բազմոթակ . ած 266
բազմօր . 35
բազմօրեայ . ած . վ
բազուկ , ած . կ
բազուկմնգամ 179
բազպատ . ած 10
բաթեուել . ած 252
բաժ . ած

բաժակ • ն ։
բաժանել • ս ։ 400
բաժին • ՔՆԻ ։ Է՞ • Է՞ ։
բալ • խ ։
բալու • վ ։ 25
բակ առնուլ • ԼԹ ։
բակ առուծն • է ։
բահանի իմ • վ ։
բաղադրել • ս ։
բաղակիլել • ս ։
բաղաձայն • խ ։
բազանապետութիւն 265
բազանել, մ ։ 17
բազանորդ • ն ։ 273
բազարջ • խ • ն ։
բաղաւորել, ս ։ 405
բաղդ • խ ։ 6
բաղդատել • ս ։ 396
բաղխել • ս ։ 401
բաղկացուցիչ • ն • կ ։
բաղնիս ասել • ս ։ 404
բանակին • ն ։
բամ • ‖ չ ։ 189
բամբասանք • ս ։ 401
բամբիռ • ն ։ 11
բայց • ‖ չ ։ 186
բայց սակայն ‖ չ ։ 186
բան • խ ։
բանադրութիւն • անաց • 264
բանադրել • ս ։ 398
բանակ • ն ։
բանական • ն ։
բանակեցուց • ս ։ 28
բանակոխիչ • ն ։ 271
բանակոխիչ • ս ։ 271
բանակոխութիւն • ա 415
բանաւոր • 80
բանաւորիչ, ն ։ 266
բանդրուճատ, խ ։
բանջար • ա ։
բանտապետ • ն ։
բանտապետել • ա ։
բանտարկեալ • ա • կ ։
բաշ • խ ։
բաշխ, խ ։
բաշխել • ս • 396
բաժաղանք, անաց ։
բաժաղիկոս, խնդ 261
բառնատաս • վ ։ 26
բառնալ • ե ։ 400
բասին • ԵՆԱՑ, ԱՃ ։
բաստ, խ ։
բասրել • ս ։
բարաձամ • ց ։ 286
բարբառ • ա ։
բարբառել • ա • Ց ։ 126
բարպաճաձիլ • ա 413
բարդել • ս ։ 404
բարդուձիմիս • խ ։ 252
բարեբաղդ, խ ։
բարեբանել • ս ։ 401
բարեբաստ, խ ։
բարեգործ • 272
բարեգութ • 278
բարեգարդել • ա 398
բարեխոսատ • խ ։ 259
բարեխոս • ն ։
բարեխաւսն • խ ։ 445
բարեխաւսնել • ա 401
բարեխոսել • ս • Ց ։ 410
բարեկիրթ • խ ։
բարեկենդան • խ • ն ։
բարեկամ • ն ։
բարեկարգ • 261
բարեկարգել • ս ։ 398
բարեկիմանալ • ա 442
բարեհաճոյ • խ ։
բարեհամբաւ • խ ։ 259
բարեհամբաւ • խ ։ 259
բարեհոգ • ն • 445
բարեհոգութիւն • 401
բարեձև • խ ։ 259
բարեմիտ • ն • կ ։
բարեպաշտ • խ ։
բարեպէս • Մ ։ 178
բարեսէր • ն • վ ։
բարեսիրտ • խ ։ 260
բարեսէս, խ ։
բարերար • ն ։ 267
բարերարել • ս • Ց ։
բարի • Մ ։ 17
բարիբարի • Մ ։ 242
բարիհանալ • ա ։ 408
բարիացուցա-
նել • ա ։ 65
բարձր, 285
բարձրամիտ • ն • կ ։
բարձրամտիլ • ա ։
բարձրանալ • ա ։ 410
բարձրացուցա-
նել • ա ։ 65
բարուր, ա ։ 15
բարսեղ • խ ։ 252
բարտի, Մ ։ 17
բարք, ՐՈՑ ։ 286
բաց • ‖ ն ։ 176
բացաձայն, խ ։ 444
բացաձայնիլ • ա 411
բացաձգել • ս ։ 400
բացայայտել • ս ։ 396
բացատ, խ ։
բացատ, ‖ ն ։ 190
բացատրել • ս ։ 396
բացարան, ն ։
բացարձակ, ն ։ 267
բացերևոյել • ս ։ 396

քաշարարել, ս, է, 51
քաշէ. 420
Քեթանիա, 276
քեթաբարբ, 23
քեթեկ, ն, 10
քեթնէհէմ, խ, 252
քեթսայիդա. 285
քելխար, վ, 24
քեհանել, ա, 398
քեհքեհիկ, ս, 398
քեհել, ս, 307
քեհհել, ա, 277
քեղմնաշէտ, ն, 273
քեղմնաշէտել. ա 401
քեմ, խ։
քեռն. 29
քեռնահիքը, ն, կ։
քերան, ա, 13
քերանաբաց, խ։
քերանացաւ, ա, 13
քերը, ոյ. քերդ, էդ։
քերել. ա. 60
քերկրաւել. խ. 7
քերկրեցուցա-
նել. ա. 65
քերկրիլ, ա, 116
քեւեհն, 277
քեւեհնի, մ։
քեւեռ, ն, 10
Քղէզ, քղէի, հ քղէյէ-
ան. ոյ. օգ։
Քեռդեքեռւի, ն։
քեռնել, վ, 25
քեռ, վ, 25
քեռլեգոլը, վ, 25
քեհմոլի, վ, 25
Քթանալ, ա, 413
քթանչան, ն։
քթատուռ, խ։
քթնեղս, խ, 470
Քժժանը, նոց, 264
քժշկել, ս. 400
Քիթ, խ. 7
քիծ, խ, կ։
քիր, ն, 11
քիւթանիա. 276
քիւր, 278
քիւրատպատիկն, 296
քիւրեզ, խ, 253
քիւրեզտրդ, ն, 293
Քլիճ, ն, 11
քլուր, ա, 15
Քնաճոր, ն, 445
քնաճորել, ս, 401
Քղհել, ս, 50
քղտղ, ա, 15
Քնձի, ն, կ։
Քնտակիւ, ա, 415
քնաքինք, ոլ հոլովի,
այլ քոյին ղաթիղի։
քնաճ'ի. ղ քնաճ, էդ։
քնաճին, ‖ մ, 181
քնաճորել, ս։
քնհան, ն։
Քոլոր, 257
քոլոթալիմք, ‖ մ, 181
քոլոթալին, ‖ մ, 181
քոկ, խ։
քոկիկ, ն, 11
քողոքել, ս։
քողոքել, ս, է, 410
քոյն, բոռնոյ, բոյնէ,
բոռնոյ. 470
քոյն, ա, 16
քոռաւ, լ, է, 410
քոսոբա, 285
քով, ա, 277
քովնդակի, է, էն,
ոյ, օգ։
քովնդակ, ‖ մ, 181
քովանդակել, ս։
քովել, ս։
քոր, 256
քորբ, խ, 7
քորբոր, 'ի, ղ։
քորբորել, ս, 397
քորենի, մ, 17
քորոտ, խ, ն, 261
քոց, ա, 14
քոցակէզ, է, էն, էդ, օգ։
քոցակիզել, ս, 401
քուռ, ա, 14
քուռդանդիա, 276
քուռի, ա, 15
քուժել, ս, 400
քուժել, ա։
քուժանել, ա, 398
քուռ, ա, 15
քուռն, է, 20
քուռանդիմ. 120, 412
քուռուցանել, ս, 65
քուրիա, ն, 266
քուրդ, ա, 15
քուրել, ս. 397
քուք. ա. 15
Քաղել, ս, 401
քռնադատել, ս, 397
քռնանալ, ա։
քռնցահարել, ս, 398
քռնչի, ‖ մ, 178
քռռնել, ա, 15
Քաղել, ս։
քաւարձ, ց, 30
Քրաքիան, ն, 265
քրդել, ս, 406
քրել, ս, 398
քրտուտ, խ, 8
Քօթ. խ։
քօթաբեր. 256

Գ.

Գաբաւճան, խ, 252
գաբրիէլեան, 252
գագիկ, ա, 26
գադ, ա, 24
գադիշ, խ, 7
գաղտնի, խ։
գաղտնագիր, խ։
գաղտնանաշ, ա, 413
գալլեանոս, ն, 10
գալուստ, է, 283
գալուստ, խ, 283
գահապետ խ, ն, 12
գահավէժ, խ, 9
գահաւորակ, ն։
գահերէց, 288
գաղաաիա · ա։
գաղտիքար, ն, 267
գաղգաղա, ա։
գաղջանալ · ա. 411
գաղտ, ն, 176
գաղտաձիգ, ն, է։
գաղտնի, մ, 182
գաղտնի, մ, 280
գամ, խ։
գամ· 154։ 410
գամել, ս։
գամիր, ա, 26
գայթակղիլ, ա, 411
գայլանի, ս. 23
գայլ, խ, 258
գայլ, ա, 258
գան, խ։
գանահոտ, խ, 259
գանահոտիլ, ն, 271
գանահոտիլ, ա, 271
գանահոտիլ, ա,
գանգատիլ, ա· 342
գանգատիլ, ս, է, 342
գանձ, ց, 30
գանձատուն · է։
գանձեցող, ս, 28
գառն, 29
գարբինկեց, ն, ա։
գարնանամուտ, խ, 8
գարշ, խ, 446
գարշահոտ, խ, 260
գարշանք, անաց, 264
գարշեցուցանել, ա։
գարշիլ, ա,
գարուն, է, 20
գաւազան, ն։
գաւակ, ն։
գաւառ, ն։
գաւառակից, ն։
Գագուճ, ս, 398
Գեղամ սէմանի, ո, 23
գելտլ, թ, 398
գեղ, ա, 13
գեղաբարդել, ս, 398
գեղարդ, է, խ։
գեղգեղել, ս. 398
գեղեցիկ, ն, կ, 445
գեղեցկադիտակ, ն։
գեղեցկագիր, 270
գեղեցկազան, խ։
գեղեցկաշրջն, խ, ա։
գեղեցկատեսիլ, խ, 7
գեղեցկանալ, ա, 413
գեղձ, 254
գեղձն, է, 19
գեղձուկ, 272
գեղ, ա, 13
գեղձն, ա, 14
գեղձնակոչ, խ։
գեղձնաբոյր, խ։
գերազնեցեալ, ս, 415
գերակայ, խ։
գերակայել, ա, 408
գերակատար, խ, 254
գերահաւակ, ն, 445
գերահաւակել, ս, 401
գերամարդ, 256
գերամբարձ, խ։
գերամեծար, խ, 445
գերամեծրել, ս, 402
գերանալից, խ, կ։
գերաշխարհիկ, ի, ղ։
գերարիւն, մ, 17
գերահպատիկ · ա. 413
գերդաստան, ն։
գերեկոյ, ն, 269
գերեզ, ս։
գերեզման, ն։
գերեվար, խ։
գերծել, ս. 344
գերծուղ, թ, 103
գերման, ս։
գերյարդել, ս, 402
գերյարդոյ, խ, 445
գերբան, ն, 176
Գէթ, ղ։ 190
գէձ, խ, վ,
գէորգ, վ, 25
գէր, ն, 12
Գիաճ, խ, 262
գիաճահայեաց, 270
գիել, ս, ը, 415
գիտաս, խ, 261
Գիմիթիլ, ա, 413
Գիլ, խ· կ։
գինի, 7
գիտի, մ, 17
գիտաբերու, ն։
գիտեմիլ, խ։
գիտեաուն, է։
գիտի· մ, 17
գիտճ, ս, 277
գիտա,

դենա • ն • կ ։
դեղակեր • ն ։ 267
դեղատեղ • ս • 398
դեղեր ։ 269
դեղեքանալ • ա ։ 419
դեղերային, ‖ մ ։ 178
դեհանել • 55
դեհասուն • ա ։ 263
դեր • ա • կ ։
դերանալ • ա ։ 413
դերկ • ն ։
դերը, դերոյ. հիմ դերեան, եանց ։
դերձ, 32
դերձական • ն ։
դեռղնկ • 275
դեռատ • խ ։ 7
դէվապերը • ն ։
դէտակարգել, ս ։ 398
դէտակոր • խ • ն ։
դէտատել • ս ։ 398
դէտատիչ • ն ։ 275
դէտաճոթել • ս ։ 398
դէտոմին. ‖ մ ։ 178
դէպրել • ս ։
դէպրիկ • ա ։
դէպտա • ա ։ 15
դծագրել • ս ։
գծել • ս ։ 404
գծուծ • ա ։ 15
գնահատ, խ ։
գնահատել • ս ։ 396
գնալ • Լ • է ։ 410
գնացք • ածլ ։ 252
գնել • ս ։
գնատակ • ն ։ 273
գոգ ա ։ 14
գոգդոս, խ ։
գոգի • մ ։ 17
գոլորշի • մ ։ 17
գոհաբանել • ս ։ 402
գոհանալ • ա ։ 412
գոհունակիլ • ա ։ 412
գող • ա ։
գողանալ • խ ։ 400
գոմ • 169
գոմեշ • ա • կ ։
գոյ • խ ։
գոյակ • ն ։
գոյականս • ն ։
գոյակից • ն • 269
գոյանալ • ա ։ 79
գոյացութիւն • Լ ։
գոյժ, խ • փ ։
գոյ • ա ։ 16
գունեա • ‖ շ ։ 190
գունէ • ‖ շ ։ 190
գոչիւն • Լ • ղ ։ 263
գոչումն • է ։ 263
գոչեցուցանել • ա ։
գոռալ • Լ • է ։ 410
գոռոզութիւն • Լ ։
գոմաբանել • ս ։
գոմանի • մ ։ 281
գոմաստան • ն ։
գոմիլ • մ ։ 282
գոմիա • խ ։ 262
գոմշ • ա ։ 14
գոմշաձութիւն • Լ ։
գոմշակալ • ն ։ 268
գոմշարան • ն ։ 274
գոմշարար • ն ։ 267
գոմծել • ս • 50
գորշ • խ ։
գորշախայտ • խ ։
գորշապահանգ • ն ։
գորշապարհանգ, ն ։
գորով • 255
գորովիլ, եաս, եաց, եօթ ։
գորովալիր • խ • կ ։
գորտն • է ։ 20
գոտ • ա ։ 15
գոտի • ա • 15
գոտ • Լ • ղ ։
գուամբ • խ • ն ։ 253
գուաճոթել • ս ։
գունդ, 270
գունտ • ա • կ ։
գուշակիլ • ս ։ 405
գուսան • ն ։
գուցէ • ‖ մ ։ 183
գուցէ արդեօք • ‖ մ ։ 183
գուցէ երբեք • ‖ մ • 183
գռանէ • ն ։
գռեհիկ • ն • կ ։
գռեհկանալ • ա 413
գռտանել • ա ։ 403
գրաքիր • ն • կ ։
գրական • ն ։ 268
գրապան • ն ։
գրապանակ • ն ։ 273
գրատ • ց ։ 30
գրատ ։ խ ։
գրաճ • 254
գրաճել • ս ։ 406
գրգռակ ։ 272
գրգռել, ս ։ 397
գրել • ս ։ 50
գրիպոր • խ ։ 252
գրիչոպրեանք • եանց ։ 283
գրիճ • ն ։ 12
գրկել • ս ։ 398
գրոհ, ին հոլվի, այլ շարժիչ ընդ բայի ։
գրոճան • ն ։ 274
գրտակ • ն ։
գօսանալ, ա ։ 413

Գ.

Գաբէիր, այ. կիմ գաբէիր, այլն:
գաբէնի. մ:
գագաղ. ն:
գադան. վ:
գադարիլ. ա:
գադարիք, ոյ, 264
գաժան. խ:
գաժանանալ. ա:
գալատր. խ:
գալար. խ. 445
գալարանալ. ա: 413
գալարի. մ: 281
գալուկ. է: 20
գահոմանութ, ՚ի, ը: 287
գահանակ. ն:
գահեկան. ն:
գահնայ, խ:
գայլմաստիա, 276
գամաակաս, խ: 252
գամբարան, ն:
գայեակ. ն: 269
գանակ. ն:
գանդաղ. խ: 254
գանդաղիլ. ա: 414
գանդաղկոտ. խ. ն:
գանդանաձանգ, խ:
գաչն 29
գաչնադրիլ. ա:
գաչնաձօրել. ս. 404
գաչոն. խ:
գաչտ. խ. ն:
գաչտաձև. խ:
գաչտանոց. ա:
գաչտանի, մ: 281
գառն. 29: 445
գառնահամ: խ: 259
գառնահատ. խ: 260
գառնամ՝: 87
գառնանալ. ա: 413
գառնաշունչ. խ: 260
գառներես. խ: 260
գառնիճ. ն: 11
գաս. յ: 30
գասակարգել. ս:
գասատուն. է: 20
գասաձօրել. ս:
գաս գաս. ‖ մ: 181
գասել. ս:
գաստակ, ն: 10
գաստիարակ. ն:
գաստիարակել. ս. 407
գատ, խ:
գատակնկիք. ա. 14
գատակնկել. ս: 401
գատանդրտել. ա 397
գատաստանագիրք. գրոց, 276
գատաւճիռ, ա. կ:
գատարկ. ն. 444
գատարկաբանել. ս. է:
գատարկաձեռն. 255
գատարկացուցանել. ա: 65
գատարկանալ. ա: 411
գատարկել. ս. 400
գատաձօր. ն:
գատել. ս: 398
գարակել. ս:
գարահոս, խ: 7
գարանակալ, ն:
գարանամուտ, խ. 8
գարանապետ, խ. 9
գարանիլ, ա:
գարաձանդ, խ. ն:
գարբին. ն. 11
գարբնոց. ն: 274
գարեհ. խ: 252
գարիճ. խ:
գարձեալ. ‖ է: 191
գարձուածք, ս: 279
գարձուցանել. ս. 65
գարմանի. ն:
գաճ. 257
գաճաձան. ն:
գաճաձանել. ս 402
գաճանիլ. ա, հ. 417
գաւել. ս: 402
գաւթեան. 262
գաւիթ. 252
գափը. ՚ի. ը: 288
գՈդմանձ. է. է. էց. օգ:
գդմինի. մ: 17
գՈդերունք. անաց. 264
գեղերիլ. ա: 415
գեհան. ն:
գեհապօիխ, ս:
գեղ, ա: 13
գեղատու, ն. 11
գեղեցիկ,
գեղին. ա: 14
գեղձ, 254
գեղնադոյն. խ: 259
գեղնադոյն. ս: 259
գեղոբայք. էից: 252
գենար, է, էք, ոյ, օգ:
գեռաբոյս. խ: 260
գեռևաս. ‖ մ: 179
գեսպան. ն:
գերամոնանել. ա. է:
գերանձանել. ս:
գերանուն. է: 177
գերասան, ն:
գև. ն. ի:
Գեղ. խ. ա: 254
գեմ. ն: 12
գեմինդիմին. ն. 175
գեպ,

դեսպ, ի. ս. 288
դեսպ. ‖ ն. 175
դետ, ն. 12
Վաճքապետ, ես։
դժխամանակ, ն։
դժնդակ, ն. 445
դժնդակնեալ. ա. 413
դժնեայ, ես. ա։
դժնիկ, ն. ե. կ։
դժոխք. ոց։
դժոճաք. 257
դժոճաքարարուեցեալ. մ.
դժոճաքանալ. ա. 408
դժոճաքիլ. ա. 344
դժոճաքին. ա. կ. 443
դժպհիլ, մ. 17
դժպրանք, անաց. 264
դժպրել, ս. 396
Վին, ա. 14
դիազարդ, ն։
դիահաճաՀալՀՀոլվի, այլ ընդ ճայն չարաչիլ։
դիակն. 282
դիակապուտ, պուխ, ՀՀ, ՀՀ, օ։
դիակոյս, ես. 9
դիկ, ս. 398
դիկցուցանել. ա։
դիզբաբունց, ես. 6
դիմադարձ. ես։
դիմադրել. ս. 396
դիմակալիլ. ա. 408
դիմամարտ, ես։
դիմանալ. ա. 410
դիմել. ս. ջ. 410
դիպակ, ն։
դիպան, ի. ս. 288
դիպել. ա։
դիպուճած, ա. 279
դիպուկ, ի. ս. 288
դիտակ, ն։
դիտանոց, ն. 274
դիտապետ, ն, 266
դիտել, ս. 407
դիր, 270
դիրտ, ես. 7
դիցապաշտ, ես։
դիճաբաղնիկ. ա։
դիճալուկ. ն, 266
դիճալՀիլ. ա. 416
դիճահար. ն, 267
դիճահարիլ. ա. 416
դիճանապետ, ն։
դիւթ, ես. 7
դիւր, 257
դիւրագին. ես, 258
դիւրագին. ա, 258
դիւրանալ. ա. 409
դիւրաւորն, 255
դիւրաւորոյց, ես. 9
դիւրին. ա. 279
դիք, դից. 286
Վղեղն, ես. 7
Վղեակ, ն, 269
Վնեմ. 149
Վշխոյ, ես. 7
Վոտ. ի. ս.
դոզալ. 80. 411
դողդոջ, ես. 445
դողդոջալ. ՀՀ. 71
դոյլ, 256
դոլակ, ն։
դուշաբեայ, ես. փ։
դուլ, ի. ս. 288
դուռն, ե, 21
դռւատր, ատ. 27
դուր, ա. 15
դուքս, ես. 8
դոփել, ս. ջ. 413
Վոտը, ն. 11
դպրաւուն. ե. կ։
դպրոց. ն. 274
Վռնակ. ն. 273
դռնապան. ն. 273
Վատիկոն, ն։
դրամ, ես։
դրամանք. անաց։
դրամել. ս. 402
Վրագիմ, ն. փ։
դրախտ. ես։
դրամ. ա, 277
դրամակոյտ, ես. 9
դրանք, ես։
դրոյճ. մ. 281
դրդռմիլ, ա. 411
դրճմ. ես. 7
դրճմել. ս։
դրճռագել, ս. 402
դրճռատ. ես։
դրճռատել, ս. 402
դրուԹի, ՀՀ։
դրօշակ, ն. 273
դրօշել, ս. 398
դրօշճաճ, ա։

Ե.

Եբեր. վ. 25
Եբրայեցեաւք. 282
Եգիպտացի, ՀՀ, ՀՀ, ՀՀ։
եգիպտոս. ես. 252
եգիպտուհի. մ. 281
Եդեմ. ո. 23
եղեմ, վ. 25
Եղակեմ. ‖ մ. 181
եղական. ն. 275
եզանալ, ս. 415
եզաուեակ, ն։
եզեկիա. 26

Եղեբել, ս. 50
Եզն. 29
Եզրած իրանի, մ. 17
Եզրանալ. ա. 343
Եզրաս. վ. 24
Եզը, աղ, 27
Եթեր, ն, 265
Եթե ոչ. ‖ շ. 188
Եթովպիա. 276
Եւամ. վ.
Ելանել, ա. չ. 410
Ելը, էդ. 252
Եվեզուեթի, լ.
Եղուզակ, ն.
Եկամուտ, խ. 8
Եկաբրիլ, ա. 410
Եկաբոր, ն. 10
Եկեղեցայուցանել, ա. 65
Եկեղեցի, մ. 17
Եղանիմ. 166
Եղանակ, ն.
Եղբայր, 32
Եղբայրասպան. ն.
Եղեամն, է. 20
Եղեգնափող, ա.
Եղեգն, 19
Եղիա, խ. 252
Եղիսաիեմ, վ. 25
Եղիսաբեթ, խ. 252
Եղիսեէ. խ. 252
Եղծանել, ա. 398
Եղծել, ս.
Եղկել. ս.
Եղն, 30
Եղուկ, ‖ 185
Եղունգն, է, 21
Եղջեր, աղ, 27
Եղջերու, ն.
Եղտեր, աղ, 27
Եղևին, 255
Եղևնափայտ, խ.
Եղևնեայ, խ. 9
մ. 44. 408
Ենեթագրել, ս. 404
Ենեթադատաւոր, ա. 396
Ենեթադրել, ս.
Ենեթադրութիւն, է.
Ենեթակայնալ, ա. 408
Ենեթամնայ. խ.
Ենեթանկեցուն, է.
Ենեթարկել, ս. 396
Ենեթիմնալ, խ.
Ենեի, ‖ ն. 175
Ենուլս. վ. 25
Ենոք վ. 25
Ծպարբոս, ն, 268
Եպերել, ս. 402
Եպիկուրեան, 262
Եպիկուրեանք. 283
Եպիսան, ց. 286
Ծրաւ. 80
Եռահիւսեակն, 272
Եռայ. 172
Եռանդն, ‖ մ. 179
Եռանդուտ, խ.
Եռապատիկ, ն, 295
Եռեակ, ն, 294
Եռհարիւրակն, 294
Ծայլ, ո. 23
Երագ, ն, 268
Երագերագ, ‖ մ. 182
Երագահաս, խ.
Երագընթաց, խ.
Երազ, ա, 277
Երազանալ, ա.
Երաժիշտ, ն, 269
Երախան, ն. խ.
Երախտամոռաց. խ.
Երախտել, ս. չ. 415
Երակ, ն. 10
Երամ երամ, ‖ մ. 181
Երամ, ա, 277
Երանք, անայ.
Երանաբէտ, խ. 9
Երանանալ, ա, 414
Երանգ, 265
Երանելի, մ. 17
Երանուհի, մ, 281
Երաշտ, խ.
Երասան, խ.
Երաստան, ն.
Երբ, ‖ մ. 179
Երբեմն. ‖ մ. 179
Երբեք, ‖ մ. 179
Երգ, ա. 13
Երգաբանել. ս.
Երգեհոն, ն, 265
Երգեցիկ, ն. կ.
Երգել, ս. 396
Երգիծուցանել, ա. 65
Երգմնացանց, խ.
Երգմնահարիլ, ա. 415
Երգմնեցուցանել, ա. 65
Երդնուլ, 105
Երդումն, է. 21
Երեխայ, խ. 6
Երեխայանալ, ա. 413
Երեխայրի, մ. 17
Երեկ, ‖ մ. 179
Երեկոյ, խ. 7
Երեկոյանայ. 419
Երեմեան. խ. կ.
Երեմեայ, Ձէ, ւէ, էդ.
Երեմնի, մ.
Երեսպշտուհի, լ. 283
Երես. 270
Երեսներորդ, ն, 293
Երեսնեւմիներորդ. ն, 293

երեսունևմիերորդ. ն. 293
երեսունևմի. ա. 292
երեսունևերկրորդ. 295
Երեսունեքեան. 295
երեսունեակ. ն. 294
երեսուն. խ. 292
երեսունապատիկն, 295
երեւակ, ն.
երեւի. 419
երեւիլ. ա.
երեւոյթ. խ. 264
երեկուղի, մ. 280
երեք. բեց. է—ից. 292
երեքեան. 291
երեքին. 294
երեքկին. 296
երեքկնել. ա. 296
երեքՀարիւր. 293
երեքտասան. էց. 292
երեքտասաներեքեան. 295
երեք երեք. 291
երեթամ. 155, 410
երիզապինդ. ն. 11
երիզապնդել. ա. 402
երիմանալ. ա.
երիկամն. է. 19
երինջ. ա. 14
երիտասարդ. ն.
երիւր, 'ի. ջ.
երիւր. 256
երկայնամիտ. խ.
երկայն. խ. 446
երկայնապիկն, ն, 266
երկան. ն.
երկայր. 34
երկայնօր. 35
երկաթ, ա. 277
երկաքանչիւրոք. 37
երկայնամտեալ. ջ. 410
երկայնամիտ. ն. կ.
երկասխրել, ա. ջ. 415
երկարել. ա.
երկաճոր. ն.
երկակի. ‖ մ. 181
երկայ. խ. 444
երկբայել. ա. 412
երկբան. խ.
երկբաթառ. խ. ն.
երկդեմ, ն. վ.
երկեակ. ն. 294
երկեամ, 'ի. ջ. 287
երկեմեան, խ. 262
երկերիւր, 292
երկին. խ. կ.
երկիր. 270
երկիրպատանել. ա. 59
երկիցս. ‖ մ. 179
երկիւղալից. խ. 7
երկիւղած, ն. 262
երկկին. 'ի. ջ.
երկՀազարեակեան. 294
երկՀազարեքեան. 295
երկՀարիւրակին. 294
երկՀարիւրապատիկ. ն. 296
երկՀրիւրեքեան. 295
երկձայն, խ.
երկձղիլ. մ.
երկմիտ. ն. 11, 444
երկմտել. ա. 309
երկմտեցուցանել. ա. 309
երկմտիլ. ա. 412
երկին. է. 19
երկնահանգէտ. 270
երկնահանգոյն. խ. 9
երկնաձեմ. խ.
երկնային. ա. 279
երկնամանան. խ.
երկնաչուռ. ն.
երկինք. ա. 402
երկնչիլ. մ. 120
երկնուղիղ. խ. վ.
երկոտասան. էց. 292
երկոտասաներորդ. ն. 293
երկոտասաներեքեան. 294
երկօրեակ. ն. կ.
երկօրեակ. ն. կ.
երկու. ուց. 292
երկուձանալ. ա. 79
երկու բիւր. ուց. 293
երկու երկու. 291
երկու Հազար. ուց. 293
երկու Հարիւր. 292
երկուստեք. ‖ մ.
երկոքեան. 294
երկպառակ. ն.
երկայրի. մ. 280
երկրածին. 256
երկրասէր. ն. 271
երկրորդ. ն. 293
երկրորդապար. ‖ մ. 183
երկրորդել. ա. 396
երկրպագել. ա. 406
երկրպագու, ն.
երնեկ. ա. 398
երուսաղէմ. ն. 264
երջանիկ. ն. կ. 445
երջանկանալ. ա. 413
երր. խ.
երրեակ. 294
երրորդ. ն. 443
երփներփուն. խ.
եւ եթէ. ‖ մ. 181

Եղիկնէ • ո։ 23
Եվեա • ի՛ր 184։ 186
Եվոլաքսէ • ո։ 23
Եվսեբանէս • մ։ 183
Եվրոպիա • 276
Եվփրատ, կամ Եվ-
փրատես։ 24
Եփուա • խ։ 7
Եփրոսինէ • ո։ 23
Զօթանասանեակ •
ն։ 294
Զօթանասաներորդ •
ն։ 293
Զօթնհազարեակ 295
Զօթանասունեք։ 292
Զօթանիերեան • 294
Զօթն • է։ 292
Զօթնհազարեակ • ն։
Զօթնհարիւրեակ։ 262
Զօթնեակ • ն • կ։
Զօթներեակ • ն • կ։
Զօթներորդ • ն։
Զօթներեքեան • 264
Զօթներեւտասան • 292
Զօթներեւտասաներորդ •
ն։ 293
Զօթներեւտասներեակ։
295
Զօթներեւտասնապատ-
կիկ • ն։ 295

Ը.

Ը ազիր • խ։ 7
Ը զազրագործ •
272
Ը զազրագործ • ն։ 12
Ը զազրալուր • խ • 257
Ը զազրալուր • ա։ 257
Ը զազրահոտ • խ։ 260
Ը զազրավէտ, ն։ 266
Ը զազրատեսիլ • խ • կ։
Ը ածած • խ։
Ը ականել, ս։
Ը ամբիւղ • 256
Ը ղյուրագին • խ • կ։
Ը ղյրանալ • ա։ 408
Ը ղյրայուցանել • ա։ 65
Ը ղանազան • խ։ 444
Ը ղանազանել • ս։ 400
Ը ղանդակ • ն • 10
Ը ղանգել, ս։ 402
Ը ղանգիտել • ս • չ 411
Ը ղանգուած, ա • 279
Ը ղանխաբար • մ։ 182
Ը ղանցաւորել, լ։
Ը ղառաջինն • մ։ 183
Ը ղատ • ն։ 176
Ը ղատանել • ս։
Ը ղատիկ • ն • կ։
Ը ղարդանալ • ա • 413
Ը ղարդ • յ • 30
Ը ղարդարել • ս։ 398
Ը ղարթնուլ • ա։ 411
Ը ղարթուցանել • ա • 65
Ը ղարկուցանել • ա։
Ը ղարհուրանք • այ։ 264
Ը ղարհուրել • ա։ 412
Ը ղարմանալ • ա։ 415
Ը ղարմանք • ՛ի գոլով
այլ շարժէի ընդ բեայ։
Ը ղաւակ • ն։
Ը ղաքարիա • այ • այե •
է՛ կամ էա։
Ը ղաքէոս • խ։ 252
Ը ծաղիկ • ա։
Ը ծաքանք, հայ, 264
Ը ծանուցանել • 103 • 415
Ը ձաղ • է • 396
Ը ղայլաղկիլ, ա։ 416
Ը ղայլաղկիլ, ն։ 274
Ը ղայլուն • ա։ 263
Ը ղայլել • ս • է։
Ը ղասա • խ։
Ը ղասանալ • ա։ 413
Ը ղասուիլ • է։
Ը ղեսա • յ։ 31
Ը ղեանել • ս։ 398
Ը ղնալ • է • է։ 415
Ը ղոյլ • խ • փ։ 444
Ը ղուշանալ • ա։ 411
Ը ղօն • խ։ 445
Ը ղօծանալ • ա։ 413
Ի ելք • խ։
Ի ելիկիլ • ա։ 413
Ի ելծանել • ս։ 341
Ի ելել • ս • 341
Ի ելուլ • թ։ 103
Ի լուն • ա։ 15
Ի նուլ • թ։ 398
Ի ջաւ • է • է։ 415
Ի ջուն • ա։ 15
Ի ջանալ • ս։ 446
Ի ջնդուցանել • ա • 395
Ի զաւիլ, ա։ 411
Ի մն • յ։ 31
Ի նընկիլ • ն • փ։
Ի մ • մ։ 182
Ի մնդր • մ։ 182
Ի մդջ • ի։ 420
Ի մմի • չ։ 187
Ի նամիր, ն • կ։
Ի նել, ս • 405
Ի նիլ • ա • 415
Ի նուհոր • ն։
Ի նուհորել • ս • 309
Ի նուհորեկուցա-
նել • ա։ 407
Ի նուհորիլ • ա։
Ի նիզ • մ։ 182

զևթրոպիին, ‖ մ, 178
Օ լանալ, ի, 401
Օ լինի, ‖ մ, 183
զկնիսաֆսորնկ, ‖ մ, 183
Օ զջալ, 343
զղջանալ, ա, 343
զղջումն, ե։
Օ մնալիլ, ա, 414
զմբաղ, ի, 6
զմեղին, ն։
զմի, ‖ մ. 182
զմուռս, ա, 15
զմռանել, ս, 398
զմռուխտ, ա, 15
Օ ննել, ս, 402
Օ ոչ, ի։
զոհել, ս, 396
զոյլել, ս, 23
զոպայ, ի, 6
զոհանալ, ա, 413
զոհող, 270
զոհարեթ, ի, 445
զոհարեթամիտ. ն։ 11
զոհարեթանալ, ա, 413
զոհարեթուն, ա, 263
զոհարձ, ի, 445
զոհարձանալ, ա, 413
զուգախառնել, ս, 404
զուգակցել, ս, 404
զուգաձայն, ի։
զուգամիտիլ, ա, 415
զուգել, ս, 404
զուա, ի, իւ
զուր, ա, 15
զուրկ, ՛ի, ղ, 444
զրքանչ, ն, ի։
Օ ջարել, ս, է, 342
զջարիլ, ա, 342
Օ ռալ, լ, է, 71
Օ սպել, ս, 400
Օ տել, ս, 401
Օ ըսխնդիր, ն, 11
զըսխսոս, ի։
զըսահ, ի, 6
զըսահել, ս, 402
զըսահետ, ի։
զըսաքան, ի, 6
զըսաճ, ի։
զըսաճել, ս, 398
զըկիել, ս, 400
զըսյյ ոոյե, աճ, այ, օ։
զըուցյատուրեամ, լ։
զըսպարտել, ս։
Օ օդ, ի, 7
զօդել, ս։
զօշաքաղ, ի, 254
զօր, 287
զօրագլուխ, ն, 12
զօրական, ն, 275
զօրանալ, ա։
զօրապետ, ն, 267
զօրավար, ն։
զօրավիզ, ՛ի, ղ։
զօրացուցանել, ա, 407
զօրել, ի, 262
զօրեղանալ, ա, 442
զօրել, ս, է, 410
զօրուելիւն, լ։

Ի. ի. 6
Ի ախոհ, ի։
Իակ, ն, 10
Իականալ, ա, 413
Իակից, ն, 268
Իանալ, ա, 413
Իացուցանել, ա, 65
Իմնաճուա, վ, 25
Ինչ էղյ, էլսանի, էլանդ, 9
Ինչ, ի, 9
Ինչ, ‖ մ, 182
Իրգրաւելեցի, մ, 282
Իրեխ, ա, 277
Իրեկնդիր, ն, 11
Իրեց, 287

Լ.

Լ ղերձել, ս, 50
Լ ղձակիերտել, ս։
Լ մբերանել, ս, 402
Լմբերել, ս, է, 409
Լմբիչ, ն, 11
Լմբչամարիլ, ա, 416
Լմբոն, ի, 254. 443
Լմբոնանալ, ա, 409
Լմբոն է, 420
Լմբոշնել, ս։
Լմբոստ, ի։
Լմբոստանալ, ա։
Լմբռնակալ, ս, 28
Լսնել, ս, 407
Լնդ, ‖ ն, 176
Լնդաթոռ, ՛ի, ղ, 288
Լնդածել, ա։
Լնդակեր, ն, 267
Լնդայգի, ‖ մ, 179
Լնդաքի ‖ ն, 175
Լնդաուաքել, ս, է։
Լնդաուշտան, ‖ մ, 179
Լնդարձակ, ն, 266
Լնդարձակել, ս, 397
Լնդարմանալ, ա, 413
Լնդդրկել, ս, 398
Լնդդեմ, ‖ ն, 175
Լնդդիմադարձ, ի։
Լնդդիմակիլ, ա, 345
Լնդդիմամարտ. ի։
Լնդդիմակայ-
նալ, ա, 345

ընդհանրութիւն, 409
ընդհանուր, ա, 409
ընդհանալ, ա, 409
ընդել, խ։
ընդերկայն, ած, 179
ընդէր, ած, 182
ընդհատ, խ։
ընդհանուր, 278
ընդհանրական, ն, 275
ընդմիջել, ա։
ընդոծին, 256
ընդոստնուլ, պ, 410
ընդոստանել, ա, 398
ընդունակ, ն, 273
ընդունայն, ած, 184
ընդունել, ած, 17
ընդունիլ, ա, ՛ն։
ընդվայր, ած, 184
ընդվզիլ, ա, 415
ընթանալ, ա, 414
ընթացք, էց, 252
ընթեռնում, 105
ընթեր, ուլ հոլովի, այլ ընդ բայն ընթացիր։
ընթերակայ, խ։
ընթրիք, ըից։ 280
ընծայաբեր, խ։
ընծայել, ա, 396
ընծայ, խ։ 440
ընկանուլ, 110
ընկենում։ 88
ընկեր, ն։
ընկերակցել, ա, 404
ընկերանալ, ա, 79
ընկերատեաց, 270
ընկերել, ա, ը, 409
ընկերցիկ, ՛ի հոլովի, այլ ընդ բայն ընթացիր։
ընկլուլ, թ, ը։
ընկլուղել, ա։
ընկճել, ա, 398
ընկողմանիվ, ա, 415
ընկոյզ, ՛ուզի, ա, ոց, օք։
ընկրկել, ա։
ընձեռել, ա, 405
ընձիւղ, խ, 254
ընչեղ, խ, 262
ընտանանալ, ա, 409
ընտանեցուցանել, ա։
ընտանի, ած, 281
ընտիր, խ։ 7
ընտրել։ ա։ 51
ընտրելահոտաւէտ, ՛ի
Ընտապ, խ։
Ընտունդն, ե, 21
Ընտանիք, խ։

Թ.

Թագ։ խ։
Թագդիր, 270
Թագաւորել, ա, 398
Թագաւոր, ն, 10
Թագաւորաբար, խ։
Թագաւորնիստ, խ, ի։
Թագաւորել, ա, ց 416
Թագթագուր, ած, 182
Թագուհի, ած, 281
Թագուն, խ, 263
Թագուստ, ՛ի, 355
Թագուցանել, ա, 65
Թագչիլ։ ած։ 412
Թագիկոս։ խ։ 252
Թաթ։ խ։
Թաթաւ, խ։
Թալանել։ ա։ 398
Թալկանալ։ ա։ 413
Թալղիօթ։ խ։ 7
Թախանձել, ա։ 402
Թախ։ խ։ 254
Թակարթ, խ։
Թակարթել, ա։ 402
Թակել։ ա։ 398
Թակոյկ, ն։
Թաղանթ։ ա։ 13
Թաղատմաճառ։ ն։
Թաղամիջորիւա։ 413
Թաղել։ ա։ 404
Թամաք։ վ։ 24
Թամբ։ խ։
Թամբել, ա։ 398
Թանալ։ բ։ 84
Թանձ։ խ։
Թարձր։ ած։ 27
Թանձրաբերդ։ խ։
Թանձրամած։ խ։
Թարձրամիտ։ ն։ 11
Թանձրամրութիւն։ 15
Թաշկինակ։ ն։ 10
Թառ։ խ։
Թուսնեցուցանել։ ա։ 65
Թառամիլ։ ա։ 411
Թառ։ ած։ 27
Թառրան։ 256
Թարգման։ ն։
Թարգմանել։ ա։ 51
Թարթ։ խ։
Թարթափ։ խ։
Թարմ։ խ։ 446
Թարմանալ։ ա։ 413
Թարմատար։ խ։
Թարմացուցանել։ ա։ 65
Թարշամիլ։ ա։ 411
Թարախ։ վ։ 26
Թարց։ ՛ն։ 175
Թաւ խ։ 445
Թաւագլխուկ հոլովի, այլ ընդ բայն ընթացիր։
Թաւամարդ։ խ։ 253
Թաւանալ։ ա։ 413

Թափ, ոյ, ով, էյ, ովք
Թափանցել ս. ը 410
Թափանցիկ ն. ի.
Թափառական ն. 275
Թափառել ա. 414
Թափել ս. 405
Թափոր ւ. 7. 444
Թափօր, խ.
(Ա)ւդան · խ, ոյ, ով,
Թեղեա · ա. 277
Թելադրել ս. 396
Թելիւն · ո. 23
Թերահաւատ խ. 254
Թերամիտ · ն. 11
Թերամտել · ա.
Թերափ · խ.
Թերեակ ս. 80
Թերև · ‖ մ. 183
Թերևս արդեօք · ‖ մ. 183
Թերթ · խ.
Թերի · մ. 17
Թերմոն, խ. ն. 253
Թև · ա. 13
Թևակոխել ս. ը 415
Թևասպառել ս. ը 51
Թևաւորել ս. ը 342
Թեփ · ա. 13
(Ա)ւելնի · մ. 281
(Ա)ւետարան · 256
Թէոդոսպոլսեցի · մ. 18
Թէպէտ · ‖ շ. 187
Թէև · ‖ շ. 187
(Ա)ւթենի · մ. 17
Թիթռնաշ, խ.
(Ա)ւիթեղէն · է. 20
Թիթեռն, է. 20
Թիկն · է. 20
Թիկնապահ, խ. ոյ.
Թիկնոց · ն. 11
Թիմ · ա. 16
Թիւն · 256
Թիւնալի · 280
Թիւնասէր · ն. 11
Թիւր · 257
(Ա)ւլճատ · խ. 261
(Ա)ւխամորթ · խ. 254
Թխպէ, թխմպաբէ.
(Ա)ւղթատար · խ.
(Ա)ւմբուկ · ն. 12
(Ա)ւնամանել ս. 402
Թշնամանել ս. 343
Թշնամի · մ. 444
Թշուառ · խ. 445
Թշուառանալ ս. 413
(Ա)ւռթռխաօս · խ.
Թռթռխանալ ս.
Թողում. 98. 396
Թոյլ · ’ի · ը. 444
Թոյն · ա. 16
Թոշակ · ն.
Թոսել · ս. 402
Թոռն · է. 20
Թոռել, ս. 402
Թորել, ս. 401
Թոռնակցել ս. 404
Թոռնարկել ս. 404
Թոռնել · ս. 398
Թուզ · ա. 15
Թութ · ա. կ.
Թութի · 172. 419
Թուլամորթ · խ. 254
Թուլանալ · ա. 412
Թուխ · ա. 15
Թուխպ · խ. կ.
Թուղթ · ա. 15
Թուշ · ա. 15
Թուր · ա. 15
Թուրփ, ռիոյ, ով, էյ, օյ.
Թուք · ա. 15
Թոք · խ. ոյ.
(Ա)ւռուցանել ս. 65
Թռչիլ · մ. 410
Թռչուն · ա. 15
(Ա)ւրել · ս. 398
Թրծել · ս. 402
Թրմել · ս. 402
(Ա)ւքալիպ · խ. 7
Թքանել · ս. ը 66
(Ա)ւօմաս · 286

Ժ.

Ժահահոտ · խ. 260
Ժահաշարժ · խ.
Ժահր · խ.
Ժամ · ց. 287
Ժամադիր · ըրի · եմ · ոց · ար.
Ժամահար, ն. 10
Ժամամուտ · խ. կ.
Ժամանակ, խ.
Ժամանակել ս. ը 409
Ժամանել · ս. ը 409
Ժամասեղն · մ. 17
Ժամասուն · է. կ.
Ժամարար · ն. 267
Ժամացոյց · խ. 9
Ժայռաքրել, ս. 401
Ժայռ · խ.
Ժանգ · ա. 470
Ժանգահարիլ ս. 116
Ժանիք · եաց. 280
Ժանկ, ա. 13
Ժանկահարիլ ս. 411
Ժանտ · խ. 445
Ժանտադարձ · 272
Ժանտաժուռխ. 262

ժանտախորհուրդ, խ. 260
ժանտահոտ. խ. 260
ժանտանալ, ա. 413
ժանտացած, ա. 13
ժանտացուցանել, 65
ժապաւէն, ն, 268
ժառանգ, ն:
ժառանգահատել, ս. 398
ժառանգել. ս. 398
ժամուճք, համ. 282
ժիր. ն. 11. 445
ժլատ, խ:
ժխորել, ս. 402
ժխտել, ս:
ժողով. ա. 14
ժողովել. ս. 397
ժողովուրդ. 279
ժոյժ, ոչ հոլովի, այլ շաբաթուայ ընդ բայն:
ժուժկել. ս. չ. 51
ժպիրհ, խ. 7
ժպտիլ, ա. 410
ժպրհիլ, ա:
ժտել, ս. 401
ժրագլուխ, ն. 12
ժրանալ. ա. 413
ժրաջան, խ:

Ի.

Ի բաց. ‖ մ. 181
Ի բացեայ. մ. 181
Ի բացուստ. ‖ մ. 180
Իբրանգամ, ‖ մ. 179
Իբրև. ‖ ն. 190
Իբրեւ. ‖ չ. 188
Իբրու գալապիա բուռ. ‖ չ. 188
Իգնատիոս. խ:
Իգուէն, լ:
Իզատ. ‖ մ. 181
Իզուբ. ‖ մ. 184
Իթիկունակոյս. ‖ մ. 180
Իժ, խ:
Ժաճուկ. ‖ մ. 182
Իհեռուստ. ‖ մ. 180
Իհերուընհետ, ‖ մ. 179
Իհ. ‖ 185
Իճախկոյս. ‖ մ. 180
Իճախմէ. ‖ ն. 175
Իճեռն. ‖ ն. 175
Իղձ, ըղձի, իձ, իդ, իտ, ամանամ. 72
Իմանալ. մ. 17
Իմաստ. խ:
Իմաստակ, ն:
Իմաստասէր. ն. վ:
Իմաստասիրել. ս. 412
Իմաստնանալ. ա. 413
Իմաստնացուցանել. ա. 65
Իմաստուն. ա. վ. 445
Իմիւրձ. ‖ մ. 181
Իմիւրձուստ. ‖ մ. 180
Իմիջ. ‖ ն. 175
Իմիսին. ‖ մ. 180
Իմիջի. ‖ ն. 175
Իմիջոյ. ‖ ն. 175
Իննանիք. ‖ մ. 184
Իննեքսկոյս. ‖ մ. 180
Իննեքքոյ. ‖ ն. 175
Իննեքքուստ. ‖ մ. 180
Իննեքքս. ‖ մ. 180
Ինձ, ընձոյ, ինձոյ, ընձոյս, ինձէն. ‖ մ. 178
Ինն. 292
Իննեքեան. 294
Իննեւտասն. 292
Իննեւտասնեքեան. 295
Իննեւտասնապատիկ. ն, 295
Իննսնապատիկն, 296
Իննսնեակ. ն, 294
Իննսներորդ. ն, 293
Իննսնեքեան. 295
Իննսուն. 292
Ինչք, ընչից, 252
Ինքնագոյ, խ՝:
Ինքնակալ, ն:
Ինքնակամ, ն:
Ինքնահաճ. խ:
Ինքնահաճանալ. խ. 445
Ինքնահնչունիլ. ա. 116
Ինքնասէր. ն. վ:
Ինքնասպան. ն:
Ինքնեկ, ն:
Ինքնեկ, ն:
Ինքնեկակ, խ՝ն՝ 252
Ինքնին. ‖ մ. 178
Իշ. ‖ 185
Իշխան. ն:
Իշխանաղան. խ. կ:
Իշխել. ս. 406
Իսպառնաւաս. ն. 175
Իջանել. ա. չ. 66
Իջեւան, ն:
Իսահակ. վ. 25
Իսաքար. վ. 25
Իսկ. ‖ չ. 186
Իսկաբան, խ:
Իսկականց. ն, 269
Իսկարդ. ‖ չ. 186
Իսկեւ. ‖ չ. 186
Իսկեւիսկ. ‖ մ. 184
Իսկիթ. ‖ չ. 188
Իսկոյն. ‖ մ. 184

խակուհի, մ: 17
խապան, ‖ մ: 183
'խառոբև. ‖ մ: 180
'խառրե, ‖ մ: 180
խարայել, խ:
'խալաձանել, ‖ մ: 183
'խմաղիմ, ‖ մ: 179
'խմաղրդդին, ‖ մ: 179
'խմաղուցհաե, ‖ մ: 179
'խմայր, ‖ մ: 190
'խմայրկենի. ‖ մ: 184
'խմայրկոյս, ‖ մ: 190
'խմայրբան, ‖ ն: 176
'խմեր, ‖ մ: 190
'խմերայ, ‖ ն: 175
'խմերկոյս, ‖ մ: 190
'խմերոյ, ‖ մ: 190
'խմերոյբան, ‖ ն: 176
'խմերուսան, ‖ մ: 180
'խմերջնաւն, ‖ մ: 183
'խմերբան, ‖ ն. 176
'խսար, ‖ մ: 181
'խտրմրրուսոյ ‖ մ: 184
խրագրծ, 272
խրազգայ, խ:
խրազեկ, խ, ն:
խրակել, ս: 402
խրակուհի, է:
խրան, ն: 10
խրաճ, 'ի, զ: 288
խրաճաբան, խ:
խրաճագէտ, գէտ, էճ, ագ, օգ:
խրաճանդիր, դէր, էճ, ագ, օգ:
խրաճախոհ, խ:
խրաճասեր, ն, ի:
խրաճի, ‖ մ: 181
խրաճունք, անց: 282
ծղ, ա: 14
ծրաքիչհար, ա: 443
իւրաքիչհարք: 37
իւրավի, ‖ մ: 178
'իքեմեքականն, ‖ մ: 184

Լ

ալադին, 263
լալիք, եաց:
լամ, բ: 84
լամբ, խ. ն:
լայնածաւալ, խ:
լայնանալ, ս: 343
լայնատարած, խ:
լայնացուցանել, ս.
լայնել, ս: 343
լանջ, ն:
լանջագեղ, խ:
լասա, խ:
լար, խ:
լարել. ս: 396
լայ, խ:
լաճ, 'ի, զ:
լաճագաշանալա. 413
լափել, ս: 402
լեառն, 30
լեարդ. խ: 7
լեզու, ն. 11
լեզուագաթ, ն: 273
լեզուամոլիլ, ա: 414
լեզուանսէ, մ: 281
լեզուաստ, խ: 261
լեզուել, Թ.
լեղակ, ն:
լեղենալ: ս: 80
լեռին, խ. ն: 253
լեռնէ, ս:
լեռուլ, Թ: 103
լերկ, խ: 445
լերկանալ, ս: 413
լեռնէցն, ն: 266
լի, ա: 14
լնաբաշխ, խ:
լնալիր, խ. կ.
լնակատար. խ:
լնաձիգ, ն, էճ:
լնանալ. ս: 413
լնապատար, խ: 253
լնբանան, յ: 286
լնբանոս, խ. ն: 253
լնբիա, 276
լնզանել, ս: 398
լնղել, ս:
լոճ, 270
լնինիմ. 167. 408
լնսոր, աղ: 27
լսեռն, է: 20
լսոր, աղ: 27
լսր, էրէ. էճ:
լսրբ, խ: 7
լվեել, ս: 398
լծակ, ն:
լծակիպ, ն: 269
լծակցել, ս: 340
լծել, ս: 404
լծընկեց, ն. ի:
լծորդ, ն: 274
լծօճար, ն: 273
լկտի. մ: 17
լճակ, ն:
լճուտ, 93
լոկ, խ:
լողալ, ը, ց: 71. 415
լողակ, ն:
լոմայախոհ, խ:
լոյս, ա: 16
լոյս, խ: 9
լսանել. ս: 404
լսր, խ:

լորախնդիր, ն. կ։
լորամարդ, ն։
լորամարդի, մ։
լորձունք, անց. 282
լու. 277
լու, ի. ը. 288
լուծանիք, էած, 280
լուծանամ, 66
լուիլու, ‖ մ. 182
լուծ. ա. 15
լուծանանել, տ. 401
լուծել, ա։
լուղիլ, ա։
լուսաբեր. 256
լուսագաթ, ն, 273
լուսագարիլ, ա. 116
լուսագիտ. խ։
լուսանագէտ, ն. մ։
լուսաղարդ. խ, 260
լուսաղգեայ. 270
լուսաղգեաւ. խ. 260
լուսածին, 256
լուսակերպ, խ։
լուսակերտ. խ։
լուսանձանձանել, խ։
լուսանձեմ, խ։
լուսասուտ, խ. ի։
լուսաւանայ. 419
լուսաւորատար, խ։
լուսաւոտեան, խ. 8
լուսաւոտիկ, խ. 8
լուսաւոտու, ն. 11
լուսաւէտ, ն. 445
լուսաւէտրել, ս. 402
լուսաւէտրիլ. ն. 275
լուսեղէն, ն. 274
լուսին, ա. կ։
լուսնանախիւ, խ. 257
լուսնանախիւ. ա, 257
լուսնաժէտ, խան 263
լուսնեձագ. խ։
լուսնոտ, խ. 261
լուսնոտիլ, ա. 416
լուսաւոր, ը. 70
լուր. ա. 15
լուրջ, խ. կ. 445
լուցանել, տ. 398
‖ ալիրշ, խ։ 8
լուրծիլ, ա. 411
լուրձիլ. ա։
‖ ռակայ. խ։
լուսափէս. ‖ մ. 182
լուսարան. ն։
լուել. ս. 409
լուելեայն, ‖ մ. 178
լուիկ, ն. 275
‖ սարան, ն։
լուծմ. 159
լուսանալ. ա. 415
լուսոլորեան. 22
‖ ցանալ. ա. 415
լուցուցանել. ա. 65
լըբանալ, ա. 413
լըբիլ, ա։
լըջամիտ, ն. կ։
լըջանալ, ա. 413
լսուիս, խ։
‖ ցուցանել, ա. 65
‖ քանել, տ. 59, 398
լքել. ս։
լքուցանել, ա. 65
‖ օշ, խ։
լշխտակ, ն. 10

խ.

խաբ, խ։
խաբել. ս. 402
խաբկիկ, ն. կ։
խազմ, է, էն, էդ, օգ։
խախ, վ, 25
խաժամուժ, ի. ը։
խաժանել. տ. 398
խաժատել, ս, 402
խաժղել, ս։
խակակուէթ, խ, 260
խահարաբ, ն, 267
խաղ, խ։
խաղալ, ը. ն. 71
խաղախտրդ, ն։
խաղացուցանել. ա. 65
խաղող. ա. 14
խամրանալ, ա. 411
խայխ, խ։
խայխել, ս, 402
խայխոց, ն. 274
խայծ, խ։
խայծուճած, ա, 279
խայտ, խ, 6
խայտալ, ը, ն, 414
խայտառակ, ն։
խայտառակել. ս։
խան, խ։
խանդարել, ս, 402
խանդակաւէթ, խ։
խանդաղատիլ, ա. 415
խանձարաբ, ա. 15
խանձել, ս. 402
խանչ, խ։
խաչ, 29
խաչ, 6
խաչահանուս. ն։
խաչածել, խ։
խաչանման, խ։
խաչիկ. վ. 26
խառն, ի, ը։
խառնակ, ն. 273
խառնարան, ն. 274
խառնել, ս. 340
խառնիխուռն. 255

խառնիճ, ն. 11
խառնիճաղանճ, խ, 253
խառաղան, ն:
խառաղնաղբեայ, խ. կ:
խառաղնաղբեատ. խ. 260
խարան, ն. 10
խարբաւ, խ:
խարբաւել, ս:
խարդախ, խ:
խարդախել. ս:
խարդաճան, խ. ն:
խարել, ս. 398
խարխոխ, ն. կ:
խարխափել, ս. է:
խարշափուն, խ. 7
խարշատել. ս. 402
խարշել, ս:
խարոյկ, ն, 268
խարսխել. ս:
խարտեաշ, խ. կ:
խարտել. ս. 398
խարտէշ. խ. փ:
խաճապաղչած, խ:
խաճապամած, խ:
խաճապանայ. 171
խաճարեցուցանել. ս:
խափանել, ս:
խեթիկել, ս. 402
խեղապար. ն. 273
խեղապարել. ս. 411
խեղաւժեցս. խ. ն. 263
խեղամուռ, խ. կ:
խեղառ. խ:
խեղը, ՚ի խեղ, ՚ղխեղս:
խեղբ. ած, 264
խեղլ, խ:
խեղճխելս, խ. 7
խեղճ, խ:
խեղդել. ս. 398
խեղկատակ, ն:
խեղկատակել. ս:
խենեշ, խ. 367
խեռ, խ. 7
խերևէշ, խ:
խեցգետին, խ. կ:
խեչէմորթ, խ, 253
խեչի, մ. 17
խզել. ս. 398
խէթ, խ. փ:
խէթան, ն. 274
խթել, ս. 402
խիզախել, ս. է. 416
խիլաք. ն. խ:
խիմ, խ. կ:
խիմաւ, ծ. է:
խիլայ, խ. 6
խիտ, խ, 8
խիտ, խ. 8
խիտա, խ, 254
խիտա. մ. 183
խիտա է. 420
խիտ, խ, 8
խլայ, խ. 6
խլտաթել, ա,
խլինջաւ. ծ. է, 416
խծուծ, ա. 15
խղճմտանքդ ած, 264
խղճմտել. ա. 411
խմոել, ս. 402
խմբաբան, ն. 274
խմբել, ս. 340
խմոր. ա. 14
խմոամ. ա. 13
խնամածել. ս. է. 342
խնամածու. ն. 11
խնամակալ. ն, 268
խնամարկել. ս. է. 342
խնամարկու. ն. 11
խնամել. ս. 402
խնայել. ս. է. 342
խնդալ. ծ. է. 414
խնդբանք, ՚ի. ղ:
խնդիր, ա. 14
խնդրակ, ն. 10
խնդրել. ս. 401
խնդրուած. ա, 279
խնկաբեր. խ:
խնկաբուղես. խ. 8
խնկալէս. 280
խնկալէց. խ. 8
խնկածուխ. ա. 15
խնկակալ. ն. 268
խնկահոտ. խ. 260
խնկաղաց. խ. ն. 253
խնկամանան. խ:
խնկել, ս. 407
խնձոր. ա. 14
խնձորենի. մ. 17
խնուլ. ծ, 97
խնջոյ, խ. 7
խշոյ, խ:
խշտէ, մ. 17
խտղ, խ, 254
խոզան, ն:
խոզենի, մ. 281
խոժոռ, խ:
խոժոռել, ա. 410
խոկալ. ծ:
խոհական, ն. 275
խոհակեր, ն, 267
խոհեմ. խ. 445
խոհեմանալ. ս. 413
խոհեմութիւն. մ. 178
խողխողել, ս. 402
խողովակ, ն:
խոյ, ս. 14
խոյակ, ն:
խոյանալ, ս:

խոյզ, ա. ի։
խոյս, ին. գոլվիլ. այլ ընդ բայն շարեալն։
խոյր, ա, ի։
խոնարհ. 270. 445
խոնարհիլ, ա։
խոնաձ, ա։
խոնձ, ա։
խոշորդիտաւորութիւն. 260
խոշորացոյց, ա. 9
խոշտանգել, ա։
խոչ, ա։
խոչքորակ, ն։
խոպան, ն։
խոռոչաբեր, ն, 265
խոռոչանալ, ա, 396
խոռոչոտնեմ, 123
խոռոտիլ, ց, 286
խոռոտիլոց ուխտ, ա, ի։
խոտ, ա, 14
խոտաբուծ, ա, 8
խոտել, ա, 402
խոտորեցուցանել. ա. 309
խոտորել. ա. 309
խոտորիլ. ա. 411
խոտորնակ, ն. 273
խոտորնակիւթ. 416
խոր, ա, 14
խորագէտ, 270
խորախոհ, ա։
խորամանկ, ա։
խորամանկել, ա, 396
խորան, ն։
խորասոյզ, ա, 9
խորափիւռ, ա, 8
խորդ, ա, 14
խորդ, ի, ղ։
խորդալ, ա, ե, 416
խորել, ա։
խորին, ա, 14
խորխոխ, ա, ն, կ։
խորխորատ, ա։
խորհիլ, ա. ց. 418
խորհուրդ. ա, 279
խորհրդաղդաց, ա։
խորհրդածու, ն. 11
խորհրդականութ. 275
խորհրդակիցն. կ. ե։
խորհրդակցոյց, ա. 9
խորհրդատու. ն. 11
խորշ, ա. 7
խորշակ, ն։
խորշակաբեր. ա։
խորշակահաւաք, ն, 267
խորշիլ, ա։
խորշոմիլ, ա։
խորտիլ, ա, 402
խորտակել, ա։
խորտիկ, ն, կ։
խորտակաբար, ն, 265
խոց, ա, 255
խոցել. ա. 402
խոցոտել, ա, 402
խոցուճաճ, ա, 279
խոտել, ա. 395
խոտղել, ա։
խոտիթ, ա. կ։
խոտժան, ն, 274
խոտ, ա, կ։
խոտա. խոյ, ով, էյ, էա։
խոտղ, 256
խոտնալ, ա։
խոտնալիլ, ա. 414
խոտմբ, ա, կ, օբ.
խոտն, ա, 7
խոտնկ, ա, 15
խոտռն, ի, ղ։
խոտռնեբամ. 261
խոտանիլ, ա, 411
խոտանել, ա, ե, 411
խոտբ, ա, 277
խոտց, ա, 8
խոտփ. 278
խոտի, ա, 7
խոտալ, ա, ե, 416
խոտիճ, ա, 16
խոտնել, ա, 340
խոտալ, ին. գոլվիլ, այլ ընդ բայն շարեալն։
խոտալել. ա. 402
խոտաւան, ա։
խոտակրօն, ա։
խոտամբեր, ա։
խոտանալ, ա. 414
խոտանդրանոց, ն։
խոտասիրտ. ա. 8
խոտիր, ի, ղ, 288
խոտրել, ա, 395
խոտրոց, ն, 274
խոտրուքիւ, ա։
խրամ, ա։
խրախանալ, ա, 413
խրախնան, ն։
խրախոյս, ա, 9
խրախոսել. ա. ե. 415
խրամ, ա։
խրամնտռել, ա, 398
խրատ, ց, 287
խրատուտատ, ն։
խրատուել. ա. 402
խրոց, ա,
խրխին, ա, կ։
խրխնանալ, ա, 411
խրոխտ, ա։
խրոխտալ, ա, ե, 71
խրոխտանալ, ա, 343
խրտնուլ, ա, 411
խցիկ, ն, ե, 275

|ւյեան, ն. 274
|ւօթ, խ. 7
|ւօթանալ. ա. 413
|ւօսք ։ խ ։
|ւօսիլ, ա. չ. 418
|ւօսնակ, ն ։
|ւօսուն, խ. 7

Ո.

Ո՛ապ, 270
Ո՛ապէլ. ա. 397
Ո՛ալ. խ ։
Ո՛ալէլ. ս. 398
Ո՛ախ, խ. 6
Ո՛ախել, ս. 397
Ո՛ածկաբար. մ. 182
Ո՛ածկադէտ. 270
Ո՛ածկապան. ն. 274
Ո՛ածկել. ս. 406
Ո՛ածկոյթ. խ. 264
Ո՛ածուկ. ն. կ ։
Ո՛ածուկ. ‖ մ. 182
Ո՛ակ, չ ։
Ո՛ակել. ս. 402
Ո՛ակոտ. խ ։
Ո՛ակոտել. ս. 402
Ո՛ակուտ. մ, 290
Ո՛ալ, չ, 31
Ո՛ալել, ս. 402
Ո՛ալիկ. է, 20
Ո՛աղկապարդ. խ ։
Ո՛աղկալի. եաւ. եայ. եօյ ։
Ո՛աղկալիչ. խ. կ ։
Ո՛աղկածին. 256
Ո՛աղկաճէտ. խ. 263
Ո՛աղկել. ս. 309
Ո՛աղկեցուցանել. ա ։
Ո՛աղկիլ. ա. 413
Ո՛աղկոց. ն. 274
Ո՛աղը. ազ. 27
Ո՛աղբեայ, ս. 28
Ո՛աղբերես. խ. 260
Ո՛ամ, խ ։
Ո՛ամակալ, ն, 268
Ո՛ամբել. ս. 402
Ո՛ամբիլ, մ. 17
Ո՛ամկապ, խ ։
Ո՛այթան. չ. 286
Ո՛այրակտուր, ի. ջ ։
Ո՛այրատեղ, ս. 398
Ո՛այրաքաղ, խ ։
Ո՛անակ, ն ։
Ո՛անակել, ս. 398
Ո՛անեայ. 137. 417
Ո՛անձաղամիա, ն. կ ։
Ո՛անուցանել. ա ։
Ո՛անը. 285
Ո՛անրաբեռնել, ս ։
Ո՛անրագին. խ, 258
Ո՛անրագին. ա, 258
Ո՛անրանալ. ա. 409
Ո՛անրացեալ. ա. 14
Ո՛անրոյուցանել. ա. 65
Ո՛անօթ. խ ։
Ո՛անօթանալ. ա. 409
Ո՛ատ, ա. 13
Ո՛ատայ, խ ։
Ո՛ատայել. ս. 409
Ո՛ատատունկ, ա, 15
Ո՛ատուտ, խ. 262
Ո՛ասկել, ս. 402
Ո՛ասպ, ա. 13
Ո՛ասպէն, մ. 281
Ո՛ասպիլ, ա. 409
Ո՛ասպուտ, խ. 262
Ո՛արիր, խ. 8
Ո՛արուր. ա. 15
Ո՛արրել, ս. 398
Ո՛աւալել, ս ։
Ո՛ատի, խ ։
Ո՛ել. ա. 445
Ո՛երակոյտ, խ. 9
Ո՛երանալ, ա. 413
Ո՛երուհի, մ. 17
Ո՛երպ. խ ։
Ո՛եփել. ս. 402
Ո՛էտ, խ. 9
Ո՛էտխածան, ն ։
Ո՛իծաղիլ. ա. 415
Ո՛իծեռն. է. 20
Ո՛իր, խ. 8
Ո՛իրան, խ. ա ։
Ո՛իրանաղբեայ, եղէյ, էւ, այ, օյ ։
Ո՛իրանենի. մ. 17
Ո՛իրանի, մ. 17
Ո՛իրտ, խ. 8
Ո՛իւրիլ, ա ։
Ո՛խանելի, մ. 17
Ո՛ծել, ս. 401
Ո՛ծումբ, ա. 15
Ո՛կոյթ, խ ։
Ո՛ղեխի, մ. 17
Ո՛մակ, ն ։
Ո՛նանիմ, 127. 418
Ո՛նուդ. 283
Ո՛նուցիչ. ն. 275
Ո՛նօտ, խ ։
Ո՛ողակ, ն ։
Ո՛ոմ, ա. 14
Ո՛ոմնակայ. խ ։
Ո՛ոմնապահ, խ, 258
Ո՛ոմնապահ. ա, 258
Ո՛ոյլ, խ. վ ։
Ո՛ոպ, խ. 7
Ո՛ոտ, չ, 287
Ո՛ոտաճուփ. խ. 8
Ո՛ոտակ, ն. 273

Ծովակոծ. խ։
Ծովակուր, ՚ի. ղ,
Ծովային, ա. 279
Ծովաջուր, ա. 15
Ծոր, ա. 14
Ծորակ, ն. 10
Ծորան, ն. 274
Ծորենի, մ. 281
Ծորել, ս. 401
Ծործոր, ա. 14
Ծոց, ա։
Ծոցածին, 256
Ծռճատել, ս. 398
Ծռէնք, ՚ի. ղ։
Ծուխ. ա. 15
Ծուռնին. 282
Ծուռն. ՚ի. ղ. 287
Ծուր, վ. 25
Ծռրագրել, ս. 406
Ծրար, խ։
Ծրարել. ս. 404
Ծրել, ս. 404
Ծվալ. ՚ի. 341
Ծփանք, ականց, 264
Ծփել. ս. 341

Կ.

Կաղ. խ։
Կագել, ս. է։
Կաղդուրել, ս. 402
Կաղդուրիչ. ն. 275
Կաղմ, խ։
Կաղմել. ս. 405
Կաթեցուցանել. ս. 65
Կաթն. 29
Կաթնամատոյց. խ. 9
Կաթնասուն. խ, 255
Կաթնատու. ն. 11
Կաթոճած, ա. 279
Կաթուղիկէ, խ։
Կաթուղիկոս. ն, 268
Կաթսայ, խ. 6
Կալ, ա։
Կալ. 85, 408
Կալհոլ. 110
Կալոտի, մ։
Կալոճած, ա. 279
Կախաղան, ն. 274
Կախարդ. ն։
Կախելութիւն, ՚ի։
Կախել. ս. 403
Կախան, ն. 274
Կակաչ. խ։
Կակղել. ս։
Կակուղ, ա, 277
Կահ, խ։
Կահաթ. ց. 286
Կաղ. ն. 446
Կաղալ. ՚ի. է. 414
Կաղամախի, խ։
Կաղանալ. ա։
Կաղանդ, ն։
Կաղնի. մ. 17
Կաճառ, ն. 10
Կամ, աճ, ցամ, ացի, ած։
Կամ, ‖ շ. 186
Կամ. 85
Կամթիթ, ‖ շ. 186
Կամակաւ, ՚ի. ղ։
Կամակից. ն, 269
Կամակոր, ն. 446
Կամակորիլ. ա. 415
Կամաւորաբար, խ։
Կամար. ն։
Կամարաձև. խ. 259
Կամարաձին, խ. փ։
Կամարար, ն. 271
Կամիլ. ա. ՚ի. 418
Կամնասալ, խ։
Կամուրջ, խ. ն. ի։
Կամխակ, 394
Կայ, խ։
Կայան, ն. 274
Կայանալ. ա։
Կայարան. ն. 446
Կայթել, ս. է։
Կայտառ, 285
Կային. խ. 252
Կայլակ, ն։
Կայծ, խ։
Կայծակէ. 170
Կայծակն. է, 19
Կայմ, խ։
Կայնան, վ. 25
Կայուքթիւն, ՚ի։
Կայուն. 263
Կայսր. աղ։
Կայտառ, ն։
Կայտառալ, ՚ի. է։
Կայտռիկ, ա։
Կանամբիլ, մ. 17
Կանաչ. 255
Կանաչագոյն, խ, 259
Կանաչագոյն, ա, 259
Կանացի, մ. 281
Կանգնել. ս. 403
Կանգնիլ. ա։
Կանգուն, ա, 277
Կանդակաց. 285
Կանեփ, խ։
Կանթեղ, 265
Կանխաւքանել. ս. է։
Կանխագոյ. խ։
Կանխել, ‖ մ. 179
Կանխել, ս. է. 410
Կանոն. ն։
Կանոնագիր. 270
Կանոնաւորել. ս. 399
Կանոնաւորիկ. ս։

կամուխ. ‖ մ. 182
կամուխ, հոյ, աձ, ոյ, օ։
կաշառ, 269
կաշառել, ս. 398
կաշի, մ։
կաշկանդել, ս. 399
կապ, 278
կապալ, ն։
կապանք, ն։
կապար, ն։
կապարձ, կս։
կապել. ս։
կապերտ, կս։
կապիճ, կս. մ։
կապիկ, ն. 11
կապիճ, ն. 11
կապոյտ, ա. մ. 445
կապուտ, ՚կ. ջ։
կապուտանալ. ա. 413
կապտել, ս. 399
կառան, ն։
կառափար. ն. 267
կառափարել. ս. 399
կառափ, 278
կառափել, ս. 398
կառափիչ, ն. 275
կառափնատել. ս 399
կաւք. ոյ։
կասել, ս. 399
կասկայ, կս։
կասկել, ա. 341
կասկած. կս։
կասկածել, ա. 412
կասկամ, կս։
կասկարայ, կս։
կասուլ, ՚թ. 341
կատակ, ն։
կատականք, ն։
կատակել, ս. 399
կատակերգու, ն. 11
կատալղ, մ. 17
կատար, կս։
կատարած, կս. 262
կատարել. ս. 399
կատարելագործել. ս. 399
կատարինե, ո. 23
կատարիչ. ն. 275
կատու. ն։
կատսայ, կս. 6
կար, ա։
կար, կս։
կար. 255
կարան, ն. 274
կարանալ. ա. 177
կարապ, ոյ, ով, էդ, օ։
կարապետ, 265
կարաս, ոյ, ով, էդ, օ։
կարասի, մ. 17
կարաւճան, ն։
կարգ, ն։
կարգաբաժ. ‖ մ. 183
կարգադիր. 270
կարգադրել, ս։
կարգաւորել, ս։
կարգել, ս։
կարգալ, լ. 70. 407
կարել, ս. 399
կարեկցել, ս. 340
կարևոր, ն. 273
կարթ, կս։
կարթակոտոր. կս. 260
կարի. ‖ մ. 183
կարիյոյժ. ‖ մ. 183
կարիաթաարիմ, վ. 25
կարիճ, ն. կ։
կարին, 277
կարիք, ՚ոյ, 280
կարծ, ՚կ. ջ։
կարծել, ս. 401
կարծիք. ՚ոյ. 280
կարծի. 419
կարծր. 285
կարծրանալ, ա. 79
կարկամ, կս. 446
կարկամիլ, ա. 414
կարկաչդակ, ն։
կարկառ, կս. ն. 253
կարկառակոյտ, կս. 9
կարկառել, ս։
կարկատել. ս. 398
կարկեհան, ն։
կարկիլ, ա. 412
կարկուտ. կս. կ։
կարկտի. 419
կարմ. 445. 255
կարմաձեռն. 255
կարմաւիտ, ն. 11
կարմատօտ. կս։
կարմրել, ս։
կարմրաւիլն, ‖ մ. 178
կարմրան. 255
կարմրուն, ՚ձընէի, ՚ը, էդ, օ։
կարմօր. 35
կարմրհոս, կս, 252
կարմիր. ա. կ. 445
կարմրագոյն, կս, 258
կարմրագոյն, ա, 258
կարմրանալ, ա, 413
կարմրերփեն, կս. 262
կարոճակ, ն։
կարօտ. կս. 7
կարապան, ն,
կայլին, ա, 14
կայուրդ, ջդդոյ, ով, էդ, օ։
կայուրդանել, ա, 396
կայք. էդ, 252

հաճ. ա. 13
հաճագործ. 272
հաճատ, խ։
հաճելեղէն. ն. փ. է։
հափառհայումն. 25
հափարիչ, ն. 275
հափուցանել, ա։
ձաքաճ. յ. 31
ձաքաճել, ս. է. 415
ձեամ. 86. 414
ձեանք. ձենայ, օ։
ձեդար. յ. 286
ձեղ, ա. 13
ձեղաձարձ, խ։
ձեղել, ս. 399
ձեղև, ա, 277
ձեղևել. ս. 399
ձեղէքել, ս. 399
ձեղծել, ս։ 396
ձեղտ. 255
ձենագործ. 272
ձենագործել. ս. 399
ձենակից, ն. կ. է։
ձենակցել, ս. 340
ձենդանագիր, 261
ձենդանաձնիլ, ա։
ձենդանական, ն։
ձենդանաձիք, խ. կ։
ձենդանանալա. 413
ձենդանաբար. ն. է։
ձենդանի. մ. 17
ձենդանուհի, ևմ. 178
ձեռաբեր. է, է.
է, օ։
ձենական, ն։
ձենատու. ն. 11
ձենաձէտ. խ. 9
ձենաւնակ, ն։
ձենցադ. 278
ձենցալվերլա. 416
ձենցալավարուն, լ։
ձեռ, խ։
ձեռաս, խ։
ձեսարիա. 276
ձեր. 'ի. զ։
ձերագուբ, ա։ 15
ձերակրել. ս. 402
ձերիչ, ն. կ։
ձերձերիլ, ա.
ձերմն, խ, ն։ 253
ձերպ, խ։
ձերպագրել, ս։
ձերպանալ, ա։ 408
ձերպաս, խ։
ձերպասագործ, 272
ձերպաքան, ն։
ձերպարանել, ս։
ձերպաճոր, ն։ 273
ձերպաճորել, ս։
ձերտ, ում հոլովի, այլ
ընդ այլոց բարդի։
ձերաձել, ս։ 399
ձերտուճած, ա։
ձեփայեան, 284
ձեփաս, 286
ձղակ. ն։
ձիս, ա։ 16
ձէսօր. 35
ձէտ, խ, փ։
ձթել, ս։ 401
ձթղայ, խ։
ձթոտ, խ։
ձթոց, ն, 274
ձիզել, ս։ 402
ձիզելի, մ։
ձիզուլ, թ։ 103
ձիճաւոտ, ն։
ձիմ, ա, կ։
ձին. 34
ձինաւմն, 265

ձինմ, խ։
ձիսպար, ն։
ձիսաբոլոր, խ։
ձիսագուշտ, ա։ կ։
ձիսաձայն, խ։
ձիսամնի, 261
ձիսամեռ, խ։
ձիսատ, խ։ 261
ձիսուճած, ա։ 279
ձիր, ա. կ։
ձիրակէ, խ։
ձիրակամուտ, խ։ 8
ձիրաուումն, է. կ։
ձիրթ, խ. 8
ձիրմ, խ։ 8
ձիրք, իրեց, 252
ձիս, խ։ 7
ձլանել, ա։ 399
ձլափ, 278
ձնուլ, թ։
ձնիկ, է։ 20
ձներիկոս, ն։ 268
ձղձի, մ։ 17
ձղկղանք, անաց, 264
ձղմինար, ալ։ 27
ձեռայ, խ։ 262
ձձղակ, ն։
ձմբէթ, կ ձմբէթ,
խ։ 9
ձնատ, խ։
ձնգուղ, ա։ 15
ձնդրուկ, ն։ 12
ձնիր, ա։ 14
ձնձանալ, ա։
ձնձիւ, ա։ 14
ձնտակ, ն։
ձնքել, ս։ 402
ձշիւ, ա։ 14
ձշտել, ս։ 398
ձշտորդ, ն։ 11

կշռորդել. ս. 399
կշտամբել, ս. 402
կշտապանակ, ն.
կշտապինդ, ն. կ.
Կոգի, մ.
կողակ, ն.
կողնի, մ. 17
կոթող. ս. 28
կոթողել, խ.
կոկ. խ. 446
կոկել. ս. 399
կոկոն, խ. ն. 253
կոկորդ, ն. 268
կոկորդիլոս, ն. 268
կոհակ, ն.
կոլ. խ.
կողաճին, ճնի, էմ. էց. օ.
կողակից. ն. 269
կողահերձ, խ.
կողահոս. խ.
կողկողագին, ած մ.
կողկողել, ս. 410
կողմանոց, ն. 268
կողմն. է. 20
կողմնակալ, ն. 268
կողոպտել, ս.
կողով, ա. 277
կողպատ, ն. 265
կոճակ. ն.
կոճղին, խ. 9
կոճղ, ս. 28
կոճռալ, խ.
կոյս, խ. ից.
կոյս. խ. 255
կոյտ, խ. ից.
կոյր. ոյր, էմ. ոյ, օ. 445
կոնդակ, ն. 10
կոնք, խ.
կոչկոճել, ս. 399
կոչտ. խ. 445
կոչտանալ. ա. 413
կոչել. ս. 396. 397
կոչնակ. ն.
կոչնակատն, ն.
կոչնատեր, 34
կոչունք, ից. ղ.
կոպատ, ն.
կոպիճ, ա. կ.
կոռզն, է. 20
կոստանդնիուպօլիս. 276
կոստանդնիուպօլիսեցի. 282
կոստղ, ս. 28
կով, յ, 31
կոտոր, ա. 14
կոր, խ. 446
կորակոտուց, ն.
կորանալ, ա. 411
կորացուցանել, ա. 65
կորբան. ն.
կորդ, խ. ն. 445
կորդանալ. ա.
կորդին, խ. կ.
կորեակ, ն. 273
կորզել, ս.
կորիւն, Լ. 22
կործանել. ս. 399
կորնեթոս. խ. 252
կորնչիլ. մ. 120. 411
կորովամիտ, ն. 11
կորովի, մ. 17
կորուսանել. ա. 65
կորուստ. Լ. 283
կորստական. ն.
կու, ա.
կուէթ, ա. կ.
կուժ, ա. կ.
կուլակ, ն.
կուլխպայ, խ.
կուղ, ա. 15
կուպղ, ս. 28
կուպր, ա. 15
կուռն, մ.
կուռք. ից.
կուսակալ. ն, 268
կուսարան. ն. 274
կուտել. ս. 405
կուր, խ. կ.
կուրանալ. ա. 413
կուրծք. ա. 15
կուրծոյ, ն. 276
կուրել, ս. 398
կրաճոյ, ն, 276
կրասիոլ, խ.
կրան, ն.
կրանել, ս. 398
կրինչ, խ. 8
կրիճ. ա. 16
կռկռալ. Լ. է. 416
կռնչել, ս. է. 414
կռռաբար. ն, 265
կռռիլ, ա. 416
կռռնին, է. 21
կռռել, ս. 398
կսկիծ. խ. 8
կսկծիլ. ա.
կտակ. ն.
կտակագիր. ն, 270
կտակագիր. ա, 271
կտաւ, ոյ, ովի. էց, ովք.
կտաւ, ա. 13
կտաւատ, խ.
կտուր, ա. 15
կտուց. ն.
կտտամաշ, 261
կտրատել. ս.
կտրել. ս.

կտրիճ.

կարիք ն. 275
կարող ն.
կարօն խ.
կարակետղ ս. 28
կբայ խ.
կբել ս. 401
կբեթարան ն. 274
կբթել ս. 406
կբիտ ո. 23
կբծել ս. 399
կբկէս ն. 12
կբկին ‖ մ. 184
կբկինանգամ մ. 184
կբկնակ ն. 273
կբկնապատիկն. 295
կբկնել ս. 396
կբկնոց ն. 274
կբկուտ խ. կ.
կբձատ խ. 261
կբձատել ս. 399
կբձոտել ս. 405
կբունկն ե. 21
կբպակ ն.
կբտաբր ն, 269
կբօն խ. 7
կբօնակից ն. կ. ե.
կբօնաատան ն. 274
կբօնաբար ն.
կբօնաբարութիւն. 275
կբօնաբարել ս. 415
կլել ս. 404
կղորդ ն, 274
կղորդել ս. 340
կօչիկ ն. 11

պ

պագպագ ա. ն.
պղտրտկիմ. 282
պագնի մ. 17
պադուստ խ. 283
պադապակ ն.
պաղ խ.
պաղալ ե. է. 416
պաղար ն. 293
պաղարտպտիկն. 296
պաղարապետ ն.
պաղարեակ ն. 294
պաղարերորդ ն. 293
պաղարեքեան. 295
պալին ‖ մ. 185
պալածել ս. 405
պալել ս. 399
պալոց ն.
պալոճ խ. 6
պակ խ.
պահպարձ խ.
պահպադրել ս, 340
պահպանել ս.
պահակայ խ.
պահապետել ս. է.
պահանատ խ.
պահանատիլա. 416
պահանտել ս. է. 410
պահաս խ.
պահատակ ն. 444
պահատակամատ խ.
պահատակասեր ն. 271
պահատակել ա. 409
պահատակորդ ն. 274
պահասատան խ.
պահասական ն. 275
պահասել ասահմանա_
նակ խաստբեալն, և որ
բղխին յայնմանէ՝ պա_
հասին անդր.
պահել ս. 340
պահպճ խ. 8
պահ ‖ 185
պաղբ խ.
պաղորդել ս. 340
պաձել ս. 345
պաձեցուցանել ս.
պաձիլ ա. հ. 418
պաձոյ խ.
պաձոյանալ ա.
պամ ա. 13
պամպան խ.
պամպակ ն.
պամպակեան ն. 275
պամպուն 'ի. ղ.
պանդոյ խ.
պանդոյական ն.
պանդոյակիցն. 269
պանդուխտ ն. խ. 253
պանդամ ն.
պանդասել ս. 177
պանդղել մ. 17
պանդոր խ.
պանդուղել ս. 340
պանդուղիլ ա.
պանժողովել ս.
պանալծել ս. 404
պանախոհ խ.
պանախուռն խ. կ.
պանածաձալ խ.
պանակ ‖ մ. 180
պանակամ 393
պանակար խ.
պանակարիք. 280
պանակցել ս. 340
պանհանգէտ ն.
պանհաձաքել ս.
պանհեռաձիլ. 409
պանձայն խ. 444
պանձել խ. 443
պանձնանալ. 408
պանմանայր 33

Համամիտ , ած. 11
Համամտգամայն. ‖ մ. 180
Համամտմտան. խ.
Համամտմտանիլ. ա.
Համաշխարհիկ, ած. կ.
Համաչունչ, խ. 260
Համապատիւ, ած. 271
Համառօտել, ս. 399
Համառօտ, խ.
Համաստանալ, խ.
Համաստեղուս, խ.
Համատիպ, խ. 8
Համատոմ, խ.
Համար, ա. 13
Համբերել, ս. 341
Համբերիլ. ա. հ. 417
Համբերեմք. ‖ մ. 183
Համբաձակ. 266
Համբաձակ. ‖ մ. 185
Համբաձակաբար. ‖ մ. 182
Համբարձեալ, խ.
Համբոյկ. խ.
Համբուրել, խ. 259
Համբակ, ած.
Համբառնալ. բ. 84
Համբար, 278
Համբարել, ս. 404
Համբարու, ած.
Համբարակ, ած.
Համբաւ. ա. 13
Համբաւատուն. խ.
Համբաւիլ. ս. 405
Համբերել. տ. է. 308
Համբոյր. խ. փ.
Համբուրել. ս. 399
Համով. խ, 262
Համերաշխաձայնակ, ած.
Համերաշխանալ. ա. 409
Համեմ, խս. 6
Համեմատ, խս. 443
Համեմատիլ, ս. 396
Համեմիչ, ած. 275
Համեստ. խս. 262
Համեստաբան. է. է. էց. օ.
Համեստբար. ‖ մ. 178
Համեստանալ. ա.
Համետ, խս. 6
Համիրակ, ած.
Համոզել, ս. 407
Համր. ած. 445
Համրանալ, ա. 413
Համօրէն. ‖ մ. 180
Հայ, ա.
Հայաստան. ած. 274
Հայաստանեայք, էայց. 263
Հայելի, մ. 17
Հայերէն. ‖ մ. 178
Հայեմ. ‖ 185
Հայեհայեցեալ, ս.
Հայիլ. ա. 410
Հայկազն. 29
Հայկազուն. 278
Հայր. 33
Հայրագիր. ած. 271
Հայրաբար.
Հայրախնամ. խս. 259
Հայրախոզխոզ, խս.
Հայրածին, ծնի, է. էց. օ.
Հայրական. ած. 275
Հայրապետ. ած, 266
Հայրասպան. ած.
Հայրենի. մ. 281
Հայցուածք. ա. 279
Հանապազ. մ. 179
Հանգամանք, ի. ս.
Հանգանակ, ած.
Հանգէտ, 270
Հանգիստանիմ, խս. 9
Հանգիստանալ. ա. 409
Հանգոյն, 278
Հանգոյց, խս. փ.
Հանգուցանակ, ած. 273
Հանգուցանակիցն, 269
Հանգուցանութիւն, խս. 8
Հանգուցանել. ա. 65
Հանգուցել, ս.
Հանգչիլ. մ. 415
Հանգրուան, ած.
Հանդարտ. ‖ մ. 185
Հանդարտիլ, ա.
Հանդերձ. խս.
Հանդերձ. ‖ ած. 176
Հանդերձան, ած. 274
Հանդերձեալ, ա.
Հանդերձել, ս. 399
Հանդէպ. ‖ ած. 175
Հանդէս, խս. 9
Հանդիպի. 419
Հանդիպիլ. ա. 409
Հանդիսաբեր, 270
Հանդիսանալ. ա. 415
Հանդուրժել, ուչ. 409
Հանել. ա. 406
Հանի, մ. 18
Հանճար. ա. 13
Հանճարալիր. խս. 8
Հանճարել. խս, 262
Հանճարեղանալ. ա.
Հանուր. 278
Հաշել, ս. 340
Հաշիճ, է. է. էց. օ.
Հաշմ, խս.
Հաշմեմեմք. ‖ մ. 183

Հաշուել, ս. 406
Հաշուչ ընկեր ն.
Հաշտ, ած. հոլով է, այլ ընդ բայից, ել եմ ընդ մանկանց շարժեի.
Հաշտարար. ն.
Հաշտիլ. ա. 416
Հառաչանք. հոգ. 389
Հառաչել. ս. չ. 412
Հասպա, ‖ 185
Հաս, ի.
Հասակ, ն. 10
Հասակակից. ն.ի.
Հասանիլ. բ. 122
Հասարակիկից. 269
Հասարակորդն, 274
Հասկ, է, է՛. ից, օգ.
Հասկանալ. ի. 399
Հասու, ի՛. զ. 287
Հասուն. ի. 263
Հասուցանել. ա. 65
Հաստաձիգ, է, է՛, ազ, օգ.
Հաստատակեղն, է.
Հաստատմունք. ի, 254
Հաստատուել. ս. 404
Հաստատիչ. ն. 275
Հաստատուն. ա. 446
Հաստել, ս.
Հատ, 256
Հատանել. ա. 59
Հատաւաճառ, ն.
Հատիկ, ն. կ.
Հատոր, ի. ա.
Հատոս, ն.
Հատուածանել, ս. 397
Հարաղատ. ն, 268
Հարած, 255
Հարած. ա. 13
Հարածայինն. ա. 14
Հարել, ս.
Հարեւանցի, ‖ մ.
Հարիթ, ի. 446
Հարիւրաճաճանչ, ի.
Հարիւրապատակ, ն.
Հարիւրել, ս. 399
Հարիւր. 292
Հարիւրակ. ն, 294
Հարիւրապատիկ. ն, 296
Հարիւրերկորդն, 293
Հարիւրերկերիւրեան. 295
Հարիւրերկեան. 295
Հարիւրորդ. ն, 293
Հարիւրհազար. 293
Հարկ, ն.
Հարկադրել. ս.
Հարկահան, ն.
Հարկանել, ա. 403
Հարկաւորանք, ի. ն.
Հարկաւոր. ն. 444
Հարկ է. 419
Հարճ, ի.
Հարուածանել. ա. 279
Հարուածանել, ս. 402
Հարուր, թ. ը.
Հարուստ. 445
Հարանիկ. եայ. 280
Հարսն. 29
Հարսնաճուռ, ն. 11
Հարսնանալ. ա. 409
Հարսնարան. ն.
Հարսնքոյր. 36
Հարստահարել, ս.
Հարցաբան. է, է՛. էց, օգ.
Հարցանել. ա. 59. 407
Հարցափորձ, ի.
Հարցուկ, ն. 12
Հայալէց. ի. 8
Հացերեց, երէցոս, երէցուհի, յամբ. հացերէցի, էցանց. յամբ. կ.
Հաւ, յ. 31
Հաւադէտ, ն. վ.
Հաւանիլ. ա. հ. 418
Հաւասար. 434
Հաւասարել. ս. 340
Հաւատեալ. ‖ մ. 181
Հաւատալ, ս.
Հաւատի. մ. 17
Հաւատ. ա. 12
Հաւատուալ. լ. 407
Հաւատարիմ. ն. կ.
Հաւօրս, ն, 268
Հեգ, ի.
Հեգել. ս. 399
Հեգնական, ն.
Հեգնել, ս.
Հեզ. ա, 277
Հեղանալ. ա. 413
Հեթանոս. ն. 274
Հելլինք. ի՛. զ. 287
Հեծան, ն.
Հեծանոց, ն.
Հեծել, ս. չ. 413
Հեծկլտալ. լ. չ. 416
Հեծնուլ. թ. ը. 105. 410
Հեհեկալ. լ. չ. 71
Հեղգ, ն. 266
Հեղգալ. 343
Հեղգանալ. ա. 343
Հեղել. ն.
Հեղինակ, ն.
Հեղինք. ս. 23
Հեղձամահ, 261
Հեղձամղձիլ, ա. 414
Հեղձամղձուկ, ն. 12
Հեղձնուլ, թ. ը.

Հեղձուցանել, ա։
Հեղյա, խ։ 9
Հեղուլ, ք. 397
Հեղուկ, ն։ 272
Հեղուսել, ս. 404
Հեշտալուր, խ։ 257
Հեշտալուր, ա։ 257
Հեշտանալ, ս։
Հեռ, խ։
Հեռաբնակ. ն։
Հեռաձիգ, ի, է, ով, օ։
Հեռանալ, ա։ 411
Հեռացուցանել, ս. 407
Հեռի. մ։
Հեռի. ‖ ն. 176
Հեստ, խ։
Հեստել, ս. է. 411
Հետ, ա։ 13
Հետացուցանել, ս. 407
Հետախուզել, ս. 407
Հետամուտ, խ. կ. ով։
Հետապնդիչ. ա։ 409
Հետաքրքրել. ս։ 407
Հետևակ, ն։
Հետևել. ս։
Հետևոյ-հետէ, էով։
Հետինոս. ‖ մ։
Հեր, 278
Հերակլ, ն. 264
Հերասանձ, խ։
Հերասունկ, խ. կ։
Հերարձակ, ն։ 267
Հերկել, ս։ 402
Հերձել, ս։ 397
Հերմոն, ն։ 264
Հերոդեհանոս, ն. 274
Հերոս, ‖ մ։ 179
Հերոսուն, է։ 21
Հերքել, ս։ 401
Հեսավ, Լ. է. 416
Հզոր, 256. 445
Հեգ, 278
Հիմ, ‖ 185
Հիմն, ց։ 31
Հինք, հինէ։
Հիանալ, ս։ 410
Հիացուցանել, ա. 65
Հիբար. ‖ մ. 182
Հիգան, ‖ մ. 182
Հիկիմ, ‖ մ. 182
Հիմ, ‖ մ. 182
Հիմն, ն։ 12
Հիմն, է։ 20
Հին, ա։ 14
Հինգ, խ։ 292
Հինգ-Տրիբուկն. 294
Հինգ-Տրիբուռանոիկ, ն. 296
Հինել, ս։ 404
Հինոես, ‖ մ. 182
Հիրիկ, ն. կ։
Հիւանդ. 270
Հիւանդանալ, ա. 413
Հիւթ, ա։
Հիւթանիւթ, խ։
Հիւթեղ, խ։ 262
Հիւլե, խ։
Հիւծապտղն, խ. 9
Հիւծիլ, ա։ 413
Հիւղ, 256
Հիւս, ոյ, է, էյ, էոյ։
Հիւսակ, ն։
Հիւսել, ս։ 399
Հիւսիս, ոյ. ով։
Հիւսն, է. 20
Հիւսուածն, է։
Հիւր, 257
Հիւրընկալ, 270
Հիւրընկալել, ս. 399
Հլու, ի, ք։
Հծծել, ս. է։ 51
Հմայք, խ։
Հմայեակ, վ. 26
Հմուտ, 266
Հմտանալ. ս։ 409
Հնազանդել, ս։
Հնազանդիլ, ս. 409
Հնազանդեցուցանել, ս. 65
Հնազանդ, խ։ 444
Հնարագէտ. 270
Հնարաւորել, ս. 399
Հնարել, ս. 405
Հնայուցանել, ս։
Հնգեակ, 294
Հնգեռատան. էյ. 292
Հնգեռատանեքեան. 295
Հնգեքեան, 294
Հնդիկ, ն։ 11
Հնձակիզ, խ. վ. օ։
Հնձան, ն։
Հնոց, ն։
Հնչիւն, ի. ք. 263
Հնչումն. է. 263
Հոգ, ա։ 14
Հոգաբարձու, ն։
Հոգալ, է։
Հոգեզարդ, խ։
Հոգեկան, ն։
Հոգեմարտ, խ։
Հոգենորոգ, խ։
Հոգեվար, ն։
Հոգեզոճարձ. խ։
Հոգեկորոյս, խ։ 9
Հոգեկորուստ, խ. 260
Հոգեհնգեան, խ. 260
Հոգի, մ։ 18
Հոլաթև. խ։ 260
Հոլանի, մ։

Հոլով, ի։
Հոլովել, ս։ 397
Հոծ, ի։
Հող, ա։ 14
Հողաթափ, ի։
Հողակերպ, ի։
Հողանալ, ս։
Հողանիւթ, ի։ 259
Հողանիւթեայ ի։ 262
Հողեղէն, ն։ 274
Հողմ, ա։ 14
Հողմակոծ, ի։
Հողմահարել, ի։ ի։
Հոմ, ի։
Հոմաբան, է, էի։ էդ, օդ։
Հոմանի, մ։
Հոմանուն, է։ 21
Հոմանուանել, ս։
Հոյլ, 'ի։ ղ։
Հոյն, 'ի։ ղ։ 288
Հոն, ն։
Հոշել, ս։ 396
Հոսանուտ, ի։ 262
Հոսանք, անաց։ 264
Հոսել, ս։ 401
Հով, ց։ 31
Հովանի, մ։ 17
Հովանոց, ն։
Հովիտ, 270
Հովիւ, ն։ 269
Հովուել, ս։ 407
Հաս, ա։ 14
Հոր, ա։ 14
Հորդան, ն։
Հուլ հուլ։ ‖ 185
Հուն, 'ի։ ղ։
Հունձ, ա։ 15
Հուպ։ ն։ 175
Հուսկ ելոյ, ‖ մ։ 183
Հուր։ ա, 277
Հպատակ, ն։ 444
Հպատակիլ, ս։ 409
Հսկիլ, ա։
Հսկամ, վ։ 25
Հսկաբս, վ։ 25
Հսկատոր, ն։
Հսկիսիմ, 255
Հսկիսիմեանք։ էանց, 283
Հսուել, վ։ 25
Հսչակ, ն։
Հսչակաւոր, ն։
Հսչակիլ, ս։ 405
Հսչակօրէն, ‖ մ։ 182
Հսօմ, վ։ 25
Հսօմայելի, մ։ 282
Հսկայ, ի։
Հսկայաձև, ի։ 259
Հսկել, ս, է։ 415
Հրաբորբոք, ի։
Հրաբուն, 'ի, ղ։
Հրաղէն, ի։ 260
Հրաձորան, ն։
Հրակոծ, ի։
Հրահալելի, մ։ 17
Հրահանգ, ի։
Հրահանգել, ս։ 399
Հրահաս, ի։
Հրաձև։ ի։
Հրաձարակ, ն։
Հրամայել, ս։
Հրաման, ն։
Հրամանատու, ն։
Հրամանատարութ։ ի։
Հրանիւթ։ ի։ 259
Հրանիւթեայ ի։ 262
Հրաշ, ի։
Հրաշագեղ, ի։
Հրաշագործ։ 272
Հրաշագործել, ս։
Հրաշալեաց, ի։
Հրաշալարդ։ ի։
Հրաշակերտ, ի։
Հրաշակերտել, ս։
Հրաշանալ, ս։ 410
Հրաշափառ, ի։ 259
Հրապարակ, ն։
Հրապարակաւ։ ‖ մ։ 182
Հրապարակել, ս։ 396
Հրապուրել, ս։ 397
Հրախտ, ն։ 266
Հրատ, ի։
Հրատարակել, ս։
Հրատարակութիւն, է։
Հրաւիրակ, ն։
Հրաւիրանք, ն։ 274
Հրաւիրել, ս։ 397
Հրափորձ, ի։
Հրդեհ, ի։
Հրդեհել, ս։ 396
Հրեղէն, ն։ 274
Հրեշտակ։ ն։
Հրեշտակայինա։ 279
Հրեշտակապար, 261
Հրեշտակապետ, ն։ 267
Հրէայ, ի։ 7
Հրէաստան։ ն։
Հրէաստանեայք։ էից, 263
Հրկիզ, իզէ, էի։ էդ, օդ։
Հրձիճելի, մ։
Հրձիճիլ, ս։ 414
Հրոյակարակ, ն։
Հօ՜ն։ ‖ 185
Հօտ։ ի։
Հօտամիջն, 'ի։ ղ։

Հօրան , ն ։
Հօրաքոյր ։ 36

Զ ։

Զազ ։ ց ։ 31
Զախ ։ ց ։ 31
Զախտղակ , ն ։ 273
Զաղանք , ածց ։
Զաղել , ս ։ 399
Զաղկել ։ ս ։ 399
Զայն ։ խ ։
Զայնակցել ։ ս , 340
Զայնատու , ն ։
Զայնարկու , ն ։ 11
Զանձախարխել , ի ։ զ ։
Զանձբռալի , եաւ ։ եաց , եօք ։
Զանձրանալ ։ ա ։ 412
Զանձրացուցանել ։ ս ։ 65
Զանձրոյթ , խ ։ 264
Զանձրուքի ։ լ ։
Զգաբան , ն ։
Զգել , ս ։ 397
Զեկին ։ ‖ մ ։ 178
Զեղուն , է , էւ ։ էց , օք ։
Զեղուճահան , ն ։ 10
Զեռբակալ ։ ել հոլվի , այլընդ բայի շարուիլ ։
Զեռագիր ։ ն ։ 271
Զեռագործ ։ ն ։ 272
Զեռակերտ , ն ։
Զեռատուն ։ ա ։ 15
Զեռն ։ 30
Զեռնաձիգ , իւ , ագ , օք ։
Զեռնամած , խ ։
Զեռնամուխ , խ ։ կ ։
Զեռնատ , խ ։ 261
Զեռնոտել , ս ։ 310
Զեռնունդ , 287
Զեռնկալու , ն ։
Զեռնոց , ն ։ 274
Զեռնոտու , ն ։
Զեռ , ա ։ 13
Զեւ ։ ա ։ 13
Զեւանալ ։ ա ։
Զեւիլ ։ ն ։ կ ։
Զեմ , ա ։ 16
Զի ։ ա ։ 277
Զիամբար , ն ։
Զիամբարժ , խ ։
Զիզ , ի ։ զ ։
Զիճաստան , ն ։
Զիճենի ։ մ ։ 281
Զիճոտ ։ խ ։ ն ։ 261
Զիճոտել ։ ս ։ 310
Զիր , խ ։ 8
Զիւթ , ա ։
Զիւն ։ լ ։ 22
Զիւնափայլ ։ խ ։
Զիւնի ։ 419
Զկնկուղ , ի ։ զ ։
Զկորս ։ ն ։ 268
Զկտիլ ։ ա ։
Զմեռն ։ ե ։ 19
Զող ։ խ ։ ա ։ 254
Զողաբարձ , ն ։ է ։
Զոյլ , խ ։ փ ։
Զոր ։ ա ։ 14
Զորագիւղ ։ 32
Զորալիր , խ ։ կ ։
Զորալից , խ ։ 8
Զորակ , ն ։
Զորձ , ա ։ 14
Զու , ա , 277
Զուազգեղ , խ ։ ն ։
Զուլածու , ն ։ 11
Զուլարան , ն ։
Զուլել , ս ։
Զուկն ։ ե ։ 21
Զուր , մ ։ 281
Զօնել , ս ։ 396
Զօնի , մ ։ 17

Ղ ։

Ղազար ։ ց ։ 286
Ղամբար , ն ։
Ղամբարազարդել ։ ս ։ 399
Ղամբարակոյտ , խ ։ փ ։
Ղամբարափայլ ։ խ ։
Ղամիք ։ վ ։ 25
Ղեկ , է , էւ ։ ագ , օք ։
Ղեկավար , ն ։
Ղեղի , մ ։ 17
Ղենջակ , ն ։ 10
Ղեւի ։ ո ։ 23
Ղէբէոս ։ խ ։ 252
Ղուկաս ։ ց ։ 31
Ղօղան ։ վ ։ 52
Ղօղանջել ։ ս ։ է ։
Ղօղնեցուցանել , ա ։ 69
Ղօղնիլ , ա ։

Ճ ։

Ճագար , ն ։
Ճախարակ , ն ։
Ճախարակեալ , խ ։ 262
Ճախր , աղ ։ 27
Ճախրիլ , ա ։
Ճակաճան , ն ։
Ճակատ , ց ։ 31
Ճակատամարտ , խ ։
Ճակատամուխ , խ ։ կ ։
Ճակատիլ , ա ։ 416
Ճակնդեղ , խ ։
Ճահճաւորել , ս , 340

ձահկ, 419
ձահիճ, ն. կ:
ձալ, խ:
ձաշատ, խ. 445
ձաղատանալ, ա. 413
ձամձանք, խ:
ձամձանքել, ս. է.
ձամբար, ն:
ձամուկ, ն. 12
ձայ, խ. 6
ձայթիլ, ա:
ձանձաղել. ս. 396
ձանձաղկոտ, ն:
ձանձաղկոտրիւն. 274
ձանկ, ա. 13
ձաշ, ա:
ձաշակ, ն:
ձաշակել, ս. 407
ձաշկերութիւն, ը:
ձաղուկ, ն. 12
ձառագրել. ս. 406
ձառել, ս. 406
ձարակ, ն:
ձարակել, ս, 340
ձարմանդ, ն, 265
ձարպ, ա:
ձարպկի. ն. 11
ձարտասան. ն:
ձարտար, ն, 267
ձարտարաբան. խ:
ձարտարանալ. ա. 413
ձարտարապետուն, 267
ձարտարել, ս. է.
ձգնաժամակատար. խ. 7
ձգնաբան. ն:
ձգնել, ա:
ձեղել, ս. 397
ձեղքել, ս. 397
ձեմ, խ:
ձեմարան, ն. 274
ձեմել, ս. է. 415
ձենձ, խ:
ձենձեր, ն. ա:
ձենձերել, ս:
ձեպ, ‖ մ. 182
ձեպել, ս. 340
ձեպիլ, ա. 116
ձեպով. ‖ մ. 182
ձիթոց, ն. 274
ձիկն, է. կ:
ձիկ, ՛է. ը:
ձիշտ, 257
ձիւ, խ. 8
ձիւռ, խ. 8
ձիրան, ն. 10
ձիւաղ, խ:
ձիւղ, 256
ձկոյթ. խ, 254
ձկի, մ:
ձմլել, ս. 403
ձմուռ, ա. 15
ձնձղուկ. է, 21
ձնձել, ս. 403
ձղփիտ. խ. կ. ոչ. օգ:
ձղրտել, ս. 405
ձղրտեցուցանել. ա. 65
ձղտել, ս:
ձմարիտ. խ. 254
ձմարիտ. ‖ մ. 181
ձմարտապետուժ. խ. 8
ձմարտատես, խ:
ձմարտել. ս. 405
ձոխ, 7. 445
ձոխաբան. խ:
ձոխամիտ, ն. կ:
ձոխանալ, ա. 413
ձողել, ս. 399
ձողոպրել, ս. 401
ձոն. խ:
ձոռոմ, խ. 7
ձոռոմտաբան. խ.
ձչել, ս. է. 411
ձպտուտ. խ. 261
ձռաթաղ, խ.
ձռխել, խ. 8
ձրագ. ն:
ձրագակալ. ն, 268
ձօձել, ս:

Ո.

Ոգեպաղտել. խ:
ոգեվել, ն. կ:
ոգեվարիչ, ն. 273
ոգի. ա:
ոգիապուրծ, խ. 8
ոգիաթող, ոչ, աձ. ող, օգ:
ոգեղէն. ն. վ:
ոգման, ն:
ոգել, ս:
ոլոքխ, կ ոլոքս, ա. 15
ոխակալ, է. է. 409
ոխակալ, խ:
ոխականք, անաց, 264
ոխակիր, ն:
ոխակից. ‖ 185
ոխակ, աղ. 27
ոճծնուլ, ա:
ոճծուն, ա. 15
ոխակալեցնել, ս. 401
ոխակապիր, 272
ոխակալել, ս. 404
ոխակալել, ս.
ոխակալիա. խ. վ:
ոխականուն, է:
ոխակալիլ, ա:
ոխակար. վ. 25
ոխակարգ, խ:

մակբայ, խ։
մակբայական, ած։
մակերևոյթ, խ. 9
մակոյկ, ած։
մահ, 287
մահաբեր. խ։
մահածին. ձև. էն, էից, օք։
մահակ, ած։
մահահանգոյն, խ. 9
մահահոտ, խ. 260
մահանալ, ա. 413
մահաշունչ, խ. 260
մահասպառ. 261
մահաւարար. ած, 267
մահարձան, ած։
մահացու, ած. 275
մահիկ, ած. կ։
մահիճ, ած. կ։
մահճակալութիւն. 275
մաղաքիա, վ. 26
մաղել. ա. 399
մաղձային. ած։
մաղձոտ. անց։
մաղձ, խ։
մաձ, ա, 277
մաձակալ, ած. 268
մաձաձակ, ած։
մամուլ, ա. 15
մամուռ, ա. կ։
մամռիկ, ած. կ։
մամռնայ, խ։ 6
մայթ, խ։
մայր. 33
մայր, խ։
մայրագիր. ած. 271
մայրատապան. ած։
մայրաքաղաք. ած։
մայրի, մ. 281
ման, խ։
մանան. ց. է յապոռէ անուանէ էփեսեան։
մանանայ. խ։ 6
մանանեխ, ա. կ։
մանաւանդ, խ։
մանաւանդ. մ. 184
մանաւանդապէս. մ. 184
մանեակ, ած. 11
մանգաղ, ած։
մանեք. ա. 399
մանիկ, ո. 23
մանիկահոտոր. խ։
մանիկամօրթ, խ։
մանիկաբարձ, ած. 268
մանիկամարտ, ած. 271
մանիկանալ. ա. 413
մանիկապան. ած։
մանիկավարժ, խ։
մանիկաւոր, ա. 14
մանիկոտ, մ. 190
մաննայ, խ. 6
մանոճածաձալ, խ։
մանուէլ. խ. 252
մանուկ. ած. 21
մանր. ած. 285
մանրագործ, ած։
մանրամասն, խ։
մանրել. ա. 399
մաշկ, ած։
մաշկակերպ, խ. 260
մաշկակար, ած։
մաշկեակ, ած. 11
մաշկ եղև. ա. 309
մաշտոց, ած։
մատաղսաղարդն, 265
մատաղտուր, 278
մատեան, խ, կ։
մատենագիր, գրի, էից. ած. օք։
մատենագրել, ա։
մատթէոս. խ. 252
մատն. 29
մատնաւոր, խ։
մատուռ. ե. կ։
մատուցանել. ա. 396
մատուցարան. ած։
մատչիմ. 118. 410
մատռուճակ, ած։
մար, խ։
մարագ, ած։
մարախ, ա. 13
մարգ, ած։
մարգագետնային, ա. 15
մարգարէական. 412
մարգարիտ. խ, 254
մարգարտաշարել, ա։
մարգարտատեսիլ. ձև։
մարգարտատիպ. խ։
մարդ. 278
մարդագետնային, 254
մարդախօսութիւն, խ։
մարդախոշոր, խ։
մարդածին, 256
մարդագիր. ած, 267
մարդահամար. խ։
մարդամեծ. խ։
մարդանալ. ա. 415
մարդասպան. խ։

Մարդասէր · ն · 271
Մարդասիրել · ա · 51
Մարդաւար, ն ·
Մարդեղացեալ · ն ·
Մարդիկ · է · 278
Մարդկային · ա · 279
Մարդկութիւն · ս ·
Մարդկօրէն ‖ մ · 178
Մարզարան, ն ·
Մարզել, ս · 406
Մարզական, ն ·
Մարթ, ՛ի · գ · 287
Մարթա · խ · 252
Մարթանալ, ա · 409
Մարթ է · 419
Մարի, մ · 17
Մարիամ · 286
Մարկոս · խ · 252
Մարմանջել, ս · է · 51
Մարմնաւոր, խ · ն ·
Մարմարան, խ · ն ·
Մարմրունեայք · 262
Մարմին · ա · 14
Մարմնագէաց · խ · 7
Մարմնանալ · ա · 411
Մարմնական · ն · 271
Մարմնարան, ն · 274
Մարտել · ս · 399
Մարտ · խ ·
Մարտակից, ն, կ ·
Մարտան, ‖ 185
Մարտիկ, ն · կ ·
Մարտիրոսանալ · ս · 411
Մարտիրոսանոց, ն · 274
Մարտնչել · մ · 416
Մարք, ըաց, 264
Մայաստ, ն, 266
Մարի, մ · 17
Մարութ · 256
Մարս, խ ·
Մաքրագործել · ս · 399
Մաքրազարդել · ս · 399
Մաքրակենցաղ · խ · 260
Մաքրել · ս · 401
‖ Եղաքս, խ ·
Մեղեն · ‖ մ · 178
Մեղան, ն ·
Մեղբիսեդեկ, խ · 252
Մեծ · ն ·
Մեծագին · 258
Մեծագոյն · խ · 9
Մեծամախս · խ ·
Մեծահամբաւ · խ · 259
Մեծահասակ · ն ·
Մեծամեծ · ն · 242
Մեծամիտ · ն · 11
Մեծամտիլ, ա · 415
Մեծանալ, ա ·
Մեծաշուք, 261
Մեծապատիւ · ն · 272
Մեծասրտիլ · ա ·
Մեծատուն · է · կ ·
Մեծարար · ն, 267
Մեծարել · ս ·
Մեծարու, ն ·
Մեկն, ՛ի · գ · 287
Մեկնակալին · ն · 271
Մեկնել · ս · 341
Մեհուանալ, ա · 79
Մեհուսի · մ · 360
Մեհուսի, ‖ ն · 176
Մեհեան, խ · 7
Մեղ, 270
Մեղադրանք, ագ · 264
Մեղանչել, ս · 157 · 416
Մեղանք, ագ · 264
Մեղապարտ · 261
Մեղաւոր · ն ·
Մեղեդի · մ · 17
Մեղեխ, խ · ն · 253
Մեղկ · խ · 445
Մեղկանալ, ա · 413
Մեղմ, ա · 445
Մեղմանալ, ա ·
Մեղմեխ, խ · ն ·
Մեղմիմ, ‖ մ ·
Մեղուցանել · ա · 65
Մեղը, 285
Մեմբիփատակ · ո · 23
Մենամարտ, խ ·
Մենանալ, ա · 79
Մենաստան · ն · 274
Մենարան, ն · 274
Մեռանիլ · բ · 412
Մեռելոտի, մ · 284
Մեռուցանել · ա · 65
Մեսրոպ · վ · 25
Մետալհան, ն ·
Մետաղ, ն ·
Մետասան · էդ, 292
Մետասանատպատիկ · ն, 295
Մետասանեղջն, 293
Մետասանեքեան · 294
Մետաքսօվիա, ն ·
Մերթ, ‖ մ · 179
278
Մերկ, 344
Մերկանալ · ա, 344
Մերկել, ս, 344
Մերձ · ‖ ն · 175
Մերձենալ · ա · 410
Մեցամաս, խ · վ ·
Մեքենայ, խ ·
Մեքենավէթ, այ, այ ·
‖ Ղեվ, ս ·
‖ Ղեգ, ն · 12
Միև, ՛ի · գ · 278
Միջ,
Միջք · ԹՋայ ·
Միտ, խ · 9
‖ Թա-

||Թանայ • 419
մթերել, ս։
մթերք, եց, եաց։
||Մեղ. ան. ՏԵՂԵՂԱՆՔ. ղանց։
մեխ, խ. ն։
մեծուկ, է. 21
||Ն. ա. 292
միաբանակեաց, ն. կ։
միագրել, ս. 404
միախոհ, խ։
միածին. 256
միակ. ն. 294
միակամ. ն։
միականի. մ։
միակենցաղ, խ. 260
միակերպ. խ։
միակի. ‖ մ. 181
միակողմանի, մ. 281
միակրօն, խ։
միահպաղին, ‖ մ. 180
միահամուռ, ‖ մ. 180
միաձայն. խ։
միաձև. խ. 259
միամայր, 33
միամիտ. ն. 11
միամօր, ց։
միայն. ա. 13
միայն. ‖ մ. 181
միայնակ. ‖ մ. 181
միայնարան, ն։
միայնեմէջ. ‖ շ. 186
միանալ, ա։
միանգամ. ‖ մ. 179
միանձն, 29
միաչաքաճ, ց. 31
միաչանչ. խ. 260
միաչուխ. ‖ մ. 183
միանանական, ն. 275
մի՛ արդեօք. ‖ մ. 183
մի՛ գուցէ. ‖ մ. 183
մի՛ երբեք. ‖ մ. 184
մի՛ և միեւնոյն. ‖ մ. 184
մի՛ ևս. ‖ մ. 184
միղձ, ս. ջ։
մի՛ թէ միթէ. ‖ մ. 183
միթէ. ‖ մ. 183
մի՛ իմիք. ‖ մ. 184
մի՛ լսիր. ‖ մ. 181
միմի. ‖ մ. 181
միտաս. վ. 25
մինչ. ‖ մ. 179
մինչգեռ. ‖ մ. 179
մինչև. ‖ ն. 175
մինչև ցկերբ, ‖ մ. 180
մինչդեռ. ‖ շ. 187
մինչեւ. ‖ մ. 180
մինչտահիւրհան. մ. 179
միշտ. ‖ մ. 179
միօրեայ, մ։
միջաբեկ, ն. եաւ. եաց։
միջադրել, ս։
միջակ. ն. 10
միջակավաճ. ն. եաւ.
միջակատար, խ. 260
միջանուխ, խ. կ։
միջատել, ս։
միջին. ա. 279
միջնաճիւրանի, մ. 17
միջնայարկ, ն։
միջնորդ. ն. 273
միջնորդել. ս. ջ. 410
միջնորմ, ա։
միս. ա. 15
միսայել. խ. 252
միսաք. վ։
միտ, տից. ից. օք։
միտել, ս. ջ. 51
միւռն, ն։
միւս. ա. 14
միւսանգամ. ‖ մ. 184
միքայել. խ. 252
||Լսել, ս։
միսիթար, վ. 25
միսիթարել. ս. 403
||Կան, ի, ուն։
միանուագը, ագանց, ագամբ. 282
մկնգաճար, ն. 273
մկունդ, ն. 12
||Կել, ս. 397
մկել, խ. ն։
մլոյն, ն։
||Նալ, լ. ջ. 408
մնաս, խ։
մնայական. ն. 275
մնայորդ. ն. 273
մնձել, ս. ջ. 416
||Շակել, ս։
մշատպալար. խ. 260
մշատհեղ, խ։
մշատհոս, խ։
մշտայաղջ, խ։
մշտայարժ, խ։
մչուկ, ն. 11
մչանգենտրուկս խ։
մչանգենական. 275
մչանգենահոս. խ։
||Ոտ, ց. 287
մոլախոտ, խ։
մոլախոտել, ս. 411
մոլածին, խ. կ. օք։
մոլար. խ։
մոլեգին, խ. կ։
մոլեգնել, ս. 416
մոլական. ն. 275
մոլի, մ. 281
մոլիլ, ս. 410
մոլորակ. ն։
մոլորական. ն. 275

մլորիլ, ա. 412
մխիթ. ա. 15
մղէ, ն. 12
մմ, ա. 14
մմնապատ. խ.
մմջոր, խ. ոյ, ով.
մնողջն, ն. 265
մռանալ, ի. 399
մրենի, մ. 281
մրթ, ա. 14
մրմիք. խ.
մրմնքիլ, ա. 416
մրոս, ն. 268
մուծն. ինն. ինք. քանդ.
մուխ, ա. 15
մուծանել. ա. 397
մուկն. ն. 21
մուճակ, ն.
մուճն, ա.
մուտ. խ. 8
մուր. ա. 15
մուրանալ, ի.
մուրացկան. ն. 275
մուրկ, ն. կ.
մուրճակ, ն.
մուրճ, ա. 15
մուրտ, ա. 15
Մսալ, խ.
մսմսալ. ե. է. 416
մսնդել, ա. է. 416
մսոդ սրճ. 272
մսակեր, ն. 267
մսան, է, ատ. Տանուանք, Տանց, Տամբ.
մսեղն, մ. 282
մսխել, ա. 399
Մսաբերիլ, ա.
մտաղիր. 270
մտախոհ, խ.
մտաճել. ա. 401
մտախորհ, խ. 9
մտահաճ, խ.
մտայոյզ, խ. 9
մտանել, ա. է. 410
մտառել, ա.
մտախորժ, խ.
մտացածին. 256
մտայն, ի, ք.
մտերմանալ, ա.
մտերմութիւն, ք.
մտրակ, ն.
մտրակիլ, ա. 399
մտրուկ, ն, կ.
Նրբիկիլ, ա. է. 416
մրմունջ. խ. 8
մրոտ. խ. 261
մրուր, ա. 15
մրջնին, կ մրջնեղ 283
մրտենի, մ. 281
մրրիկ, ն. 11
մրրկէ. 170
մրցանակ, ն.
մրցարան, ն.
մրցիլ, ա. 416
Նոտ. ա. 14
մօտ. ն. 175
մօտակայ. խ.
մօտակուտ, ձիով.
այլ ընդ բայի շարադիր.
մօրիկ. վ. 25
մօրուս. ի. ք. 264
մօրուք. Տրուսաց, 264
մօրքոյր. 36

Յաբեթ, ն. 264
յագ, խ.
յագեցուցանել. ա. 65
յագիլ, ա. 413
յադուրդ, ի. ք. 279
յալել, ա.
յածիլ, ա.
յաճախութիւնէ. մ. 184
յակինթ, ն. 11
յակոբ. կ յակոբեան. 286
յաղագս. ն. 175
յաղել, ա.
յաղթանակ, ն.
յաղթել, ա. 407
յաճախ. խ.
յաճախել, ա.
յաճուռիլ, ա. 415
յամել. ա. է. 415
յամր, մ. 185
յամր. աղ.
յամրագնաց. խ.
յամրապէս. մ. 185
յամրել, խ, 262
յայգաբերել, մ. 17
յայգուհի, մ. 179
յայգ կոչ. մ. 180
յայնժամ. մ. 179
յայն կոչ. մ. 175
յայսմհետէ. մ. 179
յայտնի. մ. 180
յայս. ի. ք. 288
յայտնագործութեան, մ. 182
յայս է. 420
յայտնապէս. մ. 182
յայտնել. ա. 396
յայտնի, մ. 280
յայտնի. մ. 182
յանդել, ա, 340
յանդգնիլ, ա. 410
յանդիմանն, ն. 175
յանդիմանել. ա. 399
յանդգնաբար. 413

յանդուգն, 256
յանկելանել, ո. է։
յանկարծ. ես։
յանկարծ. ‖ մ. 184
յանկարծակի. ‖ մ. 184
յանկարծամահ. է, էՀ. էդ, ոյ։
յանկել, ս։
յանկուցանել, ս։ 65
յանձանձել, ս. 407
յանձնել. ս։ 396
յանցանել, տես. կոխրել։
յանդեայ. ապառնի.
յանդեայց. յանցանիցես.
և այլն.
յանցանք. նաց, 264
յանցաւանք, նաց։ 264
յանցաւել, ս. է։ 410
յանցաւկոտ, ես։ 261
յապաղել, ս. է։ 342
յապաղկոտ, ես։ 261
յապաղ, ‖ մ. 183
յապաղել, ս։
յաջիյս. ‖ մ. 180
յաջող, ես։ 443
յաջողակ. ն։ 273
յաջողել, ս։ 396
յաջորդ, ն։ 274
յառաջ. ‖ մ. 183
յառաջագնաց, ես։
յառաջագոյն. ‖ մ. 183
յառաջադիմն, 266
յառաջադիմել, ս. է։
յառաջանալ, ս։ 411
յառաջացրժել, ս։ 399
յառաջասեալ. ես։
յառաջասեսուն. է։
յառաջել, ս. է։
յառաջընթաց. ես։
յառաջկոյս. ‖ ն. 175
յառաջնուհի. ‖ մ. 183
յառաջք քան. ‖ ու 176
յառել. ս։
յառիլ, ասս. 117
յառնեմ, 152։ 411
յասօն. ն։ 264
յատակ. ն։ 10
յատակել, ս. 399
յատանել, ս։ 60
յատել. ս. 399
յատկանալ, ս. 409
յատոյ. ն։
յատուկ. ն։ 266
յարաբարդ. ես։
յարագել, ս։
յարաղալարք, ես. 260
յարաղուճարմ. ես։
յարաժամ. ‖ մ. 179
յարակայ. ես։
յարակայկինն, 275
յարակայնալ. ս. 408
յարակասար. ես. օ։
յարակից, ն, 269
յարակուճ, ն. 272
յարակցականն 275
յարամնայ. ես։
յարամնալ. է։ 415
յարանուն. ե. կ։
յարաշարժել, ս։
յարատեւել, ս. է։ 415
յարատեւութիւն. է։
յարգել, ս։
յարդ. ես։
յարդարել, ս,
յարիլ. ասս. 420
յարկ, ն։
յարկած, ես։
յարկանել, ս։
յարձակիլ, ս։ 416
յարմար. ես.
յարմարցնել. ս։ 399
յարմարցրել. ս։ 399
յարտօյանել. ս։ 65
յաւանակ, ն։
յաւելուած, թ. 103
յաւիժ, ‖ մ. 179
յաւէտ, ‖ մ. 179
յաւէտակից, ն 269
յաւէտապէս, ես։ 9
յաւիտեան. ես. 7
յոխորտութիւն. զ. 288
յորդորանալ. ս. 413
Ձեղակարծ. ես։
ձեղաշրջել. ս։
ձեղաշրջիլ. ս։
ձեղձեղել. ս։
ձեղձեղուկ. ն։ 272
ձեղլի. մ. 17
ձեղուլ. թ։
ձենուկ. է։ 97
ձեռուլ, թ։
ձեռան. է, ից։
ձեռս. վ։ 25
ձեսակ. ս։ 23
ձեռ. ‖ ն։ 175
ձեռադրել. ս։
ձեռագործիկ. մն 183
ձեռին. ս։ 15
ձեռկոյս. ‖ ն։ 175
ձեռոյ. ‖ ն։ 175
ձեռքան. ‖ ն։ 176
Ճեռս. վ։ 25
Ճիմար. ն։ 267
ճիշտատակ. ն։
ճիշել. ս։ 407
ճիսնաձիսիկ. ն։ 296
ճիսնեակ. ն։ 294
ճիսնեբեակ. ն։ 296
ճիսնեբորդ. ն։ 293
ճիսնեքեան. 295
ճիսուն. անէ, 292

յհաուս . խ՝
Յզանալ . ի . 404
Յղի , մ՝ 18
Յղիանալ . ա՝
Յմ . ‖ մ՝ 180
Յօրելեան, ելեաւ՝ ա՝ ացի, օ՝
Յոգնապէմ՝ խ , 254
Յոգնաղան , խ՝
Յոգնաթախիծ . խ . 8
Յոգնաթիւ . 261
Յոգնախուժ , խ . կ՝
Յոգնական . ն՝
Յոգնահնձոր , խ . 259
Յոգնամէզ , խ . 259
Յոգնապանծ , խ՝
Յոգնապատիւն . 272
Յոգնապատիւել , ս՝
Յոգնեբաժ , 261
Յոգնիլ , ա՝
Յոգունք , ունց , 287
Յողդողդ , խ . 445
Յողդողդիլ , ա . 413
Յոյժ . ‖ մ՝ 183
Յոյժ յոյժ . ‖ մ՝ 183
Յոյն խ . փ՝
Յոյս . ա՝ 16
Յուէ , մ՝ 18
Յուխկեմ՝ վ՝ 25
Յուլ , խ . 7
Յուղ , խ՝ 7
Յուղ՝ . ‖ մ՝ 183
Յուղախօս , խ՝
Յուղահաս . խ՝
Յուղապիս . ‖ մ՝ 183
Յուղաւազան . խ . ն՝
Յուղիլ , ա՝
Յուղոր , խ՝
Յուղուրել . ս՝ 397
Յուղուելի՝ ե՝
Յուժամ . ‖ մ՝ 179
Յուդանք . ն՝
Յուդհեւտ . ‖ մ՝ 179
Յուղնորհնեալ . ա՝
Յուղնորհել , ս՝
Յուզիմ . վ . 25
Յուզել , ս . 399
Յուլիանէ . ս՝ 23
Յուլսարիել , ս՝ 397
Յունաստան . ն՝ 275
Յունարէն . ‖ մ՝ 178
Յուշ , ի . զ . 288
Յուշկապիրիկ , ն՝ 11
Յուռթի . մ՝
Յուռուզ . ուբի . խ՝
Յուռուզուլունք . անց՝ 282
Յուսաբեկ , ն . իւ . իկ՝
Յուսադիր , 270
Յուսադրել . ս . 399
Յուսալ . ա . 80
Յուսահատել . ս , 309
Յուսահատեցուցանել . ա . 309
Յուսահատել . ա .
Յուսապատարիս , 273
Յուսիկ . վ . 26
Յուստիանէ . ս , 23
Յատակ . ն , 265
Յստահել , ս . 401
Յօր . վ . 25
Յօդ , խ . 7
Յօդակապ . խ . օ՝
Յօդել , ս . 404
Յօդուած , ա . 279
Յօժար . խ . ն՝
Յօժարամիտ , ն . 11
Յօժարամտիլ . ա . 410
Յօժարեցուցանել , ա . 497
Յօժարիլ . ա . 116
Յօհաննէս . ց՝ 286
Յօնք , ն՝
Յօշել , ս՝
Յօրանալ , ա՝ 413
Յօրանջել , ս . յ . 416
Յօրինել , ս՝

Ղ , ղ

Ղաբուզդօնտաւոր . վ . 25
Ղաեւ . ‖ շ . 186
Ղաեւս . ‖ շ . 186
Ղաթան . վ . 25
Ղազելն , մ՝
Ղաժիշտ , ն՝ 269
Ղախ . ‖ մ՝ 183
Ղախադահիլ . ա . 409
Ղախպադպէրն , ն , 268
Ղախադ լիծ , խ . 8
Ղախադուշիել . ա . 406
Ղախադ բել , ս՝
Ղախադաս . խ՝
Ղախադասել , ս . 396
Ղախաժամանել , ս . յ՝
Ղախախնամել . ա . 399
Ղախահերտ , խ՝
Ղախահօղ , խ՝
Ղախաձոռ , խ՝
Ղախամարտ , խ՝
Ղախամարտիկ , ն . կ՝
Ղախանկատ , խ՝
Ղախանձ , ց . 31
Ղախանձաբեկ , ն . իւ , իկ՝
Ղախանձալուծիկ , ն , 266
Ղախանձախնդիր , ն . 272
Ղախանձիլ . ա՝ 409
Ղախաշարժել , ս՝

Նախատապատիճ. Ն 271
Նախատապատրաստել, ս. 396
Նախատեսաբար. ‖ մ: 184
Նախատասց, ՛ի. գ:
Նախատատեղծ. խ:
Նախատվկայ. խ:
Նախատս, ած ինչ. ած ինչ ընդ ինչ ընդ ինչ:
Նախատսել. ս: 403
Նախատսինք, գրանց:
Նախատսորդ, Ն, ած:
Նախատարար, Ն: 267
Նախընթաց, խ:
Նախիր, Ն: 11
Նախկին. ա: 15
Նախկինատար, ‖ մ: 183
Նախնի, մ: 281
Նախանգ, Ն, 265
Նախանջ, խ:
Նախանջել, ս:
Նախատեա, Ն: 266
Նախատակ, Ն:
Նամակ, Ն: 10
Նայիլ, ա: 117
Նանիր, 270
Նանրահանալ. ս. 414
Նաչիճ, ա: 15
Նապատասակ. Ն:
Նարդեանս, ‖ մ: 179
Նարդոս, խ. Ն: 253
Նարօտ, խ:
Նաճ. 287
Նաճարկել, Ն. ած. էց:
Նաճաղ, խ:
Նաճակ. Ն. 273
Նաճակատուիր, ած: 280
Նաճակից, Ն: 269
Նաճիճնգ ամս, խ: 260
Նաճավար, Ն. ած:
Նաճարար, Ն, 267
Նաճել, ս. ած: 411
Նաճեթ, խ:
Նաճորդ, Ն: 274
Նախօրա, Ն:
Նաքարակիտս. կ:
՛Նեզ. խ: 446
Նեզաստիրա. խ: 8
Նեղել, ս: 399
Նեղոս. խ: 252
Նենգ, Ն: 266
Նենգաւժիչ ամս. 263
Նենգել. ս:
Նեռն. 30
Նետ. խ: 6
Նետակալ, Ն: 268
Նետաձիգ, ած. ած, օք:
Նետասուս, խ. կ:
Ներ, խ:
Ներագրել:
Ներարշաճել, ս. ած:
Ներբան, Ն:
Ներբող, խ:
Ներբողեան, 262
Ներգեւել, ս:
Ներգոյզ. ած. ած. ած. օք:
Ներդաշնակ, Ն:
Ներընդունակ, Ն:
Ներընդունական, Ն:
Ների. ս: 23
Ներկայ, խ:
Ներկատուն. ած. կ:
Ներկարար. Ն: 265
Ներկել, ս. ս: 399
Ներկուռ, ՛ի. գ:
Ներսակ, Ն: 444
Ներսակիլ. ս. 409
Ներսուն, խ:
Ներսահիլ, ս:
Ներսէս. խ: 252
Ներսպրդիլ, ս: 410
Ներքնակ, Ն:
Ներքնեալ. ս: 279
Ներքնեալան, 267
Ներքնեալ. մ: 18
Ներքնատուզակ, Ն:
Ներքոյ. ‖ Ն: 175
Նեցուկ, 272
՛Նշոլ. խ:
Նշոլել. ս: 399
՛Նժար, խ. օք:
Նժդեհ, խ: 6
Նժոյգ, Ն. մ:
՛Նիւազ, խ:
Նիգ, Ն. կ:
Նիզակ, Ն:
Նիզակակիրանի. ած. էից:
Նիզակակից, Ն: 11
Նիհար, Ն: 267
Նինջ, ՛ի. գ:
Նիրհել, ս. ած: 416
Նիւթ, ա: 14
Նիւթել, ս:
՛Նկան, Ն:
Նկանակ, Ն:
Նկատ, խ:
Նկատել, ս:
Նկար, ա, ց:
Նկարագիր, 261
Նկարագրել, ս: 406
Նկարակերտ. խ. օք:
Նկարել, ս:
Նկուն, ած գնալով, այլ ընդ ինչ ընդ ինչ:
Նկրտիլ, ա:
՛Նմանի. գ: 289, 444
Նմանակից, Ն: 269
Նմանաւոր, խ:

Համառաւիղ, ած. 8
Համեմատութիւն. ա. 65
Համեմ. մ. 281
Համրել. ա. 409
Համրիկ. ‖ չ. 187
Հանգել. ա. է. 389
Հանգեցուցանել. ա.
Հանդ. 10
Հանդագիր, 272
Հանդագործ. 272
Հանդագիտ, ն. 12
Հանդանակ, ած.
Հանդակ, ն. 273
Հանդակել. ա. 399
Հանդամանել. ա.
Հանճար, ն.
Հանճարել, ա. 399
Հանգրակ, ն.
Հանել, մ. 281
Հանթար, ն.
Հանկարել, ա. 399
Հանմար, ած, 255
Հանմարել, ա. 404
Հանուն, ած.
Հանցանք, ած. փ.
Հանգիստ, ն.
Հաղկատել, ած. է. 72
Հաճ, ած. 7
Հաճի, մ. 281
Համոյս, ած. ն. 255
Հոյ. ած. 255
Հոյակի. ա. 23
Հոյապատ, ած.
Հոյնախոհ, ած.
Հոյնական. ն.
Հոյնանալ. ա. 416
Հոյնաձայ, ած.
Հոյնպուճակ, ն.
Հոյնժամանակ. ‖ մ. 184
Հոյնհետայն, ‖ մ.

Հոր, ա. 14
Հորաքոյր. ած. 260
Հորագիւղ. 32
Հորագիւղ, ած.
Հորալուր. ած, 257
Հորալուր. ա. 257
Հորաչէն. ած. փ.
Հորաբանել, ած.
Հորոգ, ած. 446
Հորոգել. ա. 401
Հոս, 277
Հոճաղ, ն.
Հոճաղապանդն. 274
Հոճաղել, ա.
Հոճաղ. ած. գործ.
Հոմաղ. ‖ մ. 179
Հոմաղել, ա.
Հոմաղիլ. ա. 411
Հոմաղիլ, ա. 412
Հոմանել, ա.
Հոմաստ. ած.
Հոմարտան, ն, 265
Հոմէր. ն. փ.
Հոմիմ, ն. 11
Հոմիրակ, ն.
Հոմիրան, ն.
Հոմիրանոց, ն. 274
Հոմիրել, ա. 396
Հոսիկի, մ.
Հոսանք. ա. 23
Հոսէ. ա. կ.
Հոսեան. է. 21
Հոսքը, ած. կ. 445
Հպատակել. ա. է.
Հպատակ, ն.
Հպար, ած.
Հպարակ, ն.
Հպարտել, ա. 403
Հրեշտակ, ած. 259
Հրճուիլ. մ. 18

Հրեայ, ած. 254
Հրեշտանալ, ա. 412
Հստիկ. բ. 122
Հստակել. է. 183
Հստակացանել. ա. 65
Հրան, ն.
Հրբաբանել, ած. է.
Հրբաձայն. ած.
Հրբանալ, ա. 413
Հրթիռ, մ. 18
Հրթիռել, ա. 412
Հրկզիլ, ա. 117
Հրթիռ, մ. 18
Հսոր. ասլ. 27
Հսոտաբ, ն.
Հսոտ. ասլ. ած. 285

Ճ.

Ճաբաթ. ց. 31
Ճաբաթապահ, ած.
Ճալակ, ն.
Ճալակել. ա. 399
Ճահ, 281
Ճահապ, ն.
Ճահապատանուհի, ած.
Ճահապակ, ն.
Ճահապակել, ա. է.
Ճահապիկն, ի. զ. 288
Ճահճուտ. ած. 263
Ճահիլ. ա. հ. 126
Ճահպալատ, ած. 7
Ճալ, ած.
Ճալախ, ա.
Ճալախել, ա. 403
Ճալակրատ, ած. ն.
Ճալակրատել, ա. է.
Ճալամանթ, ած.
Ճալաճաշուրթն, է.

շաղափ, 278
շաղիկ, 270
շաղիկաւ· խ, 254
շաղիկապել· ս· 404
շաղփաղփել, ս· է·
շամանդաղ, ն· 266
շամբ, խ·
շամուճակ· ո, 23
շամփուր, ա· 15
շանաձանձ, խ· օ·
շանթ, խ·
շանսխուր, ա· 15
շանլուն, ՚ի· զ· 263
շառաչիլ, ա· 413
շառաչիւն, 263
շառաւիղ· ն·
շառաւիղել· ս· 397
շաւտ, ՚ի· զ·
շան· ‖ մ· 179
շառաղբոյց, խ· 9
շառասխօս· խ·
շառաւկեր· ն, 267
շառաւոտ, ա· 413
շառաւչ ուանել, ս· 65
շար, խ·
շարաբարդել· ս·
շարաբերել· ս·
շարադրել, ս· 401
շարալծել, ս·
շարակարդել· ս· 397
շարակցել, ս·
շարահիւսել, ս·
շարահիւսուիլ· է·
շարամանել, ս·
շարաւուիլ, է·
շարել· ս· 404
շարժառիթ, խ· 8
շարժել· ս· 51
շարժելի, մ· 18
շարժել, ս· 399
շարժուիլ· է·
շարխաւ, խ·
շարուհակ, ն·
շաւիղ, 270
շափիւղայ, խ·
Շ եղջ, խ· 6
շեղջակոյտ· խ· 9
շեղջակուտել, ս· 405
շեշտ· խ· 6
շեշտաբանել, ս·
շեշտել, ս· 399
շերամ, ա· 13
շերտ, խ·
շերտել, ս·
Շէն, յ· 31
Շինիլ, շէնել, շէնեցի· ա, օ·
շիթ, խ· կ·
շիկահեր, ն·
շինական, ն· 275
շինել· ս· 405
շինուածք· ա·
շիշ, խ· կ·
շիրակիան· վ· 25
շիրիմ, ն· 11
շիւղ· 256
Շլապին, խ· փ·
շլանալ, ա· 413
շլուխս, խ· ն· 253
Շոգիր, 261
շղթայահարել, փեթթել, ամբ· ենց, անց·
շղթայ, խ· 398
Շնալ· ա, 80
շնորհ· 270
շնորհաբաշխ, խ·
շնորհազարդ· խ·
շնորհազարդել, ս· 399
շնորհալի· 280
շնորհաճիր, խ· 8
շնորհատու, ն· 11
շնորհել· ս· 396
շնչական, ն· 275
շնչաւոր, ն·
շնչել, ս· 397
Շնչիլ· ս· է· 412
շնչուն· 263
շոգի, ՚ի· զ·
Շոգի, մ·
շոգմոգ, խ· 469
շողակաթ, խ·
շողշողել, ս· է· 410
շողքորթ, խ· ն·
շոր· ա· 14
շոմայտ, խ·
շոմարիլ, ա·
շուկայ, խ·
շուն· է, 21
շունչ· ա, 277
շուշան, ն·
շուշան· վ· 25
շուշանակ, ն·
շուտ· ‖ մ· 182
շուտափոյթ, խ· փ·
շուտ շուտ· ‖ մ· 182
շուրթն· է· 21
շուրջ· ‖ ն· 176
շուրջառ· ն, 266
շուք, ա· 15
Շխել, ս· է·
շխլուն, ՚ի· զ·
Շպարել, ս·
Շռայլ, խ·
շռնդուն· է·
Շտապիլ, ա· 117
շտեմարան, ն·
շտեմարանել, ս·
Շրթնաշաւիղ, լ·
շրջակայ· խ·
շրջան, ն· 19

ընդանակ, ն։
ընդապատ. ն, 265
ընդապատել. ս. 403
ընդափակել, ս. 403
ընդել, ս. 34։
ընդհեղուցանել. ս. 65
ընդիլ. ա. 415
ընտանութ, ա. 113. 411
Ը փել, ս։
ըփոթ, խ։
ըփոթել. ս. 404
Ը քեղ, խ. 262
ըքեղաղարդել. ս. 399
ըքեղաճոխ, խ։
ըքեղանալ. ա. 413
ըքեղապանծ, խ։
Ը օթ, խ։
ըշ՝ վ. 25
ըշտփել. ս. 403

Ա.

Ագել, ս։
ագեկործան, ն. է։
ագեսէր, ն. մ։
ադի, մ. 18
ազարիլ, ա. 416
Այնի, մ։
Աղջն, է. 20
ալուձն, է. 21
ալր. խ. ց։
ալրակ, ն։
ալրել. ս. 399
ալրտ, խ։
Ամ. խ։ ց. ռվ։
ամսակ. ա։
ամսական. ն. 268
Ան. ‖ 185
Աղ. ա. 14
աղբատ. է. 399
աղբասից. խ. 8
աղբերգական. ն։
աղկոյզ, ա. ն. մ։
աղն, 284
աղաղել, ս. 403
աղարի. խ։
աղարկել, ս. 399
աղարկած. ն. 262
աղարկիլ. ա. 117
աղբ, ՚ի. չ։
աղբանք, նաց։
աղբել. ս. 403
աղբ, 270
աղջատուբել, ս. 399
աղջախտ. խ։
աղջակիզ, ն. մ։
աղջակիզել. ս. 396
աղջամիտ, ն. 11
աղջանալ. ա. 79
աղջոյն. խ. մ։
աղջոյն, ՚ի. չ։
Ան. խ։ ա։
ախիր, խ. 8
Ամն. 37
Այժ, ա. 16
այրապագաւ. ‖ մ. 182
Ը ապաքէն. ‖ մ. 182
ոչ արդեօք. ‖ մ. 182
ոչ բնաւ երբէք. ‖ մ. 181
ոչ երբէք. ‖ մ. 181
ոչ է թէ. ‖ շ. 187
ոչինչ. խ. 8
ոչինչ կերպիւ. ‖ մ. 181
ոչ իւիք. ‖ մ. 181
ոչխար. ն։
ոչ միավիւիք. ‖ մ. 181
ոչ ոմն. 37
ոչ ոք. 37
Ոսգել, ս։
Ախն, ՚ի. չ։
ոսկեայ. ՚ի. չ. 263
ոսկեանք. էանց. 283
ոսկեթել, խ։
ոսկեհուռ, ՚ի. չ։
ոսկեձուխել, ն. կ։
ոսկեպսինձ, ա. կ։
ոսկեսուր, խ. կ. օ։
ոսկէգործ, 272
ոսկէզօծ, խ։
ոսկէքար. է. էա. էից. անց։
ոսկիաձոյլ, խ. մ։
ոսկիապատ. ն, 265
ոսկր. ապ. 27
ոսկրաբեկ. ն. էա. էց։
ոսկրատ, խ։
ոսոխ, խ, 254
ոսոն. է. 20
ոստ. ա. 14
ոստայն, խ։
ոստայնանկ, է. էա. ած. օ։
ոստաքանչ, խ։
ոստիկան, ն. 10
ոստնուլ, պ։ 410
ոստոստել, ս. չ։ 413
ոտիք. 39
ոտնաննայ, խ։
ոտն. վ. 25
ոտն. 286
ոտնաբեկ. ն, 266
ոտնաձայն, խ։
ոտնատուր, ն։
Ար. 43. 38
որ. ‖ շ. 189
որակ, ն, 266
որակութիւն, չ։
որայ, ա. խ։
որբ. ա. 14
որբատ. ‖ մ. 182

արդեակ, ն. 272
արդեապան. ն.
արդեկատար, ա.
արդեգիր, ն. 271
արդի, մ. 18
արդն, է. 20
արդնալից, ա. 8
արդնահարիւ, ա. 411
արդան, ‖ մ. 182
արթ, ա. 14
արթ, ց. 31
արիկն, ‖ մ. 182
արկոր, ա. է.
արկարժէալն. 263
արկարատութիւն, ս.
արկրաժիլ, ա.
արկրամիալ. ա. 416
արձակ, ն, 266
արձաքար, է. է. է. ան. ամբ.
արմ. ա.
արմայեց, ա.
արմարգել, ա.
արոնալ, ս. ց. 413
արօմն, է. 20
արօմնական, ա.
արոյ աղաչաւ, ‖ ը 187
արոյ վասն, ‖ ը 187
արմնել, ա. 404
արոշակի, ‖ մ. 181
արոշտալ, ս. ց. 416
արօթ, ա. 7
արովային, ա.
արովայնակոչ, ա.
արովայնամիտ. ա.
արովհետև, ‖ ը 187
արօտալ, ս. ց. 416
արչափ, ‖ մ. 178
արպակ, ‖ մն 182
արպես. 190

արպէս զի, ‖ ը 187
արպէս թէ, ‖ ը 188
արս, ա. 14
արսալ, ս. 70
արսարդ, ն.
արքուն, ‖ մ. 178
Աւթ, էց. 292
աւթևտեան. 292
աւթևտեանքեան. 295
աւթնեքեան. 294
աւթաւտասանապատ տիկ. 295
աւթանասպատիկ. 295
աւթանեակ. 294
աւթանեքորդ. 293
աւթանեքեան. 295
աւթսուն. 292
աւժգին. 263
աւլ. ց.
աւլն, է. 20
աւսա, ա.
աւսատիկը. 270
աւսել, ս. 396
աւծանալ, ի. 76
աւղարկաշար, ն. 273
աւղեկից, ն. կ. է.
աւղեկցել, ս.
աւղեղ, ուղղ, ուի, ոց, ովք.
աւղերձել, ս.
աւղևոր, ն. 273
աւղևորել, ս. 340
աւղիշ, ա. 9
աւղի, մ.
աւղիղ, ա. կ. 446
աւղիս, ա. ոյ. ովք.
աւղիւհան, ա. 262

աւղղափրել, ս. 399
աւղղալից, ա. 8
աւղղեորել, ս.
աւղղել, ս. 397
աւղղիչ, ն. կ.
աւղղորդ, ն. է.
աւլա, ց. 31
աւղտապան, ն. 273
աւնայն, ա. 444
աւնայնէձեռն, ա. 255
աւնայնանալ, ս. 413
աւնդ, ընդոյ. ս.
աւնդ, ընդոյ. ս. 16
աւնելիք, եաց. 437
աւնիմ. 126. 417
աւնկի, մ. 18
աւնկն. է.
աւնկնդիր. 270
աւնչ, 256
աւշ, ’ի. գ. 288
աւշադնայ, ’ի. գ.
աւշաձեռ. ա.
աւշիմ, ն.
աւռ, ս.
աւռի, մ.
աւռկան, ն.
աւռկանել, ս.
աւռնանալ, ս.
աւռն, է. 20
աւռնուլ, ձ. ը. 105
աւռուցանել. ս.
աւռուցիկ. ն. կ.
աւռուցումն. է.
աւս, ա.
աւսանիմ. 130. 417
աւսումն. է. կ.
աւսուցանել, ս. 65
աւտի. ‖ 191
աւտար, ար. 27
աւտեմ, 139. 407

ասիճ, ն, կ. ԹՀ։
ուբ. ‖ մ. 180
ուբագ, ն։
ուբան. ՛ի. չ. 446
ուբանանալ. ա. 411
ուբանալ. խ. 401
ուբանօր, ‖ մ. 180
ուբաստ, ՛ի. չ. 289
ուբբաթ. յ. 31
ուբեմն. ‖ շ. 289
ուրուկ, ն։
Ոիեչեթին, վ. 285
Ոքոզ, խ. ն։

Ղ.

Ղամանն, ա. 13
ղամիչ. խ. կ.
ղամչահատ, խ։
ղամչեայ, խ. 262
ղար. 256
ղարաբան. խ։
ղարաբանել. ս. 406
ղարաբաստ, խ։
ղարաբարոյ, խ։
ղարաբերան. խ. 260
ղարագուխ, ն։
ղարագնիլ, ա։
ղարագործ. 272
ղարադաստիչ, ն. կ։
ղարաժողով. խ, 257
ղարաժողով, ա. 257
ղարաղուկ, ն, 266
ղարախնդայ, խ։
ղարախնդիր, ն. 272
ղըլխորշուրդ. խ. 260
ղարախտատ, խ. 259
ղարախոսել. ս. ը. 308
ղարահիր, ն. կ։
ղարահնել. ս. 399
ղարակրաքիս. ‖ մ։
ղարահամբաւ. խ. 259
ղարահաւան. խ. օ։
ղարահաւաք. խ, 253
ղարաձձի, մ։
ղարամահ, 261
ղարամհկնել, ս։
ղարամիտ. ն. 11
ղարամտիլ, ա. 117
ղարայղղ, խ. վ։
ղարանալ. ա. 413
ղարանիւթ. խ. 259
ղարաս, խ։
ղարասեր. ն. վ։
ղարատնտունագ. խ. 260
ղարատես, խ։
ղարարար. ն, 267
ղարշտրել. ս. 403
ղաւ, յ, 287
ղափաքանկանդ. 275
ղափաւոր. ն։
ղափել. ս. 403
Ղև. ‖ մ. 180
ղևևս. ‖ մ. 180
Ղեսմենևխեն. ‖ մ. 181
ղեղզք, խ. ն։
Ղիլք, խ. 8
ղիք. ‖ մ. 181
ղիքնաւճին. ‖ մ. 181
Ղզղիկան, ն։
ղզղինկ, է. 20
Ղնաշխարհիկ, ն. կ։
ընչին. ՛ի. չ. 288
Ղողղմաղ, ա. կ։
ղոր. ա. 14
ղորեքեան. 294
ղորեքկերպեան, 262
ղորեքկին. ՛ի. չ. 296
ղորեքկուղի, մ։
ղորեքկուսի, մ. 281
ղորեքտասան. խ. 292
ղորեքտասաներեքեան. 295
ղորիս, ՛ի. չ։
ղորիսակ, ն. կ. ԹՀ։
ղորղորդապետ, ն, 265
ղորք. էդ, 292
ղուռ, ա։
ղուճան. ն։
ղուճառ, խ։
ղուճառական, ն. 275
ղուճառանալ, ա. 413
ղուճել, ա. ը. 411
ղուտ, ա. 15
Ղբաւորիլ. ա. 117
ղմեղկիկ, ն, կ։
ղբնաղ, խ. 445
ղբնաղապետ, խ։
ղբնաղանալ. ա. 79
ղբնաղցուցանել. ա. 65
ղբոտ, խ. 261
ղբոտիլ, ա. 117

Պ.

Պադշտա, խ. 261
պալատամ, խ. օ։
պալատ, ի. ԹՀ. էդ. ԹՀամ ագ. օ։
պալար, ն, 265
պալարակալ, խ. 260
պալհաճուճեի, մ. 281
պախեփեալ, ա. կ։
պախարակել, ս. 405
պախուրց, խ, 254
պակասակիտ. ն. 11
պակասիլ. ա. 411
պակնուտ, 111
պակչիկ, մ։
պահ, յ, 31

պահակ, ն ։
պահակաւխս, խս ։
պահակասան, ն։273
պահանգ, ն ։ 265
պահանորդ, ն ։ ԽՀ ։
պահանջել ։ ս ։
պահասան ։ ն ։ 273
պահարան, ն ։ 274
պահել ։ ս ։
պահեստ, խս ։ 262
պահեստի ։ մ ։ 281
պահպան, ն ։
պահպանակ, ն,
պահ ։ ը ։ ոչ ։ 276
պաղատիտ, ն ։ ։ ։
պաղեստինէ ։ կամ
պաղեստին ։ 277
պաճար, ն ։
պաճարամիա, ն ։ կ։
պայազատ, ն, 268
պայազատել, ս ։
պայթել, ա ։
պայծառ ։ խս ։ ն ։
պայծառանալ, ա ։
պայման, ն ։
պայմանադրել, ս ։
պայմանել, ս ։ 404
պայուսակ, ն ։
պայտ, խս ։
պան, խս ։
պանդխտանալ, ա։79
պանդոկ, ն ։ 266
պանդուխտ, ն ։ 269
պանիր ։ ա ։ 15
պանծալ, ա ։
պանծալի, մ ։
պաշարել, ս ։ 400
պաշտատական ։ ն ։
պաշտել ։ ս ։ 403
պաշտկամբ ։ ն ։
պաշտպանել ։ ս ։
պաշտօնատար, խս ։ օ ։
պաշտօնեայ ։ խս ։ 262
պատ, ոյ ։ ովք ։ ովս ։
պատակիլ, ա ։ 411
պատանձիլ, ա ։
պատահ, ն ։
պատահական ։ ս ։
պատահ ։ 277
պատեր, խս ։ 9
պատուար, ն ։
պատուառակալ, ն ։
պատքիլ, ա ։
պատահար, ն, 267
պատահի ։ 172. 419
պատահիլ ։ ա ։ 409
պատահումն, ն ։
պատաղիլ, ս ։ 410
պատան, ն ։
պատանդ, խս ։ 253
պատանդել, ս ։ 396
պատանեակ ։ ն, 273
պատանի ։ մ ։ 18
պատանուհի ։ մ ։ 18
պատառ, ա ։ 13
պատառաքաղ, խս ։ օ ։
պատառել ։ ս ։ 310
պատառոտել ։ ս ։ 310
պատառուճած, ա ։
պատասխան ։ ի ։ ը ։
պատասխանի ։ մ ։
պատասխանել ։ ս ։ 396
պատարագ, ն ։
պատարուն, ի ։ ը ։ 288
պատգամ, ն ։
պատգամաբեր ։ խս ։
պատգամաւոր, ն ։ 273
պատժմէ ։ օրինել ։ ս ։ 410
պատգարակ, ն ։ 10
պատեան, խս ։ կ ։
պատել ։ ս ։ 403
պատերազմ ։ ն ։
պատերազմիլ ։ ա ։
պատժասպարտ ։ 261
պատժել ։ ս ։ 403
պատիժ ։ ա ։ կ ։
պատիր, ի ։ ը ։
պատիւ ։ ա ։ 16
պատիան ։ խս ։ 444
պատիանաւոր ։ ն ։
պատիան է ։ 420
պատիանի ։ 172
պատիանիլ ։ ս ։ 409
պատիառանք ։ առաջ ։
պատիառիլ, ս ։ 411
պատիեր ։ ն ։
պատիերասան ։ ն ։
պատնառ ։ ն ։
պատնառաւ ։ ն ։ 175
պատնառել, ս ։
պատնառիլ, ա ։
պատնէն, խս ։ 9
պատմաբանել, ս ։ 406
պատմագիր ։ ն ։ 271
պատմագիրք ։ գրոց, 276
պատմագրել, ս ։ 406
պատմել ։ ս ։ 406
պատմիչ ։ ն ։ 175
պատմուճան, ն ։
պատնէշ, ն ։ ի ։
պատշաճ ։ խս ։ 444
պատշաճէ ։ 419
պատշաճիլ ։ ս ։ 409
պատշգամ, ն ։
պատուանդան, ն ։
պատուասէր ։ ն ։ 271
պատուաստել, ս ։
պատուար, ն ։
պատուել ։ ս ։ 399
պատուելի ։ մ ։

պա՜

պատուհէր · ՚ի · ս. 288
պատուհիրակ , ն ։
պատուհիրան · ն · 274
պատուհիրանապահ · է , է՛ · ապ , օ ։
պատուհիրել · ս · 396
պատուհհաս · խ ։
պատուհասկոծ · խ · 259
պատսպարան , ն · 274
պատսպարել , ս · 399
պատրանք · ադց , 264
պատրաստել · ս , 340
պատրել , ս ։
պատրիարգ · ն ։
պատրիկ , ն ։ 11
պատրոյկ , ն , 268
պատրուճակ , ն ։
պատրուճակել · ս · 399
պատրուճակ , ն ։
պար , ց , 31
պարաճաճկել , ս · 403
պարակից , ն · կ ։
պարան , ն ։
պարանոց , ն ։
պարանոցաձաղ , խ ։
պարապ , ոյ · ով , էց · ով ։
պարապիլ , ա · 315
պարապորդ , ն ։
պարառնուլ , ԹԻ · 403
պարարակ , ն ։
պարարել , ս · 403
պարարտ · ն · 445
պարարտանալ · ա · 414
պարբերը , ՚ն ։ 176
պարբերութիւն , ր ։
պարգև · ն ։
պարգևաբաշխ · խ ։
պարգևատու · ն · 11
պարգևել · ս · 396
պարեգօտ , խ · 7
պարել , ս · է ։ 415
պարզ , խ ։
պարզաբանել · ս ։
պարզամիտ · ն · 11
պարզել , ս ։
պարզաձևանակ , ն ։
պարզուտ , խ · կ ։
պարիսն , էից , է՛ · էց ։
պարիսպ · ն ։
պարկեշտ , խ ։
պարկեշտուհի · մ · 18
պարկտել , ս ։
պարոյկ , ն , 268
պարսանակ , ն ։
պարսուբել , ս · 403
պարպատիլ , ա ։
պարս · ՚ի · ս · 288
պարս · խ ։
պարսատիկ , ն · կ ։
պարսաւ , խ , 255
պարսաւանք , անաց ։
պարսաւել · ս · 405
պարսիկ · ն · 288
պարսպել · ս · 403 · 407
պարսպ · կ պարսիկք · ից · 288
պարտ , ց · 31
պարտական · ն · 444
պարտակել , ս ։
պարտապան , ն · 273
պարտասիլ , ա ։
պարտասեցուցանել , ս ։
պարտատէր , 34
պարտաւոր , ն · է ։
պարտաւորել , ս 340
պարտաւորիլ , ա 340
պարտել , ս ։ 399
պարտէ , է 420
պարտիզ , ն ։ 268
պարտիզպան , ն ։ 273
պարտիք , ից ։
պղծել , ս ։ 399
պենտեկոստէ , խ · 6
պետ , ն ։ 265
պետական , ն ։ 275
պետափրէ , ո ։ 23
պետութիւն , ր ։
պետրոս , խ ։ 252
պետրոսեան ։ 262
պերճ , խ ։
պերճաբանութիւն , ր ։
պերճանալ , ա ։ 414
պերճապատիւն ։ 272
պերճուցցնել , ս ։ 65
պկտը , ՚ի , ց ։ 287
պճիճակ , ն ։
պիղծ , ա , 277
պինդ , ն ։ 11
պիպիանէ , ո ։ 23
պիսակոս , խ , ն ։ 261
պիտակ , ն ։
պիտանաւոր , ն ։ 444
պիտանի , մ ։ 444
պիտոյանալ , ա ։ 409
պիտոյ է ։ 420
պիտոյք , ոյից , 252
պղերգ , ն ։ 268
պղինձ , ա ։ 15
պղծաւուր , ա ։ 15
պղնձեայ , ՚ի , ց ։ 263
պղպեղ , է ։
պղպէնակ , ն ։
պղտոր , ոյ · ով · ոց , ից ։
պձեղն , է , կ ։
պճղնաւոր , ն ։
պճնաղարդել , ս 399

պահել, ս։
Պահակ, Ն։
պահապահ։ խ։
պահել, ս։ 404
պհլաւտ, խ. 261
պհատաճիզ, յգ. է. ած. օգ։
պհեւել, ա. 416
Պհեւուհ, 92. 410
Պողոսեաւակ, Ն. 11
պողոտայ, խ։
պոյտ, է, 21
պռռնիկ, Ն. կ։
պռռնկիլ. ա. 416
պռռտա, խ. 261
պորտ, ա։ 14
պուճեռիկոս, Ն։ 268
պռւճռաբդ, խ. Ն։
Պչրռնք, ռնաց։
Պռստել. ս. չ։
Պտակ. Ն։
պտակադիր, 270
պտակակալ, Ն, 268
պտակել, ս. 404
Պտկիլ, ա։
պտղաբեր. 256
պտղալից, խ։ 8
պտղախայծ, խ։
պտղակ, Ն։
պտղակորոյս, խ. փ։
պտղամէտ, խ. 263
պտղաւոր. Ն։ 273
պտղաւորել. ս. 400
պտոյտ, խ. փ։
պտուկ, է, 21
Պրակ, Ն։
պրաս, խ։
պրկել, ս։
պրռռ, ոյ. ով. ած. օգ։
Պօղ. վ. 25
պօղիկարպոս. խ. 252
պօղոս, խ։ 252
պօղոսեան, 262
պօղոսեանք. եանց. 284

Ջ.

Ջ աթջխել, ս. 403
Ջահ, խ։
Ջաճազգեայ, խ. կ։
Ջահաւորել, ս։
Ջահընկալ, Ն։ 268
Ջահնորակ, Ն։
Ջահռնակ, Ն։
Ջաղխել, ս։ 403
Ջաղջ, խ։
Ջամբել, ս։ 51
Ջայլամն, է, 19
Ջան. խ։
Ջանալ, ա. լ. չ։ 414
Ջատագով, խ։
Ջատագովել, ս։ 407
Ջարդել, ս։
Ջ եռանիլ, բ։ 122
Ջեռնուլ, թ. ը. 105
Ջեռուցանել. ա։ 65
Ջերեզ. 419
Ջերմ. խ. 445
Ջերմախտանալ, ա. 416
Ջերմախտուիլ, լ։
Ջերմնալ, ա։ 414
Ջերմեռանդ, խ։ 445
Ջերմեռանդանալ. ա. 414
Ջերմեռանդուիլ. լ։
Ջերմն. է։
Ջիլ, Ն. կ։ 12
Ջինջ, խ. կ։ 8
Ջլակոտոր, խ. 260
Ջնարահաւր, Ն.
Ջնջան, Ն, 10
Ջնջել, ս. 401
Ջնջոց, Ն. է։
Ջոկ, խ։ 444
Ջոկել, ս։ 401
Ջոկ Ջոկ, մ։ 181
Ջորեակ, Ն. կ։
Ջորի, մ։ 18
Ջուր, ա։ 277
Ջրկիր, կ Ջրկիրն, կ։
Ջրակն, է։
Ջրահեղձ, խ։
Ջրաղաց, խ. Ն։ 253
Ջրային, ա։ 279
Ջրայոյզ, խ։ 9
Ջրասոյզ, խ։ 9
Ջրասուն, 255
Ջրարբի, մ։ 18
Ջրբուղէ, բնիկ, է. էդ, օգ։
Ջրգողիկ, ա։ 117
Ջրել, ս։ 400
Ջրհան, Ն։
Ջրհեղեղ, Ն։
Ջրհոս, խ։
Ջրմուղ, 256
Ջրշուն, է. կ։
Ջրպան, Ն։ 273

Ռ.

Ռ աբբի, մ. 18
ռազմ, խ։
ռահակ, խ։
ռահ, խ։
ռահվիրայ, խ. փ։
ռամ, խ.
ռամիկ, Ն. կ։ 445
ռամկածին, ծնի, է. էդ, օգ։

ռամկական, ն։
ռամկանալ, ա. 414
ռաստ, խ։
ռափայէլ. խ, 252
ռաքել. վ. 25
Ռետին. խ. ա. կ։
Ռմբաքար, 256
Ռիշտ, ն. 269
Ռոճիկ, ն. կ։

Ս.

Սաբաս. խ. 285
սաբաս. 285
սագ, է. էծ. ագ. օթ։
սադրել. ս։
սադուկի. վ. 25
սալ, խ։
սալաճանալ, ա։
սալամանդր, խ. ն։
սակ, խ։ օթ։
սակայն. ‖շ. 186
սակաւիկ, մ. 18
սակաւ. ց, 31
սակաւ. ‖մ. 179
սակաւագիւն. խ. 258
սակաւագիւն. ա. 258
սակաւաղօր, է, էծ. ագ. օթ։
սակաւիկ. ‖մ. 179
սակաւիկ իմն. ‖մ. 179
սակաւիկն. ‖մ. 179
սակաւօր. 35
սակս. ‖ն, 175
սակս որոյ. ‖շ. 187
սահանք, ագ։
սահիլ, ա. 410
սահման, ն։
սահմանագիր. 270
սահմանադրել. ս. 397
սահմանել. ս. 396
սաղարդ, խ։
սաղարդաղուճարձ, խ։
սաղարդախիտ, խ. 8
սաղաւարտ, խ։
սաղիմ, վ. 25
սաղմ, խ։
սաղմոսել. ս. է. 414
սաղօմէ. ո, 23
սամսարիա. 277
սամուռ, խ։
սամիթ, ն. 12
սամռել. խ. 252
սամիռաօն. խ. 252
սայլաձիւլ, ա։
սայլ, խ։
սան, խ։
սանդալ, ն, 266
սանդարամետ, խ։
սանդխտուն, է։
սանդուղ, ա. 15
սանձ, խ։
սանձակոտոր, խ։
սանձահարել, ս։
սանձարձակ, ն, 267
սանձել, ս. 401
սանար, ազ. 27
սապատ, ն. 265
սապատուղն, 286
սառիլ, ա։
սառն, սառէն, սմբ. էին, անց, ամբ։
սառնամանիք, եաց, 280
սառնանալ. ա. 343
սառնապատն. էծ. էց։
սառնաւորակ, ն։
սառուցանել. ա. 65
սասանիլ, ա. 414
սասա, խ։
սապոնել. ս. է. 342
սաւտիկ. ն. 12
սաւսիկ. ‖մ. 183
սաւսկանալ. ա. 414
սաւսակել. ս. 340
սաւսան, խ. 254
սաւսար, ն։
սաւսարել, ս. է. 342
սաւսեր, ն։
սաւսր, աղ։
սաբ, է, էծ. էց, օթ։
սարակ, ն։
սարաս. խ։
սարդիս. խ. 253
սարդ. խ։
սարդիոն, ն, 265
սարկաձագ, ն. 242
սարսափ, խ։
սարսաւափիլ. ա. 411
սարսիլ. ա. 411
սարսուռ, 279
սարտուղալ, պ։
սարտուցանել, ա. 65
սաւան, ն։
սաւառնաթև. խ. 260
սաւառնիլ, ս։
սաւուղ. վ. 25
սափոր, ա. 13
սափրել, ս. 400
Վգալ, խ. 76. 400
Վեամ, ա. 14
սեաւ. ա. կ։
սեբաստացի. մ, 282
սեբաստիա. էաց, էաձ.
սեխ. խ։
սեխեկի, մ։
սեխեստանի, մ։
սեղան. ա. 13
սեղանագերձ, խ։
սեղանաւոր, ն։
սեղեխ, խ. ն. 253

աեղմել, ս. 400
աենեակ, ն. 11
աենեկատան, ն. 273
աենեկապետ, ն. ի.
աեղ, ի.
աեպել, ս.
աեպուհ, ա.
աեռ, ի. 6
աեր, ի.
աերեաղ, ա. 14
աերել, ս.
աերեկել, ս. 400
աերկ, ‖ մ. 179
աերմանահան, ն.
աերմանացան, ի.
աերմանաքաղ, ի. օգ.
աերին, է. 19
աերունդ, ը, 283
աերուք, վ. 25
աերտ, ի. 6
աերօքէ, ի. 6
աեփական, ն. 470
աեագոյն. ի, 259
աեագոյն. ա, 259
աեազգեայ, 270
աեակ, ն.
աեամորթ. ի. 253
աեեռել, ս. 404
աեորակ. ն.
Աեգ, 278
աեզ, ա. 16
աեթ. վ. 25
աեր. ա. 16
Աեփափիլ, ա. 411
Աեգաղ, ը. է.
սիդոն. ի, 258
սիդոն. ն, 258
սիկի, ս, 28
սիմէօն. ի. 253
սիմօն. ի. 252
սինար. ի. 252
սինկլիտոս, ն, 268
սիսեռն. է. 20
սիրաբաղջոջ, ի.
սիրական. ն.
սիրամարգ, ն.
սիրամուկնդ, ի. 260
սիրատաբուկ, ի.
սիրեմ. 47
սիրեցեալ, ա. 279
սիրուն. ի. 263
սիրունակ, ն. 273
սիրտ. ի. 8
սիրօղ. 276
սիւն. ը, 22
սիւնհոդոս, ն, 268
սիօն, ի.
Աւանակ, ա. 410
աւազ, ն.
Աւալիլ. ա.
աւարագործ, է. ի. ա. օգ.
աղ. օգ.
աւրալի, մ. 18
Ակահ, ի. ն.
ակահակ, ն.
ակայ, ի.
ակաճառակ, ն.
ակիլ, ս. ը.
ակեռւբ. աեր. կամ աէնբէ. սրբէ. սրաճ. աէնբ. առաբ. սերց. կ սրաց. սրօգ.
ակէսրայը. սէնբաառն. աէնբաբէ. սէնբաբաճոց. կամ սէնբաբց.
ակզբնատիպ, ի. 8
ակի, մ. 18
ակկզեն. է. 20
ակնդիկ, ն. 12
ակռւտղ, 28
ակամանիմ. 131. 417
Աղոց, ն.
Աղբակ, ն.
ամբակակիոս, ոչ հա-
ւէի. այլ ընդ հայն
շարեցի.
ամբատ. վ. 25
Անակուզտ, ի. 8
անանիլ. ը. 412
անապարծ, ի.
անարբ. բէց. ի.
անափառ, ի. 259
անգոյր, ն. 12
անգրագործ, 272
անդուս, ն.
աննդական, ն. 275
անոտի, մ. 18
անոտիլ, ա.
անուադ, ը. 283
անուցանել. ա. 65
անուցիչ. ն. 275
Աոգոմ. վ. 25
աոխակ, ն.
աողաղ, ը. է. 416
աոլնակ, ն.
աողոսկիլ, ա.
աողջուն, ա. 15
աոպռ, ապ. 27
աոսինճ, ի. ա. կ.
աոսկ, ի.
աոսկաղ, ա. 80
աոսկական, ն. 276
աոտ. ց. 31
աոտաղտակ, ն, 266
աոտամահ. 261
աոտամահիլ, ա.
աոտիլ, ա.
աոտոր. ի.
աոտորակիր, ‖ մ.
աոտորեցուցանել. ա. 65

սովոր է · 420
սովորոյթ , իս · 264
սոր , ա ։
սորել , ս · է ։
սորեկ , ն ։
սուգ · ա · 15
սուգական , ն · 275
սուգել ։ ս · 397
սուլին , ն ։
սուլել , ս · է · 52
սուղ , 256
սունկ , ն · ա · կ ։
սուս · ‖ 185
սուսեր , ն , 269
սուսերամարկ , ն · 271
սուտ · ա · 15
սուտակ , ն ։
սուտկասպաս , իս ։
սուր · ա · 446
սուրալ , է · է ։
սուրբ · ա · կ · 445
սուրբկայարի , մ · 18
սուրճանդակ , ն · 10
սուքար · վ · 25
սուքիաս · վ · 25
սուքիասանք · անաց · 283
սոփիտապ , իս ։
Պաշանանել · ս · 400
պատանդ , իս ։
պատանդանոց , ն · 274
պատանդարան , ն ։
պատառաղէն , ն · 271
պատառաղինել · ս · 340
պատառել · ս · 340
պատառնալ , իս · 383
պատառնալիք , ենաց · 280
պատառուճած , ա ։
պատա , ց · 31
պատառաճորել · ս · է · 409
պատահակ , ն · կ ։
պատահել · ս · է · 342
պատեղանի , մ · 18
պատի , մ · 18
պատհակ · ն ։
պատհականայտ , իս ։
պատհականալ · ս · 414
պատհակուլ · է · 439
պատնէշ , ն · կ ։
պատրաստել , ս · 410
Պատնատան , ն · 273
Պատրան · իս ։
պատահակ , ն · 10
պատահականիլ , ս · 410
պատահմամբ · իս · 259
պատմական , ն ։
պատմականիլ , ս ։
պատմութ , իս · ած ։
պատոյտ , իս · 9
պատոյտ , իս · 446
պատոյտել · ս · 401
պատանալ · իս · 400
պատճառ , է · 19
պատպանձ , իս ։
պատցական , ն ։
պատցոճած , ա ։
պատչտանել , ս , 400
պատչտանք , անաց , 264
պատեղծագործել · ս · 400
պատեղծանել · ս · 60 , 396
պատեղծել · ս · 307
պատեղծոճած · ա · 279
պատեղծուլ · թ · 103
պատելն , է ։
պատելնիլ , ա ։
պատերնեցիլ , ս · 412
պատերք , իս · աց · օք ։
պատերքանալ · ս · 411
պատե , ա · 13

Cccc 2 պատր-

պատճառ , իս , 253
պատչպ , ‖ մ · 182
պատչպ պատչպ · ‖ մ · 182
պատին , է · 22
պատիլել , ս ։
պատիքանել , ս ։
պատնանել , ս ։
պատնդիայ · ի · ղ ։
պատնդեայք · եաց ։
պատնատու , ն ։
պատողոգի , մ · 18
պատմական , ն ։
պատոյտ , իս · փ ։
պատոյտ · ‖ մ · 181
պատրաստել · ս ։
պատրաստանել , ս · 397
պատրաստել , ս · 397
պատրաստութիւն , է ։
պատրեւ · ‖ ն · 175
պատրակայ , իս ·
պատրակայուշինել , ս ։
պատրայարել , ս · 340
պատրաստել , ս ։
պատրաստուշել , ս · 340
պատրին , ա · 279
պատրոգել , ս · 401
պատրոա , իս ։
պատուճար , իս · ն · 253
պատուճարանալ · ս · 414
պատուգաբան , իս ·
պատուգաբանել , ս · 400
պատուգել , ս · 406
պատուգիր · ‖ մ · 181
պատուերագիր , ն ։
պատուերած , ա · իս ։
պատուերամած , իս ։
պատուեր · ն · 10
պատուերացուցանել , ս ։
պատուհանակել , ս ։
պատրատեղան , իս , 254

ատրճանակ, ին. ից. ոց.
ատրճանակել, ա. 409
ատրուկ, ն. 12
ատրճանակել, ա. 79
ատրակ, ն.
Արաթուիլ, ն. կ. 8
արալիս. խ.
արախտղխաղ, խ.
արամ, խ.
արահակ, ն. 273
արանալ. ա.
արաւոտս. խ.
արբաբան, խ.
արբագրել. ս.
արբազան. խ.
արբանալ. ա. 414
արբանեակ, ա. կ.
արբանեակդ, խ. 260
արբատուն. է.
արբուտուփ. այ. ավէց. օր.
արբարան, ն. 274
արբարար. խ.
արբել, ս.
արբերգեան, խ. 262
արբունքն. է. 22
արբուհի. մ. 281
արել. ս. 400
արիկայ, խ.
արինգ, ն. կ.
արուճակ, ն.
արուքն. է.
արուն. խ.
արքեպիսկոպոս, ն.
արկել, ս. 405
արտաբեկ. ն. 266
արտաբեկիկ. ա. 412
արտագէտ. 270
արտադիւք, ուշիովքն, այլ ընդ ձայն շարժիցէ.
արտամաշ, խ.
արտակաթ, խ.
արտապինդ, խ. կ.
արտաշնդիլ. ա. 411
արտացուցանել, ա.
արտեղ, խ, 262
արտմտիլ. ա.
արտնեղիլ. ս.
արտոտ, խ.
արօրհնապար, 261
Աւփածանելի, մ.
աւփածանիմ, 128. 418
աւրիքթ, ն. կ.
աւիւռ, ի. զ.
աւրփել, ս. 403
աւրել, ս. 405
Աքանչանալ, ս. 416
աքանչելի. մ. 18
աքեմ, ն.
աքօղել, ս. 400
Աօս, խ.
աօսասարաս, խ.
աօսափիլ, ս.
աօսափիւն, ի. զ.
աօփեր, վ. 25

Ա.

Ա ադր, աղ. 27
վազ, ի. զ.
վազել. ս. է. 410
վազվազել. ս. է.
վազվազկոտ, խ. 261
վազվազուկ, ն.
վաճառ. ն.
վաճառաժողով. ս.
վաճառաշահ. խ.
վաճառել. ս. 392
վայ. ‖ 185
վայ. այ. ավ. էյ. օվ.
վայել. խ.
վայել. ս. է.
վայելել. ս. 400
վայել է. 419
վայելուչ. ն. 272
վայելուչ է. 420
վայելչանալ, ա. 79
վայր, ի. ին. ից. օր.
վայրաբերել. ս.

վախճանիլ. ա. 416
վախճանել, ս. 340
վակաս, խ. ն.
վահ. ‖ 185
վահան. ն.
վահան. վ. 25
վահանակ. ն.
վահանաձոր. ն.
վահրամ. վ. 25
վահրամիկ. ա.
վաղ. ‖ մ. 180
վաղակաձոր. ն.
վաղահաս. խ.
վաղամեռիկ. ն. կ.
վաղարկութիւն. է.
վաղուն. ‖ մ. 179
վաղորդեան. ի. զ.
վաղուան. ‖ մ.
վաղուբեան. ‖ մ. 180
վաղվաղ. ‖ մ. 182
վաղվաղակ. ն.
վաղվաղակի. ‖ մ. 182
վաղվաղել. ս. է. 410
վաղվաղկոտ, խ. 261
վաղվաղուկ, ն.
վաձառ. ն.
վաձառաժողով. ս.
վաձառաշահ. խ.
վաձառել. ս. 392
վայ. ‖ 185
վայ. այ. ավ. էյ. օվ.
վայել. խ.
վայել. ս. է.
վայելել. ս. 400
վայել է. 419
վայելուչ. ն. 272
վայելուչ է. 420
վայելչանալ, ա. 79
վայր, ի. ին. ից. օր.
վայրաբերել. ս.

վայրագնակ, ն։
վայրագ, ն։
վայրագասուն, խս. կ։
վայրագաբնեմ, ն. կ։
վայրածել, ա։
վայրահակ, ն։
վայրապար, մ. 184
վայրասահ, խ։
վայրաքարշ, խ։
վայրենական, ն. 275
վայրենանալ. ա. 414
վայրենի. մ. 445
վայրկեան, խ. 7
վայրկենական, ն. 275
վան, վ. 24
վանական, ն. 276
վանասպան, ն։
վանասուր, խ. կ։
վանդակ, ն։
վանդակապատն, 265
վանել, ս։
վանք, նաց։
վաշ. 185
վաշխ, 256
վաշվաշ. 185
վառարան, ն. 274
վառել. ս։
վառվառէ. ո, 23
վառն, ն. 175
վառն այսորիկ. շ. 187
վառնգի. շ. 187
վառնիր. մ. 182
վառնոյր. մ. 182
վառնորոյ. շ. 187
վաստակ, ա, 277
վաստակիլ, ա։
վատ, խ, 254
վատախորհրդ. խ. 260
վատահամբաւ. խ. 259
վատաշխատիլ. ս։
վատանալ, ա։
վատասիրտ, խ. 8
վատասնուեղ, խ. 260
վատաթար. խս. ն. 253
վատաթարանալ. ա. 414
վատիլ, ա. 414
վատնել, ս. 397
վատշահիր, խ. 9
վարագոյր. ն, 268
վարազ, խ։
վարակել, ս։
վարանել, ս։
վարանիլ, ա։
վարասպանակ, ն։
վարատական, ն. 276
վարատիլ, ա։
վարդ. 256
վարդայատակ, ն։
վարդան. 24
վարդապետ. ն։
վարդապետել. ս. 397
վարդապետութիւն. լ։
վարդենի. մ. 281
վարդուհի. մ։
վարժ, խ։
վարժապետ, ն.
վարժարան, ն. 274
վարժել. ս։
վարել, ս։
վարի. 419
վարիլ, ա։
վարիչ, ն. կ։
վարկ, խ։
վարկանիլ. բ. 341
վարկել, ս. 341
վարկպարապն, մ. 18
վարկաբրակն. մ. 184
վարձ. ց. 31
վարձակ, ն։
վարձանք, ինաց։
վարձատրել. ս. 407
վարձել, ս. 396
վարձկան, ն. 276
վարմ, խ։
վարմիլ, ս։
վարշամակ, ն։
վարշամկայատն, 265
վարուն, խ. 7
վարս, խ։
վարսակալ, ն. էն։
վարսաւոր, ն։
վարսաւիր, ն։
վարսաւիրել, ս։
վարսել, ս։
վարսիկ, ն. կ։
վարսիք, պեաց։
վարք. բոց, 286
վաճառ, խ։
վաճառատ, խս. ն։
վաղ, խ։
վեհ. խ։
վեհապետ. ն. էն։
վեհափառ, խ. 259
վեհերեիլ, ա։
վեհերիլ, ա։
վեհերոտ, խ. 261
վեհերոտիլ, ա. 414
վեշտասան, էց, 292
վեշտասանեքեան. 295
վերաբերիլ, ս։
վերադասել, ս։
վերադիմիլ. ս. յ. 410
վերադիտել, ս. 401
վերադիր. դրէ. էն. ից. օք։
վերադրել, ս։
վերաթեւել, ս. յ։
վերածածկել. ս։
վերածել, ս. 406
վերականգնել, ս։

վերակացու, ն։
վերահսկողութիւն, ե։
վերածաւալ, ս. 406
վերամբարձակ, ն։
վերանալ, ա. 411
վերանկատել, ս։
վերանոքրել, ս։
վերաչափել, ս. չ։
վերապատուհասել. մ.
վերապաքինել, ս։
վերառատանալ, ա։
վերառեսուչ, ն. կ։
վերաբերել, ս. 397
վերարկու, ն. ու
վերացուցանել. ս. 65
վերելակ, ն.
վերընծայել. ս. 397
վերին. ա. 279
վերջնծայել, ս։
վերծանութիւն. լ։
վերյարդել. ս։
վերնաձակ. ն։
վերնագիր, 272
վերնադատակ, ն։
վերնական. ն. 276
վերնակենցալ, ն։
վերնահոս, խ։
վերնայարկ, ն։
վերնաշարժ, խ։
վերնատուն. ե։
վերոգել, ս. 401
վերոնակ, ն։
վերջ. խ։
վերջագասել, ս։
վերջանալ. ա. 415
վերջաւոր, ն. 273
վերսին. մ. 184
վերտ, խ. 6
վեց. խ. 292
վեցտասնիկն. կ. եմ։
վեցեակ, ն. կ. եմ։
վեցերորդ. ն.
վեցերեան. 294
վեչ, խ. փ։
վիմ. ն, 269
վէպ, ն, 266
վէս, խ. 9
վէտ, վէպ, եմ. էդ, օ։
վէր. ն, 268
վիթխարի, ն։
վիթխարել, մ։
վիժակ, ն։
վիժել, ս. 400
վիհ, ն. կ։
վիճաբանել. ս. 345
վիճաբանել. ա. 345
վիճակ, ն։
վիճակել, ս. 340
վիճել. ա. 416
վիմափոր, խ։
վիշապ. ն. 10
վիշտ. ն, 269
վիպասան, ն։
վիպասանել, ս։
վիպել, ս. 406
վիսկոս, խ. 261
վիրապ, ն։
վիրապ, խ. ն։
վիրաւոր, ն. 273
վիրգ, ն. կ։
վիշ, խ։
վիշապական. ն. 276
վիշապարան, ն։
վիշալ. ս. 401
վիշտաւհի. մ. 281
վկանդ, խ։
վկանդել, ս։
վհատիլ, ա. 414
վհուկ, ն. 12
վչար, խ։
վնասել. ս. 397
վնիւ, ա. 15
վնիտ, ն. 12
վնտռել, ս. 401
վնտռտոս, խ։
վնաս. յ, 31
վնասակար. ն. 444
վնասապարտ, 261
վնասել. ս։
վշտագին, 263
վշտագնիլ, ա. 414
վշտամբեր, խ։
վշտանալ. ա. 412
վշտանկել, ս. 403
վշտացուցանել. ս։
ովշ, ա. 16
ովտ, խ։
վեհմական. ն. 276
վատահ, խ. 446
վատահանալ. ս. 79
վատահարան, ն։
վատահիլ. ա. 410
տակ, ն։
վտանգիկ վտանգ, խն
վտանգիլ. ա. 412
վտառ, խ. ն։
վտառապահ, խ. օ։
վտարանդի, մ. 18
վտարանդիլ, ա։
վտարել, ս։
վտաւակ, ն։
վտաւան, ն։
վոխտ, 270
վոտտանալ. ա. 79
վոտիլ, ա։
ոտան, ն։
վրանահաղ, ն։
վրանապատ, է. եմ. ոց. օ։
վրացի. մ, 282

վըդովել, ս ։
վըէժ. յ. վ ։
վըէժխնդիր. ն. 272
վըէժադրծ, է. էա. ած. օգ ։
վըխտակ, ն ։
վըխտական. ն. 276
վըխտիլ, ա. 411
վընջել, ս. չ ։

Տ.

Տագնապ, ն ։
տագնապիլ, ա. 412
տագնապել, ս ։
տագր, ազ. 27
տաժանական, ն ։
տաժանականաբ, ած. 259
տաժանիլ, ա ։
տալածել, ս ։
տախտ, խ ։
տախտակ. ն ։
տախտակամած. խ. տախտապարել, ս ։
տածել, ս. 403
տակառ ն. 266
տակառապետ, ն ։
տակառ, ‖ մ. 185
տակառատակառ, ‖ մ. 185
տակաւին. ‖ մ. 179
տակ, խ, 254
տակտիկ, ա ։
տակտանդ, 278
տաղտապ, խ ։
տաղտաբար, ն ։
տաղտկանալ, ա, 343
տաղտուկ, ն. 12
տաճար. ն ։
տաճարապետ, է, էա. ած, էաց. էամ օգ ։
տամ. 145
տամալիճ, մ ։
տամկանալ, ա ։
տանիմ. 133. 417
տանիք, էաց, 280
տանուտէր. 34
տանջանք. նաց ։
տանջել. ս. 403
տանտիկին. 34
տապել, ա ։
տապեղ. խ ։
տապիս, խ ։
տապտ ։ խ ։
տապ, ա ։ էց ։
տապալել, ս. 401
տապալտաուռն, խ ։
տապակ, ն ։
տապակիչ, խ. վ. օգ ։
տապան, ն ։
տապանալ, ս. 345
տապանակ, ն ։
տապանատեղի, մ. տապաստ, ՛ւէ հոլվէ, այլ ընդ բայի շարադիր ։
տապար, ն ։
տապիլ, ա. 345
տապտապիլ, ա ։
տառ, խ ։
տառապանք. անաց ։
տառապիլ, ս, 412
տառատող, ն ։
տառէպ, խ ։
տառէղն, է ։
տասանորդ, ն ։
տասն ։ 292
տասնաբանեայ, ՛ի. զ
տասնապիղ, մ. 281
տասնապետիկն, 295
տասնապետ. ն. տասնեակ. ն, 294
տասնեքեան. 294
տասնեքկին, ՛ի. զ. 296
տասնհազար. 293
տատամիլ, ա ։
տատանիլ, ա. 414
տատասկ, ն ։
տատասկայան, ՛ի. զ
տար, ՛ի. զ. 288
տարաբաղդ, խ ։
տարաբերիլ. ա ։
տարագիր, ն. 444
տարագրել, ս ։
տարագիմ, ն. վ ։
տարադէպ, ‖ մ. 184
տարազ, խ. յ. 255
տարազագործ, է, էա. ած, օգ ։
տարաժամիլ, ա ։
տարաժամ, յ ։
տարախոհ, խ ։
տարածել. ս ։
տարակաց, խ ։
տարակայիլ, ա ։
տարակոյս, խ. 444
տարակուսիլ, ա. 412
տարահերքել, ս ։
տարաձայն, խ ։
տարաձայնիլ. ս ։
տարաձգիլ, ա ։
տարամերժել, ս. 401
տարանջատել, ս ։
տարաշխարհիկ, ն. վ ։
տարապարհակ, ‖ մ. 184
տարապարտ, ՛ի. զ ։
տարացոյց, խ. 9
տարափ, 278
տարաքօղել, ս ։
տարբեր, 444

տաքքերել, ա։
տարեկան, ն. 276
տարեմուտ. խ. 9
տարեցոյց, խ. 9
տարևոր, ն։
տարի, մ։
տարորոշել, ա։
տարտամ, խ։ 446
տարտամել, ա. 414
տարտարոս, ն։
տարր, աղ, 27
տարրանալ, ա։
տարրապաշտ, խ։
տարփալ, ա։ 80
տարփողել, ա, ը։ 409
տաւիղ, ն, կ։
տաւիղարակ, ն։
Տգեղ, խ, ած, օ։ 446
տգէտ. 270
Տեառնապրել, ա, 397
տեղայ, 172
տեղալ, ը։
տեղակալել, ա։
տեղապահ, խ։
տեղեակ, ՚ի. ց։ 289
տեղեկանալ, աւ 409
տեղի. մ։ 18
տեղի տալ, 145
տենդ, խ։ 6
տենչ, խ։ 6
տենչալ, ա։ 409
տեռատես, ի։
տեսակ, ն։ 10
տեսական, ն. 276
տեսանելիք, ած։
տեսանեմ. 55
տեսանի. 173
տեսարան, ն։ 274
տեսիլ, ը։ 22
տեսուԹիւն, ը։
տեսուչ, ն։ 173
տեսք, էդ. էա։
տետր. 27
տետրակ, ն։
տերև, ա։ 14
տերևազգեստ, խ. 260
տերևալից, խ, կ։
տերևազարդ, խ։
տերևաձև. ափ, խ։
տերևախիտ, խ։ 8
տերևասաղարԹ, խ։
տևել, ա, ը։ 415
Տզրուկ, ն։ 12
Տէգ, ն։ 12
տէր։ 33
տէրութիՒն, ը. 22
տէրունական, ն։
տէրունի, մ։
Տժգոհ, խ, ն։
տժգոհել, ա։
տժգոհիլ, ա։ 117
Տի, ա։ 14
տի՛, ‖ մ։ 183
տիգաբուն, ՚ի. ը։
տիգախոց, ի։
տիգաձող, ն։
տիգրիս, ո. ի։ 284
տիեզերք, էդ. ն։
տիեզերաբաժան, խ. օ։
տիեզերական, ն։ 268
տիեզերական, ն. 276
տիեզերատարած, ի։
տիկին, 34
տիղմ, ա։ 15
տիպ, ի։ 8
տիր, ‖ մ։ 183
տիրադաՀ. ի։
տիրադրուժ, խ. կ։
տիրահաստատ, ի։
տիրամայր. 33
տիրանենգ, 256
տիրասէր, ն։ 271
տիրասպան. ն։
տիրացու, ն։ 275
տիրել, ա. ը։
տիւ, 22
Տխեղծ, խ։
տխմար, ն, 267
տխորժիլ, ա. ՀՀ։
տխուր, ա. 446
տխրատեսակ, ն։
տխրիլ, ա. 414
Տկար, ն։
տկարանալ. ա։
տկնձոր, խ. օ։
Տհաճ, խ։
տհաս, խ։
Տղայ, ա. 13
տղայաբարոյ, խ։
տղայամիտ, ն, կ։
տղայանալ, ա։
տղմաբնակ, ն։
տղմալից, խ. 8
տղմատ, խ. 261
Տմարդի, մ։
Տնանկ, ն։
տնանկանալ, ա. 79
տնանկանոց, ն. 274
տնարար, ն։ 267
տնկախիտ, խ. կ։
տնկակից, ն, կ. էա։
տնկել, ա. 419
տնտես, ի։
տնտեսել, ա։
տնօրէնուԹիՒն, ը։
տնօրինական, ն։
տնօրինել, ա. 407
Տոգորել, ա. 403
տոկալ, ը. ը։
տոկոս, խ. 282

տու-

տօկոսի , մ. 282
տոհմաճիւ. խ, 257
տոհմաճիւ. ա, 257
տոհմական, ն. 276
տող. խ. 7
տողուն, ա. 16
տոմս, խ. 7
տոմսակ, ն։
տոյժ, խ. 9
տոչորել, ս։
տուն, է. 20
տաճարաձական, ն։
տուգան, ն։
տուժել, ս։
տուն. է, 21
տունկ, ա. 16
տուտ, է. կ։
տուր, 278
տուրևառ, խ. օ։
տուրևառիկ, ն. կ։
տուրևառուի, լ։
տուփ, ա, 277
Տպագրել, ս. 404
տպագիր, է. է. էց. օ։
տպաճորել, ս. 404
տպել, ս. 404
Տրփալ, ա. 80
Տուն, ա. կ։
Տրակ, ն։
տրամ', ա։
տրամաբան, 256
տրամաբանել, ս. 345
տրամաբանիլ, ա. 345
տրամագիծ, խ. 8
տրամադրել, ս. 397
տրամադրող, խ. 9
տրամախոհ, խ։
տրամակայել, ս։
տրամակայիլ, ա։
տրամակայուի, լ։
տրամասել, ս. 397
տրամադրել, ս։
տրեխ, խ։
տրլի. 419
տրիանկ. ո, 23
տրմուխ, հայ. ով. էց. օ։ 470
տրմուղ, 256
տրտհել, ս. 401
տրուպ. 'ի. զ։
տրտմագգեաց, խ. կ
տրտմարար. ն. է։
տրտմեցուցանել. ա. 65
տրտմիլ, ա. 416
տրտնջել, ս. է. 412
տրտում. 'ի. զ. 288
տրտունջ, 'ի. զ։
Տգնիլ, ա։
Տօբխա. 26
տօթիճ, վ. 25
տօմ, ա. 14
տօմար, ն։
տօն, խ. 7
տօնակից, ն. կ. է։
տօնասէր. ն. 271
տօնավաճառ, ն։
տօնայոյց, խ. 9
տօսախ, խ։

Ր.

Բաբուն, ա։
բաբունանալ, ա։ 414
բաբունի, մ. 18
բազ, խ։
բախանալ, ա։
բախտաւոր, խ. կ։
բախտարար, ն. է։
բախտացուցանել. ա. 65
բախտն, ն, 268
բախտանալ, ա. 414
բահ, խ. 6
բամ, խ. 6
բամբել, ս. 397
բանական, ն. 276
Բնական, ն. 276
բնաւոր, ն։
բոտոր, ն։
Բոպէ, խ. 6
բոպեացոյց, խ. 9
բռտել, ս։
բուռ, խ։

Գ.

Գախ, խ։
Գած, 255
գածուցանել, ա
գամաք, ն։
գամաքիլ, ա. 412
գայդ, 'ի. զ։
գայլ վայր, մ. 180
գայլ, խ։
գայլել, ս։
գայլիլ, ա։
գան, խ։
գանգ, մ. 179
գանգ, ա. 470
գանգել, ս. 51
գանել. ս. 405
գանկ, խ. 470
գանկալ, ի. է. 409
գանկալի. մ։
գանկական, ն. 276
գանկապատառ, խ. ն։
գանկասեր, ն. փ։
գանց, խ։
գանցառ, խ։
գանցառանալ, ա. 411
գանցառանի. մ. 179

ցանցել, ա. 51
ցանցօրդ, ն. 173
ցասմնական, ն. 276
ցասնուլ, պ, 416
ցասուցն. և։
ցարդ եւս. ‖ մ. 179
ցաւ. ա. 13
ցաւաբեր. խ։
ցաւագար, ն. 273
ցաւագարիլ. ա։
ցաւագին, 263
ցաւագնիլ, ա։
ցաւագնուա, խն. 261
ցաւալից, խ. 8
ցաւակից, ն. կ. 444
ցաւակցիլ. ա. 409
ցաւիլ. ա. 416
ցաւոտ. խ. 261
ցաք, ն. խ։
ցաքել, ա։
Ցելուլ, թ. 103. 400
ցեխ. խ։
ցեղ, խ. 6
ցեռեւ, ա։
ցերեկ. ’ի. գ։
ցեց, ա։
ցեցոտ. խ. 261
Ցին, ա. 15
ցիւռ, ա. ց. կ։
ցիրեւցան. ’ի. գ. 288
ցից, խ. 8
ցից, ա. 15
Ցնդել, ա. 397
ցնծալ. ի. է. 411
ցնոր, խ։
ցնորիլ, ա. 414
ցնցել, ա. 400
ցնցիւղ, ա. 14
ցնցուղ, ա. 16
Ցոլանալ, ա։
ցոլացուցանել. ա։
ցոյց, խ. 9
ցօրեան, ա. կ։
ցու, ա. 14
ցուլ, 30
ցուպ, ա. 16
ցուրտ, ա. 16
ցուրտ. ա. կ. 445
ցուցակ, ն։
ցուցամոլութիւն, լ.
ցուցանել, ա. 397
ցուի, խ։
ցուխաբան. խ։
ցուխաբանել, ա. է։
ցուխանալ. ա։
ցուխութիւն. լ։
Ցաուկ, է. 21
Ցաել, ա. 403
Ցրդի, մ. 18
ցրել, ա. 400
ցրոնել. ա. 397
ցրտահար, խ։
ցրտանալ. ա. 412
ցրտացուցանել. ա։
ցրտե. 419
Ցցել, ա։
ցցիլ, ա։
ցցուկը, ’ի. գ։
Ցքի, մ.
Ցօղ. ա։
ցօղագին, ‖ մ։
ցօղել. ա. 172
ցօղե. 419

Ւ.

Ւխեթ, ա, 277
Ւխեթական, ն։
Ւհուծ, խ. 7
Ւհուծագոյն. խ. փ։
Ւհուծադէմ, ն. փ։
Ւհուծասիրտ, խ. 8
Ւհուծել, ա. 340
Ւհուծիլ, ա. 414
Ւհուել, ա. 51
Ւհուք, խ։

Վ.

Վաթսնից, խ. 264
վախնուլտ. 113
վախուստ, լ. 283
վախուստանել. ա. 65
վախչիլ. մ. 411
վախտական. ն։
վախտեայ, խ. 9
վահակալ, ն, 268
վահաղակ, ն։
վահանք. ն։
վահեկակ, ն։
վահել, ա. 405
վահեղ, խ. այ. օ։
վահճե. ո. 23
վաղաղել, ա։
վաղանգ, ն։
վաղանուն, է. 21
վաղատուլթիւն, լ.
վաղաքշականն. 276
վաղաքշել, ա. 403
վաղիատար, ած. խ. կ։
վաղճիւաել, ա. 177
վաղվաղիլ, ա։
վաղվաղուն, ա. կ։
վազվուն, ա. կ։
վայլածու, ն. 11
վայլակն, է. 19
վայլակնաձև. խ։
վայլակնանշոյլ. խ. փ։
վայլակնացայտ, խ։
վայլատակէ. 419

փայլեցուցանել. ա։
փայլիկ. ա։
փայլուն. ա. ի։
փայծել, ն։ ե։
փայտ. յս։
փայտաբեր, յս. օ։
փայտակերտ, ն։
փայտակոտոր, յս։
փայտահար, ն, 267
փայտատ, ն։
փայփայել, ս։
փանաքի, մ. 18
փանաքիմայ. յս։
փապար, ն. 10
փապարիլ, ա։
փառաբան, յս։
փառաբանել. ս. 400
փառազարդել. ս. 400
փառակից. ն. կ։
փառահել, յս։
փառամոլ, յս։
փառապատուհել. ս. 400
փառաւոր. ն. 446
փառաւորել. ս. 400
փառ, յս։ ոյ, խաչ։
փառք. ապ, 264
փաստ, յս։
փաստաբան, յս։
փաստառական, ն։
փաքուս, յս. ն։
փարագ, յս. ց։
փարագաձն, ընդ, ովձ. էդ, ովձ։
փարախ, յս։
փարահ, յս։
փարատել. ս. 401
փարաւճօն. յս։
փարաքուսն, ե։
փարենեթազիզ, ն։
փարթամ. ն. 445
փարթամանալ. ա. 414
փարթաթ, ‖ շ. 190
փարիլ, ա. 415
փարիսեցի. մ։
փարսախ, յս. ն։
փափաք. 269
փափաքել. մ. 18
փափաքիլ. ա։
փափկալի, մ։
փափկամարթ. յս, 254
փափկանալ, ա։
փափկանայց, յս. 9
փափկասուն. յս. կ. ոյ։
փափկութիւն. լ։
փափուկ. ն. կ։
փեգենայ, յս։
փեգոլը. վ. 25
փեթակ, ն։
փեղկ, յս։
փեղկակալել, ս. 400
փեսայ. յս։
փեսայածին. ընդ, էձ. էդ, օ։
փեսայանալ. ս. 409
փեսաձէր, ւէրի. ն։
փեսեզբայր. 33
փեսիլ. ս։
փեսուր, ա. 16
փետրիկ, ն. ե. կ։
փեփրոնէ. ո, 23
փթթիլ, ս. 414
փիլթայ, յս։
փիլխոփայ, յս։
փիլխոփայութիւն. լ։
փիլոն, յս։
փիճ, յս. 8
փիղ, ն. կ։
փիսա. ’ի. զ. ձախանիձանաց։
փիւնիկ, ե. կ։
փլուզանիլ, ս։
փլուզել, ս։
փլուզանիլ, ս. 65
փխրան, ն։
փխրել, ս. 403
փծուն, ’ի, զ։
փղնգային, ն. 273
փղձկիլ, ս. 414
փղձուկ, ն. 12
փղոսկր, ապ։
փղոսկրեայ. յս. վ։
փնթի. մ։
փնտռել, ս. ը. 416
փշաթեր, է, էձ. էդ, օ։
փշածին. ընդ. էձ. էդ. օ։
փշալից. յս. 8
փշահատ. յս։
փշատի, մ։
փշոտիլն. ն. փ. էձ։
փշուր. էդրոյ. էդրանց, էդրաւոյ. 284
իշրել, ս։
փոթորիկ, ն։
փոթորկիկ, ն. կ։
փոխ. ոյ. ովձ. էդ. ովձ։
փոխադարձաբար, ‖ մ։
փոխադարձել, ս։
փոխադարձ, յս։
փոխադրել, ս. 406
փոխանակ, ն. 273
փոխանակ. ‖ն. 175
փոխանակդն. ‖շ. 187
փոխանակել, ս. 404
փոխանորդ, ն։
փոխանորդել, ս։
փոխառու, ն։
փոխառու, ն։
փոխատրել, ս. 397
փոխարէն. ն, 268
փոխարինել, ս։

փոխարկել. ս. 397
փոխել. ս. 406
փոխինդ, ա. 15
փակ, ա։
փակաս. յ. 286
փող, խ, 258
փող, ա, 258
փողահար, ն, 267
փողել, ս. է։
փողշուկ, ն. 12
փողոտել, ս. 400
փողոց, ն։
փողպատ, ն, 265
փողրակ, ն։
փողփողեալ, ա. կ։
փողփողել, ս։
փոյթ, ա, 278
փոյթ. ‖ մ. 182
փոյթ է. 419
փոյթ ընդ ոսա, խ։
փոյթ ընդ փոյթ. ‖ մ. 182
փոյթ ընծայ, ‖ մ. 182
փշել. մ։
փշտանակ, ն, 266
փսս. ոչ. է. էք, էք։
փսսորակ, ն. 273
փոր, ա. 14
փորագրել, ս. 404
փորանկեալ, ա. կ։
փորել. ս. 400
փորձ, խ։
փորձանաւոր, ն։
փորձաւորութիւն, ն։
փորձաքար, է, էք. ինչ, անց։
փորձել. ս. 403
փորձութիւն. ն։
փորոտել, ս։
փորոտի, մ. 282
փորուածոյ, ն. 276
փոցղ, ֆոցել. ս։
փուխթալ. ա. 80
փուխանակել. ‖ մ. 182
փուխացուցանել. ա։
փուխտալ. ‖ մ. 182
փունջ, խ. կ։
փուշ. ա. 16
փուռն, կ, 22
փուտա, ֆոյ. ովէ. էյ. ովէ։
փուք, ա. 16
փսփսս. ‖ մ։
փսփսական. ն։
փսփսել. ս. 400
փոքր. ապ, 285
փոքրագոյն. խ. 9
փոքրահոգի, մ. 18
փոքրաճոր. ն։
փոքրել, ս.
փոքրիկ. ն. է. 275
փոքր ինչ. ‖ մ. 179
փոքր ’ի շատէ, ‖ մ։
փոքրկանալ. ա։
փոքր ումի. ‖ մ. 179
փոքրոգել, ս։
փոքրոգի, մ. 18
փչել. ս։
փչուն. է։
փախշտալ, է. է. 416
փախչել, է. է. 416
փախչել, է. է. 416
փախչել, ս. է։
փայտ, ն։
փսխել. ս։
փսորել. ս։
փտուղ. ա. կ։
փտել. ս։
փտիլ. ա։
փտութիւն. է։
փրծանիլ, ա. 379
փրծուցանել. ա. 65
փրկագործ. է. էք. ող. օչ։
փրկագործել, ս. 400
փրկական, ն։
փրկանք, անաց, 284
փրկարար. ն. 271
փրկահեծ, խ. 263
փրկիլ. ս. 401
փրկիչ. ն. կ։
փրկութիւն. է։
փրկչական. ն. 276
փրփուր. ա. 16
փրփրել, ս։
փրփրիլ, ա։
փքալ, ա։
փքանալ, ա։
փքացուն. է։
փքին, ա. խ. կ։
փսրէզիկ, ն. 12

Ք.

Քաճաճարատ, խ. ն։
քահել. ս։
քահոր, ա, 277
քահտուն. է։
քահանայ. խ։
քահանայական. ն. 276
քահանայանալ. ա։
քահնայապետ, ն. 265
քահնայացուց, ն. 275
քահել, ս։
քաղ, խ։
քաղաք, ն։
քաղաքական. ն. 276
քաղաքականուհի, է։
քաղաքակից. ն. կ։
քաղաքապետ. ն, 267

քաղաքավար, ած։
քաղաքավարիլ, ա։
քաղաքավարուիլ, լ։
քաղաքացի, մ. 282
քաղբան, ած։
քաղդեայ, խ. փ։
քաղել. ս. 401
քաղենուճագ, ած։
քաղկրեթ, ած. կ։
քաղկեդոն, խ։ 253
քաղց, ց. 21
քաղցկեղ, խ։ 254
քաղցնուլ, 113. 409
քաղցու, ած. ոյ. ովի։
քաղցուալից, խ. 8
քաղցր, ած, 285
քաղցրաբան. խ։
քաղցրաբերքաս. խ։
քաղցրալեզու. խ. ած։
քաղցրախորժ, խ։
քաղցրախօս, խ։
քաղցրակենցաղ, խ։ 260
քաղցրահամ, խ։ 260
քաղցրահայեցուած, 270
քաղցրահնչուն, լ։
քաղցրաձայակ. ած։
քաղցրանալ, ա։
քաղցրանոյշ, խ. փ։
քաղցրատես. խ։
քաղցրացուցանել, ա։
քաղցրուել. լ։
քաղցրուելի. լ։
քամակ, ած։
քամահանք, անաց։
քամահուն, ած։
քամահել, ս,
քամել, ս։
քայլ, խ։
քայլել, ս. լ։
քայտ, խ, օգ։
քայքայել, ս։
քան, ‖ շ։ 187
քանակ, ած։ 10
քանականալ, ա։
քանակել, ս։
քանակուելի, լ։
քանան, յ։ 286
քանանացի, մ։ 18
քանանուհի, մ։ 281
քանասսար, խ, ած։
քանդակ, ած. ոյ, ովի։
քանդակագործ, է, էի, ացի, օգ։
քանդակագործել, ս։
քանդակել, ս։ 404
քանդել, ս. 400
քանզի, ‖ շ։ 187
քանի թէ, ‖ շ։ 187
քանի, մ։ 18
քանիցս, ‖ մ։ 179
քանիցս անգամ, ‖ մ։ 179
քանիսն, ի, ս։
քանուն, ած. էի. էից։
քանցել, ս։
քանքար, ած։
քանքարաձագուցց, ուցի, էի, ացի, օգ։
քաջ, խ, 254
քաջագան. խ։
քաջագօտի, մ։
քաջազարմ, խ. օգ։
քաջալանջ, խ։
քաջալերել, ս։
քաջահայր, հօր. արբ։
քաջահաւ, ց։ 31
քաջամարտիկ, ած. կ։
քաջայայտ, խ։
քաջանալ, ա։ 414
քաջասիրտ, խ. կ։
քաջաստուհի, խ։
քաջացուցանել, ա։
քաջոտ, խ։
քաջուելի, լ։
քառ, խ։
քառաթեւ, խ։ 260
քառակերպ, խ։
քառակերպեան։ 262
քառակոյս, խ. փ։
քառակուսի, մ։
քառամանեակ, ած. կ։
քառաշուրթն, է. կ։
քառատպատիկ, ած 295
քառատայր, խ։
քառատնտեսայ, խ։ 262
քառատնտպատիկ. ած։ 296
քառատնեակ, ած։ 294
քառատներորդ, ած 293
քառատնեւմիներորդ, ած, 293
քառատնեքեան. 295
քառատնօրեայ, խ։ 262
քառատուն. ածի։ 292
քառատնեւմիւս. ա, 292
քառատոտակ, ած։
քառեակ, ած։ 294
քառհրեւրակեան 294
քառտատնի, մ։
քառօրդ. ած. էի։
քատակ, ած։
քատակել, ս։
քատակիլ, ա։
քար, 255
քարմնրցանկ, խ։
քարաժայռ, խ։
քարածերպ, խ։
քարակեաղ, ս. 28
քարակիր. ած. կ։

քարակոյտ, խ. 9
քարակոշկոճ, խ։
քարակոփ, խ։
քարահատ, է, էՀ. ած, օգ։
քարաձիգ, յեր, էՀ. ած, օգ։
քարայատակ, ն,
քարայր, խ։
քարանալ. ա. 414
քարանձաւ, ն, 268
քարապատումբար, ն,
քարասիրտ. խ. կ,
քարավիժ, խ. 9
քարարգ, խ. ն։
քարափոր, խ։
քարաքաղ, խ։
քարբ, խ։
քարեայ. ի. ս. 263
քարընդոստանել, ս,
քարընկէց, ն. 12
քարիկ, ն. ե. կ։
քարկոթօղ, է. էՀ. ած. օգ։
քարկոծ. խ. 259
քարկուռ, խ. կ։
քարշել. ս։
քարոզ, խ։
քարոզատու. ն,
քարոզել, ս։
քարոզելի, մ. 18
քարուտ. խ։
քարտէզ, ն, 268
քարտին, էՆէ. խ։
քարտուղար, ն,
քարց, խ։
քաքաղ, խ։
քացախ. 278
քաճ. ‖ մ. 181
քաճարան, ն. 274
քաճարար. ն։
քաճել. ս։
քաճիլ. ն. կ։
քաճ լինել. ‖ մ. 181
քաճուքիճ, լ։
քաճչական, ն. 276
քաքար, ն։
քէզմէն. ‖ մ. 178
քեմին, խ. ն. 253
քենի, մ։
քեռի, մ։
քերածոյ, ն. 276
քերական, ն. 276
քերքելին, 285
քերել. ս. 403
քերթել, ս. 400
քերթողականն. 276
քերթողահայր. հօդ։
քերթօղ. է. էՀ. ած. օգ։
քերիչ. ն. կ։
քերծուլ, քի. 400
քերուք, խ։
քերքել, ս։
քերօք, խ. 7
քերօքեք, խ. 6
քեցել, ս. 401
քթթել, ս.
քթիթ, խ. կ։
քիլ, ն. 12
քիմ, ն. 12
քիմիայ, խ.
քիմիական, ն։
քինալ, լ. է։
քինաքինդիր, ն. 272
քիս, խ. 8
քիսա, խ. 8
քիրամ. վ. 25
քիքան. է. 20
քիչ, ն. կ։
քլամիդ, խ. ն. կ։
քլանչ, խ։
քնահարիլ. ա. 117
քնատ, խ. 261
քնար, ն, 267
քնաւ, խ։
քնեաճ, խ։
քննել. ս. 403
քննութիւն. լ։
քնքուշ, ա. 16
քոշոյ, ն։
քշտել, ս։
քոյր. 36
քոռ, խ։
քոս, 256
քոսոտ. խ. ն. 261
քոսոտիլ. ա. 442
քովթար, բայ. բայ.
քոր, խ։
քորդոս, խ։
քորել, ս։
քորչք, վ։
քուեարովթ, բովէրայ, ած. օգ։
քուզ, չղոյ, ովի. ած, օգ։
քուն. ա. 16
քունք, խ. կ։
քուռակ, ն։
քուսթեակ, խ։
քուրայ, խ։
քուրձ, 278
քուրմ, ն. 12
քուք, ա. 16
քչփորիկ, ն. կ։
քսակ, ն։
քսան. էՅ, 292
քսանամեայ. ն. 295
քսանեակ. ն. 294
քսաներորդ. ն. 293
քսանևերկու. 292
քսանևերկուերեք. 295

քսանեհրեք • էդ, 292
քսանեհինն • էդ, 292
քսանեմի • ա, 292
քսանեմիերորդ • ն, 293
քսանեքեան • 295
քսանեչորք • էդ, 292
քսանեհինգ • էդ, 292
քսանեվեց • էդ, 192
քսանեոթեն • 292
քսանեուրեք • էդ, 292
քսեսա, խ։
քսմոս, ն։
քսմոսել, ս • է •
քսու, ն • 11
քսումնելի, մ • 18
քսումնիլ, ա։
Վ.քսայ, խ։
քրէական, ն • 276
քրեմնիլել, ս • է • 412
քրեմնիչ, ջեան, ջենէ։
քրեմնիչութիւն, կամ քրեմնիջանք, ջանայ, ջանօք։
քրիստափոր • խ • 253
քրիստոս • խ։
քրիստոսաճանդ • խ։
քրիստոսեանք • էանց, 283
քրիստոպօրայ • խ։
քրձաղգած, խ։
քրձաղգեաց, գեցի, էք. ած, օք։
քրձաղգեատ • խ։
քրմորդի, մ։
քրտնաթոր, խ։
քրտնածին, ծնէ, էք էդ, օք։
քրտնաջան • խ։
քրքմադոյն, ա • ի։
քրքմայան, խ։
քրքում, ե, 21
քրօքէ, խ։
քրօքէական • ն։
քրօքէանկար, խ։
Վ.քել, ս։
քրոճանք, անաց։
Վ.ոճաբրինէ, խ։
քօշ, ա • էդ։
քօշազարդ, խ։
քօշաձիգ, ձգէ, էք. ած, օք։
քօշարկել, ս։
քօշաւորել, ս • 403
քօշել, ս։
քօշէս, ն • ի։
քօշ, խ։

Օ.

Օ բաթ • վ • 25
օբալ, խ • ն։
Օգնական • ն • 276
օգնել, ս։
օգնութիւն • է։
օգոստաթաւ, է, էք. ած, օք։
օգոստոս • խ • 253
օգուստ • խ • 9
օգուստէ • 419
օգտակար • ն, 267
օգտել • ս • է • 342
օգտիլ • ա։
օգտութիւն • է։
Օդ, ա։
օդադնայ, խ։
օդային, ա • կ։
օդաչու • ն։
օդապար, 261
օդապարել • ս • է։
օդապարիկ, ն • 12
օդիք, օդեաց։
Օթ, խ։
օթագային, ա։
օթարան, ն • 274
օթեվան, ն • 274
օթեվանիլ • ա։
օթիլ, ա։
օթոց, ն • էք։
Ժանդակ, ն, 267
օժանդակել • ս • է։
օժանդակութիւն, է։
օժիտ, ն, 269
օժտաբեր, խ • օք։
օժտել, ս։
Ծանել • ա • 396
օծել • ս • 307
օծութիւն • է։
օծումն • է։
Ձ • խ • 7
օձաբարոյ • խ։
օձադէմ, ն • 12
օձահաւր, ն, 267
օձամարտ, խ։
օձայոյզ, խ • 9
օձաքաշակ, ն։
օձի, մ • 18
Ոլ, խ։
օղամանեակ, ն • 11
օղի, մ • 18
Ձաւռ, ն • 10
Ոն, ‖ 285
օ՛ն և օ՛ն • ‖ մ • 185
Ոշ • ‖ 185
օշարակ, կամ ուշարակ • ն։
օշինդր, ալ • ն։
օշնայ, խ։
Տար • ն • 444

օտարագիմ, ն. 12
օտարազգի. մ.
օտարազգի, կին. կնոջ. կանոջ:
օտարական. ն. 276
օտարաձայն, խ:
օտարանալ. ա:
օտարատեսուչ. 273
օտարացեղ. խ:
օտարացուցանել. ա:
օտարափառ, ն.
օտարոտի, մ:
Օր. աւուր. 35
օրամուտ, խ. կ:
օրան, ն:
օրացոյց, խ. 9
օրեկ, ս:
օրէն. 270
օրըստօրէ. մ: 179
օրինագիր, 270
օրինագրել. ս. 397
օրինազանց. խ:
օրինազանցուիլ. լ:
օրինակ. ն:
օրինական, ն. 276
օրինակել. ս. 401
օրինակի աղագաւ. 188
օրինակիր, խ. ն. կ:
օրինաւոր. ն:
օրիորդ, ն:
օրհաս, խ:
օրհասական, ն:
օրհնաբան. խ:
օրհնաբանել. ս. 400
օրհնաբանուիլ. լ:
օրհներգու, ն:
օրհներգուիլ. լ:
օրհնել. ս. 403
օրհնուիլ. լ:
օրօրոց. կամ օրոց. ն. 274
Օցաւել, ս. 400

Ֆ.

Ֆարա. խ:
Ֆշշել. լ. է:

Ի՝ պահան Հայկազունեաց գանձի բառից վերածոցն է: